
3 1761 07748029 1

M. GOLDSCHMIDT

UDVALGTE SKRIFTER

ROMANER, FORTÆLLINGER
OG SKILDRINGER

M. GOLDSCHMIDT

UDVALGTE SKRIFTER

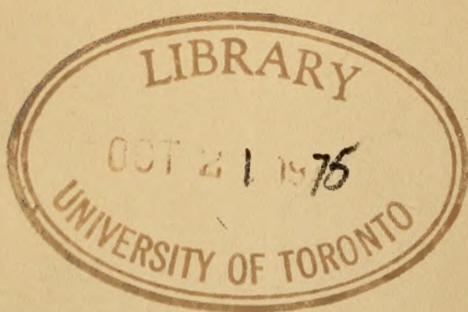
ROMANER, FORTÆLLINGER OG SKILDRINGER

TEKSTREVISION VED RAADHUSBIBLIOTHEKAR
JULIUS SALOMON

FØRSTE BIND

GYLDENDALSKE BOGHANDEL, N. F.

DENNE UDGAVE INDEHOLDER ALT I FOLKEUDGAVEN 1908–10 MEDTAGET MED UNDTAGELSE AF ROMANEN »HJEMLØS«

KØBENHAVN — FORLAGSTRYKKERIET

H. P. HANSEN.

GOLDSCHMIDT, MEÏR AARON blev født i Vordingborg 26. Oktbr. 1819, og døde paa Frederiksberg 15. Aug. 1887. Forældrene vare begge Jøder. Faderen, en Købmand, skildres som en oprindelig livsglad, noget fantastisk, begavet Natur, der var hemmet i Væksten af en snæver Ortodoksis Tryk, saaledes at han paa een Gang længtes ud over Ortodoksien og tilbage til den. Moderen var smuk, et livligt og udadvendt Gemyt. Faderens Familie var en kjøbenhavnsk stillesiddende Købmandsfamilie, medens Moderens udelukkende hørte Provinslivet til, vant til Friluftsbevægelse og til at færdes mellem Almuen. Denne Forskellighed spillede en Rolle for Datidens jødiske Familier. Jøderne i Danmark udgjorde da som nu (1897) omtr. 4,000 Individer; men medens nu ca. 3,500 opholde sig i Kjøbenhavn og Omegn, ca. 500 uden for denne, var der dengang kun 2,500 i Kjøbenhavn og ca. 1,600 i Provinserne, i nærmere Berøring med det omgivende Folk. I Anordningen af 1814 havde Frederik VI i Princippet tilstaaet Jøderne Ligestilling med Landets andre Borgere, men endnu havde Anordningen ikke øvet sin fulde Virkning i det sociale Liv. Jødefejden 1819 strakte sig baade over Kjøbenhavn og Provinserne, og dens Følger viste sig dels deri, at en Mængde af de mere dannede Jøder gik over til Kristendommen, dels i en naturlig Ængstelse hos de tilbageblivende, som endnu ikke betragtede sig som ret hjemmehørende blandt den øvrige Befolkning. Disse Barndomsindtryk havde paa G. en Virkning, som strakte sig gennem hans hele Liv ved Brydningen mellem hans jødiske Herkomst og Natur og hans stærke danske Nationalfølelse. Hans Barndomsliv hengik under meget omskiftende Forhold. Indtil sit 6. Aar levede han i Vordingborg og kom saa til Kjøbenhavn hos en meget ortodoks Onkel, hos hvem han i et Aars Tid levede sig ind i det jødiske Ceremonialliv. 1826 købte Forældrene en Gaard i Valby, hvor han

atter levede et Friluftsliv blandt Bønderne; 1830 flyttede de under meget smaa Forhold til Kjøbenhavn, hvorfra de 1833 flyttede til Næstved, hvor de for en Faderen tilfalden Arv købte et Bryggeri og Brænderi. Kort forinden var G., der havde nydt en meget vekslende Undervisning, bleven sat i det v. Westenske Institut, Datidens bedste kjøbenhavnske Skole, og Skolelivet, under Borgen's og K. C. Nielsen's Ledelse, havde en befriende Indflydelse paa hans livlige Aand, som der modtog ny, fra den jødiske Ortodoksi meget forskellige Indtryk; navnlig Religionsundervisningen, som ledede s af P. Rørdam, og som han overværede uden egentlig at deltage i den, gav baade Anledning til mangfoldige stridende Følelser og til Bitterhed i Drengens Sind over at være stillet udenfor. Hans Forældre ventede sig fra tidlig Tid meget af hans Begavelse og Skoleflid; det var en bestemt Tro hos dem og hos ham selv, at han skulde blive Student med Udmærkelse og derefter blive en berømt Læge. Saa meget større var Skuffelsen, da han, trods en i øvrigt udmærket Eksamen, fordi han ikke vilde eller kunde svare paa et Spørgsmaal i Lærebog stillet af Professor H. N. Clausen, fik haud i Religion og derfor ikke opnaaede at blive »indkaldt« (1836).

Denne uventede Begivenhed var for G. af indgribende Betydning. Han tog anden Eksamen, men Lysten til Studierne var borte, og, nærmest for at faa nogle Noveller trykte, stiftede han Oktbr. 1837 »Næstved Ugeblad«, som fra Nytaar 1839 udgik under Navnet »Sjællandsposten«. Bladet affødte en Proces, i hvilken G. blev idømt Mulkt og et Aars Censur, og han solgte det i Beg. af 1840 for 200 Rdl. Frederik VI var imidlertid død 1839, og der herskede, navnlig i Hovedstaden, en stærk politisk Gæring, da Christian VIII, hvem man ifølge hans Fortid tiltroede liberale Tendenser, skuffede Forventningen. Under Paavirkning af disse fejlslagne Forhaabninger, især hos Ungdommen, stiftede G. da det snart berømte Ugeblad »Corsaren«, hvis første Nummer udkom 8. Oktbr. 1840. Bladet var redigeret med Talent og med en vis Hensynsløshed. Som det første Fænomen af denne Art i Danmark vakte det ualmindelig Opsigt saavel i Regeringskredse som hos den

dannede Del af Folket. Det repræsenterede en ungdommelig Republikanisme, paa een Gang rettet mod den absolute Kongemagt og, noget senere, mod de liberale Førere. »Naar man slikker Spyt« — hed det engang i »Corsaren« — »for Christian VIII, er man servil, naar man slikker Spyt for de liberale Majestæter, Drewsen, Lehman, Tscherning, Ploug, er man liberal«. Det udtalte en oprigtig Medfølelse med de fattige Samfundsklassers Kaar samtidig med en Tvivl om deres politiske Modenhed. Det hyldede »Geniet og Lidenskaben«, kunde være begejstret, »baade for Revolutionen og Napoleon, der satte sin Jærnhæl paa den« og var kun uvillig stemt mod »Bourgeoisiet, som repræsenterer Tingenes faste daglige Gang, Erhvervet og Nydelsen deraf«. Med al Forfatterens Begavelse led han under en Mangel paa den Modenhed, som kun Alderen giver — »en næsten barnlig Mangel paa Erfaring« (P. L. Møller) — efter hans egen Tilstaaelse parret med Arrogance i Optræden, og han anede næppe Omfanget af den Indignation, »Corsarens« Hensynsløshed havde vakt, bl. a. ogsaa, fordi det udgik under Beskyttelse af lejede »Ansvarshavende«. En Højesteretsdom paa 6 × 4 Dages Vand og Brød, en Mulkt og livsvarig Censur mod G. som formentlig Redaktør i *Anledning af forskellige beslaglagte Artikler bragte ham ikke til at opgive Bladet, men denne Virkning fik derimod et uventet Sammenstød med S. Kierkegaard i Slutn. af 1845. Denne, hvis Forfattervirksomhed tidligere havde været forherliget i »Corsaren«, skrev som Frater taciturnus i Anledning af en Afhandling af P. L. Møller i »Gæa« en flammende indigneret Artikel i »Fædrelandet«, i hvilken han paa det heftigste angreb Møller som Medarbejder af »Corsaren«, kaldte hans Skrift et af disse »væmmelige Corsarangreb paa fredelige respektable Mænd, der i hæderlig Ubemærkethed røgtede hver sit Kald i Statens Tjeneste«, og udtalte Ønsket om at blive angreben af »Corsaren«. Denne gik ikke af Vejen for Angrebet, men gik uden om Frater taciturnus'es Anonymitet og latterliggjorde Kierkegaard's Person ved at aftegne ham med hans smaa personlige Ejendommeligheder (et kort Bukseben) etc. Dette foranledigede et voldsomt Gensvar fra*

Kierkegaard, som navngav sig, kaldte »Corsaren« et offentligt Fruentimmer, talte om »lejede Sjovere« og i det hele optraadte med stærk Lidenskab. En Række Udkast i Kierkegaard's efterladte Papirer bære Vidne om, hvor dybt hele denne Sag havde krænket ham. Paa G. havde Kierkegaard's Optræden en stærk Virkning. Han havde i Slutn. af 1845 offentliggjort sin første Roman: »En Jøde«, som var modtagen med Forargelse af Datidens Jøder, men med Velvilje og Beundring af de litterære Organer, deriblandt »Fædrelandet« (Anmeldelse i »Nord. Litteraturtid.«, Jan. 1846). I denne Roman fremstiller han med ungdommelig Lidenskab, hvorledes en ung, begavet Jøde, opdragen i Ortodoksien, som han i Løbet af sine Studier forlader, paa een Gang tiltrækkes og frastødes af det omgivende kristne Samfund og som Følge af den sygelige Pirrelighed, som disse stridende Elementer vække i hans Sind, gaar til Grunde i Fortvivlelse. Kierkegaard sondrede mellem Forfatteren af »En Jøde« og »Corsarens« Udgiver; han anerkendte den første. udtalte sin Foragt for den sidste. Hans Angreb, hvor overdrevent det end kan synes os, virkede saaledes paa G.'s Sind, at han opgav og solgte »Corsaren«. Samtidig udgav han et Bind »Fortællinger af Adolph Meyer«, i hvilke bl. a. »Min Onkels Tømmerplads«, Skildringer fra hans Provinsliv, og tiltraadte med de saaledes erhvervede Penge Oktbr. 1846 en Udenlandsrejse »for at blive af med Vittigheden og lære noget«.

Rejsen, som strakte sig til Oktbr. 1847, gik til Hamburg, Leipzig, Wien, Venezia, Firenze og Rom. Paa Tilbagevejen traf han Juni 1847 i Coppet den reformerte Præst Piguet, om hvem han skriver: »Det var endelig et Menneske, det eneste paa min Rejse, som kom mig helt i Møde og svarede til et Krav i mig. Han var naturligvis Kristen og talte om Kristendom, men for ham var Kristendommen guddommelig Humanitet. Det var dog ikke blot hans Ord, men ogsaa hans Personlighed, der virkede saa stærkt paa mig, og fra det Øjeblik fik jeg i mit Indre en stærk Følelse af et Centrum, hvorom alt kunde samle sig. Grundlaget for »Nord og Syd« med dets halvkristelige Farve blev, mig selv endnu ubevidst, lagt her«.

Da G. kom hjem, stiftede han Decbr. 1847 dette Tidsskrift, »hint uudtømmelige og aandrige Repertorium for Samtidens Historie«, som udgik 1847—59, i alt væsentligt forfattet af G., og som næppe lod noget Træk af Samtidens aandelige Liv uberørt. Det udgik under hans Navn, da Censuren ved Tronskiftet 1848 blev hævet. Udenlandsrejsen havde bragt ham i Berøring med en Række af Tidens aandelige Bannerførere rundt om i Europa, og hele denne bevægede Tid hjemme og ude skærpede hans Iagttagelsesevne og modnede hans Talent, som ikke dannede sig »i det stille«, snarere »In dem Strom der Welt«. Hans ungdommelige politiske Standpunkt fra »Corsaren« forandredes nu til »Kongedømmet med republikanske Institutioner«, en stærk Kongemagt med Prærogativer over for den almindelige Valgret. Under de hjemlige Forhold var dog G. med al hans politiske Sans og Idérigdom temmelig enlig stillet. Under de heftige Partikampe mellem Helstatsmændene og Eider-Statsmændene hævdede han nærmest de førstes Standpunkt. Han havde imidlertid, som han fortæller, efter Faderen arvet »en sælsom Trang til at være ene, som gjorde ham udygtig til den Kammeratlighed, hvori »Venskabet« saa ofte bestaar«, og med sin »kvindelige Natur, med Kvindens Finfølelse og ogsaa med hendes Nervøsitet«, var han kun lidet skikket til politisk Partimand. Egentlig aktiv Politiker synes han ikke at have villet være — i sine »Livserindringer« erklærer han kun at have villet være Skribent — men det er dog ikke usandsynligt, at der i Fantasien har foresvævet ham Billedet af D'Israëli, som 1852 første Gang var Toryministeriets Skatkammerkansler. G. kom i Beg. af 1850'erne i Forbindelse med Godsejerne, som efter Begivenhederne 1849 atter traadte frem i det politiske Liv. Han skrev for dem det væsentlige af en Adresse til Kongen (»Grundejerforeningens« Adresse) om Opretholdelse af en Helstat med borgerlig Frihed og flere lignende politiske Aktstykker, og han forsvarede den dertil knyttede Politik i »Nord og Syd«, heftig angreben af Eider-Partiets Presse. Man vil imidlertid i Tidsskriftet ogsaa finde en Række Artikler om Arbejderstanden og de sociale Forhold, som G. vedblivende nærede varm

Interesse for — han rejste bl. a. 1855 i Østerrig med Understøttelse af det Reiersen'ske Fond for at gøre sig bekendt med Fabriksskoler, og senere vil man finde en Række Artikler om engelske Skoler af samme Art, — og skønt hans Virsomhed i denne Retning ogsaa var Genstand for hidsige Angreb, navnlig af den unge Socialist Fred. Drejer (»M. A. Goldschmidt, et Litteraturbillede«, 1852), vil man ikke kunne frakende G. det skarpeste Syn i Samtidens danske Presse for, hvad Fremtiden her vilde bringe. Forbindelsen med Godsejerne kølnedes i Tidens Løb, men Pressens Angreb vedvarede med uforandret Hidsighed, og efter Eider-Politikkens foreløbige Sejr ophørte »Nord og Syd« at udkomme 1859, idet navnlig de sidste Bind helt havde været udfyldte af den 1853 paabegyndte, i Omfang betydelige Roman »Hjemløs«, hvis Hovedinteresse Fremtiden vistnok — afset fra dens fortræffelige Skildringer af det provinsielle Liv i Heltens Barndom — vil se i dens Fortælling om det sejrende politiske Partis Tilblivelse, Vækst og endelige Erobring af Magten. Et 1861 paabegyndt Tidsskrift »Hjemme og Ude« opgav G. kort efter og rejste, utilfreds med de hjemlige Forhold, til England, vistnok halvt bestemt paa at tage fast Ophold der. Han deltog imidlertid et Aars Tid efter i en dansk Arbejderfest under Udstillingen i London, og de hjemlige Minder, som den vakte hos ham, bevægede ham til dog at vende tilbage til Danmark 1862

G.'s Forfattervirksomhed vender sig nu bort fra Politikken. Han udfolder i de følgende 10 Aar 1863—73, som han hovedsagelig tilbragte i Hjemmet, idet han dog ogsaa stadig færdedes paa Rejser, en meget betydelig Produktion, der med Undtagelse af det politiske kan siges at være en Fortsættelse af Behandlingen af de mange Emner, som han sysselsatte sig med i »Nord og Syd«. Samtidig kulminerede han som Roman- og Novelleforfatter. Han udgav saaledes 1863—65 »Fortællinger og Skildringer«, som bl. a. omfatte Romanen »Arvingen«, 1865: »Dagbog fra en Rejse paa Vestkysten af Vendsyssel og Thy«, 1866: »En Hederejse i Viborgegnen«, 1867: »Kærlighedshistorier fra mange Lande«, »En Roman i Breve«, »Den vægelsindede paa Graahede« og »Ravnen«,

1868—69: »Smaa Fortællinger«, 1873: »Avromche Nattergal« og desuden en Del Skuespil, af hvilke »En Skavank« [1867], »I den anden Verden« og »Rabbien og Ridderen« [1869] ere opførte paa det kgl. Teater, medens »Svedenborgs Ungdom« [1863] næppe er bestemt for Scenen, i ethvert Fald ikke er opført.

G.'s Ejendommelighed og Fortrin som Forfatter vise sig tydeligst i »Ravnen« og dens lille Fortsættelse »Maser, en Episode af Simon Levi's Liv«. Efter mange Aars Forløb fremtræder her en egentlig dansk Roman paa hjemlig Grund og omfattende den betydningsfulde Periode i Slutningen af Christian VIII's og Begyndelsen af Frederik VII's Tid. Den fortæller 3 Brødres Historie, som udgaaede fra Folket udvikle sig til dygtige og »fornemme« Personligheder i Kamp mod gammel og ny Uret, tilføjet dem af overmægtige Modstandere og overmægtig Kapital. G. udfolder her hele sin Fortællerkunst, sin klare og ægte Stil — f. Eks. i den uforglemmelige Skildring af Troppernes Indtog, — medens et vist fantastisk Element som ofte hos G. danner Baggrunden, og Fortællingen gennemstrømmes af den Tanke, som allerede fra tidlig Tid optog ham stærkt, og som former sig som hans Livsanskuelse i hans ældre Aar: Nemesis-Tanken. Kompositionen er fastere i denne Bog end i »En Jøde« eller »Hjemløs«, og hans Mangel paa Evne til at skildre egentlige Mandskarakterer er ifølge Fortællingens Gang ikke her saa fremtrædende som i disse, ligesom Heltenes Deltagelse i Krigen 1848—50 i denne Bog er mere naturlig begrundet end i de øvrige Romaner, hvor han har en mærkelig umotiveret Lyst til at sende sine Helte i Krig, saa at deres Blod saa at sige væder alle Europa's Slagmarker 1830—50. Han indfører i denne Fortælling Jøden Simon Levi, hans bedst lykkede Figur af denne Art. Medens man tidligere i hans jødiske Skildringer sporer en vis Ufrihed over for Emnet, som om han endnu ikke har arbejdet sig ud af sit nære Forhold baade til de ham tiltrækkende og frastødende Elementer hos Jøderne og Jødedommen, hæver han sig i Skildringen af denne Figur, navnlig i »Maser«, hans ypperste Værk, i hvilket intet Ord er skrevet forgæves, til den sande

Menneskegengivelse. Sympatien er umiskendelig, men Forstaaelsen tillige saa indtrængende, at det kan siges, at noget nyt her er tilført den danske Litteratur, som næppe vil kunne gøres bedre, og til hvilket den udenlandske ikke viser noget Sidestykke.

1877 udgav G. en Selvbiografi »Livserindringer og Resultater« i 2 Bd., af hvilke det sidste kaldes »Nemesis«. De to Bind skulle for saa vidt supplere hinanden og danne Slutstenen paa hans Forfatterskab, som han i Skildringen af sit Liv overalt vil finde Nemesis-Tanken udtrykt, et Syn paa Tilværelsen som et vidunderligt Fornuft- og Ordensrige, saaledes at hans Skrifter og hans Liv som al Leven og Virken i Verden skulde være under Nemesis, Tingenes Naturfornuft og Ordensmagten inden for Tilværelsens Horisont. Denne Verdensanskuelse, som gennemstrømmer hans hele senere Forfatterskab, saavel »Ravnen« som navnlig Skuespillet »En Skavank«, søges videnskabelig begrundet i 2. Del, hvor han vil føre dens Udspring tilbage til den ægyptiske Gudsdyrkelse. Lærens videnskabelige Begrundelse er bestridt fra sagkyndig Side, men det betyder for saa vidt mindre, som dens Livsbegrundelse og Værdi kan søges i hans Værker. Som egentlig Biografi ville Livserindringerne ikke kunne benyttes; Sandheden er, som det hedder i Fortalen, sagt »mit Euphemismus«, og Bogen er meget mere en Art Filosoferen over hans Livsskæbne, set i Nemesis-Tankens Lys, end en nøgtern Meddelelse af Fakta. Den er imidlertid skreven med megen Kunst og giver interessante Indblik i dens Forfatters indre Liv. — Samtidig med Selvbiografien udgav G. en Samling »Fortællinger og Virkelighedsbilleder«, dels Optryk af ældre, dels nyere Sager, og 1887 udkom hans sidste Fortællinger: »Smaa Skildringer fra Fantasi og Virkelighed«, udg. af hans Søn.

Sine sidste Leveaar tilbragte G., der 1848 havde giftet sig, men hvis Ægteskab kort efter var blevet opløst, sammen med sin Søster, stadig syslende med et udførligt Værk om Nemesis, der dog ved hans Død ikke var fuldendt, og som derfor næppe vil blive udgivet.

Ovenstaaende Levnedsskildring er oprindelig skrevet til Salmonsens Konversationslektikon af nærværende Udgiver.

EN JØDE

(1845)

וְאֵיבָה אָשִׁית בֵּינְךָ וּבֵין הָאִשָּׁה וּבֵין זַרְעֲךָ וּבֵין
זַרְעָהּ הוּא יְשׁוּפְךָ רֹאשׁ וְאַתָּה תְּשׁוּפֶנּוּ עָקֵב׃

„Og Fjendskab vil jeg sætte imellem Dig og Kvinden og imellem Din Æt og hendes Æt. Den skal knuse Dit Hoved, og Du skal saare dens Hæl.“ 1ste Mose Bog, 3dje Kap., 15de Vers.

FØRSTE DEL

FØRSTE KAPITEL.

„Hvad mon det er for en Støj?“ sagde Philip Bendixen sagte, idet han lempelig skød Skodderne fra og aabnede Vinduet i den tidlige Sommermorgen. Han saa flere Borgere ile hen ad Gaden, og vinkede ad den nærmeste; men denne bemærkede ham ikke, og han turde ikke raabe, af Frygt for at forstyrre sin sovende Hustru. „Det forekommer mig, at jeg hører en Tromme gaa,“ sagde han og lukkede Vinduet; „hvad mon det kan være?“

Sagte listede han sig ud i Butiken, hvor hans Svend Benjamin, halvt sovende, skjønt paaklædt, var ifærd med at skyde den svære Jernstang fra Indgangen.

„Staa ikke der og sov, Hramor!“[1]) sagde Philip Bendixen med dæmpet vred Stemme; „skynd Dig over til min Svoger og se at faa at vide, hvad der er i Vejen i Byen.“

Benjamin skyndte sig, og i Ivrigheden faldt Jernstangen omkuld, da han satte den fra sig.

„Krieg die mise Meschunno! Ske Alverdens Ulykker!“ udbrød Philip; „er det en Støj at gjøre for min stakkels Kone! Israels Gud, staa hende bi . . . Hør, nu kalder hun! Du har vækket hende, Ohs!“[2]).

„Hvad fejler Eders Kone?“ spurgte Benjamin.

„Jeg ved ikke, hvilken Time der skal gaa Bud efter Jordemoderen!“ sagde Philip, forbitret over hans Flegma; „begriber Du det saa, Beheimo?“[3]).

---

[1]) Dumrian. [2]) Aadsel, Onde Menneske. [3]) Fæ.

I et Nu bleve Skodderne tagne ned og Døren aabnet, og Benjamin skyndte sig til den skraasoverfor boende Svoger.

Noget efter kom Svogeren over med sin Hustru. Han gik munter med hende ind i Stuen, hvor Philips Kone havde sat sig til Kaffebordet. — „Naa, hvordan har hun det, Madam!“ henvendte han sig til Jette; „vær saa god at holde sig stærk idag. Vi have ingen Tid til Narrestreger, Spanierne desertere. Hun kunde blive bange for Skuddene, endskjønt Ingen vil gjøre Hende Fortræd.“

„Schema Jisroeil![1]) Hun faar Ondt!“ skreg Søsteren og løb til Døren for at kalde paa Pigen.

Philip trak Isak Bamberger med ud af Døren. „Hvilken Uforsigtighed af Dig at tale saaledes og forskrække hende!“ sagde han bebrejdende.

„Uforsigtighed?“ sagde Isak; „kjender hun mig ikke nok til at vide, at jeg ikke vil forskrække hende? . . . Hør nu, hvor de tromme og skyde! Var det saa ikke bedst, at hun blev forberedt?“

Stærke Trommeslag lød paa Gaden, saa at Vinduerne klirrede; efter Trommeslagerne marscherede Borgervæbningen, hvis Tænder klaprede omkaps med Ruderne. Enkelte Kanonskud dundrede, uvist hvor; forvirrede Raab krydsede hinanden fra Nabohusene.

Men igjennem al denne Larm lød pludselig et Skrig fra Sovekammeret. Isak Bambergers Ansigt blev meget alvorligt, og uden at sige et Ord gik han bort, over til sit eget Hus. Philip Bendixen løb i sin Angst først mod Døren til Sovekammeret, men vendte om og flygtede ud i Gaarden. Men han Sjæl var inde i Huset, Legemet bevægede sig paa egen Haand. Han løb ind i Kostalden til Køerne og gav sig til at fylde deres Truge med Foder; saa ilede han ud ved Posten og fyldte en Spand; men hver Gang han havde postet den fuld, skyllede han den ud i Rendestenen.

Endelig aabnedes den øverste Halvdel af Køkkendøren, og Jordemoderen viste sig i Aabningen. Hun vinkede og raabte: „En Søn, Hr. Bendixen! en Søn! Jeg gratulerer!“

Philip sprang bort fra Posten. „En Søn!“ skreg han

[1]) Hør Israel! — Et Forfærdelsesudraab.

og lagde Haanden paa Hovedet, „Adaunoi Elauheinu! Gebenscht sei Dein Nome![1]) En Søn! en Søn!"

Med taarevædede Kinder løb han ind efter Jordemoderen: „Lad mig komme ind og kysse min Søn og hans Moder."

„Ja vist! Nej, gaa Han ud og post igjen," sagde Jordemoderen og lukkede Døren i.

„Jeg vil være taalmodig," sagde han, „jeg vil give Tid. Gud har skænket mig en Søn! Jeg er Fader til en Søn!"

Han skyndte sig ud i Butiken. „Min Kone har faaet en Søn!" raabte han og omfavnede Benjamin og kyssede ham.

„Masaul tauv!"[2]) sagde Benjamin.

„Jeschar-kauach, Rabbi Benjomin,[3]) jeschar-kauach!" raabte Philip i sin usigelige Glæde.

„Hør, Benjamin," sagde han et Øjeblik efter, „det er bedst, at Du strax løber hen og melder det til Rabbi Jokuf, han skal være Maul[4]). Meld ogsaa til Simon Nasche og de andre Jøder i Byen, at min Kone har faaet en Søn. Hvor er min Svoger? Det er sandt, han gik. Spring over til ham og sig, at han kan gjerne komme tilbage . . . Bi lidt, Benjamin!" raabte han, da denne allerede var ude af Døren; „der, tag et Pund Kaffe og et Par Pund Sukker og lidt Ris og Gryn og disse Penge og bring det til den gamle Marthe. Sig hende, at det er, for at hun kan gjøre sig en glad Dag i Anledning af min Søns Fødsel . . . Min Søn! O, jeg har en Søn!"

Næsten ligesaa hurtig, som dette var foregaaet i Huset, var Borgervæbningen bleven forløst fra sin Frygt. Den havde været ude og set Spanierne lykkelig og vel gaa ombord i de engelske Skibe, og det kunde være et Spørgsmaal, hvem der nu var lykkeligst, Spanierne eller Borgervæbningen i den lille fynske Stad.

Det gik nu ud over Jøderne. Fordi de ikke havde sluttet sig til den krigerske Skare, bleve de kaldte fejge Uslinger, hvem Fædrelandskjærlighed og Borgersind vare aldeles ubekjendte. Flere smaa Hobe gjorde paa Vejen

---

[1]) Herre, vor Gud! Velsignet være Dit Navn! [2]) Til Lykke. [3]) (Ordret: Din Kraft skal tiltage.) Tak, Hr. Benjamin. [4]) Kan maaske oversættes ved: Staa Fadder.

til Gjæstgivergaarden et Øjeblik Holdt udenfor enkelte Jøders Huse og gave deres store Ringeagt tilkjende i kraftige Udraab.

„Kemech[1]) ere dog i Grunden morsomme Folk," sagde Isak Bamberger, da en saadan lille Hob havde sendt sin Hilsen ind til Philip, og han med et ironisk Blik saa efter dem; „de ville ikke taale, at Jøderne tjene med dem i Korpset, naar der er Fred, og saasnart der er Ufred, skælde de Jøderne ud, fordi de ikke tjene. Jeg tror, jeg vil gaa over og skælde min Lænkehund ud, fordi den altid bliver hjemme."

„Hvem vil bryde sig derom? Lad dem raabe!" svarede Philip Bendixen, medens han lyttede ved sin Kones Værelse.

Otte Dage efter var den lille Familie samlet om Barselkonens Seng, og Gratulanterne indfandt sig i Anledning af Drengens Optagelse i det jødiske Samfund. Alle udtømte sig naturligvis i Beundring over Drengens raske og muntre Udseende. Den gamle Rabbi Jokuf lagde paa Vuggen en Horro — en Guldmønt, hvori var indskaaret en hebraisk Velsignelse, der sikrede Barnet mod onde Øjne — idet han højtidelig sagde: „Han vorde stærk som Juda og velsignet med Rigdom som Asser."

Isak drak et Glas Vin og raabte: „Ja, det er godt nok; men jeg vedbliver dog at paastaa, at det ikke var nogen fornuftig Tid at gjøre Barsel paa. Dersom Drengen endda var en Kristen, saa kunde den Larm, hvorunder han blev født, betyde, at han skulde blive en stor Helt. Men som Jøde vil det kun give ham dobbelt Aversion for al Krig og Ufred; han bliver bestemt saa fejg, at endog Jøderne ville kalde ham fejg."

Alle lo undtagen Moderen; thi Kvinderne have af Naturen et chevaleresk Sind og ville helst føde Helte. Hun sagde: „Naa, naa, Isak! Naar Drengen opvoxer under Dine Øjne og hver Dag ser paa Din store Sabel, saa bliver han maaske ikke saa bange endda."

---

[1]) (Groft Mel.) De Kristne.

„Top!“ raabte Onklen, „jeg vil opdrage ham! Giv Du ham først Patte; for det kan jeg ikke, og lad ham saa komme i Skole hos mig.“

Det er bedst, at vi allerede her gjøre Læserne nærmere bekjendte med denne Onkel, der paatog sig en Aristoteles's Rolle hos den fynske Philips Søn. Det var, hvad sjelden er Tilfældet blandt Jøderne, en høj og meget stærk Mand. Man fortalte om ham i Byen, at han engang, da to Bønder kom op at slaas i hans Butik, løftede dem op, hver i sin Arm, slog dem nogle Gange sammen og derpaa kastede dem ud. Skjønt han var hadet, som Jøde, og misundt, som rig Mand, indgød han dog altid de andre Borgere Respekt, naar de saa hans mægtige Figur imellem sig, og de graa spillende Øjne halvt lunefuldt, halvt udfordrende betragtede dem. Hans Haar faldt allerede i det Graalige — han var noget over de halvtredsindstyve —; i sin Ungdom havde han i Tyskland, sit Fødeland, gjort Krigstjeneste imod Franskmændene og var efter forskjellige Æventyr og Lykkesomvexlinger kommen til Danmark, hvor han slog sig til Ro og giftede sig. Hans Kone bragte ham ingen Formue, og forskjellige Uheld styrtede ham i den yderste Fattigdom. Han plejede senere med en vis Stolthed at fortælle, at han en hel Vinter havde ernæret sig og sin Kone med en Kapital af 2 Rbd., som han omsatte i Varer, hvormed han „gik paa Landet“. Da han en Fredag Aften kom hjem, fandt han sit Hus nedbrændt, sin Kone syg og sit eneste Barn dødt. Uforstyrret helligholdt han sin Sabbath, begrov om Søndagen sit Barn og drog atter ud med sin Kapital, i et Bundt Tørklæder, under Armen. Nu beboede han et stort Hus og var en rig Mand; men han undlod aldrig ved Synet af en Specie at bemærke, at hans store Hus var fremgaaet af en saadan Specie, og deraf kom formodentlig den næsten overtroiske Ærbødighed, han nærede for Specier.

Philip Bendixen, den unge Fader, var en stille og fredsommelig Mand. Tjenestefolkene, der som oftest give de sikreste Underretninger om deres Herskabs Karakter, mente kun, at han var slem, naar han blev vred, for han vilde slet ikke blive god igjen. I hans Ungkarletid

havde der gaaet et Rygte om, at han levede for lystig og overtraadte Ceremonierne; men det var et usikkert og dunkelt Rygte, og vist var det i alt Fald, at han efter sin Forlovelse med fordoblet Inderlighed var vendt tilbage til Religionen og bittert dadlede dem, der forsømte den.

Sildig om Aftenen efter den støjende Gratulationsdag traadte Philip Bendixen ind i det lille Sovekammer. Hans Kone sov trygt bag det hvide Omhæng; den jødiske Matrone, som havde paataget sig at vaage, var sunken sammen paa Stolen i en mild Søvn; det rødmussede Barn slumrede i Vuggen, Natlampen kastede sit dæmrende Lys paa dets Hovedpude.

Philip omfattede med et langt Blik sin hyggelige Lyksalighed; hans Hjerte svulmede, og han bedækkede sit Hoved og bad: „Almægtige Fader! Hersker over Verden! Jeg takker Dig for, at Du gav mig en Søn til at læse Kadisch[1]) over min Grav. Hvis det er Din Vilje, da ske dette snart! Tag, om det behager Dig, al Lykke fra mit Hoved og skænk den til min Søn. Jeg vil bøje mig i Støvet og velsigne Dit Navn, naar blot han er lykkelig!"

En saadan Velsignelse blev udtalt ved det Barns Vugge, som er Helten i denne Fortælling.

ANDET KAPITEL.

Da Barnet voxede til, udtalte Faderen endnu en Velsignelse over sin Søn:

„Han skal ikke gaa i Skole. Han skal ikke døje Risches[2]) af de andre Drenge og lære Uartigheder. Naar han bliver gammel nok, vil jeg selv lære ham, hvad en Jøde bør vide; saa vil jeg sende ham til Kjøbenhavn."

Ingen var gladere over denne Bestemmelse end Onklen; derved kunde han ret efter Lyst og Lune beskæftige

[1]) Sjælemesse. [2]) Ondskab mod Jøderne, Jødeforfølgelse.

sig med Barnet. Tidt kom han løbende over og tog Drengen fra Moderen og bar ham hjem til sig. Saa begav han sig til et afsides Værelse og lukkede sig inde med Barnet, saa at man skulde trot, han øvede en eller anden Trolddomskunst. Havde man beluret Isak Bamberger, vilde man maaske være bleven bestyrket i Troen ved at se hans underlige Bevægelser. Først hoppede han omkring paa Gulvet med Drengen paa Armen og tudede ham ind i Ørene, trompetede, trommede og efterlignede Hestens Vrinsken, Koens Brølen og Hundens Gøen. Naar saa Barnet lo højt og kradsede ham i Ansigtet, satte han sig ned og lod det ride Ranke med en saadan Voldsomhed, at Jacob, efter frugtesløse Forsøg paa at finde det morsomt, kom til at græde. Da tog Onklen ham haardt i Ørene, stirrede bistert paa ham, indtil han tav, og sagde: „Jeg skal lære Dig at være bange, Dreng!" Han vedblev at stirre ham ind i Øjnene og skære Ansigter, indtil Begge brøde ud i en skraldende Latter, saa sprang han atter op, dansede omkring og trykkede Barnet saa kjærlig og heftig til sig, at det igjen græd og vilde hjem. „Ti nu stille, Jacob!" sagde Isak forknyt, „saa skal jeg fortælle Dig Historier. Inte sige hjemme, at jeg gjør Dig Fortræd! Vel?" — „Nej," hulkede Drengen. — „Brav Kammerat, saa lille Du er!" raabte Onklen; „hør nu!" Og saa fortalte han om Krigsfolk og om Ryttere og om fremmede Lande, eller bibelske Sagn, om jødiske Helte, saa at Barnet i en senere Tid ikke erindrede at have lært disse Sagn, men næsten forekom sig at være født med dem.

Faderen sagde tidt, naar han saa Isak løbe med Barnet: „Du har Drengen for meget hos Dig, Isak! Tilsidst ved han ikke, hvem der er hans Fader."

„Jeg kan altid være ham ligesaa god en Fader som Du!" svarede Isak.

„Drengen bliver klog hos mig," vedblev Onklen; „se bare, hvilket forstandigt Ansigt han allerede har."

„Tror Du virkelig, at han har faaet det hos Dig?" spurgte Jette skalkagtig.

„Hvis han ikke har været ude i Byen at stjæle det!" raabte Onklen; „hvor skulde han ellers have faaet det

fra? — Han kan allerede sige sin Krischmo[1]) udenad — hvem har lært ham det? Og nu vil jeg lære ham at bensche fra Bordet."[2]).

„Ja, ja, Isak!" sagde Faderen; „behold Du ham kun, til han bliver sex Aar; saa er det min Pligt som Fader at lære ham, hvad han som Jøde bør lære."

„I lære ham altfor meget, I tale altfor forstandig med ham," sagde Moderen bekymret; „Drengen trængte til at tale fornuftig paa sin Vis imellem andre Børn og tumle sig i den friske Luft."

Barnet saa paa Moderen, som om det forstod hende, som om hun havde opdaget den rette Medicin for det sugende Savn, der gjorde dets Kinder blege.

Onklen raabte: „Imorgen den Dag gaar jeg med ham et dygtigt Stykke henad Landevejen!"

TREDJE KAPITEL.

I lykkelige Mennesker, som kunne sige: Det var en Barndoms Legekammerat af mig! Vide I vel, hvad dette ene Ord siger? Taler det ikke om grønne Enge, hvor I boltrede Eder i barnlig Overgivenhed, eller om den lille Gaard, hvor I samledes med Naboens Drenge og sloges og græd — hvor gjerne vilde I atter græde saaledes! — Eller om den mørke Stue, hvor I skulde lege kjønt stille, fordi Bedstefader sov nærved, hvor I ogsaa legede stille, indtil Glæden steg og I glemte Bedstefader og al Verden — da stod med Et den gamle Mand venlig truende i Døren og bad: „Lad mig blot sove et Kvarter endnu." Eller om de tusinde Spilopper, I senere forøvede som Skoledrenge: Om Urtekræmmerens Appelsiner, der laa pyramideformig i Vinduet, og som pludselig til hans store Forbavselse trillede ned, fordi I trykkede paa Ruden?

[1]) Jødernes Trosformular (Schema Jisroiel), som siges i alle Dagens Bønner. Her sigtes til Aftenbønnen. [2]) Sige Takkebønnen efter Maaltidet.

Om Kælderkonens Kat, som I bandt et Par Blærer om Livet, saa at hun maatte gjøre Jagt efter den som efter hendes Kanariefugl? . . . Taler det ikke om den lille Pige, til hvem I Begge vilde plukke Blomster, og for hvis Skyld I bleve Uvenner — I vidste ikke selv, hvorfor. Det var den Tid, da I modtoge den første Affiling, for senere at passe ind i det bevægelige Spil, man kalder Verden. Det var den Tid, da Sindet beredtes til at fremskyde og bære Livets Blomster: Venskab og Kjærlighed, men da I ogsaa Alle prægedes i samme Form, saa at Eders Karakterer frembyde næsten den samme Ensformighed som Eders Klædedragt.

Jacob opvoxede ene. Han havde ingen Legekammerater; thi de andre jødiske Familier i Byen havde ingen Børn af den Alder, og de kristne Børn gjorde ham Fortræd, naar de saa ham. Skjønt han hed Jacob, kaldte de ham Moses, og naar han nærmede sig, gjorde de med Haanden Tegn under Hagen, som for at spotte over hans Skæg. For det Meste skete det, naar han legede med dem, at de lidt efter lidt gjorde ham til Gjenstand for Legen, raabte Jødesmaus og puffede til ham. Naar det da blev ham for stærkt, gik han fra dem og saa i Afstand, med længselsfuldt Blik, paa deres Lege. Alligevel vilde han saa gjerne være sammen med dem. Denne Forfølgelse var begyndt saa tidlig, at det aldrig var faldet ham ind at forske efter Grunden dertil; den var ligesaa lidt Gjenstand for hans Forundring som det, at han var født og levede — han var jo født med den; han troede, at det skulde saa være.

Engang kom hans Morbroder fra en anden By i Besøg og medbragte sin lille Søn. Drengen gik venlig hen imod Jacob, der sky veg tilbage; men, da Drengen vedblev med sin Venlighed og kom nærmere, spurgte Jacob, med de store brune Øjne stift fæstede paa ham: „Hvorfor kalder Du mig ikke Jødesmaus?“

Alle Tilstedeværende studsede ved dette uventede Udbrud.

„De have gjort Risches med den stakkels Dreng," sagde endelig Morbroderen.

Faderen gik hen og tog sin Søn om Hovedet og kyssede ham med bævende Læber. Men Onklen raabte: „Hvem har kaldt Dig Jødesmaus, Jacob?"

„Det sige Drengene nede ved Stranden altid," svarede Jacob.

Næste Dag gik Onklen med ham ned til Stranden; men da Drengene saa den høje Mand, tav de naturligvis. Isak Bamberger kunde desuagtet ikke styre sig, men ilede hen og greb en Dreng, som han kastede midt ind i Flokken. Da Jacob saa dette, blev det ham pludselig klart, hvorfor hans Fader den foregaaende Dag havde kysset ham, og hvorfor Onklen var fulgt med ham. I et eneste hurtigt Glimt gik Erindringen om den udstaaede Overlast gjennem Barnets Sjæl. Som en løsladt Tiger styrtede han sig over en Dreng, kastede ham omkuld og klamrede sig rasende til ham. Onklen, der ansaa det for et almindeligt Slagsmaal, tilraabte ham sit Bifald; men, da han saa Blodet flyde fra den anden Dreng, ilede han til og trak sin Nevø bort. Ved at se Jacobs dødblege Kinder, blaa Læber og sammenbidte Tænder, Øjnene ligesom brustne og Hænderne fyldte med Haar af Drengens Hoved, troede han, at han var bleven syg. Han lod ham bringe tilsengs og en Læge kalde. Barnet sov i mange Timer og vaagnede derpaa op som af en Besvimelse, tilsyneladende uden Erindring om, hvad der var foregaaet.

Men Isak Bamberger maatte møde hos Byfogden i Anledning af de Børn, han havde beskadiget ved sit Kast. Han maatte betale endel af sine dyrebare Specier for at faa Sagen mindelig afgjort med Forældrene, og for at undgaa lignende Ubehageligheder i Fremtiden blev det besluttet, at Philip Bendixens Vænge, der gik ned til Stranden, skulde indhegnes med et højt Plankeværk.

Her sad da Jacob mangen en Time, ved Plankeværket adskilt fra den øvrige Verden, kun det brede Belt med dets faa Sejlere udstrakt for Blikket. Ensom og stille gik han her imellem Blomster og Træer og betragtede

det stolte Hav, naar det smilende badede sig i Solen eller mørkt og truende væltede sig imod Kysten.

Der skabte han sig i Ensomheden en hel Verden, hvori der ikke var andre Personer end dem, kan kjendte, og iblandt hvilke Den spillede Hovedrollen, som han beskæftigede sig mest med: han selv. Naar han fik Skænd eller led Ondt, tyede han herhen og fortalte sig selv om en anden Tilstand, hvori det gik ham bedre. Disse smaa Episoder uddannede sig lidt efter lidt til sammenhængende Æventyr, hvori hver ny Begivenhed, han oplevede, gav Anledning til et nyt Kapitel. Men det Vigtigste deri blev dog altid Erindringen om Drengene ved Stranden, hans Længsel efter dem og hans Uvilje imod dem. Naar en af dem havde mødt ham paa Gaden og hilst ham venlig, saa gik han ned i Haven og opregnede for sig selv alle de gode Ting, han vilde give denne Dreng. Han fortalte sig en Historie om, hvorledes denne Dreng var i Fare, og hvorledes han da styrtede til og reddede ham, og hvorledes den reddede Dreng viste sin Taknemlighed ved hver Dag med Livsfare at stige over Plankeværket ind i Haven og lege med ham.

Men havde — hvad der oftest skete — en af Drengene fra Stranden mødt Jacob og i Tillid til Onklens Fraværelse gjentaget Skældsordene, idet han hurtig foer ham forbi, saa gik hen ned i Haven og fortalte sig selv:

„Saa stak jeg Ild paa Kornmarkerne ved at fange Schakaler og binde Ild til dem. De søgte efter mig; men hver Gang de kom, jog jeg dem paa Flugt. Men saa sov jeg engang, og saa fandt de mig og bandt mig. Og saa stillede de mig i deres Tempel mellem de to Støtter, hvorpaa det hvilede, og saa troede de, at de havde mig sikkert, og løb omkring mig og raabte: „Jødesmaus! Jøde, kan Du spise Flæsk og Fløde!“ Men saa greb jeg om Støtterne og løftede dem med vældig Arm, saa hele Huset faldt, over dem og over mig med . . .“ Det rislede koldt i ham, han lukkede Øjnene, han følte Synkningen og Indstyrtningen, hver Gang han igjennem forskjellige Indledninger kom til dette Sted. Og saa var han nær ved at græde af Smerte over, at han havde maattet dræbe dem.

FJERDE KAPITEL.

Disse Æventyr voxede op og bleve Drengen for stærke; det var Aander, som han havde fremmanet, og som han ikke forstod at beherske. De laa som Taager i hans Hoved, indtil han nærmede sig den Plads, hvor deres Hjem og Fødested var, da fik de Liv og sloge med Vingerne og bemægtigede sig Barnet. Han led ved dem, de bragte hans Hoved til at svimle og hans Nerver til at sitre, og dog havde de en hemmelig Tillokkelse, der, saa ofte han kunde være ene, drog ham til det ensomme Sted i Haven.

Som han engang sad der med Øjnene krampagtig lukkede og Angsten rislende gjennem alle Aarer, kom hans Fader gaaende. Der var den Dag ingen Folk i Butiken og ingen Beskæftigelse i Huset for den stræbsomme Mand, og han raabte til sin Søn: „Hvad bestiller Du der, Jacob?"

Jacob foer op og svarede: „Ingenting."

„Det er paa høje Tid, at Du lærer noget Ordenligt," sagde Philip; „Din Onkel præker Dig Ørene fulde med Historier — kom med mig, saa ville vi begynde paa Ol'phbeis."[1]).

Et Instinkt sagde Jacob, at han hos Faderen vilde finde det bedste Værn mod de frygtelige Æventyr, og glad greb han Faderens Haand.

„Jeg har heller ikke endnu givet Dig Dit Arbakanpfaus[2]), skjønt Du gaar i Dit syvende Aar" — vedblev Faderen og rystede paa Hovedet over sin Forsømmelse — „vi maa skynde os, Jacob! Fra nu af skal Du vide, at Du er en Jøde, og kjende Din Religion."

„Ja, Fader," sagde Jacob, hemmelig stolt af den Modenhed, der tillagdes ham.

Faderen vedblev nu daglig med stor Iver at undervise sin Søn, og Jacob anvendte al sin Tid paa at indprænte

---

[1]) Det hebraiske Alphabet.

[2]) Et firkantet Stykke Tøj med et Hul i Midten, til at trække ned over Skuldrene. I hvert Hjørne ere flettede Traade, Zizis. Det er Tegnet paa Jødernes rene Religion og rene Pagt med Gud.

sig det Lærte; thi naar han fæstede Tankerne dertil, havde Æventyrene ingen Magt. Han levede op, som en Plante, der faar Vand, og hans Kinder bleve atter røde. Men Moderen skændte dog ofte og sagde, at Barnet anstrengtes for meget.

„Vist ikke, nej," afbrød Faderen hende engang; „han har selv Lyst dertil. Desuden ved han, hvad jeg har lovet ham, naar han er flittig."

Med disse Ord saa hen hen til Jacob, som om der var en stor Hemmelighed imellem dem.

„Naa, hvad har jeg lovet Dig, Jacob?" spurgte Faderen. „Kan Du ikke huske, hvad jeg lovede Dig, naar Du kunde Schemoneesre?[1]). Kan Du ikke huske det? Hvad have vi paa Mandag?"

„Purim!" raabte Jacob; „skal vi saa gaa forklædt, Fader?"

„Nej, men saa skal Du gaa med mig i Schulen[2]) og høre Megillen[3]) og faa Lov at kloppe Homon."

„Hvem er det, Fader? Hvorfor skal jeg kloppe ham?"

„Kjender Du ham ikke? Det var jo ham, der vilde dræbe alle Jøderne paa een Nat; men Vorherre var med Jøderne, og Homon blev selv hængt. Se her denne Indretning: Naar Du trækker i Snoren, falder Hammeren ned og slaar paa Homons Navn. Hvergang hans Navn bliver læst i Megillen, trækker Du i Snoren og slaar ham."

„Jeg vil hellere slaa paa den rigtige Homon, Fa'er."

„Han er død, min Dreng," sagde Faderen og lo, fornøjet over Sønnens Iver; „Du skal slaa paa hans Navn, naar vi Ældre læse det op."

„Nej, det vil jeg ikke," sagde Jacob.

„Hvorfor vil Du ikke, Jacob? Vil Du ikke slaa Homon, der vilde dræbe Jøderne?"

„Nej, jeg vil ikke," raabte Drengen endnu engang og gav sig til at græde.

„Naa, Du maa gjerne være fri, Du skal ikke græde for det," sagde Faderen og klappede ham. „Men vær nu alligevel kjønt flittig, saa skal Du til Peisach[4]) sidde

[1]) De atten Bønner. [2]) Kirken, Synagogen. [3]) Fortællingen om Esther og Haman. [4]) Paaske.

ved Siden af mig og læse Hagoden[1]), og saa skal jeg fortælle Dig Alt, hvad der staar deri."

„Aa, fortæl strax," bad Jacob og tørrede Øjnene.

„Nej, derom taler man kun ved Peisachtid."

„Hvor længe er der til Peisach, Fa'er?"

„Fire Uger; vær nu kjønt flittig og artig til den Tid."

Den længselsfuldt ventede Paaskefest kom da, som man flere Dage i Forvejen kunde mærke paa Forberedelserne. Et Skib medbragte en veltillukket Kasse fra Kjøbenhavn; den blev omhyggelig bragt til et afsides Sted paa Loftet for ikke at komme i Berørelse med Urent; thi den indeholdt Matzaus, de usyrede Brød. Alt Husets Glastøj blev lagt i Vand i tre Dage, Kobber- og Jerntøj renset ved Ild, og paa den sidste Dag før Festen blev hele Huset rengjort, alle de hrometsdicke Kar[2]) satte tilside og de jaumtauvdicke Kar[3]) fremtagne af det Gjemme, hvori de stode hele Aaret.

Henimod Aften, da den første Stjerne kom tilsyne paa Himlen, vandrede Faderen gjennem Huset med en Pennefjer i den ene Haand og et Trækar i den anden, for at indstryge alle Hrometslevninger, han maatte finde, og saaledes forvisse sig om Husets Renhed. Krummer af syret Brød vare af Husmoderen henlagte, for at han skulde finde dem; men under Sofaen havde hun gjemt en stor Krukke Smør, fordi hun senere skulde smøre Mad til Husfolkene.

Da Faderen stille bedende havde indstrøget Krummerne og vilde forlade Værelset, sagde Jacob, der opmærksomt havde fulgt ham:

„Fa'er! Moder har gjemt en Krukke Smør under Sofaen."

„Ti stille, Dreng," raabte Faderen og gik til Døren; „det maa jeg ikke vide, ellers skal jeg tage det med og brænde det."

---

[1]) Bogen om Udgangen af Ægypten. [2]) Hromets, syrede Ting, alle Kar, som ikke ere brugelige til Paaskefesten, fordi de ikke kunne renses fra Syren, saasom Porcellain, Trætøj o. s. v. [3]) Festligrene.

„Men, Fa'er," sagde Jacob, „saa gør Du jo ligesom Toldbetjenten, naar Du giver ham en Specie."

„For Guds Skyld, Dreng! Din Mund kan bringe mig i Ulykke," sagde Faderen ængstelig og gik ud af Døren.

Næste Dag, Eref Peisach, hengik i ærefrygtsfuld Forberedelse til Festen. Faderen fastede paa sin Søns Vegne; thi paa den Dag havde Herrens Engel ihjelslaaet Ægypternes Førstefødte og skaanet Jødernes. „Idag og endnu nogle Aar faster jeg for Dig" — sagde Faderen kjærlig til Jacob —; „naar Du bliver tretten Aar, betaler Du selv Din Gjæld til Vorherre."

De andre af Familien turde ikke spise syrede Ting; men de usyrede Brød turde de heller ikke smage, før de vare indviede, naar Natten brød frem og Stjernerne bleve tændte paa Himlen.

Da det blev mørkt, kom Isak Bamberger og hans Kone over — thi de havde ingen Børn at anrette Festen for — og man gik ind i Salen, hvor Paaskebordet var dækket og straalede af Lys.

Der var rejst et med Hynder belagt Højsæde for Husfaderen; paa Bordet stod, tildækket med en skinnende hvid Serviet, Seiderkarret: et stort Fad med Matzaus, søde og bitre Urter og Knokkelen af et Lam; en Flaske med den søde Rosinvin var stillet foran Enhver.

Faderen tog Plads i Højsædet, iført Kittelen, den fine linnede Dragt, som Bruden forærer Brudgommen paa Bryllupsdagen, og som han foruden Paaskeaftenerne kun er iført paa Jaumkipur, den store Forsoningsfest, og naar han lægges i Ligkisten.

Efter en inderlig Taksigelse til Herren, der har givet Paaskefesten, velsignedes Brødet og Vinen og Urterne. To store Stykker af Paaskebrødet, Afikaumon, bleve henlagte i Højsædet, for senere at omdeles blandt de Tilstedeværende som Amuletter mod Farer paa Hav og Land[1]).

Derpaa blev Hagoden, Bogen om Trældommen i Ægyp-

[1]) Men det er tilladt at liste disse Brød fra Husfaderen, og naar han da skal uddele dem og ikke finder dem, maa han indløse Afikaumon med en Foræring.

ten og om Befrielsen, højt oplæst af Husfaderen for den lille, andægtige Menighed. Ved Opregningen af Ægyptens Plager dyppede man den lille Finger i Vinen og stænkede en Draabe paa Gulvet for hver af Plagerne.

Da der var læst om Frelsen, standsede Philip og gav Benjamin et Vink: Under en dyb Tavshed rejste denne sig og aabnede alle Husets Døre. Husfaderen skænkede et Glas Vin og brød et Stykke usyret Brød og hensatte begge Dele ved Siden af sig, som om han ventede endnu en Gjæst.

Benjamin kom tilbage og satte sig, og pludselig istemte Alle højt en inderlig Bøn: at Gud vilde sende sin Frelse og Lykke til Folket, der i dette Øjeblik over al Verden aabnede sine Døre for hans Naade.

Alle sad bøjede over Bogen og uden at opløfte Øjnene, som for ikke at se, hvad der i dette Øjeblik kom ind ad Døren.

Da Bønnen var endt, bleve Dørene lukkede, og Vinen og Brødet hensatte paa et afsides Bord for at staa Natten over, paa det at Huset hele Festnatten kunde være forberedt paa, gjæstfrit at modtage Eilio Novi, Profeten Elias, han, som skal komme og bebude Messias[1]).

Nu var Huset opfyldt af Naaden og helliget til at modtage Guds Sendebud, og nu kastede Husfaderen et muntert Blik paa de Forsamlede og udstrakte Haanden som for at slaa Takten til Sangen:

Adir hu! jivne béishro bekórauv!
Bímheiro!
Bímheiro!
Bejómeinu! bekórauv!
Eil benei!
Eil benei!
Benei beishrò bekórauv![2])

[1]) Jvfr. Profeten Malachias, IV, 5.: „Se, jeg sender Eder Profeten Elias, førend den store Herrens Dag kommer."

[2]) Stor er Gud! Snart han opbygger Templet!
Snart det ske!
Snart det ske!
I vore Dage det bygges!

Glæden steg og blev næsten vild; man sang Dansk, Tysk og Hebraisk imellem hinanden; Enhver gav Gud de kjærligste Tilnavne:

Søde Gud! Store Gud! Velsignede Gud, Gebenschte Gud! Reicher Gott! Starker Gott! Gewaltiger Gott!
Nun bau Dein Tempel schier!
Und also bau!
Und also schier!
Og byg Dit Tempel schier! — schier! — jau schier![1])
El benei! o. s. v.

Højere og højere hvirvlede Jublen; de Ældre sang med Taarer i Øjnene, Barnet slog Takt i Bordet med et Glas i den ene Haand og en Flaske i den anden og græd af Jubel, saa de klare Taarer trillede ned ad Kinderne.

Det tarvelige Maaltid blev frembaaret — thi denne Aften, i Modsætning til de andre Fester, spiser man simple Retter, fordi Forfædrene paa denne Aften rejseklædte og i Angst holdt det sidste, hurtig tilberedte Maaltid i Ægyptens Land — og man forlystede sig med at gjenkalde i Erindringen alle de underfulde Gjerninger, hvormed Gud dengang stod Jøderne bi. Med stærke Farver skildrede Faderen Jødernes Trældom og Nød, der gik saa vidt, at Kongens Udsendte kom og toge deres Drengebørn og dræbte dem, for at Jøderne ikke skulde blive for talrige og rejse sig mod Undertrykkelsen; men, sagde han, netop denne Grusomhed blev Jødernes Frelse, idet Moses derved kom til Pharaos Hof og opdroges til Hærfører og Lovgiver.

Den onde Kong Pharao anede allerede tidlig, hvad der stak i Moses, og pintes af ildevarslende Drømme om ham, og uden Guds Bistand var Barnet blevet dræbt Thi Kongen sammenkaldte sine Drømmetydere og raadførte sig med dem, og de raadede ham at sætte Barnet paa Prøve ved at lade bringe to Fade, et med Guld og

Opbyg Dit Hus!
Opbyg Dit Hus!
Byg Templet i vore Dage!

[1]) schier ɔ: hurtig, snart; jau schier, ja snart.

et med Gløder; hvis Barnet greb efter Guldet, da var det et ondt Tegn, og da skulde det dø; men greb det efter Ilden, da var det uskadeligt, og Drømmen havde Intet at betyde. Da Fadene bleve bragte, udstrakte Moses allerede sin Haand efter Guldet; men Guds Engel greb hans Haand og førte den til Ilden. Drengen tog da en Glød, og da han brændte de spæde Fingre, puttede han den, efter Børns Manér, i Munden, og deraf kom det, at Moses ikke talede godt.

„Og," sagde Onklen smilende, „deraf blev hele Moses' Folk klogt, og greb senere altid Guldet i Stedet for Gløderne."

„Det kan gjerne være," sagde Philip og lo.

Det var blevet sildigt, og efter at have fremsagt Bordbønnen gik man tilsengs.

Da Jacob kom i sin Seng, følte han ingen Angst for Æventyrene, som endnu undertiden plejede at komme i Mørket og aflægge ham Besøg. Han havde faaet en anden Gjenstand end Drengene at beskæftige sig med og længes efter; det var det elskelige Væsen, som de kaldte Gud. Han sagde til sig selv, idet han puttede sig ned under Dynen: Nu vil jeg ikke længer gjøre Drengene Fortræd; naar de fortjene det, vil Jødernes Gud gjøre det.

Næste Festaften fortalte Faderen Historien om Joseph og hans Brødre, navnlig om Rejsen til Ægypten og de Bestræbelser, Brødrene anvendte for at faa Benjamin udløst. „Da det ikke vilde gaa med det Gode," fortalte Faderen, „og da Juda frygtede, at han ikke skulde bringe Benjamin tilbage til den gamle Fader, besluttede han at vise Joseph, hvad det var for Folk, han havde for sig. To af dem, Simeon og Levi, havde jo ført Krig mod en Konge for deres Søsters Skyld, havde indtaget hans Stad og dræbt alt Mandkjøn. Juda sagde til Naphtali: „Løb hurtig hen og tæl, hvor mange Torve (Forsamlingssteder) der ere i denne Stad." Naphtali løb og kom hurtig tilbage og sagde: „Der ere tolv Torve og paa alle Torve mange Mænd." „Godt," sagde Juda, „jeg vil dræbe Mændene paa tre af Torvene. I Andre tage hver sit Torv og rydde det." Derpaa udstødte han et Skrig, Jacobs Sønners Krigsskrig, og det var saa stærkt, at Jorden rystede

og Kongen faldt ned fra sin Throne. Da traadte Josephs Søn Manasse hen til Juda og lagde Haanden paa hans Skulder. Juda vendte sig hastig om og sagde forbavset og glad: „Den Haands Styrke er af min Faders Hus!" og til Manasses Fader, Joseph, sagde han: „Du er ikke nogen Ægypter, men Du er en af Vore, Du maa være Joseph, som vi troede død!" Og da gav Joseph sig tilkjende."

„Saadanne Kæmper er der nu ikke mere blandt Jøderne," sagde Philip sørgmodig; „derfor ere vi ogsaa undertrykte."

„Jo, Onkel Isak!" raabte Jacob.

„Tror Du det, Du lille Strik?" sagde den smigrede Onkel; „nej, nej; men det var ogsaa kun i de Tider, at slige Brøl bleve taalte; nu fik man en Ulykke af Kongen, om man skreg saa højt."

„Det var da ogsaa underligt, at Juda kunde skrige saa højt, at Kongen faldt ned fra Thronen," bemærkede Jacob.

„I min Tid," sagde Isak og vendte sig med hemmelighedsfuld Mine til Philip — „medens jeg endnu var i Tyskland, skreg Franskmændene saa højt, at deres Meilech[1]) faldt ned og brak Halsen."

Ja, dengang var Mackaus Mizrajim[2]) over de Store!" sagde Philip.

„Ja, og saa vare de saa venlige, saagar mod os Jøder, og kaldte os patriotiske."

„Hvad var det, Du sagde, Onkel?" spurgte Jacob.

„Det var Ingenting, min Dreng, det var Noget, vi Tyskere sloges for med Franskmændene."

„Aa, Onkel, fortæl Noget om Franskmændene, saadan som Du plejer. Fortæl Historien om, hvordan de fangede Dig og ansaa Dig for en Pige. Den har Du tidt lovet mig!"

„Ikke i Aften, min Dreng; paa Jaumtauvim[3]) taler man ikke om Sligt; men nu skal jeg fortælle Dig, hvorfor Jøderne i Gnesen ikke bære Kittel Jaumkipur"[4]).

„Hvad er en Kittel, Onkel?"

„Det er saadan en linned Kjortel, som Din Fader har

[1]) Konge. [2]) Ægyptens Plager. [3]) De store Festdage. [4]) Den store Forsoningsfest.

paa i Aften. — Ser Du, Jøderne i Gnesen havde i lang Tid ikke Ro i deres Huse. Hver Nat kom Noget gaaende ind ad Døren, snart hos den Ene, snart hos den Anden, og næste Dag var altid En syg i det Hus, hvor det var sket. Da befalede Præsten dem Alle at sætte nye Mezussaus[1]), fordi de gamle vare blevne posul[2]), og det hjalp. Kort Tid efter var det Jaumkipur, og lige i det Øjeblik, da man sagde Maskir neschommos[3]), blev der stor Trængsel i Kirken. Det myldrede ind ad Døren, og Menigheden var tilsidst nær ved at kvæles, medens den Ene ikke kunde kjende den Anden, da Alle bare Kittel og dertil Thallis over Hovedet; thi de Døde blive jo begravne i deres Kitler og Thalleisim. Da banede Præsten sig Vej hen til Oraun hakaudesch[4]), greb den hellige Pergamentrulle og strakte den frem imod Menigheden, idet han raabte: I den almægtige Guds Navn! Alle de, som høre hjemme her, tage deres Kitler af! Dette skete, og pludselig blev der Plads; men siden den Tid staa de Gnesenske Jøder den Dag i Dag uden Kitler Jaumkipur."

„Mon der virkelig skulde være slige overnaturlige Ting til?" spurgte Jette beskedent.

„Om der er!" raabte Isak Bamberger ivrig; „var jeg ikke selv nær ved at kjøbe en Hest af Djævlen?"

„Aa, fortæl, Onkel!" bad Drengen.

Onkel Isak behøvede slet ikke at nødes, da det tvivlende Udtryk i Jettes Ansigt var ham Opfordring nok, og han begyndte:

„Hvad jeg ser med mine egne Øjne, skal Ingen afdisputere mig. Og saa vist som jeg ønsker at gjense min lille Rebecca — hun hvile i Fred! — saa vist er det ogsaa, at jeg saa det, som jeg nu vil fortælle. Før Krigens Udbrud, da jeg endnu var en Knøs paa tyve Aar, stor og stærk som jeg er endnu, og ikke bange for Nogenting, kjøbte jeg Heste til en fransk Hestehandler, der laa i Frankfurt. En Torsdag Eftermiddag — jeg husker den Eftermiddag, som det var igaar — kom jeg ridende til et Værtshus, der ligger tre Mil hinsides Sachsenhausen. Jeg skulde være hjemme samme Aften; men der

---

[1]) En Art Talisman, som slaaes paa Dørstolpen. [2]) Fordærvet, uren. [3]) Sjælemessen over alle Menighedens Afdøde. [4]) Tabernaklet.

var endel Folk i Kroen, som tilbød mig Heste, og det blev næsten mørkt, inden jeg blev færdig med Handelen. Da jeg nu vilde ride, bade de mig om, hellere at vente til næste Morgen, for ikke at ride i Mørke gjennem den lille Skov, som var paa min Vej. „Tror I, jeg er bange?“ spurgte jeg ærgerlig. — „Om De ikke er bange, Hr. Isak,“ sagde Værten, „kunde det dog ikke skade at være forsigtig.“ — „Aa, jeg er tilfreds, Djævlen selv vil komme til mig i Skoven!“ raabte jeg, lod Hesten bringe for Døren og red. Men nu kan jeg ikke nægte, at jeg hemmelig fortrød mine sidste Ord, og egentlig fortrød jeg dem i samme Øjeblik, som jeg sagde dem. Mennesket skal være ydmyg og ikke udfordre Gud. Da jeg kom ind i Skoven, havde jeg gjerne vendt om; men jeg skammede mig og sagde til mig selv: „Fy Isak! Har Du ikke en god Hest og en dygtig Næve? Ikke bange!“ Havde jeg stolet paa Gud i Stedet for paa min Hest og min Haand og bedet et Schema Jisroeil, saa var det vistnok ikke sket, som senere skete. Nu, jeg red videre, og, underlig tilmode som jeg var, kan jeg ikke nægte, at jeg blev glad, da jeg hørte raske Hovslag bagved mig og saaledes kunde vente at faa en Rejsekammerat. Jeg holdt min Hest an, indtil den Fremmede kom mig paa Siden. Han hilste venlig Godaften, jeg ligeledes, og vi kom snart i en lun Passiar. Tilfældigvis kommer jeg til at fortælle, at jeg er Hestehandler, og den Fremmede spørger mig, om jeg ikke kunde have Lyst til at kjøbe hans Hest. „Midt paa Landevejen?“ spørger jeg smilende; „man skal dog se en Hest paa Tænderne, før man kjøber den.“ — „Det kan De jo gjerne gjøre strax; en dygtig Hestehandler maa ikke opsætte nogen Handel. Se kun paa min Hests Tænder, Isak Bamberger!“ — Det forundrede mig, at den Fremmede kjendte mit Navn; men uden at gjøre mig videre Rede derfor, bøjer jeg mig ned over Sadelknappen og aabner Kæften paa hans Hest. Adaunoi Elauheinu! Der slog en flammende Ild ud af Hestens Hals! Jeg jog uden at mæle et Ord Sporerne i min Hest og foer afsted lige til Sachsenhausen.“

„Det kunde dog maaske forklares naturligt,“ mente Jette.

„Hvorledes da?“ spurgte Isak Bamberger.

„For Exempel ved at antage, at Du havde set fejl," sagde Jette med et skalkagtigt Smil.

Men Isak rynkede Panden og sagde: „Du ved, Jette, at Du kan sige mig, hvad Du vil; men husk paa, at jeg besvor Sandheden ved min Datter, min lille Rebecca, der indebrændte."

„Der gives ubegribelige Ting i Naturen, „tog Philip nu med stille Alvor til Orde. „Og er ikke allerede hvert Blad, der udspringer paa Træet, en ubegribelig Sag, skjønt vi se det saa tidt, at det forekommer os ganske simpelt? Men selve Thauro[1]) lærer, at der gives dunkle Hemmeligheder, som det ikke er godt at udgranske. Forvandlede ikke Moses sin Stav til en Slange og Støvet til levende Insekter? Men om han end gjorde det ved Guds umiddelbare Bistand, hvorledes kunde da hans Modstandere, de ægyptiske Vise, gjøre det Samme? Og Sandheden heraf tør ikke betvivles; thi det staar skrevet i Thauro. Der skal endnu gives Folk, der kunne udøve slige Kunster. Sige ikke Jøderne i Lemberg endnu hver Fredag Aften en aparte Berocho[2]) formedelst et sligt Kunststykke?"

„Hvad var det da?" spurgte Jette.

Jacob vovede næppe at aande.

„Der levede i Lemberg," begyndte Philip, „en Rabbi, der, som Kemech siger, kunde mere end sit Fadervor. Da han ikke havde Raad til at holde sig et Tjenestetyende, dannede han sig et Menneske af Ler, og ved at lægge et Stykke Pergament med visse hellige Ord under dette Menneskes Tunge gjorde han det levende, og det arbejdede for ham de sex Dage om Ugen. Hver Fredag Aften udtog han Pergamentet med de hellige Ord, og Leret laa da dødt, indtil han havde gjort Avdolo[3]) og atter lagde Pergamentet under Tungen. Men en Fredag Aften var Rabbien bleven ude i Byen længer end sædvanlig, og da man i Kirken tændte Schabbaslysene, blev Lermanden uregerlig. Han styrtede ind i Kirken og slog Mennesker ihjel ved et eneste Slag med sine haarde Arme, og han havde sikkert slaaet Alle ihjel, hvis ikke Rabbien endnu i rette Tid var kommen til og havde taget de hellige Ord ud af

[1]) Thora, Mose Lov. [2]) Bøn, Velsignelse. [3]) Velsignelsen, hvormed Sabbathen endes.

Munden paa ham. Saa var han atter død, og efter Menighedens indstændige Bønner gjorde Rabbien ham aldrig mere levende. Men endnu sige de Lemberger Jøder en aparte Bøn til Tak, fordi de dengang reddedes fra Ulykken."

„Visselig gives der dunkle og hemmelighedsfulde Ting," vedblev Philip efter en Pavse; „ere vi ikke en Hemmelighed for os selv? Men den troende Jøde behøver Intet at frygte. Forstyrres min Ro hemmelighedsfuldt om Natten, saa kan jeg være vis paa, at det er et advarende Tegn, Vorherre tillader de Døde at give mig om, at mine Mezussaus er posul. Fører jeg mine Tephilim[1]) med mig da kan jeg rolig gaa over Hav og Land og sove hos Gojim. Herren, Israels Gud, er med sine Børn. Se, min Søn, vi ere kun et svagt og underkuet Folk, og hvorledes er det desuagtet gaaet vore Fjender og dem, der have hoveret over os? Kejser Titus, som brændte Templet, blev dræbt af sin egen Broder. Antiochus Epiphanes, den Syrer, vilde tvinge Jøderne til at ofre for hans Guder — Ægyptens Plager over dem — hvorledes gik det ham? Maatte han ikke levende se sit Kjød fortæres af Orme? Og nu nylig Kongen af Preussen, Frederik Wilhelm den Tredje? Skjønt han vidste, at Jøderne ikke tør opgrave deres Kirkegaarde, befalede han dog for syv Aar siden, 1806, at de alle skulde opgraves inden Oktober Maaneds Udgang. Inden Oktober Maaneds Udgang havde Napoleon taget hele Preussen, saa Kongen selv knap havde en Kirkegaard. Og endelig den gevaltige Napoleon selv? Saalænge han var Tyrk iblandt Tyrkere, Jøde blandt Jøderne og Kristen blandt de Kristne, saalænge gik det ham godt og Herren var med ham i Slagene. Men der sammenkaldte han for et Par Aar siden Rabbinere fra alle Verdens Kanter for at reformere den jødiske Religion og forandre det, hvori hver Tøddel skal være urokkelig, saa længe Verden staar — hvad sker? I Rusland fryser hans hele Hær ihjel, og lad os se, hvor længe han holder ud endnu, nu da Zions Gud har vendt sig fra ham."

---

[1]) Kapsler, inden i hvilke ligger en skreven Fortælling om Udgangen af Ægypten, og som hver Morgen ved Hjælp af Læderremme under Velsignelser lægges om Hovedet og venstre Arm.

„Men Napoleon er dog en stor Helt, større end baade Joab og Abisai," bemærkede Jacob ivrig.

„Aa, hvad Kunst hører der til at holde stille og nedskyde Mennesker med store Kanoner!" sagde Philip; „det sker dog kun ved Hjælp af Evner, som den gode Gud har givet ham. Nej, større var Jøden Eleazar! Han var ogsaa Kriger; men han opofrede sig selv og stak Elefanten ihjel for at dræbe den onde Konge, der vanhelligede Templet, skjønt han selv maatte dø, naar Dyret faldt. Min Søn, naar Nøden kommer over Israels Børn, sender Vorherre Kæmper, og det bør sig Enhver at holde sig færdig, om Gud maaske udkaarer ham. Bensch hver Morgen Dine Zizis[1]), paa det at Du maa være Gud velbehagelig."

„Kemech her tale om En, der ligner Eleazar," bemærkede Onklen; „de kalde ham Hvidtfeldt, tror jeg. Han sprang i Luften for sit Folks Skyld."

„Han var ogsaa en stor Helt," sagde Philip, idet han bøjede Hovedet som af Ærbødighed. „Opofrelse og Ydmyghed er større Heltedom end Sejr i tusinde Slag," tilføjede han efter den jødiske Skik at uddrage en Moral af enhver Samtale.

„Rebbausai, wir wollen benschen,"[1]) udbrød efter en Pavse Husherren, og efter denne Formular, hvormed Forsangeren aabner Bordbønnen, naar tre eller flere Jøder spise sammen, bedækkede Faderen, Onklen og Benjamin tilligemed den lille Jacob deres Hoveder og fremsagde Takkebønnen, hvorpaa man gik tilsengs.

Det stille Folkefærd, i hvis Midte Jacob levede, sov trygt og roligt ovenpaa Aftenens Fortællinger; men for Barnet klang disse ikke hen saa hurtig, som de bleve udtalte; den hemmelige Magt, som de gjemte, eller som han fandt i dem, blev gjærende tilbage i Sjælen. Mange Nætter efter saa han i Drømme forfærdelige Skikkelser: den frygtelige Dommer, der sad i svimlende Højde og holdt den truende Tordenkile, beredt til at slynge den ned mod stakkels ængstelige Mennesker; Heste af Ild, der forfulgte hans Onkel; hvidklædte Skikkelser, der myldrede i frygtelig hemmelighedsfuld Trængsel; men under

[1]) En Art Talisman, se Noten Pag. 12; bensche, ɔ: velsigne, holde Bøn over. [2]) Mine Herrer, vi ville takke Gud for Maden.

Rædselen, der bragte hans Hovedhaar til at rejse sig, syntes han til sin Beroligelse at høre sin Moders milde Stemme hviske: Det kan maaske forklares naturligt!

FEMTE KAPITEL.

Hvad er der vel at fortælle om Barndommens Aar? Barnets Liv er en Modtagen; for det existerer kun Tilstande og Tildragelser; dets Historie er Beretningen om Begivenheder i dets Omgivelse. Men af disse Tildragelser og Tilstande er det, at Barnets Sjæl suger sin Næring, ligesom den spæde Plantespire af Jord, Vand og Luft bereder de kommende Blomster. Skulle disse Blomster være yndige og forfriskende ved deres Duft, eller skulle de være skumle og bedøvende? Skulle de plukkes af glade Menneskehænder eller visne forladte paa deres Stilk? Ja for Planter er dette urokkelig forudbestemt af Naturen, og den giftige Skarntyde vugger sig lige saa livsglad og skyldfri paa sin Stængel som den glædebringende Viol. Mennesket derimod — det skal selv skabe sine Blomster — — det kalde Filosoferne den menneskelige Frihed. Milde Gud! Skaber jeg da selv mit Blod med dets hemmelige Sympathier og Antipathier, med dets Havblik og vilde Bølgeslag, vælger jeg selv den Jord, den Luft og det Lys, hvoraf mine Livsrødder suge deres Næring? . . .

Jacob voxede op, fredet af kjærlige Hænder, og dog saa ene. Han gik om som en Hjort i en omgjærdet Have, stirrede med de brune Øjne ud i den store Natur — ja, det kan vel siges: som et af Skovens Dyr; thi, hvor kjærlige Væsener der end omgave ham, saa var der dog i mange Henseender, i alle barnlige Forhold, intet Sprog muligt mellem ham og dem, de vare som Gjærdestave, der omgave hans lille Fristed og betegnede dets Grænser.

Denne Ensomhed foranledigede en Begivenhed, der blev af overvejende Indflydelse paa hans hele Fremtid.

Det var mildt Foraarsvejr. Solen skinnede, paa Taget

kvidrede Spurvene, Katten laa paa Kælderlemmen og solede sig og skelede med halvtlukkede Øjne til de muntre Fugle. Om den store Bunke af Grus og Stenbrokker, der fra umindelige Tider laa midt paa Gaden, havde en talrig Skare af Drenge forsamlet sig; med Papirhatten paa Hovedet og Træsablen i Haanden stormede de vældig den frygtelige Skanse, der ligesaa vældig forsvaredes; høje Angrebsraab, Smertesskrig og Latter lød imellem hinanden. Gjennem et Jalusi kiggede Jacob ud paa al denne Herlighed; han saa paa den Mængde hjertelige Prygl, der uddeltes, som den tørstige Vandrer en hed Sommerdag ser paa den fjerne Sø.

Flere Gange ilede han fra Vinduet ned i Haven for at begynde en lignende Leg; men hver Gang vendte han nedslaaet tilbage, da han havde fundet sig ligesaa ene i Haven som i Stuen.

Pludselig foer ham en lykkelig Tanke gjennem Hovedet, og Planen var ligesaa hurtig udført. Derude laa den dejlige Kat; den bemægtigede Jacob sig, stillede den op paa et Bord i Haven, der skulde forestille Skansen, og selv var han den stormende Hær. For at Katten ikke skulde løbe bort, bandt han den til Bordet (en prisværdig Forsigtighed mod en Fæstningskommandant). Der leveredes nu daglig heftige Skærmydsler, hvorved Blodet flød, om just ikke i Strømme, fra Jacobs Hænder og Ansigt. Efter nogen Tids Øvelse blev Katten saa vant til Legen, at den, saasnart den saa Bordet, sprang mjavende op og syntes kampbegærlig at udfordre sin Modstander.

Men tilsidst fandt Jacob, at det dels ikke gik redeligt til, idet Katten var langt bedre bevæbnet end han, og dels at den hele Krig var unaturlig, idet Ingen faldt hverken paa de Stormendes eller de Bestormedes Side. Maaske blandede der sig heri ogsaa et hemmeligt Nag til Katten over, at han altid maatte være den, der sluttede Fred, og, skjønt han blødte overalt, oven i Kjøbet forsone Katten med et godt Maaltid, hvad for Resten altid plejer at paaligge den tabende Magt ved Fredens Slutning. Nok er det, at Jacob ikke hvilede, før Onklen havde foræret ham en lille Dolk, en Krigserindring, og væbnet med den begyndte han atter Krigen. Katten mærkede vel,

som Hektor fordum, at dens Modstander paa en eller anden Maade var kommen i Besiddelse af uovervindelige Vaaben; men den veg desuagtet ikke og kæmpede til sidste Blodsdraabe.

Philip Bendixen kom netop til i det Øjeblik, da hans Søn for sidste Gang stødte Dolken i sin Fjendes Bryst, og han udraabte: „Men hvad er det, Du tager Dig for, min Søn?" — Den forskrækkede Jacob svarede aldeles forvirret: „Jeg vilde se, hvad der var inden i Katten." Den overraskede Fader stod længe tavs, derpaa sagde han alvorlig: „Min Søn, jeg ser heri et Vink fra Himlen. Tidlig bestemte jeg Dig til at studere; men halvt havde jeg allerede opgivet det for at lade Dig hjælpe mig ved min Handel. Men nu ved jeg, at Du er kaldet til at være Læge ligesom der Rambám, der ogsaa af Naturen dreves til at sønderlemme Dyr og Planter for at erhverve sig Visdom."

„Hvem var der Rambám?" spurgte Jacob, beredt paa at høre en Fortælling, og glad over, at den dræbte Kat blev glemt.

„Der Rambám[1]) var en stor Læge blandt Jøderne i Spanien. Saa utrættelig forskede han efter Visdom, at han ved Efterretningen om, at der i et andet Land levede en endnu større Læge, sendte Bud til ham og bad om at blive optaget som hans Discipel. Men den anden Læge frygtede for, at Nogen skulde lære hans hemmelige Kundskaber, og svarede Nej. Da forklædte der Rambám sig som Tjener, og saaledes lykkedes det ham at blive antaget af Lægen til at opvarte ham, bære hans Instrumenter og til andre saadanne Tjenester. Engang blev Lægen kaldet til en Syg, der havde en Orm i Hjernen, og han medtog der Rambám, for at han skulde holde Patienten under den smertelige Operation. Da Hjernen var blottet, udstrakte Lægen Tangen for at gribe Ormen; men da holdt der Rambám pludselig hans Arm tilbage, idet han sagde: Store Mester! Vil Du ikke hellere lægge et grønt Blad udenfor Hjernen? Ormen vil følge sin Naturdrift og frivillig begive sig ud paa Bladet, hvorimod den vil gjøre

---

[1]) Sammendraget af Begyndelsesbogstaverne i Mandens Navn: Rabbi Mausche Ben Maimon (Maimonides).

Modstand og maaske dræbe Patienten, naar Du griber den med Tangen. — Lægen vendte sig forbavset til der Rambám og raabte: I Sandhed, hvis Du ikke er Djævlen, saa er Du der Rambám! — Jeg er ikke Djævlen, men der Rambám, sagde den Vise og bøjede sig ydmyg. — Nej, nej, raabte den gamle Læge, mig sømmer det sig at knæle for Dig, der er den Overlegne. — Min Søn! bliv saa stor en Viis som der Rambám og ligesaa ydmyg som denne."

Efter mange Raadslagninger og Diskussioner med Moderen og Onklen blev det bestemt, at Jacob strax efter sin Barmitzvo[1]) skulde sendes til Kjøbenhavn for at studere. For hans videre Opdragelse og flittige Øvelse i Religionen vilde der blive sørget af Philips Broder Marcus, der boede i Hovedstaden.

„Og nu," sagde Faderen, „ville vi tage alvorlig fat paa Gemoro, for at de, naar Du kommer til Kjøbenhavn, kunne overbevise sig om, at vi ude paa Landet heller ikke ere Umælende."

„Min Jacob," vedblev han, idet han fremtog et af de store Bind, „bered Dig til med Ærbødighed at nærme Dig den Skat af Visdom, som Fortidens store Lærde her have nedlagt. Der er ingen Gren af den menneskelige Viden, som de ikke have undersøgt, og overalt vil Du finde Spor af disse Granskninger, om end Udtrykket ofte er dunkelt og for Lægmand indhyllet som i Gaader."

Og nu begyndte Studiet af de gamle Rabbineres kløgtige, spidsfindige, haarkløvende Lovfortolkninger, gjennemvævet med interessante Historier, Sagn og Anekdoter, der lettede det anstrengende Arbejde og gav det Tillokkelse.

Men blev saaledes Arbejdet i denne fordoblede Anstrengelses Tid parret med Nydelse, saa blev ogsaa enhver Nydelse parret med Lærdom.

Han spadserede med Faderen udenfor Byen. Paa Engen græssede Faar med deres Lam, og Jacob ilede i stormende Jubel hen imellem dem for ogsaa engang at lege med Væsener af sin Størrelse.

---

[1]) Den højtidelige Optagelse i de Voxnes Samfund, en Art Konfirmation.

„Jacob, kom hid, jeg vil spørge Dig om Noget," raabte Faderen med et venligt Smil, som om han havde fundet paa en behagelig Overraskelse for sin Søn.

Jacob indfandt sig resigneret og tog sin Faders Haand.

„Kan Du besvare mig det Spørgsmaal," begyndte Philip: „Alle Mennesker spise Lammekjød, men faa Svinekjød. Jøderne spise det ikke, Muhamedanerne og Hinduerne heller ikke, og selv blandt de Kristne spiser kun den fattige Klasse hyppig Flæsk. Videre: Et Faar kaster kun eet, højst to Lam, hvorimod en So kaster sex, syv, ja indtil ni Grise. Der fødes altsaa langt flere Svin end Lam, og der spises langt færre, og dog er der flere Faar i Verden end Svin — kan Du forklare den Gaade?"

Jacob brød sit Hoved med at udfinde en rimelig Grund til denne frappante Omstændighed; men det var ham umuligt.

Endelig løste Faderen ham fra hans Utaalmodighed. „Se, min Søn, det er et nyt Bevis for Rigtigheden af den jødiske Religion. Den kjære Gud giver ikke sin Masaul[1]) til det, som ifølge hans Love til Jøderne er tereipho[2]); trods al dets Frugtbarhed kan det ikke trives."

Og nu geraadede Faderen ind paa Lovfortolkningernes og Lovsammenligningernes Gebet, og Sønnen hørte andægtig paa ham, indtil de kom til Hjemmet.

Saaledes levede Jacob sig ind i sit Folks mysteriøse Lærdomme. Den Verden, hans Aand bevægede sig i, gestaltede sig for ham som en Række af stille Celler i Salomons Tempel, hvor hellige Mænd med lange hvide Skæg sad og bad; det syntes ham ofte, at han stod i den lange, lave Tempelbygning med de smaa Vinduer, men indvendig med rige, gyldne Forsiringer, der snoede sig i sære Forviklinger og æventyrlige, dunkle Figurer; fra Templets Forgaard hørte han de Troendes Mængde mumle Bønnerne omkring Offerpræsten og Zions Gud sagte tale til dem.

Men gjennem Alt dette lød undertiden en fremmed, livfuld Melodi — — det var hans Moders Sange, naar hun, som det ofte skete, i Tusmørket gik op og ned ad Gulvet

---

[1]) Velsignelse. [2]) Urent.

med ham. Naar Maanen kastede sine svage Straaler gjennem Vinduet ind til ham og hende, der sad ene i Sofaen, rejste hun sig og tog ham ved Haanden og sang med sin bløde Stemme de Sange, hun havde lært i sin Ungdom, i Theatret og blandt Veninderne, og det var da, ret som om hun underholdt sig med Erindringerne gjennem disse Melodier. Det var for Jacob Toner fra et andet Land og en anden Slægt; gule Lokker og blaa Øjne dukkede op af disse Tonebølger, de betragtede ham saa fremmed, og dog var der ligesom et hemmelighedsfuldt Bekjendtskab mellem dem og ham; en vemodig Længsel greb ham, men det uoverstigelige Stakit stod i Vejen. Og naar Moderen da med klar og frydefuld Stemme sang en af hine klare Melodier, hvori Rhytmerne danse og klirre som Kvindefødder med gyldne Sporer paa den nydelige Hæl, hæve sig og synke som en Jomfrubarm, og de lysøjede Skikkelser slyngede sig imellem hinanden som Tonerne, da var det, som om det uhyre Savn af al barnlig Glæde modnede Barnets Sjæl paa en unaturlig Maade; ubevidst var det for ham, ikke som om han saa ud i Livet og længtes, og længtes forgæves, men som om han saa tilbage paa et tilbagelagt, goldt og glædeløst Liv, Savn og Smerte svulmede ud over Hjertet, og Barnet brast i heftig Graad. „Hvorfor græder Du, Jacob?“ spurgte Moderen forundret. — „Fordi den Vise, Du sang, var saa sørgelig,“ hulkede Drengen. Det var Moderen uforklarligt; men en Moders Omhu naar videre end hendes Erfaring, og en bange Anelse sneg sig ind i hendes Bryst, idet hun tænkte paa, at hendes eneste Barn skulde ud at færdes i Verden.

SJETTE KAPITEL.

Disse Melodier traadte i Æventyrenes Sted, kun at de ikke levede, uden naar Moderen sang. Da kom de underlige Figurer frem, stedse i samme Skikkelse, boltrede sig i Luften omkring ham og Moderen, legede i Krogene

og under Loftet, glædede og forfærdede ham; snart sprang de spottende ud af Vinduet og forsvandt, snart trak de sig sørgende nærmere og døde paa Moderens Læber.

Det varede længe, inden Jacob kunde høre saa rolig til, at han opdagede Ord i Tonerne; først da han udenad havde lært de forstaaelige, haandgribelige Ord, fik de luftige Skikkelser Kjød og Blod og tabte deres Tryllekraft. Saa vilde han selv lære disse Ord, for siden at kunne fremmane de legende Billeder, og Moderen foredrog ham gjerne Alt, hvad hun selv kunde. Men da Jacob stedse forlangte Mere og Mere, opsøgte hun gamle Bøger, Levninger fra hendes Ungdomstid, og gav dem til Sønnen og lærte ham at læse deri.

Saaledes blev ogsaa hun hans Lærer, uden selv at mærke det, og hun lærte ham det, som han aldrig glemte; hun skænkede ham det Skjønneste, som han fra det fædrene Hus bragte med ud i Verden, et Modersmaal, saa rent og klart som det klang gjennem Digternes Rhytmer.

Faderen viste sig misfornøjet, da Jacob begyndte at oversætte Gomoro paa Dansk i Stedet for paa Tysk; men da Moderen kom Jacob til Hjælp og sagde: „Vil Du da gjøre Drengen til en Rabbiner? Skal han ikke kunne det Sprog, som de Kristne tale, naar han dog skal ud imellem dem?“ — gav han efter.

De Bøger, Jacob saaledes fik ihænde — Komedier, Samlinger af Drikkeviser, Rejsebeskrivelser o. desl. — havde henligget upaaagtede. Af nogle havde Rotterne ædt store Stykker, andre var mer eller mindre benyttede til Kræmmerhuse, nogle manglede Begyndelse, andre Slutning, Flertallet begge Dele; men for Jacob tjente disse Mangler kun til at forøge Spændingen og den hemmelighedsfulde Anelse om Livet udenfor Stakitet, hvor han tænkte at Fortsættelsen fandtes.

Under disse forskjellige Studier bevægede Tiden sig fremad saa ensformig, som Himmellegemernes Omdrejning, der bringer Dagene. Nymaanen bragte de store Hviledage; de udgjorde Aarets Milepæle; saare sjelden indtraf en epokegjørende Komet paa Familielivets Horisont. Det var en af de rejsende Polaker, en af disse forunderlige Gjæster, der pludselig stode i Byen, uden at man vidste,

hvorfra de kom, og efter et kort Ophold forsvandt, uden at man vidste, hvorhen de gik. Men hvilken Fest var det, naar Husets Balbós[1]) hjembragte en Polak, som han havde kjøbt i Kirken!

Der var mange Grunde til Glæde over en saadan Gjæsts Ankomst. For det Første havde man da Minjan til Synagogen[2]). Jødernes Antal i Byen var kun ringe, og naar En blev vred paa en Anden, hævnede han sig i Almindelighed paa alle de Andre tilsammen ved ikke at gaa i Synagogen. Naar en Polak kom, var det strax en hel Mands Forstærkning, og Krakilerne skammede sig desuden for en saa hellig Mand og kom i Kirken. Den eneste Tid, da man ikke behøvede en Polak, var Jaumkipur, den store Forsoningsdag; thi paa den Dag forlader den ene Jøde den anden enhver tilføjet Fornærmelse, selv Dødsfjender række hinanden Haanden og sige Scholaum, Fred, og tilgive hinanden, som de ville, at Gud paa denne Dag skal tilgive dem — men næste Dag begynder for det Meste Uenigheden forfra.

Dernæst er Gjæstfriheden en kjær og hellig Pligt. Det er en Mitzvo, en Gud velbehagelig Gjerning, at vederkvæge den Rejsende, beværte ham med det Bedste, Huset formaar, og gjøre ham til dets Herre. Nu, da Oplysningen er stegen og man gjerne vil tage sig godt ud for de Kristne uden dog ganske at bryde med Gud, rives man ikke om Polaken i Kirken, hvor han først tyer hen, fører ham ikke i Triumf gjennem Gaderne til sit Hjem, giver ham ikke sine bedste Tøfler paa, efter at have forsynet ham med Strømper, men affinder sig hellere med ham ved at betale for ham paa en jødisk Restauration — Restauration! Du Boas-Upas Træ, i hvis Nærhed Gjæstfriheden forgiftes og dør!

Men i hin Tid, og i hin By, hvor Jøderne endnu vare forkuede nok til at føle, at de ikke vare Andet end Jøder, hvor de ikke fandt sig opfordrede til at kappes om

[1]) Bál ha bajis, Husfader, Familiefader. [2]) Der hører ti voxne Jøder til at danne Menigheder (Minjan) i Synagogen. Ere færre samlede, tør de vel bede, men ikke i Fællesskab, Thora tør ikke læses og ingen af Kirkeceremonierne udføres, ligesom der i Parlamenterne nok tør delibereres, men ikke afstemmes, naar der ikke er et vist Antal Medlemmer tilstede.

Andet, end om hvo der var mest Jøde, der blomstrede endnu den gammeldags Gjæstfrihed, og en Polak solgte sig bogstavelig ved Avktion: han gik hjem med den, der bød ham flest Rejsepenge for at bo hos sig.

Nu er det vel sandt, at Polakerne just ikke altid vare de behageligste Gjæster for en renlig Husmoder og just heller ikke de beskedneste. Det hændte sig saaledes engang, at Philip Bendixen havde en Polak til Gjæst, der holdt meget af surkogte Fisk. Da Philip havde spist sin Portion og gjorde Mine til at forlange Mere, tog Polaken Fadet og rakte det til Jette med de Ord: Min kjære Jette! Gjem mig dette til Aftensmad. — Men Sligt fandt man sig gjerne i; thi jo større Ulejlighed man havde af Gjæsten, desto større Velbehagelighed fandt Gud i Ens Gjæstfrihed; og desuden var en saadan Polak uudtømmelig paa vittige Indfald og Fortællinger. Disse Vittigheder bero mest paa den ejendommelige Tone, hvori de siges, eller paa Ordspil, ved hvis Gjengivelse man vilde behøve et helt Lexikon. Saaledes fortælles en Historie om en Polak, der skulde duellere, hvorved vi maa forudskikke den Bemærkning, at det danske og tyske Ord „Regel“ paa Hebraisk betyder Fod, hvorimod Rosch betyder Hoved. En Polak, saaledes lyder Historien, var bleven udfordret, og man kom overens om, at de to Modstandere skulde slaas paa Klinger. Da Polaken fik sin Kaarde i Haanden, gav han sig til at hugge løs paa sin Modstander uden at bryde sig hverken om Terts eller Kvart, som han formodenlig ikke engang kjendte af Navn. Sekundanterne løb imellem og sagde: Aber, Hr. Ephraim, das ist ja gar nicht nach der Regel. — Wie? raabte den rasende Polak, Regel? Ich schloge nischt nach der Regel, ich schloge nach dem Rosch!

Det var da sande Festaftener, slige Fredag Aftener, naar en Polak oplivede Fortællingens Gang, og den Ene havde en Historie paa rede Haand, saasnart den Anden var færdig. Forudsatte man, at en saadan Historie var den Ældre bekjendt blev den særlig henvendt til Barnet, de Ældre kunde have betydelig godt af at høre den engang endnu. Og det havde de virkelig. Om end Enhver selv kunde fortælle den samme Historie, hørte han dog paa

den med en Andagt, som om den var ham aldeles ny; det var ikke det blotte Stof, man hørte i de som oftest religiøse Fortællinger; det var Guds Aand, man erkjendte, altid ny og interessant, selv i det gamle, bekjendte Klædebon.

Det var en saadan Aften, at Jacob fik Onklen til at begynde med Historien om, hvorledes han blev tagen til Fange som Pige. En Gourmand ser ikke med mere Fornøjelse de duftende Retter vente paa ham, end Jacob beredte sig til at høre paa Onklens Fortælling.

„Vor Fyrste," saaledes begyndte Isak Bamberger, „skulde i Kompagni med sin Nabo stille en Mand til Rigsarmeen; men, da han var Uvenner med denne Nabo, vilde han for sin Part kun stille en halv, og valgte derfor min gamle blinde Fader. Da en ung, rask Knøs altid er ligesaa meget værd som en gammel blind Mand, fik jeg Lov til at gaa i hans Sted. Jeg var velvoxen, næsten ligesaa høj, som jeg nu er, men glat i Ansigtet som en Pige.

Medens vi laa ved den belgiske Grænse, i Landsbyen Kønigsdorf, legede jeg Kjæreste med Datteren af en rig Møller, der boede tæt udenfor Byen. Jeg havde truffet hende inde i Byen, men turde aldrig komme ud til hende, da Faderen passede paa som en Smed for de mange Soldaters Skyld. Men en Aften fik jeg Permission, og fast besluttet paa at ville tale med hende tog jeg Fruentimmerklæder paa for at søge Tjeneste i Møllen og saaledes i det Mindste faa Paaskud til at opholde mig der. Jeg blev modtagen med aabne Arme. Der var trang Tid paa Tjenestepiger i Møllen, fordi to nylig vare løbne bort med Soldater. Hvad er saa rimeligere, sagde jeg til mig selv, end at Soldaterne til Erstatning blive Tjenestepiger? Konen fandt, at jeg var stor og stærk nok til Malkepige, og forlangte kun det højtidelige Løfte af mig, at jeg ikke vilde lege Kjæreste med Soldaterne. Og det lovede jeg hendé, med den Beslutning, ærlig at holde det. — Da Sengetiden kom og Karlene rejste sig, gjorde jeg uvilkaarlig en Bevægelse for at følge med dem; men Møllerkonen greb mig i Armen og sagde: Er Hun vant til det, hvor Hun kommer fra? Det vil vi ikke vide af her i Huset. Vær saa god, gaa Hun op og læg sig hos min Datter. — Jeg

var allerede paa Vejen op ad Trappen, da der pludselig opstod en stor Larm udenfor Møllen og et stærkt Skin oplyste Værelserne. Vi ilede til Vinduerne: En Trop Franskmænd holdt udenfor, og Kønigsdorf stod i Luer. Vi maa forsvare os, raabte Mølleren og kaldte paa sine Karle, medens Fruentimmerne søgte Skjul paa Loftet. Jeg blev hos Mændene og væbnede mig med en Flint, ligesom de andre. Mølleren udtømte sig i Lovtaler over det raske Fruentimmer; mellem hvert Skud, han gjorde, saa han beundrende paa mig. Vor Modstand var kort, Franskmændene trængte ind i Huset; en kæmpestor Korporal slog mig Bøssen ud af Haanden og greb mig med det Udraab: „Det er et Fruentimmer for mig!“ — „Tyskerne komme!“ raabte nu Franskmændene, og ligesaa hurtig som de vare komne, ilede de bort uden at bortføre andet Bytte end mig, som Korporalen holdt i sine vældige Arme. Jeg gjorde ingen Modstand, glad over, at Opmærksomheden blev bortledet fra min Kjæreste. Korporalen tog mig hos sig paa Hesten, gav mig paa Vejen et dygtigt Kys, og afsted gik det gjennem det brændende Kønigsdorf. Da vi vare komne til den franske Lejr, gjorde hele Eskadronen Paastand paa mig, og Striden blev først endt ved Korporalens bestemte Erklæring: Jeg tager hende til min Kone! Jeg har bortført hende paa gammel Riddermanér, og det er i det Hele et Fruentimmer for mig. Imorgen skal Feltpræsten vie os! — Hermed vare Alle tilfredse. Pierre Lasusse gifter sig! — raabte de — Hurra? Hele Eskadronen er Forlover! — Mine Venner! sagde Pierre Lasusse, jeg vil blive en lykkelig Mand. Min Kone maaler sine 64 Tommer, jeg selv holder 72; det vil i det Mindste blive 68 Tommers Børn. — Tys, Pierre, Din Kone bliver rød ved den Tale, sagde En. — Det maa hun gjerne, raabte Pierre; jeg kan godt lide rødmussede Fruentimmer. — Jacques, sagde igjen Pierre og vinkede ad en Karl; naar jeg engang falder, indtræder Du som min Eftermand: Du er den Højeste efter mig. — Vil Du ikke ogsaa betænke mig i Dit Testament, Pierre? spurgte en lille munter Rytter. — Du, Arnould? svarede Pierre og maalte ham med et Blik fra Øverst til Nederst — jo; naar Turen kommer til Dig, kan Du gaa i Kompagni med den lille

Jean; tilsammen vil I have den reglementerede Højde. — Jeg var Vidne til, hvorledes man paa denne Maade disponerede over mig for lang Tid, men besluttede at vente til et belejligt Øjeblik med at give mig tilkjende. Jeg havde Pachat[1]). Natten blev tilbragt i Teltet under munter Samtale. Om Morgenen førte Pierre mig, fulgt af sine Kammerater, til Feltpræsten. I en Lejr gjør man ikke mange Omstændigheder. Da Præsten vilde til at begynde den hellige Handling, afbrød jeg ham, idet jeg saa godt som mulig søgte at gjøre mig forstaaelig. — Hvorledes? raabte Pierre, som troede, det var en simpel Vægring — tager Jomfruen i Betænkning at ægte mig, Pierre Lasusse, Korporal i Regimentet Anjou, 72 Tommer? — Jeg begyndte meget ivrig mine Indsigelser; men Ingen forstod mig. Pierre raabte utaalmodig: Hvad vil det sige? Hvad er det for Skrupler? Er Jomfruen maaske en Kjætterske? Hvorfor vil Jomfruen ikke være min Kone? — Jeg skreg saa højt, jeg kunde: Jeg er ikke noget Fruentimmer! og tog Hovedtøjet af. Pierre stod nogle Øjeblikke maalløs, ilte derpaa hen og beføIte mig, men slap mig snart med et smerteligt Suk og holdt Haanden for Ansigtet. Hele Eskadronen udbrød i en skraldende Latter, Præsten lo med."

Isak Bamberger gjorde her en Pavse, og Moderen, der var ømfindtlig over, at denne Historie blev fortalt i Barnets Nærværelse, greb Lejligheden til at sige: „Det forekommer mig, at Du for nogle Aar siden har fortalt den samme Historie noget anderledes."

„Nu," sagde Isak og kneb Øjnene skjelmsk sammen; „nogle Aar gjør altid en Forandring, Du saa ogsaa anderledes ud for nogle Aar siden."

„Men en foregaaet Begivenhed er ikke et levende Ansigt; den staar i Erindringen, huggen i Sten," svarede Jette, der haardnakket forfulgte sit Maal.

„Naa!" raabte Isak lidt utaalmodig; „en Historie er heller ikke Thauros Mausche[2]); en Tøddel deri mer eller mindre skiller ingen Mand ved hans Salighed. Desuden har jeg ikke fortalt det Vigtigste: hvorledes jeg blev arresteret som Spion, men slap ud, da Fangevogteren om Morgenen saa mig lægge Tephilim[3]) og deraf erkjendte, at jeg

[1]) Frygt. [2]) Mose Lov. [3]) Se Pag. 23.

var en Jøde ligesom han. Det skal Drengen høre, for at han kan vide, at Gud ikke forlader den troende Jøde, der holder fast ved hans Bud og fører sine Tephilim med sig."

Men nu tog Polaken med Myndighed til Orde:

„En saadan Fortælling er Intet en Fredag Aften. Om Schabbas skal man være sig mehanno[1]) med et godt Bord og Erindringen om Guds Naade mod dem, som holde Schabbas i Ære. Hvad jeg anvender paa at fejre min Schabbas, giver Gud mig fordoblet tilbage, som der staar i Fortællingen om Joseph Mauker Schabbas i Sangen Semiraus. Denne Jeseph var fattig; men Halvdelen af hver Dags Fortjeneste lagde han hen for at fejre sin Schabbas, og, naar han om Fredag Morgen gjorde sit Indkjøb, var Intet ham for godt til Forherligelsen af Herrens Hviledag. Ligeoverfor ham boede den rige Eliezer, der ikke brød sig om Schabbas, men den Dag ligesaa godt som de andre Dage arbejdede paa at forøge sine Skatte. Han spottede over sin fattige Nabo, der aldrig kunde komme videre, fordi han paa een Dag fortærede hele Ugens Fortjeneste. En Dag mødte han Joseph paa Gaden og spottede efter Sædvane over ham, idet han tilføjede: I skulde hellere tænke paa at oplægge Noget til Eders Alderdom og til Udstyr for Eders Døtre. — Forsynd Eder ikke, svarede Joseph Mauker Schabbas; thi Alt, hvad I ejer, kan Gud give mig, hvis det behager ham. — Den rige Eliezer blev ængstelig tilmode ved disse Ord, og den blotte Tanke om Muligheden af, at Herren kunde tage hans Rigdom fra ham og give den til hans fattige Nabo, var ham pinlig. Paa den Tid hændte det sig, at der kom en stor Spaamand til Staden, og Eliezer, der ikke kunde blive Herre over sin hemmelige Frygt, gik til ham for at lade sig Fremtiden opklare. Vær kun rolig, sagde Vismanden, da han havde betragtet hans Haand; Eders Skatte skal hverken Havet opsluge eller Tyvehaand rane eller Ild fortære; i alle Eders Foretagender skal I være lykkelig; og dog skulle alle Eders Rigdomme tilsidst kun tjene til at skaffe Joseph Mauker Schabbas en behagelig Schabbas. — Men forklar mig denne Modsigelse! raabte Eliezer. — Jeg har talt,

[1]) Gjøre sig tilgode.

sagde Vismanden og var ikke at bevæge til at sige Mere. Eliezer blev nu greben af Angst for, at Vismandens Spaadom skulde være sand, og for at faa den gjendreven, indlod han sig i de voveligste Spekulationer; men alle lykkedes. Han sendte sine Skibe til de fjerneste Have; men velbeholdne vendte de tilbage. Eliezers Angst tiltog alt mere og mere. Engang rasede en Ildebrand i Byen, og den nærmede sig hans Hus. Han forbød at flytte Noget, og da Luerne allerede slikkede Bygningens Gavl, løftede han frydefuld sine Øjne mod Himlen. Men i det Samme drejede Vinden sig, en stærk Skylregn gød sig over Byen, og Ilden blev standset. En anden Gang blæste en Storm, og man ventede just nogle af Eliezers Skibe. Et Sendebud nærmede sig ham ængstelig med den Efterretning, at et af Skibene antoges at være strandet. Da trykkede Eliezer henrykt Sendebudet en fyldt Pung i Haanden og lovede ham det Tidobbelte, hvis Efterretningen stadfæstede sig; men forgæves: Stormen sagtnede, og næste Dag løb hans Skibe velbeholdne ind i Havnen. Eliezers Angst steg næsten til Vanvid. Han lod sine Pakhuse og Kældre staa aabne for at friste Tyvene; Tyvene indfandt sig, men Dommeren, der havde ventet det, indfandt sig paa samme Tid og fik derved fat paa en hel Bande. Endelig hørte man, at Eliezer pludselig havde solgt alle sine Ejendomme og var rejst fra Byen, Ingen vidste hvorhen. — Imidlertid fortsatte Joseph Mauker Schabbas uforstyrret sin Levevis, og naar han om Fredag Aften sad ved sit velforsynede Bord og gjorde sin Kidusch[1]), var Ingen lykkeligere end han i det hele Land, og Kongen selv skulde ikke have faaet ham til rejse sig og gaa ud af sin Stue.

Da han en Fredag Morgen efter Sædvane kom paa Torvet for at gjøre sit Indkjøb, saa han en stor Skare Mennesker forsamlet udenfor et Telt. Han gik nærmere og erfarede, at Anledningen til Sammenstimlen var en Fiskehandler, som forlangte hundrede Guldstykker for en Fisk. „Hundrede Guldstykker! Har man hørt Mage!" raabte Folk; „se, om I faar den solgt, gode Mand; naar den har ligget otte Dage, bliver den nok noget billigere." Joseph maatte tilstaa, at han aldrig havde set skjønnere

[1]) Indvielsen af Brødet og Vinen.

Gede, aldrig havt en saa dejlig Ret til at forherlige sin Schabbas. Hundrede Guldstykker, tænkte han, det er rigtignok dyrt. Men Vorherre har i denne Uge givet mig en rigelig Fortjeneste — til hvad Andet end til ret at fejre hans Schabbas? — Tilbage, Folk! skreg han, Manden har Ret; det er en Fisk, værdig en Konges Taffel; jeg kjøber den til Ære for min Herres Schabbas. Han betalte de hundrede Guldstykker og bragte Fisken hjem til sin Kone. Den er for stor til os alene, sagde han; jeg vil sende Bud og indbyde gode Venner lekóvaud Schabbas[1]). Konen bifaldt hans Mening og gav sig til at skære Fisken op. Hvor stor var hendes Forundring, da hun inden i Fisken fandt en Klump, som ved nøjere Eftersyn viste sig at være Levningerne af en Handske, hvori laa en Ring. Joseph tog Ringen og besaa den. Kone! sagde han; jeg har gjort en god Handel; den Ring er over tusinde Guldstykker værd. — Han aftørrede den omhyggeligere. Kone! raabte han, den Ring er ikke betalt med hundrede tusinde Guldstykker! Tilsidst, da den straalede for ham i sin hele Skjønhed, raabte han: Kone! den kan ikke betales med et helt Kongerige! — Vennerne kom, og da Joseph viste dem sit Fund, lykønskede de ham og prisede Gud, der saaledes havde belønnet hans Fromhed. Paa den Tid vilde netop en nærboende Kongesøn gifte sig, og Juveler og dyrebare Stene bleve søgte med stor Iver til hans Brud. Joseph rejste til Kongesønnen, der fik Lyst til Ringen, betalte ham en stor Sum Penge strax og for det Øvrige udsatte ham en aarlig Livrente. Fra nu af kunde Joseph ret af Hjertenslyst gjøre sig tilgode Schabbas og indbyde Venner og Trængende, og naar han da sad blandt sine Gjæster, plejede han at fortælle Historien om Ringen. — En Aften havde han blandt Andre indbudt en fremmed, kummerlig udseende Mand, der kun havde een Haand, og fortalte da atter denne Historie. Da han havde endt, brast den fattige Fremmede i Graad og raabte: Store Gud! Saa er Din Spaadom dog gaaet i Opfyldelse! Alle spurgte om Betydningen af disse gaadefulde Ord, hvorpaa den Fremmede rejste sig og sagde: Kjender I da ikke mere den rige Eliezer? Ja, det er mig! Saavidt er det efter Guds uran-

[1]) Til Ære for Sabbathen.

sagelige Vilje kommet med mig. Se, Spaadommen er gaaet i Opfyldelse: al min Rigdom har kun tjent til at skaffe Joseph Mauker Schabbas en glad Schabbas. I have Alle hørt om denne Spaadom, og hvorledes den mere og mere truede med at gaa i Opfyldelse. Tilsidst kunde jeg ikke længer holde det ud. Jeg gjorde Bekjendtskab med en fremmed Juveler, der ejede en Ring af uskatterlig Værdi. Jeg tilbød ham mine ligesaa uskatterlige Ejendomme i Bytte, han lod sig overtale, og jeg rejste bort, langt, langt bort fra Joseph Mauker Schabbas. Rolig bar jeg det dyre Klenodie; thi jeg vidste jo, at det hverken blev truet af Hav eller Ild eller Tyvehaand eller andre saadanne Ulykker, der ramme Menneskene. En Dag var jeg gaaet ud for at forfriske mig i et Søbad, og medens jeg glædede mig ved at svømme, bemærkede jeg pludselig, at en stor Fisk graadig havde nærmet sig mig. Jeg udstrakte ængstelig Haanden for at værge mig, den bed mig haardt, og halv bevidstløs kom jeg tilbage til Bredden. Tænk Eder min Rædsel og Fortvivlelse, da jeg opdagede, at min Finger var afbidt og netop den Finger, hvorpaa jeg bar Ringen! Fattig og hjælpeløs har jeg siden den Tid vanket om, nu kommer jeg tilbage for at dø i min Fødeby, og nu erfarer jeg, hvor fuldstændig Spaadommen er opfyldt. — Alle udbrøde i Forundring og Lovprisning af Guds Storhed; men Joseph steg ned af Højsædet, nærmede sig den ulykkelige Eliezer og bad: Bliv for Fremtiden hos mig og del med mig; det Hele er dog Eders! Eliezer modtog Tilbudet; men til Erindring om denne Begivenhed synge vi endnu om Fredag Aften Sangen Semiraus. En god Jøde bør altid mindes, hvad Gud har gjort for hans hele Folk eller for de Enkelte; paa Schabbas og de store Dage skulle vi Ældre lovprise Herren, om Hranucko[1]) skulle de smaa Børn danse ved Lamperne og lovsynge Ham, der friede os fra de grumme Herskere," tilføjede Polaken formanende.

---

[1]) Lampefesten, der fejres aarlig i otte Dage til Erindring om den Flaske med Olie, man efter Templets Vanhelligelse ved Antiochus Epiphanes fandt i Tempelbygningen, og som holdt Lampen vedlige i otte Dage, skønt der kun var Olie i den til en Dag.

Jette spurgte Polaken: „Mon den Historie har tildraget sig i Kanaan?“

„Det kan jeg ikke sige med Bestemthed,“ svarede han; „men hvorfor spørger I derom?“

„Jo,“ vedblev Jette, „jeg kom til at tænke paa, at her skulde en Jøde gaa paa Torvet og kjøbe en Fisk og sige, at han kjøbte den til Ære for sin Herres Schabbas, saa skulde vi nok høre!“

„Er her megen Risches?“ spurgte Polaken opmærksom.

„O, nej, vist ikke mer end andetsteds,“ sagde Philip Bendixen. „Vi skjøtte os selv og holde os paa vort Eget. Hører man engang Noget, saa lader man, som man ikke hører det.“

„Og raabe de engang for højt,“ tilføjede Isak Bamberger, „saa er man heller ikke bange for at vise, at en Jøde ogsaa kan slaa sin Karl.“

„Um Gottes Willen!“ — raabte Polaken — „das fehlt noch! der Jed musz mit den Gojim anfangen[1]). Hellere ti og taal tusinde Gange! Hvad en enkelt Jøde forsynder imod de Kristne, selv naar de have givet Anledningen, gaar ud over alle Jøderne. Det saa man i Prag.“

„Naar var det? Hvad skete i Prag?“ — lød det spørgende fra alle Kanter.

„Det er nu over hundrede Aar siden,“ sagde Polaken. „Dengang levede i Prag en Jøde ved Navn Læiser (Lazarus) Ovæiles, med sin Kone Mirjam; de havde en Søn paa 14 Aar, som hed Simon.

En Fredag Eftermiddag traadte en rejsende Polak, ligesom jeg er, ind til Lazarus og bad ham om Hjælp til Rejsen. Lazarus var en from Mand og vilde ikke tillade Polaken at gaa ud af hans Hus, før han havde delt Schabbasmaaltidet med ham; han anviste ham et Værelse, lod ham berede et Bad og førte ham derpaa i Kirken. Da de kom hjem, havde Mirjam tændt Schabbaslysene og dækket Bordet, og glad og vel tilmode satte man sig til det velsmagende Maaltid.

Efter at man havde spist og mættet sig, kom Talen blandt Andet paa den Forfølgelse, Jøderne maatte lide af de Kristne, og paa de Forsøg, som bleve gjorte paa

[1]) Jøden skal kun begynde med de Kristne!

at forlokke unge Mennesker fra deres Fædres Tro. Dengang havde de Kristne i nogle Aar havt Fred for Tyrkerne og blandt dem selv indbyrdes, og naar de selv have Fred, gaar det altid ud over Jøderne.

Lazarus, der var en stærk og kraftig Mand, sagde harmfuld: „Ve, ve! det er en haard Tid! Vore egne Børn falde fra os og forbande i de Kristnes Templer deres Fædre og Forfædre. Lovet være Gud, at jeg endnu har min Søn og kan give ham Schabbasvelsignelsen!"

„Jeg hører, at i den forløbne Uge atter to Jødedrenge ere faldne fra deres Fædres Tro," sagde Leib Löbel, Polaken.

„Tal ikke derom," raabte Lazarus heftig; „det fordærver mig kun min Schabbasglæde. Det er en forbandet Trolddom, hvorimod vi Intet formaa."

„Hvorfor ikke tale derom?" spurgte Leib Löbel. „Den Magt, der synes Eder saa dunkel, lig en Trolddom, er jeg istand til at oplyse. Ja, I forundres maaske, naar jeg siger Eder, at jeg paa min Vandring her i Landet netop opmærksomt har fulgt denne Sag, og at jeg er kommen efter Sammenhængen. Vid da: det er Jesuiterne. Og for at naa deres Maal og forlokke Jødernes Børn betjene de sig af Synden, eller for at sige det rent ud: af Utugten. De holde slette Fruentimmer, som gaa ind i Jødernes Butiker og faa Jødedrengene til at bære de indkjøbte Sager hjem til dem. Have de nu først faaet en saadan stakkels Dreng i deres Garn, saa er deres første Forretning at bevæge ham til at aflægge sit Arbakanpfaus, Tegnet paa Renhed og Pagten med Gud. Naar Forældrene opdage, at dette er borte, tugte de i deres Forbitrelse Barnet alvorligt, hvorpaa dette i Angst for ny og strengere Tugtelse, hvis værre Ting skulde opdages, i Almindelighed løber sin Vej og tyer til Bolersken, der overleverer det til Jesuiterne."

„Hvis jeg havde et saadant Barn, jeg slog det ihjel!" raabte Lazarus, rystende af Harme ved den blotte Tanke.

„Vorherre fri Eder i Naade for en saadan Ulykke!" sagde Leib Löbel; „men vær desuagtet forsigtig. For de hellige Fædre er intet Middel foragteligt, naar det gjælder om at naa Maalet. Eders Søn er en smuk, rødmusset

Dreng, og saadanne Børn ere mest udsatte for Faren, dels fordi de slette Fruentimmer selv helst vælge dem, dels fordi Jesuiterne bruge smukke Børn til deres Kirketjeneste."

„Forbarmende Gud! jeg kan ikke taale at tænke derpaa!" raabte Lazarus og holdt Haanden for Øjnene. „Min Søn, min kjære Simon," sagde han, idet han vendte sig til denne, „kom og glæd Din Faders Øjne ved at vise mig, at jeg er en lykkelig Fader, at Du endnu bærer Dit Arbakanpfaus."

Simon, der sad ligeoverfor ham, rejste sig, aabnede sine Klæder og gjorde Mine til at nærme sig Faderen; men idet han kom forbi Døren, aabnede han den pludselig og smuttede bort.

Lazarus blev i nogle Øjeblikke siddende som forstenet; derpaa sprang han rasende op og ilede efter Sønnen.

En aandeløs Spænding herskede ved Bordet, indtil man efter et Kvarters Forløb hørte Lazarus's tunge Skridt i Gangen. Bleg og pustende kom han ind og gik hen og satte sig paa sin Plads.

„Vil Nogen spise Mere?" spurgte han.

Ingen svarede.

„Saa tag af Bordet," bød han Tjenestetyendet; „vi ville bensche."

„Hvad har Du gjort ved Dit Barn?" raabte Mirjam angstfuld.

„Mit Barn?" skreg Lazarus; „jeg har intet Barn! Den Bastard, der for nogle Øjeblikke siden sad ligeoverfor mig, skal være forbandet, hans Navn skal blive udryddet af Jorden, som det er udryddet af mit Hjerte!"

„Mit Barn," jamrede Mirjam; „Du har dræbt min Simon."

„Fat Mod!" sagde Leib Löbel til Mirjam; „Eders Mand har ikke fundet Simon. Tror I, at en Fader kunde forbande sit Barn, efter at han havde myrdet det?"

Simons Flugt vakte stor Opsigt i Menigheden. Hidtil havde det kun været fattige Folks Børn, som vare undvegne; naar de vare komne igjen og havde gjort Bod i Synagogen, var Sagen snart glemt. Men Lazarus var den rigeste Mand i hele Jødekvarteret, og Alle talte om den

indtrufne Ulykke. Det blev ogsaa bekjendt, at Lazarus havde lovet, at han rigelig vilde lønne den, der bragte hans Søn tilbage.

Efter nogen Tids Forløb indfandt sig hos Lazarus en ung Jøde ved Navn Manasse, der lovede ham at skaffe Simon tilveje, imod at han fik den udlovede Belønning. „Ja, det er godt nok,“ sagde Lazarus; „men vis mig nogen Rimelighed for, at det kan ske.“ — „Sagen kan godt lykkes,“ svarede Manasse, „skjønt den kræver Forsigtighed. Eders Søn er bleven sat i Huset hos den døbte Jøde Franz Kawka, og Tjenestepigen bringer ham hver Dag til Jesuiterne for at undervises. Men hos en døbt Jøde gaar naturligvis Alting forkert. Tjenestepigen bestjæler ham, og hun har nylig solgt mig to Lagener, hvori Franz Kawkas Navn endnu staar. Jeg har truet med at angive hende, hvis hun ikke imorgen fører mig Drengen ihænde paa et aftalt Sted.“ — „Det er en anden Sag!“ sagde Lazarus, glad over at høre, at Simon endnu modtog Undervisning og altsaa ikke var døbt; han gav strax Manasse ti Guldstykker og ventede utaalmodig den næste Dag, der skulde bringe Sønnen tilbage til det fædrene Hus og den fædrene Tro.

Næste Dag mødte Manasse nøjagtig paa aftalt Tid og Sted. Da Simon saa ham komme, raabte han til Pigen: „Han der kjender mig og vil maaske gjøre mig Fortræd.“ Men Pigen holdt paa Drengen, Manasse sprang til, kastede Lagenerne til hende, greb Simon, hvis Skrig han kvalte ved at holde Haanden for hans Mund, og bar ham hurtig ind i Jødekvarteret.

Her samlede sig snart en talrig Skare, der under Skrig og Forbandelser ledsagede Simon og hans Bortfører til Lazarus's Hus.

Imidlertid gik Lazarus urolig op og ned i Værelset; Mirjam og Löbel sade tavse i ængstelig Forventning. Lazarus havde udtalt den Beslutning at sende Sønnen til sin Svigerfader Rabbi Feibel i Fürth, for at undgaa den Skam, at han gjorde Bod i den Pragske Synagoge. Nu ventede han med Frygt og Spænding det heldige Udfald af Manasses Foretagende. og dog gruede han for at gjense sin vanartede Søn.

„Ja, det bliver derved," sagde han, „han skal til Fürth, Rabbi Feibel skal holde ham strengt, og jeg vil aldrig se ham mere. Men først vil jeg dog give ham en alvorlig Tugtelse til Erindring."

„Vil Du slaa Din Søn i Din Hidsighed?" spurgte Mirjam.

„Har jeg ikke givet Manasse ti Guldstykker? Han har skaffet mig Sorg og Uro nok og Pengebekostning oven i Kjøbet."

Dog lykkedes det Mirjams og Löbels forenede Bønner at bevæge ham til det Løfte, at han slet ikke vilde se Simon, og at Löbel ene skulde modtage ham og føre ham til et afsides Værelse.

Da Simon var bleven bragt ind i Huset og Lazarus hørte Jødeskarens høje Raab udenfor, troede han, at det var en Lykønskning til ham i Anledning af Sønnens Tilbagekomst. Men da Støjen vedblev, traadte han ud i sin Dør og spurgte Skaren: „Hvad ville I, mine Venner?"

„Tugtelse!" raabte Mængden, „I skal tugte Eders Søn!"

Den rige Mands Stolthed oprørtes, og han sagde: „Om jeg vil tugte min Søn eller ej, kommer ikke Eder ved."

Men derved tiltog kun Larmen, og En raabte: „I har forkælet Eders Søn, Eders egen Skyld er det, at han er vanartet og løbet til de Kristne! Nu vil I ikke engang tugte ham! Fattige Folks Børn have maattet gjøre Bod i Synagogen, saa at Enhver traadte til og slog dem, og de maatte takke for Velgjerningen; men I sender Eders Søn til Fürth! Der skal han bøde? Men her har han fornærmet vor hellige Religion, her maa han bøde!"

Mængden gav sit Bifald tilkjende i høje Raab, og Nogle skreg: „Vil I ikke tugte Eders Søn, saa ville vi!"

Man kan forestille sig, hvad den stolte Mand led ved disse Ord, netop fordi han følte, at han med Rette blev saaledes ydmyget.

Hele hans Harme vendte sig mod den, der havde givet Anledning til denne Skændsel, Tanken om Simons Vanartethed opvakte paany den rasende Forbitrelse.

„Holdt!" raabte han til Mængden, der gjorde Mine til at ville trænge ind i Huset; „jeg skal vise Eder, at jeg er saa god Jøde som Nogen."

Med disse Ord greb han en Stok og foer op ad Trap-

perne til Simons Værelse. Löbel hørte ham komme og lukkede Døren i Laas, men Lazarus sprængte den med sin Fod og styrtede hen imod Simon; forgæves sprang Löbel imellem for at holde ham tilbage. Den rasende Mand kastede ham henimod Væggen, saa at han blev liggende bedøvet.

„Bastard!“ skreg Lazarus tænderskærende, „hvorfor vilde Du være Kristen?“

„Kjære Fader,“ jamrede Drengen, næsten afmægtig af Angst, „jeg vil tilstaa Alt, slaa mig blot ikke.“

„Bastard! fordømte, formaledidede Bastard! Tilstaa, hvorfor vilde Du være Kristen?“

„Fordi Hr. Doktor Münzer, Kollegiets Rektor, sagde, at Jesus Kristus, den Korsfæstede, er Guds Søn og vor Messias.“

Disse i Dødsangst udtalte Ord bragte Lazarus fuldkommen ud af sig selv. Han slog med den svære Stok til Sønnen, idet han raabte: „Der! det er for Jesus!“

Sønnen skreg: „Jeg er og bliver en Jøde! Schema Jisroeil, Adaunoi Elauheinu, Adaunoi echod! Hør Israel, Herren Din Gud er et eneste evigt Væsen!“

Men Lazarus hørte Intet mere: „Det er for Kristus! Det er for den Korsfæstede! Og det er for Guds Søn! Det er for Messias!“

Her standsede han; thi Simon skreg ikke mere og blødte stærkt. Han rev ham op og lagde Haanden paa hans Bryst, det aandede ikke.

I dette Øjeblik fyldtes Værelset med en larmende, fremmed Mængde. Det var Kristne, som havde lagt Mærke til Bortførelsen og Larmen i Jødekvarteret, og som i stedse voxende Antal vare trængte derind. Da de saa Simon død, raabte de: „Det var et kristent Barn! Jøderne have slaaet det ihjel!“

Rasende faldt de over Lazarus og sloge ham næsten tildøde, ligesaa Löbel og den stakkels Mirjam. Derpaa adspredte de sig i Huset, plyndrede det og antændte det tilsidst. Saa gik de løs paa de andre Jøder, skjændte og og plyndrede og brændte, indtil der kom Soldater og joge dem bort.

En Maaned efter bleve Lazarus, Löbel og Manasse hen-

rettede under skrækkelige Pinsler. Mirjam var død i Forvejen. Simon var jo ogsaa død. Saaledes var Lazarus's Forbandelse gaaet i Opfyldelse: At hans Slægt skulde blive udryddet af Jorden."

Polaken tav. En dyb Bevægelse stod malet paa alle Ansigter.

„Det er sildigt," sagde efter en Pavse Philip Bendixen „vi ville bensche."

Han overdrog Gjæsten den ham tilkommende Ære at synge for ved Bønnen, og da denne var endt, gik man tilsengs.

SYVENDE KAPITEL.

Ellers saa man meget sjelden Fremmede i Huset. Med Undtagelse af Byfogden og Toldinspektøren, som, naar de indfandt sig i Butiken, bleve budne indenfor, modtog man kun paa de store jødiske Festdage Besøg, nemlig af de faa jødiske Familier, der foruden Philip Bendixen og hans Svoger boede i Byen. De idelige Smaafjendskaber forhindrede en hyppig selskabelig Sammenkommen, og naar man vel var samlet i Venskab, havde Selskabets Elementer ikke Aands- og selskabelig Dannelse nok til at beherske deres Pirrelighed og Lidenskabelighed. En Smule mere Søgning hos Naboen end hos En selv, lidt Tilvæxt i Pragt, hvormed Nabokonen fordunklede Ens egen Kone o. desl., foranledigede et hemmeligt Nag, som ved Lejlighed brød frem. Saa gik man største Delen af Aaret og saa skævt til hinanden, spyttede ud for hinanden paa Gaden, satte Prisen ned paa sine Varer for at skade Konkurrenten og gjorde hinanden saa megen Fortræd som mulig.

Det var iøvrigt Synd at nægte, at der ikke var Etikette og Ceremoniel nok, naar man kom sammen — maaske vare Etiketten og Uvenskabet netop nøje beslægtede. Ingen bortgav noget af sin Værdighed ved at gaa oftere i Besøg til en Anden, end man selv modtog Besøg af denne; man

gav Agt paa Værtens og Værtindens ubetydeligste Ord og Miner; fik en Anden et venligere Smil og flere Spørgsmaal om Befindendet, saa blev man pludselig tavs som Døden, rejste sig lidt efter og gik bort med den faste Beslutning, aldrig oftere at formørke denne Dørtærskel med sin Skygge. Men hermed vare endnu ikke alle Farer og Vanskeligheder overvundne; thi den Matrone, hvis Mand var rig, ventede at blive modtagen med større Æresbevisning end den, hvis Mand var mindre rig, og denne vogtede igjen med skinsyg Omhyggelighed paa, at den anden ikke blev foretrukket hende, fordi hun var rigere — saa at det syntes næsten umuligt, at en Sammenkomst kunde ende uden Fjendskab.

Historien beretter, at, medens Romerne belejrede Jerusalem, rasede de forskjellige Partier imellem Jøderne ligesaa heftig mod hinanden indbyrdes som imod den udenfor staaende Fjende. Forunderlige Folk, som i Din Landflygtighed bærer det samme Billede til Skue! Var Jerusalem Din Moder, og har Du indsuget Tvedragten med Modermælken? I bo adspredte mellem et fremmed Folk, og medens I føle Eder hadede og foragtede, hade, misunde og foragte I saa ofte hinanden indbyrdes — ligesom et Tegn paa den sidste Opløsning, der skal komme. Og hvad er Maalestokken for Eders gjensidige Vurdering? Penge! Den Rige er Din Adelsmand, og Du bøjer Dig ligesaa dybt for ham, som Kemech bøjer sig for Stjernen og Baandet — — nu, Stjernen og Baandet kan endelig Enhver forfærdige, men Guldet . . . Du har Ret! Af Jer To har Du Ret. Og har Guldet ikke været Dit Sværd og Dit Skjold, har Du ikke dermed kjøbt den Luft, Du indaander, Dine Børns Liv og Dit Gravsteds Fred? Har man ikke fra Arilds Tid tiltordnet Dig: Bring Guld! og kan man da forarges over, at Du har søgt det?

Og elsker den Kristne ikke Guldet, kaster han det foragtelig til Eder, at I kunne opsamle det og glædes ved det? Ere I alene anstukne af denne Sygdom, eller sidder Ormen og gnaver den hele Slægt? . . . Ulykken er kun, at nogle af Eder have den slemme Vane, at Øjnene gnistre og Fingrene krampagtig trække sig sammen, naar Guldet glimrer. Aflægger denne stygge Vane og lærer nogle smukke

Fraser om Dyd og Menneskeværd og Pengenes Smuds — men fremsiger disse Fraser uden Akcent.

Der var endelig en temmelig almindelig Fred i Byen Rosch ho Schono[1]), saa at Philip Bendixens Hus kunde blive hædret med Besøg af de øvrige Jøder. Mændene vare kun gaaede hjem fra Kirken for at hente deres Koner[2]) og indtraf nu En efter Anden i Salen, hvor Jette og hendes Mand modtoge dem med den mest anstrengte Opmærksomhed. Efter mange Komplimenter var Selskabet bragt til Sæde i Værelset under den hyggelige Indflydelse af Festdagens Hellighed og Ro. Leib Essen, den sidst Ankomne, gned Hænderne og sagde: „Idag havde vi da en ordentlig Schul! Det gik saa mejuschuf[3]) til, at jeg ordenlig havde min Glæde deraf."

„Jeg ogsaa," sagde Philip Bendixen; „siden jeg var i Kjøbenhavn, har jeg ikke hørt Nogen blæse saa godt Schaufer[4]) som Rabbi Jokuf. Han er en stor Bal tekeio[5]).

„Tænk," sagde Mausche Nyborg til sin Kone, „Leib Essen var mig idag mechabaut med en Mitzvo; jeg havde Gelilo"[6]).

„Nej, vil man se!" raabte hans Kone og betragtede venlig Leib Essen.

---

[1]) Aarets Hoved, Nytaar. [2]) I Kirken skulle Mændene og Kvinderne sidde adskilte fra hinanden.Hvor man ikke har Kirken indrettet derefter, kunne Kvinderne ikke komme til den fælles Gudstjeneste. [3]) Pænt og honnet. [4]) Paa de store Festdage fremstaar Satan som Anklager for Herrens Throne; i den Anledning blæses i Schaufer (et Horn); hver Tone, der udgaar derfra, bliver til en Engel, der forsvarer Menigheden mod Satans Anklage. [5]) Blæsningens Herre. [6]) Jødernes Gudstjeneste er baseret paa det Princip, at Folket selv skal forrette den og Kundskab om Loven og Ceremonierne saaledes ikke være en enkelt Stands monopoliserede Ejendom, Præsten har, efterat Ofringerne siden Jerusalems Fald ere ophørte, aldeles intet at gøre med Kirketjenesten og kan overhovedet undværes; en af Menigheden læser Bønnerne for, naar man ikke har en lønnet Forsanger (Hrasan). Mandag og Torsdag oplæses tre og om Lørdagen otte Stykker af Thora af selve Menigheden, saaledes at hvert Stykke oplæses af et andet Medlem. Man sørger med Omhyggelighed for, at f. Ex. En, der har en Lyde eller en huslig Ulykke eller har begaaet en Synd, ikke kommer til at oplæse et Stykke, som kunde minde ham om Ulykken eller indeholde en Bebrejdelse til ham. Thora staar i det hellige Skab, Guds Aand antages at throne hos den. Ceremonierne ved Thoras Udtagelse, naar den skal oplæses, ligne i Pomp og Etikette dem, der bruges ved et kristent Hof. En trækker ærbødigt bukkende Forhænget fra, aabner Skabet og fremtager Thora for at overlevere den til Forsangeren; hans Hverv kaldes Hautzoau veharhnohso; naar Thora af Forsangeren er lagt paa Bedepulten og oplæst, har en anden det Hverv (Hagbo) at løfte den og udstrække

„Det var for at styrke vor Forsoning,“ sagde denne godmodig og rakte Mausche Nyborg Haanden.

„Jeg skal nok huske at bede for Eder Jaumkipur,“ sagde Mausche Nyborgs Kone; „den velsignede Jaumkipur! om ni Uger have vi den. — Faster Du Jaumkipur?“ spurgte hun Jacob, da hun opdagede ham ved Siden af sig.

„Ja!“ raabte Jacob stolt, „jeg faster allerede den halve Dag, og jeg faster ogsaa den halve Dag Tischebeaf“[1]).

„Du er jo en rar Dreng!“ sagde Madam Nyborg og rakte Jacob et Stykke Appelsin.

Mellem Faderen og en af de Tilstedeværende udspandt sig nu en sagte Samtale om Sønnens gode Anlæg, og der blev en Pavse i Selskabet.

„Vistnok gik det idag meget bekovaud[2]) til,“ sagde endelig Schaul Bernburg; „men det er dog ikke Noget imod Kjøbenhavn! Hvad gav jeg ikke for igjen at høre en ordenlig Durhno![3]) Das Lef thut Anem weih“[4]).

---

den imod Menigheden under Udraabet: „Thauros Mausche Emmes“ (Mose Lov er Sandhed!), der højt gentages af Menigheden. Nu træder en Tredie til for at sammenrulle Thora (Gelilo) og omvikle den med Mappo'en, et Stykke Tøj, der ligner et Barns Svøb, og derpaa iføre den Overbetrækket af Fjøjl eller Silke med tilhørende Sølvsirater (der skænkes til Kirken af fromme Folk ligesom hos de Kristne Alterklæder eller deslige). Maftir, den, som sidst læser af Thoraen, bringer den tilbage til Laden; den, som tog den ud, modtager den af hans Haand, sætter den ind og lukker bukkende Skabet. Enhver, som rører ved Thora, kysser den, inden han giver den fra sig, ligeledes det Sted paa Fingeren, der er blevet helliget ved Berørelsen. — Alle disse forskellige Hverv ere Gud velbehagelige Gerninger (Mitzvaus) og kjøbes ved Avktion, der holdes paa selve Stedet; men man kan skænke en Anden (være ham mechabaut med) den Mitzvo, man selv har kjøbt, og det gør man, naar den Anden fejrer en huslig Fest, eller naar man vil vise sit Venskab, Pengene, der indkomme ved Auktionen, tilfalde Synagogen. — I Kjøbenhavn, hvor overhovedet Alt, siden den nye Synagoges Opførelse, er indrettet med megen Orden, maaske ogsaa lidt aristokratisk, findes ikke længer den demokratiske Indretning med Avktioner; man kjøber Dagen i Forvejen underhaanden Mitzvaus af Kantoren. De kirkelig Misfornøjede have let ved at trøste sig; thi en Samling af ti Jøder danner en Menighed og Kirke, paa et Tagkammer, under fri Himmel, tilsøs eller tillands, overalt.

[1]) Den 10de Dag i Maaneden Af, Aarsdagen efter Jerusalems Ødelæggelse. Denne Dag er en Fastedag, og de ni foregaaende Dage spises ikke Kød, til Erindring om Jerusalems Trængsler. [2]) Med Ære, anstændig. [3]) Paa de store Festdage fremstaa alle Meninghedens Kaunim (Efterkommere af Ypperstepræstens Slægt) paa den ophøjede Plads foran Tabernaklet, og indhyllede fra Hoved til Fod i hvide Thalleisim udsige de i en ejendommelig Tone og med mysteriøse ensformige Gestus Velsignelse over Menigheden. Man tør ikke se paa dem, medens de saaledes repræsentere Guddommen. Denne Ceremoni kaldes at durhne. [4]) Det gjør ondt i Hjertet af Længsel.

„Hvorfor blev I ikke i Kjøbenhavn?" raabte den tykke Wulf Mendel; „altid taler I om den, jeg i Eders Sted var bleven der!"

Schaul Bernburg havde maattet forlade Kjøbenhavn formedelst en ubehændig Fallit; han bed sig i Læben, men tav for ikke at lade sig mærke med, at han havde forstaaet Hentydningen. Men de Øvrige forstode den, og Samtalen gik paany istaa.

For at sige Noget, gik Philip Bendixen til Vinduet, saa ud, som om han søgte Nogen, og sagde: „Gud ved, hvorfor vi ikke have Æren af Simon Nasches Besøg idag?"

„Han vidste formodenlig, at han vilde træffe mig her," bemærkede Wulf Mendel med et ondskabsfuldt Smil.

„Ere I blevne Uvenner?" spurgte Philip.

„Uvenner? Den Karl stinker af Gavo[1]), saa man ikke kan komme ham nær. Nu skal I høre. Forleden Dag kommer han ind til mig i min Butik, og da der ikke var Noget at bestille, sladrer jeg lidt med ham. Han taler om de knappe Tider, om det Uheld — bei ihm bleib' es! — han for en Tid siden havde, da Toldinspektøren tog nogle Varer fra ham, og beklager sig over, at han ikke ved, hvorledes han skal betale Vexlen, han har udstedt for Varerne. — Nu, siger jeg, lad Eders Kone ikke gaa med ligesaa dyrt Silketøj i Kjolen som min Kone! — Har jeg ikke Ret? Saadan en Lump kommer og klager, at han knap har Brød i Huset, og naar man ser hans Kone, skulde man tro, at hun var gift med den rigeste Mand i Byen. Hvad mener I, han svarede mig? Han spyttede ud for mig og raabte: Eder skal det ikke gaa godt indtil Enden! Tag Jer iagt, at Vorherre ikke straffer Eders uskyldige Børn for Eders Hovmod! Thi Herren, Israels Gud, er en retfærdig Gud, der straffer Fædrenes Brøde . . . Mere hørte jeg ikke; jeg løb ind for at undfly hans onde Ord, og han løb sin Vej. Ham selv ramme Forbandelsen!"

„Men I var ogsaa for haard imod ham, Wulf Mendel," sagde Philip Bendixen bebrejdende. „Enhver ser dog gjerne sin Kone pyntet. Siger ikke Abba Hilkia: Manden skal give sin Kone Pynt, for at hun kan stræbe at behage ham, og at han ikke skal finde Behag i andre Kvinder."

[1]) Stolthed.

„Hør, Philip Bendixen," raabte Wulf Mendel med blodrødt Ansigt, „jeg taaler ingen Irettesættelse af Eder! I er endnu ikke Rôf[1]). Mener I maaske, fordi I har et Par Skilling mer end jeg, at I kan hovmode Eder over mig? Herren staar de Hoffærdige imod . . ."

Hans Kone holdt ham for Munden, for at han ikke skulde udsige et ulykkebringende Ord; men den forbitrede Wulf Mendel rejste sig for at gaa.

„Lad ikke den kjære Jaumtauv blive forstyrret med Ufred!" bad Philip Bendixen og tog hans Haand; „jeg sagde det ikke for at fornærme Eder."

Wulf Mendel lod sig forsone og tog atter Plads.

„Der gaar den gamle Marthe," sagde Isak Bamberger og pegede ud af Vinduet for at aflede Selskabets Tanker fra den foregaaende pinlige Scene.

Næppe havde han gjort denne Bevægelse, før en skingrende Stemme lød fra Gaden: „Ausgerottet soll't Ihr werden! Der sidde I og fraadse, medens en gammel, fattig Kone som jeg ikke engang har Raad til at komme en Kuggel i sin Scholunt til Schabbas[2]). Men Herren vil ikke glemme det!"

Isak Bamberger svarede godmodig, idet han aabnede Vinduet:

„Nu, saa kom herind og vederkvæg Eder med os. Kom og spis et Stykke Butterkuchen, der er gjemt til Eder fra iaftes."

„Butterkuchen have I Fredag Aften, medens et andet Israels Barn darrer ved et Stykke Bersches og magert Kjød!" raabte den Gamle og slog Hænderne sammen. „Men jeg vil ikke gaa ind i Eders Hus. Jeg kommer dog kun som en Tiggerske til den rige Mand, og I er ingen Boas. Jemar Schemecho!"[3])

Mismodig over det uheldige Udfald af hans Bestræbelser for at tilvejebringe en muntrere Stemning, lukkede Isak Vinduet; men for at gjøre endnu et Forsøg tvang han sig

---

[1]) Præst. [2]) Da Jøderne ikke tør koge om Sabbathen, koges om Fredagen en Suppe, der bevares i glødende Aske til om Løverdagen. Den hedder Scholunt (ordret oversat: en Ting, der har staaet Natten over). En Budding, som kommer i Suppen, tillavet af Mel, Sukker og Fedt, hedde Kuggel. [3]) Dit Navn skal blive udryddet.

til at smile og sagde til Selskabet: „Jeg er ingen Boas, siger hun; hun er da heller ingen Naomi (ɔ: Yndighed)."

Man lo, og en af de tilstedeværende Koner tog Ordet: „Hvem vil bryde sig om, hvad den gamle Marthe siger! Om man klædte sig nøgen af for at give hende, vilde hun forbande En, fordi man ikke gav hende Skindet med. Igaar kom hun til mig for at faa sin sædvanlige Rosch-ha-Hraudisch-Schank[1]). Jeg plejer at give hende 6 Sk.; men jeg havde netop kun 4 Sk. i Smaapenge, og dem gav jeg hende. Hvad gjorde hun? Hun kastede Firskillingen paa Gulvet og sagde: Har I ikke Raad til at give mig 6 Sk., saa har jeg Raad til at give Jer 6 Sk. Dermed lagde hun 6 Sk. paa Bordet og gik med en Forbandelse. Ja, hvad man døjer med en saadan jødisk Fattig!" vedblev den Talende; „giver man en Goi 1 Sk., saa ved han ikke alle de Velsignelser, han vil tildele En; men for Jøden er Almissen en Musz, og han fastsætter selv, hvad man skal give ham."

„Jeg i Eders Sted, Memmele, havde gjort med Marthe, som jeg engang gjorde med den sorte Ephraim fra Assens," sagde Isak Bamberger; „I erindre, at han her gik og samlede ind, da det havde brændt for ham? Han kom ogsaa til mig, og jeg vilde give ham en Specie. Om Forladelse, Hr. Bamberger, sagde han; men Eders Svoger gav mig to Specier. Jeg stak Specien i Lommen og svarede: Om Forladelse, Hr. Ephraim, saa har min Svoger givet for mig med."

„Vorherre bevare mig fra at vove Sligt med Marthe!" raabte Memmele leende. — „Men ved I vel, Jette Bendixen, at I kan skatte Eder lykkelig ved, at Marthe ikke saa den dejlige nye Kjole, I har paa idag; hun vilde have forbandet Eder hele Natten" — tilføjede hun med et skelende Blik paa Jettes Kjole.

„Den Kjole er ikke ny; det er en gammel, jeg har syet om og pyntet op. Man hjælper sig, som man kan."

„Det er en anden Sag," sagde Memmele forsonet.

„Siden vi tale om Marthe," tog en anden Kone til Orde — „have I hørt, hvorledes hun forgangen Dag bar sig

[1]) Rosch-ha-Hraudisch, Maanedens Hoved, Begyndelse. Almissen gives helst om Fredagen.

ad hos Schaul Esser? Det var om Fredagen, Dagen efter at han var gaaet fallit, og hun indfandt sig for at faa sin Schabbasschank. Da hun vilde banke paa, sagde hendes Datter, der fulgte med: Moder, er det ikke bedre at skænke ham hans Gave nu, han er jo gaaet fallit. Ej, hvad, svarede Marthe ærgerlig, wer schenkt mir was?"

„Det ligner hende!" raabte Memmele.

„Jeg ved ikke, hvad de Fattige i en Kille[1]) kunne forlange Mere end de faa," bemærkede Gidel, en lille trivelig Matrone. „Bliver der ikke hver Fredag uddelt Brød og Kjød til dem, og Penge faa de oven i Kjøbet? Faa de ikke om Peisach deres Matzaus[2]), og erindrer man dem ikke Purim med Schlachmonaus?[3]) Gaar der nogen Jaumtauv[4]), uden at de faa deres Del af Glæden? Gjøre vel de Kristne saa Meget for deres Fattige?"

Nu rejste sig den gamle Rabbi Jocub (ɔ: Jacob). Det var en lille graahaaret Mand, stille og fredsommelig af Væsen. Han levede af en lille Rente og stod i stort Ry for Skriftlærdom, hvorfor han fortrinsvis tituleredes Rabbi. Han sagde:

„Den barmhjertige Gud ser paa Sindet, ikke paa Gaven. Naar Din Broder beder om Brød, skal Du ikke give ham en Sten; men et ukjærligt Sind gjør Brødet til Sten. I give den gamle Marthe Almisse og ville, at hun skal takke. Erindre I den Tid, da hun var rig? Da lød hende et kjærligt Boruch habo[5]) imøde, naar hun aabnede Døren, og hun sad paa Hæderspladsen. Hun erindrer den Tid, naar hun modtager Almisse for den samme Dør. Hun ser ikke paa Gaven; men hendes Øre og Hjerte sønderrives af det Boruch habo, hun ikke længer hører. Lader os prise den almægtige Gud, som uddeler Prøvelser."

„Sig mig engang, Wulf Mendel," begyndte igjen den utrættelige Isak Bamberger; „hvorledes gaar det med Eders Proces? Han gjør det nok surt for Eder at faa Eders Penge, denne Kjøbmand Jensen?"

„Alle mine Plager over hans Hoved!" raabte Wulf Mendel. „Handlede en Jøde saadan mod en Goi, saa skulde vi høre! Det er nu allerede halvandet Aar, siden jeg

---

[1]) Menighed. [2]) Paaskekager. [3]) Gaver. [4]) Festdag. [5]) Velsignet være Din Indtræden.

skulde have havt mine Penge efter hans lovlige Forskrivning, og saalænge han har trukket det ud under Paaskud af, at Varerne ikke vare saa meget værd. Tvang jeg ham til at kjøbe mine Varer? Og i ethvert Indlæg i Retten kalder han mig Jøden Mendel. Men bi kun! Dommen falder snart, og om jeg saa skal sælge hans sidste Dyne, vil jeg have mine Penge. Hver Gang han ser mig, griner det Adsus Ponim[1]) mig lige ind i Øjnene. Men bi kun!"

„Der er ingen Tvivl om, at I har Ret, Wulf Mendel," sagde Isak; „men den Jensen gjør en forskrækkelig Risches i Byen. Han hænger hele Dagen paa Gjæstgivergaarden og fortæller til Alle, hvorledes Jøden Mendel vil lægge ham og hans Børn paa Straa."

„Um Gottes Willen!" raabte Flere ængstelig; „sørg dog for, at der ikke bliver Risches; hører I, Wulf Mendel!"

„Skal jeg forære ham mine Penge oven i Kjøbet?" skreg Wulf Mendel forbitret; „finder jeg mine Bajis hrauro[2]) paa Gaden? Tilbød jeg ikke selv for at faa Forlig, at jeg vilde nøjes med, hvad tre kristne Kjøbmænd vilde ansætte Varerne til? Afslog den Kæltring det ikke? Men, om det saa skal koste mit Liv, skal han nu betale mig til sidste Hvid og Skilling. Ja, Jøden Mendel vil lægge ham og hans Børn paa Straa!" tilføjede Wulf Mendel tænderskærende.

Stemningen var nu ikke mere til at gjenoprette. De Fleste havde Tankerne med Bekymring henvendt paa de Følger, denne Proces kunde have for alle Jøderne i Byen; Wulf Mendel tyggede paa sin Forbitrelse. „Ausgerottet soll't Ihr werden!" lød igjen den tilbagevendende Marthes skingrende Stemme udenfor Vinduet, og med uhyggelige Følelser adskiltes Selskabet efter tvungne Komplimenter og Venskabsytringer.

---

[1]) Trodsigt og spottende Ansigt. [2]) Varer.

OTTENDE KAPITEL.
Jødefejden.

Blandt de Breve, Philip Bendixen en Formiddag modtog med Posten, var der et, som bragte ham til at slaa Hænderne sammen af Skræk og Fortvivlelse. Det var fra hans Broder i Kjøbenhavn og lød saaledes:

Kjære Broder!

Naar Du modtager dette Brev, har formodenlig Rygtet om de forfærdelige Dage her allerede naaet Dig, og jeg skriver Dig til, for at Du kan se, at vort Liv er i Behold, lovet være Herren! Men hvorledes vil det gaa fremdeles? — saaledes spørge vi ængstelige hinanden, og Ingen ved et trøstende Svar; men i dødelig Angst se vi hver Dag Aftenen imøde. Kemech ere ganske som rasende, de slaa Ruderne ind hos alle Jøder, og ve den Jøde, der vover sig ud imellem dem! Rabbi Jehudo, som blev slaaet og sparket af dem, da han kom gaaende til sit Hjem, er død, og flere andre fromme Jøder ere svært mishandlede. Min Svigerfader faldt i Hænderne paa to Matroser, som truede med at slaa ham ihjel, hvis han ikke vilde danse for dem. Hvad skulde den gamle Mand gjøre? Han maatte danse, hvorpaa de spyttede ham i Øjnene og sagde: Det skal Du have, Jødesmaus, fordi Du danser saa daarlig. Men de førte ham dog uskadt hjem. Nu ligger han dødssyg af Skræk. Det er kommet hertil fra Hamborg ligesom en Pest, der drager fra det ene Land over i det andet. Var det blot en Pest, de havde modtaget! Om Dagen ere de rolige og se paa, at Vinduerne sættes ind. Det er til deres Morskab om Aftenen. Vi have betænkt at undfly fra dette Gomorrho og søge Tilflugt hos Dig; men Politimesteren, den gamle Haagen, har faaet os til at vente nogle Dage endnu. Da jeg kom op til ham for at bede om Pas, tiltalte han mig paa hans Maade; Du erindrer den nok fra tidligere Tid, da han kom i vor Moders Hus: Er Han bange, Marcus? Tror Han ikke, vi kunne forsvare Ham? Vent Han bare et Par Dage, indtil Kongen holder Soldaterne inde og overlader Alt til mig og mine brave Stokke! Jeg kjender mine Danske bedre. — Herren lægge

sin Kraft i Politiets Stokke! Men sker det ikke snart, saa rejser jeg med Kone og Børn og haaber, at Du vil skænke os Ly, indtil Alt igjen kommer i Orden. Hils Din gode Kone og Din lille Søn, ligesom Du selv hilses kjærlig fra os Alle.

Din tro Broder
Marcus.

Philip Bendixen ilede i navnløs Hjerteve over til sin Svoger for at meddele ham den skrækkelige Tidende. Der traf han flere Jøder, som allerede havde faaet lignende Breve, hvori Ulykken tildels skildredes endnu stærkere. Militæret vægrede sig ved at tjene, hed det; Borgervæbningen vilde gjøre fælles Sag med Tumultuanterne; Kongen stod i Begreb med at opofre Jøderne for at redde sin Krone; alle Jøderne skulde paa een Dag ihjelslaas over hele Riget o. s. v.

En forfærdelig Frygt for den truende Ulykke og en inderlig Medynk med de Trosbrødre, som allerede befandt sig i den, greb de Tilstedeværende. Mændene græd som Børn og slog sig for Brystet i denne Jammer, hvorimod de intet Raad vidste. „Lykkelige ere de, som hvile i Gravene!“ saaledes raabte man; „deres Øje har lukket sig i Fred. Vi ere som i Syndfloden, Ulykken drager frem, og intetsteds er der et Skjulested. Ve, ve, ve over os! Herren har vendt sit Aasyn fra sit Folk, og det opfyldes, som der staar skrevet: Eders Højtid skal forvandles til Sorg, Eders Glæde til Graad!“

„Hvad hjælper det at jamre?“ tog Isak Bamberger Ordet; „vore Brødre staa i Guds Haand, og vi kunne ikke hjælpe dem. Men os selv kunne vi hjælpe, naar vi holde trofast sammen og ikke tabe Modet.“

„Hvorledes det?“ spurgte Alle spændt.

„Vi ere kun faa,“ sagde Isak Bamberger og traadte midt imellem de Forsamlede; „men vi ere nok til at forsvare et fast, grundmuret Sted. Jeg har engang set en Haandfuld Franskmænd forsvare sig paa en Kirkegaard imod et helt Regiment, og de gave sig ikke, før man brugte Kanoner imod dem. Kemech her have ingen Kanoner. Lader os Alle samles med vore Familier og forsvare os

til sidste Blodsdraabe. Jeg tilbyder mit Hus dertil.“ —

— „I taler godt nok, Isak Bamberger,“ raabte Wulf Mendel; „skulle Alle vi Andre forlade Hus og Ejendom for at hjælpe at forsvare Eders? Og hvo siger, at vi Alle blive angrebne? Maaske nøjes de med Enkelte og skaane de Øvrige, de mest fredsommelige. Men ere vi samlede og blive angrebne, da falde vi Alle.“

„Og hvorledes skulle vi forsvare os?“ sagde en Anden; „vi ere ingen Soldater, ingen Franskmænd. Det er godt for Folk, der ikke have lært Andet. Naar jeg skulde staa og forsvare et Hus, og de kom dragende i hylende Skarer — jeg faldt af Angst ud af Vinduet til dem. Jeg gjør mig ikke til større Helt, end jeg er. Caleb var en Kriger, men Aron en Fredens Mand.“

„Fra den Tid af, da Jerusalem faldt,“ sagde en Tredje vemodig, „har det været Israels Skjæbne at lide værgeløs. Jeg vil gaa hjem og vente, hvad den kjære Gud vil bestemme mig.“

Af samme Mening vare de Øvrige, og nedslaaet listede hver til Sit.

Isak Bamberger fulgte med over til Philip for at trøste og opmuntre hans Kone.

Imidlertid var Efterretningen ogsaa kommen til andre Indvaanere i Byen, og paa forskjellige Steder var man samlet for at tale derom.

Amtsforvalteren og Toldinspektøren vare hos Byfogden.

„Jeg har faaet Ordre til at undertrykke ethvert muligt Forsøg her i Fødselen,“ sagde Byfogden; „man forlader sig paa min Konduite. Gud ved, hvad jeg skal gjøre, hvis det virkelig bryder løs! Jeg har to Politibetjente, af hvilke den ene formedelst Alder og Skrøbelighed er gaaet af fra Toldvæsenet; den anden blev ansat som Politibetjent, fordi han i 1807 blev sat ud af sin Næringsvej ved at miste sit ene Ben. Det er min hele Styrke; men jeg tænker dog nok, her skal blive nogenlunde roligt. Jeg staar mig godt med Borgerne, og et Par fornuftige Ord, anvendte i rette Tid, kunne udrette Meget.“

„Dersom Jøderne kunde faa en lille Skræk i Blodet, saa vi for Fremtiden blive fri for dem, skulde jeg ikke have Noget derimod,“ sagde Amtsforvalteren. „Jeg er ikke

intolerant; men jeg tilstaar ærlig, at jeg ikke kan lide Moses Folk. Denne Modbydelighed mod Jøderne maa ogsaa have en dybere Grund; den ligger os Alle i Blodet."

„Den ligger snarere i Opdragelsen," bemærkede Toldinspektøren, en venlig, graahaaret Mand, nær Oldingsalderen; „de opdrages for sig, vi for os, og vi indsuge Fordomme mod hinanden fra Barndommen af."

„Men det er dog et pengegrisk, schofelt Folk," tog atter Amtsforvalteren til Orde; „og selv de Bedre iblandt dem, som nu her i Byen Isak Bamberger og hans Svoger Philip Bendixen, have dog noget Ubehageligt, et vist, jeg ved ikke hvad, ved sig. Man føler sig ligesom i en anden Atmosfære hos dem .... det er maaske Hvideløgs-Atmosfæren," tilføjede han med en kort Latter.

„Bamberger og Bendixen ere to flinke og brave Mænd," sagde Toldinspektøren, „og det skulde gjøre mig hjertelig ondt, om der skete dem mindste Overlast. Og har De set den dejlige, opvakte Dreng, Bendixen har? Naar jeg ser den Dreng, gjør det mig ordenlig ondt, at han er en Jøde."

„Ser De!" raabte Amtsforvalteren; „De har dog samme Følelse som jeg. Naar De finder noget Godt hos Jøderne, synes det Dem, at det ikke passer iblandt dem."

„De misforstaar mig, og jeg udtaler mig maaske heller ikke tydelig nok," sagde Toldinspektøren, idet han smilende rystede paa Hovedet.

„Jeg vil gaa ud; jeg vil gaa omkring til Jøderne og sætte Mod i dem," raabte Byfogden; „det vil ogsaa gjøre et godt Indtryk paa Borgerne, naar de se, at jeg gaar til Jøderne."

Byfogden tog sin Kasket og sin lille Spanskrørsstok, og de tre Embedsmænd vandrede ned ad Gaden.

Paa Gjæstgivergaarden var en anden Forsamling beskæftiget med samme Gjenstand. Stuen var næsten fuld, og imellem Larmen af Billardkugler og sammenstødende Snapseglas trængte de Talendes ivrige Stemmer. Den tykke Brændevinsbrænder Larsen sad med Ryggen mod det aabne Vindue og førte Ordet. „Ja!" raabte han og løftede den højre Haand med den store Merskumspibe; „Kjøbenhavnerne ere raske Folk. De snakke ikke, men slaa til."

„Kongen skal være slemt i Knibe,“ bemærkede Barberen med en vigtig og hemmelighedsfuld Mine; „de have sendt ham Bud, at, naar han vilde lade dem handle med Jøderne, som de have Lyst, kunde han sidde ganske rolig. Hvis ikke . . .“

„Maa han ulejlige sig med at lade dem prygle fra hinanden,“ afbrød den unge Dr. Flor Fortælleren.

„De er altid saa spøgefuld, Hr. Doktor,“ sagde Barberen med undertrykt Ærgrelse; „Kjøbenhavnerne er s'gu ikke at spøge med.“

„Nej, Kjøbenhavnerne er raske Folk!“ raabte Brændevinsbrænderen; „Hurra for Kjøbenhavnerne!“

„Hurra for Kjøbenhavnerne!“ lød det i Kor.

„Jeg gad se de Ansigter, Jøderne skære, naar de ligge paa Knæ og faa Prygl og bede: Abraham, Isak og Jacob staa mig bi! og Abraham, Isak og Jacob lade dem ligge,“ raabte den unge Kjøbmand Petersen og lo.

„Det Syn var da ikke saa vanskeligt at faa at se,“ sagde Slagtermester Carstens med et betydende Blik.

„Hvad Synd skulde det vel være at slaa en Jøde ihjel!“ raabte den skæve Klokker Green, „det var dog Jøderne, der slog Kristus ihjel.“

„Og nu suge de os Kristne ud til Marv og Ben!“ skreg en Anden.

„Og saadant noget Pak holder sig for godt til at spise med andre kristne Mennesker,“ sagde Slagteren; „jeg kan slagte alle Mennesker tilpas undtagen Jøderne. Der er en Læsen og en Vasken, naar en Stud skal have den Ære at ædes af dem. Hvad bilder det Rak sig ind?“

Gjæstgiveren skreg: „Der ligge de og ruge over deres Penge, som de snyde os kristne Mennesker for. Jeg skænker for de første Mænd i Byen; men aldrig har en Jøde undt mig saa megen Søgning som en Snaps. Til Helvede med det Skab; hvad er det til?“

„Det er ikke mer end otte Dage siden, da trak den tykke Wulf Mendel mig endnu 2 Rbd. af for det Arbejde, jeg havde i hans Gaard,“ fortalte Tømmermester Hansen; „der er ikke det tørre Brød at fortjene hos den Slags Folk.“

„Wulf Mendel, det var ogsaa ham, der bragte Jensen i Fattighuset,“ sagde En.

„Ja, det er en rigtig Kæltring!“ raabte en Anden.
„De er Alle lige gode!“ skreg en Tredje.
„Man burde føre dem til Grænsen og give dem et Spark!“
„Man burde slaa dem ihjel som gale Hunde!“

Man kom dog ikke længere end til, hvad „man“ burde gjøre, og da det lakkede ad Middag, gik den Ene efter den Anden hjem.

Men oppe i Fattighuset løb den forhenværende Kjøbmand Jensen omkring. Der havde han nu været to Aar siden det uheldige Udfald af Processen med Wulf Mendel. Han var bleven forfærdelig mager, og man kunde se, at en ødelæggende Svindsot tærede paa hans Livskræfter. Men hans ellers matte blaa Øjne luede med en uhyggelig Ild, og paa de blege, indfaldne Kinder kom og svandt smaa røde Pletter.

Det var, som om et dæmpet Vanvid havde betaget ham ved Synet af, at den hidtil for uopnaaelig ansete Hævn var saa nær. Han løb om med sære Fagter som de Mænd, man undertiden ser i Drømme, og som synes den Drømmende at meddele deres Ord ved Berørelse mere end ved Tale. Fra sin Arbejdsplads foer han snart til den Ene, snart til den Anden, stødte ham paa Ærmet og hviskede: „Kongen har befalet, at alle Jøder skal slaaes ihjel imorgen. — Hæ, Du! Imorgen plyndre vi de rige Jøder og slaa dem ihjel. — Har Du set Kongens Befaling? Imorgen betaler jeg Wulf Mendel. — Vi kalde Bønderne herind; de skulle hjælpe os at plyndre og slaa ihjel.“

Hans Stemning syntes ligesom magnetisk at meddele sig til de Andre og voxe i Energi under den Tilbageholdenhed, Opsynsmandens Nærværelse paalagde dem. Da Arbejdstiden var tilende, fulgte de ham ned paa Gaden, hen til Torvet, hvor Bønderne holdt. Der løb han atter om: „Har Du hørt Kongens Befaling, at alle Jøder skulle slaaes ihjel? Kom imorgen med Plejl og Høtyv, saa slaa vi Jøderne ihjel og tage deres Penge.“ — „Næ, er det virkelig?“ sagde Bønderne; „ja, vi har nok hele Dagen hørt mumle derom. Ja, naar Kongen befaler det, saa lyde vi.“ — „Ja, kom imorgen og gjør Jert Indkjøb ligesom sædvanlig; imorgen Aften, naar det bliver mørkt, slaa vi Jøderne ihjel.“

„Hvem er den Karl?“ spurgte nogle af Bønderne. — „Det er ham, Jensen, der før var Kjøbmand,“ svarede andre; „det er en klog Karl; han maa nok vide det. — I Kjøbenhavn er de slaaede ihjel; imorgen saa skulle vi, og vi tage deres Penge!“ Saaledes fortsatte han sine Opmuntringer, indtil Bønderne vare kjørte.

Fra Torvet ilede han hjemad, og hvor der boede en Jøde, der standsede han og raabte: Bi til imorgen! og hele Skaren istemmede det hæse Skrig: Bi til imorgen!

Om Aftenen sad han ene med sin Kone i det usle lille Kammer. „Imorgen,“ sagde han; „saa faar jeg da betalt Wulf Mendel. Jeg vidste nok, at Gud ikke kunde lade mig dø forinden, om han saa skulde gjøre et Mirakel.“

„I Jesu Navn!“ sagde hans Kone; „han lagde dog vore to Smaa i Graven. De smaa Stakler døde af Nød og Elendighed,“ tilføjede hun og græd.

„Imorgen!“ tog han atter Ordet. „Og saa vil jeg gjerne dø. Jeg ved, Du følger snart efter mig — ikke sandt, Moer?“

Konen græd stille.

Han vedblev: „Det var tre Aar efter at vi vare blevne gifte. Saa førte jeg Dig i Fattighuset.“

Konen hulkede.

„Og nu har jeg i to Aar, Dag ud og Dag ind, set Dig gaa i denne grove Dragt, medens hans Kone har gaaet i Fløjl og Silke. Men imorgen gjøre vi Afregning, Wulf Mendel!“

„Men han tilbød dog Forlig,“ sagde Konen, dreven af den Retfærdighedsfølelse, som Kvinderne saa ofte have i højere Grad end Mændene.

„Vidste han ikke godt, at jeg ikke kunde betale? Kunde jeg gjøre for alle de Uheld, der ramte mig? Og hvad var de Par hundrede Daler for den rige Mand? For mig var de Alt! De have kostet mig Helbred og Lykke og mine to Børn! Det var dyre Penge, Wulf Mendel! Men imorgen gjøre vi Afregning.“

„Lad os synge en Psalme, Mo'er!“ sagde han efter en Pavse; „det er en lang Tid, siden vi have sunget sammen.“

Han tog Psalmebogen, aabnede den, og istemte den første Psalme, hans Øje traf, og nu hørte man udenfor de to Ægtefæller synge:

„Jeg ved, til Graven gaar min Vej,
Og jeg skal heden fare;
Men naar? o Gud! det har Du ej
Mig villet aabenbare.
Det ene er bekjendt for Dig,
Du i Din Verden satte mig,
Du talte mine Dage.“

Tonerne døde hen, og der blev stille i den store, uhyggelige Bygning.

Tidlig den næste Morgen kom Isak Bamberger over til Philip Bendixen.

„Philip Bendixen!“ sagde han alvorlig; „vi have nu i mange Aar holdt med hinanden som Brødre. Vil Du som jeg, saa holde vi sammen til det Sidste.“

Philip trykkede tavs hans Haand.

Isak vedblev: „Byfogden har paalagt os at holde vore Butiker aabne hele Dagen og lade, som om Ingenting var i Vejen. Det vil jeg gjøre. Men saasnart det begynder at skumre, lukker jeg og kommer med mine bedste Sager over til Dig. Du har Mere at forsvare end jeg, Broder! Du har en Søn.“

„Min Søn! mit stakkels Barn!“ sagde Philip, og Taarerne traadte ham i Øjnene.

„Vi ville forsvare ham!“ raabte Isak med kraftig Stemme. „Saalænge jeg kan svinge en Øxe, kommer Ingen ham nær.“

„Mit stakkels Barn!“ jamrede Philip.

„Vær Mand, Philip!“ raabte Isak og greb Philip i Armen; „det hjælper ikke at klynke. Forsvar Din Søn, græd ikke for ham.“

„O, Isak!“ stønnede Philip; „Du ved ikke, hvad det er at forsvare et Barn. Kan ikke hvert Slag, der føres mod Angriberne, falde fordoblet paa Barnets Hoved?“

Isak strøg sig med Bagen af Haanden over Øjnene og gik til sit Hjem.

Aldrig have Sælgere været mere uvillige til at sælge og Kjøbere mere ivrige efter at kjøbe end den Dag. Jøderne troede at kunne forjage Bønderne af deres Butiker ved at opskrue Priserne i det Umaadelige; men Bønderne betalte, hvad de forlangte, og saa Pengene glide ned i Skuffen med et Udtryk, der syntes at sige: Vi skal nok hitte Jer igjen i Aften.

Over hele Byen svirede Bønderne og vare særdeles lystige; men Intet tydede paa den Katastrofe, der var forberedt til om Aftenen — et Særsyn, som næppe finder sin Lige blandt et andet Folkefærd end den sindige danske Bonde. Bønderne troede at have Jøderne ganske sikkert og legede nu med dem, som Katten leger med Musen. Jøderne havde gjerne været Mus — blot for at kunne krybe i et Musehul.

Da det begyndte at mørkne, lukkede alle Jøderne deres Butiker, og Bønderne samlede sig paa Torvet. Lemmerne fra Fattighuset, Svende og Læredrenge og enkelte Borgere sluttede sig til dem, og nu gik det i ordenligt Tog uden Larm mod Wulf Mendels Hus.

I Førstningen studsede Skaren ved den dybe Stilhed, som herskede; men da de intetsteds saa Tegn til Modstand, bleve Dørene snart sprængte, og man trængte ind i Butiken. I et Nu vare Hylder og Skuffer tømte i de medbragte Sække, og den utrættelige Jensen førte Angriberne ind i Værelserne. Da man havde sprængt Døren til det inderste Kammer, saa man Wulf Mendel staa foran sin Kone og sin voxne Datter og sin Pengekiste. Kvinderne vare ligblege og kunde næppe holde sig oprejste. Wulf Mendel bævede; men hans Angst var blandet med et konvulsivisk Raseri ved at se Faren, der truede hans Pengekiste. Men der foregik næppe saa lang Tid, som her er brugt til at beskrive hans Tilstand: De to Fjender stode ligefor hinanden.

Uden at give Lyd styrtede de mod hinanden. Wulf Mendels kraftfulde Haand ramte hans Fjendes syge Bryst, og et vældigt Slag af dennes Knippel faldt paa Wulf Mendels Hoved. De to Fjender faldt broderlig ved hinandens Side.

Denne Scene greb uvilkaarlig Bønderne, som ethvert energisk Udbrud af menneskelig Lidenskab griber Ge-

mytterne; man ser en Vulkan aabnes, hvis Mulighed Alle bære i sig. Nogle gave sig ifærd med Jensen, Andre bare Wulf Mendel tilligemed de besvimede Fruentimmer ud af Huset og overgave dem til den nærved boende Simon Nasche, hvis Dør man opbrød. Som om hans Hus var blevet helliget ved deres Offers Nærværelse, droge de videre uden at tilføje det nogen Men.

Den nærmest boende Jøde var Philip Bendixen, og imod hans Hus gik nu Toget. Dørene bleve opbrudte, og Familien veg langsomt fra Værelse til Værelse for tilsidst at søge Skjul i Kælderen, hvor deres bedste Gods var bragt i Forvejen. De Stormende kunde høre Kælderdøren blive hurtig slaaet i, men betænkte sig lidt paa at følge efter gjennem den bugtede, underjordiske Gang.

„Jeg ved Vejen!" raabte en Bondekarl, der stillede sig i Spidsen; „jeg har tjent her i Huset."

Man rykkede frem, men standsede atter ved en Krumning.

„Følg kun mig!" raabte Bondekarlen, og ilede foran de Andre.

Da saas et svagt Blink, et kort, dæmpet Hyl hørtes, og Bondekarlen sprang tilbage med et højt Skrig.

„Hvad er der?" raabte Flere.

„Det er Jødernes Gud, der sidder der!" raabte Karlen, næsten vanvittig af Angst og Smerte; „saa I ikke den lille Sorte? Der er han igjen!"

Greben af en panisk Skræk styrtede han tilbage og Alle med ham ud af Gangen.

Oppe i Værelserne stødte de paa Byfogden. Han var iført sin røde Kjole, væbnet med Stok og Skilt og fulgt af sine to Politibetjente, der i det Mindste kunde fungere som Statister. „Hvad have I her at bestille?" tilraabte han barsk de Indtrængende.

Ingen svarede.

„Og hvad fejler Dig?" spurgte han, idet han saa den blødende Karl vakle frem. „Du er falden paa Dine Gjerninger. I Kongens Navn arresterer jeg Dig!"

Han lagde Haanden paa Karlen, der af Blodtab og Angst sank sammen.

Ordene: I Kongens Navn! virkede paa Bønderne som en Torden.

„I Kongens Navn!“ sagde atter Byfogden strengt; „jeg befaler Jer at drage Hver til Sit; den, jeg træffer igjen, bliver straffet som Oprører og Majestætsforbryder. Forstaa I mig?“

Bønderne listede stille bort fra de fyldte Sække.

Imidlertid havde Familien i aandeløs Angst lyttet til det buldrende Tog og med stille Bøn takket Gud, da det uventet fjernede sig.

„Jacob! Hvor er Du?“ sagde endelig den ængstelige Moder og ledte med Haanden efter ham.

„Hvor er Du, Jacob?“ raabte hun højere, da hun ikke fandt ham. „Hvor er min Dreng? Lod jeg ham ikke gaa foran mig ind i Kælderen? Hvor er han? Hvor er Du, min Søn, min Jacob!“ raabte hun i Moderangst.

„Han er vel krøben i en Krog,“ sagde Onklen; „maaske er han besvimet af Angst. Jeg husker nok, han blev født i Angst for Krig og Ufred.“

Man søgte i alle Kroge; men han var der ikke.

„Schema Jisroeil! De have fundet ham og ført ham med!“ raabte Moderen i navnløs Fortvivlelse. „De dræbe mit Barn! Derfor ere de saa stille.“

„Saa ud, Isak, og hold Dit Løfte!“ skreg Philip Bendixen, rev Kælderdøren op og sprang ud med en Øxe i Haanden.

„Fader!“ lød det sagte, da han var kommen et Par Skridt frem.

„Jacob! Gud i Himlen! Er det Dig!“ raabte Faderen og lod Øxen falde.

Der sad Drengen paa en Sten, og i Haanden holdt han sin Dolk. Den var blodig lige op til Skæftet. Den svage Lysning, der faldt i Gangen, viste Faderen og Onklen Drengens blege Ansigt og det blodige Vaaben. Med et Blik gjættede man, hvad der var foregaaet.

Med en forunderlig Følelse af Frygt og Beundring bøjede Faderen sig over sit Barn, der besvimede i hans Arme.

Onklen sagde: „Nu er der Blod mellem ham og de Kristne.“

Byfogden kom for at opsøge Familien og førte den i Triumf tilbage i Værelserne. Han tog det besvimede Barn fra Faderen og bragte det omhyggelig til Leje, medens han skændte paa Pigerne, fordi de ikke hurtig nok bredte Dynerne paa Sofaen. Derpaa tog han Isak Bamberger til Side og hviskede til ham med et betydende Blik: „En Bondekarl er bleven stukken med en Kniv dernede. Mig er det ligegyldigt, hvem der har gjort det; han faldt paa sine Gjerninger. Dem er det naturligvis ikke, Hr. Bamberger.“

Isak fandt det bedre ved sin Tavshed at bestyrke Byfogden i hans Tro, end ved Benægtelse mulig foranledige en Undersøgelse.

Byfogden vendte sig nu til de Øvrige: „Og luk De nu imorgen Deres Butiker op som sædvanlig. Jeg svarer Dem for, at Ingen vil kny ad Dem. Vær nu ikke mere bange, Mad. Bamberger, og De heller ikke, lille Mad. Bendixen. God Bedring til den Lille. Godnat.“ — Han gav Mændene Haanden og gik.

Men de Andres Tanker vare ganske andetsteds, end Byfogden troede. Man var tavs; men Alle følte, at man ikke kunde skilles ad endnu. Der var Noget imellem dem, som man skyede at omtale, og dog vidste den Ene, at den Andens Tanker vare beskæftigede dermed. Der var en Hemmelighed, ikke for Verden, men for dem Alle indbyrdes; man frygtede at løfte Sløret ligesom for ikke at faa Mere at se. Det var for dem, som om det Hemmelige vilde vise sig, naar det omtaltes, men ved Tavsheden vilde forblive i Dybet.

Da Barnet slog Øjnene op, spurgte Moderen, om det ikke vilde spise. Drengen bejaede det og greb den indbragte Mad med Begærlighed og syntes at spise ivrig. De Andre saa paa hinanden med lettet Hjerte, og noget efter gik man til Hvile.

NIENDE KAPITEL.

Efter en Storm paa Havet lægge Bølgerne sig ikke strax. Der hengik lang Tid, inden Gemytterne vendte tilbage i den vante Stilhed og Ro, i det Mindste vaktes hos Jøderne ved Synet af ethvert Kristen-Ansigt Erindringen om det Had, hvorfor de vare Gjenstand, og den Forfærdelse, det nylig havde bragt over dem. De mere dannede Kristne, der med Ord eller Gjerning havde deltaget i Jøde-Forfølgelsen, skammede sig hemmelig, naar de saa en Jøde, og ærgrede sig bagefter over, at de havde nødig at skamme sig for en Jøde. De simplere Borgere derimod og overhovedet de, der skyldte Jøderne Penge, kom strax efter Fejden til dem med meget venlige Ansigter, og Enhver, forsikrede med den trohjertigste Mine, at han ikke havde havt nogen Del i Forfølgelsen.

Der findes i Verden langt mindre Forstillelse, end der læses i Romanerne, men langt mere, end der tros i det daglige Liv. Hine Ansigter, paa hvilke Jevnheden eller Dumheden synes at have sat sit Stempel, kunne særdeles godt skjule en eller anden snild Tanke, der har listet sig derind — hvor ligegyldigt kan det ikke se ud, naar det er klogest ikke at vise Deltagelse, hvor venligt kan det ikke smile til en Uven, der er for stærk, eller som man trænger til! Og overhovedet: hvor megen Komedie spille vi ikke Alle med hinanden, næsten uden at mærke det, uden at spore Anstrengelse derved? Naar ere to Mennesker fuldkommen oprigtige, selv naar de sætte sig til at tale ret aabenhjertig med hinanden? Hvor mange Familier gives der vel, hvori der ikke skjules en eller anden lille Hemmelighed, undertiden endog en stor? Naar I sidde samlede om Bordet, tilsyneladende blot beskæftigede med hinanden, med den lille Verden indenfor Eders fire Vægge, og Enhver da pludselig skulde fortælle, hvad hans eller hendes Tanker vare, eller hvor de i tidligere Tid havde været — naar Konen skulde tale til sin Mand, Manden til sin Kone, Datteren til sin Moder, Brudgommen til sin Forlovede, og Forsigtigheden ikke stod paa Vagt ved Hjertets Sluser — ak, det var for meget forlangt, det var at se den hvide Hud bortdraget fra Muskler og

Fibrer, det var at se Hjertet banke inde i Brystet — lad der være lukket!

Der hengaar nu atter et Aars Tid i den vante Stilhed, og vor Opmærksomhed henledes først paa Jacob, da han en Løverdag Morgen i Sommeren 182- vandrer ved sin Faders Haand ned ad Gaden til det Hus, hvor Synagogen befandt sig. Begge vare festlig klædte, Jacob for første Gang i sit Liv iført Kjole, Hat og Kalvekryds. Det var idag Jacobs Barmitzvo, den første Sabbath, efter at han havde fyldt sit trettende Aar, og da han skulde optages i de Voxnes Samfund ved at velsigne Thora.

I Synagogen var Oraun hakaudesch (ɔ: det Skab, hvori Thora opbevares) prydet med et nyt Silke-Forhæng, som Philip havde skænket; to store gule Voxlys brændte paa Schulhron (ɔ: Bedepulten, hvor Thora oplæses), Lysekronerne vare tændte, og hele den lille Menighed festlig klædt forsamlet.

Da de vare traadte ind og ærefrygtsfuld havde bøjet sig foran Oraun hakaudesch, fremtog Faderen en ganske ny Thallis, vævet af den fineste Uld og kantet med en purpurrød Bord og en bred Rand af Guld, og lagde den om Sønnens Skuldre. Derpaa indtoge Begge stiltiende deres Plads og fremsagde sagte de foreskrevne Bønner, som Forsangeren oplæste højt.

Nu kom Tiden, da Thora skulde oplæses. Højt syngende nærmede den af Menigheden, der havde kjøbt denne Betjening, sig Oraun hakaudesch, slog Forhænget til Side og udtog Thora, under Menighedens lydelige Bønner. Den, som havde hørt Forsamlingens høje Raab i dette Øjeblik og ikke forstod Ceremonien, skulde trot, at Forsangeren vilde begaa Indbrud, og at de Øvrige ved deres Advarsler søgte at afholde ham derfra.

Forsangeren modtog Thora og udbredte den under almindelig Tavshed paa Schulhron; han opslog det Sted, hvor den Dag skulde begyndes, opkaldte En efter Anden syv af Menigheden til Oplæsning og udstrakte endelig Sølvstaven og raabte: Jáàmaud Rabbi Jainkef, Ben Rabbi Pfeivos! (ɔ: Frem træde Hr. Jacob, Søn af Hr. Philip!) Faderen hviskede en Velsignelse, men rørte sig ikke for at ledsage ham; thi ene og selvstændig skal Ynglingen

gaa til Indvielsen. Mere ængstelig end han nogensinde senere var ved sine Examina, bleg og med rystende Knæ, gik han igjennem den tætte Række af Jøder og besteg Trinene. Han berørte, som det omhyggelig var lært ham, Thora med Zizis'ene af sin Thallis, kyssede dem og fremsagde derpaa i den ejendommelige syngende Tone, der hører til, Velsignelsesformularen: „Velsignet være Du Gud, Hersker over Verden, som har lyksaliggjort os fremfor andre Folkeslag og givet os Loven." Og nu skred han til den kunstige, rhytmiske Oplæsning af det Vers i Thora, som Tilfældet havde bestemt ham, medens strenge, ubarmhjertige Dommere stode og lyttede efter den mindste Fejl, han mulig vilde begaa.

Mange Jøder tro, naar det er noget Godt, der indeholdes i det Vers, de paa den Dag oplæse, at det er en Spaadom for hele deres Liv. Er det noget Ondt, anse de det for et rent Tilfælde. Jacob læste:

„Og Gud sagde til Slangen: — Forbandet skal Du være fremfor alle Markens Dyr. Paa Din Bug skal Du krybe og æde Støv alle Dine Dage. Og jeg vil sætte Fjendskab mellem Dig og Kvinden og mellem Din og Kvindens Æt; den skal knuse Dit Hoved, Du skal saare dens Hæl."

Efter endnu engang at have berørt Thora med sine Zizis, kysset dem og udtalt Velsignelsen, vendte han sig for at stige ned; i sin Forviring tog han fejl og vilde gaa ad samme Side, hvorfra han var kommen (hvilket man ikke tør gjøre), og Forsangeren maatte tage ham ved Armen og bringe ham paa rette Vej. Man slog uvilkaarlig Øjnene ned for ikke at lægge Mærke til dette usædvanlige Tilfælde, og da Jacob steg ned af det sidste Trin, modtoges han af sin Faders og Menighedens høje Lykønskninger. Den gamle Rabbi Jocub kneb ham i Kinden og sagde: „Ä koscher Jüngelche" (ɔ: en ren, brav Yngling); men han tilføjede sagte, idet han hævede et bønligt Blik mod Himlen: „Für die guten Kinder Jisroeil soll Gott Schaumar und Masaul sein!" (ɔ: Israels gode Børn skal Gud bevare for Folket!)

Da det øvrige af Gudstjenesten var forbi, bleve Gratulanterne inviterede hjem til et Festmaaltid.

Jacob var bedøvet og vidste næppe, hvorledes han

kom hjem. Men i senere Tider kunde han saa forunderlig tydelig erindre endog hvert Ansigt, der fra Vinduerne havde kigget efter den hjemdragende Skare; han huskede saa grant, hvorledes Enhver havde været klædt i Synagogen, ja, han troede at kunne nøjagtig angive Længden af Tanerne paa de høje, døsige Voxlys, som han dog slet ikke havde lagt Mærke til i Kirken. Og skjønt Hjertet i senere Aar ofte bankede højt af Stolthed, skjønt Timer kom, da stærke, lidenskabelige, lykkelige Følelser joge Blodet stormende gjennem hans Aarer, saa var der dog ingen Dag og ingen Time, der stod for hans Erindring i en saadan dæmrende, magisk Glans som denne.

Om Eftermiddagen, da Gjæsterne havde fjernet sig, sad Faderen og Onklen i Sofaen; Jacob stod hos sin Moder ved Vinduet og stirrede tavs ud paa Gaden. Faderen syntes med Møje at rive sig løs fra sine Tanker; med usædvanlig blød Stemme kaldte han paa Jacob: „Kom hid, min kjære Søn, at jeg kan tale til Dig."

Jacob nærmede sig; Faderen tog ham om Hovedet og sagde: „Nu, min Søn, er Du et Menneske, en Jøde. Du er ikke længer en Gren paa min Stamme, men selv et Træ."

„Et dejligt, højt Træ!" faldt Onklen ind og holdt den flade Haand en Alen over Gulvet.

Faderen vedblev: „Da jeg var barmitzvo, sagde min Moder til mig: Gaa, ernær Dig selv. Men jeg vil dele med Dig, min Jacob, saalænge jeg selv ejer Noget."

„Chri bekan bereiro!"[1]) raabte Onklen; „lad Din Fader kun prøve at sige: Gaa, ernær Dig selv! Vi blive alligevel."

Jacobs Øjne vandrede frem og tilbage mellem Onklens muntre og Faderens venlige, men alvorlige Ansigt, hans Indre vaklede mellem Smil og Graad; jo mere Onklen spøgede, desto mere vemodig virkede Faderens blide, kjærlige Alvor. Hans Hals var som sammensnøret, han var saa uendelig vel og dog saa uendelig smertelig tilmode. Da kom Moderen hen og tog ham i sine Arme og kyssede ham. Og denne tavse Forsikring, at hun ogsaa vilde holde ved ham, løste den krampagtige Kamp, og han brast i Graad.

---

[1]) Klæders Sønderrivelse uden Dødsfaldssorg ɔ: Dyd af Nødvendighed.

Onklen saa paa ham med store Øjne: „Hvad Satan gaar der af Drengen? Er han syg? Hvem har gjort ham Fortræd? Har jeg gjort Dig Fortræd, Jacob?“ raabte han og greb ham i Armen.

„Nej, Onkel,“ svarede han og søgte at standse sine Taarer; „men Du spøgede saa underlig.“

„Naa, der kan man se,“ sagde Isak ærgerlig; „jeg vilde ikke have, at der idag skulde tales højtidelig og bedrøvelig til Drengen, og derfor talte jeg muntert, og saa græder han af min Munterhed. Det er godt, vi blive snart af med ham!“

Ved disse Ord græd Jacob endnu heftigere.

Faderen tav rørt nogle Øjeblikke, derpaa sagde han:

„Græd nu ikke, Jacob! vær ikke barnagtig, idag er Du bleven Mand, og det er min Pligt at tale alvorlig til Dig. — Om faa Dage drager Du ud af mit Hus, hvor jeg har sørget for Dig og oplært Dig, som det en rettroende Jøde egner og anstaar. Naar Anklagelsens Engel staar for Guds Throne og jeg ydmyg venter Dommen, vil Du kunne træde frem og give mig dette Vidnesbyrd; ikke sandt, Jacob?“

„Jo,“ hulkede han.

Faderen tog paany Ordet:

„Inden Du forlader mig, vil jeg endnu give Dig de bedste Raad, som jeg ved; lad dit Øre staa aabent for mine faderlige Ord.“

Jacob tørrede Øjnene og saa opmærksomt paa sin Fader. Faderen drog ham nærmere til sig og vedblev:

„Min Sjæl er angst for Din Skyld. Gid Du, naar Du gaar fra min Side, aldrig tage fejl af Vejen!

Bevar de gode Lærdomme, Du har modtaget af Din Fader, Din Moder og Din Onkel; de ere givne af bedste Hjerte og sigte til Dit Vel.

De Kristne ville lære Dig meget Nyt og Godt; men derfor skal Du ikke glemme det Gamle. Bed hver Morgen Din jødiske Bøn og anlæg Dine Tephilim; Dagen er vel begyndt, naar den begynder med Gud.

Sørg for, at Dine Zizis ikke blive posul; Guds Øje hviler paa Renhedens Pagt.

Bed om Aftenen Din Krischmo, da vaager Guds Aand over Dig om Natten, naar Din Fader er fjern.

Gaa paa Festdagene i Kirken. Hvad Du forsømmer i Skolen, vil Du let indhente; thi Gud styrker Sindet paa Hviledagen.

Vær blid imod Dine Kammerater og Omgangsvenner; det er bedre at lide end at gjøre Uret.

Vis Agtelse mod ældre Jøder, det skaffer et godt Navn, og et godt Navn er den bedste Arvepart.

For det Øvrige velsigne Dig den almægtige Gud!"

Og ved disse Ord trykkede han Sønnen til sig og kyssede ham og blandede sine Taarer med hans.

Sildig om Aftenen stod Philip Bendixen ene i sit Kontor og sammenlagde Papirer. „Har jeg sagt A, maa jeg ogsaa sige B," sagde han; „skal han være Student, skal han ikke være Kræmmer. I een Henseende skal min Søn dog ikke behøve at være Jøde." Han forseglede Obligationerne og skrev udenpaa: Min Søns Ejendom.

Det bankede paa Skodderne, og forsigtig nærmede Philip Bendixen sig til Vinduet. Da han aabnede Skoddet, saa han sin Svoger. „Luk Vinduet op!" sagde denne. Da dette var sket, kom en Pose tilsyne ved Vinduesranden, og den gav en haard Klang, da Isak satte den i Karmen.

„Da jeg sad derovre," sagde Isak, „fortrød det mig, at jeg havde bragt Drengen til at græde idag, og saa tænkte jeg paa, at jeg heller ikke havde givet ham en Foræring til hans Barmitzvo. Tag Du nu og gjem disse Specier til ham . . . inden jeg tæller dem endnu engang."

„Isak!" sagde Philip rørt.

„Gjem Specierne!" raabte Isak næsten barsk. Han tilføjede som en Art Skjemt: „Blive de staaende ved Vinduet inat, kan jeg ikke svare for dem."

Da Jacob nogle Dage efter stod med Faderen paa Skibet, der førte dem til Sjælland, og bedøvet af Afskedens Smerte stirrede ud over den forsvindende Strand, det Sted, hvor han havde kæmpet sin første Kamp, dukkede uvilkaarlig

et længst forglemt Billede op for hans Fantasi. Det var Ansigtet af den Dreng, med hvem han dengang havde kæmpet saa forbitret. Instinktmæssig fæstede han sine Tanker paa hin Scene for at bortlede Længslen og Tanken fra Hjemmet, og Billedet af hans første Fjende fulgte ham, indtil Smerte og Udmattelse bragte ham til at søge Lejet.

TIENDE KAPITEL.

Det traf saa heldigt, da man gik ud for at søge en Skole, der laa nær ved Onkel Marcus's Bopæl, og hvor der blev læst Latin, at man stødte paa en af de bedste lærde Skoler i Kjøbenhavn.

Bestyreren af denne Skole forenede med Energi og Strenghed en varm Interesse for sit Kald. Forskjellig fra den Tids fleste Skolebestyrere, hvis Samvittighed nøjedes med at indpræge Disciplene den af Universitetsdirektionen fastsatte Kundskabsmasse og sørge for god Tugt og Orden indenfor Skolens Enemærker, søgte han ikke blot at virke paa sine Elevers Aand, men ogsaa paa deres Sjæl; han vilde ikke blot staa over dem som Tugtemester og Timelærer, men ogsaa stige ned til dem som Vejleder og Opdrager — skjønt disse Bestræbelser under den da (og endnu) herskende Adskillelse mellem Opdragelse og Oplærelse maatte ytre sig svagt og undtagelsesvis.

Den ivrige Skolemand maatte mest nøjes med at udvexle Iagttagelser med de øvrige Lærere, da en ret livlig Vexelvirkning mellem ham og Eleverne ikke var mulig. Jacob, der var saa langt fra Hjemmet og af Faderen særlig anbefalet til hans Omhu, var dog kun anbetroet Skolen i Skoletimerne, da han var i Huset hos sin Farbroder, og saaledes maatte Bestyreren ogsaa med Hensyn til ham mere indskrænke sig til Opmærksomhed og Iagttagelse end til en direkte Berørelse.

„Naar jeg“ — sagde han en Dag til nogle af Lærerne kort Tid efter Jacobs Indtrædelse i Skolen — „naar jeg ser denne Dreng med det orientalske Ansigt sidde nederst

paa Bænken mellem Klassens Klodshoveder, er der Øjeblikke, da min Skole forekommer mig som en Samling af Husdyr, hvorimellem er kommen en tam Panterunge. Blot de andre Hvalpe ville behandle Panterungen godt, at dens Natur ikke vaagner.“ Disse Ord vare ligesaa meget Spøg som Alvor; men til sin Forundring skulde Bestyreren snart se, at de vare ganske rigtige.

Jacob svømmede i Førstningen i Henrykkelse. Da han, med Forstanden udviklet ved den talmudiske Skarpsindighed, med Hukommelsen opfyldt af Brudstykker fra saa mange Sider af den menneskelige Viden, kom til Skolen uden at kjende en Skolebog, var han som et Menneske, der kan spille, men ikke kjender Noderne. Man examinerede ham som en af de andre Drenge, og han kunde ikke svare et Ord. Men, da han begyndte at tage Del i Undervisningen og derved for saa at sige Mellemrummene mellem Brudstykkerne begyndte at udfyldes, og han selv kom til Bevidsthed om sin Viden, gjorde han rivende Fremskridt i sine Læreres Omdømme.

Og hvilken Fryd for ham at sidde der paa Bænken mellem andre Drenge! Agtes for ligesaa god som de, sommetider endog foretrækkes dem, ikke at føle anden Forskjel end den, som Flid og Evner opstillede! Hvor flittig var han ikke, hvor længtes han ikke hver Aften efter den næste Dag, der skulde forny den herlige Kamp!

Hvilken Fryd at sidde der paa Bænken mellem andre Drenge — men det var da ogsaa kun i Timerne, da Drengene vare bundne som Soldater under Disciplinen. Næppe var Læretimen endt, før Jacob hørte, at han var en Jøde. Der behøvedes ikke mere for strax at fjerne ham fra hans Kammerater og lade ham staa ligesaa ene, som om Plankeværket havde adskilt ham fra dem.

Saalænge Skolelivet endnu var ham usædvanligt og Kappestriden med hans Kammerater havde alle Nyhedens Tillokkelser, følte han ikke synderlig til denne nye Forfølgelse, hans hele Sjæl hang ved Læretimerne og de Gjenstande, som i dem bleve foretagne. Men efterhaanden som den ungdommelige Enthusiasme aftog, blev Sindet mer ømfindtligt for de andre Drenges Drillerier. Naar hele Klassen sværmede omkring ham og leende raabte

Jøde! eller Ach wai mir! eller Hep, hep! fandt han sig med en vis Sløvhed deri, det var, som om han hørte den hele Verden raabe til sig og han maatte bøje sig for dens Stemme. Men, naar en Enkelt vovede sig for nær og med Udraabet: Flyt Dig, Jøde! eller deslige skubbede til ham, saa syntes det ham strax mere en personlig Fornærmelse, og som en saaret Tiger krummede han sine faste, bøjelige Lemmer til et Sæt mod Fornærmeren. Det endte da altid med, at Flere kom denne til Hjælp, og Jacob fik Prygl.

En Aften fandt Karlen, der gjorde Værelserne rene, en Dreng liggende bevidstløs paa Gulvet med tydelige Spor af en voldsom Behandling. Fra et Hul i Hovedet rislede Blodet henad Gulvet. Drengen blev bragt bevidstløs til sit Hjem.

Den næste Morgen, da Eleverne indfandt sig, fik de alle Befaling at begive sig op i den store Sal, hvor Lærerne allerede vare forsamlede. Rektoren besteg Kathedret, fortalte Begivenheden fra den foregaaende Aften og tilføjede: „Der er naturligvis kun lidet Haab om, at den Skyldige selv vil melde sig, og maaske vil den Mishandlede, naar han har faaet sin Helbred igjen, af kammeratlig Troskab fortie hans Navn. Men lad den Skyldige være hvemsomhelst, den Bevidsthed bære han da, at hans Lærere og enhver retsindig Kammerat betragte hans Adfærd med den dybeste Harme. Og det venter jeg af Enhver blandt Eder, hvem Skolens Ære ligger paa Hjerte, at han ikke af misforstaaet kammeratlig Troskab fortier, hvad han ved, men gjør Sit til Gjerningsmandens Opdagelse, for at Mistanken ikke skal hvile paa en Uskyldig.“

Rektoren saa sig skarpt om i Kredsen; men Alle tav. Da rejste sig Jacob Bendixen og sagde: „Det er mig, der har gjort det.“

„Hvorledes?“ raabte Bestyreren og traadte forbavset et Skridt frem; „Du, Bendixen, den beskedneste og roligste af alle Skolens Disciple? Det kan jeg ikke tro om Dig.“

„Det er, som jeg siger, mig,“ vedblev Jacob urokkelig.

„Men ved hvilken Vanvare er Du da kommen dertil? Thi Du kan da umulig have gjort det med Vilje?“

„Jo, jeg gjorde det med Vilje,“ blev Jacob ved i samme

Tone. „Han er altid den værste til at kalde mig Jødesmaus, men skjuler sig bestandig bag de andre. Iaftes var jeg bleven ene tilbage med ham, og da jeg vilde gaa, løb han bag paa mig og raabte: Afvejen, Jøde! og kastede mig ind imod Døren, saa at jeg stødte mit Knæ. Saa slog jeg ham, indtil jeg troede, at han var død. — Jeg ved nok,“ tilføjede han, idet han traadte et Par Skridt frem, „at De holder med ham og ogsaa kalder mig Jødesmaus, men gjør det ikke, naar vi ere ene!“

Jacobs Læber bævede, og hans Kinder vare kridhvide. Der herskede en Dødsstilhed i Salen; Rektoren stirrede ufravendt paa ham. De andre Lærere nærmede sig Kathedret, og efter nogle Øjeblikkes sagte Hvisken gik de udenfor med Rektoren. Da de havde lukket Døren efter sig, raabte enkelte Drenge med dæmpet Stemme og truende Gebærder til Jacob: „Naa, Jøde, nu faar Du!“ Men de Fleste tav, og nogle Minuter hengik under en forventningsfuld Pavse. Jacob blev staaende uden Bevægelse og hørte Intet. Endelig traadte Lærerne ind, og under en dyb Stilhed betraadte Rektoren atter Kathedret.

„Jacob Bendixen!“ saaledes talede han, „den Fornærmelse, hvorfor Du har været Gjenstand, er saa lav og foragtelig, og jeg føler saa tydelig det Indtryk, den, uafbrudt fortsat, har maattet gjøre paa Dit Sind, at jeg ikke anser mig berettiget til at straffe Dig.“ — Rektoren gjorde en Pavse og betragtede Jacob, der ved denne uventede Tiltale stod som opløst. Derpaa vendte han sig til de andre Disciple og sagde med streng Stemme: „Han, som Bendixen har straffet, har kun faaet Løn som forskyldt. Og, I Andre! lægger Mærke til, hvad jeg nu vil sige Eder! Naar de dannede og humane Følelser, som Skolen søger at indpræge Eder, ikke ere stærke nok til at hæve Eder over Pøblen, saa venter den alvorligste Revselse, for hver Gang et saadant Udbrud af Raahed kommer til min Kundskab. — Og nu haaber jeg, Bendixen,“ vedblev han, idet han igjen vendte sig til Jacob, „at Du har saa megen Tillid til mig, at Du for Fremtiden ikke vil tage Dig selv til Rette, men, selv naar Du saa haardt fornærmes, erindrer, hvad Du skylder Skolen, og henvender Dig til mig om Hjælp mod dem, der fornærme Dig. — Gaar

nu Alle stille ned paa Legepladsen og venter, til næste Time begynder. Jeg haaber, at denne Time, uagtet den ikke er bleven anvendt efter Bestemmelsen, ikke skal være spildt."

Da alle Disciplene og deriblandt Jacob vare gaaede ned og Lærerne stode ene tilbage, sagde en af disse til Rektoren: „Havde det ikke været rigtigere at beholde Bendixen heroppe end nu lade ham være ene imellem dem?"

„Tvertimod!" raabte Rektoren; „skulde vi, i samme Øjeblik som vi søge at forene dem med ham, adskille ham fra dem? Blev han adskilt fra dem i dette Øjeblik, saa var ingen Forening let i Fremtiden. Et Saar maa lukkes sammen, medens det er frisk, hvis det nogensinde skal læges. Og er det end maaske ubehageligt for ham i Øjeblikket, saa skal han dog ogsaa lide Noget, hans Sind maa ogsaa bøjes."

„Jeg havde ikke ventet en saadan Energi hos et Barn af den Nation," bemærkede en af Lærerne. „I andre Skoler, hvor jeg informerer, er der ogsaa Jødedrenge, de taale Hug og Skældsord, som om det var i sin Orden. Jeg har tidt ordenlig ærgret mig ved at se deres Taalmodighed — her skal jeg just ikke ærgre mig derover."

„Jeg kan ikke glemme den Scene," sagde Rektoren. „Jeg tilstaar ærlig, at jeg blev ligefrem imponeret, da Bendixen sagde: Og saa slog jeg ham, indtil jeg troede, at han var død. — Først i dette Øjeblik følte jeg, at jeg ikke kunde straffe Drengen. Først da blev det mig klart, at det ikke var noget Skoledrenge-Slagsmaal; det var jo en Nationalkamp. Jeg lod, som jeg overhørte disse Ord; thi hvad skal man anvende imod et saadant Gemyt uden Mildhed."

„Og sikken Udfordring han slyngede imod Dem!" sagde en anden Lærer; „jeg forsikrer Dem, jeg blev næsten bange, da han gik frem. Han slaar haardt, den lille Satan, det have vi set."

„Ja, hvilken Fortvivlelse maa der have været i Drengens Sjæl!" tog Rektoren atter Ordet, idet han stirrede hen for sig; „han troede, at han stod mellem lutter Fjender og nu ret skulde overvældes. Man maa behandle denne Dreng med Blidhed."

„De var en Art Profet, da De for et Par Maaneder siden sammenlignede ham med en Panterunge, husker De det?"

„Ja, bedre Profet, desværre, end jeg selv troede."

Undervisningstiden fortsattes, som om Intet var forefaldet. Om Aftenen, da Skoletiden var forbi, kaldte Rektoren Jacob ind til sig.

Efter at have sat sig og ladet Jacob tage Plads, sagde han, for at begynde med en Begyndelse: „Sig mig engang, hvad tager Du Dig nu for, saadan en Aften, naar Du kommer af Skole?"

Jacob, der havde ventet, at Straffen nu først skulde begynde, svarede lettet: „Jeg læser paa mine Lektier."

„Og, naar Du har lært dem, hvad tager Du Dig saa saa for?"

„Saa læser jeg andre Ting for at fordrive Tiden."

„Gaar Du aldrig ud at spadsere med nogen af Dine Skolekammerater?"

„Nej," svarede Jacob sagte og slog Øjnene ned.

Læreren følte, at han var nær ved at berøre det ømme Sted, og spurgte videre:

„Men Din Onkel har jo Børn — leger eller spadserer Du ikke med dem?"

„Han har to Sønner, af hvilke den ene er paa Alder med mig, den anden lidt ældre. Men den ene er i Silke- og Klædekræmmer-, den anden i Urtekræmmerlære, og de komme sjelden hjem uden om Fredag Aften."

„Har han ingen Døtre?"

„Jo, tre; men den ene er ganske lille, og jeg lærer hende sommetider at læse; og de to ældste gjøre Nar af mig, fordi jeg vil være Student. De sige, at jeg hellere burde studere til Officer, for Officererne ere meget raskere Folk end Studenterne. Men jeg vil være Student."

Rektoren smilede umærkelig ved at kaste dette korte Blik ind i to jødiske Pigehjerter.

„Men, naar Du har læst og atter læst, hvad foretager Du Dig saa?"

Jacob nølede med at svare.

Rektoren blev nysgjerrig ved denne Nølen og spurgte: „Er der slet Intet, Du morer Dig med?"

„Jo," svarede han og saa mod Jorden.

„Naa, hvad er det da? Ih, saa svar dog, vær ikke saa ængstelig."

„Naar jeg er træt af at læse" — sagde han endelig nølende og undselig — „saa bilder jeg mig ind, at der kommer en Fugl og henter mig hjem til mine Forældre og til min Onkel, og saa er jeg hjemme hele den øvrige Del af Aftenen."

„Og det er al Din Morskab!" spurgte Rektoren rørt.

„Saa er jeg lykkelig" — sagde Jacob, og en svag Rødme farvede hans Kinder — — „jeg kan lugte Blomsterne i Haven og Tangen fra Stranden, og jeg kan høre min Moder synge ganske sagte, og jeg kan se min Fader og min Onkel; men de kunne ikke se mig. Tilsidst kommer jeg til at græde, og saa gaar jeg iseng."

Rektoren betragtede ham længe i Tavshed. Han rejste sig og tog et Bind af de dengang nylig udkomne Digte af Oehlenschlæger og gav Jacob dem i Haanden: „Læs disse," sagde han; „saa kommer der ogsaa en Fugl og henter Dig, skjønt just ikke til Dine Forældre; men man har godt af at se sig lidt om i Verden. Og siden Du har saa megen Tid tilovers, hvad mener Du da om at komme til mig engang imellem og læse lidt Mere, end der læres i Skolen? Desto flinkere Student bliver Du!"

Jacob takkede pligtskyldigst, og Rektoren lod ham gaa hjem.

ELLEVTE KAPITEL.

Skolelivet fortsattes; men det er vanskeligt at sige, om Jacob havde Grund til at være mere fornøjet med sin Stilling blandt sine Kammerater nu end før. De høje Raab og Skældsord, de heftige Forfølgelser var han nu fri for; men den dybe Tavshed og Kulde, der var fulgt paa, var ham næsten endnu mere pinlig, da han saa godt vidste, hvad den betød. Den talte højt i al sin Tavshed; men det var lydløse Ord, som han ikke kunde gribe og straffe.

Hine Blik og Gebærder — han forstod godt at udtyde dem, skjønt han ikke turde udtyde dem for ikke at gjøre sig latterlig. Han var ofte tilmode, som naar man i Natten frygter Noget og ønsker, at det Ubekjendte maa nærme sig, for at man kan faa en Ende paa den uvisse Frygt.

Med den Skoledrenge ejendommelige, næsten juristiske Snedighed forstode hans Kammerater ofte at sige ham det, de vilde sige, uden at han kunde gjøre dem noget for det. En begyndte at tale omstændelig om en stor Smaus, de havde havt hjemme, om Fløde, Sauce og atter Fløde, saa at det Hele blev en Forvirring af Ord paa -øde og -aus. Midt i det afbrød en Anden ham meget alvorlig: „Naa, tag Dig iagt, Du! Du taler om Smaus, og Bendixen hører derpaa.“ — „Jeg talte ikke om Smaus, Du!“ svarede Fortælleren ligesaa alvorlig. — „Jo, Du gjorde, Du, og Du sagde saagar Jøde. Jeg gaar hen og siger det til Rektor.“ — „Næ, sikken en Løgn! Talte jeg nu om Jøde, I Andre?“ — „Jo, Du gjorde! Du har skældt Bendixen ud for Jødesmaus; det hørte vi paa. Bendixen, op til Rektor!“

Saa ung Jacob var, havde Nødvendigheden allerede lært han saa megen Selvbeherskelse, at han kunde sidde stille og lade, som om han ikke hørte Sligt. Han havde gjerne sprunget løs paa En; men hvo var den Skyldige?

Efter et Par Maaneders Forløb kom den saarede Dreng atter i Skolen og indtog sin Plads, som om Intet var forefaldet. Der var intet Spor af Hævngjerrighed mod Jacob; det var, som om han og Jacob aldrig havde kjendt hinanden. Det er et særeget Træk hos de Danske, at en vis Godmodighed ofte berøver dem Sindets Energi, men ogsaa befrier dem fra Energien i at hade, hade længe. Blandt Almuen kan man endog se et Menneske blive helbredt for sit Fjendskab ved at faa et ordenligt Ørefigen af sin Fjendes Haand; han anerkjender godmodig-upartisk en Overlegenhed. Hos et mere ildfuldt Folk vilde en Konflikt som den mellem Jacob og hans Kammerat have avlet et Fjendskab, der fra Skolen havde strakt sig ud over hele Livet; men den kristne Dreng syntes tvertimod endog at have overvundet endel af sin forrige Uvilje mod Jacob. Denne, der sluttede fra sin egen Natur, blev frapperet ved den uventede Stilhed og Blidhed, hvormed Drengen nu

opførte sig, og han begyndte at føle Fortrydelse over, hvad han havde gjort. En Dag stod Drengen foran ham ved Bordet og saa i en Bog, Jacob betragtede hans blege, sygelige Ansigtstræk, og inderlig rørt greb han hans Haand og saa paa ham med Taarer i Øjnene. Men da trak Drengen sin Haand tilbage og raabte: „Naa, vil Du slaa mig igjen, Jøde?“ Jacobs fulde Hjerte trak sig sammen, og han tænkte: Nu ere vi da kvit!

Saaledes hengik Tiden; Uger fulgte paa Uger, Maaneder paa Maaneder. Jacob gik i Skole og besøgte jevnlig sin Rektor efter dennes Indbydelse, lærte af ham og var uden selv at vide det Gjenstand for hans Opmærksomhed og Omhu. Paa de enkeltstaaende Feriedage hændte det sig undertiden, at Jacob var hos ham fra Morgen til Aften, og engang skete det endog, at han tog Jacob med til en Familie. Jacob syntes vel at kunne mærke paa den Venlighed, man viste ham, at Rektoren havde talt noget om ham i Forvejen, og han troede at kunne se den Umage, hvormed man, efter hans Mening, søgte at holde enhver Hentydning til Jøde og Jødedom tilbage; men desto mere interesserede ham det Familie- og Selskabsliv, han her for første Gang saa. De muntre og skjemtefulde Samtaler mellem unge Damer og Kavalerer, hvorover det erotiske Element hvilede med en umiskjendelig Duft, Bordets Glæder og selve Borddækningen og Anretningen med de mange Jacob forbudne Retter, som netop derfor syntes ham at være desto delikatere, endelig efter Bordet Sang og Musik og en lille improviseret Dans — Alt dette saa Jacob paa med en forunderlig Blanding af Henrykkelse og Hjerteve, det var en Virkeliggjørelse af de Æventyr, han havde drømt om i sin tidligere Barndom, og han syntes dog at staa endnu mere fjernet derfra end dengang, fordi han slet ikke forstod at tage Del deri. Disse Mennesker syntes ham at høre til en begunstiget Kaste, at have lært en hemmelig Kunst, hvormed de af Intet kunde skabe sig saadanne Glæder. Han grebes af en smertelig Længsel, han ønskede at være født i denne Kaste.

En Feriedag kom han ifølge Aftale om Morgenen tidlig til Rektoren. Denne var ifærd med at klæde sig paa,

og Jacob ventede paa ham i hans Studereværelse. Rektoren traadte ind i Skjorteærmer, iførte sig en let Morgenfrakke, gik til det aabnede Vindue og kastede et glad Blik mod Himlen, idet han tog et dybt Drag af den friske Foraarsluft; derpaa satte han sig med et fornøjet Ansigt hen til Kaffebordet. For Jacob var enhver af hans Bevægelser en Genstand for Iagttagelse. Denne Maade at holde Morgenbøn paa: med et glad Blik hilse paa sin Gud, var saa let og ugenert i Forhold til hans egen Morgenbøn: anlægge Tephilim og halv tankeløs fremsige lange, tildels uforstaaelige hebraiske Bønner, og Rektorens tilfredse Aasyn viste tydelig nok, at det kunde ske med en god Samvittighed. Da Rektoren denne Formiddag foredrog det Kapitel af Herodot, hvori fortælles om Spartanerne ved Thermopylæ, der salvede og kransede sig, inden de droge i Striden, lagde Jacob for første Gang ved denne Fortælling Mærke til, at hans heltemodige, næsten tilbedte Spartanere ikke havde anlagt Tephilim.

Næste Morgen undlod han for første Gang i sit Liv at anlægge Tephilim og sneg sig som en Forbryder forbi den Silkepose, hvori de hang, ud af Huset. Men da hele Dagen, ja Aftenen med, hengik, uden at Himlen styrtede ind eller en anden forfærdelig Begivenhed indtraf, blev han atter rolig, og han besluttede at prøve det endnu engang og bede ligesom Rektoren. Han prøvede det oftere og oftere, han vænnede sig dertil.

Troen, hvad enten den er sammensat af Ceremonier og Overtro eller er rent aandig, er ikke at sammenligne med en Bygning, hvoraf man kan tage en enkelt Sten ud og sætte en anden i Stedet. Saasnart Tvivlen giver sig ifærd med den, vakler den hele Bygning, den styrter sammen, og man kan ikke engang bruge Materialierne til at opføre en ny. Tvivlen sætter sig ikke paa Troen som en Rustplet, der gnaver langsomt; den er som hin Gift, der kun behøver at berøre Menneskets Tunge for med eet Slag at udbrede sig gjennem hele Systemet.

Jacob havde fordybet sig i Oehlenschlæger og med ham levet sig ind i den nordiske Heltetid og Hedenold. Det Eneste, hvori han ikke havde kunnet tage Del med Kæmperne, var Maaltiderne i Valhalla, hvor de spiste saa

meget Flæsk. Men nu fik han Mod nok til at spørge sig selv, hvad Forargelse Guddommen vel kunde tage af, om Kjødet af dette eller hint Dyr berørte hans Læber? „Er det tænkeligt, at de forskjellige Næringsmidler, som komme i min Mave, kunne krænke den guddommelige Morallov?“ — spurgte han. „Skulde Gud sidde oppe i Himmelen og passe paa, om jeg efter at have spist Smør nøjagtig lader en Time hengaa, inden jeg spiser Kød?“ Han vovede paa, hos Rektoren at spise Smørrebrød med Kjød, og fandt ingen videre Ulejlighed deraf.

Han havde læst om Tyrkerne, der kom til Skanderbegs Grav og behængte sig med hans Ben som Amuletter, der kunde beskytte dem mod Farer, og han havde smilet ad Tyrkernes Overtro. Det var jo kun Ben af et dødt Menneske — hvad Kraft kunde de vel have? Nu saa han pludselig, at han selv bar en Amulet, sit Arbakanpfaus. Det var jo kun et uldent Stykke Tøj — hvad Kraft kunde det have? Og han aflagde sit Arbakanpfaus, som han havde baaret siden sit sjette Aar, Tegnet paa Pagten med Jødernes Gud.

Med saadanne Kampe og Undersøgelser, der forbleve skjulte for hele Verden, tilbragte nu Jacob en lang Tid. I enkelte Øjeblikke fremtraadte vel for hans Sjæl en dunkel, ængstelig Tanke: at Rektoren, der havde givet den første Anledning til disse nye Ideer, kunde være en af de farlige Forførere, der havde faaet den lille Simon i deres Garn; men snart følte han inderlig, at det var en højere Aand, som han selv havde opdaget, der virkede i ham. Dog drømte han i lang Tid næsten hver Nat, at han sad ved Schabbasbordet, og at hans Fader sagde til ham, ligesom Lazarus sagde til den lille Simon: „Lad mig se Dit Arbakanpfaus, min Søn!“ og at han da skamfuld og ængstelig sneg sig ud af Døren, bort fra sin Fader.

Men det var i Nattens Mørke, at de gamle, mystiske Erindringer truende viste sig for ham, ligesom Sagnene om Elverpiger og Nisser vaagne hos Vandreren i den dunkle Skov. Naar den lyse Dag skinnede, forsvandt Billederne og han levede i Aandens frie og klare Lys.

Det var Jødernes Pinsedag. Jacob maatte i flere Dage blive hjemme fra Skolen for at fejre Højtiden, og en For-

middag fulgte han Farbroderen til Synagogen. Med forunderlige Følelser genfandt han sig efter lang Tids Forløb paa dette Sted. Det blev et Øjeblik saa rædselsfuldt tomt i hans Indre. Sin Gud havde han afklædt alle Attributer, og hvad der var blevet tilovers af denne Guds Væsen, var næsten Intet. Men over denne Guddom syntes ham at svæve et højere æterisk Væsen, som Begrebet om Alfader i Hedningernes Gemyt svævede over selve Asodin, og med den lidenskabeligste Inderlighed henvendte han sig til det høje Væsen i Bøn: „Du kjære, store Gud! Dig er det, som førte Jøderne ud af deres Fjenders Land! Jeg vil tilhøre Dig, jeg vil tro paa Dig; men tilgiv mig, at jeg ikke kan tro alt det, jeg nu ikke længer tror.“ Og han istemte Menighedens høje Raab, som nu lød: „Schema Jisroeil! Adaunoi Elauheinu Adaunoi echod!“ : Hør Israel, Herren Din Gud er et eneste evigt Væsen! Styrket ved sin simple Bøn undlod han at bede de øvrige hebraiske Bønner og saa med en Blanding af Stolthed og Vemod den øvrige Menighed bede i Enfold og Inderlighed. Men da Øjeblikket kom, da Thora skulde fremtages af Oraun hakaudesch, og Menigheden trængte sig frem for at kysse Pergamentrullen eller blot berøre den med Fingeren og kysse Fingren, da sagde han til sig selv: „Se, disse Mennesker kysse det døde Pergament og de døde Bogstaver og tro, at dette er den levende Aand.“

Da de øvrige Medlemmer af Familien om Middagen kom fra Kirken for i Fred og Glæde at nyde Festmaaltidet, var der i Jacobs Indre en vis Undseelse; han følte, at han ikke fortjente at tage Del i denne glade Ro, som han ikke havde deltaget i Andagten. Han erindrede godt den Tid, da han med ligesaa religiøse Følelser var traadt ind i den hyggelige Stue og med ligesaa megen Tilfredshed havde sat sig til det pyntede Festbord, og skjønt hans Forstand sagde til ham, at han var paa den rette Vej, var der dog i Hjertet en hemmelig Anger og Klage.

Men man kom ham, uden at vide det, til Hjælp i denne stille Kamp.

Under Maaltidet skar Tanten en lækker Høne for. Marcus pillede forlods et lille Stykke ud til en Mundsmag. „Du kan tro,“ sagde Konen, „jeg fik en ordenlig Skræk,

da jeg skar Hønen op og fandt en Knappenaal i Kroen."

Manden blev ligbleg og tog i en Hast Kjødet ud af Munden. „Og det siger Du mig først nu?" raabte han forfærdet; „er Du gal, Kone? Vil Du gjøre hele Huset tereipho?"

„Naa, berolige Dig," svarede Konen og vedblev at skære for; „jeg sendte Bud til Rôf'en og lod ham se Kroen med Knappenaalen i, og han svarede, at vi gjerne turde spise Hønen, men Kroen skulde vi i Forvejen nedgrave. Og det har jeg gjort."

Med lettet Hjerte tog Manden atter fat paa Hønen.

„Det er mærkeligt," sagde Jacob, „at Hønen kunde blive koscher[1]), fordi Kroen blev nedgravet. Man skulde tro, at Kroen allerede havde gjort Hønen tereipho[2]), og at det saa ikke kunde hjælpe at nedgrave Kroen bagefter. Det er, ligesom man vilde komme Modgiften i Giftflasken, efter at et Menneske havde drukket deraf."

„Forsynd Dig ikke, Jacob," sagde Marcus Bendixen, „det maa Rôf'en vide bedre. Der gives mange hemmelighedsfulde Ting, som man maa tro, uden at kunne forklare dem. Hvad er vel die Tekufo?"

„Ja, hvad er die Tekufo?" spurgte Jacob.

„Fire Gange om Aaret falder die Tekufo fra Himlen," svarede Marcus; „det er en Bloddraabe; hvorfra den kommer, kan jeg ikke sige Dig, det taler man ikke om til Børn; men den falder i Smør eller Kjød eller deslige, og det Menneske, som nyder af det, hvori Tekufen er falden, maa dø. Derfor lægger enhver from Husmoder paa de Dage et Søm ved de Levnetsmidler, hun har i Huset; thi da falder Tekufen ikke i hendes Hus."

„Et Søm!" sagde Jacob; „skulde en død Gjenstand virkelig have Magt til at modstaa Guds Vilje?"

„Afleder ikke Tordenaflederen Lynstraalen?" svarede Farbroderen.

„Jo; men Lydet er ogsaa en Naturkraft, som afledes fra sin Vej ved en anden Naturkraft; Gud har ikke lagt sin Vilje i nogen af dem. Og skulde Gud behøve

---

[1]) Ren. [2]) Uren.

et Søm som Tegn for at skjelne mellem de Fromme? Kjender han ikke selve Hjertet?"

„Vorherre forlanger et Tegn af Menneskene for at se, at de komme ham imøde og erindre ham. Befalede ikke Gud, at Jøderne skulde bestryge deres Døre med Blodet af Paaskelammet, for at hans Engel kunde kjende deres Huse fra Ægypternes?"

„Gud er almægtig," tog den ældste af Fætterne med rabbinsk Salvelse Ordet; „men har bruger undertiden ikke hele sin Almagt. Han kunde have skabt Mennesket af Intet, og dog dannede han det af Jord. Hvorfor blev Adam ikke tusinde Aar gammel? Det var bestemt, at Adam skulde være tusinde Aar og David et dødfødt Barn. Men til Gavn for Jøderne tog Herren halvfjerdsindstyve Aar fra Adams Alder og lagde dem til David. Kunde Herren ikke godt have skabt halvfjerdsindstyve Aar alene til David?"

„Men Sligt henhører under Mythologien," raabte Jacob „og behøver ikke at tros, ligesaa lidt som Sagnet om Saturn, der spiste sine Børn."

Farbroderen sagde strengt: „Intet af hvad der staar skrevet for Jøderne, henhører til .... hvad var det for et Ord, Gojim have lært Dig? .... Intet af hvad der staar skrevet, behøver ikke at tros. Naar vi høre nærmere til, saa behøver man maaske heller ikke at tro paa Jaumkipur, man behøver ikke at faste og bede og bekjende sine Synder, hvad?"

„Jo," raabte Jacob, og han hengav sig med sin hele Sjæl til de Billeder, som denne Festdags Navn fremkaldte; „jo, Jaumkipur er en skjøn og poetisk Fest! Alene for dens Skyld var det værdt at være Jøde! Naar den hele Menighed staar i de hvide Ligdragter; naar Hrasan og de to Ældste stige op foran Thora og undskylde Forsamlingen „for de højere Regioners og de lavere Regioners Ret, paa Guds Vegne og paa Menighedens Vegne", for det Tilfælde, at den beder med ikke angrende Syndere i sin Midte, naar Thallis indvies og Menigheden tilhyller sig; naar Hrasan oplæser Forjættelsen, og ved Ordet Kaureïm[1]) Alle styrte paa Knæ;

[1]) De knælede.

naar den hvide Skikkelse paakalder de Dødes Navne og ønsker dem en salig Hvile; naar Leviterne bringe Vaskevandet til Kohanim og disse, efter at have tvættet sig, stige frem og udtale de hellige Velsignelser; naar Hornet lyder og Fjender rækker hinanden Haanden — da tror og beder jeg saa godt som Nogen, da er jeg stolt af at være Jøde!"

„Jeschar-kauach! Tak! hvilken Jøde er ikke stolt af Jaumkipur?" sagde Onklen. „Det var paa en Jaumkipur," vedblev han, „at den store romerske Anfører Pompejus stormede Jerusalem. Da de første Krigsmænd trængte over de nedbrudte Mure frem til Templet og overvældede de jødiske Helte, og da det skrækkelige Blodbad begyndte, var man inde i Templet ved Maskir neschommos.[1]) En Præst gik til Ypperstepræsten og sagde ham, at nu kom Fjenden, og nu bleve alle Jøder dræbte. Men Ypperstepræsten vedblev uforstyrret at nævne de Dødes Navne, og da Pompejus nu trængte ind og saa de tilhyllede tavse Rækker og hørte Ypperstepræstens rolige Stemme, medens Alt udenfor var Blod og Brand og Dødsskrig, da veg Pompejus tilbage, han rørte ikke Templets Kar eller Skatte og blev en Ven af Jøderne indtil hans Dødsdag i Mizrajim (Ægypten). Na! Du er stolt af Jaumkipur? Jeschar-kauach! Tusinde Tak! Hvilken Jøde er ikke stolt af den og af sin hele Religion?"

„Ja, vel!" vedblev Jacob, „der er meget Skjønt i den. Men" — tilføjede han lidt sagtere — „der er dog ogsaa tilsat megen latterlig Overtro."

„Jacob!" raabte Onklen, „det vover Du at sige i mit Hus? Nævn mig det Allerringeste, der er latterligt! Lad høre! Tal!"

„Nu," sagde Jacob med et lille Smil; „det er ikke vanskeligt, der er f. Ex. den Omhyggelighed, hvormed Du Fredag Eftermiddag klipper Dine Negle, opsamler de afklippede Stumper, skærer en lille Spaan ud af Bordet eller Vindueskarmen og brænder den tilligemed Neglestumperne."

„Am Hoorez!"[2]) raabte Onklen, „sker det ikke, for at jeg paa Dommedag, naar Herren kalder, ikke skal gaa

[1]) Sjælemessen for de Døde. [2]) Jordens Barn, Bonde.

om og opsamle de afklippede Negle? Ere Spaanerne ikke mine Eidim, Vidner paa, at jeg har brændt Neglene? Spot en anden Gang ikke over Ting, Du ikke forstaar! Vogt Dig selv for, at Du paa Dommedag ikke skal blive paa Jorden for at oprette, hvad Du har forsømt!"

Med disse Ord vendte han sig fortrydelig bort og sagde til de Øvrige:

„Rebbausai! Wir wollen benschen!" — og al videre Disput var afskaaren.

Jacob drog Aandedrættet tungt. Luften i Værelset forekom ham trykkende og svanger med Overtro; han længtes efter den friske Luft, som omgav Skolen, ja, han længtes efter sine Skolekammerater, efter de Kristne; hans indespærrede Aand søgte til dem, der forstod den, som den einsomme Fange higer efter at tale med Mennesker, var det end hans Fjender.

Aftenen og Natten var ham dræbende lang, og som en frigiven Fugl ilede han næste Dag til Skolen. Da han traadte ind i Klassen, kunde han have omfavnet sine Skolekammerater af Glæde over Gjensynet. Det faldt ikke den Uerfarne ind at tvivle om, at de Følelser, som aldeles opfyldte ham, jo deltes af hele Verden. Med et muntert og kjærligt Blik omfattede han dem Alle og raabte: „Naa, hvordan have I havt det, medens jeg var borte?" Men Drengene havde ikke forandret sig i de faa Dage, som laa imellem, og En svarede: „Jo Tak, Bendixen; men nok ikke saa godt som Du, for Du har da været oppe hos Jødepræsten og er bleven klappet og har faaet Kager, fordi Du saa pænt var i Kirke." En skraldende Latter, som dog langt mere kom af ungdommelig Overgivenhed end af Ondskab, fulgte paa disse Ord. Men Jacobs svulmende Følelser trak sig sammen, han erindrede pludselig igjen, at han var en Jøde og disse Kristne. En inderlig Smerte betog ham; han følte dunkelt, at han havde forladt den Bred, hvor han hørte hjemme, og blev bortstødt fra den anden og nu drev forladt ude i Strømmen.

„Nu er Jøden bleven gal i Hovedet," sagde de andre Drenge.

TOLVTE KAPITEL.

Da Jacob gik fra Skolen til sit Hjem, Farbroderens Hus, var det for ham, som han skulde til et Fængsel, og naar han tænkte paa, at han igjen skulde tilbage til Skolen, betog ham den samme Modbydelighed. Vejret var graat og uvenligt, og det syntes ham, at selve Himlen trak sig trykkende sammen over ham og kun hvælvede sig fra det ene Fængsel til det andet. Næsten syg af sjælelig Nedstemthed kom han til sit Værelse og fandt der uventet et Brev fra sin Fader. Brevet omhandlede Jacobs smaa Anliggender og sluttede med, at man snart, efter endt Skole-Examen, haabede at se ham hjemme. Hjemmet, Tanken om at gjense det, fremsteg i dette Øjeblik i Jacobs Indre med trøstende Styrke; der var da en fredelig Havn, hvor han kunde ty til. Hans Sjæl forlod de skuffede Forhaabninger for at vende sig til denne nye, med samme Lethed, som Lotterispilleren bortkaster de gamle Tal og tager andre.

Han beregnede, hvor mange Timer de lange Maaneder indeholdt; han fraregnede dem, der vilde medgaa til Søvn, og glædede sig ved at kunne forkorte de øvrige ved Læsning. Hvergang en Dag var gaaet, udregnede han, hvor stor Del af hans Fængselstid der nu var forløben.

Den kom da, den saa længe imødesete Afrejsens Dag; Jacob kjørte med en Bonde til Korsør. Da han var kommen til den første Kro, gik han i Forvejen, og da han var gaaet saa langt, at han troede sig uset af ethvert menneskeligt Øje, sprang han ind paa en Mark, kastede sig til Jorden, væltede sig i Græsset og udstødte uartikulerede Skrig, Glædesskrig, hvorover en Tilskuer, der havde kjendt Oprindelsen, vilde have grædt af Smerte. Dette Barn glædede sig som et Dyr over at være undsluppet Menneskene.

I Nyborg ventede hans Fader ham og førte ham til Hjemmet. Da Vognen holdt udenfor Døren, ilede Moderen ud, greb Sønnen og næsten bar ham ind, idet hun grædende trykkede ham til sig. Onklen kom over, og idet han paa sin sædvanlige Manér tog Jacob i Ørene, sagde

han: „Naa, er Han der? Hvad vil Han her?“ — men sluttede denne Tiltale med at kysse Drengen, medens han kneb ham endnu stærkere i Ørene. Jacob smeltede næsten hen under al denne Kjærlighed.

Der forløb et Par Dage, og det dybe Indtryk, Modtagelsen havde gjort paa Jacob, udslettedes af andre Følelser, som paatrængte sig ham.

Han var ilet til et Sted i Haven, hvortil hans Barndoms kjæreste Billeder knyttede sig. Det var det Lysthus, hvor Familien under Løvsalshøjtiden plejede at indrette sin Zucko[1]). Her havde han drømt sine Æventyr, her havde han forestillet sig vandrende med sit Folk i Ørkenen, søgende Ly mod den brændende Sol under dets Løvsale, her havde han i barnlig Ærgjerrighed tænkt sig som sit Folks Anfører, som en hellig begejstret Profet. Han befandt sig atter paa dette Sted og lukkede henstrakt paa en Bænk Øjnene for atter at indbyde de kjære Drømme. Men de kom ikke, eller de kom og bleve ikke vel modtagne; thi hans Ærgjerrighed var nu en anden, den var: at faa en brillant *examen artium*, og ved dette Fremtids Tableau vilde og kunde Skyggerne fra Sinai Ørk ikke assistere. Jacob forlod Stedet med den samme blide Smerte, hvormed man, naar man vaagner, opgiver Haabet om at kunne fortsætte den behagelige Drøm, hvoraf man blev vækket.

Han erindrede den Fred, der Sabbath-Morgenerne havde hvilet over Haven, den Ærefrygt, hvormed han havde betragtet ethvert modent Bær som helliget, fordi det om Sabbathen er forbudt at plukke Frugten af Træerne. Han vilde atter opleve denne blide Følelse og listede sig den første Sabbath efter Ankomsten tidlig ud i Haven. Men Haven og dens Frugter vare ikke længer hellige, han kunde ikke vække de blide Minder til fyldigt Liv, fordi han ikke længer ansaa det for større Synd at plukke et Kirsebær om Løverdagen end enhver anden Dag; han smilede endog over sin forrige Overtro, og han kom tilbage fra Haven med et Smil paa Læberne, men med Mismod i Hjertet.

Ceremonierne havde han søgt at underkaste sig og

[1]) Løvsal.

bringe i Harmoni med Reflexionen. At han før Maaltidet skulde to sine Hænder, fandt han renligt; at Brødet blev brudt under Velsignelse, fandt han poetisk smukt; at man satte sin Hat paa ved Bordbønnen under Guds Paakaldelse og formodede Nærværelse, fandt han ogsaa smukt: Granderne af Spanien bedækkede jo Hovedet i deres Konges Nærværelse.

Men en Morgen tog Faderen ham med alvorlig Mine til Side og sagde: „Det forekommer mig, Jacob, at Du ikke anlægger Dine Tephilim."

„Nej, Fader, det gjør jeg heller ikke," svarede Jacob, med hemmelig Angst for den Scene, som nu vilde følge.

„Har Du glemt dem i Kjøbenhavn? Saa kan jeg laane Dig nogle saalænge," vedblev Faderen.

„Du maa ikke blive vred, Fader," svarede Jacob med usikker Stemme; „men jeg beder til Gud om Morgenen uden Tephilim."

„Hvad?" skreg Faderen i en Tone, ligesaa smertelig som forbitret; „lægger Du ikke mere Tephilim? — Jacob, min Søn, skulde Du gjøre mig den Sorg!"

„Fader!" sagde han, „jeg kan ikke føle mig overbevist om, at det er Gudsdyrkelse at lægge en sort Læderrem syv Gange om Armen og en anden Læderrem om Hovedet. Gud ser vistnok blot paa Hjertet; naar det er godt og uskyldigt, saa behøves Tephilim ikke."

„Læderremme, Jacob! Ser Du da i Tephilim blot Læderet? Er Kirken for Dig blot en Samling af Sten? Er det Læderet, vi tilbede, eller Guds hellige Ord, der ere vedføjede det? Staar der ikke i vor højeste Bøn, Schema Jisroeil, at vi skulle lægge disse Ord paa vort Hoved, paa vort Hjerte og paa vore Hænder?"

„Jo, Fader; men det er vist ment billedlig. Jeg lægger mig Guds Ord, men ikke Pergamentet, hvorpaa de ere skrevne, paa Hjertet."

„Og Dit Arbakanpfaus, Jacob?" spurgte Faderen, som om han vilde tømme Sorgens Bæger til Bunden; „har Du ogsaa aflagt Dit Arbakanpfaus?"

„Ja," hviskede han, beklemt over Udtrykket i Faderens Ansigt.

Faderen rettede sig af sin bøjede Stilling, og idet han udstrakte sin Haand, sagde han: „Jøden Philip, Søn af Rabbi Bendix, har ingn Søn længer. Den Søn, han har havt, lader sig schmatte[1]). Ved Jøden Philips Grav skal Ingen sige Kadisch, Ingen skal bede, at hans Støv maa hvile i Fred. Hans Slægt skal glemmes af det jødiske Folk, og for Guds Throne skal han anklage sig selv, fordi han satte en Søn i Verden."

Derpaa forlod han Værelset.

Jacob stod et Øjeblik som tilintetgjort ved disse forfærdelige Ord og ved den imponerende Holdning, hvormed den ellers saa blide Fader udtalte Forbandelsen over sig selv. Men i næste Øjeblik erindrede han Anledningen, den i hans Øjne saa ubetydelige Omstændighed, der havde foraarsaget en saadan Paakaldelse, og denne forekom ham næsten komisk. Det var ham umuligt, ret levende at erindre den uhyre Vægt, han selv for næppe tre Aar siden havde lagt paa Tephilim og Arbakanpfaus, som Jødedommens Symboler.

Men han fik ikke Lejlighed til lange Betragtninger; thi hans Fader og Onkel traadte ind i Værelset, den første med Resignation og Smerte i sine Miner, den sidste med Udtrykket af en heftig Sindsbevægelse.

„Du lægger ikke længer Tephilim," begyndte Onklen strax, „bærer heller ikke Dit Arbakanpfaus! Du er jo en herlig Dreng; man har Glæde af Dig. Formodentlig spiser Du ogsaa Hradser[2]) — smager det godt? . . . . . . Svar mig, Dreng, har Du spist Tereipho?"

Jacobs Knæ rystede; men han svarede: „Ja."

Et voldsomt Ørefigen fra Onklens Haand fulgte øjeblikkelig paa denne Tilstaaelse. Jacob vaklede og var nær ved at blive bevidstløs; der hengik en Stund, inden han atter fik sine Sandsers Brug.

Det var første Gang i hans Liv, at han modtog en Tugtelse. Hans Øjne rullede om i Værelset ligesom for efter gammel Vane at søge et Vaaben. Men i næste Øjeblik havde han fattet en Slags Beslutning, han forlod Værelset, Huset, Byen og vandrede henad Landevejen. Med sammen-

[1]) Døbe. [2]) Flæsk.

bidte Tænder, uden at kunne frembringe en bestemt Tanke, vedblev han at gaa.

I de første Øjeblikke efter at han var gaaet, vare Faderen og Onklen altfor forbitrede til at bryde sig om hans Bortfjernelse. Efter nogle Minuters Forløb gik Onklen til Vinduet og saa henad Gaden. Da han ikke saa Jacob, vendte han sig til Philip og sagde: „Godt var det, han løb, ellers havde jeg maaske slaaet ham fordærvet."

„Hvor mon han er gaaet hen?" spurgte Philip.

„Han er vel løben ned til Stranden og tør ikke komme igjen, før vi sende Bud efter ham. Men for mig kan han løbe til Verdens Ende; han lader sig dog schmatte engang alligevel."

„Du slog haardt," tog Philip Ordet efter en lille Pavse.

„Skulde jeg kanske have taget ham paa Skødet og klappet ham og sagt: Gud skal velsigne Dig, min Dreng! Du forlader Din Faders Tro, Du spiser Tereipho, om Peisach spiser Du Hrometsdick,[1]) hvorom der staar i Thauro, at en Jøde, som gjør det, skal være forbandet i Evighed; men desuagtet er Du min egen lille Jacob! Skulde jeg have sagt det, hvad?"

Philip holdt Hænderne for Ansigtet.

„Hvad skal jeg gjøre ved Drengen? Hvormed skal jeg forsvare for Gud, hvis han fremturer, som han har begyndt!" sagde han lidt efter.

„Han er barmitzvo! Du har intet Ansvar, naar gode Ord og Tugtelse ere frugtesløse."

„Hvor mon han er?"

„Aa, han er vel, som sagt, ved Stranden eller ude i Haven. Jeg vil lade Benjamin gaa ned og se efter ham."

Han kaldte paa Benjamin; men denne fortalte, at han for lidt siden havde set Jacob gaa ud af Byens Østerport. Nu kom Moderen til. „Hvor er Jacob?" spurgte hun; „er det sandt, at han er gaaet bort, fordi I have slaaet ham?"

Philip og Isak saa paa hinanden.

„Den forbandede Knægt!" raabte Onklen; „han skal faa saa mange Prygl, der kan ligge paa ham."

„Lad være med Din Hidsighed," sagde Philip; „Du kan støde Drengen ud i slet Selskab. Det kan ogsaa rygtes, at han løber omkring, og hvorfor. Hvad vil min Familie

[1]) Syret.

sige dertil? Bedst er det at faa ham tilbage og i al Stilhed sende ham til Kjøbenhavn. Lad ham saa, i Guds Navn, skjøtte sig selv. Jeg toer mine Hænder, jeg har givet ham en jødisk Opdragelse."

„Men Dit Indfald var det med de forbandede Studeringer!" raabte Isak, idet han gik til Døren. „Benjamin! løb over og lad min Vogn spænde for; lad den strax kjøre for Døren!"

Jacob havde allerede gaaet et Par Mil, da kom Faderen og Onklen jagende og indhentede ham. Da de kom paa Siden af ham, sagde Faderen blidt: „Jacob, sæt Dig op, kom med tilbage."

Han svarede: „Du har sagt, at jeg ikke længer er Din Søn; lad mig da gaa og skjøtte mig selv."

Onklen raabte: „Vær nu ikke barnagtig, Jacob. Kom med tilbage; Alt skal være glemt."

Jacob sagde: „Du har let ved at glemme, Du! Du har slaaet mig, Isak Bamberger."

„Jeg var for hidsig, Jacob; kom med tilbage."

„Nej, vis mig blot den Velgjerning: lad mig aldrig se Dig mere, Du har slaaet mig."

„Dreng! Din gamle Onkel har bedet Dig om Forladelse, er det ikke nok for Dit halsstarrige Gemyt?" — raabte Onklen.

Jacob havde en Fornemmelse af, at han nu med Ære kunde give efter; men en Blanding af Trods og Forfængelighed bragte ham til, endnu engang at fortsætte sin Vej; men da sagde Faderen: „Vil Du da aldrig se Din Moder mere? Heller ikke mig? Saa lad os da først tage Afsked, min Søn."

Da brast Jacob i Graad og satte sig op.

Man kom hjem, og der blev ikke talt Mere om Anledningen til Striden; men ingen Spild i en Familie er værre end den, hvis Oprindelse ikke kan omtales.

Jacob mærkede snart, at han var som en Fremmed i Huset. Spise og Drikke og al Bekvemmelighed var ham vel undt, han var som en kjær Gjæst, men ikke heller mere; thi han stod udenfor det Fortrolighedsforhold, der omslyngede Faderen, Moderen og Onklen. Hvilken pinlig Følelse, alene den, at, naar han traadte ind i Stuen, tav deres Samtale!

Jacob saa, at hans Fader sørgede, og vidste, at han, ikke engang om han vilde, kunde forjage denne Sorg; thi han havde allerede spist af de forbudne Spiser, og om han end atter vilde anlægge Tephilim, vilde man ikke tro, at det var oprigtig ment.

Sin Moder kunde han endnu slutte sig til; i Moderhjertet beholder Kjærligheden til Barnet altid Overvægten. Han vovede en Aften, da han sad hos hende i Tusmørket, at tale til hende om det uvenlige Forhold mellem Faderen og ham.

„Din Fader," sagde Moderen sørgmodig, „vil ikke ophøre at være Dig en kjærlig Fader; Alt, hvad der staar i hans Magt, vil han gjøre for Dig. Men ved Synet af Dig vil han altid blive bedrøvet; thi han ved, at naar han og jeg samles hos Vorherre, ville vi forgæves søge Dig."

„Græd ikke, Jacob," sagde hun, da han brast i Graad; „jeg gaar forud, og jeg vil bede for Dig hos den gode Gud."

Jacobs Taarer randt stærkere. Noget efter traadte Faderen ind, og Jacob mærkede, at Moderens Haand, der havde snoet sig i hans Lokker, uvilkaarlig trak sig tilbage ved Faderens Indtrædelse. Han aftørrede sine Taarer, og en usigelig bitter Følelse sneg sig ind i hans Hjerte.

Da Afrejsens Time kom, følte Alle, at en Sten blev lettet dem fra Hjertet. Adskillelsen var smertelig; men Samlivet var dem byrdefuldt.

Da Jacob stod paa Skibet, der førte ham tilbage mod Sjællands Kyst, følte han, at han nu var mere husvild end Maagerne, der i Stormen flagrede om Skibet.

ANDEN DEL

FØRSTE KAPITEL.

Om Aftenen den 28. Oktober 182- var der festlig oplyst hos den rige Grosserer Israelsen i Kjøbenhavn. Hans Søn var bleven Student, og i den Anledning fandt et glimrende Aftengilde Sted. I de svære Sølvarmstager brændte Voxlysene, og Lyset straalede tilbage fra det massive Sølvtøj og Krystal, der bedækkede Bordet. Selskabet bestod, foruden Grossererens Familie, af nogle Kristne, deriblandt et Par, der samme Dag vare blevne Studenter, desuden en ældre jødisk Student og endelig Jacob Bendixen.

Da man havde taget Plads ved Bordet, og den jødiske Gjæstfrihed havde vist sig i Mængden af de anrettede Sager og flittig Opfordring til Gjæsterne om at tage tiltakke og betragte sig som hjemme, hævede Grossereren sit fyldte Glas og sagde: „Vi ville drikke min Søns Skaal, i Anledning af, at han idag lykkelig er bleven Student.“ — Alle istemte det Hurra, som den unge Hr. Israelsen selv intonerede.

Lidt efter rejste sig en af Gjæsterne, Wilhelm Fangel, og sagde: „Dersom det maa være mig tilladt, vil jeg udbringe en Skaal for en af os unge herværende Studenter, der vel har fortjent det, saasom han er bleven indkaldt; Jacob Bendixens Skaal!“

Det var første Gang, at Jacob nød en personlig Æresbevisning af Nogen. Samme Dag var hans Navn vel i Regenskirken bleven nævnt med Udmærkelse af Rector magnificus; men det var en Udmærkelse, som ifølge Lo-

vens Bydende ligefrem fulgte af hans Examenskarakterer, en Udmærkelse, der vilde have existeret som hans erhvervede Ejendom, selv om Rector magnificus ikke med sin kolde Tone havde fremsagt den almindelige Formular. Her var det derimod en personlig, frivillig Hylding, og den Stolthed og Ærgjerrighed, der laa i hans Gemyt, vaagnede i dette Øjeblik for første Gang til Nydelse. Idet han rejste sig for at klinke med alle de Glas, der paa engang straktes ham imøde, kastede han et hurtigt Blik paa Fangels Ansigt, et Blik, med et Udtryk, som om han strax vilde sørge for, at han aldrig glemte dette Menneske.

„Indkaldt?“ spurgte Grossereren, da man igjen havde sat sig; „hvad vil det Ord indkaldt sige?“

„Det betyder,“ svarede en af Gjæsterne, „at Bendixen er bleven Student med Udmærkelse, at han endog har faaet mere end første Karakter.“

„Aron,“ sagde Grossereren og vendte sig alvorlig til sin Søn, „hvorfor er Du ikke ogsaa blevet indkaldt? Har jeg ikke kostet ligesaa mange Penge paa Dig, som Bendixens Fader har kostet paa ham? Hvorfor skal jeg ikke have ligesaa megen Glæde af mine Penge?“

„Naa,“ svarede Sønnen og vrikkede ærgerlig med Hovedet, „Bendixen har heller ikke bestilt Andet end læse.“

„Hvad har Du da havt andet at bestille end læse, Din dovne Knægt?“ skreg Faderen.

„Jeg har ikke været doven,“ svarede Sønnen mut og yderlig genert ved den Ugenerthed, hvormed Faderen gav sin Vrede Luft.

Wilhelm Fangel lagde sig imellem: „De gjør Deres Hr. Søn Uret, Hr. Grosserer; han har vist ogsaa været meget flittig; men Vorherre uddeler jo Evnerne forskellig.“

„Det er sandt, Hr. Fangel,“ sagde Faderen formildet; „De er en forstandig ung Mand. — Men sig mig, hvori bestaar da egenlig denne Udmærkelse?“

„Den, som faar flere end sex præ'er og intet haud, non eller Nul, bliver af Universitetets Rektor højtidelig nævnt som den flinkeste Student.“

„Og var der fler end Bendixen, der bleve saaledes udmærkede idag?“

„Nej, han var den eneste.“

Grosserer Israelsens Øjne funklede, og han sagde: „Han var den Eneste, der blev udmærket, og han er en Jøde!"

Han rejste sig og sagde til Bendixen: „Nu drikker jeg Deres Skaal! Gid De var min Søn!"

„Mine unge Venner!" tilføjede han efter en Pavse, idet han vendte sig til de kristne Studenter; „det er en Æresbevisning, naar en gammel Jøde rejser sig op for en ung. De have set, at jeg har rejst mig for Bendixen. Min Søn er et Fæ."

Der var trods Grossererens Kejtethed noget Gribende i hans Adfærd, og Jacob fik næsten Taarer i Øjnene. Wilhelm Fangel sprang op og raabte: „Hr. Grosserer! Her er De Rector magnificus! De uddeler Æresbevisninger og Næser! Rector, Grosserer Israelsen leve!"

Hele Bordselskabet istemte: Han leve! og man klinkede under almindelig Munterhed.

„Har De nylig været paa Komedie?" spurgte Grossererens ældste Datter, Rose, sin Sidemand, en af Studenterne.

„Nej, desværre, jeg har ikke havt Lejlighed formedelst Examen."

„Har De ikke set Blanca?"

„Nej, jeg har ikke, Jomfru Israelsen."

„Gud, det skal være saa dejligt."

„Saa Jomfruen har heller ikke set det?"

„Nej, jeg skal sige Dem, jeg har kun en kvart Plads, og saa skal der Held til, netop at faa det Stykke at se."

„En kvart Plads!" raabte Studenten og maalte den unge Dames fyldige Figur med Øjnene; „ja, saa kan det være besværligt nok."

„Ja, det vil sige, vi fire Søstre skiftes til at gaa paa en Plads. Det er ogsaa en Skam, Fa'er, at Du ikke kan tage endnu en Plads til os" — sagde hun med et bebrejdende Blik til Faderen.

„Den ene Plads koster s'gu Penge nok," svarede Grossereren; „lad mig se: Fire Mark og ni Maaneder ..... Hvormeget er 4 Gange 9?" henvendte han sig til sin yngste Søn for at øve ham i Hovedregning.

„Fire Gange ni, Fa'er? ..... 2 Mark og 4!"

Nogle lo; men Faderen vendte sig med et tilfreds Smil til sin Sidemand og hviskede: „Hvad der sidder for et

Handelshoved paa den Dreng! hvad? Med Guds Hjælp, ham faar jeg Glæde af; han skal ikke studere og stjæle Vorherres Tid og mine Penge. Han skal blive indkaldt, som Kjøbmand, men ikke for Gjældskommissionen. Men der er jo Ingen, der spiser eller drikker. Tag for Dem af Retterne, det er Dem vel undt! Bendixen, spis, drik! En rask Student maa ogsaa spise og drikke. De maa komme oftere og besøge mig."

Bendixen takkede hjertelig for denne Indbydelse.

„Hvorledes har Deres Fader det?" vedblev Grosseren; „jeg kan godt huske ham, jeg er kommen mangen Gang i Deres Bedstefaders Hus."

„Tak, han har det godt!"

„Og Deres Moder? Er hun ikke en Datter af den gamle Rabbi Nathan og af Gidel, en Søster til Philip Hertz's Kone?" spurgte Grossereren videre.

„Min Moder er død," svarede Jacob.

Grosserens Ansigtstræk forandredes fra Munterhed til den dybeste Medfølelse. Han bedækkede sit Hoved og mumlede sagte Formularen: „Boruch dajon emmes!" (Velsignet være den retfærdige Dommer!), og hele Familien saa deltagende til Jacob.

„Naar døde hun, stakkels Fyr?" spurgte Grossereren.

„For tre Maaneder siden," svarede Jacob og bed Læberne sammen for ikke at briste i Graad.

„Stakkels unge Menneske! — Hvad døde hun af?"

Jacob kunde ikke udholde det længer. Til Lykke skød en af Gjæsterne Stolen fra Bordet, og Grossereren erindredes derved om, at det var Tid at hæve Maaltidet. Man rejste sig, sagde „Velbekomme", trykkede hinanden i Haanden og gik ind i et andet Værelse.

Jacob var ilde tilmode, Grosserens Søn, Studenten, var ærgerlig, og Grossereren selv forstemt. En Jøde føler sig personlig berørt ved at høre om en Jødes Dødsfald. Han betragter sig og sit Folk som Guds Udvalgte. Men der er dog en frygtelig Fjende, som Vorherre ifølge Verdensordenen ikke kan afvende; det er Døden. Denne Fjende har været inde i Menigheden og hentet sit Offer; Dødens Engel har været i Jødens Kreds, maaske bevæget sig over hans Hoved! Naar skulle hans egne Børn faderløse underkastes

den frygtelige Chri?[1]) Naar skal han selv i Berøring med den mørke Magt og føres ud paa Keiver Ovaus[2]), til det hemmelighedsfulde Liv, som pusler derude — har man ikke hørt de Afdøde bede sammen i Lighuset, naar det stundede mod en from Mands Begravelse? Har det ikke larmet som af vrede Stemmer, naar en Kall[3]) skulde hvile mellem de Troende? Ja, der er et Liv derude, og det er dette hemmelighedsfulde Liv i Døden, som Jøden betragter med sky Ærefrygt. Men det tro de Kristne ogsaa! Thi er det de stille, ubevægelige Døde, de frygte om Natten paa Kirkegaarden? Er det ikke Dødens Liv, der rører sig i deres Spøgelser?

Selskabet skiltes snart efter, og da han havde gaaet igjennem nogle Gader, var Jacob ene med den jødiske Student, der næsten hele Tiden havde været en tavs Deltager i Festen. Hans Navn var Martin Levy.

„Den Grosserer Israelsen er noget raa; men hans Mad er fortræffelig kogt,“ bemærkede Levy.

„Aa, jeg synes, det er en godmodig Mand,“ svarede Jacob.

„Lagde De Mærke til Konen? Hun mælede ikke et Ord hele Aftenen. Da hun havde spist, sad hun og drejede Tommelfingrene omkring hinanden med et næsten menneskeligt Blik.“

„Hun er vel ikke vant til at være i Selskab med Kristne.“

„Og hvilke fire Gratier af Døtre! Den ene tykkere end den anden!“

„Hr. Levy,“ udbrød Jacob, „jeg kan ikke lide at tale ilde om den Mand, ved hvis Bord jeg har spist.“

„Naa, jeg mener det ikke saa slemt. De ved jo nok, vi Jøder skal altid ruddle[4]) lidt paa hinanden. Jeg har desuden siddet og tiet hele Aftenen, og derfor skulde jeg dog have nogen Erstatning.“

„De var ogsaa saa tavs — hvoraf kom det?“

„Ja, sig mig først: Staar De i noget nærmere Venskabsforhold til Israelsens Familie? Og er de saa ivrig Jøde, at De altid giver Jøderne Medhold?“

„Ingen af Delene! Det er første Gang, jeg har været

---

[1]) Klædernes Sønderrivelse. [2]) Fædrenes Grav, Kirkegaarden. [3]) En, der ikke har levet fromt. [4]) Bagtale.

i Israelsens Hus — jeg ved ikke selv, hvorledes jeg kom til at blive indbuden; Sønnen har jeg kun kjendt ganske flygtig. Og hvad Jøderne angaar, saa vilde jeg ønske, at jeg passede bedre til dem, end jeg gør."

„Det var blot det, jeg vilde vide, for ikke atter at komme til at støde Dem. Ser De, jeg sad hele Tiden som paa Naale, fordi jeg ikke vidste, hvilket Øjeblik der vilde blive givet de kristne Studenter Forargelse ved en lille Skandale. De saa selv, hvorledes Faderen trakterede Sønnen, De hørte ogsaa det lille Handelshoved. Men især var jeg bange for, at Grossereren ved Maaltidets Slutning skulde sætte Hatten paa og raabe: Rebbausai, wir wollen benschen. Det er virkelig mærkværdigt, at han ikke gjorde det. Hvad ville saadanne Jøder med Kristne hos sig? I den Tilstand er Jødedommen aldeles inkommensurabel med Kristendommen. I et saadant blandet Selskab befinder jeg mig ikke vel. Selskabets Dele ere strengt adskilte, der er ingen fælles Aand, som forener det, og hvori man kan bevæge sig; forstaas man af den ene Part, er man uforstaaelig for den anden. Nej, jeg vil enten være mellem lutter Jøder eller mellem lutter Kristne, begge Steder befinder jeg mig vel. Vi jødiske Studenter ere Amfibier, der kunne leve baade hos Jøder og hos Kristne."

Ungdommen bilder sig altid ind, at den Erfaring, den har gjort, er en Opdagelse, som ingen anden kjender. Jacob blev overrasket ved at høre en Anden tale om Jøder og Kristne i samme Retning, hvori han selv havde tænkt og følt saa meget. Det varede en Stund, inden han svarede: „Amfibier, siger De, at vi jødiske Studenter ere? Mig forekommer det, at vi netop ere det Modsatte af Amfibier, at vi have forladt det Element, hvor vi hørte hjemme, og begivet os ind paa et, der ikke stemmer med vor Natur."

„Aa, det er Indbildning!" raabte Levy; „det er kun, indtil man bliver vant til Livet i begge Kredse. Naar man har et let Sind og engang imellem lukker Ørene i, er det netop behageligt, saaledes at bevæge sig afvexlende i to modsatte Elementer; snart er man Fugl, snart Fisk, alt som man har Lyst."

„De har vist et lykkeligt Temperament," sagde Jacob.

„Aa, ja; kom engang imellem til mig, saa skulle vi nok more os sammen."

„Se De ogsaa til mig; her bor jeg."

„Top! Endnu imorgen kommer jeg og ryger min Morgenpibe hos Dem, inden jeg gaar paa Hospitalet. Nu, god Nat da, Tak for i Aften."

„God Nat, Levy, Tak!"

Nogle Dage efter, om Morgenen ganske tidlig, styrtede en af Jacobs Fættere ind i hans Værelse uden at give sig Tid til at banke paa eller sige Goddag. Han raabte aandeløs: „Du skal komme hen til Fa'er! Rôf'en[1]) har sendt Bud efter ham og Dig."

„Hvad skal jeg hos Rôf'en?" spurgte Jacob; „jeg har ikke Noget at gjøre med Rôf'en."

„Hrutzpo!"[2]) raabte Fætteren; „Du har ikke Noget at gjøre med Rôf'en? Men han har med Dig at gjøre! Han vil se Dig."

Jacob følte sig i sit Indre smigret ved denne Indbydelse, der viste, hvilken Opmærksomhed det havde vakt iblandt Jøderne, at et jødisk Barn fra Provinsen havde gjort en saa glimrende Examen; men i ungdommeligt Overmod, eller for at drille Fætteren, nøjedes han med at sige:

„Godt, jeg skal komme."

„Og i Aften skal Du til Grosserer Bernbaum. De har sendt Bud til os, da de ikke vidste, hvor Du boede."

„Jeg skal?" spurgte Jacob.

„Hvilken Gavo[3]) der er faret i Dig, siden Du er blevet den Smule Student! Hvo tager ikke med Kyshaand imod en Indbydelse fra den rige Bernbaum! Men gaa, gaa ikke — a'ch mein Dago!"[4])

Med disse Ord løb Fætteren. Da han kom hjem til Faderen, stak han Hovedet ind ad Døren og raabte: „Nu kommer den Gavostinker[5]) strax!" hvorpaa han fortsatte Vejen til sin Butik paa Østergade.

Da Jacob kom hen til sin Onkel Marcus, var Tanten ifærd med at stryge et stort Kalvekryds; dette bandt hun

---

[1]) Præsten. [2]) Hovmod! [3]) Indbildskhed. [4]) Ogsaa min Sorg! Hvad kommer det mig ved? [5]) „At stinke af Stolthed" er en jødisk Talemaade.

om Jacob og stak deri Onklens store Diamantbrystnaal. Lige til Døren fulgte hun efter ham og pudsede det mindste Støvgran af hans Klæder.

Marcus skred foran med usædvanlig stolt Mine; han delte med sin Brodersøn Æren af at være bleven kaldt til Rôf'en og tog i Tankerne Broderparten.

„Hvor ville de andre Jøder gjøre Øjne paa Fredag Aften, naar de høre, at jeg har været inviteret til Rôf'en!" sagde han ved sig selv.

Jacob gik ogsaa tavs og tænkte paa, hvad Rôf'en vel vilde sige ham; jo nærmere de kom til Stedet, desto mere følte han sig greben af en ængstelig Ærefrygt; trods det, han kaldte sin bedre Forstand, var det, ligesom Samvittigheden begyndte at berede sig til Forhør og Dom over de Ceremonier, han havde overtraadt.

Da de vare stegne op ad de skrøbelige Trapper i det ældgamle Hus, bleve de i Forværelset modtagne af Knelgabben[1]), der sagte førte dem ind i Værelset, hvor Rôf'en sad og læste i sin Hrumisch.[2])

Det varede længe, inden Rôf'en saa op, og under den ærefrygtsfulde Tavshed, som herskede, samlede Jacob Mod, saa han i Ro kunde betragte sin Præst.

Over det blege Ansigt med det hvide Skæg, over den gamle Mands hele Ydre, over alle hans Omgivelser, hvor gammeldags og falmede de end vare, hvilede en Fred, der uvilkaarlig vakte hos Jacob en dyb, vemodig Længsel, ligesom et ensomt Lys i Land, naar det stormer paa Søen. Her, kunde han se, havde Tvivlen aldrig naaet hen, her herskede en evig Sabbath; alene i Selskab med Gud, adskilt ved Ceremonierne fra den hele kristne Verden, levede denne Mand i et aandeligt Canaan.

„Naar man kunde være Jøde som han!" sagde Jacob med et sagte Suk.

Endelig vovede Knelgabben at nærme sig Rôf'en og hviske ham i Øret, at de indbudne Gjæster vare ankomne. Den gamle Mand bøjede sig med Ærefrygt over Bogen, før han vendte sig fra den, og sagde derpaa sine Gjæster et venligt: Boruch habo, Velkommen. Efterat de vare traadt

---

[1]) Rôf'ens Tjener; en lærd og from Mand, der rangerer højt, ligesom Kongens Kammertjener. [2]) De fem Mosebøger, trykte; Thora er skreven paa Skind.

nærmere og havde modtaget Haandspaalæggelsen og Velsignelsen, bød han dem tage Plads og gav sig til at betragte Jacob. Men det var aabenbart, at han nu blev forlegen for at finde paa Noget, han kunde tale om med denne. Han havde ikke gjort sig selv Regnskab for, hvad han egenlig vilde se paa den unge Jøde, som de Kristne havde udmærket, og da han nu stod for ham, paakom der ham en Fornemmelse af, at denne Yngling af hans Folk var opfyldt af et fremmed Element, som han selv hverken begreb eller skattede. Den gamle Mand vedblev at stirre paa Jacob; Jacob saa forventningsfuld paa ham igjen, Onklen sad som paa Naale, Knelgabben stod i ærbødig Tavshed ved Døren. Tilsidst stod Rôf'en op, hentede et stort rødmusset Æble og forærede Jacob det, idet han sagde: „Glem nu ikke at anlægge Dine Tephilim."

Han gik atter hen til sin Hrumisch, og Avdiensen var forbi.

Det hele Optrin havde i al sin Stilhed været saa besynderligt, at det gjorde et næsten æventyragtigt Indtryk paa Jacob. Da Præsten fæstede de klare, fromme Øjne paa ham, forekom det ham, som om Rôf'en havde set ind i hans Hjerte. Men alt som denne Stirren vedblev og Øjets Udtryk blev mere og mere uforstaaeligt, syntes Præsten og han ligesom at glide fra hinanden, at fjerne sig i evig voxende Afstand. Da Døren faldt til efter dem, og Knelgabben, som fulgte dem til Trappen, havde sagt sit sidste: Seid Mauchel[1]) og sagte gik tilbage, var det for ham, som om han og Jødedommen havde havt en Sammenkomst og efter frugtesløse Forsøg paa at gjøre sig forstaaelige for hinanden vare gaaede Hver til Sit med uforrettet Sag.

Han blev afbrudt i sine drømmende Tanker af Onklen, der med møjsomt undertrykt Vrede sagde: „Det var ogsaa en Maade at tale med Rôf'en paa!"

Jacob svarede sagtmodig: „Jeg sagde jo ikke et Ord, Onkel!"

„Det var netop Ulykken!" raabte Onklen; „man sidder ikke saadan og stirrer sin Rôf ind i Ansigtet uden at mæle et Ord."

[1]) Undskyld; Farvel.

„Men hvad skulde jeg da have sagt ham, Onkel? Sig mig blot det!" sagde Jacob ærgerlig.

Ved disse Ord blev Marcus forbitret staaende og vendte sig imod ham, idet han satte begge Hænder i Siderne: „Skal jeg lære Dig, hvad Du skal sige Din Rôf? Har Din Fader derfor ladet Dig studere og kostet Penge paa Dig? Hvad? Svar mig!"

„Nej, derfor har min Fader rigtignok ikke ladet mig studere," svarede Jacob og fortsatte Gangen.

„Jacob, Jacob!" sagde Onklen, idet han atter indhentede ham, „Du gjør Nar af mig oven i Kjøbet. Du bryder Dig hverken om Rôf eller Onkel, maaske ikke om Fader med. Du er bleven en Goi, Du lader Dig tilsidst schmatte ..... skjønt, hvorfor vil jeg her gaa og ærgre mig? Min Søn er Du ikke, Gud ske Lov!"

„Hør, Onkel!" sagde Jacob; „jeg vil nødig være Uvenner med Dig. Jeg har boet i Dit Hus, og Du har behandlet mig kjærlig, derfor vil jeg ikke tage det saa nøje med Dine Ord. Men vær nu retfærdig og sig: Hvad skulde jeg tale med Rôf'en om? Burde jeg ikke vente, indtil han tiltalede mig?"

„Det er nu det Samme!" svarede Onklen; „men Du er blevet en Goi! jeg har godt mærket det; men jeg har ikke villet sige Noget. Hvad kommer det mig ved? Du er barmitzvo[1]), og jeg har ingen Magt over Dig. Men jeg raader Dig for Dit eget Vels Skyld: Vend om, mens det er Tid! Det gaar ikke Den godt, der forlader Israels Gud, tro Du mig! Gjør ingen Hrillul Schem.[1]) Nu skal Du i Aften for første Gang besøge den rige Bernbaums dannede og fromme Familie: Tag Vare paa Dig selv! — Uvenner! Hvorfor skulle vi være Uvenner? Du er min Broders Søn, Du er velkommen i mit Hus som altid. Vil Du gaa med ind?"

„Nej, Tak, Onkel; jeg er bange, at Tante ogsaa vil skænde paa mig, naar hun hører om Besøget. Der, tag Din Brystnaal, og mange Tak for Laan."

„Den stakkels Brystnaal!" sagde Onklen og betragtede den; „da den blev stukket i Dit Kalvekryds, tænkte Ingen paa, at Besøget skulde gaa saaledes af!"

---

[1]) Se Pag. 69. [2]) Egenlig: Navnets Vanhelligelse — giv ingen Forargelse.

„Naa, Onkel, den kan dog ikke klage; den var jo med for at ses, ikke for at tale."

„Adsusponim!"[1]) sagde Onklen, der ikke kunde undertrykke et Smil, og gik ind i Huset.

Om Aftenen begav Jacob sig, ganske beklemt og ængstelig, til den fornemme Familie.

Da han traadte ind i Salen, hvor der var en temmelig talrig Forsamling, rejste Fruen sig og gik ham imøde med de Ord: „Velkommen, Hr. Bendixen! Det glæder mig at se Dem i mit Hus; det staar aabent for enhver Videnskabsmand, ung eller gammel. De vil her træffe flere, som jeg senere skal have den Fornøjelse at gjøre Dem bekjendt med. Vær saa artig at tage Plads, vi har Oplæsning."

Jacob bukkede, tog en Stol og satte sig hen ved Bordet. Omkring dette sad Fruen, hendes fire Døtre og to Sønner, desuden en ung jødisk Studerende, som engang om Ugen spiste til Middag i Huset, og Grossererens Kontorbetjent, der var Forelæser. Grossereren sad ved Kakkelovnen og sov. Henne ved Vinduet befandt sig et Par jødiske Studerende, senere kom ogsaa Levy.

„Hvor var det, vi slap?" spurgte Fruen.

„Ved Ha," svarede Kontorbetjenten; „jeg har sat min Negl over Ha'et."

„Hvem siger det Ha?"

„Noureddin."

„Naa, saa husker jeg det; læs videre."

Kontorbetjenten forelæste Aladdin med samme Tone, som om det havde været hans Principals Kassebog, og med stærk jødisk Akcent. Men Jacob var saa ganske opfyldt af sine Følelser som Gjæst og af Ærefrygt for det gjæstevenlige Hus, at han uvilkaarlig søgte at finde Alt smukt; snart fulgte han Oplæsningen med den Interesse, hvormed man hører en smuk Melodi, selv om den bliver slet foredraget. Studenterne ved Vinduet stak Hovederne sammen og lo.

Oplæsningen gik en Tid uforstyrret indtil det Sted, hvor

[1]) Spotter.

Noureddin raaber med nye Kobberlamper til Bytte mod gamle. Her vilde Oplæseren bringe nogen Afvexling ind i sit monotone Foredrag, og Ordene:

„Hvo vil sælge gamle Kobberlamper for nye?“

søgte han efter bedste Evne at gjengive med samme Tonefald, som der bliver raabt med Tørv paa Gaden.

Ved denne Larm vaagnede Grossereren, gned Øjnene og sagde: „Det var da en underlig Handel! Hvad er det for en forrykt Bog, I der har faaet fat i?“

Fruen sagde vred: „Forstyr os ikke i vor æsthetiske Nydelse ..... læs videre.“

Læsningen kom igjen i Gang, den rullede hen som Hjulene over en Stenbro.

Grossereren gjorde nogle Forsøg paa at falde i Søvn igjen; men, da det ikke vilde lykkes ham, rejste han sig op i Stolen og betragtede sin Kone. Efter nogen Tavshed sagde han:

„Hvad mener Du, Rebecca: Refoel Liebmann er idag bleven overkørt. Der skal være et skrækkeligt Hus med de mange smaa Børn.“

„Gud forbarme sig!“ raabte Fruen; „hvor skete det?“

„Paa Knippelsbro; jeg hørte det paa Børsen, men jeg nænnede ikke at fortælle Dig det strax.“

Fruen blev tavs, og det var tydeligt af hendes Blikke, at hendes Tanker var mere hos den fattige, ulykkelige Familie end ved Oplæsningen. Hun fik ikke sit gode Humør igjen, før hun havde hvisket noget til Datteren og denne var gaaet ud, uden Tvivl for at besørge Noget sendt til Refoel Liebmanns Familie. Derpaa nød hun igjen Oplæsningen.

„Skal vi ikke snart have The?“ spurgte Grossereren noget efter.

Fruen sagde: „Nu ere vi strax færdige. Aron, skynd Dig lidt mere.“

En af Studenterne sagde halv højt: Hyp! Oplæsningen slog nu virkelig ogsaa om fra det rolige Trav til Galop. Da Forelæseren kom til det sidste Ord, standsede han saa pludselig, som om Vognstangen var stødt mod et Træ. Man følte ordenlig Rykket.

The og andre Forfriskninger blev nu budt om til Selskabet.

Fruen sagde: „Det er dog et dejligt Værk! Klassisk!“

„Om Forladelse, Frue!“ sagde en af Studenterne, en Jurist, og nærmede sig ivrig Bordet: „Der er dog betydelige Fejl deri. Hvis det ikke var blevet en Modesag at finde Aladdin klassisk og guddommelig, saa kunde forstandige Folk nok skaffe sig Gehør. Jeg skal blot gjøre opmærksom paa nogle faa Ting, saa vil De vist give mig Ret. Hvad jeg først og fremmest forlanger af en Digter, er Sandhed og Naturlighed. Dermed mener jeg, at f. Ex. en Matros skal tale som Matros og ikke som Professor, en Hyrde som Hyrde og ikke som Grosserer og Skibsrheder — er det ikke rigtigt?“

„Jo, det er meget rigtigt!“ sagde Fruen.

„Naa, saa fordrer jeg ogsaa, at Orientaleren skal tale som Orientaler og have orientalske Skikke. Han skal ikke .... aa, maa jeg laane Bogen ..., Aladdin skal ikke tale om at „rive Buxerne itu paa Knæet“, hvilket ikke er østerlandsk, da man i Orienten ikke gaar med Benklæder; ligeledes skal han ikke „spille Væg, Klink og Pind og So i Hullet“, hvilket er kjøbenhavnsk og ikke østerlandsk. Endnu urimeligere er det, at han „maaler unge Damer over Brystet“ i fremmed Hus; thi Sligt tillades ikke i østerlandske Haremer. Alt Sligt kunde Digteren have undgaaet ved at gjøre sig den Ulejlighed at læse lidt om Orienten, hvorom forskjellige Rejsebeskrivelser give tilstrækkelig Underretning. Fremdeles er det tankeløst at lade en fattig Skræderdrengs Livret være Fasaner ....“

„Ja, men i Orienten, Hr. Isaksen!“ sagde Fruen.

„Naa, ja, lad gaa da med Fasanerne; men Kjødsuppe, som Aladdin faar bragt af Lampens Aand, den har man da ikke i Orienten.“

„Er De ganske vis derpaa, Isaksen?“ spurgte Levy; „hele Menneskeslægten nedstammer jo fra Lilleasien, hvo ved, om ikke Kjødsuppen er gaaet samme Vej?“

„Jeg har ikke Lyst til at spøge nu,“ sagde Isaksen mut; „hvad jeg her siger, er mit ramme Alvor, jeg harmer mig over, at slige Fejl, der ere iøjnefaldende for den sunde Menneskeforstand, have saa længe kunnet hengaa upaatalt.

Man kan ikke et Øjeblik overlade sig til Illusionen i dette Værk, Ens Forstand bliver hvert Øjeblik ubehagelig berørt. Mustapha, Morgiane, Noureddin, Aladdin o. s. v falde hvert Øjeblik ud af deres Rolle som Østerlændere og tale som Kjøbenhavnere. For Ex. Pag. 66 nævnes „Rakkerkulen" i Ispahan! .... Her, Pag. 100, taler Morgiane om „Siberien" ..... Pag. 186 tales om „Themaskiner" og „Æbleskivepander" i Ispahan; .... Pag. 324 synge Alferne Salmer og bede Allah lønne Fatime. Det er jo væmmeligt. Der er især et Sted, hvorom jeg endnu for faa Dage siden disputerede med en af mine Bekjendte, det er Pag. 48; Digteren lader Lampens Aand sige:

„En ny Prometheus atter vil forene
Det ædle Lys med Mennesket idag;
En anden Odin, gjennem Bjergets Stene,
Faar Drikken ved Gunlødes Favnetag."

Dette Kjendskab af Lampens Aand til den græske og nordiske Mythologi lader sig vistnok juridisk forsvare: For Lampens Aand behøver ingen Videnskab at være ubekjendt. Men poetisk taget er Lampens Aand østerlansk, en østerlandsk Aand og Duft skal være udbredt over Lampens Æventyr. Det er Oehlenschlæger, der praler her med sine mythologiske Kundskaber og atter rent river os ud af Illusionen. Og saa tager han oven i Kjøbet Brudstykker af den græske og nordiske Mythologi i en Mundfuld, saa at man kunde ærgre sig sort — — hvad siger De, Hr. Bendixen? Har jeg ikke Ret?"

Jacob svarede nølende: „Jeg har virkelig ikke før set de Fejl, De nævner, ligesaa lidt som jeg vidste, at der var Pletter i Solen, før Astronomerne fortalte mig det."

„Studerer De Astronomi?" spurgte Fruen hurtig.

Et Par af Studenterne gave sig til at le. Fruen vendte sig til dem med Taarer i Øjnene og sagde: „Herregud, hvad sagde jeg da, siden De le af mig?"

De to Studenter blev røde i Hovedet og forsikrede, at det var ikke af Fruen, de havde let.

Fruen vendte sig fra dem med lettet Hjerte og sagde til Isaksen: „Det kan virkelig gjerne være, at der i Alad-

din findes alle de Fejl, som De har nævnt. Aron læser ogsaa saa forkert op, at man ganske overhører Fejlene. Aron! Du burde lægge Dig efter mere Smag. Men forresten er det dog min Mening om Oehlenschlæger, at han er en dygtig Mand. Han er sommetider noget overspændt og unaturlig, og hans Fag er maaske ikke de persiske Sagn; han burde holde sig til de danske og romerske."

„Ja," sagde Isaksen, „der er for Ex. Sagnet om Amor og Psyche, det gad jeg set ham behandle."

„Amor og Pysike?" sagde Fruen; „det forekommer mig, at her blev talt om det forleden?"

„Om Forladelse, Frue!" faldt Isaksen ind; „det hedder ikke Pysike, men Psyche."

„Det er dog forskrækkeligt, som De hovmestererer mig i Aften!" sagde Fruen vred; „det skrives P, s, y, og siger det ikke Pys?"

„Nej, det siger Psy, Frue."

„Kom ikke og lær mig det!" raabte Fruen; „min sunde Menneskeforstand skal De ikke afdisputere mig! Det siger Pys — gjør det ikke, Aron?"

„Jo, jeg læser det rigtignok altid som Pys," sagde Aron.

„Jeg forsikrer Dem, det hedder Psy, Frue!"

„De er uartig, Hr. Isaksen; det er ikke kjønt af Dem, her i mit eget Hus. De tror ogsaa, fordi De er Student, at De har slugt Alverdens Visdom! Naa!"

„Og De, Fru Bernbaum, tror nok, fordi De har lidt flere Penge end mine Forældre, at De kan behandle mig saaledes!" sagde Isaksen og tog sin Hat. „Jeg skal saamænd ikke oftere falde Dem besværlig! Men, om det saa var de sidste Ord, jeg skulde sige, saa hedder det Psy! Godnat!"

Der var Ingen tilstede, som kunde gribe Samtalens afbrudte Traade og udslette det ubehagelige Indtryk, som denne Scene havde gjort. Der blev vexlet nogle usammenhængende Bemærkninger om Vind og Vejr, og lidt efter lidt listede man sig bort.

Da Levy og Bendixen havde gaaet et Stykke sammen henad Gaden, sagde Bendixen: „Der var noget Underligt ved dette Aftenselskab; det var næsten, som man kunde tænke sig Kejser Christoph og hans Negre holde Hof

paa Hayti. Man læser jo om dem, at En gaar med et Par Generals-Epauletter paa den forresten nøgne Krop, en Anden har et Par store Rytterstøvler og Kjole, men ingen Benklæder; en Tredje nøjes endog med et Par Sporer paa Hælen. Saadan havde de her pyntet sig med æsthetisk Dannelse: Isaksen havde den prosaiske Forstandighed med al dens nøgne Tørhed, Fruen har den følsomme Uforstandighed, og hendes Sønner og Døtre havde, som det lod, slet Intet, ikke engang Sporen paa Hælen."

„Det er et meget godt Billede!" sagde Levy leende, „det gaar noget forstyrret til. Men" — tilføjede han alvorligere — „Dannelsen vil heller ikke kunne trænge rigtig ind i Jødernes Familieliv, før vi, som gaa forud, selv danne Familieliv."

„Jeg vilde ønske," sagde Jacob, „at jeg ikke havde været tilstede. Det har virket nedtrykkende paa mig at se Jøder bære sig saaledes ad. Hvad maa de Kristne tænke om os, naar de blive Vidne til slige Scener som dem imellem Fruen og Studenterne."

„Mig var det heller ikke videre behageligt — —" Her afbrød pludselig Levy sig selv med en høj Latter. „Det er dog komisk," sagde han, da Jacob forbavset saa paa ham, „det er næsten naragtigt at tænke sig, at vi strax komme til at tale alvorlig og dybsindig om vor „Nation"! Et Par kristne Studenter, der gik fra et Selskab, vilde tale om Vin, Lhombre eller Fruentimmer, som det anstaar fornuftige og sædelige unge Mennesker."

„Og dog," vedblev han lidt efter, „det er netop et Tegn paa, at det i Grunden ikke staar saa slet med Jøderne. De enkelte Mennesker staa aldrig aandig isolerede, de ere Børn af deres Tid og deres Omgivelser. Netop vor Sorg over Jøderne tilkjendegiver, at der i vort Folk rører sig en ny Aand. Giv Tid! Jøderne komme nok med! Vor nuværende Dannelse er en i Hast opført Bygning; medens den hvidtes udvendig, ligger endnu Meget under Arbejde indvendig. Om tyve, tredive Aar, naar de Kræfter, som nu røre sig, have gjæret og klaret sig, saa skulle vi nok tvinge de Kristne til at respektere os."

„Gud give det!" sagde Jacob; „Alt, hvad jeg ønsker, er at kunne erhverve mig en almindelig agtet Stilling iblandt dem."

„Den Ærgerrighed er ikke af de største,“ sagde Levy.

„Og dog kan det holde haardt nok at faa den tilfredsstillet!“ svarede Jacob sukkende.

„Nej, nu kommer vi for dybt ind i Materien!“ raabte Levy; „i Aften vil jeg s'gu være glad og fornøjet; kom og lad os gaa ind til en Konditor.“

ANDET KAPITEL.

En Dag kom Levy ind til Jacob som et Menneske, der har lagt en stor Byrde fra sig og trækker Vejret.

„Ah, god Dag!“ raabte han, „lad mig faa en Pibe! Jeg har otte Dages Permission fra Hospitalet for at studere noget Anatomi; men nu vil jeg først hvile ud i Eftermiddag. Derfor kommer jeg til Dem; først passiare vi lidt, og saa gaa vi ud sammen, hvad? Men hvad Pokker er det for et Ansigt, De sætter op? Nu har jeg dog mangen Gang set Dem sur, men aldrig saa grund-melankolsk-sur som idag. Deres Mave maa være i Uorden, eller ogsaa er De biliøs, maaske have vi endog en Affektion af Leveren. Eller, lad mig se, vi havde igaar et interessant Tilfælde med en Læsion af Rygmarven. Det vilde være mig yderlig kjært at kunne betjene Dem med min endnu friske Erfaring. Føler De Tørst? Lad mig se Deres Tunge.“

„Tag Dem en Pibe, Levy; men spøg ikke, jeg kan virkelig ikke taale Spøg idag.“

„Er der mødt Dem nogen virkelig Ubehagelighed, er der indtruffet Noget?“ spurgte Levy alvorlig.

Dem kan jeg sige det, Levy, De vil forstaa mig. Ja, jeg vil udtale mig engang, det bliver mig nu for trykkende.“

„Min Gud, hvad er der i Vejen? Er det en Kjærlighedssorg?“

„Ja, det er en Kjærlighedssorg,“ sagde Jacob bittert; „men Ulykken er, at der er saa meget Had i den Kjærlighed. — O, ja, det kan godt kaldes en Kjærlighedssorg!

Mit hele Sind, min Aand, min Tilbøjelighed tilhører de Kristne, og jeg kunde ønske mig istand til at rykke imod dem i Spidsen af en Hær, til at bombardere Kjøbenhavn, for at erhverve mig deres Gjenkjærlighed."

„Den Metode er endnu ikke forekommet i min Praxis," bemærkede Levy.

„Spot mig ikke, om jeg ogsaa gjør mig latterlig i Deres Øjne. Jeg er for irriteret til at kunne veje mine Ord."

„Men, i Guds Navn, hvad har man da gjort Dem? Og hvem er det, der har saaret Dem saa dybt?"

„Det er ikke et nyt Saar, der er tilføjet mig; det er et gammelt, der er revet op. Ja, det Saar er gammelt, jeg tror, jeg fik det ved min Fødsel. Det er den Jøde-Forfølgelse, jeg har lidt under andetsteds, og som nu paany træder mig imøde. Hvad Skoledrengene begyndte, fortsætte Studenterne. Imellem Timerne paa Kollegierne gjør man sig indbyrdes lystig og glad — lad det være i sin Orden. Nu fandt de idag paa at kaste Papirskugler paa hinanden, og skjønt jeg ikke deltog i Spøgen, fik jeg dog en Mængde i Hovedet. I Førstningen troede jeg, det var af Vanvare; men saa hørte jeg snart En, snart en Anden sige: „Giv Jøden den!" Jeg lod, som jeg ikke hørte det, og taalte rolig Alt. Men tilsidst kom der et Stykke Træ og traf mig i Ryggen. Saa rejste jeg mig, greb Træstykket og slog det af al Magt ind imellem dem; det ramte En i Hovedet, saa han maatte gaa sin Vej. Nu er der paakommet mig en ubetvingelig Ulyst til at gaa paa Kollegier. Selv Adgangen til Universitet spærre de for mig, for Jøden. Hvormed har jeg forskyldt denne Forfølgelse? Er det ikke voxne Mennesker, have de ikke Forstand nok til at erkjende, at Videnskaben er vor fælles Moder, at vi ere Brødre? . . . ."

„Ja, men Brødrene slaa hinanden Træstykker i Hovedet."

„Spøg ikke, Levy!" sagde Jacob; „kan De ikke forstaa mine Følelser og dele min Indignation, saa sig det, og saa tier jeg."

„Jeg forstaar, aabenhjertig talt, ikke, at De af nogle faa kaade Drenge vil lade Dem udelukke fra Kollegierne, i Stedet for at gaa derop og se dem trodsig i Øjnene."

„Ak, Levy, De fatter ikke, at dette har en langt dybere Betydning for mig. De gaar maaske saavidt at tro, at hele min Smerte hidrører fra Træet, der har ramt mig i Ryggen. Nej, vel er det en Ubetydelighed, der er sket; men den minder mig om al den Elendighed, der tynger paa mig og paa Dem med, Levy — Jøde! Hvorfor blev De ikke ligesom Deres Fader Schächter[1]), hvorfor blev jeg ikke staaende bag min Faders Disk? Hvorfor har vor Aand forladt det Hjem, hvor der var kjærlige Arme, og søgt „Wahlverwandtschaft" med den kristne Aand, som foragtelig støder os bort? Vi ere og blive Jøder, ligesom Negerslaven er og bliver sort, selv om de „emancipere" ham. Som han blive vi emanciperede til at forstaa en Frihed og Lighed, der forgiftes os. Glemme de nogensinde over Mennesket Jøden? Staar ikke Jøden altid for deres Tanker som en Adskillelse? Det hedder ikke i et Selskab: Lutheraneren Petersen, Lutheraneren Jensen o. s. v.; men Jøden Bendixen hedder det, om det end ikke siges højt. Vil man være rigtig pæn, siger man Mosait eller Deres Folk. Sidder jeg og spiser imellem dem, og der f. Ex. bydes Skinke om, saa glemmer min Nabo, idet han rækker mig Fadet, aldrig at spørge mig: Spiser De det? Tør jeg byde Dem heraf? .... Jøde! Jøde! skulde man ikke tro, at vi bare dette Ord indebrændt paa Panden, siden de aldrig undlade at erindre det!"

„Det er sandt, hvad De siger; men jeg er vant til Sligt, eller jeg er ikke saa sensibel i denne Henseende; nok, mig generer det ikke videre. Byder En mig Skinke, saa spiser jeg den, om han saa ytrer nok saa megen Tvivl om min Kapacitet dertil."

Jacob tav udmattet og fortrædelig, og der blev en Pavse.

„Hør, Bendixen!" — raabte endelig Levy, og en Sitren i hans Ansigts Muskler viste, at han i dette Øjeblik bevægedes af en dybere Følelse — „jeg indser nok, at der er stor Forskjel paa os To. Jeg er fattig; hos mig har Hensynet til min Fremtid, til Brødet, overvundet den Pirrelighed, som ogsaa har været i min Sjæl, skjønt mindre end

[1]) Slagter for Jøderne. En Bestilling, der er langt højere blandt Jøderne end blandt de Kristne, da Schächteren maa være en meget hellig Mand.

hos Dem. Jeg er ogsaa et let, ligegyldigt Gemyt; men De er mere kolerisk, drømmende, og De er desuden formuende, Næringssorgen vil hos Dem ikke kvæle de andre Sorger. De maa tage en Beslutning, en energisk Beslutning, De kan ikke som jeg færdes i begge Regioner, De maa vælge enten den ene eller den anden. Bliv Jøde, slut Dem til Jøderne, studer jødisk Theologi og bliv Rabbiner."

„Det er umuligt!" udbrød Jacob hurtig. „Forkaster ikke min Overbevisning største Delen af de jødiske Ceremonier? Skal jeg bygge min hele Fremtid paa Hykleri og Falskhed? Desuden kan jeg ikke slutte mig til Jøderne. Den første Betingelse for et lykkeligt Samliv er Lighed i Dannelse. Og ligesaa godt kunde De raade mig til at leve i en lille Kjøbstad mellem Skomagere og Skrædere — hvor hjertelige og godmodige de end maatte være. Mit Blod elsker Jøderne; men min Aand kan ikke leve imellem dem. Det er en kristelig Aand, og den søger med instinktmæssig Heftighed sine Lige."

„Saa bliv Kristen! Lad Dem døbe!"

„Levy! Det kan De ikke mene alvorlig. Lade mig døbe! fornægte min Fortid, min Barndom, min hele Tilværelse . . . . Lade mig døbe! fejg forlade Kampen — thi det føler jeg, og jeg har aldrig følt det tydeligere end netop i dette Øjeblik, at det er en Kamp og en højere Kamp end for min ubetydelige Person. Det gjælder mit Folk, mit stakkels forkuede Folk, min døde Moders Slægt. Naar vi, som i Dannelse ere gaaede forud for vort Folk, forlode det, saa vilde jo tilsidst ikkun Bærmen blive tilbage og de Kristnes Overmagt være fuldstændig, deres Forfølgelse retfærdiggjort. Nej, jeg vil kæmpe mod de Kristne, for at de i mig netop skulle anerkjende Mennesket trods Jøden — lad mig gaa tilgrunde i Kampen, jeg indvier mig til den. — Desuden," vedblev han efter en Pavse, og hans Stemme blev dybere, han stirrede hen for sig; „desuden anerkjender jeg ikke den kristelige Religion. Vel er Jødedommen i Opløsning under sin Berørelse med Civilisationen, og Opløsningen griber de Gemytter, som gaa forud; en Orm gnaver paa vor Tilværelse, og vi sønderrives, fordi vi staa midt i Overgangen. Men den nuværende Kristen-

dom vakler ogsaa, Troen er borte af Gemytterne, og de søge ængstelig, næsten fortvivlede, en ny Kristendom. Ormen gnaver den hele Slægt, Fortvivlelsen ruger over den. Naar de synge deres gladeste Sange, synes jeg at høre en hemmelig fortærende Smerte igjennem Tonerne. De vide ikke af det, Jublen stiger, og Fortvivlelsen hæver i samme Grad sin dæmonisk-spottende Stemme. Naar jeg ved en saadan Lejlighed sidder imellem dem, forekommer det mig med stille Gru, at Samson rører ved Bygningens Grundpiller og vi Alle skulle begraves."

Levy saa tavs paa ham.

Jacob vedblev: „Og det har været min Trøst i den lange Undertrykkelse, at Elendigheden hviler over os Alle."

„Bendixen! Bendixen!" sagde Levy; „der er noget Forfærdeligt i Deres Gemyt."

„O, i dette Øjeblik føler jeg ret, hvorledes jeg hader dem! Lad mig nu kun tale rent ud: Jeg har anset det for en Ære, for en Nedladenhed, naar en af dem gik ved min Side over Gaden! Gives der Had nok i Verden til at opveje denne Ydmygelse!"

„Og jeg har hørt kristne Studenter bebrejde Dem, at De er stolt, frastødende, tilbageholdende!" raabte Levy.

„Fordi jeg i min Ydmyghed har frygtet for at nærme mig dem! Fordi jeg har ventet paa en venlig Imødekommen fra deres Side med samme frygtsomme Længsel, som Slaven venter paa et venligt Blik fra sin Herre."

„Men kan De ikke indse, at der ogsaa paa Deres Side maa være Fejl, naar Folk, som have villet nærme sig Dem, ikke have kunnet?"

„Jeg er den Forkuede; det tilkommer dem at nærme sig mig."

„Men tror De da, at enhver Kristen altid gaar og bærer paa Erindringen om Jødernes Forkuelse, saaledes som De altid gjemmer den i Deres pirrelige Sind?"

Jacob tav.

„Vær ikke uretfærdig," tog Levy atter Ordet. „Jeg foreslog Dem før et af to Alternativer; jeg ser, der gives meget godt et tredje. De kan godt være som jeg og omgaas de Kristne. Betving blot Deres Sinds Pirrelighed. Hvorfor vil

De ikke søge Omgang med Mennesker, der aabenbart ynde Dem? Der er f. Ex. Wilhelm Fangel; han taler altid om Dem med største Velvilje, han er næsten forelsket i Dem. Hvorfor kommer De ham ikke imøde? — De vil føre Kampen for Jøderne, siger De. Hvorledes vil De føre den? Gives der noget andet Vaaben end Selvbeherskelse? Gives der andet Middel end at nærme Dem til de Kristne og de Kristne til Dem? Vi jødiske Studerende skulle føre Kampen, det er sandt. Vi skulle gaa forud ind imellem de Kristne og ved vor Personlighed lære dem at anerkjende det Gode hos Jøderne. Nu velan, lad os gaa .... tag Deres Hat, saa ville vi gaa ud paa kirurgisk Akademi; der træffe vi Fangel og flere Andre. Jeg vil være Deres Læge og saagar Deres Apotheker og Sygevogterske, jeg vil ikke alene foreskrive Lægemidlet, men selv tilberede og give Dem det. Kom nu!"

Jacob tøvede.

„Bendixen!" sagde Levy, „nu er Turen til mig at være alvorlig. Jeg aabner Dem idag Døren til Menneskene. Maaske træffe vi To aldrig mere hinanden i den Sindsstemning som idag; jeg vil maaske aldrig mere føle den Interesse ved at staa Dem bi som i dette Øjeblik. Benyt Øjeblikket, eller Døren falder til."

Jacob tog sin Hat og fulgte med.

TREDJE KAPITEL.

Blandt Studenterne ved Kjøbenhavns Universitet ere Medicinerne de muntreste og de, der nære de færreste Fordomme. De se i Mennesket kun det mer eller mindre gode Menneske, maaske endog kun det mer eller mindre gode Kadaver. Da en jødisk Tyfus behandles med de samme Medikamenter som en kristelig, da et jødisk Ben ikke er vanskeligere at afsave end et kristeligt, da endelig Musklerne og Nerverne ligge i samme Orden paa en Jøde som paa en Kristen, se de ikke den ringeste Grund

til at gjøre Forskjel mellem Kristen og Jøde. Deres Studiers Natur fører dem nærmere sammen end de andre Studerende; derfor, og tillige fordi de blive fortrolige med at se Liv og Død, Smerte og Helbredelse, balancere, og en Pille, et Klyster gjøre Udslaget, er der mere ungdommelig Hensynsløshed, mere selskabelig Lystighed imellem dem end imellem hine.

Blandt disse Mennesker befandt Jacob sig snart vel, og ved de hyppige Sammenkomster paa Fødselsstiftelsen og Hospitalet, hvor videnskabelige Disputer afvexlede med den letsindigste Spøg, kom han da til at deltage i det Studenterliv, der altid var forekommet ham saa herligt. Det var Selskabeligheden mere end Lystigheden, der var ham saa vederkvægende; det var Følelsen af engang at være mellem Kammerater, der var ham saa velgjørende.

Saaledes tilbragte han da sit første Studenteraar; han tog anden Examen, og det var naturligt, at det Brødstudium, han derefter valgte, blev Medicinen. Med den større Munterhed, der drog ind i hans Sind, forsvandt ogsaa meget af Pirreligheden, og han begyndte at tro, at der ingen særegen Forbandelse hvilede over ham, eller at i det Mindste den, som havde nærmet sig ham i hans Barndom og Ungdom, var draget bort som et Uvejr.

Jacob var nu tyve Aar, og efter at have hørt ham omtale saalænge ønske vel i det Mindste nogle Læserinder at vide, hvorledes han saa ud. Nu, han saa ud som en Jøde, der har lært Noget — det vil sige: Intelligensen havde forædlet Udtrykket i det for Mange frastødende jødiske Fysiognomi. Thi Videnskaben gaar lutrende gjennem Sjælen, og Sjælen arbejder og arbejder saa længe, indtil den faar gjort sin Bolig nogenlunde passende til sig, indtil den, saa at sige, faar Ansigtet gjort til sit Skilt.

— — Jacob er nu tyve Aar og Fortællingen er saaledes atter i en Hast sprunget over et Par Aar af hans Liv. Hvorfor ikke? Intet Menneskes Liv er i Virkeligheden en uafbrudt Række af Begivenheder, der fortjene at optegnes. Man maa engang imellem give Helten Tid til at puste lidt.

Kun: ligesom man fra en bortrejst Ven modtager et enkelt Brev, der orienterer En i hans Rejse, saaledes tage vi en enkelt Episode fra denne Tid, der kan orientere os i de oversprungne Aar.

En Skovtur.

„Hvor den Regn, der faldt inat, har gjort Luften frisk og behagelig," sagde en af Volontærerne, der en Morgen stode ved Vinduet og saa ud i Grønnegaarden, medens de ventede paa Professoren til Kliniken.

„Jeg kunde have Lyst til at tage i Skoven idag," sagde en Anden og saa op mod den mørkeblaa Himmel; „er der Nogen, der har Lyst at tage med?"

„Ja, lad os Alle gjøre en Skovtur idag!" raabte den Første.

„Jeg kan ikke, jeg skal informere — jeg skal til min Manuduktør — jeg er inviteret ud — —" lød det beklagende fra alle Sider.

„Jeg tror, ved Gud, her er Rebellion mod Forfatningen," sagde Levy; „jeg tror, Hospitalet vil være fornuftigt. Du skal til Din Manuduktør, Du skal informere, Du skal, Gud ved hvad .... Alt dette, hvorfor I netop bør tage i Skoven, anføre I som Grunde til ikke at tage derud. Maa jeg be'e, at Hospitalets Ide ikke krænkes, og at Skovturen kommer istand."

„Da Sagen engang er bragt paa Bane, tør den ikke falde!" raabte Fangel; „for Hospitalets Æres Skyld bør i det Mindste en Vognfuld kjøre ud. Først bør de Frivillige melde sig ligesom til en (Storm og det kan godt komme til en Storm); Resten udtages ved Lodtrækning. Hvo tager frivillig med? — han træde frem!"

Alle traadte frem.

„Det kan jeg lide," vedblev Fangel. „Og nu bør der sendes Deputationer til Fødselsstiftelsen og til Almindeligheden."

Levy sagde: „Vi burde gjøre som Saul, der slagtede sin Oxe og sendte de blodige Stykker om i Landet med Ordre til Udmarsch mod Fjenden og med den Besked:

Saa skal der gjøres med hver den, der ikke følger Saul og Samuel."

„Bravo!" raabte Fangel; „Grøndal, slagt Levy og drag med de blodige Stykker om i Israel."

„Ak," svarede Levy; „man har dog Ret, naar man siger, at vor Tid er den forkerte Verden. Imidlertid, jeg bøjer mig for Tidsaanden og rækker Hals for Grøndal og Fangel."

„Godt svaret paa en flov Vittighed!" raabte Fangel. „Skovturen begynder godt. Allons! Lad os i en Fart faa dem befordrede ind i Evigheden, der ville afsted, for at Skovturen ikke skal blive forsinket."

„Men hvor er Bendixen?" spurgte En; „ham maa vi da have med. Han er saa godt som et Thermometer eller som en Sikkerheds-Ventil. Naar vi Andre ere glade, bliver han alvorlig, ere vi alvorlige, bliver han overgiven og vild. Han er ved en saadan Lejlighed at ligne med Træfladen i Watts Dampmaskine, der bringer Vand ind i Kjedlen, naar der er for lidt, og stopper, naar der er for meget."

„Der er Thermometret, Sikkerheds-Ventilen, Træfladen o. s. v.!" raabte Fangel og pegede mod Døren, som Bendixen i dette Øjeblik aabnede.

„Bendixen! tager Du med i Skoven idag?"

„Ja, naturligvis. Tager Nogen derud?"

„Vi Alle."

„Det er jo prægtigt. Hvad Tid?"

„Klokken 4 samles vi her og gaa saa ud og tage Vogn."

I dette Øjeblik kom Professoren, og Forretningerne begyndte. —

„Ha, hvor det er herligt at være fri, at være undsluppen Byen, hvor Aandedrættet tynges af Volde og Grave og Spidsborgere og taarnhøje Huse! Jeg indsuger den friske Luft, som den Tørstige indsuger Duggen og ikke tror at kunne blive læsket. Kunde man blot et Øjeblik opløse sig i Luften og tabe sig i en Hvirvelvind eller endnu bedre i en Skypumpe: bore sig paa lette Vinger ned i Havet og atter fare op, helt op mod Solen! — Det er et travrigt Lod, et Menneske har; selv i Døden bliver man ikke fri, men puttes ned i et veltillukket Fængsel, i Jorden.

Bedre var det dog, om Legemerne endnu brændtes, og Asken, som salig Pugatschews, strøedes for alle Vinde."

Dette lange Udbrud kom fra Bendixen, da Vognen rullede ud paa Strandvejen og Sundet med de hvide Sejlere laa udstrakt for Blikket.

Grøndal, hans Sidemand, svarede paa hans Hjerteudgydelse: „Jeg saa ogsaa hellere, at Legemerne brændtes. Saa vare Folk ikke saa forhippede paa at faa deres Døde hele i Jorden, og saa fik man dog engang imellem et ordenligt Kadaver."

„Aa, Du tænker aldrig paa Andet end Kadaveret!" raabte Bendixen. „Jeg tænker, naar Du engang træffer et Fruentimmer med en rigtig interessant inkurabel Sygdom, gifter Du Dig med hende blot for at beholde Liget."

„Det kan gjerne være," svarede Grøndal.

König, der sad bagved, blandede sig i Samtalen:

„Det er en bekjendt Sag," sagde han, „og det kan logisk bevises, at Grøndal ikke kan komme i Himmerig."

„Hvorledes da?" spurgte Jacob.

„Jo; thi selv om Gud vilde være rigtig naadig imod ham, vilde han dog ikke sætte ham i Himlen, da Himlen ikke vilde være noget Himmerig for Grøndal, fordi der ingen Legemer findes. Grøndals Himmerig vil være Helvede, hvor han kan iagttage enhver tænkelig Sammentrækning af Musklerne i de forskellige Sorter Ild, hvorved Synderne steges."

„Det er et højst ulogisk Bevis," sagde Grøndal. „Naar Patienterne medbringe deres Legemer til Helvede, hvorfor skulde de saa ikke ogsaa medbringe dem til Himmerig?"

„Hør ham!" raabte König; „han har saagar afskaffet Udtrykket Mennesker og bruger i dets Sted Patienter."

„Kommer da noget Menneske til den anden Verden uden som Patient? Lider ikke Enhver tilsidst af den inkurableste, den mest akute af alle Sygdomme: Døden? — Forresten er det mig s'gu ligegyldigt, hvor det Pust kommer hen, som jeg agter at give fra mig, naar jeg dør."

„Saa Du tror ikke engang paa en Sjæl og Sjælens Udødelighed!" raabte König.

„Bah!" svarede Grøndal og pustede Røgen af Cigaren langt ud, og hans Ansigt antog et mere ædelt, tænksomt Præg: „Jeres Udødelighed er mig for massiv. Hvad jeg virker hernede i Tanke eller Handling, i Kamp med Verden og med mig selv, er min udødelige Del. Naar Blækket er udløbet af Pennen, kan den ikke skrive Mere. Men hvad den har skrevet, og hvad der staar til evig Tid, det er ikke Blæk og Pen, det er Aanden, der var i det Skrevne."

Flere toge Ordet i denne Disput, og Enhver kom, som det ved slige Lejligheder plejer at ske, med sin Mening om Udødeligheden og Livet hinsides.

Tilsidst udbrød Bendixen, stirrende tankefuld ud i Horisonten, hvor Himmel og Jord berørte hinanden: „Det er forunderligt, som Enhver indretter sig Udødeligheden og Livet hinsides efter eget Behag, og hvorledes man strides om at faa Vorherre til at foreskrive de samme Regler. Som om Livet hinsides blev konstitueret ved en Majoritetsbeslutning! Udødeligheden — hvad er den Andet end hele Menneskelivets Poesi, den Kilde, hvorfra enhver poetisk Følelse udstrømmer. Naar Poesien dør i mig, dør min Sjæl, om end Legemet lever en Stund endnu. Der gives ingen Udødelighed uden for den, der tror derpaa, og den, som tror derpaa, behøver ingen, hans Liv har været skjønt nok, han har faaet Lønnen for sin Tro. Jeg tror paa den evige Poesi og det evige Liv."

„Du er ingen Jøde, Bendixen," sagde Grøndal.

„Det kan gjerne være, men jeg er heller ingen Kristen!"

„Bendixen! Har Du senere set den lille Clara, der blev udskreven i forrige Uge?" raabte man fra det bageste Sæde.

„Nej, jeg har ikke," svarede Bendixen i en ærgerlig Tone.

„Hun kastede dog altid sine smægtende Øjne paa Dig. Du ved nok, hvor hun bor; men Du vil beholde hende for Dig selv."

„Aa, jeg holder ikke af de smægtende Øjne. De love Mere, end de holde — og Mere, end de kunne opfylde."

„Hvad der det for noget Snak! Gjør Dig nu ikke til noget Dydsmønster."

„Jeg gjør mig ikke til noget Dydsmønster. Jeg appellerer til Eder selv. Saadant et Øjekast, saadant et Solstik, der falder i Sjælen, bedøver det ikke i et Øjeblik Sjælen med den dunkle Anelse om en navnløs, ubekjendt Salighed? Og finder man den, naar Opfyldelsen kommer — have I fundet den?"

„Man gaar videre og vedbliver at søge, Livet er en fortsat Kamp og Stræben?" svarede man muntert.

„Jeg ynder ikke den Hjerteve, som de korte kokette Glimt fra smukke Øjne vække. Jeg vil helst være fri for den flygtige Opblussen af den evig utilfredsstillede Længsel."

„Hjerteve! Bendixen er hysterisk!" raabte man og lo.

Jacob tav, og Samtalen fortsattes i en ny Retning. — Noget efter kørte Vognen ind paa Klampenborg.

Huset fik travlt med de støjende Gjæster, der forlangte Opvartning, skreg og lo, spurgte efter alle mulige Ting og, naar de fik Svar, havde glemt, hvad de havde spurgt om. Efter lang Betænkning og Raadslagning, der stedse blev alvorligere, havde endelig Enhver bestemt sig og bestilt, hvad han ønskede, og i rolig Forventning spadserede man om i adspredte Grupper.

König og Jacob vare tilfældigvis komne hen til Spiskammervinduet, og Jacob betragtede nogle Forglemmigejer, der stode i Potter.

„Maa jeg tage en af disse Blomster?" — sagde han til Husjomfruen, der stod indenfor.

„Ja, vær saa artig," svarede den smukke Pige venlig.

„Hvad er det?" — spurgte König og traadte nærmere — „o, Forglemmigejer! Jomfru, vil De give mig en til Erinring om Dem?"

„Ja, gjerne," sagde hun leende, plukkede et Par Blomster og rakte ham dem.

Jacob gjorde med Lynets Hurtighed en Iagttagelse, der vakte en Følelse af Ydmyghed, Smerte og Fortrydelse hos ham.

„Da jeg bad om disse Blomster" — sagde han til sig selv — „var det ikke for Blomsternes Skyld, den

smukke Pige gav dem Skjær, og jeg bad om dem for hendes Skyld. Men jeg sagde: Maa jeg tage dem? Men han, det lykkelige Menneske, født i det kristne Folk, gjennemtrængt uden at mærke det af Romantikens Duft, finder strax det rette Ord og siger: Vil De give mig dem? O, hvor disse Kristne ere lykkelige!"

De gik bort. König satte Blomsterne i sit Knaphul og havde efter en halv Times Forløb tabt dem; Jacob gjemte sine i sin Tegnebog. Men da han kom tilbage mellem de Andre, var der i hans Indre en urolig Higen, en resigneret Fortrydelighed over hans Skjæbne, han betragtede næsten de Andre som formede af et bedre Stof end han.

Der blev spurgt: „Skal vi ikke tage os Noget for, til Maden er færdig?"

„Lad os lege Røvere!" sagde Jacob glad.

„Lege Røvere?" sagde Nogle spottende; „ja, hvis her var et Nonnekloster i Nærheden."

Jacob undsaa sig ved at tilstaa, at han aldrig havde leget, og at han vilde benytte Lejligheden til at lære denne Lyksalighed at kjende.

Man kom ikke til nogen Beslutning og vedblev at slentre om, indtil Maaltidet var anrettet.

Der var dækket et stort Bord ude i Haven, paa dette yndige Sted, hvorfra man ser ud paa det blaa Hav og den friske Skov. Solen stod lavt paa Himmelen, en mild Køling viftede gjennem Træerne, i det Fjerne glede enkelte Fiskerbaade med røde Sejl. Over Bordet var den hvide Dug bredt, Retterne dampede, Vinen perlede i Glassene, alle Ansigter straalede i ungdommelig Livslyst. Jacob overskuede den hele Scene, Følelsen af Øjeblikkets Skjønhed og Behagelighed bragte hans Hjerte til at svulme, Ungdommens rige, sunde Liv glødede i hans Aarer, medens det stille, sugende Savn klyngede sig nærmere til hans Hjerte; han greb sit Glas og raabte:

„Det første Glas ofrer jeg til de underjordiske Guder, til Smerten og Sorgen og den taarebringende Død. De lure med skumle Miner paa os Dødelige, naar Dagens lyse Aander ere hos os, vel vidende, at der kommer en Nat og et Mørke, da Arbejdet er deres. Jeg trodser Eder,

I mørke Magter; thi Lyset i min Sjæl skal ikke slukkes. Men, kan jeg kjøbe Eders Venskab med et Glas Vin, saa vil jeg gjøre det — der, slug dette!"

Og med disse Ord kastede han Vinen til Jorden, og hele Bordselskabet fulgte jublende hans Exempel.

Fangel fyldte sit Glas og sagde:

„Jeg er ingen Bendixen, jeg kan ikke begynde min Tale paa Stylter og ende den paa Hosesokker; derfor nøjes jeg med at sige, at dette mit andet Glas ofrer jeg, Fanden gale mig! til mig selv. Medens de underjordiske Guder slikke deres Part af Jorden, drikker jeg som et Menneske af mit Glas og drikker det helt ud. Skaal!"

„Jeg med! Jeg med!" raabte Alle, og Glassene tømtes til Bunden.

„Hvordan er Bøfen?" spurgte Grøndal og kiggede ned i sin Sidemands Tallerken; „jeg gad vidst, om jeg ikke begik en Fejl ved at tage Skildpadde."

„Bøfen er sejg," stønnede den Adspurgte, idet han for et Øjeblik lod sine Tænder hvile.

„Saa er jeg rolig," sagde Grøndal og tømte sit Glas. „Forresten vilde jeg bemærke, at der for noget siden blev talt om Hjerteve ved Blik af Fruentimmerøjne. Det er ogsaa forekommet i min Praxis. Da jeg var en Snes Aar gammel, var der et Par Øjne, som, naar de saa paa mig, bragte Hjertet i en underlig længselsfuld Bevægelse, ganske efter Bendixens Diagnose. Jeg forstod det ikke, før jeg et Aars Tid efter hørte, at hun havde druknet sig. Det er i Aften netop otte Aar siden. De Øjne vare smukke, og jeg drikker et Glas til Erindring om hvert af dem."

Grøndal tømte i Hast to Glas.

„Ah, Grøndal," hviskede König, „derfor er det, Du altid løber ud for at se, naar et druknet Fruentimmer efterlyses i Adresseavisen. Jeg troede, det var kun for Kadaverets Skyld."

Efter en Pavse sagde Jacob:

„Undertiden hører man Noget for første Gang, og dog er det for En, som man havde hørt det Samme før, i en forunderilg dunkel Fortid. Jeg erindrer med Bestemthed, at en Tildragelse lig den, Grøndal nylig fortalte, har staaet i ubestemte Omrids for mit Blik, som om

min Sjæl havde anet, at den engang skulde faa den at høre. Det var en Aften paa Østergade. Jeg gik i mine egne Tanker, da en ung Dame kom mig forbi. Gjennem Sløret faldt et af hine Øjekast, vi have omtalt. Jeg sitrede indvendig, det var, som disse Øjestraaler havde opvarmet mig og jeg pludselig igjen stod i Kulden. En Officer fulgte rask efter Damen, tiltalte hende, og paa Kongens Nytorv tog hun hans Arm. Jeg vendte om med en usigelig bitter Følelse i Hjertet. Det forekom mig, som Officeren havde bortført en uskyldig Pige, jeg elskede. Jeg spottede selv over min Naragtighed; men jeg kunde ikke blive denne Følelse kvit. Jeg hader alle Officerer siden den Aften."

„Alle Officerer! Det var stærkt!" sagde en af Selskabet; „skjønt — hvo kan vide, hvor mange af dem der have havt samme Skyld som denne Ene!"

„Ja, alle Officerer," vedblev Jacob lidenskabelig; „det vil sige: alle de unge Officerer. Det er Mennesker, som tilbringe deres meste Tid med Jagen efter Fruentimmer og med sandselige Tanker, saa at de tilsidst ikke kunne betragte noget Fruentimmer med Agtelse, aldeles ulig Ridderne, i hvis Sted de ere traadte."

Levy bøjede sig hen imod Jacob og hviskede til ham: „Og som danne et Korps, hvor ingen Jøde kan være — ikke sandt?"

Jacob blev rød og tav.

„Lad os faa en Sang!" raabte Nogle.

„Lad Sangen gaa rundt!" raabte Andre; „En efter En istemmer en bekjendt Sang, og Alle falde ind i Kor."

Dette blev vedtaget. — Det var endnu i hin gode, gamle Tid, Klubbernes, Æsthetikens og den politiske Barnligheds Tid; dengang var endnu Ingen liberal eller illiberal, konstitutionel eller servil; Folket havde endnu ikke spist af Journalistikens Kundskabens Træ og set, at det var nøgent. Det var i hin gode, gamle Tid, da Rahbecks & Kollegers gemytlige Dithyramber levede i Folkets Hjerter og tonede fra dets Læber. Dengang behøvede man endnu ingen Sangforeninger; Sangen kom ved Vinen ligesaa let som nu en politisk Tale. De forskjellige Sange løde nu, afbrudte af Spøg og Latter, ud over det stille

Sund. Da Turen kom til Jacob, lod det, som han følte nogen Betænkelighed; men derpaa hævede han rask Hovedet og istemmede en af Wilhelm Müllers „Deutsche Griechenlieder". De ere forglemte af den nuværende Generation ligesom den rasende Frihedskamp, der fremkaldte dem. Maaske faa af de Nulevende erindre den dybe Smerte og den glødende Begejstring for den hellenske Fortid og den hellenske Frihed, der aandede i mange af disse Sange. Jacob sang en af dem med sin smukke Stemme, og da han ophørte, sad Selskabet stille og alvorligt.

„Se," sagde han efter en Pavse, „nu gaar Solen ned, og de samme røde Straaler, der forskjønne vor Glæde, skinne maaske paa Grækeres Lig og ned i Fængslet til tyske Studenter, der vilde være frie. Lad os dog erindre dem, inden vi glemme os selv i Rusen."

„Det var imod Aftalen!" raabte En; „der skulde synges en Sang, som vi Alle kunde istemme i Kor."

„Det er ikke min Skyld," svarede Jacob; „hvorfor stemmer I ikke i? — Besynderligt nok," vedblev han: „jeg, en Søn af det trælbundne Folk, skal minde Jer om Friheden! Skjønt — rigtig beset, er det netop i sin Orden, Jøderne staa i langt direktere Berørelse med Friheden end I."

„Ypperligt Snak! Nu et godt Bevis herfor, Bendixen," raabte man.

„Jo, ser I: Jøderne ere Frihedens Svampdaase. Naar de Andre indsuge den liflige Røg, synker Saften ned til dem. Naar Folket i Tyskland og Danmark vil have Frihed, slaar det Ruderne ind hos Jøderne. Saasnart der er Frihed i Luften, trækker det i Jødens Lemmer, ligesom Vejrforandringen melder sig hos Gigtpatienten. Jeg bør altsaa ex officio tale til Jer om Friheden. Den lille Omstændighed, at jeg er kommen til at elske i Stedet for at frygte den, gjør her Intet til Sagen."

„For det Bevis drikker jeg et Glas Vin," sagde Grøndal; „og for Grækerne og Missolunghi er jeg beredt til at drikke med Jer Alle tilsammen; her kaster jeg min Handske, figurlig talt naturligvis."

„Ja, Hurra for Hellas og den hellenske Frihed!" raabte

Fangel. „Jeg kjender rigtignok kun Landet af de Prygl, jeg fik for Homer i Skolen; men det er maaske netop derfor, at jeg nærer en ellers uforklarlig Ømhed for dette Land. Og se der! Hurra for Fader Homer! Pontos Oinoeis! Har han ikke Ret: Ser Havet ikke i dette Øjeblik ud som den prægtigste Bordeaux-Vin? O, hvem der kunde svømme om i den dejlige St. Julien!"

„Jeg protesterer mod Vinens Anvendelse til udvortes Brug," sagde Grøndal. „Men siden vi drikke for den helleniske Frihed, lad os saa ogsaa drikkke et Glas for den danske Frihed, den ligger os dog i Grunden ligesaa nær."

„O, ja!" sagde Jacob, hvis Blod ret var kommet i Bevægelse, og som ikke længer kunde styre sig; „jeg tømmer ogsaa den Skaal, i Grunden holder jeg dog mest af Danmark."

„Takke Dig Fanden derfor!" raabte Grøndal; „jeg skulde vel tro, at det var Dit Fædreland saa godt som mit. Er Du ikke født og baaren i Fyen? Vil Du nægte det?"

„Nej," sagde Jacob; „men Danmark kan dog ikke være mit Fædreland i saa fuldt Maal, som det er Eders, da jeg ikke behandles som dets Søn i saa fuldt Maal, som I. Tro I virkelig, at nogen Jøde, der er kommen til Bevidsthed om Menneskets Ret og Værd, ligegyldig kan se paa den Ulighed, som Staten sætter mellem ham og hans kristne Medborgere? Man bebrejder Jøden, at han ikke har noget Fædreland — hvorfor giver man ham ikke et?"

„Men Forskjellen er dog højst ubetydelig," indvendte En; „det er dog i meget faa Ting, at Jøderne ere satte til Side for os."

„Friheden kan ikke deles; det Allerringeste, der mangler, forvandler den til Underkuelse."

„Jeg ved s'gu slet Ingenting, hvori Jøderne sættes til Side," raabte König; „faar Du daarligere Karakter til Examen, fordi Du er Jøde?"

„Ingenting, siger Du? Jeg vil ikke tale om Opinionen, skjønt den maaske er det Vigtigste og virker mere end Love og Forordninger. Men kan en Jøde blive Embedsmand? Kan han blive saa meget som Vægter? Kan han

blive Officer i Armeen? Naar han i Borgervæbningen staar for Tur til at blive Kapitajn, maa han tage sin Afsked! Jeg sagde, at jeg ikke vilde tale om Opinionen; men jeg vil dog anføre nogle karakteristiske Træk. Der er hele Lav, f. Ex. Isenkræmmerlavet, der udelukker Jøder, ikke antage nogen jødisk Dreng i Lære. I Livjægerkorpset kan ingen Jøde nære sig for Chikane. Naar en dramatisk Skribent ikke ved Andet at skrive om, saa sætter han en Jøde ind i et Stykke og faar en Bajads til at spille Rollen. Det Nationale træffe de aldrig, ikke engang Udtalen er ægte; men Pøblen ler, og Pøblen — det er en saadan Aften den største Del af Publikum."

„Du er for haard, Bendixen!" raabte Fangel; „jeg har i Theatret moret mig kostelig over en Jøde, men jeg foragter, Gud forbande mig, ikke Jøderne."

„Det er allerede haardt nok," bemærkede Jacob koldt, „at En behøver at sige: Jeg foragter ikke Jøderne."

„Hvad vil Du da, Bendixen?" skreg Fangel, „vil Du, at vi skulle raabe Hurra for Jøderne? ...... Hurra for Jøderne!"

„Hurra for Jøderne!" larmede hele Selskabet.

„Jeg vil," raabte Jacob uden at agte paa Skaalen, „jeg vil, at I skulle sige mig, hvorfor jeg, som jeg her staar, ikke er ligesaa god, ligesaa fuldt berettiget til enhver Frihed, til enhver Tillid, til ethvert Embede, som I. Jeg vil," — tilføjede han i en Tone, der svævede mellem Bitterhed og Lune — „jeg vil, at I skulle sige mig, hvorfor jeg ikke ligesaa godt som en af Jer kan være Vægter."

„Du skal være Vægter! Bendixen skal være Vægter!" skreg man jublende: „Hurra for Vægter Bendixen!"

Jacob var udmattet af sin egen Ivrighed, han følte en vis Skamfuldhed over den Hensynsløshed, hvormed han havde hengivet sig til sine Følelser. Grøndal havde imidlertid rejst sig og var gaaet ind i Køkkenet for at tillave en Bolle „efter hans egen Recept" og førte nu Pigen med den brændende Bolle ud i Triumf.

Det glødende Fluidum modtoges med en Tappenstreg, der hamredes paa Bordet, saa Glas og Flasker klirrede, og under Hurraraab blev den flydende Ild gydt i Glassene.

Næst efter det at være beruset mellem Ædru er Intet værre end at være ædru mellem Berusede eller halvt Berusede. Man staar med Sjælen udenfor en Kreds af Glade, hvis Munterhed man ikke begriber, fordi man med den kolde Forstandighed forlanger en Grund for Jublen, der ikke har anden Grund end den, at man er jublende. Den kolde Forstandighed ærgrer sig mere og mere paa Menneskeværdighedens Vegne, og man mister al sin Glæde uden den ringeste Nytte, fordi man med al sin Ædruhed dog ikke kan spæde de Andres Rus. Jacob følte denne Ubehagelighed og tænkte paa at forlade Selskabet uden Afsked, men pludselig greb han sit Glas og tømte det, saa et og endnu et Glas af den søde, lumske Drik, og efter nogle Øjeblikkes Forløb følte han, at han havde indhentet de Andre.

Kusken kjørte med Forsigtighed hjemad, da Selskabet om Natten lykkelig og vel var læsset paa Vognen. Den milde Bevægelse i Forening med Luftens behagelige Kølighed dyssede dem snart Alle i en rolig Slummer. Da Kusken kom indenfor Porten, stødte han til den nærmest Siddende og spurgte ham, hvor han skulde kjøre dem hen. Grøndal, der var den Puffede og havde sin Bopæl paa Fødselsstiftelsen, svarede: „Til Fødselsstiftelsen."

„Det fulde Asen bilder sig ind, at han er frugtsommelig," brummede Kusken og stødte til en Anden, idet han gjentog sit Spørgsmaal.

„Til Hospitalet!" stønnede den Adspurgte.

„Han har da allenfals mere Forstand, for døddrukne er de; men de behøver s'gu ikke at lægges ind paa Hospitalet for den Sygdom!" brummede Kusken videre og stødte til en Tredje. Denne blev vred over den ublide Berørelse og raabte: „Kjør ad Helvede til!"

„Jeg kan dog ikke kjøre omkring med dem paa Gaderne, til de faa sovet Rusen ud, det kunde vare til imorgen Aften," sagde Kusken betænkelig og holdt stille. „Herre Jemeni! Naar Folk vilde drikke sig fulde ude, burde de dog i Forvejen give Kusken deres Adresse."

Ved Standsningen vaagnede Grøndal halvt op, og i den Tanke, at han holdt udenfor Fødselsstiftelsen, sagde

han: „Kald paa Over-Jordemoderen og sig, at det er mig.“

„Ja, vist!“ sagde Kusken; „han er ikke engang fornøjet med en almindelig Jordemoder. Han har en ordenlig Donner. — Hør, hvor vil I nu hen, Godtfolk?“ raabte han utaalmodig.

„Til Hospitalet! Til Hospitalet!“ lød det snøvlende fra forskjellige Sider.

„Vil I endelig derud, skal I s'gu ogsaa komme der,“ sagde Kusken forbitret og piskede paa Hestene, indtil han holdt udenfor Gitterporten, der gjæstmildt aabnede sig for hans Passagerer.

FJERDE KAPITEL.

Jacob sad en Vintereftermiddag hos König. De studerede Botanik sammen, og König havde med megen Omhyggelighed samlet sig et Herbarium, som han gjerne saa afbenyttet og saaledes anerkjendt af sine Kolleger. De vare just komne i en levende Disput om en sjelden Plante, hvoraf König ikke havde noget Exemplar, da der kom Bud fra en Kone i Nabolaget: Doctoren maatte endelig komme derhen, hendes Mand var faldet var faldet paa Gaden og havde brækket Benet.

„De velsignede kjøbenhavnske Gader!“ — sagde König, da han efter Buddets Bortgang kastede Slobrokken og hastig klædte sig paa — „de skaffe dog ved Vintertid en skikkelig Kandidat en Smule Praxis. — Du bliver da, til jeg kommer igjen, Bendixen; det Hele er vel snart gjort.“

Da Døren ind til Familiens Dagligstue — König boede hos sin Familie — stod paa Klem, blev Jacob ufrivillig Vidne til følgende Samtale:

Moderen: „Sid dog ikke hele Tiden og kig efter Kanerne, Louise! Du faar jo ikke Din Kjole færdig. Naar det siden kniber, skulle vi have Nattesyning, og det vil jeg, ved Gud, ikke vide af.“

Louise: „Jeg kan ikke lade være, søde Moder. Naar Bjælderne klinge, har jeg ikke Magt over mine Øjne. Ved Du, hvad jeg tænker? Jeg sidder og indbilder mig: Naar det nu var en elegant Kavaller, der kom i en brillant Kane for at hente mig? Jeg ved meget godt, at der Ingen kommer; men jeg kan dog ikke lade være at se efter, om Æventyret dog ikke mulig skulde indtræffe."

Moderen: „Du er en Nar. Tænk dog hellere paa, at uden Kjole kan du ikke være med ved Ballet."

„O, ja, Ballet!" — raabte Louise og sprang op og dansede omkring i Stuen.

Moderen: „Men saa vær dog fornuftig, Louise! Er det for en voxen Pige at skabe sig saaledes?"

Henriette (den ældre Datter): „Men hvor faa vi Kavallerer fra? Tænk, der er allerede indbudt atten Damer. Naar der er Damer tilovers, ere Herrerne saa storagtige."

Louise: „Aa, vi To faa nok vore Danse som Husets Døtre."

Moderen: „Det er rigtignok gjæstfrit tænkt mod de Fremmede, min Pige! — Men der er jo Kavallerer nok. Der er Eders to Brødre, og de to Lieutenanter, og Grøndal, og Bendixen . . . ."

Louise: „Skal Jøden med?"

Moderen: „Jeg tænkte det, siden I klage over Mangel paa Balkavallerer; men han kan jo gjerne gaa ud af Listen."

Jacob hørte allerede ikke mere. Den unge Piges Replik var faret som et Stik gjennem ham. Til denne Pige havde han sluttet sig med en vis Tilbøjelighed, hendes muntre, livfulde Væsen havde interesseret ham, hun havde ofte talt venlig, selv hjertelig med ham, og nu kastede hun Vrag paa ham, da han blev sammenstillet med Andre, og det fordi han var Jøde. Han var ikke hærdet nok til rolig at modtage et Stød fra denne Side. Uvilkaarlig rejste han sig og gik.

Noget efter kom König hjem, og da han tænkte, at Bendixen var gaaet ind til Familien, aabnede han Døren og saa efter ham.

„Hvor er Bendixen?" — spurgte han, da han ikke opdagede ham i Stuen.

„Bendixen? Han har ikke været her."

„Vist har han været her! Jeg bad ham blive og vente paa mig før, da jeg gik ud."

„Gud! saa har han maaske hørt, hvad jeg sagde!" — raabte Louise og blev blodrød — „jeg syntes nok, at Nogen for lidt siden gik med Døren, men jeg troede, jeg havde hørt fejl."

„Hvad sagde Du da? Og hvor kunde I tale uforsigtig, naar Døren til mit Værelse stod paa Klem og der var Folk derinde?"

„Vi hørte Dig gaa bort og tænkte ikke, der var Nogen."

„Men hvad sagde Du da, Louise, som Du frygter, han har hørt?"

„Moder talte om, at han skulde inviteres med til Ballet, og saa spurgte jeg: Skal Jøden med? Og saa svarede Moder: Han kan gjerne blive borte."

„Naa! Det var s'gu nok for Bendixen! Men hvor Fanden kan en Pige, der gjør Fordring paa at kaldes dannet, forglemme sig i den Grad, selv blot i Tankerne!" — raabte König forbitret. „Bendixen er min Ven, anden Titel behøver min Frøken Søster ikke at tillægge ham. Men Du skal komme til at gjøre Afbigt for ham, og vil Du ikke, saa skal jeg gjøre det i Din Nærværelse."

„Ludvig!" — sagde Louise og vendte sig mod Broderen med en vis Værdighed — „Du vil dog vel betænke Dig, inden Du prostituerer Din Søster. Forresten vil det maaske undskylde mig lidt, naar jeg siger Dig den egenlige Grund til min Ytring. Det var en Slags Koketteri, eller hvad Du vil kalde det. Henriette driller mig altid med ham, og nu vilde jeg affektere en større Ligegyldighed for ham, end jeg virkelig nærer, og vidste ikke nogen nemmere Maade at gjøre det paa. Jeg haaber, at denne Tilstaaelse er Bod nok for min ufrivillige Forseelse, og at Du nu selv vil se at jevne Sagen uden Ydmygelse for mig."

„Ja, det er godt nok, at Du gjør Dig selv ren og skubber Alting over paa mig," brummede König. „Men jeg fordrer nu som Ret, at han bliver bedt til Ballet."

Dermed gik han for at søge Bendixen.

Imidlertid havde den irriterede Stemning hos Jacob

havt Tid til at sætte sig og give Plads for Ærgrelse og Skamfuldhed. Hans Tanker vare omtrent disse: „Hvad Ret havde jeg til at høre disse Ord! De vare jo ikke bestemte til at høres af mig; havde man vidst mig nær, vilde man ikke have sagt dem .... Men hvorfor kan dog denne Pige ikke tænke mig som Andet end Jøden Bendixen! .... Bah, naar Alt kommer til Alt, er jeg dog Jøden Bendixen .... I hvilket Lys vil jeg nu staa for Familien! .... Gud give, den fordømte Tøs havde lukket Døren, før hun talte ..."

Medens han i disse Tanker gik urolig frem og tilbage, bankede det, og König traadte ind. Den Ene var altfor forlegen til at mærke den Andens Forlegenhed ved denne vis-à-vis. Mekanisk gave de hinanden Haanden. Jacob søgte med krampagtig Ivrighed i sit Hoved efter den Aandsnærværelse, han følte at have nødig, og det lykkedes ham halv ubevidst at fremføre de Ord: „Undskyld, at jeg løb bort; jeg havde glemt et Brev, der skulde paa Posthuset."

Den stakkels König havde nær gjort et Sæt af Glæde ved at høre disse Ord. Uvilkaarlig raabte han: „Gud ske Lov! ...." men holdt strax inde, og Frygten for, at han ved dette Udraab kunde have forraadt Noget, holdt Glæden Stangen. Men Jacob fandt intet Forunderligt i dette Udraab, han sagde netop „Gud ske Lov!" til sig selv over det heldige Ord, der var undsluppet ham.

I en lettet, hjertelig Stemning satte de to Venner sig til at passiare; aldrig havde Jacob med saa megen Høflighed og Iver stoppet en Pibe til König, og aldrig havde König saa geskæftig gaaet ham tilhaande for selv at have Ulejligheden. Samtalen gik med stor Livlighed fra den ene Gjenstand til den anden, maaske tillige fordi den Ene alt var bange for at lade den Anden komme til Eftertanke over det, der kunde synes paafaldende ved de første Repliker, og af samme Grund skiltes de ad saa sent som mulig. Eftertanken var den ubehagelige Konsulent, som Vennerne gjensidig frygtede for at overlade hinanden til; de troede kun at kunne føle sig vel, naar de vare sammen og passede paa, at Gjæsten ikke kom.

Endelig fandt König en Udvej. Han forudgreb Ind-

bydelsen til Ballet, og da Jacob med megen Tak havde taget derimod, havde begge en Art Støttepunkt for, at intet Forstyrrende var kommet i Venskabet.

„Du danser da?" — spurgte König.

„Ja, i Skolen lærte jeg at danse; men jeg har endnu aldrig været paa et rigtigt Bal."

„Aa," raabte König, „hvad er et Bal Andet end at danse?"

Dermed sagde han Farvel og gik.

Ballet.

Naar man med en let Gysen af Kulde og Ængstelighed betræder Dansalen, før Ballet er begyndt, ser man de forskjelligfarvede Grupper af Damer, man ser Væggene, Spejlene, Lysekronen, man har Øje for de nedtrukne Rullegardiner, maaske tæller man endog Karréerne under Loftet. Man træffer sine Venner og Bekjendte, men kjender dem neppe igjen; de tale et andet Sprog end sædvanlig og have Tankerne andetsteds; man føler sig ene, og er man meget undselig, saa tror man, at de skottende og hviskende Damer hemmelig gjøre sig lystig over En, og tør ikke nærme sig dem, medens de netop Intet hellere ønske. Den moderne Tid med al dens Etikette og Formalitet udstrækker sit kolde Scepter over Salen; Menneskene bevæge sig, ikke som Mennesker med rødt, varmt Blod i Hjertet, men som Billedstøtter.

Da høres de første Strøg af Violinerne, og en Straale af Liv farer hen over alle Ansigter. Man nærmer sig hinanden, man opstiller sig i Række, et enkelt glad Smil bryder frem hist og her som et varmt Solglimt.

Pludselig bruser Musiken i sin hele Fylde, og tætomslyngede Par hvirvle sig med straalende Ansigter om i Salen.

Hvor er nu Salen med dens Karréer under Loftet, med dens Lysekroner og Rullegardiner? Den er bleven et Tempel, et jonisk Tempel, hvor Aphrodite throner, og

hvor hendes vingede Søn morer sig med at udsende sine Pile. I de blottede Barme nænner han ikke at skyde saa haardt; men i Hjertet, der tror sig dækket af hvid Silkevest og sort Kjole, sender han sin grummeste Pil.

Midt i den moderne kristne By hæver sig nu rankt og smilende det joniske Tempel, hvor de olympiske Guder herske, hvor Menneskene tilbede Skønheden og glemme deres Katekismus — derfor have de kristne Præster altid ivret mod Dansen.

Rigtignok, ikke Alle ere Troende. Der gaa Nogle om, med fin sort Kjole, stift Atlaskes Halsbind og Lorgnet i det ene Øje. De finde en Dames Fod for stor og Værtens Limonade for sød og flere Violinstrøg en halv Tone for høje; de danse kun lidt, men spise desto mere. Der gaa Andre om, meget ængstelige at se til. De ere bange for at forelske sig; thi: hvad ser man paa et Bal? et smukt Ansigt, en smuk Figur, et Par smukke Fødder — men Husligheden, den skjønne Huslighed og Kvindelighed, som ene kan gjøre en Mand lykkelig og bringe ham Kaffen paa Sengen, den ser man ikke. Disse Folk ere enten theologiske Kandidater eller Bataillonskirurger, og dem har man opgivet paa Idas Bjerg.

Men naar et Menneske med frisk og sundt Hjerte første Gang træder ind i Balsalen, da smile Guderne som i deres Lyksalighedsdage, da man bragte Ofre paa det cypriske Bjerg, over hans Sind kaste de Forglemmelse af alle jordiske Ting, og de lade halvforglemte, aldrig hørte Myther klinge for hans Øre.

Et Øjeblik lyttede Jacob, da Musiken jublede, skjønne Kvinder fore ham forbi, og han selv holdt en dejlig Pige i sin Arm. Hans Sjæl stod stille, som om den vilde huske sig om og holde fast paa sig selv. Da gjenkjendte han pludselig Scenen. Her vare de blaa Øjne og de lyse Lokker fra hans Moders Sange, Æventyrene vare blevne virkelige, han holdt en af Skikkelserne i sine Arme. Haaret var ikke længere guldgult, det var blevet noget mørkere, men det var kommet med Aarene.

Det var Fangels Søster Thora. Hun var nylig kommen hjem fra Holsten, og Jacob havde set hende første Gang denne Aften, da Wilhelm havde forestillet ham. Hun stod dengang i en Kreds af Damer, og der blev ikke talt et Ord: et dybt Buk, et næsten umærkeligt Nik var hele Præsentationen. Idet hendes Blik gled hen over Jacobs Skikkelse, var det forekommet ham, ligesom der i hendes Øjne var en dobbelt Bund; hun saa ikke paa ham, og dog saa hun ham. Der laa i dette Øjekast et Udtryk, som for et Øjeblik satte hans Fantasi i urolig Bevægelse. Nu derimod, da hun barnlig-glad saa ud over Rækkerne, snart flygtig saa hen til ham, som om hun ventede at høre ham tale, var der intet Spor af hin glasagtige Stirren, og han undrede sig over, at han havde kunnet finde et saadant Udtryk. Hun var saa smuk, der hvilede en saadan Ynde over hende, der var en saadan Elegance og Harmoni udbredt over hendes hele Skikkelse, at han næsten ikke nænnede at berøre hende, og fortabt i henrykkende Følelser ikke vidste at finde Ord.

Endelig sagde han: „Nu ser jeg Dem altsaa, den Frøken Thora, om hvem der saa tidt blev talt."

„Ja," svarede hun muntert, „her ser De den berømte Trondhjems Kirke o. s. v."

„Og hvis der spørges: „Har Rygtet løjet?" da svarer jeg dristig Nej" — replicerede Jacob.

„Han er dog ikke saa dum endda, naar han faar Munden paa Gang" — tænkte Thora.

„Thora" — vedblev han tankefuld — „det er et smukt Navn. Fra min tidligste Ungdom har man lært mig at elske dette Navn."

„Min tyske Fætter fandt ogsaa noget Betegnende ved det; han sagde, at det var Femininum af Thor."

„Ja, paa Dansk! thi da er det Sif med det gyldne Haar og det milde Blik, der var en Guddoms Hustru!"

Thora syntes mindre at høre Ordene end den Tone, hvori de bleve udtalte; thi hun tav og maalte ham med et hemmeligt Blik, som om hun før havde set fejl. Men Jacob var næsten fortrydelig paa sig selv over det, han

havde sagt; han havde følt noget langt Inderligere og Skjønnere.

Da en anden Kavaller førte Thora til den næste Dans og begyndte en Konversation, vendte hun uvilkaarlig Hovedet, som om hun søgte Noget; hendes Blik mødte fjernt i Salen Bendixens; hun blev rød og slog Øjnene ned.

„Maa jeg have den Fornøjelse at forestille mine to Venner for hinanden“ — sagde König, idet han førte en ung Officer hen imod Jacob — „Lieutenant Engberg — Kandidat Bendixen.“

„Jeg tror, at Hr. Bendixen og jeg ere gamle Bekjendte fra Fyn,“ sagde Lieutenanten; „De erindrer mig maaske ikke mere?“

Men Jacob havde allerede gjenkjendt ham; det var hans første Fjendes Ansigt. Det var den Dreng, han i dødelig Forbitrelse havde bekæmpet ved Stranden. Dette Møde her, paa denne Aften! Det gjorde et Indtryk paa ham, som naar en Sommerdag en mørk Sky gaar for Solen og erindrer Mennesket om Natten.

Og Lieutenanten var smuk og havde et indtagende, elegant Ydre!

Fra dette Øjeblik af fornam Jacob en uvilkaarlig Frygt for noget Ondt, der truede ham, en lidenskabelig, ubestemt Kamplyst imod en ubestemt Fjende. Og fra disse mørke Følelser bølgede hans hele Sjæl igjen over i en inderlig, henrykkende Lyksalighed, naar han fandt sig ved Thoras Side.

De stode ved Vinduet, noget afsides fra de Dansendes Rækker. Han sagde:

„Hvilken forunderlig Lyksalighed et Menneske kan nyde! Det er, som jeg i denne Sal greb selve Lykken med Hænderne, og som jeg ængstedes ved dens altfor store Nærhed. Jeg tror næsten, at Menneskets Organisme er for svag til at taale Lykken saa nær. Man befinder sig bedst ved at have det som den Søfarende, naar Landvinden bærer Duften ud til ham fra de fjerne Krydderøer.“

„De holder meget af at danse,“ sagde Thora.

„Danse? Nej, man danser ikke paa et Bal!“

„Hvad? Danser De ikke?“ — raabte hun leende — „Har De ikke i dette Øjeblik danset med mig?“

„Ja, jeg danser med Dem!“

Thora følte, at det ikke var nogen almindelig Balkompliment; dertil var Stemmen for inderlig og energisk.

Han vedblev efter et Øjebliks Tavshed:

„Der fortælles i gamle Æventyr, at naar man i Midnatstimen vil hente den begravne Skat op af Jorden, skal man være tavs. Men naar man vil hente Livets Skat, skal man tale — hvo der blot havde det tryllende Ord!“

„O, saavidt jeg kan mærke, vil det nok ikke fattes Dem!“ sagde hun saa let og muntert som muligt.

„Ja,“ sagde han og blegnede, „havde jeg Ordet, der bryder Fordommens Mur, det trolddomagtige Ord, der breder Glemsel over Meget .... inde i Musiken synes jeg at være det nær .... Turen er til os, Frøken!“

Efter Midnat stod han i en Kreds af sine Venner; man klinkede med de skummende Champagneglas, medens Musiken lød dæmpet fra Salen. En Blodstrøm gød sig ud over hans Glas, idet han førte det til Læberne. Forskrækket kom man ham til Hjælp, man troede, at en Aare var sprunget; Blodet var imidlertid snart stillet, men hans Balklædning var tilplettet. Han maatte tage hjem, med al den urolige Fortrydelse over ikke at kunne være hende nær, ikke at have kunnet sige hende Farvel, men med Indtrykket af Ballets Skjønhed rent og straalende, uden at have set de smilende Øjne blive matte, Kinderne blive blege og de støvede Skikkelser søvnig beskinnede af de nedbrændte Lys.

FEMTE KAPITEL.

Da han vaagnede den næste Morgen, var hans første Fornemmelse en ubestemt Fortrydelighed, en dyb Skam-

fuldhed, som om han paa en eller anden Maade havde gjort sig latterlig. Han gjennemgik med pinlig Uro Alt, hvad han havde sagt, enhver Situation, hvori han havde befundet sig, og skjønt hver Enkelthed slap igjennem Examinationen uden Daddel, frembragte dog det samlede Hele igjen den pinlige Fornemmelse.

Han sagde: „Jeg befandt mig i en Rus! Jeg var ude af mig selv! .... Hvad mon denne Pige har tænkt om mig? .... O, maaske kjender hun mig ikke igjen, naar hun ser mig .... og jeg heller ikke hende — hun var jo i Baldragt!"

Desuagtet troede han ikke at burde opsætte et Ærinde, vistnok et meget nødvendigt Ærinde, som han havde hos Wilhelm Fangel, og noget sildigere paa Dagen gik han til ham. Da Thora saa ham, foer et Udtryk af glad Gjenkjendelse over hendes Ansigt, og i samme Øjeblik var al hans Uro forsvunden, en uendelig Lyksalighed opfyldte ham. Fruen var saa fornøjet over, at hendes Døtre havde faaet saa meget danset. Hun sagde til Jacob: „Idag maa De tage tiltakke midt i Forstyrrelsen. De ved nok, hvorledes det ser ud i et Hus, naar Døtrene komme hjem fra Bal om Morgenen. Men gjør os den Fornøjelse at komme her igjen imorgen Aften."

Jacob gik hjem saa glad og let som en Fugl; men hjemme faldt det ham ind: „Gud ved, om de ikke have fortalt hende, hvorledes jeg bar mig ad iaftes! Skulde der ikke være lidt Spot i, at hun inviterede mig til at komme saa hurtig igjen?"

Men desuagtet gik han derhen, og gjentog sine Besøg, saa ofte det lod sig gjøre. Alle hans Betænkeligheder vare ikke Andet end Ytringer af den matte Kamp, som det ærlige Skrog, Forstandigheden, fører imod Kjærligheden. Forstandigheden har en Anelse om, at Kjærligheden vil slaa den aldeles ihjel; den staar imod, men alle dens Anstrengelser gjøre kun Sejren lettere for den listig smilende Eros.

Uden at lægge Mærke dertil fordybede han sig mere og mere i denne ene Følelse. Hvert Ord af hende eller om hende tiltog i Vigtighed, den ringeste Forandring i hendes Miner kunde sætte ham i en kvælende Angst, Ubetydelig-

heder, som han aldrig før havde bemærket blandt Menneskene, kunde fremkalde de pinligste Reflexioner.

Der begyndte en Tid, hvori hele hans tidligere Liv forekom ham dødt, Intet af hvad han før havde stræbt og higet efter, havde Værd i hans Øjne; det var, som han havde begyndt et nyt Liv, der kun angik denne Pige.

Det er maaske et mere træffende end skjønt Billede, at en Forelsket ligner en Dranker. Som denne, nedslaaet og mat efter Rusen, styrker sig ved at drikke paany, saaledes søger Elskeren Lindring for sin Uro og sine Ængstelser ved at ile til den Elskede. Dersom denne Kurmethode ikke existerede, vilde der hverken være saa mange Drukkenbolte eller saa mange Forelskede.

Der kom ogsaa andre unge Mennesker i Huset, og undertiden befandt Jacob sig i en Tilstand, hvori det syntes ham, at han af ganske Hjerte hadede denne Pige. Den Følelse, der beherskede ham, der uimodstaaelig drog ham til hende, syntes ham da en mørk og fjendtlig Magt; han sled i de Lænker, han bar, som om Andre havde paalagt ham dem.

Hvor pinlig hans Tilstand end var, skilte han sig dog fra sine Omgangsvenner for i Ensomhed at kunne hengive sig til den. Hans Tanker vare som de Planer, man lægger en søvnløs Vinternat, og som man næsten er undselig over, naar det er blevet lys Dag og man er ude mellem Menneskene.

. . . . Ørkenens Tiger har en rejsende Kjøbmand solgt dem. De have givet den Mælk og fint Brød, i Stedet for det varme Blod; de have med deres bløde Hænder klappet dens Skind, medens skarpe Tjørne saarede dens Brødre. Naar Stormen bringer den en Erindring om Skoven, vilde den et Øjeblik gjerne undfly — den kan ikke, den har vænnet sig til deres Mælk og fine Brød og silkebløde Hænder.

. . . . Pinehas, Søn af Ypperstepræsten Eleasar, Søn af Aron, Moses Broder, tog et Sværd og gjennemstak en Jøde, der elskede en Hedningpige, ham og hende med det samme Sværd.

.... Der staar skrevet, at Fjenderne skulle arve dens Æts Porte, som tilhører Hedningerne og holder til med dem. Det er en skrækkelig Forbandelse! Men at se hende tilhøre en Anden! ....

.... Hvorledes kan det være, at paa en Kvindes Læbe kan bo et Smil, der forvirrer min Hjerne? Læben er dog, fornuftig betænkt, kun Kjød og Blod, og Smilet maaske kun en mekanisk Bevægelse. Ja, det kan jeg sige mig selv her hjemme; men naar jeg ser Smilet, er min Fornuft borte, jeg svimler, jeg er som drukken af Lyksalighed.

.... Han gaar med rød Kjole med Epauletter, bærer Fjer i Hatten og Sværd ved Sdien, og jeg — er en Jøde!

.... Gemoro[1]) siger, at man skal lære at ride, fægte og svømme. Jeg har erhvervet mig disse Færdigheder. Jeg er en Ridder forklædt i jødisk Dragt — Ulykken er kun, at jeg ikke kan afkaste Forklædningen.

.... Den brænder mine Indvolde som Dejaniras Kjortel bestrøgen med Nessus's Blod.

.... Ham har jeg som Barn været nær ved at dræbe i ærlig Kamp. Det var en anticiperet Forbitrelse. Nu gjør han mig det Onde, hvorfor jeg dengang vilde tage hans Liv.

.... Var det et Tilfælde, at hun netop gik ved Siden af mig ud af Døren, og at hun tog min Arm, inden jeg vovede at byde hende den? Vidste hun, at han fulgte med? .... Jeg kunde spørge hende derom ..., men naar jeg saa hørte, at det uvisse Haab var et Bedrag .... O, denne Tilstand er forfærdelig! Jeg kan tvivle om, at der er en Gud til, naar han tillader, at et Menneske bliver saaledes pint.

.... Dersom hun var en Kokette og legede med mig!

[1]) En Del af Talmud.

Dersom jeg blot fortæredes for at mætte hendes Forfængelighed! Spil ikke Komedie med mig, Kristenpige! Endnu er Gifttanden ikke udtrukken!

.... Gud give, hun var død i Holsten! ..., Ak nej! Saa havde jeg ikke faaet hende at se.

.... Man siger, at mange Jøder gjøre Lykke hos kristne Piger, men hemmelig. Skulde jeg nogensinde lade Jøden træde under Fødder, medens man kyssede Mandens Læber! Skulde jeg i al Hemmelighed lade mig erklære for Menneske! Nej, nej! Den store Fordel har jeg fremfor de Kristne: Naar en af dem ejer en Kvinde, frygter han, at hun hemmelig kan være ham utro. Men jeg vilde være sikker paa en Kvindes Kjærlighed, naar hun vovede at være min ved højlys Dag.

Efterat Jacob havde tilbragt nogen Tid paa denne Maade, overraskedes han en Dag af Levys Besøg. Det var dog i Grunden ikke Besøget, der var Jacob paafaldende; thi Levy havde allerede flere Gange været hos ham, men var snart bleven forjagen af hans mutte og ordknappe Sindsstemning. Det var snarere den Beslutning, hvormed Levy syntes at være kommen, nemlig at blive. Han tog en Pibe, satte sig ned og udstødte lange Røgskyer, der kun gjennembrødes af enkelte korte Bemærkninger og ligesaa korte Svar.

Endelig sagde Levy: „Jeg kommer til Ulejlighed, det ser jeg nok; men Hensigten med mit Besøg maa undskylde mig. Jeg har faaet en kuriøs Sygdom under Behandling og drister mig ikke til at handle paa egen Haand. Og nu viser jeg Dem den Ære at ville konsulere Dem.“

„Hvad er det da for en Sygdom?“ spurgte Jacob.

„Sagen er, kortelig fortalt, den: Jeg havde en Patient, der led af Obstruktion. Jeg forordnede de almindelige Midler i almindelige Doses. Nu har Mennesket slugt en hel Flaske Medicin paa engang, saa at han har faaet en ustandselig Kolik.“

„Og derom spørger De mig!“ raabte Jacob og brast i Latter· „derover skulde jeg afgive mit lærde Skjøn!“

„Ja, thi „Du er Manden, Konge!“ som Profeten Nathan sagde til Kong David — De er Patienten!“

„Jeg!“ raabte Bendixen, „er De gal, Levy?“

„Ja, De! Jeg foreskrev Dem en Theskefuld Kristen hver anden Dag, og De har tømt en hel Flaske.“

„Og den schofle Lignelse“ — raabte Jacob næsten ude af sig selv — „vover De at anvende paa — — —“ Ordet døde paa hans Læber, han nænnede ikke at udtale den Elskedes Navn, medens den skrækkelige Lignelse var nærværende — „hvad berettiger Dem . . . .“

„Stille, stille, Bendixen! Jeg har forestillet mig, at De vilde blive hidsig — forelskede Folk ere altid hidsige. Men husk paa, at det er en Ven, der taler til Dem, at han ikke taler i sin Interesse, men for Deres egen Skyld. Er De ufornuftig nok til ikke længer at ville taale min Deltagelse, fordi den generer Deres Tilbøjeligheder, saa sig blot et Ord, saa gaar jeg.“

Jacob havde ikke Mod til at udtale et saadant Ord; Levy vedblev:

„Jeg har brugt en ubehagelig Lignelse, men det skader ikke. Det har maaske netop sin gode Nytte, at den raa, materielle Virkelighed bliver stillet frem mod de ideale Billeder og Drømmerier. Vær fornuftig, gaa ikke længer og sværm for et smukt Ansigt. Hele Verden ved, at De næsten daglig kommer hos Fangels og gjør Dem naragtig med Deres Kjærlighedssorg.“

Jacob var næsten sønderknust af Skamfuldhed og kunde næppe frembringe de Ord: „Har hun sagt, at jeg gjør mig latterlig?“

Nu var det Levy, der ikke havde Hjerte til at blive konsekvent og paa Sandhedens Bekostning naa Maalet. Han svarde godmodig: „Det har jeg ikke sagt, jeg siger blot, hvad jeg forestiller mig at være saa.“

Men ved dette Ord tabte Levy alt det vundne Terræn. Han havde ikke beregnet, at en Elsker ikke anerkjender nogen anden Dommer end den Elskede, at den hele øvrige Verden er ham ligegyldig og saa at sige slet ikke existerer for ham. Jacob trak atter Aande, ja nu be-

redte han sig først til at bekæmpe Levy. Han spurgte: „Hvad har De imod Pigen?“

„Mod Pigen? — Intet! Det er en ganske fortræffelig Pige — for en Kristen.“

„Men naar hun nu elskede mig, uagtet jeg var Jøde?“

„Det kan hun ikke! I det Mindste kan hun ikke ville gifte sig med Dem.“

„Jeg beder Dem, Levy, fornærm ikke den Dame, hvorom Talen er, ved at forudsætte, at hun skulde kunne elske mig, uden at ville gifte sig med mig.“

„Hun kan ikke, ligesaa lidt som en Braminpige kan ægte en Paria. Eller jo — hun kan, men han kan ikke; thi hvad vilde det blive for et Ægteskab, hvori Konen troede at henhøre til en bedre Kaste end Manden?“

„Den Forskjel ophæver Kjærligheden!“

„Ja, naar De levede i en Ørken, naar der ikke var Slægt og Venner og Bekjendte af Braminpigen, som troede at plette deres Ære ved at række Pariaen Haanden. Husk paa, min Ven, man gifter sig ikke alene med Pigen, men med hele hendes Omgangskreds, i det Mindste hendes Familie. Og Pigen selv — lad hende som Elskerinde glemme, at De er Jøde, som Kone, naar den glødende Kjærlighed er lidt kølnet, vil hun maaske engang erindre det — tænk Dem, at hun engang i Vrede lod Dem det høre.“

Jacob sitrede, men tav.

„Men det vil en dannet Pige aldrig“ — sagde han efter nogen Betænkning — „nej! det vil hun aldrig!“

„Nu da, de verdslige Love! Hvo skal vie Eder? En kristen Præst. I hvilken Religion skulle Eders Børn opdrages? I den kristne. Som Børn ville de indsuge Antipathien mod Jøderne og lære at foragte deres Fader. Tænk Dem Deres eget Barn, som De holder paa Skødet og examinerer i Skolelærdommen, pludselig afbryde Dem med det Spørgsmaal: Fa'er! Var det ikke Jøderne, der korsfæstede Kristus? De ækle Jøder! Bare jeg havde en Jøde fat, jeg skulde slaa ham ihjel!“

„Levy, det er skrækkelige Ord, De bruger!“

„Og læg saa Mærke til“ — vedblev Levy — „at Ægteskabet er noget Højere end den blotte Samværen af to

Mennesker, der sætte Børn i Verden. Der er et religiøst Element i Ægteskabet, det har sin Aand, i hvilken Mand og Kone skulle smelte sammen i en højere Enhed. Men der staar noget Fjendtligt imellem Kristendom og Jødedom, som Atreus's og Thyestes's Flammer kunne de brænde tæt sammen uden at blive til en. Jeg ved ikke, hvorfra dette dunkle, ubeskrivelige Fjendskab kommer. Skulde det være den Forbandelse, der blev udsagt af ham, der døde paa Golgatha, er det hans Blod, der er imellem os? . . . jeg ved det ikke, jeg kjender ikke Oprindelsen; men jeg spørger Dem: Har De aldrig i Deres Liv mærket noget til den Forbandelse, der hviler paa os, eller har De nu pludselig glemt det?“

„Blod imellem os, Levy? Tror De, at der er en saadan hævnende Magt i udgydt Menneskeblod?“

„Hvad fejler Dem? De ser jo ud, som om Haarene vilde rejse sig paa Deres Hoved? Bliv bare ikke saa forskrækket, jeg mente det ikke saa ligefrem.“

„Men De, Levy, De selv? Har De aldrig tænkt paa at gifte Dem?“ — sagde Jacob, aabenbart med Tankerne andetsteds.

„Bah, jeg! Naar jeg faar en dygtig Praxis, frembyder der sig nok et godt Parti i en eller anden jødisk Familie. Jeg faar mit gode Udkomme, fører et virksomt Liv, og dermed er jeg fornøjet.“

„Ja, De, Levy, De er lykkelig!“ sagde Jacob. Han vedblev at stirre hen for sig; pludselig, som i profetisk Extase, raabte han: „Jeg ved det! det er en Ulykke, der er udtalt en hemmelig Forbandelse! Men jeg trodser den! Lad Bægeret være fyldt med den dødeligste Gift — jeg tømmer det!“

„Skal vi saa gaa hen og spille et Parti Billard?“ — spurgte Levy.

Denne forandrede Tankebevægelse var saa voldsom, at den ytrede sig mekanisk paa Jacob og bragte ham til at dreje sig helt om.

„Ja, De ser paa mig. Jeg mener kun, at naar De endelig vil være gal, saa behøver De kun at være det paa een Maade. De behøver da ikke at sky Verden, det

gjør Dem kun endnu mere forrykt af Kjærlighed. Hvad mig angaar, jeg vasker mine Hænder.“

„Naa“ — vedblev han, da Jacob tavs vendte sig imod Vinduet og stirrede ud — „kan De bestemme Dem?“

„Ja,“ sagde Jacob og trak Vejret dybt.

Og idet han gik, knugede han Haanden sammen som for at holde fast paa en Beslutning, der ønskede at undfly.

Brudstykker af Thoras Breve til Holsten.

— — — Du kan tro, kjære Wilhelmine, at der blev gjort Kur til mig paa dette Bal! Der var en Kammerjunker Hvidborn og en Lieutenant Engberg, de vare saa ivrige efter at kure, at de tidt kom hinanden i Vejen, og saa saa de ud som to Haner, der ville op at slaas om et Bygkorn. Det er det Morsomste, jeg ved, at se saadanne to Herrer og høre dem overtrumfe hinanden med Komplimenter. Saa var der ogsaa paa dette Bal et mærkeligt Menneske. Jeg mener just ikke, at han tiltrak sig videre Opmærksomhed ved Skjønhed eller Elegance; nej, det Mærkelige liggeri, at han næsten ganske var at se til som de andre unge Kavallerer, og at man bagefter sagde mig, at det var en Jøde. Du kan tænke Dig min Forundring, da jeg i Tankerne gjenkaldte sig Eders Haus- und Schutzjude derovre, dette snavsede, schofle, pengegriske Menneske, der havde alle en Tyvs Egenskaber undtagen den, at han vilde stjæle ad Omveje og altid gav lidt til Bytte paa det, han stjal. Og dette unge Menneske er en Jøde! Det synes mig næsten umuligt. Ved den blotte Tanke om, at han kunde snyde, forekommer det mig, at jeg begaar en blodig Synd. Nej, Navnet Jøde har vistnok, hvad ham angaar, ikke anden Betydning end som et Slags Tilnavn, ligesom det, der gives Soldaterne for at betegne, i hvilken Egn de ere fødte.

— — — Dette Menneske synes mig maaske at staa langt højere, end han virkelig gjør, netop fordi jeg uvilkaarlig anlægger en saa lav Maalestok. Tænk Dig, han

skal ikke alene være en udmærket Student, men han synger ogsaa, og hans Stemme er saa blød og behagelig! Jeg tænker altid paa Eders Hausjude .... aa, lad ham engang sidde ved Dit Klaver og synge en Romance!

— — — Jøde .... Der hyller sig noget Dunkelt, ligesom Had og Foragt, om dette Ord; men hvergang jeg betragter det i Nærheden, svinder det bort som en Skygge. Der er dog ingen tænkelig Grund til at hade og foragte et Menneske, fordi han har en anden Tro. Og dog, hvergang dette Ord kommer mig i Tankerne, er det paany omhyllet. Det maa ligge i, at der er noget Fremmed, Æventyrligt ved denne Nation; den nedstammer fra Orienten, den er saa underlig fremmed midt iblandt os .... eller jeg ved ikke selv, hvad det er. Men det ved jeg, at jeg ikke maa kjende dem rigtig. Det maa ogsaa være forkert at bedømme dem Alle efter de Exemplarer, jeg har set i Holsten; det er maaske, som om man vilde bedømme de danske Fruentimmer efter dem, der sidde ved Gammelstrand. Jeg forestiller mig hellere dette Folk som levende stolt indesluttet i sine Boliger ligesom Rebecca i Ivanhoe, skjulende sig under et smudsigt Ydre, naar det vover sig frem, og kun sendende en enkelt tro Repræsentant ud i Verden for at hævde dets Ære og Glans og derpaa vende tilbage og modtage sin Løn. Det kan gjerne være, at det er fejlagtigt; men enhver anden Forestilling berører mig ubehagelig.

— — — Saladin var jo en stor Konge og en tapper, ædelmodig Kriger; Saracenerne vare ligesaa ridderlige som de kristne Korsfarere. Det har jeg læst i Historien og hos Walter Scott. Jøderne ere jo deres Landsmænd, de ere ogsaa Orientalere. Og selv have de havt store Helte i Maccabæernes Tid. Og i Grunden vare dog selv Kristus og Apostlene Jøder.

— — — Han har noget besynderligt Udtryksfuldt i sit Fysiognomi. Han er det eneste af alle de unge Mennesker, her komme, hos hvem man synes at se Sjælen. Naar Lieutenant Engberg kommer, falder strax hans Uni-

form mig i Øjnene; ved Kammerjunker Hvidborn lægger jeg strax Mærke til Vesten og Handskerne; derimod har jeg endnu aldrig erindret at se, hvorledes han er klædt. Jeg ved ikke engang, om han har store eller smaa Fødder — endskjønt, han maa have smaa, ellers havde det stødt mig. Hans Ansigt er hans hele Person. Forleden var han i daarligt Humør, og da hændte det sig, at han pludselig kom til at smile. Jeg vendte mig uvilkaarlig mod Vinduet; det forekom mig, som om Solen pludselig var brudt igjennem Skyerne. Det er dog mærkeligt at finde saadanne Egenskaber hos en Jøde.

— — — Det staar nu saa tydeligt for mig, at, naar de Andre tale, er det kun for at sige Ord. Naar han taler, er det for at udtale en Tanke. Han har næsten for megen Tankefylde; ethvert Spørgsmaal omklamrer han saaledes, at det næsten gjør mig ondt for det stakkels, forsvarsløse Spørgsmaal. Og saa er hans Tankegang saa besynderlig, saa overraskende. Han tager næsten enhver Sag fra den modsatte Side, hvorfra jeg betragter den, og dog kommer han ofte til det samme Resultat. Jeg tror, vi tænke forskelligt, men vi føle ens.

— — — Min Søster drillede mig forleden Dag og sagde, at Bendixen var forelsket i mig. Hun mente det naturligvis ikke; men desuagtet gjorde det mig ligesom ondt, jeg var nær ved at græde. Jeg kan forsikre, det er aldrig faldet mig ind, at han kunde forelske sig i mig; om alle de Andre har jeg i min Forfængelighed trot det. Jeg har egentlig aldrig tænkt derpaa; men det forekommer mig, som om jeg har anset det for afgjort, at han allerede havde valgt sig en dejlig Pige af sit Folk, den bedste af dets Døtre, med hvem han engang vilde drage sig tilbage og skjult for Alverden være lykkelig. Derfor overraskede min Søsters Ord mig, og tillige fordi jeg følte .... jeg kan jo godt skrive det, jeg behøver jo ikke at afsende Brevet .... at jeg gjerne selv vilde have været denne Pige af hans Folk. Men naar han elsker mig, vil han overse denne Forskjel.

— — — Han elsker mig! Han elsker mig! Nu er det Morgen, og jeg har siddet hele Natten her foran Lyset med Armene om mine Knæ, og jeg har ikke tænkt paa Andet end de Ord, han sagde mig: „Thora, jeg har altid elsket Dig; min døde Moder har sunget om Dig!“ Og hvergang jeg igjen sagde mig disse Ord, har jeg næsten let højt af Glæde, af Fryd. Hvilke besynderlige Ord: Jeg har altid elsket Dig; min døde Moder har sunget om Dig! Der var en besynderlig Magt i deres Klang og i hans Stemme, aldrig har en saa henrykkende, bedøvende Følelse trængt igjennem Øret til mit Hjerte, jeg svimlede, jeg vaagnede først til Bevidsthed, da jeg følte mig trykket tæt til hans Bryst. Hvor han saa lykkelig ud! Hans Læber bævede, hans Kinder vare ganske blege; men i hans Øjne var der en Stolthed, som om han havde vundet Alverden .... jeg blev ganske stolt af mig selv.

Den 17de Februar 1830.

Kjære Wilhelmine!

Nu vil jeg skrive Dig et ordenligt Brev til. Jeg har begyndt paa saa mange; men dem skal Du ikke have.

Jeg er bleven forlovet! Ja, min Pige, jeg holdt ikke, hvad vi tidt talte om: at jeg aldrig vilde gifte mig. Saadan gaar det i Verden! Han er Student og hedder Bendixen, og han er smuk og elskværdig, kan Du tro! Hvilket lyksaligt Liv vi have ført i den sidste Tid. Der er for nylig død en af Moders Familie, en fjernt Beslægtet, og saa maa vi for Folks Skyld leve stille og indgetogent. Men hvilke lykkelige og kjærlige Dage med ham og min Familie! Og Du har intet Begreb om, hvorledes en forlovet Pige stiger i Hæder og Anseelse hos sin Familie; det er, som om man hver Dag holdt Geburtsdag. Skynd dig, min Pige, og forlov Dig. Det er forresten ret heldigt med det Dødsfald, og at vi leve saa stille i denne Tid; thi min Kjæreste har den løjerlige Grille, at han ikke kan lide at blive gratuleret. Naar Nogen af de Faa, her komme, have gratuleret ham, har han ordentlig set ganske angst ud, og vi have let hjertelig ad ham derfor. Saa ler han selv med og forklarer, at det kommer af et latinsk Ordsprog, som siger, at Guderne ere misundelige,

og derfor frygter han for at blive ønsket for meget til Lykke. Og saa ser han paa mig, som om han var bange for, at de misundelige Guder skulde tage mig fra ham. Men det er en Grille, en Særhed, det lader jeg mig ikke afdisputere. Alle Mandfolk ere sære, og siden han altsaa skal være sær, er det bedst, at han har det saa uskadelig som mulig. Men har er saa kjærlig og saa god! Og Fader og Moder holde ogsaa af ham, og min Broder er en gammel Ven af ham, saa jeg er den lykkeligste Pige paa Jorden. Du kan tro, jeg var angst nok for, at Fader skulde have Noget imod Partiet. Du kjender nok Fader; han er god og kjærlig mod os Børn, men han har sine egne Meninger, og naar der er Nogen hos os, saa sidder han sommetider ganske stille og hører til, og saa rejser han sig pludselig med et lille Smil og gaar ind i sit Kontor. Jeg var bange for, at han skulde have Noget imod Bendixen. Men den Dag, Bendixen gik ind til Fader .... o, jeg glemmer aldrig den Dag! jeg stod i Stuen, der er nærmest ved Kontoret, og frøs, saa jeg rystede, det var, ligesom der skulde afsiges Dom over mig. Saa gik Døren pludselig op, og jeg hørte Fader sige i Døren: „De er en brav ung Mand, det er nok. Naa, der staar hun! Tag hende i Guds Navn!“ — Saa tog han mig om Halsen og kyssede mig og sagde: „Nu gaar jeg blot ind og henter Mo'er, undskyld min Fraværelse!“ O, hvor er han elskelig, min gamle, søde Fader! Ja, min kjære Wilhelmine, jeg er lykkelig! Gid Du snart maa blive ligesaa lykkelig! Du lille Stakkel, det ønsker Dig

Din Veninde
Thora Fangel.

SJETTE KAPITEL.

Rige, underfulde Kjærlighedsforaar! Du har en Lyksalighed, som Ingen sympathiserer med, undtagen de, som opleve Dig, og det er netop Tegn paa, at i Dig bor den sande Lykke. Du er stille og lydløs som de Blikke,

der vexles mellem de Elskende; Dit Sprog er et Frimurersprog — Ord, der for den Uvedkommende klinge Betydningsløse og usammenhængende, eller som han endog ærgerlig vender sig bort fra, have Fylde og berusende Duft for den, de ere bestemte til. Du er et virkeligt Foraar; uden Attraa og Begjærlighed vugger Sjælen sig i Lyksaligheden, lader sig sorgløst bære af de glade Strømninger, der omvifte den. Der gives dem, som hovere over, at de aldrig have oplevet Dig; men hemmelig er der i deres Gemyt en Fornemmelse, som om det gjemte en Knop, der var visnet, inden den kom til at blomstre.

Den er kort, denne Paradistid. Undertiden varer den ikke længere, end til Mandens Øjne oplades, og han finder, at hans Elskedes Legeme er skjønt og ønskeligt at se til; saa komme Sandserne med deres Længsel og Haaben, Higen og Tragten og Kamp, da rystes Støvet af Psychens Vinger. Eller Livets Engel udjager ham, som Stammefaderen, for i Ansigtets Sved at æde sit Brød; naar Amor maa bære Byrder, bliver han bleg og taber sine Vinger. Saa kan der komme stille Aftener, han har Fritid efter Dagens Arbejde, han leger i den nedgaaende Sols Straaler, løfter sig atter op paa Vingerne; men om Læben er der et melankolsk Smil, den Dag imorgen rinder ham i Tankerne, og han sænker sig sagte ned igjen. Eller i hvilken anden Skikkelse Keruben kommer — den kommer sikkert, og lukker Paradiset. Men saa har man dog været der, Hjertet er blevet rigt og gjemmer sin Skat i Erindringen.

Det var en barsk Vinteraften. Ifølge Almanaken nærmede Foraaret sig, og Vinteren syntes i Forudfølelsen af sit nære Nederlag at gjøre endnu et voldsomt Forsøg paa at opretholde sin Magt. Sneen hvirvledes i store Fnokke af en skarp Østenvind, Lygterne truede med at gaa ud, hist og her reves Skodderne løs og klaprede imod de mat oplyste Vinduer. Jacob var næsten ene paa Gaden; fordybet i sine Tanker ændsede han ikke Vejret, men skred rask fremad til sin nye Families Bopæl. Der skulde for første Gang efter Sørgetiden være et af de vanlige Aftenselskaber.

Han havde alt naaet Gaden, da to Herrer gik ham forbi. Et afbrudt Stykke af deres Samtale naaede gjennem Blæsten hans Øre. Som de nemlig ludende med Hovedet og med lange Skridt kom ham nær, raabte den Ene i en overrasket Tone: „Det var s'gu Synd! Den dejlige Pige! . . . .“ Fortsættelsen tabte sig i Afstanden, der hurtig lagde sig mellem ham og de Talende.

Der foer som et glødende Stik gjennem Jacob. Hine Ord behøvede visselig ikke at gjælde ham; men de havde naaet ham i et Øjeblik, da de kom som en Røst fra en usynlig Magt, der fulgte hans Tanker.

Saalænge han kun havde havt een Tanke, eet Maal, Thoras Kjærlighed, var hans Vej gaaet opad et Bjerg, der skjulte Udsigten for ham. Men nu, da Maalet var naaet, da han stod paa Ønskernes Top, udvidedes Udsigten til ganske nye Gjenstande. Nu, da han stod med Thora i sine Arme, tænkte han paa, hvorledes det blev betragtet af Andre.

Her var nu det Svar, han havde vaandet sig ved at give sig selv, nu var det udtalt: Man kunde kalde det Synd, at denne smukke Pige var forlovet med en Jøde...

Da han traadte ind i den stærkt oplyste Sal, hvor Familien var samlet, Damerne første Gang efter Sørgetiden i deres fulde Pynt, forekom Huset ham ganske fremmed, og han følte ligesom en Angst ved at være der. Thora saa i den lyse Silkekjole saa fin og fornem ud, og hendes Hilsen, der var mindre utvungen end sædvanlig, fordi hun frygtede for at faa sin Kjole krøllet, syntes ham ligesom at være den glimrende Dames Nedladenhed til ham.

Grossereren vilde mod Sædvane tilbringe hele Aftenen hos sin Familie, og af Fruens og Børnenes Adfærd imod ham lyste en forøget Kjærlighed og Opmærksomhed, ligesom af Erkjendtlighed for hans Beslutning. Det var en aldrende, noget før Mand, med et klogt og venligt Ansigt, med en beleven og fin Anstand. Sin tidligste Ungdom havde han tilbragt i et Hus, hvor ridderlige Erindringer fra Caroline Mathildes Periode endnu straalede, og selv havde han gjennemlevet den Begejstring, som den første franske Revolution antændte over Evropa. Han var bleven

en ridderlig Demokrat, en Borger uden Frygt og uden Fordomme. Han satte sin Stolthed i at være uafhængig af enhver Stormand, at sætte sin Hat ligesaa højt som Kongen selv — som han plejede at sige — men ikke mindre i en vis chevaleresk Høflighed imod det smukke Kjøn, i endnu at kunne opføre den første Dans i sit Hus, og det var da ret en Fornøjelse at se den aldrende Mand føre sin Dame med ungdommelig Munterhed og hofmandsmæssig Anstand. Der var kun een Ting, hvorover hans Familie beklagede sig, og det var, at han gjerne hver Aften gik i Klubben for at politisere med sine Venner fra Aarene 90 og faa sig en Lhombre — thi det berøvede dem hans Selskab. Fruen kunde ikke faa i sit Hoved, at Politiken og Lhombren ikke kunde gaa ligesaa godt hjemme, at den daarlige Vin, han betalte ude, smagte ham bedre end den gode Vin fra hans egen Kælder; „men saadan ere Mandfolkene."

Skjøndt Jacob nærede en næsten sønlig Ærefrygt for denne Mand, var han dog saa uvant til hans Selskab, at det foraarsagede ham en vis Gene. De Andres Glæde, som han ikke kunde dele, gjorde dem i dette Øjeblik endnu mere fremmede for ham.

Lidt efter hans Ankomst kjørte en Vogn ind ad Porten, og Kredsen forøgedes med to unge Damer, Veninder af Thora, det vil da sige: den ældre var egenlig Veninde til Thoras Søster.

Strax ved første Øjekast, da Thora yderst kjærlig modtog hende, havde Jacob noget imod den yngre. Hun var meget blond, Ansigtet var rundt og rødmusset, Næsen lille og opstaaende, Overlæben bøjet opad som til Spot, Øjnene livlige og dristige — kort, der var i dette Ansigt noget Muntert, Hensynsløst, Skjelmsk og Spodsk, der tilsammen dannede det ubeskrivelige Udtryk, hvorefter en Jøde strax vilde dømme: Hun er en Rischainto[1]) — en Fornemmelse, som maaske ikke er Andet end en Anelse om, at for en saadan lys Person er Jødens mørke Fysiognomi stærkt paafaldende og saaledes indbydende til Spot. Jacob følte dette saa levende, at han blev greben

[1]) Femininum af Roscho, Jødefjende.

af Frygt for Følgerne af denne Venindes Omgang med Thora.

Naar en Pige er bleven forlovet, stiger i Førstningen hendes Opmærksomhed for hendes Veninder. Hun vil ligesom vise dem, at hun langtfra er saa betagen af Kjærlighed, at hun i ringeste Maade skulde glemme dem. Da de nu virkelig have tabt i Interesse for hende, synes paa en ganske naturlig Maade den fremkunstlede Interesse større, end den virkelig var. Thora og Frøken Sophie havde overmaade meget at fortælle hinanden, allerede inden Damerne toge Plads. Frøken Sophie kastede et Kjenderblik paa Jacob og hviskede: „Din Kjæreste er smuk! hvilke dejlige mørke Øjne han har!“ — hvorefter Thora ligeledes saa paa ham og rødmende slog Øjet ned. Jacob havde nøje fulgt disse Blik, han saa Thoras Rødmen og afvejede med kvælende Angst, hvor megen Rimelighed der var for, at Frøken Sophie havde fremkaldt den ved en mer eller mindre fin Allusion til, at han var Jøde.

Endelig toge Damerne Plads; men under den almindelige Samtale, som nu kom i Gang, underholdt Thora og Frøken Sophie sig flere Gange hviskende med hinanden. Han havde gjerne givet Aar af sin Levetid for at kunne blande sig i Samtalen og forhindre disse hemmelige Underholdninger; men alle hans Tanker drejede sig bestandig om samme Punkt, og han var næppe istand til at svare paa de Spørgsmaal, som engang imellem bleve henvendte til ham.

Familien lagde Mærke til den Forandring, som denne Aften var foregaaet med Bendixen. Han, der i Familiens Kreds plejede at være saa munter, saa hjertelig, ja saa elskværdig, sad nu mørk og adspredt, hans Blik vandrede urolig om, og om han end ikke var ligefrem uhøflig mod de fremmede Damer, saa var der dog i hans hele Adfærd en Mangel paa Opmærksomhed og Belevenhed, der virkede forstyrrende paa Selskabeligheden.

Lieutenant Engberg kom. Han var strax i en dyb Diskurs med Damerne; det lod til, at han bragte mærkelige Nyheder, thi man sprugte og hørte med Tegn paa den største Interesse; ligeledes lod det til, at hans Konserva-

tion var meget vittig, thi man brast flere Gange i høj Latter, og formodentlig gjorde man Gjengjæld med at fortælle vittig, i det Mindste lo Lieutenant Engberg. Jacob alene sad, som om han var ganske udenfor Selskabet; adskillige Gange søgte han vel at slaa ind i Samtalens Tone, men ethvert mislykket Forsøg gjorde kun Gjentagelsen vanskeligere.

Thora saa, at der var Noget i Vejen, men begreb ikke Grunden. Hun sagde til sig selv: „Han kan da umulig være vred, fordi jeg ikke kjæler for ham i de Fremmedes Paasyn! Skulde han være jaloux? Ja, lad mig se det! Det skal jeg snart vænne Dig af med!" — Og saa fulgte hun igjen Samtalen, tilsyneladende med stor Interesse.

Flere Fremmede ankom lidt efter lidt; men det større Antal Gjæster forøgede kun Jacobs underlige Urolighed. Det var tydeligt, at han flere Gange stræbte at gjøre Vold paa sig selv; men hver Gang syntes strax efter noget Uforklarligt at vise sig for ham, og han blev paany adspredt, mørk og frastødende.

Sildig om Aftenen, da Gjæsterne vare tagne bort, gik Grossereren med lange Skridt op og ned i Sovekammeret. Endelig standsede han foran sin Kone og sagde:

„Mo'er, lagde Du Mærke til Bendixens Adfærd i Aften?"

„Ja, jeg syntes, han var noget tvær," svarede Fruen, idet hun hægtede sin Kjole op.

„Jeg har ærgret mig over ham hele Aftenen! Hvilken Opførsel af et ungt Menneske imod Damer! Jeg holder meget af ham, det er en brav og dygtig Fyr, og jeg skal vistnok være den sidste til at bebrejde ham, at han er en Jøde. Men denne Adfærd i Aften, tror jeg dog ligefrem kommer af, at han er Jøde. En Jøde er ikke chevaleresk opdragen. Men naar han er forlovet med en kristen Pige, bør han dog tage sig lidt op."

Fruen svarede: „Jeg tror, at han blot var ærgerlig, fordi han ikke kunde være ene imellem os. Men Du har megen Ret, for det er godt nok, at han holder af os; men man skal dog se Mennesker, og han skal dog ikke tro, at han kan dominere Huset."

Grossereren sagde efter nogen Betænkning: „Det er en kilden Sag at give sig ifærd med. Jeg kan ikke paa-

tage mig at være hans Opdrager, og til Thora tør man ikke tale derom uden den største Forsigtighed."

Ægteparret samtalede endnu lidt om denne Gjenstand, og man blev enig om, at Sagen skulde behandles med al mulig Delikatesse, og at man derfor ikke vilde forhaste sig, men vente til en passende Lejlighed.

SYVENDE KAPITEL.

Lejligheden kom ikke saa let, og der gik nu saa mange Dage, at man næsten glemte at passe paa den. Enten det skete ved Tilfælde eller ved Overlæg fra Jacobs Side — det tænkte Familien ikke over — i flere Dage kom han kun paa en Tid, da der ingen Fremmede var. Og saa var han igjen kjærlig og vakker, skjønt hans Udseende bar Præg af Lidelse.

Om Lørdag Aften sagde Thora til ham: „Du kommer da imorgen Formiddag?" Jacob blev bleg, og i hans Ansigt var et Udtryk, som om han med Magt betvang en smertelig Fornemmelse. „Er Du syg?" raabte Thora. — „O, nej," sagde han og strøg med Haanden over Panden, „det er kun et ubetydeligt Ildebefindende, det gaar strax over." — „Ak, nej, Du er syg," vedblev Thora med ængstelig Omhu, „Du har allerede i flere Dage set daarlig ud. Bliv hellere hjemme imorgen! Jeg skal nok se at faa Moder til at gjøre en lille Visit med mig hos Dig."

Thora lagde ikke Mærke til, at det sygelige Udtryk i Jacobs Ansigt forsvandt ved disse Ord; hun antog hans Tavshed for Bekræftelse og hvilede ikke, før han havde indvilget i at lade sig kjøre hjem.

Men den næste Dag var Jacob fuldkommen rask, og da Thora den følgende Lørdag bad ham at komme Søndag Formiddag, lovede han at indfinde sig.

Imod al Formodning traf han hende ene.

Hun blev næsten forbavset ved det Udtryk af barnlig

Glæde, hvormed han saa sig om, snart betragtede hende, snart Værelset, som om de mødtes efter en lang Adskillelse. Der var Noget i hans Væsen, der rørte hende, uden at hun kunde forklare sig, hvad det var.

Hun sad ved hans Side og strøg Haaret fra hans Pande og saa ind i hans Øjne, der med usigelig Ømhed betragtede hende. Skjønt hun følte, at hun elskede ham, forekom det hende dog nu, da hun saa dette Udtryk i Øjet og hørte denne bløde Stemme, at hun ikke elskede ham nok, ikke var taknemlig nok for al denne Kjærlighed. Fra hendes Side var Samtalen kun faa Ord. Han talte meget, men i den dæmpede Tone, hvori den stærke Lidenskab ofte taler, som om den frygtede for at give sig selv for meget Tøjlen; men Ordene vare saa klare, saa bestemte, saa stærke og slyngede sig undertiden i Billeder, der forraadte hans Sjæls sydlige Hjem.

Hun bøjede sig over ham, endnu inderligere og kjærligere, og som hun saaledes sad, troede Jacob pludselig igjen at bemærke i hendes Øjne det stirrende, dobbelte, dybe Blik, og endnu stærkere end første Gang. Ogsaa nu jog det Blodet med voldsom Heftighed mod hans Hjerte.

Han tav, og hun klyngede sig tættere til ham.

Moderen og Søsteren kom hjem og afbrød denne tête-à-tête. Jacob gik sin tilkommende Svigermoder imøde med største Hjertelighed, hjalp hende og Datteren Tøjet af og spurgte: „Hvor har De været henne saa tidlig, kjære Frue, og i saa stor Stads?“

„Vi vare saamænd i Kirke og hørte Mynster prædike,“ svarede Fruen. — „Thora, har Du ikke en Kop Kaffe til mig? Det er skrækkelig koldt idag.“

Lidt efter gik han, men maatte dog først love at komme igjen tidlig paa Aftenen.

Da han var gaaet, sagde Fruen, idet hun temmelig heftig satte den tømte Kaffekop paa Bordet: „Det er dog forskrækkeligt med det Menneske! Jeg tror, ved Gud, han kan ikke engang lide, at vi gaa i Kirke! Vil han monstro have, at hele Huset skal lade sig omdøbe? . . . Sikken et Ansigt han satte op, da jeg sagde, at vi kom

fra Kirke! Du Fredsens Gud, kan han ikke være ligesaa tolerant som vi."

Thora følte sig saaret ved disse Ord og begyndte at græde.

„Naa, græd nu ikke, min Pige!" — sagde Moderen — „det Hele er jo ikke saa slemt. Din Fader og jeg have talt sammen om ham, og vi vare enige i, at Du meget godt kan forandre ham til det Gode. En forlovet Pige har megen Magt over sin Kjæreste. Naar Du bærer Dig fornuftig ad, kan Du godt vænne ham til at være lidt mere chevaleresk, som Din Fader siger, og faa alle Luner pillede ud. Han holder, ved Gud, nok af Dig; Du kan vikle ham om en Finger."

Thora holdt op at græde, fordi hendes Tanker med Opmærksomhed fæstede sig paa det, Moderen sagde.

Aftenen kom; der var Fremmede, og over Jacobs Holdning var den uforklarlige Sky igjen udbredt. Han var ikke uhøflig eller mut, der var Intet ligefrem at bebrejde ham. Havde man ikke set ham i hans lysere Øjeblikke, skulde man maaske slet ikke have fundet hans Adfærd paafaldende. Han var kun stille, en vis Uro, næsten Angst, viste sig i hans Miner. Og det generede Familien, der vilde, at den tilkommende Svigersøn skulde være munter og gjøre Huset muntert og bringe Folk til at sige: „Det er, ved Gud, et elskværdigt Menneske, Frøken Thora er bleven forlovet med."

Han bevægedes mellem de tilstedeværende Fremmede af samme Følelser som hin forrige Aften; men der var endnu kommet Noget til. Da Thora var kommen ham imøde i Entreen, havde hun klappet ham paa Kinden og sagt: „Lad mig nu se, at Du er rigtig munter i Aften."

Hvorfra havde denne Opfordring sit Udspring? Havde der i Familien været Tale om ham, maaske Tvist, Bebrejdelser?

Da Jacob noget hen paa Aftenen talte til Fruen, var der en Kulde i hendes Tone, som han aldrig før havde bemærket, og da han henvendte sig til Grossereren, svarede denne ham høflig, men næsten altfor høflig. Jacob vendte sig bort, hans Læber bævede, og han havde Taarer i Øjnene. Fra dette Øjeblik blev han endnu mere stille

og indesluttet, saa at det endog syntes at vække Gjæsternes Opmærksomhed.

Nu følte Thora selv, at hendes Forlovedes Adfærd var noget underlig, og da han var gaaet, tænkte hun alvorlig over, hvorledes hun skulde bære sig ad med at forandre ham.

OTTENDE KAPITEL.

Den følgende Morgen sad Jacob og tilberedte sin Kaffe med den dybe Alvor, hvormed man ofte synes at passe mekaniske Beskæftigelser, medens man slet ikke tænker paa dem.

„Det er endda godt“ — sagde han, idet han lukkede Hanen paa Maskinen — „at Levy er rejst bort. Jeg er næsten bange for, at han snart skal komme hjem — endskjønt han dog er den Eneste, jeg kan tale med.“

Jacob hensank atter i dybe Tanker, der afbrødes ved, at Nogen bankede, og Døren gik langsomt op, som om den Indtrædende ikke havde ventet at finde den aaben.

Det var Levy.

„Levy!“ raabte Jacob overrasket og gik ham imøde; „Velkommen! Det er dog besynderligt, jeg sad netop og tænkte paa Dem!“

„Stille!“ sagde Levy og blev staaende ved Døren med højtideligt Ansigt; „stille! forstyr ikke mine Følelser, jeg træder ind til en forlovet Mand. Jeg træder ind — det er det Mærkeligste! De er hjemme, lykkelige Mand; De foragter ikke Kost, Logi og Renlighed, uagtet De lever i og af Kjærlighed .... Jeg gratulerer!“

„Tak, Tak, Levy! Men gaa nu fra Døren! Kom og sæt Dem ned!“

„Lad gaa! Naa, alvorlig talt, hvorledes har De det saa? Ja, det er vel egenlig ikke at spørge om. Med Feber naturligvis, med Henrykkelsens Feber ....“

Jacob anstrengte sit Ansigts Muskler og sine Øjnes Ner-

ver for at faa Lyksaligheden til at skinne fra hele Ansigtet og saaledes svare bekræftende paa Spørgsmaalet. Med ligesaa anstrengt Munterhed trykkede han Levy ned i Sofaen, rakte ham en Pibe og sagde: „Maa jeg skjænke Dem en Kop Kaffe! Noget skal De da have for Deres Gratulation, især da De overbringer den saa pænt!“

Levy kastede et hurtigt Blik paa Jacob, medens han skjænkede Kaffen, tændte derpaa med Rolighed og Grundighed sin Pibe og satte sig i den mageligste Stilling i Sofaen. Da han havde smagt paa den „aromatiske Drik“ og overbevist sig om, at den var god, sagde han:

„Jeg vil nok drikke Deres Kaffe, Bendixen; men De maa dog indrømme, at det ikke er noget Traktement at komme med, naar man gratuleres i en saadan Anledning. Jeg havde ventet at se Champagneflasker opmarscherede, syv og tyve Champagneflasker, for at levere de behørige syv og tyve Skud. Eller har De allerede skudt?“

„Nej,“ svarede Jacob smilende.

„Du milde Gud!“ vedblev Levy; „naar jeg ret ser mig om, hvad er De saa for et Menneske! Naar man sværmer i Kjærlighedens syvende Himmel, naar man kun gaar paa Jorden som af Naade og derfor danser, svæver hen over Brostenene, hvorledes kan man saa sidde i sit Værelse og ganske prosaisk lave sin Kaffe af en Blik-Tragtekande? Hvi lader man ikke i det Mindste Vandet løbe over, medens man er fordybet i de elskede Øjne, som evig foresvæve En? Hvi glemmer man ikke sit Surbrød med Smør, hvi spiser man ikke i Distraktion Surbrødet uden Smør, medens man i Tanken gaar fra Arm til Arm i den Elskedes Familie, kjæles og klappes af Tanter og Kusiner og bevæger sig imellem Familiens Venner og Bekjendte, stolt og beundret som en allerhelvedes Karl? Amor! Er dette Din højpriste Almagt, da — — — men Bendixen! De ser jo slet ikke henrykt ud, Deres Øjne straaler ikke mere, Deres Smil taber sig som det rislende Kildevæld i Ørkenen.“

Ved de sidste, glimrende Beskrivelser havde Jacob virkelig glemt at passe paa sit Ansigt og sad og hørte til med trist og melankolsk Mine.

„Det kan De selv tilskrive Dem,“ sagde Levy; „lad

en anden Gang være at ville forstille Dem for mig. Tror De ikke, at jeg kjender Dem nok til at vide, at De ikke er glad paa den Maade, De søgte at vise? — Hvad er der i Vejen?“ spurgte han alvorlig og deltagende; „fører Familien sig ikke vel op imod Dem? Gjør man Risches?“

„Nej! Det vilde være i højeste Grad utaknemligt af mig, om jeg vilde ytre blot mindste Klage eller Misfornøjelse,“ svarede Jacob. „Ak,“ vedblev han, „naar Alt kommer til Alt, er det ikke dem, det er mig selv, der gjør mig Fortræd og Ulykke.“

„Tænkte jeg det ikke nok,“ sagde Levy hen for sig.

„Det er mig selv, der piner mig, jeg kan ikke lade det være. O, jeg kan ikke beskrive Dem den frygtelige Tilstand, jeg mangen Gang befinder mig i. Det gaar saa vidt, at jeg generer mig for at gaa derhen, naar der er Fremmede. Det forekommer mig næsten udelikat mod Familien at vise Gjæsterne, at den har en Jøde til Svigersøn. Men, naar jeg alligevel maa være der, saa er jeg bange, naar to Mennesker tale sagte, naar de se paa hinanden, naar de smile, uden at jeg ved, hvorfor de smile. Jeg har ikke Øjne og Ører nok til at passe paa dem Allesammen, jeg sønderslides — og maaske ere disse Blik og Smil de uskyldigste af Verden! Det kan gjerne være; men jeg har nu engang Angsten. Er jeg der ikke, saa længes jeg derhen; det forekommer mig, at min Nærværelse dog altid hjælper til at holde Bemærkningerne tilbage, naar jeg passer godt paa. Og saa kommer det endda til, at naar jeg er borte, saa summer den Laps, den Lieutenant Engberg, om min Kjæreste.“

„Er De nu, for at gjøre Ulykken fuldstændig, ogsaa jaloux?“

„Nej; men han har gjort Kur til den samme Pige som jeg, og nu, da hun har valgt mig, forekommer det mig, at Æren fordrer, at han trak sig tilbage. Der hører dog en vis Frækhed til at gaa der i Huset, som om ingen Forandring var sket. Det er, som om han ventede, at hans Tid kunde komme endnu.“

„Men er han ikke lidt i Familie med dem?“

„Jo, en Smule; men det kan da ingen Indflydelse have under saadanne Omstændigheder.“

„Naa, men Alt dette er dog i Grunden af underordnet Betydenhed, naar De blot kommer godt ud af det med Familien, og den, siger De jo selv, behandler Dem med al mulig Delikatesse.“

„Men har De aldrig bemærket, at der gives en Delikatesse, som saarer? Ulykken er jo netop, at der behøves Delikatesse. Deres delikate Tavshed har noget Pinligt for mig, der er bleven saa vant til at høre visse Ord, at jeg overalt formoder dem. Vilde de blot engang tale om Jøder og spotte over dem i min Nærværelse! Det vilde være mig en Velgjerning, de vilde vise mig, at de aldeles glemte, at jeg var Jøde. Men ikke den sagteste Lyd om Jøder høres, skjønt den ved utallige Lejligheder maa have ligget dem paa Tungen. Forleden var der Tale om en Mand, der hed Jacobsen. Jeg læste paa alle Ansigter Længslen efter at spørge, om det var en Jøde; men jeg var tilstede, de generede dem og tav. Uafbrudt staar det altsaa for dem, at jeg er en Jøde; min Nærværelse lægger et Baand paa dem, med mig kunne de ikke tale saa fortrolig hensynsløst, som hvis jeg var en Kristen. Min højeste Lykke vilde være at gaa op i dem, forsvinde som Individ og leve som Del af deres Familieliv; men hvert Øjeblik bliver jeg ved et pludseligt Ryk revet ud deraf, og jeg staar imellem dem som en Fremmed. Vort Blod vil ikke blande sig sammen i Fostbroderskab, der staar imellem os en skjult, ulykkebringende Magt og skiller os fra hinanden.“

Levy sad med bøjet Hoved og tav, længe efter at Jacob havde talt. Endelig sagde han:

„Naar jeg havde lagt mit Hoved i Blød, kunde jeg i Forvejen paa en Prik have sagt Dem det Samme, som De nu har fortalt mig. Sagen er, at vi ere Jøder, og det Værste ved Sagen er næsten det, at vi vide det saa godt selv. Derfor gjorde jeg mit Bedste — men det er nu det Samme. Jeg er Deres Læge og vil vedblive at være det, skjønt De har overtraadt mine Forskrifter; men, fik De en Patient, der var forkølet og ved sin Ligegyldighed mod Deres Raad paadrog sig en Lungebetændelse, saa vilde

De heller ikke lade ham ligge hjælpeløs, fordi Lungebetændelsen var hans egen Skyld. — Vil De tage imod et Raad?“

Jacob havde kastet sig paa Sofaen og lagt Hænderne over Øjnene og svarede ikke.

Levy gik i nogen Tid frem og tilbage og sagde derpaa: „De kunde spørge, hvorfor jeg kommer til Dem og tiltvinger mig Deres Fortrolighed. Jeg kunde spørge mig selv derom, for jeg ved det s'gu ikke. Det sidder her, indenfor Ribbenene, og vil ud, og dersom jeg ikke var en afsagt Fjende af Materialisterne, der sige, at Følelsen har sit Sæde i Hjertet, vilde jeg tro, at jeg holdt en Klat af Dem. Men det gjør jeg ikke, for i saa Fald gik jeg naturligvis op og ned ad Gulvet og vred mine Hænder og sagde: Hvad Fanden vilde De ogsaa gaa hen og forlove Dem for! Bare De dog havde ladet de Narrestreger være! Bare De var bleven derfra! Men det gjør jeg ikke; jeg er slet ikke Deres Ven, jeg er ikke Andet end Deres Huslæge, og De er syg. De ligger nu der paa Sofaen, jeg stiller Sygdommens Diagnose og gjennemgaar i min lærde Hjerne alle Sygdomshistorier af den Art. Lad mig faa en Cigar .... naa, her staa de ...; naar Cigaren er røget ud, tænker jeg, vi skulle være færdige. Hør nu efter og fald i Forundring. — — — For den grundige Undersøgelse viser sig forskellige Forhold, hvorunder en Forbindelse mellem en Jøde og en Kristenpige kan blive lykkelig. For det Første kan et lykkeligt Ægteskab finde Sted, naar en Jøde fra Hjørnet af Læderstræde eller lille Kongensgade forlover sig med en kristen Dame, der i Rang omtrent staar ved Siden af en Tjenestepige. Ved et lykkeligt Ægteskab forstaar jeg et saadant, hvori alle Forlovelsens Forjættelser gaa i Opfyldelse. Medens et saadant Par er forlovet, faar det sig i det Mindste engang om Ugen, nemlig om Søndagen, et lunt lille Slagsmaal oppe paa Damens Kvistkammer, og det Hele ender gemenlig med, at Elskeren spadserer ned ad Trapperne, medens den Elskede raaber: Gaa ad Helvede til, Din forbandede Jødesmaus! hvorefter om Mandagen celebreres en hjertelig Forsoning. Elskerens Øre saares ikke mere ved en slig Tiltale end hans Dames af de Ørefigen, hvormed han i

et lidenskabeligt Øjeblik regalerer hende. Naar Parret er gift, fortsættes dette Liv, kun at de lidenskabelige Scener kunne indtræde paa hvilkensomhelst Dag, uden Hensyn til Søgn eller Hellig, men at da ogsaa de lykkelige Forsoningsøjeblikke blive hyppigere. Anledninger til Uenighed ere: Pengemangel, Jalousi over altfor haandgribelig Utroskab o. desl.; yderst sjelden, end ikke i Honningmaaneden, vil en saadan Elsker geraade i Raseri over en Mine, en Gebærde, endnu mindre over en undladt Gebærde. Det er et lykkeligt Ægtepar, med stærke Nerver og stærke Næver. — Et andet Tilfælde er, at en rig jødisk Døgenigt gjør Bekjendtskab med en fattig Kristenpige og hendes kokette Moder. Han gjør dem Foræringer, gaar med dem i Butikerne, vurderer Schavler og Kjoletøjer, kort, bliver saa uundværlig, at man, for at blive bestandig sammen, forlover sig. Under Forlovelsen pynter Elskeren sin Elskede for sig selv, efter Bryllupet for Andre — hvormed jeg dog ikke vil have sagt, at han ikke ogsaa pyntede hende for Andre under Forlovelsen. — Endelig har jeg ogsaa tænkt mig det Tilfælde, at en Jøde gifter sig med en kristen Dame for Penges eller andre verdslige Fordeles Skyld. Det er et Arrangement, en Handel, ligesom med Appelsiner; man finder sig i, at Halvdelen af Varerne er ankommet, og sætter desto højere Pris paa den anden Halvdel. — Dengang nu De blev betagen af den underlige, høje Raptus, som kaldes Kjærlighed — jeg beder Dem om Forladelse: dengang De gik hen og forelskede Dem — blev jeg bange. Jeg havde ingen Rubrik færdig, hvor De passende kunde sættes ind, jeg frygtede, at De vilde komme i en Klemme, hvor Sjælen vilde trykkes ud af Livet paa Dem. Men nu faar jeg Øjnene op for det Tilfælde, at en Jøde som De, en pæn og honnet Fyr — naa, Hovedet i Vejret! — slumper til at finde en Kristenfamilie, der saavidt mulig af Hjertet er tolerant og stræber at bøde paa det Manglende ved stadig Opmærksomhed; der har den næsten utrolige Beskaffenhed, at der ikke er noget Slæng af Familieskab, som jo ved alle Lejligheder er mere omhyggelig for Familien end Familien selv: Her er en fuldkommen, ja, en romantisk Lykke mulig, hvis blot

ikke Jøden med sit saarede Sind gjør som Pindsvinet, der rejser Pigge, enten Ven eller Fjende nærmer sig, og falder paa at blive intolerant. Bendixen! Sammenlign Deres Forhold med hine andre Arter af Forlovelse og pris Deres Gud og Skaber, og vær fornuftig, vær behagelig! Forsynd Dem ikke mod Guds Gaver! Naar de Andre have glemt, at De er Jøde, eller synes at glemme det, saa glem det selv, eller lad som De glemmer det. Og Pigebarnet elsker Dem jo, det er der ingen Tvivl om; hvorfor taler De ikke til hende, hvorfor overvinder De ikke Dem selv til engang at berøre disse delikate Følelser, gjør hende til Deres Fortrolige — nu! der have vi jo Lægemidlet! Tal til Pigebarnet, Menneske! Saa har De en Bundsforvandt i selve Familien, den mægtigste Bundsforvandt, den eneste, De i Grunden behøver! Nu er jeg færdig; dixi, jeg har talt, og min Kaffe er bleven kold."

Længe før Levy havde endt, var Jacob munter og glad sprungen op. „De har Ret, Levy!" raabte han, da denne tav, „De har fuldkommen Ret! Jeg har været blind, døv .... jeg har været et — hvorfor skjælder De mig ikke dygtig ud? Jeg har fortjent det! .... O, jeg lever op, jeg er som nyfødt ...."

„Ja," afbrød Levy ham, „jeg lægger mig ogsaa specielt efter Fødselsvidenskaben."

„Aa, spøg nu ikke! De har reddet mig fra al min Klejnmodighed og Barnagtighed! De er min Velgjører! Hvorledes skal jeg nogensinde kunne gjengjælde Dem!"

„Jeg haaber, aldrig; Vorherre fri mig fra at blive ligesaa gal! Men, siden der er Tale om Belønning — nu gifter De Dem vel; gjør mig til Deres Huslæge, det er strax lidt Praxis. Men det er sandt: De er jo selv Læge, jeg maa altsaa overlade Dem mine menneskekjærlige Bestræbelser aldeles gratis. Dog, naar De har havt Bryllup og jeg kommer og gratulerer, kan De give Champagne i Stedet for Kaffe."

Da Levy var gaaet, skyndte Jacob sig til sin Forlovede. Paa Vejen derhen sagde han: „Ja, jeg vil ærlig skrifte hende alle mine Barnagtigheder; hun skal se ind

i hver Fold af mit Hjerte. Hun skal staa mig bi og som min gode Engel holde de onde Tanker borte."

Hans Hjerte var saa let, hans Blik saa frejdigt, da han steg op ad Trapperne.

NIENDE KAPITEL.

Der var Fremmede. Øjeblikket var aabenbart ikke gunstigt for hans Ærinde. Men hans Aandskræfter vare i saa livlig Bevægelse, hans Beslutning drev ham fremad med en saadan Styrke, at han ikke betænkte sig paa at trodse alle Hindringer.

Selskabet var i munter og temmelig højrøstet Samtale, da Jacob traadte ind. Der var en fransk Dame og den Familie, som havde indført hende, desuden Lieutenant Engberg og et Par andre unge Mennesker.

Da Jacob kom, huskede Thora paa, at hun skulde være vred; men der var i hans Ansigt en saa usædvanlig Munterhed og Hjertelighed, at hun strax glemte det igjen og modtog ham med sit kjærligste Smil, og med en vis Stolthed forestillede ham for den franske Dame som sin Forlovede. Den fremmede Dame fandt formodenlig i denne hans Egenskab en Opfordring til at skænke ham en særlig Opmærksomhed; hun forstod strax at drage ham ind i Samtalen, der let og lunefuldt bevægede sig om de Iagttagelser, hun under sit korte Ophold havde gjort i Kjøbenhavn.

Man talte naturligvis Fransk, og Jacob opdagede snart, at Lieutenant Engberg talte Sproget langt bedre end han. Han lovede sig selv, at denne ikke længe skulde have et saadant Fortrin; men dermed var han ikke hjulpen for Øjeblikket. Han var ikke vant til at føle sig underordnet i nogen Kamp, hvor han stod som Menneske imod Menneske; Lieutenantens Overmagt blev ham pinlig, og der var Øjeblikke, hvor han betoges af en skinsyg Bitterhed, da nemlig Thora ogsaa talte smukt Fransk og den

fælles Færdighed bevirkede en livligere Underholdning mellem hende og Engberg end mellem dem og Jacob.

Med Uro og Ærgrelse begyndte han at erindre Øjemedet, hvori han var kommen, og Selskabet, der stod i Vejen for hans dyrebare Anliggende, begyndte at blive ham besværligt. Men han fik ikke Tid til at reflektere herover, Underholdningens Strøm rev ham med. Næsten mod sin Vilje talte han meget, ligesom for at bøde paa, at han ikke talte godt; han deltog i de Andres Latter, skjønt han i sit Indre næsten havde Lyst til at gjøre Fortræd.

Der blev serveret Kaffe og Brød. „Prøv dette, Frøken“ — sagde Thora midt i den muntre Samtale til den franske Dame, idet hun rakte hende Bakken — „det er ægte dansk Hvedekage. De finder ikke Mage dertil i Frankrig; den er sendt os af min egen Tante paa Landet ..... Det er sandt, Bendixen, nu kommer Tante maaske herind, o, jeg glæder mig ret til, at Du skal gjøre Bekjendtskab med min søde Tante Mathilde!“

Uden ret at lægge Mærke til denne Efterretning svarede Jacob: „Det skal glæde mig, især hvis Din Tante er ligesaa god som hendes Hvedekage; jeg vil spise endnu et Stykke paa hendes lykkelige Ankomst.“

Jacob sagde pièce i Stedet for morceau; pièce betyder, som bekjendt, et helt Stykke, et helt Brød. Den franske Dame raabte leende: „I Sandhed! De maa mene hende det godt, eller ogsaa maa De være meget sulten“ — i samme Øjeblik istemmede Thora og Lieutenanten en hjertelig Latter. Det forekom Jacob, at Lieutenanten gjorde sig Umage for at le, og at Thora derimod lo af ganske Hjerte. Det maatte hellere have været omvendt. Han var saa meget mindre tilbøjelig til at undskylde dette uvilkaarlige Udbrud, som han jo ikke af Hjertet havde delt de Andres Munterhed. Han troede at være til Spot i dette Selskab, at blive ydmyget og gjort latterlig, skjønt Huset selv burde beskytte ham. Mere behøvedes ikke for at udslette den overfladiske Munterhed af hans Ansigt og lade Mismod og Krænkelse skinne igjennem.

Og saa pludselig var hans Ansigtstræks Forandring, at de to Damer uvilkaarlig bleve tavse, hvorimod Lieute-

nanten ved at se dette Minespil paany brast i en voldsom Latter.

Da vendte Jacob sig til Lieutenanten og sagde med en Stemme, der skjælvede af Harme: „Hr. Lieutenant!“

Denne blegnede og tav.

Men den Stilhed, der pludselig indtraadte, og hvorved Jacob kunde høre sit eget Udraab langsomt klinge hen, bragte ham til at føle den Blottelse, han havde givet sig. Han søgte forgæves efter Midler til at bringe Samtalen paa Gled igjen, alle hans Sjælekræfter stode stille paa et Punkt for at opdage en saadan Udvej, i Løbet af nogle faa Sekunder led han en sand Kval; han følte sig forfærdelig ensom, og dog var det, som Alverdens Øjne fæstede sig paa ham. Han led under den Forbandelse, som det er at have tilbragt en isoleret Ungdom og med Aandens Dannelse ikke erhvervet sig Selskabslivets Politur.

Lyden af en Postvogn, der kom kjørende og holdt udenfor Huset, løste den trylleagtige Forstenelse, der havde lagt sig over ham og Selskabet. Man ilede til Vinduerne for at se, hvem det var; Jacob velsignede i sit Hjerte de Fremmede, der ankom saa belejlig.

„Moder,“ raabte Thora, „det er Tante!“

„Ja, ved Gud, Tante!“ — istemte hendes Søster og løb klappende i Hænderne ud af Værelset for at modtage Tanten.

De Fremmede toge Afsked, og Jacob, der var skamfuld og nedslaaet, havde ogsaa gjerne fjernet sig, hvis det kunde have passet sig.

Da Tanten havde omfavnet og kysset sin Søster og sine Niecer og erkyndiget sig om den fraværende Grosserers Befindende, blev Jacob hende forestillet som Thoras Forlovede.

„Jeg gratulerer,“ sagde Tanten meget koldt og høflig, til den ærbødig bukkende Bendixen.

„Men hvorledes gik det da til, at Du kom saa uforvarende, kjære Mathilde?“ — spurgte Fru Fangel.

„Gud, det er i en glædelig Anledning,“ svarede Tante Mathilde; „Du ved, at siden Søsterens Død tabte min Mand Lysten til at blive i Præstegaarden, skjønt det

er et ypperligt Kald, og saa søgte han det Sognekald, der er ledigt her i Byen. Iforgaars kom der Brev, at han havde faaet det. Saasnart jeg hørte det, havde jeg ikke Lyst at være Landsbypræstekone et Øjeblik længer, jeg tog herind, og nu have I mig, indtil min Mand kommer. Gud, hvor jeg har længt's efter Kjøbenhavn."

„O, det er dejligt!" — raabte Thoras Søster — „saa bliver Onkel vor Sognepræst! Saa kan Du blive viet af Onkel, Thora!"

„Thora?" — udbrød Tanten med et skarpt Blik — „skal hun vies af en kristen Præst?"

Saa uforvarende og overraskende kom denne Ytring, at Jacob først ikke ret troede sine Øren, men derefter antog han det for umuligt andet, end at det var sagt i Dumhed.

Spørgsmaal og Svar krydsede imidlertid uafbrudt. Medens Tanten talte, havde Fru Fangel allerede et nyt Spørgsmaal paa Munden:

„Naar kommer Din Mand? Han tiltræder da Kaldet strax?"

„Ja, han holder blot Avktion derude over vort Skramleri. Herinde skulle vi have Nyt fra Øverst til Nederst."

„Men vil Tante ikke gaa ind og klæde Dem om?" — spurgte Thoras Søster. Thora var tavs gaaet til Vinduet, Jacob stod næsten tankeløs ved et andet Vindue og tegnede paa Ruden.

„Jo, Tak, min Pige! Men lad mig først faa en Kop varm Kaffe . . . . . Ah, se der, Lieutenanten!" raabte hun, idet hun fik Øje paa Engberg, der var bleven tilbage og nu nærmede sig hende. — „Jo, De skulde rigtignok have!" — tilføjede hun halv sagte — „saadan at lade min Søsterdatter tage bort lige for Deres Næse."

Jacob hørte disse Ord, og her var det ikke muligt at tage fejl eller tvivle; Tanten kom ham for som en Dæmon, der var brudt løs for at forfølge ham.

Endelig gik hun ind for at klæde sig om. Han brændte af Længsel efter at nærme sig Thora, undskylde sin Adfærd for hende og itide slutte et Forbund, der kunde sikre ham mod den skrækkelige Tante; men med en

mismodig Mine forlod ogsaa hun Værelset og gik ind i Sovekammeret til de Andre.

Der hengik en Stund, som han tilbragte i kvælende Angst for hvert Ord, der mulig vexledes derinde.

Hans Blikke udtrykte vistnok hans Sjæleangst; thi senere nærmede Thora sig ham og trykkede ømt hans Haand, idet hun betragtede ham med Taarer i Øjnene. I dette Øjeblik var Jacobs Smerte forbi — et Øjeblik kun; thi i det næste spurgte han sig selv: „Hvor længe vil hun kunne bevare Agtelse og Kjærlighed for Jøden, der forfølges under hendes eget Tag?"

Ved Bordet fik Jacob Plads ved Tantens Side, ligesom for at der skulde ske en Tilnærmelse imellem dem; men det første Ord, Tanten henvendte til ham, var: „Naa, det fornøjer mig, De spiser dog med os!"

Lidte efter henvendte hun sig venlig til ham og spurgte om hans Fødested, Examina o. s. v. Da han havde fortalt hende Noget derom, ytrede hun: „Men hvad siger Deres Familie til, at De har forlovet Dem med en Kristenpige?"

Jacob havde endnu Selvbeherskelse nok til at give et undvigende Svar; men han var tilmode, ret egenlig som han laa paa Pinebænken. Han vilde have givet Aar af sit Liv for at kunne standse denne Tunge, for at kunne hindre den fra at udsende de giftige Ord, som hele Selskabet indsugede. Han følte, hvorledes et afmægtigt Raseri kogte i ham, hvorledes der opsteg et brændende Nag til Alle dem, der hørte Ordene, og især til Den, der udsendte dem.

Men hun var allerede med samme Naturlighed og Ligefremhed gledet over til en anden Underholdning med en af Bordselskabet og syntes slet ikke at have nogen Anelse om den Smerte, hun foraarsagede, eller det Had, hun fremkaldte.

Nu kom ogsaa Wilhelm hjem; ved Synet af Tanten, hos hvem han havde tilbragt saa mange glade Sommerferier, fløj han hende om Halsen. Derefter bød han som sædvanlig Jacob venlig Haanden; men denne var ikke istand til at modtage en Haand, der kjærlig havde trykket Tantens, han besvarede Wilhelms Hilsen med et koldt Goddag.

Han følte, at Alles Øjne hvilede paa ham, at man betragtede ham som Forstyrrer af Familieglæden, og en Art Fryd jublede i ham, han havde dog gjort noget Ondt til Gjengjæld for det, som man rolig havde ladet gaa ud over ham.

Da han gik hjem, var han næsten bedøvet, der var Øjeblikke, hvori han antog det Hele for en Drøm; men i det næste Øjeblik stod igjen Virkeligheden klar og knugende for ham. Da han aabnede sin Dør, smilede han bittert ved Tanken om de venlige Følelser, hvormed han sidst havde lukket den.

TIENDE KAPITEL.

Et Par Dage efter bragte Posten ham et Brev, og en inderlig, vemodblandet Glæde opfyldte hans Hjerte, da han gjenkjendte sin Faders Haand.

Han læste:

Mein ben jochid[1]) (lebe lang)!

Jeg har rigtig modtaget Dit Brev, hvoraf erfares, at Du baavaunauseinu horabim[2]) har forlovet Dig med Datteren af en Oreil[3]). Har Du ret betænkt, hvad Du der har gjort? Hør Din Faders alvorlige Ord. Du nedstammer fra koschre jehudim[4]), vore Ovaus ovauseinu[5]) have været sig meschadurh med jehudim[6]), de have aldrig forladt deres Fædres Gud. Men hvad har Du isinde at gjøre? Hvad vilde Din Moder, oleho hascholaum[7]), hun som hviler i Eden og skal være en malitzo jauscher baadeinu[8]), hvad vilde hun vel have sagt, hvis hun havde oplevet, at Du vilde være Dig meschadurh med bnaus Hres?[9]) Du er jo ingen Am haarez[10]), Du kunde

---

[1]) Min eneste Søn. [2]) For vore store Synders Skyld. [3]) ɔ: Ikke-Jøde. [4]) Rene og pletfri Jøder. [5]) Fædres Fædre. [6]) Besvogret sig med Jøder. [7]) Over hende hviler Freden. [8]) En, der gaar i Forbøn for vore Synder. [9]) Besvogre Dig med Chets Børn. [10]) Dumrian.

vælge Dig en Kalo[1]) blandt de Rigeste af Dine Trosforvandte. Tror Du, at Du kan blive lykkelig med en Kristen-Pige; tror Du, hun glemmer, at Du er en bar jisroeil?[2]) Og Dit Afkom, vil Du sige mig, hvad der skal blive af den? Vil Du kunne være den megadel lethauro?[3]) Min Søn, min Søn, Du er blind, Du gaar imod Fordærvelsen, Du bringer Din Fader til at udrive sit Haar og forbande sin Fødsel. Som Digteren vil jeg komme til at kalde mit Hus: I Kovaud[4]). Dog, hvi taler jeg om mig? Mit Hoved bliver graat og bøjer sig imod keiver ovaus[5]); og jeg længes efter den; siden Din Moders Død er jeg ene, og nu gaar Du til Gojim for aldrig at vende tilbage. Men Skylden er kun min, jeg har selv sendt Dig i Fristelsen. Og jeg har ved Din Vugge bedet Gud tage al Masaul[6]) fra mit Hoved og lægge den paa Dit. Jeg giver Dig kun mit bedste Eizo[7]). Din Onkel og Tante og al vor mischpocho[8]) her ude ere vrede og ville ikke tale om Dig, og sige, at Du lader Dig schmatte[9]). Men jeg er dog Din Fader. Herren vil tilgive, at jeg ikke kan udsige Klolo[10]) over Dig. Jeg udstrækker min Haand imod Dig; min Søn, bøj Dit Hoved og modtag for sidste Gang min Velsignelse: Jevorechecho Adaunoi vejischmerecho, joeir Adaunoi ponov eilecho vichunecko, jiso Adaunoi ponow eilecho vejoseim lecho scholaum[11]).

Kan divrei Ovicho jedidecho[12]).

Netop som han havde gjennemlæst dette Brev, bankede det paa Døren, og en aldrende Jøde kom ind og bad om en Almisse. Han kunde ikke have valgt noget heldigere Øjeblik end dette, da Faderens Brev havde gjort Jøderne og Alt, hvad der hørte til Jøderne, dyrebart for Jacob; at se denne Jøde tigge, smertede ham, som om det havde været en af hans nærmeste Slægt, og han gav den Bedende en rigelig Gave. Jøden troede, at det skete ved en Fejltagelse, og skyndte sig bort med Ordene: Gott soll Euch benschen![13])

---

[1]) Brud. [2]) Søn af Israel. [3]) Opdrage den efter Loven. [4]) Æren er borte. [5]) Graven. [6]) Velsignelse. [7]) Raad. [8]) Familie. [9]) Døbe. [10]) Forbandelse. [11]) Herren velsigne og bønhøre Dig, hans Aasyn lyse over Dig og være Dig naadig, han opløfte sit Aasyn imod Dig og give Dig Fred. [12]) Saaledes taler Din Dig elskende Fader. [13]) Gud velsigne Dem!

Disse Ord og den Accent, hvormed de bleve udtalte — de klang for Jacob, som Kirkeklokkerne Julemorgen maa klinge for en Kristen; en overvættes, heftig, smertefuld Længsel greb ham, han misundte den fattige Jøde, der nu gik til Jøderne. Aarerne i hans Hoved svulmede af Utaalmodighed .... hjem, hjem, i de faderlige Arme! .... og Thora?

Som Fuglen, der bunden ved en Traad flyver rask ud i Luften, men pludselig stanses og maa bevæge sig i en Kreds om det faste Punkt, standsede Jacobs Følelser ved dette Navn og toge en anden Retning.

Thora .... alle de kjærlige Følelser, Hjertet gjemte, vaagnede med fordoblet Styrke. Den Elskedes Billede fremsteg klart og yndigt og opfyldte Hjertet med Kjærlighedens Lyksalighed, indtil ved en ny Tankebevægelse Omgivelserne pludselig kom tilsyne og kastede deres sorte, truende Skygger over Billedet.

„Hvad skal jeg dog gjøre!“ sagde han endelig .... „Det faar at gaa, som Gud i Himlen vil!“

Paa samme Tid sad den Fangelske Familie fortrolig samtalende ved Aftensbordet. Grossereren var gaaet i Klubben, Wilhelm spadserede op og ned ad Gulvet og nærmede sig flere Gange Døren, som om han vilde bortfjerne sig, men fængslet af Samtalens Indhold besluttede at blive.

„Det er dog i Grunden et ret manerligt Menneske“ — sagde Tante Mathilde, da Fru Fangel havde ytret sin Forundring over, at man ikke havde set Bendixen hele Dagen. — „Jeg havde forestillet mig ham med et rigtigt Schakkerjøde-Ansigt og i mit stille Sind besluttet, at han ikke skulde blive gammel i Huset. Lidt fik han allerede forleden; men det gjør mig nu næsten ondt. Du har dog i Grunden ikke nogen slet Smag, lille Thora .... blot man kan faa ham afvænt med at være Jøde.“

Thora tav; hun havde paa Munden: „Pas Du Dine egne Sager, lille Tante.“

Fru Fangel sagde: „Jeg har altid holdt meget af ham; det er et solidt, stille og retskaffent Menneske. Det Eneste, jeg ikke kan lide hos ham, er hans Muthed i den senere Tid. Før han blev forlovet, var han altid saa munter og venlig; naar han saa paa mig med de store mørke Øjne, var det med en saadan forunderlig Ømhed, ligesom han vilde bede mig om, ikke at nægte ham Thora. Han saa ud, som om han kunde gaa i Ilden for mig. Næppe var han bleven forlovet, saa var det forbi.“

„Maaske hans Familie er imod Partiet?“ — ytrede Tanten.

„Det tror jeg dog ikke; han taler aldrig om den.“

„Saa tror jeg det netop!“ — raabte Tante Mathilde, der plejede at gjøre sig til af sin Menneskekundskab.

„Nej, jeg tror det dog ikke“ — sagde Fru Fangel; „han har jo sin egen Formue, og havde Familien havt Magt over ham, vilde den have forhindret Forlovelsen. Hans eneste egenlige Familie er en gammel Fader, der bor langt herfra.“

„Du kunde ogsaa gjerne se at faa at vide, hvad der er i Vejen med ham,“ — sagde Thoras Søster til Wilhelm — „I have jo altid været saa gode Venner.“

Wilhelm svarede: „Jeg blander mig ikke i min Søsters Kjæresteaffærer; min Søster har faaet en Kjæreste, Mere kan jeg ikke gjøre. Desuden saa I jo Alle, hvor mut han forleden var ogsaa imod mig.“

„Naar jeg skal sige min sande Mening“ — sagde Fru Fangel — „saa tror jeg .... ja, det er næsten latterligt — men Du husker nok, Mille, den Dag vi kom fra Kirke — jeg tror næsten, at han ikke kan lide, vi ere Kristne.“

Tanten brast i Latter og raabte: „Tror Du da, han vil, at vi skulle lade os gjøre til Jøder?“

„Nej, vist ikke .... men det forekommer mig ...., ja, jeg ved ikke ret selv .... men jeg kan ikke forklare mig det underlige Ansigt paa anden Maade.“

„Det kalder man at bevise i en Cirkel,“ bemærkede Wilhelm, idet han stod stille og med sarkastisk Mine betragtede sin Moder.

Efter et Øjebliks Tavshed sagde Tanten: „Det kommer sig nok Altsammen; lad mig om det! For det Første skal jeg nok faa ham gjort kjed af at være Jøde. Elsker han Thora oprigtig, saa vil han ogsaa elske hendes Tro; og den Dag han er bleven døbt, giver jeg Dig af Hjertet min Velsignelse til Dit Ægteskab med Din smukke Kjæreste“ — tilføjede hun, idet hun gik hen til Thora og kyssede hende.

Hvor megen Uvilje Thora end følte over Tantens selvraadige Indblanding i hendes Anliggender, blev hun dog rørt ved dette Bevis paa Kjærlighed af den i Familien forgudede Tante. Hun dristede sig ikke til at gjøre nogen Indvending eller selv foretage noget Skridt. Hun tænkte, at det vel var bedst at lade Sagen gaa sin egen Gang.

ELLEVTE KAPITEL.

Jo mere Tante Mathilde tænkte paa denne Sag, desto større Interesse fik hun for den. Hun forestillede sig forud den Triumf, hun vilde nyde, naar hun havde beriget Menigheden med et nyt Medlem, ligesom naar hun ude i sin Præstegaard havde faaet en sildig udruget Kylling eller holdt Livet i en, som alle de Andre havde opgivet. Hun besluttede at drive Sagen rolig og med Overlæg for at komme langsomt, men sikkert til Maalet; alle Traade skulde være i hendes Haand, hun skulde justere hvert Ord, der blev talt til Jacob, og Alt skulde være beregnet paa at føre ham imod det forønskede Maal. Under disse Beregninger fik hun ham hjertelig kjær, kjær som hendes egen Triumf; thi han var nødvendig dertil.

Hun valgte Wilhelm til sin Adjutant, til sin Fortrolige. Hun udviklede for ham, hvorledes hun havde betænkt, først i al Venlighed at foreholde Bendixen, at han var Jøde, henpege paa Kristendommens Fortræffelighed, og naar han saa modsagde, bekæmpe ham paa det ivrigste og endelig vinde den herlige Sejr. Hun spurgte

Wilhelm, om han ikke havde nogle theologiske Bøger, hvor man kunde finde nogle gode Beviser, til Brug ved den forestaaende Disputats. „Jeg og min Mand have ingen Børn," saaledes endte hun; „lykkes det mig at faa denne unge Jøde døbt, saa antage vi ham som vort eget Barn."

„Tante," sagde Wilhelm, „De nedstammer bestemt fra Præsten Tangbrand."

Men over denne Ytring blev hun fortrydelig og sagde: Jeg kan ikke lide, Du siger det. Jeg er ikke intolerant. Det generer mig slet ikke, at Mennesket er Jøde; det er heller ikke for hans evige Saligheds Skyld, at jeg vil have ham døbt; men, siden han har forlovet sig med en kristen Pige, bør han ogsaa høre til de Kristne."

„Ja, Tante," svarede Wilhelm; „men jeg tror dog ikke, at Deres Methode vil staa sig. Efter hvad jeg kjender til Bendixen, vil han ikke tro, at det sker af Venskab, naar De taler til ham om Jødedom og Kristendom. Skulde man gjøre ham til Kristen, saa skulde det netop ske ved at behandle ham, som om man slet ikke vidste Andet, end at han var Kristen, være blid og god imod ham, saa kanske han blev Kristen, inden han selv vidste deraf."

„Ja, det var en rigtig Manér!" raabte Tanten; „lade ham gaa og være Jøde, til han blev Kristen af sig selv! Jo, det var nydeligt!"

„Det Samme sagde Vinden, da den vilde tvinge Vandreren til at tage Kappen af. Hvad mig anbelanger, jeg blander mig ikke i Sagen. Bendixen er lidt muggen imod mig i denne Tid; han bliver nok god igjen, og for Fruentimmeraffærer skal jeg nok hytte mig."

Det gik omtrent, som Wilhelm havde sagt: Tanten var ikke heldig med sine milde Midler. Bendixen søgte blot at undgaa hende; han kom kun for at hente Thora til en Spadseretur, til Theatret eller en anden Fornøjelse og blev ikke længe i Huset. Tante Mathilde var i nogle Dage i ondt Humør, og engang sagde hun: „Ved Du hvad, Thora, Din Kjæreste skulde hellere sætte Dig Stævne paa Gaden, saa sparede han ganske at komme herop."

„Ja," sagde Fru Fangel, „det lader virkelig til, at han hader os allesammen."

Jacob fik et Vink herom af Thora, og de følgende Dage henvendte han sig til Fruen, bad hende gaa med at spadsere, fulgte hende i Theatret og hentede hende tilligemed Thora, og naar han var ene med disse To, var han saa kjærlig og hjertelig, at den tidligere gode Forstaaelse kom i Gang.

Tanten kom mange Gange med bitre Ord; men Fru Fangel tog Jacob i Forsvar.

„Saadan en Forlovelse har jeg aldrig set før," sagde Tante Mathilde; „det er jo, ligesom den var hemmelig og kun Moderen maatte vide af den. Han kommer aldrig, naar der er Fremmede, og med os Andre taler han ikke et Ord."

„Han har jo heller ikke Tid, han læser til Examen," sagde Fruen undskyldende; „det var godt, om alle unge Mennesker vare saa flittige som han."

Men en Dag kom der en Indbydelse til Wilhelm og Mille fra Etatsraaden, med hvis Døtre Mille havde gaaet i Skole. Henimod Foraaret plejede Etatsraaden at gjøre stort Selskab, og før Thora rejste til Holsten, var hun hver Gang bleven inviteret tilligemed Søsteren. Denne Gang var hun ikke nævnt i Indbydelsen.

Fru Fangel saa tankefuld paa Billetten og sagde: „Det er dog besynderligt, at man ikke inviterer Thora."

„Saa skulde man jo have bedt hendes Kjæreste med" — sagde Tante Mathilde — „og det kan Du nok vide, at man ikke vilde."

„Det ved jeg da ikke," sagde Fruen.

„Først er han jo dog en Jøde .... men, det falder mig ind: Er han indført i Huset?"

„Nej," svarede Fruen; „han har altid været saa tilbageholden, næsten frastødende mod vore Bekjendte; det er rigtignok hans Skyld."

„Og Eders!" raabte Tanten. „Havde han været Lieutenant eller Kammerjunker, havde I ogsaa været ivrigere paa at præsentere ham for Verden, end I er nu."

„Det er maaske sandt," sagde Fruen sagte.

Der blev nu talt meget om denne Sag. Fruen erklærede, at saa skulde Mille heller ikke gaa, og Wilhelm erklærede, at saa vilde han ogsaa blive hjemme fra Etats-

raadens. „Det faar ikke hjælpe,“ sagde Fruen: „Mille skal ikke gaa et Sted hen, hvor man ikke holder hendes Søster for god nok.“

Man tav. Wilhelm trommede paa Ruden; Damerne satte sig mismodige til deres Sytøj.

Jacob kom. Han hilste paa Fruen saa venlig som sædvanlig; men hun besvarede hans Hilsen med Kulde. Wilhelm tog sin Hat og gik, Mille begav sig med Lommetørklædet for Øjnene op paa sit Værelse.

Da han var ene med Thora, spurgte han, hvad der var i Vejen.

„Aa,“ sagde hun, „det er ikke Andet end Børnestreger. Wilhelm og Mille vare budne til Etatsraadens, og fordi jeg ikke var buden med, skulle de nu blive hjemme. Det græder hun for.“

Jacob havde øjeblikkelig af disse Ord sluttet sig til, hvorledes det egentlig hang sammen. Men den Smerte og Undseelse, det vakte hos ham, dæmpedes af inderlig Taknemlighed over den smukke Maade, hvorpaa Thora fortalte ham Sagen. Han tog hende i sine Arme, og i dette Øjeblik overvejede han, om han ikke nu skulde bekjende hende sin Svaghed, spørge hende, om hun kunde bære over med den, og om hun troede sig stærk nok til aldrig at se Jøden i ham. Imedens han endnu kæmpede med sig selv, sagde Thora: „Du skal ikke tage Dig det saa nær! Jeg bryder mig slet ikke om at komme til Etatsraadens! Naar blot jeg har Dig!“

Efter disse Ord syntes det ham Synd at ytre nogen Tvivl.

Da han gik bort, sagde han tillidsfuldt til sig selv: „Lad dem nu kun Alle være imod mig, hun hænger dog med et trofast og kjærligt Sind ved mig.“

TOLVTE KAPITEL.

Man fortalte Grossereren Tildragelsen med Etatsraadens; han smilede og tav.

Men fra den Tid af faldt Fru Fangel ofte i dybe Tanker, og engang overraskede Thora hende, som hun sad og græd. Med ængstelig Anelse nærmede Thora sig og spurgte ømt, hvad hun græd for; men Fruen omfavnede og kyssede hende og sagde: „Du kan ikke gjøre Noget for det, mit kjære Barn!"

Naar Jacob kom, modtog hun ham som en Gjæst, man skyldte Høflighed; men det var tydeligt at se, at det ofte kostede hende Tvang. Mille var mere ugenert, hun gik ud af Stuen, saasnart hun saa ham, og slog Døren i efter sig. Tanten modtog ham med Sarkasmer og Hentydninger, og naar Jacob bønlig saa til Fru Fangel, ligesom for at minde om den Bistand, hun tidligere havde ydet, slog hun Øjnene ned eller gjorde sig Ærinde i det andet Værelse.

Saaledes var han da ene mod den farlige Fjende, og vaabenløs; thi svare hende turde han ikke, for ej at hidføre et voldsomt Brud, som under den i Familien herskende Forstemning kunde have Ophævelse af Forlovelsen til Følge.

Det før saa muntre Hus blev stille og mørkt, men for Ingen saa afskrækkende som for ham. Naar en Foraarsdag det milde Solskin og den blaa Himmel vakte ligesom et nyt Liv i hans Bryst, naar han glad og længselsfuld, med ilende Skridt begav sig til sin Forlovede, behøvede han blot langtfra at øjne Huset, og det var, som Solskinnet hørte op, han traadte ind med usikkert og ængstelige Blik.

Og det var endda ikke saa meget den Uvenlighed, han selv var udsat for, der ængstede ham — han havde allerede begyndt at vænne sig til den. Han led endnu mere for Thoras Skyld; thi han havde en Anelse om, at Kjærligheden er en Solskinsblomst; den kan taale et stærkt Uvejr, og efter Uvejret rejser den sig dobbelt skjøn;

men, naar den skal staa i Skygge, uden Solskin og uden Dug, saa bøjer den Hovedet og visner.

Under disse Forhold var det en Lettelse for alle Parter, da Grossereren en Dag erklærede, at Familien skulde flytte ud paa Landstedet. Fruen indvendte vel, at det endnu var saa tidligt, og at ingen andre Familier vare tagne ud; men Grossereren vedblev sit Forlangende, og man flyttede ud.

Ved denne Forandring havde man i det Mindste det Gode, at man saa hinanden sjeldnere. Men Jacob maatte ofte med bitter Uro tænke paa, at Thora nu desto mere var udsat for Tantens Indflydelse. Som han bedst kunde sidde mellem sine Bøger, paakom ham denne Uro, han ilede derud, saa ængstelig, som om der over hendes Hoved svævede en truende Ulykke, og naar han saa kom derud, drev den uvenlige Atmosfære ham snart tilbage til Byen.

TRETTENDE KAPITEL.

Levy og Jacob vedblev at komme sammen; men Begge undveg en Samtale om denne Gjenstand; Levy kunde nok af Jacobs Ydre omtrentlig slutte, hvorledes det var gaaet, og da han ikke længer vidste noget Raad, var det ham pinligt at beskæftige sig med Jacobs Anliggender, og denne frygtede fra sin Side for at berøre sine ulykkelige Forhold, han gruede for at se tilbunds i dem.

En smuk Dag i Slutningen af Juli fulgte Levy ham ud af Porten paa Vej til Landstedet. Levy gik og saa sig om mellem de Spadserende, de Kjørende, Ridende og dem, som tingede med Kuskene om Betalingen pro Persona. Endelig vendte han sig til Jacob: „De er kjedelig idag, endskjønt — det er De da bestandig i den senere Tid. Hvilken anderledes prægtig Karl var De ikke ifjor! Dengang havde man Haab om at gjøre en ordenlig Mediciner af Dem .... Saa, se der!"

En jødisk Familie var kommen op i en firsædet Hol-

stenskvogn, og da den kun udfyldte de to Sæder, sad den taalmodig og ventede paa flere Passagerer og fordrev sig Tiden med en Underholdning om Husets Anliggender; engang imellem tilraabte Faderen et af Børnene en venlig Advarsel om ikke at falde ned af Vognen, eller Hestene et ængsteligt Prr, naar de rejste Hovedet i Vejret.

Derhen pegede Levy og sagde leende: „Jeg havde Lyst til at blive staaende; naar Kusken stiger op, giver maaske Husfaderen sig til at bensche haderech“[1]).

Jacob, hvis Tanker ved Synet af den jødiske Familie havde taget en ganske anden Retning, sagde sukkende: „Idag otte Dage skal min Onkels ældste Datter have Bryllup.“

„Naa, det behøver De da ikke at sukke over,“ sagde Levy; „De er jo forsørget.“

„Men jeg vilde gjerne gaa til det Bryllup,“ sagde Jacob efter lidt Betænkning.

„Naa, saa gaa!“

„Ja, men de have ikke indbudt min Kjæreste.“

„De kan da ikke vente Deres Forlovelse med en kristen Pige officielt anerkjendt af Jøderne!“ raabte Levy; „vil De have baade i Pose og Sæk?“

„Nej, jeg var saamænd fornøjet, havde jeg blot i en af Delene tilgavns.“

„Det er dog ogsaa forskrækkeligt, som De bestandig hænger med Hovedet. Herregud, Menneske! Gjør en Ende paa det! Skyd Hjertet op i Livet og tal med Deres Kjæreste, hun er dog ikke Mer end et Fruentimmer!“

„Ikke Mer end et Fruentimmer! Ja, De skulde blot vide, hvad Ulykke et enkelt Fruentimmer kan gjøre!“

„Hvad? Gjør Deres Kjæreste Dem Ulykker? Er det allerede kommet saa vidt med Kjærligheden? Ach, Du grosser Gott Amour!“

„Ak, nej, Tanten!“

„Tanten? Hvad er det for en Tante? Naar er hun dumpet ned fra Skyerne? Jeg troede, at Himlen havde ladet en komplet elskværdig, tanteløs Familie falde Dem i Hænderne.“

[1]) Velsigne Vejen; bede om en lykkelig Rejse.

„Det er en Præstekone fra Landet. De gjør Dem ingen Ide om, hvad det er for en Rischainto!“[1])

„En Præstekone! Det tror jeg s'gu nok! Det er de intoleranteste Folk af Verden, langt værre end Tyrkerne og selve Præsterne. Saadan en Præstekone fører Husvæsenet, modtager Ofre og Smaaredsel og ser aldrig en Jøde bringe en Gaas, end sige en Kylling. Hvilke Tanker maa en saadan stakkels Kone gjøre sig om Jøderne!“

„Naa, og Deres Præstekone?“ vedblev han, da Jacob tav.

„Hun har bragt mig til at fortryde, hvad jeg engang ytrede til Dem: at man der i Huset vilde lade mig høre, at jeg var Jøde. Det var at udfordre Skjæbnen, og jeg er bleven straffet. Hun taler næsten ikke om Andet, hun behandler mig, som om det var hendes faste Forsæt at trænge mig ud af Huset.“

„Det er Skade, at hun ikke kom før Forlovelsen.“

„Hvorfor det?“

„Hvorfor? De siger jo selv, at hun vil have Dem fra Huset.“

„Aa, tal nu ikke saaledes, Levy!“

„Men hun maa dog rejse engang! Eller er hun Enke, og vil hun nu fortære sin Pension her i Byen paa Deres Velgaaende?“

„Manden har faaet Kald her i Byen, han skulde komme, naar han havde holdt Avktion derude. Den stakkels Mand staar formodentlig ordenlig under Tøflen, siden hun rejser fra ham og lader ham passe Alt. Men hvad hjælper det, at han kommer, og at hun faar sit eget Hus — de ville naturligvis dog hænge sammen som Ærtehalm.“

„Men saa vov en Dyst; søg at fortrænge hende af Huset!“

„Det kan jeg ikke; hun dominerer hele Huset, stødte jeg hende bort, stødte jeg Huset med. Livet i Familien er blevet mig utaaleligt, siden hun er kommen.“

„Hør, ved De hvad, Bendixen,“ — sagde Levy efter en Pavse — „gift Dem, tag Pigebarnet bort fra dem, jo før jo heller.“

„Jeg skal dog have Familiens Tilladelse, og inden jeg

[1]) Jødefjende.

faar Examen og Praxis, giver man den naturligvis ikke, især undet det Forhold, som nu hersker imellem os."

„Men De har jo Formue, De behøver ingen Praxis."

„Jeg har ikke Mere, end jeg selv kan leve af. Hvad vilde der blive af et Ægteskab, hvori jeg ikke kunde skaffe min Kone et nogenlunde behageligt Liv? Og min Kjæreste er opdraget i Rigdom."

„Men Faderen er rig —"

„Skulde jeg lade min Kone føde af hendes Fader? Saa skulde vi høre dem raabe paa Jøden! Desuden er han Kjøbmand, og en Kjøbmand er i Grunden aldrig rig. En stor Medgift paa engang, den kunde jeg nok tage imod; men en aarlig Understøttelse — det vilde kun gjøre mig ligesaa eller endnu mere afhængig af dem, end jeg allerede er. De kan tro, at jeg har tænkt nok over det Altsammen; jeg bestiller jo ikke Andet."

„Nu, saa ved jeg da, at Deres egen Fader er rig."

„Levy! Det kan De ikke mene! Jeg skulde tage af min Fader for at ernære en kristen Pige!"

„Saa ved jeg, min Sjæl og Salighed, ikke Andet, end at De lader Dem døbe. I Grunden er det da ogsaa det Naturligste: Elsker De Deres Kjæreste ret af Hjertet, saa er det en let Sag at lade Dem døbe for hendes Skyld."

„Jeg kunde blive rasende over saadanne Theorier! Theorien tager sig saa godt ud, og jeg kunde dog strax gjendrive den med en anden Theori, der er ligesaa uholdbar: En brav Mand forlader ikke sin Tro for nogen verdslig Lykke. Men De ved jo godt, at jeg ikke kan lade mig døbe, jeg, som endnu hver Morgen og Aften siger min Krischmo[1]). Jeg ved ikke — men jeg holder mere af Jøderne nu end før .... Ofte har jeg forestillet mig, at jeg var døbt, saa levende, at jeg ansaa mig for en Kristen, og jeg kan ikke beskrive Dem, hvilken Kval det var, naar jeg mødte en Jøde paa Gaden, og hvilken usigelig Lettelse det saa var, naar jeg sagde til mig selv: Du er jo ikke døbt endnu. Jeg kom da ret til at tænke paa den døbte Jøde her i Byen, der om Fredag Aften, naar Jøderne gik til Kirke, fulgte dem til

[1]) Se Pag. 8.

Indgangen og blev staaende udenfor, indtil de sang: L'hro daudi[1]), og da gik grædende hjem."

„Saa udskriver jeg Dem som inkurabel og siger Dem Farvel, jeg skal tilbage til Byen."

„O, gaa lidt med endnu, Levy; jeg er saa forfærdelig nedtrykt. Jeg vilde ikke ønske Dem i mit Sted — skjønt De saa bedre vilde føle, hvad jeg lider."

„Stakkels Fyr!" — sagde Levy — „Gud give, jeg kunde opdage et nyt Pitcairn, hvortil De kunde bortføre Deres Kjæreste og leve i paradisisk Ro, adskilt fra hele Verden."

„Ja, gid der var en saadan kraftig Afgørelse mulig! Gid jeg paa eengang kunde samle alle Lidelserne til Kamp imod mig og vove Alt paa at forjage dem, selv Livet! Det var altid bedre end saaledes at sejgpines. Ordsproget har Ret: Det er en sen Død at lade sig træde ihjel af en Gaas. Og jeg bliver traadt som en Orm og tør ikke engang bide .... hvor jeg hader det Fruentimmer! Dersom ikke Tanken om min Kjæreste altid beholdt Overhaand i mit Hoved — jeg tror, jeg havde for længe siden dræbt hende."

„Deres Stilling er pinlig, Bendixen; De gaar omkring med en hul Tand og vil gjerne af med den, men har ikke Mod til at lade den trække ud. Og der er dog kun to Alternativer at vælge imellem, De maa høre det endnu engang: Enten lade Dem døbe eller slaa op."

„Deri, at jeg er stillet mellem disse to Alternativer og ikke kan vælge noget af dem, bestaar jo netop Ulykken!" — raabte Jacob utaalmodig: „Naar et Menneske staar imellem Ild og Vand og raaber om Hjælp, er det ingen Sag at sige: Spring enten i Ilden eller i Vandet."

„Naa, saa løb Deres Vej, Menneske, løb baade fra Ilden og Vandet!"

„Med Dem er der intet Udkomme idag," sagde Jacob.

„Herregud, hvad skal jeg gjøre? Med Deres Omstændigheder, af Deres Klemme, er der intet Udkomme, sig heller det. Jeg sprang s'gu gjerne i Ilden eller Vandet for Dem, det kan De være vis paa; men jeg indser ikke,

---

[1]) L'hro daudi likrahs kalo: Op min Frænde at gaa Bruden imøde. (Sabbathsangen i Synagogen.)

at det kunde være Dem til videre Nytte. Kan jeg være Dem til Gavn, saa sig til, her er jeg, befal! Ved De det ikke i Øjeblikket, og finder De det senere, saa har De jo min Adresse. Farvel! hils Præstekonen!"

Da Levy gik tilbage, sagde han til sig selv: „Nu tænker jeg, at jeg har sat det stakkels Menneske i en saadan Sindsstemning, at han gaar hen og gjør en dum Streg. Og den dummeste Streg, han kan gjøre, er altid klogere end at vedblive at gaa, som han gaar."

Men Jacob udførte netop ingen Streg denne Aften. Alt som han kom nærmere til Landstedet, aftog hans Heftighed, og den dumpe, sløve og dog saa irritable Gymytstilstand lagde sig atter over ham.

Da Thora saa ham komme, bleg og udmattet af den lange Gang. Heden og Sindsbevægelse, troede hun, at han var syg, og ilede ængstelig efter Draaber. Hans Udseende vakte endogsaa Uro hos de øvrige Medlemmer af Familien; man omringede ham og spurgte deltagende efter hans Befindende. Da Thora kom med Draaberne, rev Tante Mathilde dem fra hende for selv at tælle dem. Jacob befandt sig i nogle Øjeblikke forunderlig vel; han var bleven saa uvant til Venlighed, at han over disse Beviser paa Ømhed glemte alt Nag; han følte, hvor højt han kunde elske alle disse Mennesker. Da han med Thora vendte tilbage fra en kort Spadseregang i Haven, var han som nyfødt, for første Gang lagde han Mærke til Vinrankerne, der slyngede sig op ad Husets Mur, det dækkede Thebord inde i Havestuen forekom ham saa hyggeligt og indbydende, som han endnu aldrig havde set det.

Tante Mathilde kom ham imøde i Døren. „Naa," sagde hun, „De ser jo ud saa frisk som en Fisk. Gud ske Lov! Jeg var allerede bange for, at De skulde dø her. Vi stakkels Mennesker kjende jo ikke til, hvorledes De skulde begraves."

Mille lo højt og gik bort.

Saa var da Stilstanden allerede udløben.

Jacob skammede sig næsten over de blide Følelser, han for et Øjeblik havde næret; han bebrejdede sig selv Fejghed. Det var dog Længsel efter Fred, sagde han

til sig selv, som havde havt den meste Del i hans Glæde over den Omhu, man viste ham:

„Jeg gjorde mig mindre stærk, end jeg var, blot for at nyde deres Omhu! O, hvor dybt have de fornedret mig! Nu forstaar jeg, hvorledes mit hele Folk kunde blive saa forkuet, at det med væmmeligt Trællesind slikkede den Haand, som slog det!“

FJORTENDE KAPITEL.

„Jeg er kjed deraf!“ sagde Grossereren ved Middagsbordet; „jeg vil have Ro i Huset. — Du Stakkel,“ sagde han, idet han vendte sig til Thora og klappede hende paa Kinden, „Du har ingen altfor lykkelig Forlovelsestid.“

Thora gav sig til at græde.

„Det maa ikke blive saaledes ved!“ vedblev han heftig; „der maa en Forandring i Tingene. Jeg tænkte, det skulde blive godt, naar vi kom herud; men det er lige galt. Fører Bendixen sig ikke vel op, saa vil jeg alvorlig foreholde ham det; sker der ham Uret, saa skal jeg for Fremtiden tage hans Parti. Ro skal her være i Huset!“

Tanten tog Ordet: „Den Forandring, her maa ske, bliver nok, enten at Bendixen lader sig døbe, eller ogsaa, at vi Allesammen blive Jøder.“

Grossereren blev rød lige op til Panden; men han tvang sig og sagde: „Jeg vil ønske, at min Fru Svigerinde ikke maa komme til at fortryde den Iver, hvormed hun tager sig af denne Sag. Dersom De ikke har Noget derimod, vil jeg nok selv afgjøre min Families Anliggender.“

Med disse Ord rejste han sig og gik ud af Stuen.

Tante Mathilde blev siddende en Stund ganske tavs; derpaa vendte hun sig til sin Søster og sagde: „Det vil nok sige det Samme som, at jeg helst maa forføje mig

ud af Huset? Nu er det kommet saa vidt, at han sætter Splid i Familien."

„Men det siger jeg Dig" — raabte hun og foer op af Stolen, saa den faldt — „det siger jeg Dig, Thora: Jeg lader mig ikke saaledes fortrænge af Din Kjæreste! Jeg bliver! Jeg bliver, indtil Din Fader og Din Kjæreste tage og kaste mig paa Døren! Saa kan Du for mig gifte Dig med Jøden! Saa har jeg gjort Mit!"

Der blev en Pavse efter dette Udbrud; Tante Mathilde holdt Lommetørklædet for Ansigtet og hulkede; de Andre sad med nedslaaet Blik, hver beskæftiget med sine egne Tanker.

„Der kommer han!" sagde Mille og pegede mod Vinduet.

„Thora, gaa Du ud og tag imod ham; det er ikke værd, at han kommer herind," sagde Fru Fangel, idet hun gik hen til sin Søster.

Jacob havde i et Par Dage ikke været derude, og Længslen efter Thora var bleven stærkere end den frygtblandede Uvilje mod Familien. Desuden drev en anden Følelse ham; det var en Anger, en Uro, som om han stod i Begreb med at gjøre Thora Uret ved at gaa til det jødiske Bryllup, der fandt Sted denne Aften. Fra det Øjeblik af, da Schammos'en[1]) havde været hos ham og indbudt ham med den gamle Formel: „Ihr seid gepreit zu der Hruppo und zu dem Essen"[2]), havde en uimodstaaelig Længsel, ligesom en Hjemve, betaget ham. For at undskylde sig, sagde han til sig selv: „Jeg forhindrer jo ikke Thora fra at gaa i kristen Kirke, og hun har sin Familie; hvad har jeg?"

Men desuagtet var hans Samvittighed ikke ganske rolig.

Det var ham kun pinligt at finde en Indledning, en passende Maade at sige det paa; men, da hun vedblev at gaa tavs ved hans Side, og han ikke i sin Forlegenhed vidste Andet at tale om, samlede han alt sit Mod og sagde:

„I Aften er der Bryllup hos min Onkel; hans Datter bliver gift."

„Naa," sagde hun, „saa er Du da bedt?"

„Ja," svarede han, og det smertede ham et Øjeblik,

[1]) Degnen. [2]) I er indbuden til Vielsen og til Maaltidet.

at hun saa bestemt antog, at hun ikke var indbuden; den Tanke var altsaa nærværende, at der var en Skranke imellem dem. — „Ja, jeg er bedt."

„Du gaar da?"

„Ja, jeg har det rigtignok isinde — endskjønt . . . ."

„Gaa Du kun, min Ven!" sagde hun; „og gid Du maa more Dig godt."

Den resignerte Tone, hvori hun talte, smertede ham. Han følte sig saa erkjendtlig for den Beredvillighed, hvormed hun undte ham en Glæde, at han i Tanken søgte efter Noget, der til Gjengjæld kunde glæde og opmuntre hende.

De vare komne ind i Skoven, til en Udkant, der aabnede sig mod Sundet. Der satte de sig paa en Græsbænk.

Den tidlige Eftermiddagssol skinnede hedt paa Havet, der laa som en tro Hund ved Landets Fod; ude i Bugten bevægede sig sagte, næsten umærkelig, Skibe med skinnende hvide Sejl; Hveens Kyst tog sig ud som blaalige Dampe, der hvilede sagte sitrende i Horisonten. Under Træerne var der svalt, der hørtes ikke en Lyd uden enkelte afbrudte Fuglestemmer, som om Fuglene befandt sig for vel til at holde lang Samtale.

Efter en dyb Pavse udbrød Jacob: „Hvor unaturlige synes dog de menneskelige Forhold, naar man betragter Naturen! Over lutter Ubetydeligheder bekæmpe vi Mennesker hverandre og gjøre os Livet ubehageligt, medens vi kunde være saa lykkelige! Hvor medlidende maa den høje Natur smile, naar den betragter os. Det falder mig som Skæl fra Øjnene, i dette Øjeblik føler jeg angrende, hvor megen Skyld ogsaa jeg bærer i det uvenlige Forhold, der finder Sted imellem Din Familie og mig. Thora! Jeg vil gaa ligefrem til Din Tante og række hende Haanden; giver hun mig blot et godt Ord, saa vil jeg endogsaa blive hjemme fra Brylluppet, jeg vil kun tilhøre Eder."

„Vil Du virkelig gjøre det for min Skyld!" raabte Thora.

„Ja, kjære Thora, og for min egen Skyld! I dette Øjeblik er jeg saa lykkelig, jeg ser saa klart. Det er en Umandighed af mig, at jeg saa længe har været bange for at vise mig svag og give efter."

„O, Gud ske Lov! Saa bliver Alt godt! Det er bestandig

blevet sagt, at der Intet vil være i Vejen, naar Du blot ....“

„Naar jeg blot?“

„.... Gaar over til vor Tro.“

Der fortælles, at et Menneske, der bliver truffet af et dræbende Skud, et Øjeblik bevarer sit rolige Udseende og derpaa styrter ned, ligesom om Dødens Tanke var for stor til, at han øjeblikkelig kunde fatte den. Jacob vendte sig om imod Thora ligesom forundret, det glade Smil hvilede endnu over hans Ansigt; men et Øjeblik efter overfoer en dødelig Bleghed hans Ansigtstræk. Han stod op og gik tilbage med hende gjennem Skoven og Haven.

„Er Du vred?“ spurgte hun med bævende Læber.

„O, nej!“ svarede han, næsten uden at vide, hvad han sagde, og fortsatte Gangen.

Han lagde ikke Mærke til, at de vare komne ind i Havestuen, hvor der befandt sig Fremmede, iblandt dem Lieutenant Engberg, før de Talendes Stemmer vakte ham. Da sagde han hurtig Farvel. Thora sagde med halvkvalt Stemme: „Imorgen Formiddag Kl. 12 kommer jeg til Byen for at besørge nogle Ærinder; vil Du komme hen og følge ud med mig?“

Han svarede Ja og forlod Huset.

Da han var kommen i nogen Afstand, stod han stille og lænede Hovedet mod et Træ.

„Saa har da Ormen stukket den Plante, jeg havde opelsket, og hvorunder jeg søgte Skygge! .... Men hun har ingen Skyld; de have forgiftet hendes Øre .... O, hvem der kunde rive hende ud fra dem! .... Jeg elsker hende dog saa inderlig ....“

„Jeg gik for uvenlig bort,“ vedblev han, idet han fortsatte Vejen ..... „Og dog, hvorledes skal jeg kunne gjense hende? .... O, Gud! Du har lagt Din Haand paa mig, tungt, men retfærdig.“

Thora var fulgt nogle Skridt ud med ham. Da han var gaaet fra hende, saa hun et Øjeblik efter ham med et bittert Smil og brast saa i Graad. Men lidt efter tørrede hun Øjnene, aandede paa Lommetørklædet for at skjule, at hun havde grædt, og gik ind til Selskabet.

I Marcus's festlig pyntede Dagligstue vare Mændene samlede til Minhro (Eftermiddagsbønnen), som bedes, før Vielsen gaar for sig; Kvinderne var i et andet Værelse beskæftigede med Bruden.

Gudstjenesten skulde til at begynde, og Marcus blev kun opholdt ved endnu engang at indprente sin Kone alle Forholdsregler.

„Er nu Haaret redt, Sølvkjæden bunden om hende, Sløret viklet om Hovedet, saa at hun ikke kan kjendes?" spurgte han, idet han trak sin Kone hen i en Krog.

„Alt er istand," svarede hun utaalmodig, „blot Du vil begynde, Minhro."

„Kjære Kone! Din Sorgløshed gjør mig ængstelig. Blot der ikke sker en Fejl! Husk paa, man faar ikke hver Dag en Datter gift."

I dette Øjeblik stødte Konen til ham og blinkede med Øjnene mod Døren.

„Jacob! Min Brodersøn!" udbrød han forbavset, da han vendte sig om. — „Der kan Du se," sagde han, idet han livlig vendte sig imod sin Kone; „jeg tænkte det nok! Han er dog en Jøde i Hjertet."

„Hvor han ser daarlig ud!" sagde hun.

„Och und Nebbisch![1]) Han danser visselig ikke paa Roser imellem Gojim! Jeg siger Dig, det havde været fornuftigere af ham at forelske sig i vor Mariane."

„Marcus! Solen staar lavt! Er der mere, Du vil mig!"

„Nu, i Guds Navn! Sker der en Forseelse, komme den over Dit Hoved! ..... Ikke for meget Godt vilde jeg undvære, at han er kommen."

Han gik hen og hilste Jacob og gav derpaa Tegn til, at Bønnen skulde begynde.

Alle bedækkede Hovedet og vendte sig mod Øst med et dybt Buk for den usynlige Guddom. En dyb Tavshed hvilede over Værelset, medens Mændene sagte hviskede Bønnerne og Velsignelserne. Den synkende Eftermiddagssol skinnede paa Vinduerne ligeoverfor, saa at de saa ud som farvede Glasruder i en Kirke og kastede et mildt Skjær over den lille Menighed.

---

[1]) Oh, den stakkels Fyr!

Da Minhro var endt, begav Brudgommens Schaumer[1]) sig til Kvindernes Værelse med Brudgommens Foræringer til Bruden: et Par Strømper, to Par Sko, et Silketørklæde og en Bønnebog; lidt efter kom Brudens Foræringer til Brudgommen: en Tephilimbeutel (Posen, hvori han gjemmer de hellige Kapsler og Læderremme), Thallis'en, hvori han indhyller sig under Bønnen, og Kittelen, hvori han beder paa den store Forsoningsfest og bliver begravet.

Nu klang Trompetstød, og Døren til Salen aabnedes; parvis fulgte Mændene Brudgommen og stillede ham under Hruppen[2]); hvorpaa Kvinderne droge ind i Procession med Bruden og, medens Trompeterne blæste en højtidelig Marsch, førte hende tre Gange omkring Brudgommen, før de stillede hende ved hans Side.

Præsten traadte ind under Baldakinen, sagde en højtidelig Bøn og velsignede Gud, der har paabudt de ordnede Ægteskaber; Brudgommen paasatte Bruden Ringen, der strax blev omviklet med et Silkeklæde (og ikke tør blive synlig før Morgenen efter Brylluppet). Et Glas Vin blev bragt ind, Præsten indviede det med en kort Bøn og lod Brud og Brudgom drikke deraf, hvorpaa Glasset lagdes under Brudgommens Fod, og han søndertraadte det som Tegn paa, at saaledes som dette Glas ikke kan sammenføjes, skulle de To ikke adskilles.

Den dybe andægtige Stilhed afbrødes af højrøstede Lykønskninger og Trompeternes Fanfarer; de nu forbundne Familier omarmede hinanden og det unge Par; det var en glad Klynge af jublende, lykkelige Mennesker.

Ved det muntre Maaltid, hvor de Ældre gjenlevede deres Ungdom og i ubunden Lystighed spøgede med den rødmende Brud og den lykkelig smilende Brudgom, og de Yngre syntes at ville med højrøstet Glæde overdøve deres egen Længsel, havde Jacob faaet Plads ligeoverfor sin Onkels yngste Datter, hende, han havde undervist som Barn. Hun sad der, med det blege, fine Ansigt, og med de kloge sorte Øjne nysgjerrig-deltagende fæstede paa ham,

[1]) Bevogter; en Ven eller Beslægtet, der undertiden sover hos Brudgommen Natten før Brylluppet, for at ikke den onde Aand skal komme og bortføre ham (jfr. Tobiæ Bog). [2]) Hruppo, en Baldakin, hvorunder Vielsen fuldbyrdes.

som om hun i hans Ansigt vilde læse Spor af den Lykke, de kristne Piger havde skænket ham. Han var forunderlig tilmode. Den anstrengende Gang i det varme Vejr og den tilbagetrængte Smerte havde udtømt hans Kræfter og givet Sjælen et sygeligt Overherredømme; hans Legeme befandt sig i en Tilstand, hvor Sandserne kun trægt og uvillig gjøre deres Tjeneste, hvor Øjet ser som gjennem en Taage og Lyden kommer til Øret som gjennem et tomt Rum. Hvad han saa for sig, al denne Lykke og Glæde, den unge Pige med det kloge deltagende Blik, Alt begyndte at gestalte sig som noget ængstende, aandeagtigt, som et Tryllebillede, hans gode Engel sørgende oprullede for ham for at vise, hvad den havde tiltænkt ham. Hver Gang hans egne Forhold kom ham i Tanke, foer det ham som glødende Stik gjennem Brystet, han blev tilmode som Kvinden i Æventyret, der som ung Pige af Frygt for at føde havde spist fortryllede Korn og i Kirken saa de ufødte Slægter komme imod sig og med et straffende Blik lægge de livløse Hænder paa hendes Bryst, en efter anden i lange uoverskuelige Rækker, indtil hun af Smerte og Sjæleangst sank død ned paa Kirkegulvet. Lyden af Selskabets Jubel syntes ham at fjerne sig, selv den unge Pige syntes ham tilsidst et hensvindende Taagebillede, medens de sorte Øjne endnu søgte ham og tilvinkede ham evigt Farvel. Han vaklede og holdt sig ved Bordet for ikke at falde ned af Stolen.

Da han kom til sig selv igjen, saa han sig omgiven af hele Selskabet; Alle viste ham den kjærligste Omhyggelighed. Næsten grædende takkede han Jøderne for deres Kjærlighed og skyndte sig bort for ikke at forstyrre deres Glæde.

Da han stod paa Gaden, i den stille Aftenluft, i den utydelige Summen af Forbigaaende og Spadserende, var han forknyt og nedtrykt. Han var som husvild, hvorsomhelst han vendte sin Tanke hen, mødte han Gru og Ængstelse. Endelig standsede Tanken ved Levy, og en Straale af Trøst foer gjennem hans Sjæl; han vendte sin Gang til Fødselstiftelsen, hvor Levy boede.

Da han nærmede sig Værelset, hørte han højrøstet Samtale; men, da han gjenkjendte Levys Stemme, gik han dog ind.

Midt i det store, grøntmalede Værelse stod et Bord og derpaa en Ølflaske og et beskadiget Glas; paa en Kant af Bordet sad Værten med sin lange Pibe; to af Gjæsterne sad i Sloprok oppe i Vinduet, med Ryggen til Gaden; Andre laa smøgende henstrakte paa Sengen eller sad paa Sengefjælen; kun to havde nedladt sig paa Stole, fordi der nemlig ikke var flere Stole.

Trods de ugenerte Stillinger bare de Tilstedeværendes Ansigter Præg af en energisk Livfuldhed, som om Noget var forefaldet, der i usædvanlig Grad interesserede dem.

„Der er Bendixen!" skreg En; „det er Noget for ham!"

„Bendixen!" raabte König og rejste sig op i Sengen; „har Du hørt Nyt? Der er Revolution i Frankrig! Carl den Tiende er forjaget! Vive la république! Se, hvor han staar som en Billedstøtte af Overraskelse!"

En tilføjede: „Grøndal har foreslaaet, at hele Stiftelsen skal udvandre til Frankrig og lade sig ansætte i den republikanske Armee."

„Ja," sagde Grøndal, „jeg er kjed af de Lapperier, man har her. Naar ikke en Rasphusfange engang imellem stak en af Opsynsmændene med en af de solide brede Knive, de have derude, saa fik man aldrig et ordenligt Saar at se. Men der! Og kom man derover, saa kunde man selv hugge, stikke eller skyde Saaret, som man vilde have det. Jeg formoder, at nu ville Russerne gaa imod Franskmændene, og der er ingen Patienter, jeg holder mere af end Russerne; man kan trepanere en saadan Karl og tage Halvdelen af Hovedet bort, og han er lige kvik for det. Ovre paa Almindeligheden havde vi ifjor en russisk Matros, der var bleven knust af en Jolle, som faldt ham i Hovedet. Da jeg fik fat i ham, var han som Grød. Tre Maaneder efter saa jeg ham paa Torvet banke en Amagerbonde, fra hvem han havde stjaalet en Agurk."

„Hvem der var i Paris nu!" sagde En; „hvilket Liv der maa være! Jacobinerne sætte deres røde Huer paa, erklære Jordens Konger Krig — og Himlens maaske med

— og slynge en Million Mand imod Fjenden! Herre Jemini! Jeg forestiller mig, at der hele Dagen bliver slaaet Generalmarsch og ringet med Stormklokkerne fra de utallige Kirketaarne, og at under Larmen de gamle Kongemordere krybe frem, og bade sig i Solskinnet som Snogene om Foraaret."

„Respekt for Kongemorderne!" raabte König. „Jeg kunde selv have Lyst til at være Kongemorder — paa en honnet Maade naturligvis, med ordenlig Proces, Dom og Exekution. Bare vi havde en anden Konge end den hvidhaarede Frederik! Det er ogsaa forbandet, at vi ikke have en Konge til det Brug."

Grøndal sagde: „Man nøjes med, hvad man har. Jeg stemmer for, at vi strax marschere mod Amalienborg. Aux armes, citoyens! . . . ."[1])

„Jeg skulde bede, om Doktoren ikke vilde trine ned; der er kommet en ny Patient," sagde en indtrædende Læredatter.

„Jeg kommer strax," sagde Grøndal og foer i Tøflerne.

„Jeg vil dog gaa ned og se paa den Nye," sagde En og gik ud.

Flere fulgte, og lidt efter var Levy alene med Jacob.

„Det er nok bedst at tænde Lys," sagde Levy; „hvor Dagen allerede tager af! For en Maaned siden var det lyst til Kl. 10. Se saa, nu kan vi se, hvad vi sige. . . . , Men hvad Fanden gaar der af Dem? De ser jo ud, saa stolt og bestemt som — en Konge vilde jeg sige, hvis det ikke lod til, at det Slags Folk gaar af Moden. For Fanden! Det klæder Dem godt! Det er længe siden jeg saa saadant et Ansigt paa Dem!"

„Det maa vel være, fordi jeg endelig vil Noget! Levy, jeg gaar til Frankrig."

„Til Frankrig!" raabte Levy.

„Ja, jeg kan ikke holde ud her, jeg maa ud af al den Elendighed, jeg maa bort! Det kom som en Aabenbaring da jeg stod imellem disse sunde Naturer og tilbunds følte min egen Umandighed og Svaghed."

„Men hvad er der da sket?"

---

[1]) Til Vaaben, Borgere! (Marseillaisen.)

„Intet Andet, end at idag har ogsaa hun ladet mig høre, at jeg er Jøde, og forlangt, at jeg skal lade mig døbe."

„Naa, vil De da slaa op med hende."

„O, nej, Levy! Jeg ved jo godt, at det ikke kommer fra hende selv! Hun har ikke Fred for de Andre, de bedøve hende. Og mig have de pint, saa der tidt er kommet mig ligesom Blod for Øjnene. Jeg vil gaa til Frankrig, jeg vil tilkæmpe mig en Stilling og saa føre hende dertil; der kan jeg leve med hende i Ro .... der have Alle mørkt Haar og mørke Øjne."

„Og Deres Kjæreste? Hvad tror De, hun vil sige dertil?"

„Elsker hun mig virkelig, saa vil hun vente paa mig ...."

„Og naar hun ikke venter paa Dem?"

„Saa elsker hun mig ikke, saa vilde det gaa galt, selv om jeg blev."

„Bendixen! Lad os tage i Skoven paa Søndag, saa kunne vi tale nærmere om den Teori."

„Det er mit Alvor, Levy; hvis det er muligt, rejser jeg endnu imorgen."

„Imorgen Aften skal jeg komme og høre, om De er rejst."

„Levy! Kan De virkelig som Ven af mig ville raade mig til at blive her og gaa tilgrunde?"

„Jeg raader jo ikke til Noget. Dersom jeg var i Deres Sted, gjorde jeg kanske det Samme, og kanske gjorde jeg det ikke; det ved jeg slet ikke. Men for det første tænker jeg som saa, at imorgen, naar De taler med Deres Kjæreste, bliver der stor Graad og Forsoningsscene, og paa Søndag tager De i Skoven, men maaske ikke med mig."

„Og jeg giver Dem mit Æresord paa, at jeg rejser!"

„Hys! Det var godt, at ingen Kristen hørte det. De ved godt, det klinger underligt, naar en Jøde taler om Æresord. — Men velan da, Menneske: Hvis De virkelig vil rejse, saa .... ja, saa skal i det Mindste een trofast Ven følge Dem ombord. Og saa vil jeg denne sidste Aften drikke Broderskab med Dig, kjære Bendixen!"

FEMTENDE KAPITEL.

Da han vaagnede, laa Beslutningen fra den forrige Aften tung og trykkende paa hans Bryst; saasnart han tænkte paa at opgive den, aandede han lettere. Men da han kastede et Blik paa Forholdene, følte han snart igjen den Overbevisning, at der intet andet var at gjøre.

Længe gik han op og ned og gjentog endnu engang alle Grunde; derpaa gik han hen og tog Pas, før han begav sig til Thora. Med et saadant energisk Skridt styrker man sig undertiden, naar man føler sig svag.

Den foregaaende Aften havde Lieutenant Engberg lagt nøje Mærke til Thora og Jacob, da de kom ind i Havestuen, og til den Maade, hvorpaa de skiltes. Han ansaa nu Tiden for gunstig til at gjøre en Diversion; hvad han egenlig attraaede, var ham maaske ikke aldeles klart, men Noget, antog han, maatte der falde af.

Menneskene ere i Almindelighed langtfra saa onde, som deres Handlinger, ellers kunde man ikke gaa ubevæbnet paa Gaden. Naar En f. Ex. vil tage en Andens Kjæreste fra ham, tænker han ikke paa at begaa et Rov, men han siger til sig selv: „Det stakkels Pigebarn er ulykkelig med den Grobian, der ikke forstaar at skatte hende; med mig vilde hun være langt lykkeligere; han trøster sig s'gu nok, i alt Fald faar han kun Løn som forskyldt."

Lieutenant Engberg passede omhyggelig paa, da Thora kom kjørende med sin Fader; da han kunde antage, at Faderen var gaaet ind paa sit Kontor, gik han derop.

Hun sad og ventede Jacob; hun var nedslaaet og ængstelig for, hvorledes de vilde mødes efter den foregaaende Dags Scene.

Da det bankede og Leiutenanten ærbødig bukkende traadte ind, følte hun sig ligesom lettet ved, at det endnu ikke var ham, at hun havde faaet Udsættelse, og der var maaske Spor deraf i hendes Tone, da hun udbrød: „Er det Dem, Lieutenant Engberg!"

Lieutenanten udlagde denne Nuance i Tonen til sin Fordel og svarede: „Jeg vidste, at De vilde komme herind i Formiddag, og saa kunde jeg ikke nægte mig den Glæde at spørge til Deres Befindende. De saa saa lidende ud iaftes, da jeg forlod Dem.“

Var det saa, at under Sorgerne og Ubehagelighederne var Thoras Kjærlighed aftaget eller i det Mindste ikke altid paa rede Haand? Eller er det sandt, hvad der siges, at det mest trofaste Fruentimmer af husmoderligt Instinkt gjerne vil have en Elsker i Forraad? Eller var der blot i Lieutenantens bløde Tone Noget, der var trøstende for Thora i hendes Ængstelser? Eller .... Nok, i Stedet for at kalde sin Fader ind, nøjedes hun med at sige: „Jeg venter min Forlovede hvert Øjeblik; det vil være ham paafaldende at se Dem her.“

„Ah, det er kun af Frygt for Kjæresten, at hun er bange for en tete à tete!“ — tænkte Lieutenanten. Han svarede: „Jeg hørte igaar, at De bestemte ham Tiden til Kl. 12, og Klokken er først 11½; i alt Fald er den Anledning hvori jeg kommer, af den Natur, at Hr. Bendixen gjerne kunde være tilstede. Jeg vilde kun udtrykke min Beklagelse over at have set Dem lidende og mit Haab om, at det kun var et forbigaaende Ildebefindende, som Deres Forlovedes kjærlige Omhu snart vil forjage.“

Ved disse Ord fyldtes uvilkaarlig Thoras Øjne med Taarer, og hun holdt Tørklædet for Øjnene, medens hun med Haanden vinkede til Engberg, at han skulde gaa. Lieutenant Engberg greb Haanden og kyssede den.

I dette Øjeblik stod Jacob Bendixen i Døren.

Alle tre bleve i nogle Øjeblikke staaende ubevægelige. Lieutenanten fattede sig først; han tog sin Hat og gik med et lille Buk forbi Jacob ud af Døren. Jacob traadte et Skridt tilbage, og Døren faldt til imellem dem og Thora.

„Bi et Øjeblik, Hr. Lieutenant,“ sagde Jacob og gik efter ham; „hvad havde De her at bestille?“

„Naar Herren i Huset forlanger Regnskab af mig, skal jeg aflægge det,“ svarede Engberg og fortsatte sin Vej.

Men Jacob lagde Haanden paa hans Skulder og sagde:

„Men maaske De da vil aflægge mig Regnskab for Deres Besøg hos min Forlovede — — skynd Dem ikke saa stærkt, Hr. Lieutenant.“

„Naa,“ svarede Lieutenanten, idet han vendte sig imod Jacob og med et maliciøst Blik saa paa ham: „Jeg søgte efter bedste Evne at trøste en stakkels ung Pige, der har det Uheld at være bunden til en Bjørn.“

Jacob dirrede af Vrede; men endnu beholdt han Fatning nok til at sige med temmelig rolig Stemme: „Tillad mig at sige Dem, Hr. Lieutenant, at De er en æreløs Karl. Jeg er beredt til øjeblikkelig at give Dem Satisfaktion.“

Lieutenanten traadte et Skridt tilbage, bukkede dybt og sagde: „Megen Tak for den tiltænkte Ære; men som Officer . . . . De indser nok . . . . duellere med en Jøde . . .“

Næppe var dette Ord udsagt, før Lieutenanten følte sig greben af en haard Haand og slynget igjennem det store Værelse henimod Døren. Her samlede Lieutenanten sig og gjorde Mine til at ville hævde Pladsen; men der var i Jacobs Ansigt, da han vendte sig imod ham, et saa dødelig-forbitret, et saa vanvittig-lidenskabeligt Udtryk, at han ilede ud af Døren og forsvandt.

Jacob blev staaende i nogle Øjeblikke for at gjenvinde sin Fatning. Han lyttede. Det forekom ham, at Thora maatte komme ud, hvis hun var uskyldig i denne Sammenkomst — og det troede han —; men Skinnet var dog imod hende, og hun burde give en Forklaring, og hun burde gjøre det første Skridt . . . .

Hun sad derinde næsten bevidstløs af Undseelse og Angst og ventede at se ham aabne Døren . . . .

Han ventede endnu nogle Øjeblikke — hun kom ikke.

Han aabnede Døren til Gangen, slog den haardt i og gik langsomt ned ad Trapperne; ved hvert Skridt ventede han at høre hende kalde.

Udenfor Porten standsede han endnu engang. Der hørtes ikke en Lyd; den store Bygning var som uddød. Han angrede allerede; han kunde have gaaet tilbage, men Stoltheden drev ham fremad.

I flere Timer gik han lyttende frem og tilbage i sit Hjem, standsede ved den mindste Larm paa Gangen, om

det ikke var Bud fra Thora. Endelig kom Nogen henimod hans Dør, bankede og traadte ind — Levy.

„Paré, der bliver ikke Noget af Rejsen!“ raabte Levy i Døren.

„Det vil vi faa at se,“ sagde Jacob.

„Aa, jeg har tænkt nøjere efter, det varer s'gu ikke længe, saa skriver hun, Familien giver Kjøb, og det Gamle begynder forfra.“

„Ja, hun kan skrive!“ sagde Jacob til sig selv. „Hun vil nok skrive mig til og undskylde sig, naar hun hører, at jeg er rejst. Alt kan blive godt netop ved min Rejse!“

Med bestemtere Tone end før svarede han: „Vi ville faa at se, om jeg rejser eller ej.“

„I alt Fald tager jeg ikke Afsked for længer end otte Dage. Det er noget forbandet Noget at tage Afsked for lang Tid. Vi sige ikke Andet end: Adieu saa længe.“

„Skal jeg bære Herrens Tøj? Det er paa Tiden,“ sagde den indtrædende Karl.

Da han sad i Kahytten, efterat Levy havde forladt ham, og med næsten tankeløst Blik betragtede Omgivelserne som noget besynderlig Fremmed, som noget ham Uvedkommende, der af sig selv vilde forsvinde, mærkede han pludselig paa en slingrende Bevægelse, at Skibet var igang. Det var, som om han først i dette Øjeblik følte, at han skilte sig fra Thora. Med Fortvivlelsens Angst ilede han op paa Dækket, som om han vilde springe i Land; men Skibet var allerede et langt Stykke ude.

Den fuldstændige Umulighed, som viste sig for ham, udøvede en næsten beroligende Indflydelse paa hans Sind. Denne store, rolige Vandflade, hvori kun Kjølens Fure vakte en øjeblikkelig Uro — den var som lagt af Skjæbnen selv: Det skulde saa være!

Skibet gled i sin sikre, hurtige Fart forbi store og smaa Fartøjer; en frisk Søvind begyndte at blæse; en Passager slog Ild og tændte sin Cigar, med et Velbehag, som om der intet Vigtigere existerede; Solen brød et Øjeblik frem af Skyerne og skinnede paa den forsvindende Stad og det grønne Land. Scenen oplivede uvil-

kaarlig Jacob, Blodet strømmede med behagelig Varme gjennem Aarerne, han følte sig et Øjeblik saa let og fri, og han raabte i sit Indre: „Nu ikke forknyt! Jeg skal jo ud i den vide, herlige Verden at kæmpe for min hele Tilværelse. Hvor Mange er der ikke, som i dette Øjeblik vilde misunde mig!"

Han skrev til Thora:

Dette Brev skriver jeg paa Havet, min Elskede! Her er saa frisk og styrkende Luft ude paa Bølgerne, at Kummer og smaalig Ængstelse synes at blive blæst bort fra Sindet, og det beholder kun sit varme Haab til Alt, hvad der er godt og skjønt i Livet. Her kan jeg sige Dig, hvad hjemme aldrig vilde gaa over mine Læber, jeg kan tale om, at jeg er Jøde. Ja, min elskede Thora, jeg er det, og Du ved det, og Du vidste det, inden Du elskede mig. Det er ingen Forbrydelse, om end i nogle Menneskers Øjne en Fejl, og jeg maa bekjende Dig, at mig har det altid forekommet, at Ingen kunde undlade at se Fejlen. Du gjør Dig ingen Forestilling om, med hvilken Angst og Ydmyghed jeg altid har tænkt derpaa, og ganske sikkert har jeg derved foranlediget megen Misforstaaelse. Du ved heller ikke, med hvilken Magt jeg er knyttet til Jødedommen, hvorledes den blotte Tanke om at forlade den foraarsager mig Pine og Rædsel. Og dog har jeg i Grunden forladt den; det er ikke Religionen, der holder mig — Din Slægts Gud er dog den Samme som min — det er min Barndom, Mindet om min Slægt, om mine Forældre, utallige skjønne Erindringer. Jeg kan ikke forsage dem, rive mig løs fra dem, jeg kan ikke kaste dem ud af min Sjæl, det vilde være, som om jeg jog min Moder ud af mit Hus at betle blandt Fremmede. Men ikke sandt, tror Du ikke, at jeg kan bære denne Kjærlighed i min Sjæl og dog elske Dig? Tror Du ikke nok, at der er en fælles Kjærlighed til Guddommen, hvori vi kunne leve, hvis blot ikke Verden træder forstyrende imellem os?

Da jeg kom til Dig, var det for at sige Dig Farvel for lang Tid. Jeg drager til Frankrig. Paa en eller anden Maade, ved mine Kundskaber eller ved at tilegne mig nye i en ny Virkekreds, med Anstrengelse af alle mine Kræfter, med Opbydelse af Alt, hvad jeg mægter, vil jeg søge

at erhverve mig en Stilling i et fremmed Land, i et nyt Hjem, hvor Du og jeg kunne leve i Frihed, og hvor Ingen kaster Barndomsforskjellen, Trosforskjellen som en Tvedragts Fakkel imellem os. Vil Du vente mig i nogen Tid, indtil Du erfarer min Død eller mit Held? Vil Du, min inderlig elskede Thora?

En uhyggelig Scene forefaldt, da vi saas sidst. Hos mig har den kun efterladt Beklagelse over min Heftighed; Dig tillægger jeg ingen Skyld; men den gjorde min Bortrejse dobbelt nødvendig, jeg tror, Du vil selv indse det. Men lad Mindet om den tilsyneladende ukjærlige Afsked forsvinde, hør mine ærlige, hjertelige Ord, de komme fra en Sjæl, der evig vil elske Dig; jeg tror, min Sjæl vil være fortabt, hvis den taber Dig; mig synes, at Haab om Fred og Lyksalighed kun er knyttet til Dig, som Menneskenes Haab om Dagslys og Varme er knyttet til Solen.

Tilgiv mig Alt, hvad jeg mulig i mismodige Sindsstemninger har forsyndet imod Dig! Tilgiv mig og bevar mig Din Kjærlighed, min Elskede, min Thora! O, Dit Navn var i min Barndom Navnet paa Guds Bud, og Gud har bestemt mig til at elske Dig, han har villet, at jeg ved Dig skal tilhøre den Verden, der er udenfor min Barndoms stille, snevre Kreds.

Vis kun Din Fader dette Brev og glæd mig med Svar! Skriv snart — o, naar jeg tænker paa den Lykke at se Brev fra Dig! Det er, som da jeg første Gang bad Dig om Din Kjærlighed og lyttede!

Skriv snart og vær velsignet! Ja, jeg velsigner Dig, og jeg overdrager al den Lykke, som Gud ellers monne have tiltænkt mig, til Dig. Der er Ord, som have Magt, skjønt Du ikke ved det. Min Fader har engang givet mig denne Velsignelse, og nu skænker jeg Dig min Fædrenearv, af mit fulde Hjerte giver jeg den til Dig, min Elskede!

TREDJE DEL

FØRSTE KAPITEL.

Diligencen rullede med Jacob gjennem Barrieren ind i Paris.

I Gaderne, paa Boulevarderne, mødte hans nysgjerrige, søgende Blikke Spadserende, Forretningsmænd, Lastdragere, Municipalgardister, men ingen Emeuter. Butikerne stode aabne, Kjøbere gik ind og ud, en Afdeling af Nationalgarden drog paa Vagt med Trommer og den trefarvede Fane; men Folk gik forbi uden at lægge Mærke dertil.

Da han havde opsøgt et Hotel, gik han ud for at lede efter Revolutionen; men den var intetsteds. Hist og her laa en Dynge Sten, som havde været brugt til Barrikade, men Brolæggerne vare allerede ifærd med at stampe dem ned i Jorden igjen; etsteds fandt han et Hus sønderrevet af Kugler, men Murerne var allerede beskæftigede med at udbedre det.

Jacob søgte efter det franske Folk, det vældige Folk, som nylig i disse selvsamme Gader havde omstyrtet en Throne, han saa kun Forbigaaende som i Kjøbenhavn, rolige, fredelige Spadserende. Han saa efter de republikanske Rækker, der, ved det første Blik, i ham skulde se en af deres og optage ham som en Broder, de vare intetsteds, for de Forbigaaende var han kun en Spadserende mere. Ingen lagde Mærke til ham, Ingen brød sig om ham, der havde sat et helt Livs Lykke paa Spil for at ile til dem for selv at erhverve en ny Lykke.

Han besøgte de Deputeredes Kammer, man stredes, heftig, lidenskabelig — om et Ord, et Bogstav i Chartet; han bivaanede Domstolenes Forhandlinger: man dømte en Tyv, der havde forstyrret den offenlige Sikkerhed.

Det svimlede for ham; han begyndte at blive tilmode, som havde han solgt sin Sjæl til den Onde for et Blendværk.

Han havde villet kaste sig ud i Livets heftigste Tummel, i Kamp og Farer, for at erhverve Hæder, Berømmelse .... han gik op i Krigsministeriets Bureau for at blive ansat som Officer, Sousofficer i Algier — som Ikke-Franskmand kunde han ikke engang blive Soldat!

Han var ilet hertil med Blodet stormende, Musklerne spændte efter Anstrengelse, og paa eengang saa han sig bestemt til slet Intet at virke.

Med fordoblet Kraft vendte den ængstede, pinte Tanke tilbage til Danmark og dem, han der havde forladt.

Han beregnede Forholdene saaledes, at det syntes ham aldeles naturligt, at han snart maatte faa Brev. Levy vidste jo, hvor han var rejst hen, og vilde nok have sagt det til Wilhelm Fangel; man vilde adressere Brevet til den danske Gesandt.

Han gik op i Gesandtens Hotel. Sekretæren fortalte ham høflig, at man intet saadant Brev havde modtaget; Jacobs bristefærdige Hjerte blev endnu betynget med den Anstrengelse at skulle gjengjælde al den Høflighed, hvormed Sekretæren fulgte ham til Trappen.

Et Instinkt eller en Mani drev ham til Postbureauet. Det var ham ligesom en Trøst at se Breve, at overbevise sig om, at Breve endnu existerede i Verden. Hvor misundte han en Aften en Kommis, der havde hentet en hel Pakke Breve!

Skulde han vende om, af sig selv rejse hjem til Danmark, spille en Rolle som en Skoledreng, der havde skulket? .... Og maaske saa et Brev kom, Dagen efter at han var rejst .... Han maatte blive, ene, uden Bekjendte, Venner, Anbefalinger, ene med sig selv, sine skuffede Forhaabninger, sine dræbende Længsler, sine nagende Erindringer.

Han bevægede sig ene i den talløse Vrimmel. Mangen

Aften, naar han uforvarende i sit Værelse talte højt med sig selv, forskrækkedes han over sin egen Stemme, han havde ikke hørt den hele Dagen.

Det er tungt at være ene i Ørken; men det er tungere at være ene i en stor, folkerig, larmende Stad. Al Jordens Lyksalighed udbredes for Blikket: Rigdommen udstilles i al dens fristende, pralende Mangfoldighed, Ekvipager rulle forbi med prægtig klædte, dejlige Kvinder, Venner spadsere Arm i Arm, Elskende vexle kjærlige Blikke, to Naboer hilse trohjertig hinanden — for den Fremmede er Alt dette dødt, han er udelukket fra det Altsammen, det er, som om han slet ikke hørte til Menneskeslægten. Han staar sulten foran et Bord, hvor Andre glade holde Maaltid; der bydes ham Intet, og han ønsker heller ikke at spise med dem, han ønsker Intet undtagen at kunne skjule sig i en Ørken eller paa Bunden af den dybe Flod, der strømmer gjennem den travle By.

Selvmord! .... Den Tanke opstiger maaske i mangen Hjerne under en saadan Kval. Eller Drik, Beruselse, Bedøvelse, Glemsel for alle Sorger. Men Jacob var en Jøde, og dette Folk har en forunderlig sejg Taalmodighed. Det lærte maaske denne Taalmodighed, dengang den ægyptiske Pharao lod det brænde Teglsten og selv skaffe Materialerne, og senere have Evropæerne øvet det i Taalmodigheden. Det beruser sig ikke heller; det er sandseligt, men som de orientalske Folkeslag, som de hærdede Arabere, hvis Maaltid er en Haandfuld Daddeler og en Slurk af Kilden, men hvis Telt er fuldt af Hustruer og Slavinder.

Som han en Dag gik gjennem rue Montorgueil, den Gade, hvor en af Carl den Tiendes Generaler havde maattet strække Gevær for Haglen af Kugler og Brosten fra Mænd, Kvinder og Børn, og hvor Barrikadernes Stene endnu ikke ganske havde lagt sig til Hvile som loyale Brosten, blev han opmærksom paa en Larm fra det Sted, hvor Gaden højner sig og skæres af to andre Gader. Den Tanke, at Revolutionens Flammer maaske igjen sloge ud, vakte hans Livsaander, og med hurtige Skridt nærmede han sig den forsamlede Menneskemasse. Midt imellem Mængden laa en Vogn væltet, og Kusken vred sig paa Jorden under de Prygl, der regnede ned paa ham fra endel

vrede, bluseklædte Mænd. Nogle af de Omstaaende fortalte med flydende Tunge Anledningen til dette Optrin: Da den gallonerede Kusk var kommen kjørende, havde en Hob Blusemænd, der stode og samtalede, peget ad ham og talt haanlig om Aristokratiet, der holdt Ekvipage, og tvunget ham til at kjøre op mellem Barrikadernes Levninger. Han havde mumlet et „la canaille“, og dette havde givet Tegnet til, at han var bleven revet ned af Bukken, hvorved Hestene sprang tilside og kastede Vognen omkuld. Jacob troede at høre halvkvalte Skrig fra det Indre af Vognen, han sprang til, og da han med Møje havde faaet Karetdøren op, saa han to Damer i en lidet misundelsesværdig Stilling ligge over hinanden og forgæves forsøge paa at rejse sig. Greben af den Ivrighed, der let betager Mennesker, hvis Kræfter i lang Tid have hvilet, raabte han til Blusemændene, om de vilde lade deres Vrede gaa ud over værgeløse Kvinder. — Det er en af de elskværdige Sider ved det franske Folk, at selv den Ringeste synes at have en medfødt Følelse af Ridderlighed og Evne til at vise den paa en smuk Maade. I Hast blev Vognen rejst, og Kusken slap med de Puf, han havde faaet. Damerne kunde ikke komme sig af Skrækken, trods de Undskyldninger, Blusemændene ærbødig gjorde; de bade deres Redningsmand om at kjøre med dem.

Da Damerne havde kjørt lidt, kom deres Rolighed tilbage, og den yngste udtømte sig i Taksigelser. Med en Pariserindes Snaksomhed tillod hun ikke Jacob at komme til Orde: „De har reddet os, Gud ved fra hvilken Ulykke! De kom som en Engel fra Himlen .... hvilke frygtelige Mennesker. Saa De den ene, hvilke Øjne! .... hans sorte Skæg var foresten smukt, men det var saa vildt .... Gud ske Lov, at De kom! Men det er Baron Descamps, det er hans Skyld! .... Han er saa omhyggelig for mig, han vil ikke, at jeg i disse urolige Tider skal gaa fra eller til Theatret .... jeg er Skuespillerinde, min Herre, første Elskerinde ved Vaudeville-Theatret .... Det er en gammel Nar, den gode Baron Descamps .... han gjør Kur til mig, sender mig sin Vogn, jeg tager imod den ..... voilà tout!“[1])

[1]) Det er det Hele.

Ved disse Ord tilkastede hun Jacob et Blik af sine store sorte Øjne.

„Léonie!“ — sagde den ældre Dame med en bebrejdende Tone.

„Jeg siger min Mening!“ raabte Léonie; „jeg har sagt ham i hans aabne Øjne, at han er en gammel Nar .... Tænk Dem, min Herre, en Mand paa sine gode halvtredsindstyve Aar .... og saa bærer han Paryk! .... Det kunde endda være det Samme; men dette Indfald med Vognen, det tilgiver jeg ham ikke .... Her bor jeg, min Herre, rue faubourg Poissonnière, Nr. 3, Demoiselle Courtois .... Jeg beder Dem besøge mig .... De maa komme endnu imorgen Formiddag, jeg forlanger det. Au revoir, min Hr. Ridder!“

ANDET KAPITEL.

„O, det er prægtigt! Se, hvor Husene fare forbi! .... Nej se, hvor Hestene springe for Omnibussen, de ville løbe omkaps med os — à demain[1]), I gode Heste! ..... tag Dig iagt — ah, Gud ske Lov, det gik godt! ... Naa, Du kan da kjøre!“

„Afsted, afsted, franske Hest! Saadan! spring højt i Vejret, saa lystig, som Du vil! Afsted! Afsted!“

„Hyp, hyp!“ raabte Léonie og lo højt, medens hun krampagtig greb ham i Armen.

„Hvor skal vi kjøre hen?“ spurgte hun, da de kom ind imellem nogle Vogne og maatte kjøre langsommere.

„Jeg ved ikke! Til Verdens Ende! Naar Hesten havde Vinger, skulde vi kjøre op i Luften, op imod Solen, Phaëton .... kjender Du Fablen om Phaëton, der styrtede ned?“

„Ak, har Du ogsaa hørt om den dejlige Phaëton? Ja, hvor det gjorde mig ondt! De brød ind hos Greven og tog den ud af Vognskuret og brugte den til Barrikade. Saa gik der en Kanonkugle igjennem den og splintrede den i tusinde Stykker .... ah!“

„Hvad er der?“

---

[1]) Ja, i Morgen!

„Saa Du ikke den lille Mand i den lyse Frakke? Det er Hr. Arthur, han, der har komponeret min spanske Bolero .... blot han nu ikke søger Dig op og vil duellere med Dig, fordi vi have kjørt sammen!“

„Kjører Du da aldrig med ham?“

„Han læsper jo! Og saa smøger han Tobak .... Han har ogsaa gjort Kur til Pauline .... O, nu ved jeg, hvor vi skulle hen! Ud til St. Germain! Der er Pauline idag med sin Elsker! .... Den stakkels Pige, hun er bleven saa alvorlig, siden hun er bleven kjendt med ham. De gaa om og beundre Naturen og de skjønne Videnskaber, og jeg tror saagar, de have været i Kirke. Men saa tager hun naturligvis Revanche, naar han ikke er tilstede .... Jeg skal forestille Dig for ham .... Det er sandt, hvad hedder Du egenlig?“

„Bendixen.“

„Ben .... Bennig — har Du ikke et andet Navn? ...., Men det falder mig ind: det er dog i Grunden forskrækkelig hastig, vi ere blevne bekjendte. En eneste Gang har jeg set Dig .... og allerede .... Hold Din Mund, jeg ved, hvad Du vil sige .... O, der falder mig en guddommelig Spas ind .... jeg vil gjøre Dig til Prins! .... Pauline er saa stolt, fordi hendes Elsker er Søn af en Theaterdirektør, jeg vil overvælde dem, bedøve dem, knuse dem med en Prins.“

„Er dette Slot St. Germain?“

„Ja, jeg tror det. Se, denne lille Pavillon, vi nu komme til; den er opbygget paa det Sted, hvor Ludvig den 14de blev født under aaben Himmel — ja, vi ere alle Mennesker .... Ved notre dame de la lorette! Der gaar Pauline og hendes lille Mand .... hold, lad os stige ned!“

Han vilde hjælpe hende af Vognen. Hun strakte først den ene Fod, saa den anden Fod frem, som om hun var angst. Han hævede det brændende Blik imod hende og sagde: „Spring ned i mine Arme.“

„Nu, saa pas paa! .... Hop! ...., Av, Du klemmer mig!“ — raabte hun og bed ham i Kinden.

Det andet Par nærmede sig, Léonie paatog sig en højtidelig Mine og sagde:

„Min Prins, tillad mig at forestille Dem min Veninde,

Mademoiselle Pauline, og hendes Fætter, Hr. Albert. Mademoiselle, Hr. Albert — Hs. Højhed Prinsen af Ben .... jeg beder om Forladelse, min Prins, Deres Navn vil igjen ikke komme mig paa Tungen."

„Bendixen."

„Prins de Ben — dik — senn — — Det er nogle forskrækkelig barbariske Navne, disse russiske Fyrster have, men han er umaadelig rig," hviskede hun til Pauline, der ligesom Hr. Albert stod i den dybeste Ydmyghed.

„Min Prins!" — begyndte igjen Léonie — „tillad mig at spørge Dem, om De vil ride paa et Mulæsel eller paa en Dragonhest .... De ved, min Prins, at vi unge Damer altid pleje at ride i Parken ved St. Germain."

„Hvad Mademoiselle behager at vælge!"

De gik hen til Heste- og Mulæseludlejeren, og da Jacob og Léonie havde sat sig op, sagde Pauline: „Albert! Naar Prinsen af Benedit, eller hvad han nu hedder, kan ride paa et Mulæsel, saa kan Du ogsaa."

„Jeg kan ikke ride," svarede Albert mismodig.

„Vil Du da forsømme Lejligheden til at knytte et saa fornemt Bekjendtskab?"

„Jeg er ikke ærgjerrig."

„Men det er jeg!" raabte Pauline med Taarer i Øjnene; „nu har jeg føjet mig saa længe efter Dig, nu skal Du ride idag; hvis ikke, ere vi skilte for evig."

„Pauline, jeg kjender Dig ikke igjen! Min forstandige, stille Pauline ...."

„Jeg er ikke forstandig, jeg er ikke stille, jeg vil have et Mulæsel — vil Du, eller vil Du ikke?"

„Lad os faa to Mulæsler," sagde Hr. Albert sukkende til Udlejeren.

Léonie og Jacob vare imidlertid gallopperede ned igjennem Parken, saa stærkt, som Dyrene kunde løbe.

Léonies Dyr var en Durkløber, og Jacob sagde: „Det skal nok være Kirketaarneridt, lad gaa — — fremad, afsted, afsted!"

Lidt efter tabte Léonie sit Lommetørklæde, derefter fulgte det lille Schavl, derpaa Hatten, og nu gav hun sig til at skrige: „Stands den! .... O, jeg vil aldrig ride mere .... red mit Liv .... ah!"

Léonie styrtede af; hun rullede omkring i Løvet, og i den største Skræk standsede han sit Dyr og sprang af. Da han nærmede sig, sad Léonie oprejst og modtog ham med overgiven Latter: „Kom jeg ikke pænt af? .... Saadan gjør jeg altid, naar jeg er kjed af at ride!“

Pauline og hendes Fætter kom til; Hr. Albert skyndte sig ned af sit Dyr og spurgte omhyggelig efter Léonies Befindende. Léonie greb begge Kavallererne under Armen, Dyrene lod man skjøtte sig selv, Pauline anførte ridende Tilbagetoget.

Da man var kommen til Vognen, sagde Léonie: „Lad os nu kjøre tilbage til Paris og soupere hos Philippe. Han har den bedste sole normande frite i hele Paris og en rød Hermitage til 6 Fr. Bouteillen, der er som Olie. Naar vi have spist, kjøre vi Pauline og hendes Fætter hjem, og Du .... De min Prins, er saa artig at kjøre mig hjem.“

TREDJE KAPITEL.

„Det forekommer mig, at Baron Descamps ikke godt kan lide mig.“

Dette blev sagt i et lille, elegant udstyret Værelse, en Mellemting mellem Salon og Boudoir. Alt, hvad man saa deri, var smaat, ret som udelukkende bestemt for fine Kvindeskikkelser, og udarbejdet med den største Sirlighed: Det runde Bord, bedækket med Kobbere og Lithografier, Taburetterne og Lænestolene, betrukne med rødt Fløjl, Sybordet, en yppig chaise-longue og endelig Bogskabet af Palisander med Glasdøre og med rigt indbundne Værker af Corneille, Racine, Victor Hugo o. s. v.

Léonie sad ved Vinduet og betragtede en ny Kjole, Jacob sad og bladede i Kobberne.

Ved hans Ord løftede hun hurtig Hovedet og raabte med Latter: „Han er god, den Lille! Hvor han lader uskyldig! Baron Descamps gjør Kur til mig, Du Smaa, og Du bliver ham foretrukken — skulde han saa ikke se surt?“

„Det gjør mig virkelig ondt for den stakkels Baron, at han ikke er tyve Aar yngre,“ sagde Jacob.

Léonie brast i endnu stærkere Latter: „Hvor han kan sidde alvorlig og gjøre Nar af Baronen .... Ypperlig! Prægtig! Du burde være Skuespiller!“

„Men jeg mener det ganske alvorlig,“ sagde han og rejste sig op i Stolen.

Léonies Ansigt blev pludselig formørket, hun stirrede nogle Øjeblikke paa ham; derpaa sagde hun ømt, næsten bønfaldende: „Du er dog ikke kjed af mig? .... O, nu erindrer jeg det, nu gaar det op for mig .... „i de sidste Dage har Du været saa mørk og drømmende, jeg har ikke set et eneste af de lykkelige Smil, som i de første Dage belønnede min Kjærlighed .... hvad har jeg gjort? Elsker Du mig ikke længer?“

Jacob svarede: „Léonie, jeg har aldrig elsket Dig.“

Ved disse Ord kom Léonies Munterhed tilbage, hun klappede i Hænderne og raabte: „O, han er koket, min lille Elsker! .... Han er original! De Andre sige altid, at De ville elske en stakkels Pige evig, han siger, han har aldrig elsket hende .... o, det er guddommeligt .... for en enkelt Gang, til en Afvexling!“

„Léonie,“ vedblev han: „forsøg, om Du ikke en eneste Gang kan finde en Streng i Din Sjæl, hvor dybere Toner kunne anslaas. Jeg har ikke bedraget Dig, og dog har jeg aldrig elsket Dig. Mit Hjerte tilhører kun En, en Pige i Norden, det vil aldrig have Plads til nogen Anden. Ulykkelige Forhold have adskilt os, og jeg er gaaet fra hende, jeg er gaaet ene og forladt ud i Verden. Martret og pint indtil Døden fandt jeg Dig, i Dine Arme søgte jeg at drikke Glemsel, at drukne ethvert Minde om hende, jeg elsker. Men Minderne have kun samlet Styrke ved de faa Dages Søvn, hvori jeg havde bragt dem, nu ere de atter stærkere end jeg, og med dem er Angeren kommet .... o, jeg forekommer mig selv som en elendig Forbryder!“

„Stakkels unge Menneske!“ sagde Léonie spottende; „jeg har forført Dig, jeg kommer til at række Dig min Haand for Alteret for at oprette Din Ære.“

„Jeg tænkte nok, at Du ikke vilde forstaa mig,“ sagde han.

Hun raabte vredt: „Du har bedraget mig! Det er ikke engang sandt, at Du kun har været kort Tid i Paris. Du har ladet, som Du talte daarlig Fransk; men nu, da Du blev ivrig, glemte Du Dig selv, og saa talte Du som en Franskmand.“

Jacob svarede: „Sjælens Lidenskab ved at finde de rigtige Ord. Den gjør selv den simpleste Mand veltalende.“

Léonie tav.

Han vedblev: „Da jeg var ganske ene i denne store Stad, aabnede Dit Hus sig gjæstmildt for mig. Da intet Menneske bekymrede sig om mig, modtog Du mig i Dine Arme, og jeg udhvilede mig ved Dit Bryst. Du spurgte hverken om Fædreland, Slægt eller Tro, og skjønt jeg ikke kan elske Dig, vil jeg dog være Dig evig taknemlig.“

Léonie nærmede sig ham opmærksomt, hun stirrede paa ham, som begyndte hun at fatte ham; derpaa sagde hun: „Du lider, min stakkels Ven? Verden har været haard imod Dig! Kun jeg har været barmhjertig og plejet den, der led?“

„Ja, jeg lider,“ sagde han og lagde Haanden paa Panden.

„Bliv hos mig!“ raabte hun; „glem dem, der have forstødt Dig! Bliv hos mig .... jeg vil ene tilhøre Dig ..., jeg vil ingen Foræringer modtage af Baron Descamps .... jeg vil forlade Theatret, jeg vil arbejde for Dig, pleje Dig, kjærtegne Dig, bliv hos mig!“

„Gid Du kunde føle, hvor inderlig taknemlig jeg er Dig! Men det er umuligt, jeg maa bort! Hellere igjen gaa ene om i disse Gader end — — — —“

Léonie var udtømt; hun havde gjennemgaaet alle mulige Sindsbevægelser; nu satte hun sig til at græde.

Jacob nærmede sig hende og sagde: „Det er udtalt, og nu bør jeg gaa. Farvel, Léonie! Betragt mig som en Gjæst, Du har modtaget og skænket, hvad der er bedre end Husly og Spise: Din Kjærlighed. Jeg gaar bort; der vil nok komme en anden Gjæst, som Du kan vise Barmhjertighed.“

Han sagde dette af ganske Hjerte og mærkede ikke den lette Spot, der laa i Ordene.

„Hvem skulde det være?“ sagde hun og løftede det taarevædede Ansigt imod ham; „den gamle, stygge Baron

Descamps? Jeg vil ikke vide at ham .... jeg hader ham! jeg afskyer ham!"

„Bliv hos mig!" raabte hun og omslyngede ham, da han gjorde Mine til at gaa.

Hun faldt i Afmagt. Han viklede sig blidt ud af hendes Arme, kaldte paa hendes Bonne og gik.

Fordybet i sig selv og nedslaaet gik han mekanisk gjennem Gaderne. Sorgerne og Længslerne kom som gamle Bekjendte i Hobetal og indtoge deres vante Plads; ved hvert Skridt, han gik, hilsedes han af et nyt Minde, og skjønt det foraarsagede ham Smerte, kjærtegnede han det, som for at afbøde den Tilsidesættelse, han havde vist det.

Mængden af Tankerne trættede Sjælen, han gik sløv og drømmende og reciterede uvilkaarlig nogle Vers, han aldrig før syntes at have lagt videre Mærke til:

„Vil Du vel bære denne Dragt,
Som Thora Hjortur ejed?
At vælge den til Højtidspragt
Hun i sin Ungdom plejed.
Om disse Sømme tit hun foer
Med sine hvide Hænder.
Nu hviler hun i sorten Jord —
En anden Elskov brænder"[1]).

Han vedblev at gjentage det halv højt, indtil han forvirredes deri og ikke mere kunde huske det.

Saaledes kom han uden selv at mærke det til Palais Royal og betraadte Haven, hvor Børn og ældre Folk gik og glædede sig i det milde Solskin.

Pludselig stødte han paa en Mand, og da han uvilkaarlig saa op for at gjøre Undskyldning, gjenkendte han Baron Descamps ved Siden af en aldrende Herre. Han blev staaende foran Baronen; Léonie forekom ham allerede som en Erindring, og Baronen var ham et Minde om hende.

„Ingen Forseelse! Slet Intet at undskylde!" raabte Baronen og trak ærgerlig paa Foden. Han vilde fortsætte sin Vej; men da han lagde Mærke til Jacobs nedslaaede Udseende, opgik et behageligt Haab for ham; han standsede og sagde: „Men hvad fejler Dem? De ser jo ud, som om en Elskerinde var bleven Dem utro!"

[1]) Af „Væringerne i Miklagaard".

„Det er dog ikke Tilfældet," svarede Jacob og forsøgte at smile.

„Behager Paris Dem da ikke?"

„Ak, Paris, var jeg blot herfra!"

„De vil dog vel ikke rejse?" spurgte Baronen ivrig.

„Jeg vilde gjerne, hvis jeg blot kunde."

„Dersom jeg i nogen Maade kan være Dem til Tjeneste . . . ."

„Det kan De, Hr. Baron!" — raabte Jacob, hvem en Ide foer gjennem Hovedet — „De har Indflydelse, Hr. Baron, De er Deputeret, skaf mig en Plads som Officer i Algier."

„Naar vil De rejse?" spurgte Baronen spændt.

„En Time efter at jeg har faaet Ansættelse."

„Inden fire og tyve Timer skal De have den! Her er min Haand derpaa! . . . . Men nu skal De, paa Ære, først spise til Middag med mig og min Ven her . . . . Grev Planhol — Hr. Bennigsen . . . . kom, lad os gaa ind hos Véfour."

Med disse Ord tog han Jacobs Arm, og med straalende Ansigt traadte han ind i Restaurationen og bestilte en ligesaa straalende Diner.

FJERDE KAPITEL.

Det stormede paa Middelhavet. Fregatten blev omtumlet, som om Havet havde givet den til Legetøj for sine Bølger. Hvo skulde tro, at der kunde være saa barsk og koldt i det middellandske Hav, paa det Hav, der er kranset af Daddeler, Palmer og Orangelunde.

Henimod Morgen den tolvte Dag efter Afrejsen kastede Fregatten Anker paa Algiers Rhed. Nogle af Passagererne, der vaagnede ved Matrosernes taktmæssige Trampen omkring Spillet, begave sig op paa Dækket.

I det dæmrende Lys tog Landet sig ud som et uhyre, hvidt Spøgelse, der var steget op af det mørkeblaa Hav.

Til Højre for Skibet strakte et Forbjerg sig ud i Havet, og paa dets Top brændte i nogen Afstand fra hinanden to Blus paa høje Stænger; midt imellem dem steg Maanen blodrød op over Bjerget, saa at det et Øjeblik saa ud, som om i Afrika, Æventyrenes Land, ogsaa Maanen stod paa en Stang. Afbrudte Vindstød fore frem fra Landet, snart stærke og kolde, snart sagte og milde og medbringende Duften af ukjendte Træer og Blomster.

Da Dagen brød frem, blev der livligt inde i Havnen, Fregatten blev bugseret ind. Solen kastede sine røde Straaler paa de hvide Landsteder, der snoede sig i Terrasser op ad Bjergene, paa Fæstningens Ruiner og de fjerne Bjergtoppe. I Havnen bevægede sig en livlig Hob, Mænd med hvide Turbaner eller røde Huer, Jøder i sorte Talarer og med langt, filtret Skæg, og snaksomme, nysgjerrige Franker. Ved Stranden sad en ensom Tyrk paa et Tæppe, røgende sin Pibe og stirrende paa de Indsejlende med et alvorligt Blik.

„Saa, nu er jeg i Afrika," sagde Jacob, da han satte Foden paa Land; „nu er det mit Fædreland!"

Han havde ventet, at det i Afrika strax skulde gaa imod Fjenden, at han øjeblikkelig skulde styrte sig i den bedøvende Kamp — og han blev ansat til Tjeneste i Garnisonen. Et ubetydeligt Tal, et ligegyldigt Pennestrøg af Krigsministerens Sekretær, havde sat ham i et Regiment, der laa i Staden. Ved denne nye Modgang syntes det ham, at hans Livsskjæbne paa et vist Punkt havde faaet et Knæk, Mekanismen var geraadet i Uorden, saa at den ikke længer kunde gaa samtidig med Lykken.

De franske Officerer betragtede ham med Uvilje som en Fremmed, der ved Konnexioner var kommen imellem dem, og vilde først se Beviser paa hans Tapperhed og Dygtighed, før de nærmede sig ham. Den eneste Officer i Regimentet, der mødte ham med Forekommenhed og Velvilje, var en Polak ved Navn Josinski. Det var en ung Mand, med et blegt, melankolsk Ansigt, men høj og

kraftig og den bedste Rytter i Regimentet. Han var ofte sammen med Jacob, og for det Meste talte han da om Polen.

„Vi Polaker tjene Frankrig hensynsløst i alle dets Krige" — sagde han engang —; „vi ere som de smaa Savoyarder, der gaa til Paris og trælle for at kunne understøtte deres fattige Forældre. Men vi kunne ikke engang sende vort Fædreland Frugten af vor Trældom. Naar Døden møder os paa Kamppladsen, kaste vi kun et bønfaldende Blik til Frankrig, at det ikke maa glemme Polen."

Ved en anden Lejlighed ytrede han: „De vil sjelden se nogen Polak glad. Vor uhyre Nationallidelse har naaet os i Moders Liv og givet Sjælen et Tryk, hvoraf den ikke kan rejse sig .... O, De ved ikke, hvad det er, ikke at have noget Fædreland! Om et Aarhundrede ere vi Polaker maaske som Jøderne, der adspredte over al Verden bevare Sagnet om deres hellige Land, hvortil en Frelser engang skal føre dem tilbage."

Jacob svarede ikke herpaa, og Josinski begyndte lidt efter at tale om Livet i Algier og den dræbende, kjedsommelige Garnisonstjeneste.

„Jeg er heller ikke fornøjet her," sagde Jacob; „jeg er ilet hertil med brændende Higen efter Virksomhed, efter Menneskenes heftigste Tummel, og nu maa jeg føre det dorskeste Liv, jeg nogensinde har kjendt. Naar jeg ikke er i Tjenesten, sover jeg for ikke at tænke, og jo mere jeg sover, desto søvnigere bliver jeg."

„Kunde man endda ride ud paa Jagt i Bjergene" raabte Josinski; „her er Jagt! Men man risikerer jo, i Stedet for at bringe Noget hjem i sin Taske, at Ens eget Hoved bliver bragt hjem i en Beduins Taske. Og et saadant Land kalde de en Erobring! —"

— — En Nat rørtes Allarmtrommerne i Byen, Garnisonen ilede til Vaabenpladsen, Mennesker og Kvæg styrtede i forvirret Hob ind ad Porten. Araberne havde gjort Indfald paa Sletten, plyndrede og myrdede og udbredte Rædsel lige indtil Stadens Mure.

En lille Hær drog ud for at tugte Fjenden; men dennes lette Skarer forsvandt saa hurtig, som de vare komne, efterladende rygende Ruiner og hovedløse Kroppe til at

betegne deres Vej, medens den franske Hær i anstrengte Dagsmarscher søgte at indhente dem.

Fra Bjergene stege de vilde Kabyler ned for at hjælpe deres Trosforvandte, Ørkenen sendte sine Beduiner i de hvide, flagrende Burnusser. Styrket ved denne Hjælp havde Fjenden gjort Mine til at holde Stand, og hele Dagen havde der fundet Fægtninger Sted mellem den franske Fortrop og enkelte Hobe af Fjender. Man imødesaa et Slag den næste Dag.

I den franske Lejr var Alt i den livlige Bevægelse, hvori Fjendens Nærhed og Visheden om et forestaaende Slag sætter Gemytterne. Soldaterne sad eller laa om de store Baal, der vare antændte mod den bidende Nattevind, som blæste ned fra Atlas. Nogle drak og vare lystige, Andre talte sagte med deres Kammerater om det skjønne Frankrig og de Kjære i Hjemmet, atter Andre, og det var især de yngste Soldater, talte højt og uafbrudt om alle mulige Ting; de befandt sig i en feberagtig Spænding, ligesom Lotterispillere Aftenen før Lotteriet trækkes; de ældre Soldater, der oftere havde været i Ilden, fortalte om Fjenden og hans Krigsmaade og gave yngre Kammerater gode Raad; ved et enkelt Baal havde en Soldat fra den gamle Tid samlet en Gruppe af Tilhørere og underholdt dem med sine Erindringer fra den glorværdige Tid, da Manden med den lille Hat Aftenen før et Slag meddelte sine Soldater, at de vilde sejre.

Officererne spadserede omkring i Lejren, i munter, højrøstet Samtale som paa Paris's Boulevarder, som om Krigen ikke vedkom dem, men kun de simple Soldater; og dog vidste Soldaterne godt, at deres Officerer den næste Dag vilde gaa foran dem ind imellem Fjenderne.

Efterhaanden døde Livet hen; Soldaterne indhyllede sig i deres graa Kapper og strakte sig paa Jorden ved Ilden for at sove; i Lejren hørtes kun Skildvagternes Signalraab fra de ydre Poster eller en Schakals Tuden fra den omgivende Ørk; undertiden lød fra det Fjerne dæmpede vilde Skrig, der viste, at Fjenden var aarvaagen.

„Har De før været i Ilden?" spurgte Josinski, da han sad hos Jacob i Teltet.

„Nej, jeg sidder netop og tænker paa det Besynderlige i, at jeg aldrig har hørt en rigtig Kanonade, og at den dog forekommer mig saa bekjendt, saa underlig bekjendt .... jeg kan ikke ret gribe min egen Erindring og overbevise mig om, at den ikke er nogen Erindring.“

„Det er formodenlig en Erindring fra Exercitserne, som De har forestillet Dem som virkelige Slag. Jeg kunde næsten misunde Dem: De har endnu tilbage at opleve den stolte, vilde Rædsel, som griber En ved de første Salver, naar Kanonerne dundre, Kuglerne pibe, og Blodet sprøjter; den bakkantiske, blodtørstige Gru og den unævnelige Følelse af sin Manddomskraft, der opfylder En, naar hvert Sekund kan bringe Døden og man styrter sig imod Fjenden. Det første Slag ligner den første Kjærlighed, man forgaar næsten i sin egen Følelse; senere, ved Øvelsen, bliver man roligere og ligegyldigere og tager sig bedre ud for dem, der lægge Mærke til En.“

„Jeg vil ikke sige Noget om mig selv; men jeg haaber, at jeg ikke skal vise mig forsagt. Jeg har længtes efter dette Øjeblik.“

En Ordonnans traadte ind i Teltet: „Generalen har faaet Depescher, og der er fulgt en Brevsæk med; her er et Brev til Hr. Lieutenanten.“

„Maaske et Brev fra en tro Skjønhed i Paris,“ sagde Polaken med et skjelmsk Smil; „jeg vil lade Dem ene.“

Brevet havde sort Segl og bar Præget af at have vandret langt om for at finde den Vidtrejstes Spor. Det var fra Benjamin, hans Faders Butikssvend, og meldte ham efter lange, forberedende Omsvøb Faderens Død. Derefter kom en lang Opgjørelse af Boet og en Underretning om, hvorledes den tro Benjamin havde gjort Kapitalerne frugtbringende.

Døden er en forfærdelig Paaminder, og for Jacobs Blik stod pludselig klar hver Sorg, han havde gjort sin Fader, alle Minderne fra hans Barndom rejste sig med Sikkerhed og Vælde, og Billedet af hans endnu saa unge, forfejlede Liv oprullede sig for ham. Derpaa vendte Tanken angerbetynget tilbage til hans Faders Dødsleje og til hans forudgangne Moder. Han saa hende igjen saa blid, saa bleg! Han saa sin Fader, da det Sidste nærmede sig, og han var

ene! Hvad var det at have været ene i en fremmed By imod at være ene paa Dødslejet! Med uendelig Længsel havde hans bristende Øje søgt den eneste Søn, og maaske havde hans sidste Tanke dvælet ved den kvælende Vished, at denne Søn ikke engang vilde bede en Kadisch for ham, naar han laa i Graven.

„Men jeg skal dog bede en Kadisch for ham!“ — raabte Jacob, medens Taarerne trillede ham ned ad Kinderne. — „Lad dem kun høre udenfor, at jeg er Jøde! Ja, jeg er en Jøde.“

Og han gav sig til højt og inderlig at fremsige Sjælemessen: Jisgadal vejiskadisch schemei rabo[1]).

„Du skal have endnu en Kadisch, Fader!“ — sagde han, da han havde endt — og endnu engang fremsagde han af inderste Hjerte den jødiske Velsignelsesformular over den Døde og over den Gud, der sender Døden.

Men Bønnen formaaede ligesaa lidt som Taarerne at lette Jacobs Hjerte. Der var for meget paa eengang til at kunne afbedes, og der var et helt Liv at begræde. Og der var ikke et eneste Punkt i Fremtiden at støtte Haabet til; thi selv hans Kjærlighed, om og den kristne Pige var ham tro, forekom ham i dette Øjeblik haabløs og forbrydersk.

Saaledes tilbragte han Natten; den graa Morgendæmring fandt ham udmattet af Vaagen og Sindsbevægelse, med Blodet i feberagtig Uro.

Trommerne og Trompeterne kaldte Hæren til Opbrud; i lange Rækker droge Kolonnerne ud for at udføre Generalens Angrebsplan. Mekanisk og sløv havde Jacob besteget Hesten, som hans Ordonnans førte frem for hans Telt. Ligegyldig saa han i det Fjerne Bjergenes blaa Toppe blive beskinnede af Morgensolen, og uden Følelse enten af Angst eller af krigersk Glæde hørte han Fjendens vilde Raab og Signaler, Jorden drønende under Hestenes Hove.

Oberstens Ordre førte Regimentet efter en Svingning ned imod en jevn Slette. Pludselig viste sig foran denne en Række Beduiner, som dækkede af en Grav og et vildt Hegn syntes at ville standse de franske Ryttere og strakte deres lange Flinteløb frem imod dem. Flere og flere Ho-

[1]) Velsignet være den Højestes Navn!

veder kom tilsyne i den lange Række, de hvide Burnusser flagrede for Morgenvinden, de hvide Hætter stak sært af imod de brune Ansigter og de sorte Skæg. Nu rejste de forreste Rækker sig helt op i deres hvide Dragt. Jacob holdt sin Hest an. Saaledes stode Jøderne klædte i Synagogen den store Forsoningsdag, saaledes bleve de lagte i Ligkisten. Det var for ham, som om hans Fader var hist, iført Ligskjorten, som om alle hellige Jøder vare der, nylig opstandne af Graven. I dette Øjeblik lød Signalet til Angreb; men, om det end havde gjældt hans Sjæls Salighed, kunde han ikke have givet Ild paa disse Væsener. Trompeterne skingrede, Geværer og Pistoler knaldede, hans Undergivne fløj til Højre og Venstre forbi ham ind i Kampens Røgskyer, han blev holdende ubevægelig.

Endelig opsteg hos ham en Bevidsthed om hans Stilling, en Tanke om, hvad hans Kammerater, hvad Hæren vilde sige om hans Adfærd. Han jog Sporerne i Hestens Sider og tvang den, uden at se ned for sig, over Døde og Døende, Venner og Fjender, i vild Karriere efter Regimentet. Men dette havde allerede forjaget den lette Fjende og blev af Generalen kaldt tilbage fra den frugtesløse Forfølgelse.

Det undgik ikke Jacob, at han var sunken dybt i sine Kammeraters Mening. Hidtil havde han ikke nydt mere Agtelse end den, man troede at skylde ham som Officer, nu havde han endog deres Ringeagt. Den udtalte sig vel ikke i Ord; men han var altfor vant til at opdage den tavse Anklage, til at han et Øjeblik skulde have skuffet sig. Man har paa Dansk et temmelig simpelt, men betegnende Udtryk for den, der er Gjenstand for Ringeagt eller Spot: Han bliver flad. Det er virkelig saa; selv Legemet synes at føle Ydmygelsen, det trækker sig sammen, som for at gjøre sig lille, for at skjule sig.

Om Eftermiddagen, da Hæren paany havde slaaet Lejr, gik Jacob frem og tilbage i den ensomste Udkant af Lejren. Han følte sig nedtrykt, vanæret i Verdens Øjne, uden at være det for sin Samvittighed; men forgæves søgte han efter Midler til at forsvare eller undskylde sig for Verden; under den frugtesløse Anstrengelse blev han fortvivlet, forbitret paa sig selv og al Verden.

„Det er endda godt, man ikke ved, at jeg er Jøde!" sagde han. „Ellers vilde man sige: Jøden Bendixen er fejg. Nu har jeg dog den Tilfredsstillelse, at man simpelt hen siger: Manden, Officeren Bendixen er fejg."

En fransk Officer kom ham imøde, men gik ham forbi, som det syntes, uden at bemærke ham. Blodet kogte i Jacob, alt hans Had koncentrerede sig i Had til denne Ene.

„Det lader ikke til, at De ser mig, Hr. de Terry!" raabte han.

Officeren standsede, vendte sig imod ham og svarede med den mest overraskede Mine: „Ah, i Sandhed, Hr. Bennigsen, De har Ret! Jeg saa Dem ikke! Jeg tror virkelig, at De undertiden har den Evne at kunne gjøre Dem usynlig."

„Hvorledes skal jeg forstaa det?" spurgte Jacob med bævende Læber.

„Ganske som De behager!" svarede Officeren med det høfligste Smil.

„Saa vil De tillade, at jeg om et Øjeblik sender en af mine Venner til Dem?"

„Hr. Bennigsen! Jeg er med den største Fornøjelse til Deres Tjeneste."

Jacob opsøgte den polske Officer, der i Førstningen syntes at ville undvige en Samtale med ham; men, da han hørte, at Talen var om en Duel, opklaredes hans Miner, og med et varmt Haandtryk paatog han sig at være Sekundant.

Paa den bestemte Tid stode de to Modstandere med deres Sekundanter overfor hinanden. Tiden var knap, der blev ikke talt meget om Undskyldning eller Tilbagekaldelse. Sekundanterne gave dem Pistolerne ihænde, paa et Vink af Polaken skulde Begge skyde.

Signalet blev givet. De Terrys Kugle peb over Jacobs Hoved, Jacobs Skud traf hans Modstander i Hjertet. Han snurrede et Par Gange rundt som en Top og faldt død til Jorden.

Om Aftenen ventede Jacob i sit Telt de uundgaaelige Følger af denne Begivenhed. Han var resigneret indtil Sløvhed, han forekom sig greben af en stærk Strøm, imod hvilken det vilde være taabeligt at kæmpe.

Josinski kom hastig ind. „Godt Nyt!" raabte han: „En Patrouille har fundet stakkels de Terry, men uden Hoved. En af de Djævels Kabyler, der omsværme os, har tjent sin Pjaster ved Deres Skud. I Lejren hedder det, at de Terry har vovet sig for langt udenfor og er falden for Fjendehaand, og vi slippe for en Krigsret."

En Straale af Glæde foer over Jacobs Ansigt. Lykken er en Troldkvinde; selv naar man har opgivet Alt, kan hun bedaare med et Smil.

FEMTE KAPITEL.

„De fører jo ret et lykkeligt Eneboerliv her," sagde Josinski, da han engang aflagde Jacob et Besøg paa den lille Yderpost, hvorover han førte Kommando.

Jacob svarede med et Smil.

„Jeg kan godt begribe, at Opholdet imellem Officererne maatte blive Dem for pinligt," vedblev Josinski. „Jeg var bange nok for, at De skulde tage Dem af det, for saa havde De da maattet duellere med den ene Halvdel og have den anden Halvdel til Sekundanter. Bliv ikke vred, at jeg bringer hin Historie i Erindring; jeg for min Del er overbevist om, at De er uforsagt i Fare. Dengang De stod for de Terrys Kugle, skulde man trot, at De hele Deres Liv havde øvet Dem i at staa for Pistolkugler, og der hører sandelig ogsaa Mod til at udbede sig en saadan Post, som De har her."

„Nu dømmer De dog for godt om mig, kjære Josinski. Det er ikke Mod, jeg har vist, hvis jeg ved Mod skal forstaa den stærke Følelse, som fremkaldes ved Interesse for en Sag, og som for dens Skyld lader os trodse Faren. Jeg er ligegyldig, sløv. Man siger, at de, der lide af Søsyge, ligge henstrakte og betagne af Ondet, med den største Ligegyldighed kunne høre, at Skibet er nær ved at forgaa; saaledes er jeg tilmode."

„Mig vilde det sikkert gaa ligesaa, hvis der ikke var et Haab eller næsten en Vished, der undertiden farer gjen-

nem Brystet som et Stik og driver Blodet rask gjennem Aarerne . . . . Forresten var det Synd at sige, at De bor for hyggeligt —" afbrød Josinski sig selv og saa sig om i Barakken; „hvad er det for Bøger, De har der?"

„Det er nogle, som ved et Tilfælde kom imellem mit Tøj, da jeg rejste fra mit Fædreland, og som ret have været min Trøst. Jeg vilde ønske, at De kunde forstaa dem; det er Fortællinger om islandske Helte, og de ere skrevne paa en besynderlig Maade. Der berettes kun om Handlinger; de Følelser, der bevægede sig i de Paagjældende, maa man selv slutte sig til, og man kan aldrig blive kjed af at tænke derover."

„Fortæl mig lidt derom," bad Josinski; „saa studere vi nordisk Litteratur i den afrikanske Ørken og tilbringe den hede Middagstime paa en behagelig Maade. Jeg er ingen Franskmand, De behøver ikke at frygte for, at jeg strax skal benytte Deres Fortælling til en grundig Afhandling over de gamle Islænderes Karakter."

Jacob lo og sagde: „Jeg vil med Fornøjelse opfylde Deres Begjæring, skjønt jeg frygter, at det Bedste, den nordiske Duft, vil bortdunste under Oversættelsen. Maaske gaar det bedst, naar jeg lukker Bogen og fortæller efter Hukommelsen. Der staar i dette Øjeblik tre forskjellige Episoder for min Erindring, jeg vil begynde med Fortællingen om et Barn. — En Mand hed Thorsten og levede i Fjendskab med sin Nabo Stejnar, en ond, men meget tapper Mand. Engang var Thorsten med sin tiaarige Søn Grim og et lidet Følge dragen ud i Egnen, og nærved en Skov overfaldt Stejnar ham med betydelig Overmagt. Thorsten sagde til sin Søn: Løb Du ind i Skoven, til Kampen er forbi, hvorpaa han med sine Mænd gik imod Stejnar. Efter Kampen, hedder det nu i Fortællingen, søgte man i Skoven efter Grim, og man fandt da Drengen meget saaret; men ved hans Side laa Stejnars Søn og var død."

„Gaar det ikke Dem som mig?" spurgte Jacob: „Man gribes af en hemmelig Gru, man er næsten bange for at kaste Blikket ind i Skoven og være Vidne til de to Drenges dødelig-forbitrede Kamp."

„Jo, det er virkelig sandt; o, fortæl videre, denne lille Prøve spænder mig paa Mere."

„En af de bedste Helte paa Island var Gunnar, der boede paa Gaarden Hlidarende .... Nej, idet jeg vil fortælle om ham, opfyldes Hukommelsen altfor stærkt, jeg kan ikke gjøre noget Valg. Jeg vil lære Dem Dansk. De skal selv læse om det rørende Venskab mellem Gunnar og den vise Njal; om Fjendskabet mellem deres Hustruer Bergthora og Halgerda; om den rolige Ironi, hvormed Mændene vexelvis give hinanden Pengebøder for det Manddrab, som de heftige Hustruer anrette mellem deres Husfolk; om Gunnars herlige Bedrifter og om hans sidste Kamp, da hans Hustru vægrer sig ved at skære en Lok af sit Haar til en Buestreng og derved redde hans Liv, fordi han to Aar i Forvejen har givet hende et Ørefigen.“

„Disse Fortællinger ere vel almindelig Folkelæsning i Danmark?“ spurgte Polaken.

„Nej, ikke saavidt jeg ved,“ svarede Jacob. — „Nu skal jeg dog fortælle Dem, hvorledes Njal døde. Hans krigerske Sønner, der alle boede hos ham, havde dræbt en Høvding, og til Gjengjæld drager man imod Gaarden, omringer den og stikker den i Brand. Det er henimod Aften, da Bygningen staar i Lue paa alle Kanter. Flose, Mordbrændernes Anfører, træder hen til Døren og tilbyder Njal Udgang. Njal svarer, at han ikke vil overleve sine Sønner, da han ikke vil kunne hævne dem. — Gak Du ud, Husfrue! siger Flose til Bergthora; thi Dig vil jeg for ingen Del indebrænde. — Hun svarer: Jeg blev ung gift med Njal og har lovet ham, at vi skulle dele Vel og Ve med hinanden. — Derpaa gik begge fra Døren ind i Huset. Bergthora vil nu, at man skal bære hendes Dattersøn ud af den brændende Bygning, men Drengen beder for sig. Mig tykkes det bedre, siger han, at dø med Dig og Njal end at overleve Eder. — Nu gaar Njal tilsengs med sin Hustru og sin Dattersøn, byder Huskarlen at brede en frisk Oxehud over Sengen, for at man skal finde Ligene ubeskadigede, og lægger sig hen til at dø. Men hvad der gjør Fortællingen i højste Grad tiltalende, tragisk, er den Følelse af Skyld, som hviler over dem Alle, og som bidrager til, at de ikke engang ret ville forsøge at undgaa Døden, selv om de Alle kunde frelses.“

Josinski sagde efter en lille Pavse: „Denne høje Dødsforagt er en af de Egenskaber, som de uciviliserede Folkeslag have forud for os. I den Henseende ligne Araberne Deres Islændere; jeg havde et Exempel derpaa, da jeg red hertil. Jeg var kommen noget forud for mit Følge, og ved tilfældigvis at slaa Øjet op bemærker jeg bagved en forfalden Mur, formodenlig Levningen af en Moske, en Beduin, der med den største Rolighed tager Sigte paa mig. Men denne Rolighed blev min Frelse, jeg kastede mig ned paa Siden af Hesten, saaledes at jeg kun med det ene Ben hang i Sadlen, og næppe havde jeg gjort det, før Kuglen peb over Hestens Hoved. Nu var han min Mand. Jeg trak min Pistol frem og red imod ham; men, da jeg kommer ham nær, lægger han koldblodig Armene overkors og stirrer paa mig med sine kulsorte Øjne. Jeg kunde ikke dræbe ham; jeg overlod det til Soldaterne, der ilede til.“

„Dræbte de ham saa?“

„Ja — jeg tror, det gjør Dem ondt!“

„Aa, nej; endskjønt, jeg kan ikke nægte, at jeg føler en Slags Deltagelse for disse Folk. Retten er paa deres Side, og de forfægte den med vild, glimrende Tapperhed. Og saa er der noget Æventyrligt ved dem, de synes mindre end vi at tilhøre Jorden, fare let hen over den, have ikke bundet sig til den ved Mur og Planker. Og dog, naar man ser deres stolte, kraftige Skikkelser, synes de at være inderligere end vi elskede af den moderlige Jord. At se en Araber i den hvide, folderige Dragt ved Siden af en fransk Soldat med de røde, stumpede Benklæder og den naragtige Chakot! At se Oberst Yussuf ved Siden af en fransk Kollega! Han synes skabt af Vorherre som Model for Krigere; Modet lyser fra hans hele Skikkelse, saa at man aner, at Kuglerne maa gaa af Vejen for ham. Jeg kan aldrig betragte ham uden at føle en Slags Smerte over, at han har forladt sit Folk; hvor dets Hjerte maa bløde, naar det ser ham imellem de kristne Skarer!“

„Derfor er det, at jeg er saa sløv og ligegyldig“ — vedblev Jacob. „Jeg vilde gjerne, mer end gjerne, udmærke mig og blive hædret. Men imod dette Folk kan jeg ikke kæmpe; jeg forekommer mig som en Lejesvend, jeg

myrder, om just ikke for Penge, dog for Belønning; thi det er Mord, selv i aabent Slag, naar man ikke dræber for en retfærdig Sag eller i det Mnidste for sin Overbevisning."

„Gaa blot ikke over til Beduinerne!" sagde Josinski spøgende.

„O, nej! Vi Evropæere ere lænkede til hinanden ved Civilisationen. Jeg elsker Franskmændene — i Afstand; jeg elsker dem for den Tankes Skyld, som Vorherre synes at have havt, da han skabte dette Folk."

„Ja, det er besynderligt," udbrød Josinski: „disse Mennesker, der enkeltvis ere saa egoistiske, frivole og forfængelige, føle som Nation Sympathi med alle Nationer og ere beredte til at ofre Livet for dem. Jeg hader hver enkelt Soldat; men, naar jeg ser et Regiment marschere frem, banker mit Hjerte af Stolthed."

„Det Indtryk gjør Massen altid. Man elsker ikke sine enkelte Medborgere; men man elsker dog det hele Folk."

„Derimod kunde siges meget! Jeg for min Del elsker hver enkelt Polak, jeg møder; han er et lille Stykke af mit Fædreland. Jeg tog forleden en Knap op fra Gaden i Algier, det var en Knap af en polsk Uniform, og det syntes mig Synd, at den skulde ligge i Snavset."

„Det er, fordi Deres Fædreland lider; en Søn af det rige, stolte England kan ikke taale at se en Engelskmand udenlands. Men det er da heller ikke til at undres over, at De nærer en saadan religiøs Kjærlighed for Deres Fædreland, for Polen. Den Følelse deles jo næsten af alle Evropæere. Hin Kamp for et ædelt Folks Uafhængighed og for menneskelig Ret og Ære have vi Alle forstaaet; under hin Fane var Sindet ikke delt, Hjertet vilde ikke bløde, naar man anfaldt Fjendens Rækker. Og jeg for min Del har maaske særlig lært at føle for Polen."

Josinski havde rejst sig og sagde med funklende Blik: „Om nu hin Fane atter var udfoldet? Om Polen atter kaldte sine Sønner og Alle, der elske det?"

„Ja, hvis det skete!" sagde Jacob.

„Det er sket! Hør Budskabet: Polen har gjort Opstand!"

„Hurra!" skreg Jacob .... „Ja, det er paa Dansk, jeg raaber! Hurra! Gud ske Lov!"

Josinski strøg sig over Øjnene og sagde: „Vi To juble ene her i Ørkenen; men jeg er vis paa, at De har Ret i, hvad De før sagde, og at i dette Øjeblik jubler det halve Evropa. — Velan, vil De gaa med at kæmpe for Polen!“

„Ja, Josinski, jeg følger Dem —“

„Hvorfor standser De? Opstiger der nogen Betænkelighed hos Dem?“

„Nej, det var kun en Tanke om, at der mulig kunde komme Brev hertil fra mit Hjem.“

„Skriv dem til, at de for Fremtiden skulle adressere Brevene til Warschau i Stedet for til Algier. Eller er der andre Ting . . . ?“

„Nej, det var kun en forbigaaende Tanke. I dette Øjeblik blegne Hjemmets Farver; mine personlige Sorger blive smaa og ubetydelige ved Tanken om Polen.“

„Saa gjør som jeg og søg Deres Afsked! Der er ingen Tid at spilde. Men vi maa bort, om vi saa skulle desertere. — Blot nu ingen Araber lurer paa Vejen . . . . Min Ven! Tro ikke ilde om mig, om De ser, at jeg fra nu af her i Algier er bange for mit Liv.“

SJETTE KAPITEL.

I.

Overfaldet.

„Jeg er saa sulten som en Kalmuk!“ — sagde en ung Officer, der i den mørke Aften fulgte med Jacob gjennem Flækken —; „efter den gode Kapitajn Dalgettys Exempel har jeg paa Marschen spændt mit Belte fastere; men jo mere jeg spænder, desto stærkere skrige Tarmene. Maaske De har været saa lykkelig at faa et godt Kvarter, saa beder jeg mig til Gjæst . . . . Naa, det er her! . . . . Nej, Tak! Saa gaar jeg dog hellere videre for at furagere paa egen Haand.“

Jacob traadte ind i Hytten, der mere lignede en af de

Jordhøje, hvori Landmændene gjemme deres Kartofler om Vinteren, end en menneskelig Bolig. Indenfor de nøgne Lervægge frembød sig intet Andet end tre halvnøgne Børn, der laa paa lidt fugtig Halm og ængstelig stirrede paa den Indtrædende.

Korporalen kom ind og sagde: „Det er et daarligt Logement, Hr. Lieutenant, og Beværtningen er ikke stort bedre. Men her er noget Brød og Brændevin, hvis Lieutenanten vil tage tiltakke. Imorgen maa Russerne give Frokosten, og jeg tænker, den bliver varm."

„Tak, min kjære Soltau; men hvor ere Beboerne? er der ingen Moder til disse Børn?"

„Gud skal vide det, jeg har ingen set."

„Hvor er Manden, der ejer Hytten?"

„Han har vel søgt ind i et Hundehus! Jeg jog ham ud for at gjøre Plads til Lieutenanten."

Jacob sagde ved sig selv: „Maaske er det en Polak, som min Fader har bespist ved sit Bord. — Soltau, jeg vil hellere gaa ud i den friske Luft; lad Manden komme ind i sit Hus."

„Han kryber nok ind, naar han ser, at Lieutenanten og jeg gaa ud; Lieutenanten kan være ganske rolig."

„Sig mig, Soltau" — sagde Jacob, da de vare i det Frie — „hvor kan Du være saa ubarmhjertig at jage et Menneske ud i denne Kulde fra de smaa Børn? Jeg har ved andre Lejligheder set Dig blid og menneskekjærlig mod Dine Kammerater, paa Marschen."

„Ubarmhjertig, Hr. Lieutenant! Imod et saadant Kreatur! Kunde han faa en Gylden for at skære Halsen over paa os Alle, saa gjorde han det. Passede vore Poster ikke saa godt paa, saa var allerede en halv Snes Jøder paa Vej for at forraade os til Russerne."

„Men der er dog Jøder, der tjene i Armeen som gode Polaker."

„Under Vaaben — det er en anden Sag! Den, der slaar Russen ihjel, er min Kammerat, om han saa var en Tyrk! En gammel Soldat som jeg ser ikke efter Døbeattesten. Men havde vi ikke disse Schakkerjøder i Polen, saa var der ligesaa mange Forrædere mindre."

„Men hvorfor hænger man da ikke de fordømte Spioner til Skræk og Advarsel!"

„Vi hænge hver Dag et Par; men de formere sig som Rotter.“

„Er det virkelig kun Jøderne, der ere Forrædere?“

„Nej, bevare's, Hr. Lieutenant! Enhver saadan svinsk Bonde er en Forræder, han ved knap, at der existerer et Land, som hedder Polen; men enhver Forræder kalde vi en Jøde.“

„Det er en anden Sag!“ raabte Jacob leende. „Laan mig saa Din Flaske.“

I dette Øjeblik faldt et Skud udenfor Landsbyen; de kunde i den mørke Nat se Glimtet.

Da de ankom til Stedet, hvor Skuddet var faldet, fandt de nogle Ryttere forsamlede om et Menneske, der laa paa Jorden og vaandede sig; de truede og talte heftig.

„Hvad er der sket? Hvad er her paafærde?“

„Bi et Øjeblik, Hr. Lieutenant“ — sagde Korporalen og bøjede sig over Mennesket — „tænkte jeg det ikke nok? Vor Vært! Paa Vej til Stoczek, ikke sandt, Du elendige Søn af en Hund, Du forbandede jødiske Forræder!“

Manden, der laa paa Jorden, skreg med jamrende Stemme: „Jeg er ingen Jøde, jeg er ingen Jøde, jeg er en Kristen, som I, jeg er Eders Broder — all man Schlemasaul![1]) — Oh, oh! — Jeg hedder Michael Wucziewicz, den hellige Erkeengel Michael er min Skytspatron, hans Navn være velsignet — Mamzir ben hanido[2]) .... oh, oh! ....“ (de hebraiske Ord sagde han dæmpet, saa at det for et uindviet Øre lød som en Jamren).

„Aa, Sludder! hvad vilde Du i Stoczek? Bekjend, Hund!“

„Jeg vilde blot hente nogle Æg til den fornemme Herre, som kom i Kvarter hos mig — sau sollt Ihr hraio hoben![3]) Oh, oh!“

„Naa, Du vilde hente Æg! Aa, er der Ingen, der har en Stump Reb?“

„Jeg vil bekjende!“ skreg Polakken; „jeg vil angive, hvor mange Russere der er i Stoczek, jeg ved, hvor General Geismar er .... lad mig blot leve! — Øi, schema Jisroeil![4]) — Oh, oh, oh!“

---

[1]) Al min Ulykke over Jer! [2]) Den skidne Søn af en Skøge! [3]) Saa vist skal det gaa Eder vel! [4]) Egenlig: Hør Israel! Her vil det sige: Ak, Gud, nu kniber det!

„Hid med Rebet!“

Jacob, der næsten ikke havde kunnet holde sig fra at le, dels over Rytterne, der ikke mærkede Forbandelserne, dels over Polaken, der ikke troede sig forstaaet, lagde sig nu imellem:

„Før ham til Obersten, han kan maaske gjøre vigtige Bekjendelser. Nej, tag Rebet af hans Hals, I have jo allerede skudt paa ham, det er da nok.“

„Det Skud skal ikke skade ham stort, Hr. Lieutenant! Han er kun ridset en Smule; han er falden af bare Angst. Men, som De befaler, lad os bringe ham til Obersten.“

Kort efter bleve Officererne kaldte til Obersten og fik Befaling til at føre Tropperne sagte og forsigtig imod Stoczek.

„Klokken to kommer Generalen her til Filipowko“ — sagde han til Afsked — „hvis vi kunde føre ham som Gjæst ind i erobret By!“

Officererne ilede til deres Poster.

I den barske mørke Vinternat nærmede Toget sig lydløst den af Fjenderne besatte By.

Udenfor det forreste Hus laa en russisk Skildvagt frossen ihjel med en Brændevinsflaske ved Siden. Hans Kammerater larmede inde i Huset; deres Geværer stode opstablede langs Væggen. Med fældet Bajonnet trængte de polske Soldater ind og bemægtigede sig dem uden Larm. Afskaarne og omringede bleve Russerne overalt overvældede; kun et Par hundrede Mand lykkedes det at samle sig og naa en stor Lade, som de haardnakket forsvarede, indtil Polakerne stak Bygningen i Brand.

Obersten kom ridende, hans Ansigt udtrykte Bekymring: „Det er intet godt Værk, her er gjort!“ sagde han; „denne Ild kan føre os hele Geismars Korps paa Halsen endnu i denne Nat. Lad vore Poster blive skudte saa langt frem som mulig, for at Russerne ikke skulle komme over os, som vi ere komne over dem.“

Ved Dagens Frembrud lød Larm og høj Jubel fra Filipowko-Kanten; det var Dwernickis Rytterkorps, der ankom; paa samme Tid saas paa den anden Side af Byen Spidsen af de russiske Kolonner, der rykkede frem for at gjenerobre den.

Det var hin 18de Februar; det første Slag i aaben Mark for Polens Uafhængighed blev slaaet.

Som en uhyre Slange bugtede de russiske Kolonners Linje sig frem imod Polakerne og knuste under Bevægelsen den lille Trop, der holdt Buskadset og Højen hinsides Stoczek besat. Artilleriet kjørte op paa Højen og gav Ild, Infanteriet og Kavalleriet marscherede frem paa begge Sider.

General Dwernicki holdt foran en Eskadron Landsenerer og iagttog Russerne. Efter en kort Betænkning vendte han sig til sine Officerer og gav dem Befalinger.

Eskadronerne formerede Linje bagved Dwernicki. Han red op for Fronten, holdt et Øjeblik stille og overskuede de fastsluttede, spydglimtende Rækker. Derpaa udstrakte han Haanden og raabte med høj Røst, idet han vendte sin fnysende Hest imod Fjenden: „Polaker! Fæld Landserne! Fremad!“

Trompeterne skingrede, og Jorden gungrede, da Rytteriet foer frem.

Polens Ørn slog med sine Vinger og drak russisk Blod.

II.

Brev fra Jacob til Levy.

Forestil Dig en Lejr. I Midten ligge nogle faldefærdige Bønderhuse, de forestille Paladser; der bor Generalen og hans Stab. Rundt omkring disse: sortegraa Telte (thi kun Himlens Skyer ere vore Vaskerkoner) og Hytter, opbyggede af Grene og Jord. Imellem dem mylrer det af Soldater og Heste, fra utallige Huller i Jorden opstiger Røg, thi vi koge som de smaa Teltholdere i Dyrehaven; russiske Fanger blive førte igjennem Teltgyderne, en Spion bliver hængt i et udgaaet Træ o. s. v.

Tænk Dig saa, at forskjellige smaa Trupper blive udsendte for at furagere, og at en af dem bliver anført af Hr. Lieutenant von Bendixen! Man møder en fjendtlig Trup; Korporalen spørger Hr .von Bendixen, om man skal angribe — ja, her er Folk, som spørge mig tilraads, ligesom jeg i Kjøbenhavn plejede at spørge Dig! Saadan

en Furagering er Skyld i, at Du faar dette Brev. Vi vare komne i Nærheden af en temmelig stor Avlsgaard (polsk Maalestok) og rede fornøjede imod den, da vi opdagede, at der allerede var Russere i Lag med den. Min Korporal rider hen til mig og spørger: „Befaler Hr. Lieutenanten, at vi skulle vende om eller gaa løs paa dem?“ Det var kun en Formalitet; jeg kunde se paa den Gamle, at han ikke tænkte sig nogen anden Mulighed end et Angreb. Desuden havde Russerne allerede opdaget os og red os imøde — saa det var just ingen Heltegjerning af mig, at jeg kommanderede til Indhug. Nu begyndte en af de Fægtninger, der ere de interessanteste — at sige for en Tilskuer. Jøderne have ganske Ret, naar de sige: Für 'n Zuschauer ist kein Spiel zu gross. Vi angribe altsaa, og efter et Øjebliks Forløb befinder jeg mig imellem to russiske Ryttere. Den Enes Hug, der var meget velment, parerede jeg og gav ham en Ripost, saa at Hs. Majestæt Selvherskeren nu har en Russer mindre at selvherske over; men i samme Øjeblik traf den Anden mig over Haandledet, saa jeg tabte Tøjlerne. Nu kunde jeg ikke kaste min Hest om; og mit Hoved beredte sig i al Stilhed paa at blive spaltet; jeg tror, jeg vilde tænke paa Eder i Hjemmet, men Alting løb rundt i Hovedet. Dog ligesom min Modstander hæver Armen, faar han en Pistolkugle i Brystet. I det første Øjeblik saa han ud, som han blev overrasket af en eller anden Ting, i det næste styrtede han af Hesten. Russerne bleve da jagne paa Flugt, og efter at vi have dræbt en Snes Mand og selv mistet en halv Snes, vare vi Herrer over saa megen Halm, som man kjøber ved Vestervold for 5 Rbd. Det førte vi hjem i Triumf, og Alle roste vor Heltegjerning. Jeg beregner, at der paa min Andel af Byttet kommer saa megen Halm, som en lille kjøbenhavnsk Familie kjøber paa Flyttedagen til sine Senge, og derfor er jeg bleven forfremmet til Premierlieutenant. Imidlertid maa jeg dog blive hjemme i Lejren en Tidlang. Og derfor kan jeg altsaa male et langt Brev op.

Du kan nok mærke, at jeg nu er anderledes tilmode, end da jeg skrev Dig til fra Algier. Du kunde vist mellem hver Linje læse Anger og Fortrydelse over, at jeg var rejst hjemmefra. Det er næsten ikke muligt andet; thi

det var min Tanke Dag og Nat. Jeg følte, at mit Sind ligesaa godt kunde have været et stillestaaende Vand i Danmark som i Udlandet, og saa var jeg dog ikke bleven forfulgt af pinlig Anger, af martrende Længsel, kvælende, fortærende Uvished. Blev jeg hist plaget af Uvilje og Ringeagt i min Forlovedes Familie, saa udstod jeg her en lignende Forfølgelse blandt de franske Officerer, og jeg kunde ikke engang nyde den Smule Trøst, som jeg vilde have havt hjemme i en god Seng og ved et godt Maaltid.

Her er det anderledes! Et ganske nyt Liv er gaaet op for mig. Her er jeg ligesom bleven delagtig i hele Menneskeheden, jeg har Lov til at kæmpe med for en stor og retfærdig Sag, og jeg agtes efter mine Gjerninger. Vel kæmper jeg med lukket Visir som Ivanhoe ved den store Turnering; men naar jeg engang aabner Visiret og de se den arveløse, den landflygtige Slægts Aasyn, saa ville de vel heller ikke nægte mig Kampprisen .... Det maa dog i Grunden være underligt for Dig at læse Avisefterretninger fra Polen: Det er mig, der staar i Linjerne, jeg er med i de store Slag, hvorover Du forbavses.

Det Eneste, jeg kunde have imod Livet her, er at man næsten ophører at leve som sig selv og bliver en viljeløs Del af Massen. Men saa er der andre Øjeblikke, da Livet er som et Ocean og man forekommer sig selv som en Svømmer, der ingen Skranke ser for sin Higen, alle Kræfter tumle sig i vildeste Jubel, Sjælen geraader næsten i Raseri af Henrykkelse over sin Frihed.

Og saa har jeg den faste Tro, at jeg ikke skal dø her. I det første Slag, hvori jeg deltog, saa jeg pludselig Keiverovaus[1]) paa Nørrebro ganske tydelig. Siden den Tid er jeg forvisset om, at min Grav skal graves der, og da man næppe vil indbalsamere mig og sende mig dertil, hvis jeg falder her, saa er det aldeles nødvendigt, at jeg maa befordre mig selv levende hjem.

Naar jeg da kommer hjem, saa findes jeg vel ogsaa hende værdig. O, jeg har ikke glemt hende! Naar det er stille omkring mig, især om Natten, staar pludselig deres lille Dagligstue for mig, og saa ser jeg hende sidde der, og det er da ligesom mit Legeme trækkes hjem, og jeg

[1]) Kirkegaarden.

bliver næsten ude af mig selv, jeg kan ikke begribe, hvorledes jeg har kunnet rejse bort. Der er Tider, da det forekommer mig, at jeg, selv om hun ikke var mig tro, kunde trøste mig ved Polens Lykke, ved at have deltaget i den store Kamp; men til andre Tider, naar mine Kammerater med ængsteligt Blik se ud i Fremtiden, trøster jeg mig hemmelig ved Tanken om hende, skjønt jeg i det næste Øjeblik fortryder, at jeg tillader mig denne egoistiske Trøst. Men jeg er dog lykkelig, jeg har to skjønne Haab at glædes ved, og de stakkels Polaker have kun eet, Haabet om deres arme Fædreland.

Kjære Levy, der paakommer mig dog ofte en uhyggelig Anelse formedelst Eders lange Tavshed. Hun bør dog aabenbart skrive til mig; hun er uskyldig — jeg tror det! jeg ved det! Men det vilde være umandigt af mig, om jeg skrev atter og atter, som en Tigger. Imidlertid, jeg trøster mig ved den Forestilling, at Brevene ikke have truffet mig — Gud give, det maa være saa!

Saa, der er Kirurgen! Han vil partout have, at min Arm skal sættes af. Det er en lang, tynd Tysker, der egenlig er Barber, men her fungerer som Doctor medicinæ & chirurgiæ, og han bærer Nag til mig, fordi jeg forstaar mig bedre paa Saaret end han. Han siger, at siden jeg er saadan en dygtig Kirurg, skulde jeg være bleven hjemme — ja, havde jeg havt ham der til at sætte Præstekonen af, hvor daarlig han end havde gjort det! Nu, hun kommer vel til at have Respekt for en Premierlieutenant i den polske Nationalarmee! Og lad mig blot faa et Brev fra Thora — dersom jeg saa ikke inden fire og tyve Timer er Ritmester, maa Du kalde mig . . . . en Russer. Naar jeg saa kommer hjem som Ritmester, i den glimrende Uniform (at sige, naar jeg faar en syet), mon jeg da ikke vil overstraale Jøden Bendixen, saa at Ingen ser ham?

III.

En sort Sky.

Nogle Maaneder efter stod Hæren i en forskanset Lejr ved den østerrigske Grænse. Dwernicki havde undt sine

Soldater nogle Dages Ro, efterat han længe var bleven forfulgt af russisk Overmagt. Der herskede tung Stilhed i Lejren; kun Feltherrens Aand bevægede sig med den tidligere Rastløshed, beregnende nøjagtig sin Stilling, lig Sømanden, der fører sit Skib gjennem Brænding og Storm.

Udenfor Teltet gik to Officerer frem og tilbage i dyb Samtale; det var Jacob og Josinski.

Jacob sagde: „Hvor jeg er glad, Josinski, ved at se Dig igjen! Hvilket Lykketræf, at netop Du blev udvalgt til at bringe os Depescher! Og Du er bleven Major — jeg gratulerer Dig af ganske Hjerte!“

„Jeg kan ikke glæde mig over min egen Lykke, naar jeg tænker paa mit Fædreland,“ sagde Josinski tungsindig.

„Dit Fædreland .... Polen? Hvad Nød er der paafærde? Have I ikke i de store Slag jaget Fjenden bort fra Warschau paa højre Side af Floden, medens vi har fejet venstre Side saa ren som et Stuegulv? Er ikke hele Polen i Opstand ligefra den russiske Grænse til østerrigsk Galizien og preussisk Polen? Staa ikke Tusinder af Bønder her i Wolhynien, beredte til at forene sig med os? Fordi vi her klemmes lidt af Overmagten, skal man derfor strax lade Modet falde? Gamle Dwernicki hitter nok en Udvej!“

„Ak, Du ved ikke, kjære Bendixen, hvorledes Sagerne staa! Hvad hjælper det, at vi have sejret ved Grochow, ved Wavre og ved Dembe, at vi have sprængt Kejserens Garde og nedhugget baade hans „Løver fra Warna“ og hans „uovervindelige“ Kyrasserer? Hvad hjælper al den skjønne Begejstring, hvorover jeg var saa lykkelig — som da vi efter Slaget ved Dembe forfulgte Fjenden og pludselig saa, at der allerede var Polaker efter ham, det var Beboerne af Dobre, der vare dragne ud under Anførsel af deres Borgemester — at Regimenter, der næsten bestaa af Børn, jage de russiske Veteraner paa Flugt — at Russerne retirere, saasnart de se det fjerde Linjeregiment marschere frem med Bajonetten — hvad nytter det, hvad har det hjulpet os? Skrzynecki staar stille efter Sejren, saa man skulde tro, han var bleven slaaet. I Stedet for at kaste de adspredte, slagne, forfærdede Russere, hugge

dem ned, tage dem til Fange, rense hele Polen, holder han sig i en uforklarlig Ro, lader dem samle sig og giver Kejseren Tid til at forstærke dem med nye Masser. Det ser næsten ud, som han selv er bleven bange, fordi han har været saa dristig at støde til Kolossen, saa den vakler. Nu lader han Dwernicki her blive forfulgt og opreven, Polen vil miste sextusinde af sine bedste Krigere, fordi Skrzynecki ikke rører sig med sin store Hær, der brænder af Længsel efter Kamp. O, jeg er undertiden nær ved at blive rasende af Utaalmodighed! Det er en Lykke for mig, at jeg blev sendt bort; thi jeg kunde have dræbt Skrzynecki, min General ....“

„Men er Stillingen her da saa fortvivlet?“

„Med tredive tusinde Russere mellem os og vore Brødre! I en Stilling, som rigtignok er næsten uindtagelig, men med den østerrigske Grænse i Ryggen. Endnu engang stole Polakerne paa Østerrig, skjønt de to Gange have givet saa dyre Lærepenge! Sæt, at Østerrigerne aabne deres Grænser for Rüdiger og lade ham angribe os bagfra, maaske endog hjælpe ham! Det forfulgte Polen kan vente sig Alt.“ —

Josinski blev kaldt ind til Generalen, og Jacob gik tankefuld til sit Telt.

Den 27de April 1831 var den Dag, da den russiske General Rüdiger betraadte det nevtrale Territorium og faldt Dwernicki i Ryggen — da Dwernicki betroede sig til Østerrigerne, der afvæbnede hans Armee og overgave dens Vaaben og de Kanoner, den sejrrig havde erobret, til Russerne.

Klokken var elleve om Formiddagen. Angrebet var begyndt, det russiske Kavalleri havde overskredet Grænsen, paa alle Sider trængtes den lille russiske Hær. Da besluttede Dwernicki en pludselig Vending for at slaa sig igjennem til det nevtrale Gebet. Nogle Eskadroner bleve beordrede til et fortvivlet Angreb for at sysselsætte Fjenden og dække Retræten.

Der var et Øjebliks Stilhed under Tilberedelserne, Eskadronerne samlede sig ligeoverfor de fremrykkende fjendtlige Masser. I et saadant Øjeblik bevæge Tankerne sig med overnaturlig Hurtighed, Erindringer fra Fortiden, Forestil-

linger om Fremtiden ile forbi i rivende Hast og dog saa tydelige og bestemte.

„Jeg har som Barn taget Varsler“ — sagde Jacob til sig selv, idet Scenens truende Majestæt viste sig for ham — „af Tanen i et Lys har jeg spaaet mig Legetøj, af en Forbigaaendes Klædedragt varslede jeg mig Lykke, da jeg gik til Thoras Fader; nu vil jeg spaa det Mindre af det Større: Gaar det godt idag, saa faar jeg Brev —“

Trompeterne løde, Sporerne borede sig i Hestenes Sider, Rytterne opløftede endnu engang det polske Krigsraab, og som en Hagelbyge styrtede de mod Russerne. De første Rækker bleve kastede, dræbte, redne ned, den hele Masse bøjede sig som en Sædmark under Stormen.

Da hørtes fra en anden Side russiske Kommandoord, raslende travede en tæt Rytterskare frem og angreb Polakerne; Rækkerne opløste sig, der opstod et forvirret, fortvivlet Haandgemæng, den lille polske Hær hvirvledes om som i en Malstrøm.

Jacob saa en fjendtlig Lanse bore sig i Soltaus Bryst; endnu engang hævede Polaken sig i Sadlen, med et Udtryk af dødeligt Fjendskab søgte hans Øjne Russen; men inden Hugget kunde falde, sank han af Hesten under utallige Stik.

Nu saa Jacob Intet mere. Forbandelser, Stønnen, Sabelhug, Pistolskud lød omkring ham, mekanisk afparerede og gjengjældte han Hug, indtil han fandt sig ved Siden af Josinski bagved Russerne og efter dennes Exempel ansporede sin Hest til det vildeste Ridt.

Hestene styrtede; men der var ingen Russer at se. De vare frelste, de vare i Polen, medens deres tiloversblevne Kammerater fra østerrigske Fængsler skulde lytte til Polens Kamp.

IV.

Michael Wucziewicz.

Under idelige Farer droge de frem i det af Russerne oversvømmede Land. Undertiden fandt de Skjul hos Bønder, der delte med dem de faa Levnetsmidler, som plynd-

rende Fjender havde levnet; til andre Tider maatte de tilbringe Dage og Nætter i Skove og paa uvejsomme Steder, uden andre Næringsmidler end Rødder, som de gravede op af Jorden.

En Nat, da de havde lejret sig paa den fugtige Jord og forgæves søgte at falde i Søvn, sagde Josinski: „Hvis det var en anden Kamp og andre Fjender, vilde jeg lade mig tage til Fange. Den tapreste Mand giver efter for Sult. Men til Russerne overgiver jeg mig ikke levende. Det gjør mig kun Ondt for Dig.“

„Du skal ikke sørge for min Skyld, Josinski!“ svarede Jacob. „Jeg bærer de Lidelser og Savn, jeg her maa udstaa, med en Slags Glæde. Jeg betragter det Hele som en Tilskikkelse, som en Skjærsild, jeg skal gjennemgaa for at udsone tidligere Tider af mit Liv, og for at jeg kan blive værdig til Lykken. Blot Du ikke havde nødig at dele Skjærsilden med mig!“

„Du er dog en underlig brav Kammerat,“ sagde Josinski og trykkede hans Haand.

„Det er i Grunden ikke andet end Egoisme,“ sagde Jacob. „Jeg gjør mig Haab om Erstatning for de Lidelser, vi Begge udstaa. Undertiden, naar jeg fordyber mig i Tankerne om mine egne Forhold, paakommer mig den rasende Indbildning, at Alt, hvad der sker her i Polen, kun sker for min Skyld, for at jeg kunde komme ud og blive Menneske og undgaa at blive mølædt. Ved Hjælp af mine medicinske Kundskaber ser jeg mig istand til at meddele Dig, at Hjernen undertiden udklækker slige Syner og Indbildninger, naar den er svækket ved for megen Faste.“

„Din spøgende Tone fordriver næsten min Sult — — hør, i Grunden er det dog fejgt at ligge her og sejgpines! Lad os gaa ud af Skoven paa Lykke og Fromme. Træffe vi Russere, saa falde vi med Vaaben i Haand — saa er det i alt Fald forbi med det Samme.“

„Som Du vil, Josinski. Skjæbnen taler maaske af Din Mund som af den pythiske Præstinde, naar hun fastende sad paa Trefoden.“

De gik igjennem Skoven, og da de kom til Udgangen, kunde de overse Egnen i en vid Omkreds. Maanen stod

lavt, og en Del af Skoven kastede sin Skygge henimod en ensomt staaende Hytte. I nogle hundrede Skridts Afstand til Venstre laa en Landsby, hvor de kunde se Soldater gaa omkring; lidt til Højre, i det fulde Maaneskin, marscherede en russisk Patrouille.

Jacob greb Josinski i Armen: „Dette Sted kjender jeg! Her maa Du betro Dig til min Førelse!“

De snege sig over det beskyggede Sted og aabnede Hyttens Dør, i samme Øjeblik som Patrouillen nærmede sig det Punkt af Skoven, de nylig havde forladt.

Begge kastede uvilkaarlig et takkende Blik imod Himlen.

Da Blikket i det næste Øjeblik vandrede fra den milde, dæmrende Himmel til Hyttens Indre, lagde Josinski Haanden paa sin Sabel.

Stuen var næsten mørk. I en Krog stod paa et lavt, uhøvlet Bord en lille Lampe, som kastede sit matte, usikre Lys over en Mand, der sad i en halvoprejst, fremadbøjet Stilling, ligesom beredt til at gjøre et Spring. Øjnene funklede gjennem Halvmørket og spillede vexelvis paa de Indtrædende, som om han overvejede, hvem han først skulde fare løs paa. Hans sorte Talar var sønderrevet paa Brystet, og ved hans Side saas nogle underlige Levnetsmidler: to Æg og et Brød bestrøet med Aske.

Jacob holdt Josinskis Haand tilbage og traadte frem i Stuen, idet han sagde den jødiske Hilsen: „Scholaum aleichem“.[1])

Polaken foer sammen; hans Øjne traadte frem af deres Huler for at gjennembryde Dunkelheden og se Jacobs Ansigt. Derpaa raabte han: „Hvo kommer her forklædt i en polsk Krigsmands Dragt til en tro Russer? I er en Forræder! I skal dø!“

„Jeg er en Jøde som I. Staa op, Søn af det jødiske Folk, og hjælp Din Broder!“

„Vig bort, Forræder! Jeg er ingen Jøde! Jeg hedder Michael Wucziewicz! Den hellige Erkeengel Michael er min Skytspatron.“

„Vil I tage dette Ord paa Tungen, medens I sidder

---

[1]) Fred være med Eder!

Schivvo[1]), maaske over et elsket Barn; medens Dødslampen brænder, og Mal'rh hamoves[2]) maaske endnu svæver over Eders Hus? Hvorfor tilføjer I ikke i det Mindste: Mamzir ben hanido! som da I laa her udenfor?"

Polaken var sprungen op; han lagde Hænderne paa Jacobs Skuldre, idet han stirrede ham i Ansigtet, og raabte: „Svar mig! Welch Sedre geiht Schabbas?"[3])

„Eikef!"[4]) svarede Jacob efter nogen Betænkning, medens Polaken i spændt Forventning saa paa ham.

„Nok, I er en Jøde! Boruch habo bescheim Adaunoi![5]) Lovet være Israels Gud! En Søn af hans Folk betræder min Tærskel og kalder mig Broder! Jeg har ligget udenfor Schulens Dør, og Ingen har villet træde paa mig; jeg har blottet min Ryg, og Ingen har villet slaa mig[6]); Guds hellige Bog har været lukket for mig; mine Børn bleve begravne, og jeg maatte ikke sige Kadisch over dem! Jeg har været en Kelef mezauro.[7]) Tal, hvad forlanger Du af mig, Du gebenschter bar Jisroeil!"[8])

„For det Første noget at spise!"

„Rarhmin schadai!"[9]) — raabte Polaken og hentede noget Brød frem — „give Gud, at jeg havde noget Bedre at byde Dig! — Er det ogsaa en Jøde?" spurgte han, da Jacob delte Brødet med Josinski.

„Nej; men jeg vil bede Dig om at føre ham tilligemed mig til Warschau."

Polakens Ansigt formørkedes, og han sagde: „En Goi er traadt ind under min Schivvo! Jeg vil støde ham ud, at hans Skjæbne kan opfyldes og han kan vorde en Kelef mesz."[10])

„Saa gaar jeg med!" — raabte Jacob og stillede sig i Vejen for Polaken. — „Skal han dø, saa dør jeg med ham! Blodet komme over Dit Hoved!"

„Men med hvilken Ed skal jeg binde hans Tunge,

[1]) Jødernes frygtelige Ceremoni, der varer i syv Dage: Sorgen over en Afdød. . Klæderne sønderrives, den Sørgende tør intet Arbejde forrette, ikke sidde imellem Andre, ikke sige Goddag eller Farvel o. s. v. [2]) Dødens Konge, Dødsenglen. [3]) Hvilken Afdeling af Loven oplæse Jøderne paa Løverdag? (se Pag. 49-50). [4]) Den Sedre (Afdeling), som begynder med Ordet Eikef. [5]) Velsignet være den, der kommer i Herrens Navn. [6]) Nemlig da han, efter at være bleven døbt (se i det Følgende), vilde gjøre Bod og igen optages blandt Jøderne og disse ikke turde modtage Boden. [7]) En skabet Hund. [8]) Du velsignede Søn af Israel. [9]) forbarmende Gud! [10]) En død Hund.

at han ikke forraader, hvad han vil erfare?“ sagde Polaken i en ynkelig Tone.

„Han vil give sit Æresord.“

„Et smukt maschkaun![1]) Nej, vil I forsikre mig ved Hans Navn, som ikke udtales, ved der Jehudim Meilech[2]), at jeg kan tro denne Goi?“

„Det vil jeg!“

„Det være da!“ sagde Polaken med et Suk og nærmede sig en skjult Lem, hvorpaa han fra en Fordybning trak to menneskelige Legemer frem. — „Hjælper mig at afføre disse deres Klædninger!“ sagde han.

„Russere!“ raabte de begge, da de ved Skinnet af Lampen saa Uniformerne.

„Ja, Russere!“ — skreg Polaken med næsten vanvittige Gebærder — „ja, jeg fører ogsaa Krig! Paa min egen Haand! Mine Børn, mine tre uskyldige Smaa, have Russerne spiddet, da de kom tilbage, efterat I havde sejret ved Stoczek. Men de give Guld, og jeg tjener dem! Ha, ha, ha! jeg tjener dem!“

„Men Polakerne give jo ogsaa Guld!“ sagde Josinski.

„Ha, ha, ha! Jeg tjener ogsaa Polakerne! Starosten havde Lyst til min Kone. Han tvang mig til at lade mig døbe, hans Karle trak mig til Kirken. Der Gallach[3]) gav mig Navnet Michael Wucziewicz, og den hellige Erkeengel Michael blev min Skytspatron. Og da jeg var døbt, sagde Starosten, at nu kunde jeg ikke være gift med en jødisk Hustru, og saa tog han min Hustru. Hun er paa Slottet hos Starosten, og mine Børn ere dræbte af Russerne! Ha, ha, ha! Velsignet være denne Krig!“

Han sprang hen til den lave Stol ved Siden af Dødslampen og det askebestrøede Brød, satte sig ned i en sammenknuget Stilling og mumlede hebraiske Bønner, medens han bevægede sig heftig frem og tilbage.

Efter en lang Stunds Forløb sagde Jacob blidt til ham: „Šeid Mauchel, Rabbi![4]) Der staar skrevet: Auneis potur miklum.[5]) Morgenen bryder frem.“

Polaken stirrede paa ham, som om han ikke kjendte

---

[1]) Pant. [2]) Jødernes Konge. [3]) Kristenpræsten. [4]) Tilgiv, Mester! [5]) I Nøden tør man overtræde Ceremonierne; eller: Nød bryder alle Love.

ham; men han fattede sig, stod op og bød dem iføre sig de russiske Uniformer. Da dette var sket, spurgte han, om Nogen af dem kunde Russisk, og da Josinski bejaede det, paalagde han ham at sige til de Russere, der mulig i hans Fraværelse kunde komme, at Michael var hentet til Generalen. „Jeg gaar nu til Generalen“ — tilføjede han — „jeg kommer snart igjen.“

„Til den russiske General?“ raabte Josinski.

„Skal jeg gaa med Eder uden Pas?“

Da han var borte, sagde Josinski: „Maaske gaar han for at hente Russere.“

„O, nej, vær ganske rolig! Lad os udhvile os en Stund; jeg er træt.“

Det var næsten lyst, da Polaken kom tilbage; han delte nogle Levnetsmidler med dem, og da Maaltidet var forbi, bød han dem følge sig. Men i det Øjeblik de stode i Døren og Morgenens matte Lys faldt paa Josinskis Ansigt, sprang han pludselig imod ham og raabte: „Nej, nej! Han tør ikke levende forlade dette Sted, før han har knælet for mig og jeg har sat min Fod paa hans Nakke.“

Josinski vendte sig smilende til Jacob.

„Det vil han ikke gjøre!“ sagde Jacob; „han er en polsk Kriger.“

„Saa maa han dø!“ skreg Polaken.

„Rabbi! I vil ikke lade mit Blod blive udgydt. Men jeg følger tro min Kammerat. I maa redde ham!“

„Hvad skal jeg gjøre!“ jamrede Polaken: „Jeg har lagt Haanden paa mine myrdede Børn, og jeg har svoret hrajei rauschi[1]), at ingen Kristen, der kom i min Magt, skulde overskride min Tærskel, før jeg havde traadt ham i Støvet.“

„Der staar skrevet: At naar det gjælder en Broders Liv, er man mattur.“[2])

„Saa vil Gud tilgive mig,“ sagde Polaken nølende og gik hen imod Døren.

„Holdt!“ raabte Jacob og greb ham i Armen: „De onde Tanker kunne komme paa Vejen, og I kunde dræbe ham. Gaa ikke bort herfra, før I har givet ham Scholaum.“[3])

[1]) Ved mit Hoveds Liv. [2]) Løst fra sit Ord. [3]) Fred.

Polaken kæmpede lidt med sig selv, derpaa udstrakte han Haanden mod Josinski og sagde: „Scholaum!“ og gik med et tungt Suk foran dem ud af Hytten.

Efterat de havde gaaet længe tavse, vendte Jacob sig med forlegent Ansigt til Josinski og sagde: „Josinski, Du har nu faaet at vide, hvad jeg gjerne vilde skjule: at jeg er en Jøde.“

„Det har jeg allerede længe vidst,“ svarede Josinski.

„Hvordan har Du kunnet vide det?“ raabte Jacob overrasket.

„Jeg anede det allerede i Algier, og senere har jeg faaet Vished, netop ved den Omhyggelighed, hvormed Du søgte at skjule Din Interesse for Jøderne. Men hvad gjør det!“ — vedblev han og greb Jacobs Haand — „hele Forskjellen imellem os er, at jeg tror, at Messias allerede er kommen, Du derimod, at han skal komme — jeg var tilfreds, jeg selv kunde tro, at Polens Messias vil komme. Jeg længes efter at erfare Noget om, hvorledes Sagerne staa, og dog er jeg ængstelig for, hvad jeg vil faa at høre.“

Han paaskyndte sine Skridt for at indhente den foranskridende Polak og sagde til ham: „Min Ven, hvad Nyt er der fra Warschau og den polske Overgeneral?“

Polaken taug, og Josinski gjentog sit Spørgsmaal; men da Polaken fortsatte sin Gang uden at svare, vendte Josinski sig til Jacob og sagde: „Jeg tror, han hader mig, fordi han har maattet frelse mig — tal Du til ham.“

Jacob henvendte sig til Polaken: „Hvorfor vil I ikke svare min Ven paa hans Spørgsmaal?“

„Svare ham? Hvorfor kalder han mig ikke ved mit Navn? „Min Ven!“ Hans Ven! Jeg er ikke hans Ven! Naar man taler til mig, hedder jeg Rabbi Chivo.“

„Rabbi Chivo! Vil I sige mig, om I ved, hvor den polske Overgeneral nu staar?“

„Ja, ved Praga.“

„Ved Praga!“ raabte Jacob og Josinski paa eengang: „Er han da bleven slaaet?“

„Ja, ved Ostrolenka.“

„Min Gud! Min Gud!“ sagde Josinski. — „Spørg ham, om han ved Noget om Opstanden i Podolien, Lithauen, Wolhynien.“

„Undertrykt, jaget fra hinanden!" svarede Polaken paa Jacobs Spørgsmaal.

Josinski foldede Hænderne og drog et krampagtigt Suk. Men hos Jacob opsteg en inderlig Forbitrelse over den Skadefryd, hvormed Polaken talte om Polens Ulykke; han greb Josinskis Arm og lod Polaken gaa forud.

„Spørg ham, hvad det var for en General, han var hos i Landsbyen," sagde Josinski lidt efter, og for at føje Vennen bekvemmede Jacob sig til at nærme sig Rabbi Chivo endnu engang.

„Det var Overgeneralen," svarede denne.

„Overgeneralen! Diebitsch selv?"

„Diebitsch? Han er død af Pesten! Det var Paschkewitsch Eriwansky! . . . . Hør," vedblev han og trak Jacob til sig: „Hvad vil I i Warschau? Jeg siger Eder: Ulykken hviler alt over Staden. Gaa til Russerne! Russernes Ørn er stærk, og dens Kløer ere forgyldte."

Jacob vendte sig fra ham uden at svare.

„Se at faa Mere at vide af ham," hviskede Josinski.

Men Polaken vidste ikke Mere eller vilde Intet sige. Flere Gange saa han til Jacob, som om han havde Noget paa Hjertet; men hver Gang vendte han sig igjen bort med en Rysten paa Hovedet.

V.

Benjamin. — Warschaus Fald.

Nogle Dage efter Tilbagekomsten blev Jacob tilsagt til at møde hos Politichefen.

„Jeg har ladet Dem kalde" — sagde denne — „blot for at De kan afgive Forklaring angaaende et Menneske, der er blevet fanget som Spion. Han paastaar, at han kjender Dem og kun er rejst hertil for at søge Dem. Vi troede en Tid, at han vidste, at De var død, og derfor kom med denne Udflugt. Men siden De nu er kommen tilbage, kan De dog gjerne gaa hen og se Fyren, inden han bliver hængt."

„Hvad hedder Mennesket?" spurgte Jacob.

„Det er en Jøde, han kalder sig Benjamin."

„O, Hr. General! Han er uskyldig!“ raabte Jacob og foer op. „For Guds Skyld lad mig ile for ikke mulig at komme for sildig.“

Jacob fløj til Fængslet.

I et fugtigt Værelse laa Benjamin paa Straa, bleg og udtæret, Tænderne klaprede i Feber.

„Min stakkels, kjære Benjamin!“ — raabte Jacob, idet han kastede sig over ham, trykkede ham til sig og kyssede ham. — „Du her! Paa dette skrækkelige Sted! Stakkels, stakkels Benjamin!“

Benjamin betragtede ham med et mat Smil, greb hans Haand og kyssede den.

Fangevogteren vinkede Jacob tilside og hviskede til ham: „Rør ikke ved ham, han har vist Kolera.“

„Ikke røre ved ham!“ raabte Jacob med Taarer i Øjnene — „han skal hjem til mig! Jeg vil strax gjøre Anstalt til, at han kan komme bort.“

— Om Aftenen, da Benjamin var vaagnet af en kort Søvn, og med mat Stemme gjorde Jacob utallige Spørgsmaal, og selv afbrød ham for at fortælle om sin Rejse og sit Fangenskab, sagde Jacob:

„Har Du da slet intet Brev eller Budskab med til mig, Benjamin? Har Du slet Intet reddet, da de plyndrede Dig?“

Midt i sine Smerter smilede Benjamin listig og bad Jacob tage hans ene Sko og skære den op: „Der har jeg gjemt et Brev fra Eders Ven Levy. Han sagde, at jeg maatte passe godt paa Brevet. Det var en sand Masaul[1]), at jeg fandt paa at gjemme det saa godt. Die wurden gut geuhtzt!“[2]).

Med sitrende Hænder skar Jacob Skoen op og fremdrog et Brev. Det lød saaledes:

Den fredelige Levy sender Krigsmanden Bendixen sin Hilsen.

Du er i Grunden ikke værd, at et fornuftigt Menneske skal tilskrive Dig; thi man ved jo ikke, om Du faar Brevet levende. Imidlertid vil jeg for et Øjeblik antage, at

[1]) Et sandt Lykketræf. [2]) De blev godt narrede (nemlig de Plyndrende).

Du lever, og melde Dig, hvad jeg døjer og udstaar for Din Skyld.

I lang Tid bad jeg hver Aften: Kjære Gud, lad ikke Jacob Bendixen idag være bleven skudt af en Araber, Beduin, Kabyl eller desl. Ja, det gjorde jeg og følte mig ordenlig lettet derved. Men nu faar jeg et Brev, hvoraf ses, at Du allerede i December f. A. vilde rejse fra Algier til Polen, og medens jeg sikrede Dig imod Kabylerne o. s. v., var Du udsat for Kosaklanser. Nu er Du maaske dragen til Java, Abyssinien eller Guinea, og man skyder med forgiftede Pile paa Dig, medens jeg slider og slæber for at holde Dig Kosakerne fra Livet. Det vil jeg ikke længer vide af. Skal jeg gjøre Bønner for Dig, saa opgiv mig hele Din Rejserute med Datum og Klokkeslet paa hvert Sted, for at jeg kan passe paa Dig eller i det Mindste vide, hvor jeg skal efterlyse Dig, naar Du engang, som det hedder i Adresseavisen, har absenteret Dig fra Din Bopæl og ikke senere ladet høre fra Dig.

Jeg skriver dette med en Mand, som nok skal støve Dig op, hvor Du saa er. Han kom op til mig og sagde, at han var rejst en lang Vej, nemlig fra Fyen hertil, for at faa at vide, hvor Du var, og nu vilde han rejse det øvrige Stykke Vej for at finde Dig. Jeg sagde til ham: Benjamin! Vil I nu ogsaa løbe gal? Det er jo Hrat gaddjo![1]) Tror I ikke, at den Landløber kan blive slaaet ihjel, uden at I ser derpaa? — Han svarede mig: Losz mir menucho![2]) — Da jeg saa sagde ham, at Du var i Polen, blev han glad: Der bor Rabbi Nathan Fürth! Han har en Schabbas spist hos Rabbi Philip, han har nok taget sig af Drengen. — Men da Benjamin fik at vide, at han skulde over Vand, og jeg var ude med ham for at tinge ham ombord hos en Danziger Skipper, havde han nær tabt Lysten; han saa paa Vandet og spurgte, om han ikke kunde rejse tillands. Men da jeg sagde ham, at noget Vand maatte han i alt Fald over, og Landrejsen vilde blive langvarig, mumlede han: In Gottes Nomen! og gik hjem og snørede sin Bylt. En Appelsin kjøbte han til Dig, og jeg tror, han

[1]) En lystig jødisk Sang om, at Katten løb efter Kiddet og aad det, Hunden bed Katten, Stokken slog Hunden, Ilden brændte Stokken, Vandet slukkede Ilden, Oxen drak Vandet, Slagteren vog Oxen, Dødsenglen vog Slagteren: men saa kom Herren og vog Dødsenglen. [2]) Lad mig have Ro.

spekulerede paa at tage et Stykke koscher Kjød med; thi han sagde: Den stakkels Dreng blev godt vant i sin Faders Hus; det maa falde ham tungt at spise Krigsmad.

Hvad mener Du: Om Du var bleven hjemme og havde levet stille og rolig med denne Benjamin og mig og et Par andre gode Venner, faaet Dig en Lhombre engang imellem, om Løverdagen spist Din Scholunt, selv om den havde været kogt paa en Gris[1]) — tror Du, at Thora Fangel havde giftet sig hurtigere med Lieutenant Engberg for det?

Hør nu, Bendixen, disse Ord ere vel Hovedsagen i dette Brev, og jeg har den Forpligtelse at give Dig en nøjagtig Beretning. Det er en bitter Skefuld, Du nu skal tage — tænk da lidt paa Haanden, som rækker Dig den.

Nogen Tid efter at Du var rejst, kom Grosserer Fangel op til mig. Jeg skal gjengive Dig vor Samtale saa nøjagtig som mulig. Han sagde, at han havde spurgt sin Søn, om Du ingen tilforladelig Ven havde her i Byen, og hans Søn havde nævnt mig, og været saa galant at anbefale min Karakter. Det har man af, ikke at indlade sig med Fruentimmer og Forlovelser. Nu, sagde han, ønsker jeg at tale med Dem, som Mænd af Ære kunne tale med hinanden: vi have faaet Brev fra Bendixen.

Jeg gjorde formodentlig store Øjne; thi han tilføjede strax: De kjender det vel ikke; her er det; jeg beder Dem læse det.

Jo, det var rigtignok fra Dig.

Det er et kjærligt og oprigtigt Brev, sagde den gamle Grosserer, og det har opstillet Spørgsmaal, som under de nuværende Omstændigheder paatrænge sig med en ganske anden Alvor end tidligere. „Tror Du ikke nok, at der er en fælles Guddom, i hvilken vi kunne leve?“ skriver han. Jeg har hidtil troet det, fordi jeg ikke er nogen Ven af Præstevæsen, og fordi jeg har anset Bendixen for en ærlig og ufordærvet Karakter, med hvem mit Barn kunde blive lykkeligt. Jeg tror alt Godt om ham endnu; men ....

---

[1]) Scholunt er den jødiske Sabbathspise (se Pag. 52). De fleste elske denne Spise; om dem, som lade den tillave uden at iagttage de øvrige religiøse Skikke, sige de andre Jøder spotvis, at de sætte (koge) Scholunt paa en Gris.

Øi weih![1]) tænkte jeg, nu er der kommet et Men.

.... Men hvordan skulle de kunne leve lykkeligt sammen med hans pirrelige Sind, med de Sympathier, han har, og som han ikke kan taale blive berørte? Han taler om Barndomsforskjel; men naar de nu bleve gifte og fik Børn og disse Børns Opdragelse skulde være forskjellig fra hans? Og naar de to Mennesker skulle leve sammen, hvordan skal da Samlivet blive egenlig godt og inderligt, naar hans Erindrniger gaa en Vej og hendes en anden Vej og der er Fjendskab, hvor de mødes? Vorherre ved, jeg vilde lade hende rejse til Frankrig med sin Ægtefælle; men i Frankrig ville han og hun ikke tænke og føle anderledes end her hjemme, deres Erindringer ville netop blive stærkere, og Længslen vil da gjøre hende ligesaa sensibel for hendes Fortids Vedkommende, som han alt er nu. Uden at jeg kan gjøre derved, synes det mig, at jeg ser dem sidde en Vinteraften om Kaminilden og vende Ryggen til hinanden, begge mismodige, ja ulykkelige. Vil De læse Slutningen af Brevet; han velsigner min Thora, og Gud lønne ham for hans Kjærlighed; men selve Velsignelsen synes at have en ganske anden Betydning for ham end for os. Tag ikke ilde op, Hr. Levy, men det forekommer mig, ligesom disse Ord først have Magt, naar de blive sagte paa Hebraisk. Hvad siger De, Hr. Levy?

Hr. Grosserer, svarede jeg, jeg har fra Først af været imod Forelskelsen og Forlovelsen, naturligvis ikke fordi jeg havde noget at sige paa Deres Frøken Datter, men fordi jeg ikke troede, at der kunde komme noget Godt ud af den Slags Forhold. Da det var sket, søgte jeg at virke saa godt som mulig; men da Forstemningen alligevel indtraf, ønskede jeg et rask Brud. Men nu vakler jeg igjen; thi nu har Bendixen gjort en stor Anstrengelse, tumler sig ude i Verden og ryster sagtens endel Støv af sig, og for ham er dette Anliggende en Hjertes- og Lyksalighedssag, og hvis Deres Datter engang vil følge ham til Frankrig ....

Ja, hvis hun vil! hvis hun vilde! Men vil hun? Da vi fik Brevet, var der megen Graad hjemme. Jeg har en

[1]) O, ve!

Svigerinde, der ikke er Bendixens Ven, og selv hun blev et Øjeblik ganske rørt, men sagde rigtignok strax efter: Ilde gik det, og vel var det. Jeg sagde til min Datter, at hun skulde betænke sig vel, og at jeg ikke inden tre Dage vilde høre hendes Svar; men saa skulde det være bestemt. Den Dag det skulde afgjøres, gik de til Alters, og da min Thora kom hjem og jeg tog hende for mig, græd hun, og jeg fik ikke et fornuftigt Ord af hende. Jeg gav hende Valget, og hun valgte ikke. Men nu, otte Dage efter, bringer Tanten mig hendes Forlovelsesring — her er den .... Vil De tage imod denne Ring?

Jeg blev noget overrasket ved Knudens hurtige Løsning, skjønt jeg burde have tænkt det strax. Men jeg tog mig i det; jeg var jo Din Sekundant, og jeg har nok læst om, hvordan Sekundanter bør opføre sig ved en Duel. Jeg bukkede meget høflig og koldt og modtog Ringen. Du kan være ganske rolig, de mærkede ingen Sindsbevægelse paa os.

Da den gamle Grosserer var færdig med sit diplomatiske Ærinde, kunde jeg nok se paa hans Ansigt, at Hjertet var ham tungt, og at han gjerne vilde sige nogle kjærlige Ord. Men han vilde have fortrudt denne Svaghed, naar han var kommen ud af Døren, og derfor hjalp jeg ham til en smuk, høflig Afsked.

Og nu kort og godt, i disse Dage staar hendes Bryllup med Lieutenant Engberg.

Ja, min Ven, Du kan nu rejse rolig hjem. Jeg tænker da, at Du er fornuftig og ikke gjør mig den Skam, efter at jeg har hjulpet saa meget paa Din Opdragelse og varetaget Din Anstand, medens Du er borte, at Du gaar hen og gjør Dig latterlig og f. Ex. skyder Dig. Betænk, at det er ingen Heltegjerning, naar man har saa mange Skydevaaben at vælge imellem. Vil Du med Djævels Vold og Magt gjøre en Ulykke paa Dig selv, saa fordrer jeg kun, at Du tager saa meget Hensyn til mit gode Navn og Rygte som Din Ven, Raadgiver og p. t. Fuldmægtig, at Du gjør det med Anstand. Lad nogen Tid hengaa, for at man kan se, at Du ikke har gjort det i Overilelse og senere fortrudt det; naar Du saa med velberaad Hu skrider til Gjerningen, saa fæst et Øjeblik Tankerne paa

den grønne Stue paa Fødselsstiftelsen, hvor Grøndal og jeg sidde fornøjede og røge vore Piber, medens Du vil tage Livet af Dig; se ogsaa i Tankerne et Øjeblik Din Moders og Din Faders Grave, der staa forladte Johrzeitsdagen[1]), og gaa saa i Guds Navn Fanden i Vold.

Jeg bliver ordenlig ærgerlig, medens jeg tænker paa, at Du kunde gebærde Dig som et Barn. Var jeg blot hos Dig et Øjeblik, jeg skulde ringe Tolv med Dig! Det er bedst, at Brevet ligger lidt, medens jeg stopper en Pibe og lader Ærgrelsen sætte sig.

Hvordan det er gaaet til med det Giftermaal, ved jeg ikke rigtig; aldeles aabenhjertig var Grossereren ikke imod mig, og det kunde jeg da heller ikke forlange. Siden Du rejste, er Wilhelm Fangel stok brauges[2]) — det har jeg af min Omgang med Dig. König har fortalt mig, at hans Søster har hørt, at en Tjenestepige havde luret og hørt Spektaklet mellem Dig og Engberg. Der kom Sladder, Grossereren fik Noget at vide derom, Partiet blev klappet sammen. Lige efter en brudt Forlovelse er en ung Pige lettere at faa til en ny Forbindelse, end hvis nogen Tid hengaar. Det er nu min Theori.

Det er s'gu ikke behageligt, det ved jeg nok. Du har formodenlig ligget der og kriget foran Warschau, som om det var en hellig Stad, der gjemte Din Dulcinea, og nu ser Du, at Du har kæmpet som en Don Qui — ja, det er vel ikke værdt, at jeg skriver Navnet helt ud. Men nu er jo det Værste overstaaet, Operationen er sket, Saaret læges snart, naar det bliver ordenlig behandlet. For at adsprede Dig, kan Du jo rejse lidt om i fredelige Lande, det er det bedste Middel imod Kjærlighed. Efter hvad jeg har set af Kjærligheden, er den s'gu ikke at ligne ved Andet end den Sygdom, man i daglig Tale kalder Hikke. Kan man lede Patientens Opmærksomhed bort fra Hikken, saa gaar den over.

Gjør Dig nu en lille Fornøjelsestur og kom saa hjem og vis Dem, at Du ikke er videre forknyt. Benjamin sagde strax, da jeg fortalte ham Historien: Det er godt! Rabbi Hirsch i Middelfart har en Datter, hun har mange Penge,

---

[1]) Aarsdagen efter en Slægtnings Begravelse, da man gaar ud og beder ved Graven. [2]) Grumme, vred.

og hun er ikke gift. — Kom hjem, Jacob Bendixen! Vil Du unde Præstekonen den Glæde at kunne sige, at hun har faaet Dig slaaet ihjel eller skudt til Krøbling? Sæt et spydigt Ansigt op, den første Gang Du møder dem paa Gaden, eller gaa venlig hen og gratuler dem — gjør hvad Du vil, men vær blot fornuftig og lad Polaken slaa Russen eller Russen slaa Polaken — hvad Fanden kommer det egenlig talt Dig ved? Om ogsaa Russerne tage Warschau, kan Du jo meget godt blive Doctor medicinæ & chirurgiæ og med Tiden faa styrtende Praxis.

Nu ved jeg ikke Mere. Hjælper denne Dosis ikke, saa er Du ikke værd, at man spilder en Recept paa Dig. I saa Fald forbliver jeg med usigelig Ringeagt

Din forhenværende Ven

Martin Levy,
Cand. chir. & med.

Jacob havde rejst sig; han støttede Panden mod Vinduet og stirrede ud med tankeløst Blik. Det var mod Sommerens Slutning. Aftenen var mørk, men Himlen klar; Stjernerne saa ned fra Himlen som stille alvorlige Øjne; Husene rakte sig som levende Væsener imod Himlen, ligesom længselsfulde efter at drage Aande.

Et rødt Skin flammede pludselig op og farvede Nabohusenes Tage, vilde Skrig lød i de tilstødende Gader: „Ned med Forræderne!" og derpaa fulgte Hyl og Jubel; stærke Hovslag som af fremrykkende Rytteri, Angrebsraab, Skud, ynkelige Skrig; en pludselig Stilhed og derefter igjen vild, hylende Larm. I den sidste Fortvivlelse sønderreve de bedragne Polaker hverandre.

Alting gik som Taagebilleder forbi Jacobs Bevidsthed. Endelig blev det ganske stille.

Han vaktes ved at høre sit eget Navn stønnende blive udtalt i Værelset. Da han nærmede sig Benjamins Leje, saa han, at denne var blaa i Ansigtet og famlede om sig med Hænderne. „Seid Ihr do?" — stønnede den Døende — „jeg vil sige Noget .... Det er Jacob, en Søn af Rabbi Pfeives .... soll't ich ihn nit kennen? ..., Min Kone har faaet en Søn .... Masaultauv, sog ich[1]) .... Jette,

[1]) Jeg siger: Til Lykke

sie wor so schön! .... Do ist der Mal'rh hamoves![1]) Do kommt Er! .... Weih, weih! Wo sind die guten Jehudim, die do sogen die Widdo?[2]) .... Oschamti, bogadti, gosalti, tofalti scheiker[3]) .... Do ist sie, do ist Jette! ...., Jau Jette[4]) I ... Jainkef! Ben Rabbi Pfeives![5]) Eur' Mutter stirbt vor Eimo[6]) für Euch .... Sie meimisen Euch[7]) .... o, schema Jisroeil! ..,,"

Benjamin var død.

Jacob sank ned foran Liget. Han forsøgte at græde; men hans brændende Øjne blev tørre ....

„Russerne ere der!" skreg en Officer, der styrtede ind i Værelset.

Jacob foer op, greb sine Vaaben og ilede til Wola.

„Det har ingen Nød endnu!" — sagde Josinski med funklende Øjne, da han i skyndsom Travlhed mødte Jacob: „Om nogle faa Timer vil det gaa løs. Læg Dit Øre mod Brystværnet, saa kan Du høre Kanonerne rumle langt borte. Men de ville forgæves storme imod disse Forskansninger og disse Forsvarere! Og naar de udmattede af Kampen ville trække sig tilbage, saa komme imorgen de tyve tusinde friske polske Tropper under Ramorino og rive dem op. Nu have vi dem! Nu sejrer Polen!"

Josinski gik videre efter at have givet ham et varmt Haandtryk; Jacob sagde ved sig selv: „Det var Synd at sige ham, at jeg har faaet Varsel. Lad ham beholde sit Haab et Par Timer endnu."

Han lænede sig til Brystværnet og saa mod Himlen, hvor Stjernerne en efter anden blegnede og forsvandt; i Øst begyndte et svagt rødligt Skjær, medens den øvrige Del af Himlen syntes at blive mørkere og underlige tynde Taageskikkelser bevægede sig i Luften.

„Du Gud deroppe!" — sagde han, idet han vendte sig mod den røde Stribe og udstrakte Haanden. — „Du Herre

[1]) Der er Dødsenglen. [2]) Ve, ve! Hvor ere de hellige Jøder, som foresige den Døende Skriftemaalet? [3]) Ord af Skriftemaalet: Jeg har syndet, jeg har handlet troløst, jeg har ranet, jeg har løjet. [4]) Ja, Jette. [5]) Jacob, Søn af Rabbi Philip! [6]) Angst. [7]) De dræbe Eder.

over Menneskene — hvis Du er til! Nu siger jeg Dig, at kommer jeg levende herfra, saa myrder jeg et Menneske. Nu har jeg sagt Dig det!"

Han følte en Haand lægge sig paa hans Arm, og da han vendte sig om, saa han Rabbi Chivo.

„Kol Jisroeil achim!"[1]) sagde Polaken med højtidelig Alvor.

„Og hvad saa?" sagde Jacob.

„Gaa bort, Broder, fra dette Sted! Jeg siger Dig: Han, de kalde Ramorino, kommer ikke. Han er sendt fem Dages Marsch bort. Han kommer ikke, før Warschau er tagen."

„Rabbi Chivo!" — sagde Jacob — „I har frelst mit Liv; nu frelser jeg Eders — gaa!"

„Imorgen er det for sildig" — sagde Polaken bønlig — „jeg vil søge Jer og kun finde Jert Lig. Jeg siger Jer: Denne Stad skal falde. Den er som et gjennemsavet Træ, de give et Vink, og den styrter. Gaa til Russerne, naar I endelig har Lyst til Krig!"

„Gaa bort, Rabbi Chivo!" raabte Jacob og greb til sin Sabel.

„Naa, naa, kreisch nur nit!"[2]) sagde Polaken ængstelig. „Kommt heraus: ein Jed![3]) Men han var dog hos mig i Schivven" — brummede han, idet han bortfjernede sig.

Et Kanonskud gav Tegnet, og den 6te September brød frem over Warschau.

Hundreder af Ildsvælg udsende deres Torden, Værker, som Menneskene have oprejst saa faste som til evige Mindesmærker, styrte i Grus; men paa Ruinerne staa de polske Forsvarere.

Fjenden trænger nærmere, lange Salver af Geværskud knalde; endnu nærmere rykke Dødsfjenderne hinanden og kæmpe med den frygtelige Bajonet.

Endnu engang hæver den polske Ørn sig sejrstolt; Russerne vige.

En Kugle havde truffet Jacobs Bryst, han laa paa den blodige Jord og var halv bevidstløs Vidne til den rasende Kamp.

---

[1]) Alle Israels Børn ere Brødre. [2]) Skrig blot ikke, gjør ingen Larm. [3]) ɔ: Der ser man, hvad Løn man har af at gjøre Vel mod en Jøde! — Dersom det havde været en Kristen, vilde Polaken have sagt: „Kommt heraus: ein Goi".

Striden hvilede, og der kom Befaling, at endnu flere Polaker skulde drage bort fra Wola til andre Punkter af Fæstningen. Josinskis Regiment var imellem dem, der lydende Fædrelandets betroede Hærfører fulgte Befalingen og forlode deres Brødre, som de aldrig skulde gjense.

Tanken om, at Josinski skulde forlade ham, foer med en saadan Smerte igjennem Jacobs Bryst, at han tabte Bevidstheden.

Det forekom ham efter en Stunds Forløb, at han saa Rabbi Chivo bøjet over sig og sit Hoved lænet til hans Bryst. Saa hørte han pludselig Soltau og Rytterne skrige: Du forbandede jødiske Forræder! Er der Ingen, der har et Reb! — Jeg er ingen Jøde! jamrede Polaken. — Han er ingen Jøde! sagde Josinskis Stemme. — Om Forladelse, Jøde! sagde Lieutenant Engberg og stak ham med et Sværd. — Øi, schema Jisroeil! skreg Rabbi Chivo og greb til sit Bryst, hvorfra en Blodstrøm væltede frem. Ud af Saaret foer Rabbi Chivos Sjæl som en forfærdelig, sort Slange; den snoede sig om ham og rev ham i en svimlende Fart gjennem et ubegrænset, mørkt Rum. Pludselig stødte han med et Bulder som af hundrede Kanoner mod en Væg, og derpaa faldt han i en Søvn uden Drømme. Kun eengang syntes han at vaagne og se Josinski græde; saa stak det ham igjen i Brystet, indtil han sank bedøvet tilbage.

SYVENDE KAPITEL.

I den preussiske Grænseprovins, ved Floden Neisse, ligger en Landsby omgiven af lave Bjerge. Ved Byens ene Ende træde Bjergene tilbage og danne en Halvcirkel omkring en frugtbar Dal, der gjennemstrømmes af Floden. Enkelte, enestaaende Huse ligge foran Landsbyen i Indgangen til Dalen; naar man fra Bjergene ser ned imod Byen, tage de sig med deres venlige Omgivelser ud som legende Børn, der ere ilede forud for de Ældres Skare.

I et af disse Huse, der tilhørte en Familie af polsk

Herkomst, havde Josinski og Jacob fundet et Tilflugtssted. Saasnart Jacobs Saar tillod det, havde Josinski hemmelig og omringet af Farer begivet sig paa Vejen med ham udover den strengt bevogtede Grænse. Men Rejsen og den indre Uro havde gjentagne Gange kastet Jacob tilbage paa Sygelejet, og Aarets skjønneste Tid var hengaaet for de to Venner i Kummer og Lidelser.

Det var nu ud paa Sommeren, og Tiden til deres Adskillelse nærmede sig. Jo nærmere den kom, desto mere ordknap og næsten barsk blev Josinski, han syntes næsten at være vred paa Jacob, fordi han skulde skilles fra ham.

Den sidste Aften, da Vadsækken laa snøret paa Bordet mellem Vaaben og Rejsetøj, gik han hvert Øjeblik ud for at gjøre sig en Spadseretur i Omegnen; men hver Gang kom han hurtig tilbage og satte sig tavs ved Vinduet.

Endelig sagde han: „Du sidder ogsaa hele Aftenen uden at mæle et Ord; man skulde tro, vi vare to Kærlinger, der stode i Begreb med at skilles.“

„Josinski, jeg tænker paa mange af de Timer, vi have tilbragt sammen; hvo ved, om vi nogensinde mødes igjen.“

„Du kan jo rejse med mig!“

„Du ved jo nok, hvad der drager mig hjemad. Føj Du hellere mig og følg med til Danmark, det er endnu ikke for sildig at forandre Din Plan.“

„Hvad skulde jeg uden Maal og Med i Danmark? — — Nej, jeg indser nok, vore Veje ere ikke længer de samme, vi maa skilles.“

Efter en lang Tavshed tog Josinski atter Ordet: „Hvor Stedet dog passer til Tiden. Bagved disse svagt belyste Bjerge ligger Alt i et gaadefuldt Mørke ligesom Fremtiden. Mellem de dunkle Masser rører sig kun Bækken, der springer ned over Klippeblokkene, næsten som et levende Væsen; snart skjuler den sig i Mørket, snart spiller den i Maanens spøgelseagtige Lys, som om en Tanke pludselig greb den, men i næste Øjeblik var glemt. Det er den aldrig slumrende Erindring om mit Fædreland.“

Han vedblev: „Man ved ikke selv, hvor stærk man er. For et Aar siden, i Warschau, da Polen endnu havde et Folk, en Armee, og Sejren smilede til vore Vaaben, da vilde den blotte Tanke om en saadan Tid, som nu er

kommen, have forekommet mig dræbende. Nu er den her, virkelig, lyslevende, og jeg lever dog, jeg spiser og drikker meget ordenlig, som om Intet var forefaldet, der kunde svække Madlysten. — Se, nu sprang Bækken højt op i Maaneskinnet; det var som en af de jagende, stikkende Tanker om Hævn."

„Hævn," sagde Jacob tankefuld, „ja, kunde man ved at hævne sig forandre det Skete, kunde man ved at dræbe en Mand ogsaa dræbe hans Gjerning!"

Josinski vendte sig om og betragtede ham: „Saadanne Betænkeligheder havde Du ikke, da Du laa i Feber og mumlede den Mands Navn, der har berøvet Dig Din Brud, med en saadan Inderlighed, at Blodet strømmede ud af Dit Bryst."

„Det var maaske netop i den forfærdelige Følelse, at jeg ikke kan hævne mig og dog ikke kan opgive Hævnen. Det var den fortvivlede Higen, der sig selv ubevidst følte, hvor afmægtig den var. Ja, i det første Øjeblik! da kunde jeg have kastet mig over ham, som et vildt Dyr! Men naar jeg nu senere har forestillet mig, at han var i min Magt, og jeg gjennemgik alle de mulige Maader, hvorpaa jeg kunde gjøre ham Ondt og selv blive lykkelig, saa har jeg maattet opgive dem en efter anden, og ikke beholdt Andet tilbage end den Trøst, at Hævnen tilhører Gud.

„Det klæder Dig godt at være religiøs!" sagde Josinski spodsk og forlod heftig Værelset.

Jacob blev siddende tavs; efter en Stunds Forløb gik han hen til Bordet og tog Josinskis Sabel, ligesom for at betragte den. Han bøjede sig nærmere og nærmere over den og trykkede tilsidst et Kys derpaa, saa hurtig og hemmelig, som om han frygtede, at Nogen skulde se det.

Lidt efter kom Josinski tilbage, han greb Jacobs Haand og sagde med Taarer i Øjnene: „Tilgiv mig, kjære Bendixen, at jeg er saa heftig og uvenlig imod Dig. Jeg er i denne Tid saa uhyggelig tilmode, jeg er bitter imod mig selv og Alverden. Før, da jeg gik bort, sagde jeg vist et saarende Ord."

„O, nej, Josinski! Jeg vil være oprigtig imod Dig, jeg tilstaar, at Du havde Ret. Denne Religiøsitet er i Grunden et Hykleri, jeg driver med Guddommen. Jeg ved jo ikke

engang, om der existerer en saadan Magt; men det er dog muligt, og jeg er bange for at fornærme den, saa at den vredes og berøver mig det Eneste og Sidste, jeg beder om i denne Verden."

„Min stakkels Ven! Tror Du virkelig, at Du derved faar Guddommen til at gjøre det Mirakel, at hun endnu er Dig tro?"

„Jeg ved ikke, Josinski; men det forekommer mig dog saa naturligt .... jeg kan ikke udholde den Tanke, at det ikke skulde være saa! Du skulde have kjendt hende, Du skulde have set denne elskelige Skikkelse! .... Jeg vil elske Gud og den hele Verden, blot hun har bevaret mig sin Kjærlighed; jeg vil trykke enhver Kristen til mit Bryst og kalde ham Broder, fordi hun er en Kristenpige. — Jeg glæder mit Sind ved at fortælle mig Æventyr om hende, om hvorledes jeg kommer hjem og ser hende igjen. Jeg har set hende staa ved Alteret med ham; Præsten aabnede den hellige Bog og sagde Bønnen; hun stod skjælvende! Præsten spurgte: Vil Du tage Denne til Mand? Hun bevægede Læberne — da traadte jeg pludselig frem, og med et Skrig kastede hun sig i mine Arme — — men dette Æventyr er altfor urimeligt! .... Jeg har set deres Bopæl. Hun sad ved hans Side ved Thebordet; han læste i en Avis og gabede; hun var bleg og tankefuld og legede med en Theske. Da kom Pigen og meldte, at en fremmed Officer var ude og vilde tale med Lieutenanten. Han gik ind i sit Værelse, jeg traadte ham imøde og udfordrede ham — nu var jeg Officer! Da styrtede hun ind og raabte: Skaan ham, skaan mit Barns Fader! Vil Du have Fyldestgjørelse, skal Du faa den. Her, i min Ægtemands Nærværelse, siger jeg Dig, min Elskede, at jeg kun har elsket Dig og vil evig elske Dig .... Da gik jeg bort og ofrede mit Liv for en skjøn og hellig Kristensag. Maaske Vorherre saa tillader mig at begynde mit Liv forfra paa et andet Sted; thi jeg mærker nok, at det her er kommet forkert i Gang."

„I Aften vil vi være lystige!" raabte Josinski. „Jeg vil berede en festlig Bolle! Saa drikke vi, til min Hest kommer for Døren. Jeg synger endnu engang den polske Sang, og Du synger om lykkelig Kjærlighed .... maaske brister da Hjertet, saa vi ikke have nødig at skilles."

„Jeg kan ikke dø endnu," mumlede Jacob.

De sad en Stund tavse. Josinski tog atter Ordet: „Det falder mig saa tungt at skilles fra Dig, Bendixen. Med Dig synes jeg først at miste mit Fædreland. Jeg kan huske, at som Barn, da jeg blev sendt fra min Faders Gods ind i Militærskolen i Warschau, begyndte jeg først at græde, da Vognen kjørte hjem og lod mig ene tilbage. Og saa pines jeg endda ligesom af Samvittighedsnag over, at Du for Polens Skyld har opofret en stor Del af Din Formue, maaske Din hele. Det er Sønnens Pligt at betale sin afdøde Faders Gjæld, for at han i det Mindste kan ligge med Ære i sin Grav; men Du ved, at jeg ejer Intet."

„Kjære Josinski, det er mig pinligt at høre Dig tale saaledes. Hvorfor vil ogsaa Du betragte mig som en Fremmed? Jeg er desuden ikke fattig, hjemme har jeg endnu Formue, min Fader var rig. Det er da heller ikke Sorgen for Livsopholdet, der er os To den tungeste."

„Nu gryer Dagen," sagde Josinski, idet han vendte sig mod Vinduet; „nu kunne vi tælle Minuterne, vi have tilbage. Jeg vilde gjerne holde fast paa dem, og dog vilde jeg ønske, at de vare forbi. — — Føj mig i en Ting, min Ven: Lad os ride sammen bort fra dette Sted. Paa Vejen vende vi pludselig Hestene hver til sin Side, vi se os ikke om før flere Timer efter — saa er det forbi."

OTTENDE KAPITEL.

Dampskibet kastede Anker, og Baade lagde til for at landsætte Passagererne.

Paa Toldbodtrappen blev den Ene modtaget af Kone og Børn, til den Anden raabte en Ven et muntert Velkommen, en Tredje hilsedes af sin Tjener, der med travl Omhyggelighed gav sig til at opsøge hans Tøj — kun En gik gjennem Vrimlen uden at blive paaagtet og vandrede i feberagtig Spænding gjennem Gaderne.

Nu og da fløj en svag Glædesstraale gjennem Sjælen ved

Gjensynet af de bekjendte Steder; men strax efter foer Sindet sammen ligesom af Frygt for at hengive sig til glade Følelser.

Han sneg sig forbi det Fangelske Hus — nu saa han det igjen! Gardinerne vare nedtrukne, og han sagde lettet: „Jeg tænkte det nok; de ere paa Landstedet. Det er hun ogsaa. I Aften!“

Han vendte om for at søge Levys Bopæl, og han smilede, idet han forestillede sig dennes glade Overraskelse.

Levy, hed det paa Stiftelsen, var for længe siden flyttet bort og boede nu hos sin gamle Værtinde.

„Gud, er det Dem, Hr. Doktor!“ raabte den gamle Madame; jeg kjendte Dem saamænd ikke, før De talte. Vær saa god, kom indenfor og sæt Dem ned. Nej, hvor De har forandret Dem! De ser rigtig ud, som De var bleven ti Aar ældre, ja, De gjør saamænd. Ja, de unge Mennesker“ — lagde hun til, idet hun advarende truede med Fingeren — „de leve, naar de komme udenlands, især i Paris, hvor der er saa mange slemme Fruentimmer, ja saamænd er der saa.“

„Sig mig, kjære Madam, hvor er Levy?“

„Han er gaaet ud at spadsere, ja, han er saamænd; jeg tror, han gik med Hr. König. Han kom og hentede ham, og saa ved De nok, hvordan unge Mennesker er. Men det er saadant et skikkeligt Menneske, Hr. Doktor, det kan De tro. Saa det gjør mig rigtignok ondt, at han nu skal rejse udenlands ....“

„Vil Levy rejse udenlands?“

„Ja, saamænd vil han saa; han vil til Sverrig og studere Koleraen. Ja, de unge Mennesker! De har let ved at rejse ud i Verden! Der er Ingen, som sørger efter dem .... Vil De allerede gaa, Hr. Doktor? Kommer De ikke igjen i Aften, saa er Hr. Levy bestemt hjemme, ganske bestemt, det er saadant et skikkeligt Menneske.“

„Nej, jeg skal ud paa Landet i Aften; men vil De sige ham, at jeg logerer i Hôtel du Nord.“

„Ak, ud paa Landet! Ud i Besøg hos gode Venner! Ja, det vil De saamænd have godt af! Jo, jeg skal nok sige det til Hr. Levy .... Farvel, Hr. Doktor! Ja, nu ser vi Dem vel igjen engang imellem? Adieu!“

„Det er maaske godt, at jeg ikke traf ham,“ tænkte han, da han gik ud af Porten. — „Og nu!“ — han lagde Haanden paa Hjertet som for at dæmpe de heftige, ængstelige Slag.

Det var en Aften i September. Over Sundet steg Fuldmaanen mørkerød frem af et sort Skylag; men lidt efter lidt blev den lysere, indtil den straalede i sit klare, gule Skin og under sin Fremskriden jog et Lag af hvide Skyer foran sig i en Bue. Det milde Lys beskinnede Havet og den bakkede Strandbred og Markerne, hvor Afgrøden laa paa Skaaren eller var sat i Hæs. Over hele Egnen hvilede en dyb Stilhed, intet Vindpust bevægede Træernes Blade, fra Stranden hørtes kun en svag Lyd af Vandet, ligesom sagte, slæbende Skridt.

Til det afsides Sted i Haven, hvor Jacob stod, trængte i afbrudte Mellemrum Lyden af Violiner og Fløjter fra det rigt oplyste Landsted.

„Der er Musik, de ere glade!“ — sagde han, da han stod i spændt Forventning — „O, nu husker jeg det, idag er det hendes Fødselsdag! — — Her plejede hun tidt at komme“ — vedblev han — „her vil jeg vente hende, i Aften og alle Aftener, indtil Tilfældet eller Skjæbnen fører hende hid — — — I dette Øjeblik danser hun maaske — engang dansede hun med mig! — — — Hvis jeg nu ganske rolig kom gaaende ind af Døren til dem og sagde: God Aften! . . . .“

Det raslede i Gangen, det kom Nogen — det var Thora.

Hun nærmede sig langsomt og tankefuld det Sted, hvor han stod. — Saa var han da igjen i hendes Nærhed! Han kunde have faldet paa Knæ og tilbedet hende. Fortabt i Beskuelsen rørte han sig ikke, han vilde ligesom udsætte Gjensynets Vellyst til det yderste Øjeblik.

Hun kom forbi en Aabning i Træerne; Fuldmaanens Skin faldt paa hendes Ansigt. Hendes Kinder vare stærkt røde, og det stirrende Blik havde hint glasagtige Udtryk. Han kunde ikke forklare sig den uhyggelige Følelse, som

denne Stirren vakte hos ham, og han tøvede med at træde frem.

Pludselig lød Fodtrin. Thora vendte sig imod Lyden, en ung Mand kom, tog hende om Livet og førte hende ind i Lysthuset.

De satte sig; han omfavnede og kyssede hende.

Hun hviskede: „Hvor er min Mand?“

„Han var aldeles drukken, da jeg gik fra ham.“

Hun gyste og rev sig ud af hans Arme. Lidt efter strøg hun Haaret fra hans Pande, saa ham stift ind i Ansigtet og sagde: „Grabow! Der vil komme en Tid, da Du forlader mig, og da vil Du ringeagte mig; men jeg agter heller ikke Dig: Det skal Du vide.“

„Vær nu ikke barnagtig!“ sagde han og lagde Armene om hendes Liv.

Hendes Øjne antoge igjen det glinsende, glasagtige Udtryk, og deres Læber mødtes i et langt Kys.

„Hys!“ — sagde Thora og foer op — „det forekom mig, at jeg hørte et Suk .... det var et forfærdeligt Suk.“

„Aa, det var vel Vinden, der bevægede Bladene! Bryd Dig ikke om det!“

„Jo, der var Nogen! — hør, nu raslede det bagved os, nede i Grøften!“

„Det var vel noget Jord, der trillede ned.“

„Nej, der var Nogen! Gaa ud at se efter.“

Da han kom tilbage, sagde han: „Der sad et Menneske og hvilede sig ved Kanten af Grøften; men da jeg kom ud, gik han. Det saa ud til at være en gammel Mand. Kan Du nu se, at der ikke var Noget — — — — — —“

NIENDE KAPITEL.

„Bendixen er kommen!“ raabte Levy til Grøndal, da han tidlig om Morgenen mødte ham paa Østergade.

„Naa, det er derfor, at Du gaar i Galop. Naar kom han?“

„Igaar Eftermiddags var han hjemme og spurgte efter mig. — Gaar Du med op til ham? Han logerer henne i Hotellet.“

„Ja, hvis jeg kan stole paa, at han er godt barberet; for vi skal vel kysses?“

„Nej, jeg har netop betænkt at lade, ligesom han slet ikke havde været rejst. Han vil vist tage sig kunstig ud, naar vi komme ganske koldsindig og sige Goddag i Stedet for at flyve ham om Halsen.“

„Saagu! Det er à la Wessel. Jeg gaar med.“

„Bagefter kan vi gjøre et lille Sold for ham paa Stiftelsen for at gjøre Koldsindigheden god igjen.“

„Aa, ja; Du har gode Idéer idag.“

„Jeg gaar og gotter mig til de Ansigter, jeg skal faa ham til at sætte op. Det er godt, jeg har Dig med, ellers kom vi formodenlig strax til at tale om Historien med Thora Fangel — Du husker jo nok, han var forlovet med hende.“

„Ja, hvem har ikke været en Nar i sine unge Dage!“

„Du taler som en Bog. — Lad os nu se at faa fat i Opvarteren. — Nej, bi, her staar det paa Tavlen .... Bendixen — Nr. 54. Godt, læg nu Ansigtet i de rigtige Folder. Er Du færdig?“

„Hør, Levy, nu falder det mig ind: Jeg kunde dog i Grunden godt lide Bendixen, da han var her hjemme. Lad os gaa ind og trykke ham ærlig i Haanden og saagar give ham et Smækkys, hvis det ikke kan være anderledes. Man kan jo tørre sig om Munden bagefter.“

„Nu tror jeg, Gud forlade mig, at Du bliver blød om Hjertet.“

Før Du skal tro saa nedrig om mig, vil jeg gaa ind og sætte et Ansigt op, som jeg vilde æde ham. Bank paa!“

Uden at vente paa noget „Kom ind!“ aabnede Levy Døren og gik ind, Grøndal fulgte efter.

Jacob laa paaklædt hen over Sengen og sov; paa Bordet stod et Voxlys, der var brændt ned i Stagen, og hvis døende Flamme slikkede op ad den lange Tane.

„Hvor Pokker mon han har været henne i Nat?“ sagde Levy.

„Han ligger jo i Lejr, ser Du ikke det? Han bilder sig

ind, at han endnu er i Polen — nu ved jeg da, at vi kunne overraske ham uden Modstand. Hold Du hans Hænder, saa holder jeg Benene."

„Nej, det er fejgt at overraske sin Fjende sovende, lad ham hellere sove ud. Hør, løb Du ud paa Stiftelsen og arranger et Formiddags-Sold, saa venter jeg, til han vaagner."

„Naar man nu kunde føre ham derud og vække ham midt under Soldet, med Klirren af Glas og Flasker, saa kunde han da, ved Guderne, bringes til at tro, at han slet ikke havde været borte!"

„Grøndal, Du bliver poetisk; Du laver et Æventyr af Tusind og een Nat."

„Gjør jeg det?" sagde Grøndal; „saa Farvel."

Da han var gaaet, rullede Levy Gardinerne op og slukkede Lyset. Han sad en Stund ved Sengen og betragtede Jacobs blege, indfaldne Træk; pludselig begyndte Jacob at stønne, og Levy kaldte nu: „Bendixen! Bendixen!" først sagte, saa højere og højere, indtil han tog ham i Armen og ruskede ham.

„Hvem der?" raabte Jacob og foer op.

„God Ven! Polak paa fædrene Side?"

„Levy!" skreg Jacob og sprang ud af Sengen; „er det Dig?"

„Hvem skulde det ellers være? Hvilken anden end jeg vilde staa en stiv Klokketime og ruske i sin gjenfundne Ven?"

„Var det en Drøm?" sagde Jacob og gned Øjnene.

„Hvilket? At jeg ruskede Dig? Saa var det forbandet livagtig drømt."

„Ja, det var nok ogsaa forbandet livagtig drømt!"

Levy tav og saa paa ham.

„Levy," sagde Jacob og greb begge hans Hænder: „Saa ses vi da igjen! — Nu har jeg intet Andet i Verden end Dig!"

„Ikke det? Hvor har Du da Dig selv? Har Du glemt Dig i Polen?"

„Nej, men nu er der ingen Anden, jeg bryder mig om."

„Kan jeg stole paa det? Ikke engang . . . ."

„Nævn hende ikke! Lad mig ikke høre det Navn!"

„Bravo! Saadan skal Du tale! Du behøvede just ikke at skrige saa højt; men Meningen er god. Endnu idag kan Du faa Seddel, at Du er udskreven."

„O, ja, nu er jeg helbredt!" sagde Jacob og gav sig til at spadsere op og ned.

Levy fulgte efter ham og sagde, idet han kastede et Sideblik til ham: „Ja, lad os kun gjøre os lidt Motion. Den peripatetiske Filosofi er heller ikke at foragte. Naa, siden Du nu befinder Dig saa vel, hvad agter Du saa at tage Dig for mellem Menneskenes Børn til Gavn for dem og Dig?"

„Jeg havde et Øjeblik tænkt paa at gaa ud paa Gaden med en Kniv i hver Haand og støde ned, saalænge jeg kunde røre mig."

„Død og Pine! Det var godt, jeg kom, inden Du gik ud."

„Men saa tænkte jeg paa, at saa vilde de overvælde mig og anlægge Proces og føre mig ud paa Amager, og saa vilde hele Byen gaa ud og se Jøden blive halshugget."

„Det er meget rigtigt. Du har nok anvendt Felttoget i Polen til at studere dansk Lov og Ret."

„Eller ogsaa stikke Ild paa Huset og paa Byen, paa alle Kanter; men saa satte de mig formodenlig i Slaveriet eller paa Bidstrup."

„Du ræsonnerer aldeles forstandig. Hvad havde ellers de stakkels Huse gjort Dig?"

„Du hører jo, at det er bare Fantasi; jeg lader Husene staa."

„Ja, det er godt nok, og Du skal have Tak derfor; men det forekommer mig dog, at der er lidt Feber i den Fantasi . . . . Hør, det er sandt: Du havde nok sagt til min Værtinde, at Du vilde tage paa Landet — har Du ikke været ude og forkølet Dig iaftes?"

„Nej, det var jo kun en Drøm."

„Hvilket?"

„At jeg saa hende."

„Drømte Du ikke ogsaa, at Du talte med hende?"

„Nej, der kom en Mand med en Slæde i Vejen."

„Ah, Du drømte, at Du saa hendes Gemal gaa Dig i Vejen?"

„Ja, hendes Gemal, ha, ha, ha!"

„Du ler saa hjertelig. Var han saa morsom, da I taltes ved?"

„Jeg har ikke talt med ham."

„Hvor er Benjamin? Den Slags Mennesker" — tilføjede Levy halvhøjt — „ved pr. Instinkt, hvad der arriverer den, de have forgabet dem i."

„Benjamin, han er død."

„Død! Benjamin? — — Hvad døde han af?"

„Af Kolera."

„Hm . . . . naa, jeg vil sige et Boruch dajon emmes![1]) han har fortjent det. — Sig mig nu, kort og godt, Bendixen: har Du talt med nogen af Fangels?"

„Nej!"

„Godt, saa skulde Du i Fremtiden tage Dig iagt for at drømme, at Du ser dem. Folk kunde tro, Du drømte om, at Engberg kunde behøve en Husven."

„Ha, ha! Det var jo rigtignok galt, om Folk troede det."

„Til hvad Tro bekjender Du Dig selv? Er Dit Hjerte ikke bespændt af nogen Tvivl?"

„Nej, jeg tvivler, min Sandten, ikke. Jeg er aldeles forstandig."

„Det er jo meget godt. Kom saa og gaa med ud paa Stiftelsen; Du kan i alt Fald ikke have Skade af at blive endnu forstandigere."

„Levy! For syv Aar siden bragte Du mig for første Gang derud — hvad førte det til? Nej, lad mig blive fra Menneskene, jeg hader dem!"

„Hvad Ondt have Jordens tusind Millioner Mennesker da gjort Dig? De maa have vist dem meget utaknemlige for Dine Velgjerninger, siden Du ikke længer vil lade Dit Aasyn lyse over dem."

„Hør mig, Levy: Min Kjærlighed til de Kristne er forbi. Kunde jeg udrydde dem Allesammen, saa gjorde jeg det; men de ere mig for stærke. Lad mig saa i det Mindste gaa af Vejen for dem; lad mig ikke oftere have nødig at erfare, at den schofleste Karl er bedre end jeg, naar han blot tager Ordet Smaus i Munden. Jeg vil søge at holde Styr paa mig selv, jeg vil leve stille og rolig og ikke omgaas Andre end Dig."

[1]) Velsignelsesformularen, naar En er død; lovet være den retfærdige Dommer.

„Jeg takker mangfoldig for den Ære, Du har tiltænkt min ringe Person; men imorgen rejser jeg jo til Sverrig og bliver borte en god Stund.“

„Kan jeg ikke rejse med Dig?“

„Ikke godt. Naar jeg er paa de svenske Hospitaler, kan jeg ikke passe mine Pligter som Amme.“

„Aa, jeg kan da endelig ogsaa staa paa mine egne Ben.“

„Ja, Du har jo saagar lært at gaa. Du er en hel Karl; Du tænker jo endogsaa paa at tage en Kniv i hver Haand og stikke Folk ihjel.“

„Det var en Raptus; jeg skammer mig, Levy.“

„Ja, naar Du er i honnet Selskab. Kom nu med.“

„Levy, lad mig hellere blive hjemme!“

„Du kan jo blot probere Varerne derude; maaske faar Du igjen Smag paa dansk Punsch. Kom med!“

„Jeg kunde træffe Wilhelm Fangel derude.“

„Grøndal arrangerer Soldet, og han sender naturligvis ikke Bud efter Fangel. Og om saa var, saa er det da ikke Noget for En, der har kriget med Diebitsch Sabalkansky og Paskewitsch Erivansky, at være bange for Wilhelm Fangel. Kom nu og gaa med!“

„Velkommen, store Mand hertil!“

sang Kandidaterne, der stode slobrokklædte i dobbelt Række indenfor Døren, hver med et fyldt Glas i Haanden. Levy førte med dybe Buk Jacob ind i Stuen, og da Tappenstregen var sungen tilende, traadte Grøndal frem og sagde: „Jeg har Ordet. Som Bestyrer af denne Fest udbringer jeg et Hurra for Helten Bendixen, der har lært Russerne, hvad Folk fra den kongelige danske Fødselstiftelse ere for Karle til at slaa ihjel. For denne af Stiftelsen højt fortjente Mand udbringer jeg et tordnende Hurra. Men I maa ikke raabe højt, for der ligger en syg Kvinde her nedenunder. Drik Glassene ud, det er ligesaa godt som det bedste Hurra, og hvad Bendixen angaar, da vil han til Erstatning blive bekranset.“

Døren aabnedes, og en Kandidat, iført en af Lære-

døtrenes Dragt, traadte ind med en Krans af Lindekviste og gik hen imod Bendixen.

„Det er Victoria.“ sagde Grøndal, „og Kransen er en Lavrbærkrans. Med en graciøs Bevægelse sætter Gudinden Kransen paa hans Hoved. Danmark er et taknemligt Land.“

Under Bestræbelsen for at faa Kransen til at passe, rev Gudinden de visne Blade af, og da den endelig sad fast, saa den ud som en Tornekrone, der gav Jacobs blege og magre Ansigt et døende Udtryk.

„Du ser mig for stolt ud med Dine Lavrbær!“ sagde Levy og tog den af.

„Tilbords, Ihr Herren!“ raabte Grøndal; „hvad er Helten Bendixen uden Mad!“

Jacob fik sin Plads ved den øverste Bordende; bagved ham var ophængt en Samling af de største kirurgiske Instrumenter, forestillende en krigersk Trofæ.

„Bendixen!“ raabte En, da der havde hersket et Øjebliks Stilhed under Maaltidet: „Fortæl os nu Noget om Dine Bedrifter. De polske Fruentimmer ere gode, sort Haar og rødmussede, ikke sandt?“

„Mine Herrer!“ sagde Levy og rejste sig: „Vor højagtede Præsident har givet mig Ordet. En lang Stund vil hengaa, inden I atter høre denne Stemme; thi jeg rejser bort. Græder ikke, mine Venner, vi ses igjen, om ikke her, saa hisset. Lig de indianske Krigere vil det trøste mig i Skilmissens Stund, naar jeg kan tage den Vished med mig, at min Wigwam ikke skal staa forladt. Jeg foreslaar Eder derfor at lade Bendixen indtræde i mit Nummer; den Pibe, jeg har røget af, skal han ogsaa ryge af; det Glas, jeg har tømt, skal han ogsaa tømme; drikker han sig fuld herude, give I ham Seng og Kaffe om Morgenen; over hans Moralitet og Sædelighed skulle I vaage, som var det min egen Person — lader ingen af Læredøtrene forføre ham! Ville I love mig det?“

„Det love vi!“ raabte Alle og rakte Glassene i Vejret.

„Saa er jeg rolig; saa vil mit Minde ikke dø. Lad os drikke ud!“

„Der er, Gud fordømme mig, min lystige, holstenske Fætter!“ raabte En; „jeg hører hans Sporer paa Gangen .... Kom ind!“

„God Dag, Lieutenant Grabow! Velkommen! Kom og drik med!“ raabtes fra alle Sider.

„Tak, jeg har s'gu ingen videre Lyst til at drikke nu; jeg har soldet inat.“

„Er det en Grund? Saa kunde Du jo aldrig drikke om Dagen! Vil Du have Vin eller kold Punsch.“

„Lad mig da først faa nogen Sildesalat, hvis I har nogen.“

„Det er en staaende Ret her paa Stiftelsen! Sæt Dig hen i Sengen ved Siden af Bendixen. Det er en forloren Søn, der er kommen hjem — Bendixen, det er Grabow — videre vil jeg ikke sige til hans Anbefaling. I blive nok gode Venner.“

Bendixen saa nøje paa Grabow, næsten nøjere, end Høfligheden tillod.

Han havde et af hine sorgløse, letsindige, livsglade Ansigter, som man næsten mod sin Vilje synes godt om. Man møder undertiden et saadant Menneske og føler uvilkaarlig en Slags Misundelse; thi Lykken synes at have skrevet paa hans Pande: „Jeg vil, at Alle skulle elske denne slemme Dreng.“

„Gjør lidt Plads til ham, Bendixen; I to Krigsmænd kan vel nok forliges i een Seng.“

„Jeg har gjort Plads for Hr. Lieutenanten,“ sagde Jacob og rykkede endnu længere tilside.

„Nej, nu kommer han jo til at sidde under Trofæen!“ raabte Grøndal; „Bendixen skal ikke skubbes bort fra den; det maa jeg som Festarrangør og Præsident passe paa.“

„Jeg blev ikke skubbet bort, jeg veg jo frivillig,“ sagde Jacob.

„Jeg er Dem meget forbunden for Deres Artighed,“ sagde Grabow og satte sig.

„De er ikke i godt Humør idag, Lieutenant!“ bemærkede en af Kandidaterne.

„Aa, jeg blev blanket af inat.“

„Betalte Du?“ spurgte Fætteren.

„Ja, saa længe jeg havde Noget — har Du nogensinde hørt Andet? Og saa blev jeg endda endel skyldig paa Parole. Men jeg er næsten overbevist om, at en af

mine Medspillere slog Volte. Den anden var saa drukken, at man kunde prikke ham paa Øjelaaget; men han sad i et Svineheld — skjøndt, det undte jeg ham da.“

„Hvem spillede Du med?“

„Ja, det kan jeg naturligvis ikke sige nu bagefter. Men i hvilken Anledning er her Formiddagssold?“

„Det er for Bendixen, der er kommen hjem fra de lange Rejser.“

„Bendixen!“ raabte König: „Nu vil Du vil ikke tage Examen? Du lever vel af Dine Penge og bliver Mæcenas for Dine gamle Kammerater?“

„Ja, det kan nok være,“ svarede Jacob.

„Hvor mange Mæcenater vil Du have?“ spurgte Grøndal. „Du gaar jo og kurer til den Gamle for at faa Bataillons-kirurgposten.“

„Ak, min Kjærlighed bliver ikke gjengjældt; Banner faar Embedet.“

„Det var — jeg havde nær sagt Noget! Han er jo yngre Kandidat og med daarligere Karakter end Du?“

„Ja,men han er af ældre og bedre Familie.“

„Hvem mon der faar Posten i Vejle?“

— — — — —

Medens man omkring dem førte en ivrig Samtale om Lægestandens Anliggender, vendte Lieutenant Grabow sig artig mod Jacob og begyndte en Konversation. Han besad i høj Grad den Gave at kunne føre en Samtale næsten alene. Jacob drak det ene Glas Vin efter det andet og lo højt ved flere af Lieutenantens Fortællinger.

Levy bøjede sig over imod dem og spurgte: „Med Forlov, har I to truffet hinanden før? I se ud, som I vilde kysse hinanden.“

Jacob lagde Kniven ned, som han havde siddet og leget med.

Grabow svarede: „Hr. Bendixen holder af Kavallerilivet ligesom jeg. Folk af samme Smag blive hurtig bekendte.“

„Ja, vi have samme Smag,“ sagde Jacob og lo.

„Bendixen og Grabow ligne s’gu hinanden,“ sagde Jacobs Sidemand, „er det ikke sandt, I Andre?“

Da man var bleven gjort opmærksom derpaa, fandt

man, at der virkelig var en paafaldende Lighed imellem Ansigterne, trods Trækkenes Forskjellighed.

„Ja, vi kunde maaske forvexles med hinanden,“ sagde Jacob og gav sig til at synge.

„Det vil jeg just ikke sige“ — svarede den Anden — „for, uden at smigre, er Grabow dog den smukkeste; men det var ret, Bendixen, syng en Sang. Lad os høre en polsk Sang, Du har den jo fra første Haand.“

„Nej, det gaar ikke an,“ sagde Grøndal; „hun er s'gu meget daarlig dernede. Lad os nu gaa fra Bordet.“

Da Levy, Grabow og Jacob stode udenfor Porten, sagde Levy: „Jeg skal ud paa Toldboden og tale med Kapitajnen, og saa skal jeg omkring og sige Farvel. Er Du hjemme om et Par Timer, Bendixen?“

„Ja, jeg gaar lige hjem.“

„Skal De op ad Kongens Nytorv til, saa kunne vi følges ad,“ sagde Grabow.

Da de havde gaaet lidt, begyndte Grabow: „Det er underligt nok, vi have kun kjendt hinanden et Par Timer, og det forekommer mig allerede, som vi vare gamle Venner. Hør, De kunde give mig et godt Raad, hvordan jeg skal komme ud af en forbandet Knibe.“

„Tror De, jeg er den Rette at henvende Dem til?“ spurgte Jacob med et Smil.

„Ja, hvorfor ikke det? Vi kan jo allenfals probere. Ser De: Jeg tabte, som De nok hørte før, inat al min Mynt. Det kunde forsaavidt være det Samme, for jeg kan da nok slaa mig igjennem til Maanedens Udgang. Men jeg havde ladet mit Portræt male, saadant et lille Miniaturportræt, og det skulde jeg hente idag, og de fordømte Kunstnere give ikke Kredit.“

„Saa lad Deres Portræt ligge til Maanedens Udgang; De kan jo saalænge se Dem i Spejlet.“

„Ha, ha, ha! Det var s'gu godt sagt. Nej, ser De, det er bestemt til Foræring for en Dame.“

„Kan da Damen ikke vente til Maanedens Udgang?“

„Jo, kjære Ven! Men, ser De, det var hendes Fødselsdag igaar, og hun skulde allerede have havt det igaar; men da var det ikke færdigt. Saa lovede jeg hende iaftes, at hun skulde faa det idag.“

„O! ja! — Ja, det er rigtignok en anden Sag."

„Ja, og det er tilmed en nysselig lille Kone."

„Ah, hun er gift!"

„Ja, men jeg har kjendt hende tidligere ovre i Holsten, da jeg laa i Garnison der. Da jeg nu nylig kom herover, var det saa behageligt at forny et gammelt Bekjendtskab."

„Saa havde De maaske allerede dengang en lille Liaison med hende, hæ?"

„Nej, Guds Død! Dengang ikke. — Men giv mig nu et godt Raad; jeg skal og maa rejse 100 Rbd. idag."

„Koster Portrætet saa meget?"

„Nej, ikke fuldt saa meget; men 100 Rbd. er lige en rund Sum — hvor skal jeg faa dem fra?"

„Der er jo Folk nok i Byen, der laane Penge ud."

„Det skal Gud vide! Men de Godtfolk laane ikke Penge ud uden Kavtion, Gageforskrivning, akcepteret Vexel og deslige. Tror De, en saadan Fyr vilde have nogen Følelse for, at jeg skulde sende min Hjertes Dame mit Portræt? Nej, hør, ved De hvad: Laan De mig Pengene, Bendixen!"

„Jeg? Ha, ha, ha! Det var en løjerlig Ide!"

„Hvorfor det! Jeg synes, det er ganske i sin Orden."

„Ganske i sin Orden? .... Aa, ja! .... Det vilde være smukt gjort .... det fortjente en Belønning!"

„De kan selv bestemme Vilkaarene! Jeg skriver under uden at kny!"

„Lad gaa, Lieutenant!" — sagde Jacob og klappede Grabow paa Skulderen — „De skal have dem! Paa billige Vilkaar!"

„Hurra! — Kan jeg følge hjem med Dem og faa Pengene!"

„Nej, før om et Par Dage har jeg ingen."

„Akkurat som de andre Jøder," mumlede Grabow. — „Men, kjære Bendixen, De ved jo, at jeg skal bruge dem idag. De kan ligesaa godt lade mig faa dem strax."

„Jeg har dem, paa Ære, ikke idag; jeg maa først gjøre Anstalt til dem."

„Aa, kan De nu ikke sagtens lade mig faa dem strax?"

„Hør, Lieutenant, om to Dage skal jeg gjøre Dem og

Deres Hjertes Dame den lille Tjeneste. Vil De da komme, saa kan De. Farvel!“

„I Overmorgen da?“ raabte Lieutenanten efter ham.

„Ja, i Overmorgen.“

TIENDE KAPITEL.

„Naa, har De saa slaaet nogle af Obligationerne itu?“ spurgte Grabow.

„Ja, nu har jeg Pengene til Deres Portræt.“

„Faar jeg dem da? Jeg synes, De ser ud, som De havde betænkt Dem.“

„Det kommer blot an paa, om De indgaar paa mine Betingelser.“

„De kan selv bestemme Renterne, jeg skal ikke prutte.“

„Med Renterne har det gode Veje; det er en anden Ting, jeg forlanger.“

„Hvad er det da? Kan jeg gjøre Dem en Tjeneste, saa gjør jeg det, min Salighed!“

„Det kommer an derpaa: Jeg vil sende en lille Billet med Portrætet.“

„Hvad for Noget? Kanske en billet d'amour?“

„De har jo ikke engang sagt mig Damens Navn.“

„Det er ogsaa sandt .... men maaske vil De fortælle hende, at De har laant mig Pengene.“

„Hvorfor skulde jeg det? Hvilken urimelig Ide!“

„Nej, De ser rigtignok for skikkelig ud til Sligt.“

„De kan nok vide, at jeg ikke vil skrive Noget, hvorved De kunde faa Anledning til at hævne Dem. Det er et Indfald, jeg har faaet.“

„Ja, men det er dog et forbandet underligt Indfald — desuden er Damen ikke rigtig rask i disse Dage.“

„Har hun forkølet sig?“

„Hvorledes falder De paa det?“

„Aa, det er da det Almindelige, naar Folk ikke befinde dem vel.“

„Ha, ha! Ja, det har De rigtignok Ret i. Men, som sagt, hun er ikke vel, og det er vanskeligt at faa Noget til hende.“

„Kan De faa Portrætet til hende, kan min Billet vel ogsaa komme ind.“

„Hm, ja; men jeg har s'gu ikke rigtig Lyst til den Ting.“

„Saa faar De ikke Pengene.“

„Det er rigtignok at sætte mig Kniven paa Struben — naa, lad gaa da; men gjør mig saa en Tjeneste til Gjengjæld.“

„Hvad skulde det være?“

„Der er en Kammerjunker af mit Bekjendtskab, laan ham 50 Rbd.“

„Er Akkorden dermed sluttet?“

„Der er min Haand!“

„Godt, nu skal jeg skrive Billetten.“

Jacob gik hen ved Bordet og skrev:

Der var virkelig Nogen i Onsdags ved Lysthuset, og det var mig.

Jacob Bendixen.

„Naa,“ sagde Grabow, „det var kort; det kan da ikke være farligt. Giv De mig Billetten, saa skal jeg nok besørge den.“

„Nej, holdt! Nu kan De her skrive den ømme Epistel, der formodenlig skal ledsage Deres elskede Træk, saa lægge vi min Billet inden i. Derpaa gaa vi hen og hente Portrættet, og saa lader De i min Nærværelse et Bud afgaa med begge Dele paa eengang. De kan jo let sørge for, at jeg ikke erfarer, til hvem det gaar.“

„De er bandsat betænksom. Men De kan gjerne overlade mig Billetten, jeg skal, paa Ære, besørge den.“

„Hm, ja. — Men hvad kan De have for Betænkeligheder ved mit Arrangement, naar De virkelig vil besørge Billetten?“

„Saa faar jeg vel være aabenhjertig imod Dem: Portrætet koster kun 25 Rbd.“

„Jeg skal ikke trække det Øvrige fra — her er Pengene.“

„De er, Gud fordømme mig, en prægtig Karl! Lad os nu gaa til Værket, hvordan jeg saa senere skal snakke mig fra det!“

Otte Dage efter, da Jacob ikke længer kunde udholde at være uden Efterretninger fra Verden, gik han ud paa Stiftelsen.

Grøndal og nogle af de andre Kandidater sad i en rolig og alvorlig Samtale og røg deres Piber.

Da Bendixen kom ind, lod det ikke til, at man tog videre Notits af ham; man fortsatte Samtalen med dæmpet Stemme.

Lidt efter gik en af Kandidaterne ud og kom tilbage med et Par gamle Benklæder. Han gik hen imod Bendixen og spurgte ham: „Bendixen, hvor Meget vil Du laane mig paa disse Benklæder?“

„Hvad skal det betyde?“ spurgte Jacob og blev blussende rød.

„Aa, gjør Dig nu ikke saa hellig! Vi kjende hele Handlen med Grabow og Kammerjunkeren. Det gik gesvindt — Du har nok studeret Kunsten i Polen!“

„Du skal faa Stiftelsens Søgning,“ sagde en Anden; „vi skal nok huske paa Dig for gammelt Bekjendtskabs Skyld.“

Rødmen paa Jacobs Kinder var vegen for en dødelig Bleghed; han foldede Armene over Brystet og sagde: „Hvad har Grabow fortalt?“

„Aa, slet intet Mærkværdigt!“ — sagde den Kandidat, der først havde taget Ordet, idet han strakte sig i Stolen og stak Hænderne i Lommerne. — „En Scene af det daglige Liv: En Lieutenant er i Forlegenhed for Penge og klager sig for Hr. Moses. Hr. Moses siger, at han nok kan hjælpe ham; men Pengene ere dyre i vore Tider. — Det gjør ikke Noget, siger Lieutenanten, lad mig blot faa dem. — Ja, jeg har dem ikke selv, siger Hr. Moses; men jeg kan skaffe dem om et Par Dage. — Lieutenanten gaar og siger henrykt, at Hr. Moses er en hjælpsom Mand. Men et Par Dage efter slaar Hr. Moses en hel Spand

Vand i Lieutenantens Begejstring, og Lieutenanten siger, at de Penge blive ham nok de dyreste, han nogensinde har faaet."

„Jacob sagde: „Fortalte Grabow, paa hvilke Vilkaar han fik Pengene?"

„Gud, nej, han var diskret! Han sagde, at det var ham en Æressag at tie . . . ."

„Bendixen!" faldt en Anden ind: „I Grunden er det s'gu godt gjort. To gode Kunder paa eengang og i en saadan Gesvindighed! Men Du har rigtignok altid havt Ord for et godt Hoved."

Nu rejste Grøndal sig og sagde: „Hør, Bendixen, den Pibe, Levy har røget, kommer Du ikke til at ryge af, og af hans Glas kommer Du ikke til at drikke. Forresten vil vi for Levys Skyld ikke smide Dig ud, saa Du kan gjerne komme og søge Din Næring her paa Stiftelsen."

Jacob vendte sig tavs fra ham og gik.

„— Der har været en Mand og spurgt flere Gange efter Dem" — sagde hans Værtinde, da han kom hjem — „han lod til at have noget meget Vigtigt paa Hjertet."

„Sagde han ikke sit Navn?"

„Nej, men det var nok en Officer; han kommer vist strax igjen; jeg sagde, at Hr. Bendixen kom snart hjem."

„Godt!" sagde Jacob og gik imod sin Dør.

„Hr. Bendixen," sagde Værtinden, „er De syg? De er saa bleg, og det Hvide i Deres Øjne er ganske rødt. Skal jeg ikke koge Dem en god varm Kop Kaffe?"

„Nej, Tak," sagde Jacob og gik ind i sit Værelse.

Lidt efter kom Grabow.

„— Nu er hun død!" raabte han.

„Hvem?" spurgte Jacob og holdt sig ved Bordet.

„Damen, De sendte Deres Billet!"

„Naa, hvad kan jeg gjøre ved det?" sagde Jacob og famlede hen til en Stol.

„Hvad De kan gjøre derved? Hvad stod der i den Billet, De sendte hende? Hun laa bestandig og skreg paa en Billet og spurgte, hvor den var kommen fra."

„Laa hun? Var hun da syg?"

„Ja, hun havde faaet en hidsig Feber."

„Naa, er det saa underligt, at syge Folk fantasere?"

„Hm, ja .... De er rigtignok saa rolig, saa faar jeg vel tro Dem. Jeg troede s'gu næsten, at De havde skrevet Billetten paa forgiftet Papir.“

„Ha, ha, ha! Sikke Beskyldninger man kan hitte paa!“

„Ja, død er hun nu, og det var Skade, for det var en smuk lille Kone. — Hør, lad Dem aldrig, hvis De skulde træffe sammen med Lieutenant Engberg, mærke med Noget, for det var hans Kone — nu kan jeg sagtens sige det, siden hun er død.“

„Nej, det skal jeg ikke,“ sagde Jacob.

„Hør, Bendixen, nu kommer jeg igjen til Dem som en Frelsermand: Laan mig en Snes Daler; jeg skulde dog paa en kjøn Maade være med til Begravelsen.“

„Grabow! Naar De kunde sælge Dem til mig med Hud og Haar, saa vilde jeg lade Dem faa Penge.“

„Det er rigtignok sandt, jeg har ikke noget solidt Pant at stille uden min egen Person, men jeg kan jo lade mit Liv assurere.“

Jacob løftede Hovedet og saa paa ham; derpaa sagde han: „Aa, det behøves ikke.“

„Saa laan mig da Pengene.“

Jacob vedblev at stirre paa ham og svarede ikke.

„Gjør mig nu den Tjeneste,“ vedblev Grabow. „Jeg ved ikke, hvor De kan være saa haard. Saadan en rig Knast som De har dog Magten over os andre kristne Mennesker.“

„Har jeg det?“ raabte Jacob og sprang op. — „Har jeg det? .... Saa skriv Beviset! Jeg skal diktere!“

ELLEVTE KAPITEL.

Udenfor et lille Hus i Pilestræde holdt en Vinterformiddag Jødernes sorte, tillukkede Ligvogn. Et Lig blev udbaaret, fulgt af en Mængde fattige Jøder, der, efterat Kisten var sat i Vognen, stredes om at komme ind i de Kareter, som stode til fri Afbenyttelse for Ligfølget.

I nogle af Kareterne trængte man paa eengang ind fra

begge Sider, saa at der blev en frygtelig Trængsel derinde, man skreg Gevalt og jamrede sig; i andre stormede man kun ind fra een Side, og undertiden hændte det, at En kom saa hurtig ind ad den ene Dør, at han fløj ud igjen ad den anden. Kort, det var en gammeldags Jødebegravelse.

Efter Ligtoget vandrede de fornemmere fromme Jøder og de af de fattige, som ikke havde kunnet tiltvinge sig kjørende Pladser. En Masse af Pøbel fulgte efter Ligvognen, hylede, jublede og kastede med Stene; Politibetjente fore omkring i Flokken og uddelte Slag til dem, der kastede Sten, og til dem, der ikke kastede Sten.

I en af Kareterne befandt sig syv aldrende Jøder, som, efter gjensidig at have trykket og forbandet hinanden, lidt efter lidt kom til Ro. De begyndte at se sig om i Rummet for at opdage, hvem de egenlig vare sammen med.

Bei mein Leben: Mausche Ringstedt!" raabte En og strakte begge Arme, forsaavidt der var Plads, henimod en Anden, der sad fjernt fra ham i en Krog — „wo kommst Du her?"

„Ephraim Gedaljo, so wohr Gott lebt!" raabte den Tiltalte og stræbte at slide en Haand løs for at række den til sin gjenkjendte Ven.

„Wenn kamst Du?" spurgte Ephraim.

„Gestern Obend. Wie lebt Dein' Fra' und Kinder?"

„Sie essen und trinken gut, unbeschrien.[1]) Worum kamst Du nit Freiteg Obend! Schabbas hättest Du'n Baunensupp[2]) bei mir essen sollen — koscher,[3]) bei mein Leben! Nebbisch, muss't sau rasen bei Wintertog!"[4])

„Nu, nu, ich gedenke gute Masmatten[5]) zu thun, dorum ras' ich. Das letzt' Hemd muss man verkafen um 'n Kohtzin zu werren."[6])

„Erst gestern Obend bist Du gekommen? Und schon hier?"

---

[1]) Et næsten uoversætteligt Ord; egenlig: ubeskreget ɔ: det være dem forresten vel undt, det være sagt i en god Time. [2]) Det Samme som Scholunt, se Pag. 52. [3]) Ren, prægtig. [4]) Du Stakkel maa rejse saadan om Vinterdage. [5]) Geschäft, Handel. [6]) Et jødisk Mundheld: Man bør sælge sin sidste Skjorte for at blive en rig Mand

„Na, 'n armer Mann muss Alles mitnehmen. 'S wird 'n gut Zedoko geben"[1]).

„Und wie?[2]) Der wor reich, und do sind kane arme jaurschim[3]), die 'nem armen Mann 's bischen Verdienst schief ansehen."

„Was wor er eigenlich? Ich kenn ihn gor nit! Er hiess Jainkef Bendit, nit wohr?"

‚Was wor er? Woher? Ich wa'ss nit! Do wird 'n gut Zedoko geben — dorum bin ich mitgegangen!"

„Jeg har ham kendt!" sagde en af de Andre, der vilde være fornemmere end de To og derfor talte Dansk.

Alle de Andre sex vendte sig imod den Talende, saa hurtig som Pladsen tillod.

„Hvem er han?" — spurgte Mausche Ringstedt sagte sin Nabo.

„Det er Schaie Jisroel. Han har flere Penge end I og jeg!"

„Det var en from Mand!" begyndte Schaie Jisroel og løftede andægtig Øjnene mod Karetloftet.

„From?" — afbrød ham en af de Andre — „Jeg har aldrig hørt ham nævne blandt Hrasidim"[4]).

„Naa, han havde sine egne Manerer. Men han gik flittig i Schulen, og paa Jaumkipur blev han der, trods den Frommeste, hele Dagen. Han havde sin Plads ved Siden af mig, jeg ved det" — lagde han til med Avtoritet.

Da Ingen vovede at modsige ham, vedblev han: „Det var en from Mand! Han gav flere frivillige Gaver til den jødiske Friskole end hele Kohl[5]) tilsammen. Han var i alle Hrevrer[6]), og hvor han opdagede et jødisk Drengebarn, der var kommet i Lære hos en Kristen, sørgede han strax for, at han kom til en jødisk Mester. Saasnart en Dreng blev sat til de forbandede Studeringer, der gjøre den bedste Jøde til en Goi, var han ved Haanden og fik Drengen sat bag en Disk. Sirhhraunau livrocho!"[7])

„Hvad Geschäft drev han?" spurgte Mausche Ringstedt.

Her blev Schaie Jisroels Ansigt mørkt, og han sagde:

---

[1]) Der vil blive uddelt stor Begravelses-Almisse. (Ved Graven uddeles Almisse til de Fattige i Forhold til den Afdødes Formue.) [2]) Og hvorledes? ɔ: Det kan Du bande paa! [3]) Arvinger. [4]) De udmærket Hellige. [5]) Menigheden. [6]) Velgjørende Foreninger. [7]) Hans Minde være velsignet.

„Hvad Geschäft han drev? Spørg heller: Hvad Geschäft fordærvede han? Han fordærvede Geschäftet, min Masmatten, mig burde man give Zedoko! Endnu igaar kom den tykke Kammerjunker til mig. Ja, siger han, De skal vel have Gageforskrivning eller Pant, min gode Hr. Israel. — Skal? siger jeg: jeg skal ikke have Gageforskrivning eller Pant, Hr. Kammerjunker. — Laaner De mig da Penge uden det? spørger han. — Naar Kammerjunkeren vil laane Penge, siger jeg og ler, saa er det en anden Sag. — Næ, siger han, saa var Bendixen en ganske anden Mand; men nu kreperer han da. Det var en Schentelmand, min gode Hr. Israel. Havde man i en snever Vending hverken Gageforskrivning eller Pant, saa kunde man tilbyde sit Æresord, og han tog derimod, som om han forstod sig paa Æresord. Det gjør De ikke, Hr. Israel. — Nej, Gud bevar's, Hr. Kammerjunker! sagde jeg; alt andet solidt Pant, kun ikke Æresord. Jeg har fra gammel Tid saa mange Æresord staaende fra Løjtenanter, at jeg kunde ekvipere en hel Armee. — Saa lo Kammerjunkeren og pantsatte et Par nye Epauletter, som han nok nylig havde hentet hos Guldsmeden og betalt med sit Æresord."

„Schentelmand?" — spurgte Mausche Ringstedt sin Nabo: „Hvad er det, en Schentelmand?"

„Hvad ved jeg?" — svarede den Adspurgte —; „det er vel En, der tager hundrede Percent."

„Alt det øvrige Rak" — vedblev Schaie Jisroel — „viste han til mig. Den Masmatten er god; man tjener i Grunden Mer ved at laane 3 Mk. paa en Kjole eller et Skjørt end 100 Rbd. paa de fornemme Herrers Gager. Men der er saa forbandet megen Graad og Klynken, og man bliver let udsat for Risches. Han blev det nu ogsaa ohne det, just fordi han ikke vilde laane dem. Om en fattig Kone stod udenfor hans Dør og tiggede nok saa meget om at faa 1 Mk. paa et Tørklæde, og om det saa var 5 Rbd. værdt — han lukkede hende ikke ind. Saa sagde Kemech, at han var en Pengepuger, en Blodhund og en Jødesmaus . . . . Jødesmaus, det holder de meget af at sige. Ved Siden af mig bor en Kristen, der tager to hundrede Percent, ham kalder de ogsaa Jødesmaus."

„Til Helvede med Smausen!" larmede det udenfor, og en Sten fløj gjennem Karetvinduet.

„Aule mi jat!"[1]) raabte Mausche Ringstedt og trykkede sig tilbage i Vognen. I Alleerne udenfor Porten løb Politibetjentene efter Drengene.

Efter nogen Tids ængstelig Tavshed vaagnede Nysgjerrigheden igjen hos Passagererne, og Mausche Ringstedt spurgte med et Udtryk, som om hans Tænder løb i Vand: „Gjorde han virkelig saa gode Masmatten?"

„Awaddo![2]) Han havde Mer, end han kunde overkomme. Jeg skulde have været i Kompagni med ham."

„I, Schaie Jisroel?" spurgte man spændt.

Schaie Jisroel tav lidt for at gotte sig ved Tilhørernes Nysgjerrighed og vedblev derpaa: „Sidste Jaumkipur stod vi ligesom ellers sammen i Schulen. Saa kom Doktor Levy ind og stillede sig ligeoverfor os . . . ."

„Doktor Levy?" — afbrød Mausche Ringstedt Fortælleren — „er det en Søn af Leibche Levy, der var gift med en Datter af Mendel Kaun?"

„Nej," svarede Ephraim Gedaljo, „han er en Søn af Leib Schächter."

„Och, af den lille Leibche Schächter? Ham har jeg kjendt! Og hans Søn er Doktor? Er han dygtig? Har han meget at bestille?"

„Und wie? Han er nylig kommen hjem fra Sverrig, der har de gjort meget af ham!"

„Det er ret en Naches[3]) at høre! — Hvad var det saa med ham, Hr. Israel?"

„I kan lade mig fortælle og gjemme Jeres Spørgsmaal" — sagde Schaie Jisroel ærgerlig. — „Naa, han kom ind og stillede sig ligeoverfor os. Han saa stift paa Bendixen, og saa saa jeg ogsaa paa ham. Nebbisch[4]), han var ganske bleg, han kunde vist ikke taale Fasten. Saa sagde Doktoren: Hvordan gaar det, Bendixen? Brav at bestille? — Bendixen svarede: Jeg er nær ved at kvæles! — Saa sagde Doktoren: Har De Mer at bestille, end De kan overkomme? De skulde gaa i Kompagni med Deres Kollega, Hr. Schaie

[1]) Fordærvet Udtale af Aulom at: I Evighed. Her underforstaas en Forbandelse over dem, der kastede Sten, eller ogsaa vilde Mausche Ringstedt forsikre, at han aldrig mere vilde gaa til en saadan Begravelse. [2]) Visselig, eller: Du kan bande derpaa. [3]) Fryd. [4]) Staklen.

Jisroel. — Jeg blinkede til Doktoren, at det vilde jeg nok. — Ja, sagde Bendixen. — Jeg tog ham i Armen og sagde: Nu, nu, vi kan tales ved derom imorgen; jeg skal komme op til Jer. — Saa vendte han sig imod mig og stirrede paa mig, og lige med Et: Bums, do liegt er! og Doktoren maatte bringe ham hjem. Fra den Dag af kunde han ikke mere drive sin Geschäft, men blev svagere og svagere, indtil han døde — saa nær var jeg derved!"

„Hvad døde han af?" spurgte Mausche Ringstedt.

„Man siger, af et gammelt Saar" — svarede Schaie Jisroel —; „han havde været i Krig i sin Ungdom."

„I hans Ungdom? Jeg troede ikke, at han var en gammel Mand," sagde en af de Andre.

„Naa, jeg siger blot saa; han saa ældre ud, end han var."

„I Krig?" sagde Ephraim Gedaljo. „Nu, der har han oser[1]) spist koscher og holdt Schabbas."

„Han var heller ikke from i sin Ungdom. Han skal saagar have været forlovet med en Schikse[2]). Men saa kom Herrens Aand over ham, og han forlod hende og blev en rettroende Jøde. I kjender Reisches Aron, Ephraim Gedaljo? Naa, han vaagede hos ham tilligemed Doktor Levy, de sidste Dage, han var syg. Den sidste Nat mælede han ikke et Ord. Da Døden kom, rejste han sig op og stirrede omkring sig og raabte paa Mose Lov, den velsignede Thora."

„Sagde han ikke sit Schema Jisroeil?" spurgte den haardnakkede Tvivler.

„Nej, men han raabte, som jeg siger Jer, paa Mose Lov, den gebenschte Thora, og det er ligesaa godt! Han var en from Mand. Gebenscht sei sein Neschommo!"[3])

Man ankom til Kirkegaarden, og Kareten udlossede sin Byrde.

Medens Liget efter Loven blev tvættet i varmt og koldt Vand i Lighuset, sad Onkel Marcus og hans to Sønner sammen med Ligfølge-Hrevren[4]) og sang med dæmpet Stemme Tehillim[5]); det øvrige Følge spadserede frem og tilbage i Gangene og i Gaarden.

---

[1]) Et Benægtelsesudraab. Her kan det omtrent oversættes ved: Pokker ikke. [2]) Kristenpige. [3]) Velsignet være hans Sjæl. [4]) Hrevro, Forening, Selskab. [5]) Davids Psalmer.

Da Liget var indhyllet i Thallis og lagt i den flade, uhøvlede Kiste, blev der kaldt paa Onkel Marcus og hans to Sønner. De rejste sig grædende og gik ud for at give den Døde Sokkerne paa og bede ham Mechilo[1]).

Laaget blev lagt paa Kisten, og der raabtes: Zu Halvaio![2])

Ligfølget løftede Baaren paa Skuldrene og satte sig i Bevægelse ud til Kirkegaarden, medens Gabben[3]) gik omkring i Skaren og raslede med Fattigbøssen, under Raabet: Zedoko tatzil mimoves![4])

Ved Indtrædelsen paa Kirkegaarden mellem de smaa rimfrosne Træer, blev Baaren sat ned paa Jorden, man sluttede Kreds og fremsagde dæmpet og monotont Bønnen: Hazur tomim poalau[5]), hvorpaa man stille bedende igjen tog den paa Skuldrene og bragte den til Graven, under Bønnen: Jauseif beseiser eljaun[6]).

Om den lille Jordhøj og Graven sluttede man atter Kreds. Under dyb Tavshed blev Laaget skudt tilside, og en lille Pose med Jord lagt under den Dødes Hoved. Laaget blev skruet til, og Kisten sænkedes i Graven.

Udenfor brølede man: Blodsuger! Jødesmaus! og kastede med Stene og hylede derpaa under Politiets Stokke. En Sten naaede ind til Graven og faldt paa Kisten; den gav en dump Klang, det var, som Liget vaandede sig.

En tillukket Hængelaas blev kastet i Graven som Tegn paa, at ved denne Begravelse skulde al videre Dødelighed være tillaaset, hvorpaa Onkel Marcus traadte frem og kastede de tre første Spadefuld Jord; efter ham fulgte hans to Sønner, derpaa de øvrige Tilstedeværende. Saasnart En havde kastet Jord, gik han ud af Kirkegaarden og toede sine Hænder i Gaarden.

Da Alle vare borte, blev en Eneste staaende ved Graven; det var Levy.

Han saa i nogen Tid efter de Bortdragende, og da han var ene, foldede han Hænderne og bad en stille Bøn. Derpaa tog han lidt Jord af Graven og gjemte det paa sit Bryst.

---

[1]) Om Tilgivelse, for det Onde, de mulig havde gjort ham i levende Live. [2]) Til Ligfølge. [3]) Formanden for Ligfølgeselskabet. [4]) Velgørenhed frelser fra Døden. [5]) Skaberens Gjerninger ere oprigtige. [6]) Han, som throner i Evighedens Skygge.

Da han vilde gaa, vendte han sig endnu engang om; han saa langt ud over Staden, imod Skoven, hvor han havde set den Afdøde i Ungdommens Livslyst, og sagde:

Han troede engang paa den evige Poesi og det evige Liv!

HENRIK WERGELAND

(1845)

I danske Skandinaver! Tillad mig at fortælle Eder, at der gives et Land, der hedder Norge, der ikke er berømt for sin moderne Digtekunst, og hvor der dog findes en Digter, som i adskillige Maader ikke viger Pladsen for nogen i Danmark.

Jeg troede, I vidste det. Men, da jeg sagde til Adskillige: Nu ligger Henrik Wergeland og skal dø — og jeg ventede at se skandinavisk Smerte male sig i deres Ansigter, Smerte over, at Skandinavien skulde miste en af sine stærkt udrustede Aander, saa svarede de ganske rolig: Saa? og spurgte mig, hvad jeg mente om Katechet Helwegs Skaal. Derpaa spurgte jeg, om de da ikke kjendte Henrik Wergeland, og de svarede: „Jo, er det ikke ham, der har skrevet en norsk Katechismus? Hvad mener De om H. F. Poulsens Tale?“

Nu kan det jo rigtignok ikke nægtes, at Henrik Wergeland har været meget forsømmelig mod sig selv og sin Berømmelse. Han har ikke skrevet noget lyrisk Digt mod Schleswig-Holsteinerne og ikke udbragt en eneste Toast for noget af vore liberale Koryphæer. Følgelig har heller intet liberalt Koryphæ udbragt en Skaal for ham og gjort ham berømt.

Den stakkels Wergeland er slet ikke andet end Digter, og han adskiller sig fra adskillige danske Digtere deri, at han ikke alene skriver som Digter, men ogsaa har levet som Digter og nu dør som Digter. Jeg har en Mistanke om, at Henrik Wergeland er saa lidet dansk Digter, at han maaske ikke engang bryder sig om en Etatsraads-

titel. Men han gaar meget videre, han ringeagter selve Døden.

Nu ligger han syg og skal dø. Han veed det meget godt; men han skriver Digte om sin egen Død, uden Jamren, uden Sentimentalitet — han synger Triumfsange og ser smilende Døden lige i Ansigtet, saa at den hver Dag betænker sig og til Lægernes største Forbavselse opsætter sin Gjerning fra Uge til Uge.

Naar man læser disse Digte, skulde man næsten tro, at hist i det Fjerne, hvor han dør, bøje Himmel og Jord sig sammen, og der er ingen mærkelig Overgang imellem dem.

Jeg har ved dette Dødsleje hverken Lyst eller Tid og kanske heller ikke Evne til at skrive Eder en literær Karakteristik over Digteren. Jeg vil nøjes med den korte Bemærkning, at han har vist sig som en usædvanlig begavet Aand, med stærk og hed Følelse, urolig, snart barok og formløs i sine Ord, snart fuld af Ynde og Blødhed, meget polemisk, følgelig ogsaa meget forfulgt, ofte ubetalelig i satirisk Lyrik mod Modstanderne, f. Ex. i Digtet til Christiania Løver. Men, havde jeg nær sagt, jeg bryder mig Pokker om det, han saadan har skrevet paa sædvanlig Maade. Hvad der griber, fængsler, rører mig, er den ubeskrivelige, glade Aandskraft, hvormed han ligger og venter paa sit Legemes Død, den mægtige, skjønne, blide Sjælefred, hvormed han tager Afsked. Jeg kommer atter og atter tilbage hertil og kan ikke finde Udtryk nok for de Billeder, hvori han viser sig for mig. Det synes mig, at han ligger paa lit de parade henover Norges Fjelde.

I kunne jo dømme selv; her er et af Digtene, han i disse Dage har skrevet:

Den smukke Familie.

Mærkværdigt! O, mer end Mærkværdigt! Vidunder! Vidunder!
O, at mine Knæ aarkede at bøje sig for at tilbede!

Min Sjæl har slaaet sine Vinger sammen;
den knæler ligesom i et tilhyllet Kapel;

thi mine Øjne have lukket sig over det Syns Herlighed,
jeg har haft.

„Se dog“ — sagde jeg til min Viv — „maaske gjør jeg
Rosen Uret.
„Een fuldtudsprungen!“ — raabte hun slaaende sine
Hænder
sammen — „og sex halvtudsprungne omkring.“

„O, hvilken smuk Familie!“ sagde jeg.
„Den Fuldtudsprungne er som en Moder mellem sine
Døtre.“
Vidunder! Himmelens Vidunder!
I den første Rose sad der en Matrone, ikke større end en
Humle
og klædt som den i Gyldenstykkes Trøje og sort Skjørt
og spandt nogle fine Støvtraade ud af en Blomsterkolbe
til Teen.

„Srrr Stille!“ sagde hun. „Aabn med et Kys de sex
halvtudsprungne af disse Roser, saa skal Du se mine
sex ældste Døtre.
Vi ere Génier, Englenes Tjenerinder.
Alle Vi ere i Din Moders Tjeneste.
Hun har sendt os for at forfærdige den Dragt,
hvori Din Sjæl skal fare hen.“

Jeg aabnede, som befalet, den ene Rose efter den anden.
I hver af dem sad en Genius, herligere klædt end
Guldbillen.
Alle arbejdede de som Moderen.

Ansigterne syntes mig bekjendte.
De syntes mig at være afdøde Elsktes.

„Se, hvilken herlig rosenfarvet Tunica, Du skal faa!“
sagde den Første.

„Frygt ikke for, at den er for liden,“ sagde den Anden.
„Saasnart den kommer ud under fri Himmel, udvides
den.“

„Jeg toer Dit Skjærf,“ sagde den Tredie, toende nogle fine gyldne
Traade i en Dugdraabe.

„Og Jeg! og Jeg,“ sagde de Andre, eftersom jeg kom til dem,
„Se her! Se her!“

Og En lavede Rosenolie til at smøre de fine Fjer med,
som de sagde Sjælen allerede nu bar.
En syede paa et Par Sandaler, der saa ud som et Par af de
smaa hule fine Blade i Rosens Indre.

„Med dem kan Du træde paa Solens Glødbund,“ sagde hun
og syede og syede med en Syl ikke større end en Mygs Braad.

Den Sjette sad med Hænderne i Skjødet.
„Jeg er alt færdig,“ sagde hun: „Min Moder har alt faaet
mit Spind, og saa kan jeg da sladre lidt.“

„Men kjender Du mig ikke? Jeg er det fattige Barn,
som Du ønskede var Dit.“

„Se!“ sladrede hun. „Vi ere flere end syv.
Vi ere En og Tyve.“ Og til min Forbavselse tællede jeg
fjorten Knopper til.

Først naar en Sidste aabner sig,“ vedblev hun,
„ønske vi, Du skal flyve med til Himlen, og Du skal se,
hvor smukke og store vi blive i Flugten“[1]).

Men I danske Skandinaver anse jo intet for helligt undtagen en skandinavisk Taler; I have ingen anden Gud end det treenige Skandinaviens Gud, og ingen anden Digtekunst end skandinaviske Punscheviser. Ellers behøvede denne Artikel ikke at staa i „Corsaren“.

---

[1]) Senere Anmærkning. Det gik saa nøjagtig i Opfyldelse, at han døde faa Uger efter. Jeg følte mig dengang, ved at læse Digtet, saa overbevist om, at det var Alvor, og at Spaadommen vilde opfyldes, at jeg skrev til Wergeland, skjøndt han var mig personlig ubekjendt, tog Afsked med ham og gav ham Hilsen med. Endskjøndt da ganske nær Døden, var han endnu ikke kuet, men skrev et Vers til mig, som jeg modtog efter hans Død.

ERINDRINGER
FRA MIN ONKELS HUS

(1846)

SKÆNKESTUEN

I Ferierne besøgte jeg stadig min Farbroder, Grosserer, Kjøbmand, Kornhandler, Brygger, Brændevinsbrænder — kort en Mand med saa mange Borgerskaber, at man deraf i Kjøbenhavn kunde danne et helt Kompagni af Borgervæbningen, medens denne Akkumulation slet ikke havde noget Paafaldende, tvertimod var ganske almindelig i hin lille Kjøbstad. Som Grosserer ejede han Magasiner, udsendte Skibe, spekulerede i Kornvarer — i hans Skænkestue solgtes Snapse à 2 Sk.

Denne Skænkestue — tillige Folkenes Borgestue — o, hvor dyrebar er mig Erindringen om den! Her sad jeg som halvvoxen Dreng mangen Juleaften og spillede Brus med Onkels Karle om Æbleskiver, som de, for ikke at blive bestjaalne af hinanden, gjemte i deres Buxelommer. Bagved den store, indmurede Ovn hørte jeg mangen Vinteraften, naar Sneen piskede mod Stuens smaa Ruder, vor gamle Malkepiges Spøgelsehistorier, som da fremkaldte lignende fra de ængstelig lyttende Karle og Piger eller en af „Gjæsterne“. Underlig nok drejede den gamle Kirstens fleste Historier sig om Figurer i Liglagener, der endnu næsten hver Nat svævede gjennem hendes og de andre Pigers fælles Sovekammer, men dog aldrig kom *hende* nær. (Eftertrykket paa *hende* lægger jeg nu, da jeg er bleven et voxent Menneske og ikke tror paa Spøgeri.) Her, bagved den samme store Ovn, hørte jeg de første Kjærlighedsord, idet Onkels Stuepige, som engang fandt mig der og troede, at jeg sov, kyssede mig og hviskede: „Hvem der engang faar Løfte af Dig!“ Senere

har jeg beredvillig villet give mangen Pige Løfter; men ingen har vist sig saa længselsfuld derefter som Marie, Onkels Stuepige, da hun troede, at jeg sov.

Her, i denne Skænkestue — ha, hvilke Erindringer vaagne hos mig! Ved det brede, lange Egebord har siddet Helte, vel ikke krigerske Helte som Kong Artus's om det runde Bord, men Fredens Helte, Mænd, som til deres sidste Øjeblikke virkede for deres Fædrelands Flor, for dets Industri, Handel og Omsætning, navnlig Brændevinsomsætningen.

Der henne ved Hjørnet sad Anders Rundhat hin mindeværdige Aften, den 3dje Januar 1827, Anders Rundhat, som ved sin Hat havde bragt sin egen Fader og hans ærlige Navn i Forglemmelse, og som ved sit Ansigt kunde bringe En til paa godt Tyrkisk at tro paa en Forudbestemmelse; thi hvo, der saa hans Ansigt, maatte uvilkaarlig sande, at han alt i Modersliv syntes bestemt til at blive en stor Dranker. Hin Aften sad Anders Rundhat ved sit Hjørne; han havde væddet med Jens Vognmand og Peter Kneisler, at han kunde drikke to Potter, hver beregnet til 25 Snapse, een Snaps hvert Minut, uden at spise Noget dertil. Tabte han, skulde han betale alle 50 Snapse; vandt han, skulde han have drukket dem frit. Der sad han, og ligeoverfor ham sad Kneisler med Uhret i Haanden, og ved Siden af ham Jens Vognmand med Kanden og Glasset.

Anders Rundhat drak, og formedelst selve Massen af Snapsene kunde han ikke komme til at blive fuld; ligesom Vandet — jeg beder Dig om Forladelse, Anders Rundhat, at jeg bruger Vandet til en Lignelse om Dig — ligesom Vandet fryser ved 0°, men ved Kunst kan udholde 16° Kulde uden at fryse. Anders Rundhat drak og holdt sig rank og stiv som en Humlestang; endnu da han havde drukket det 50de Glas, sad han ubevægelig, men ak! næsten altfor ubevægelig; thi siden den Tid rørte Anders Rundhat sig aldrig mere. Han var død, død paa Valpladsen, hvor selv Napoleon forgæves søgte at dø.

Ligeoverfor ham var Kristen Tyvelses vante Plads. Kristen Tyvelse hed egenlig Kristen Nielsen; men han var fra Landsbyen Tyvelse, og deraf bar han Navn som

Lansener. Han havde været Lansener, men var bleven afskediget paa Grund af en uheldig Tilbøjelighed. Han kunde nemlig ikke træde ind i et Hus uden at tage Noget med sig til Erindring; han maatte, han var nødt dertil, det var hans Natur. De to første Gange fik han Fugtel, tredje Gang løb han fra Eskadronen gjennem en Række af Spidsrødder. Men i alle hans nærmere Bekjendtes Øjne tabte han Intet derved. Man vidste, det var en Naturfejl, som der kunde raades Bod paa ved en blid og god Omgang. Ligesom Grækenlands Guder lode sig forsone ved Opofrelsen af Ifigenia, saaledes lod nemlig Kristen Nielsen Tyvelses Natur sig forsone ved et Offer. Han tog kun een Ting, hvergang han besøgte et Hus, een Ting, om det end var den største Ubetydelighed. Havde han først puttet een saadan Ting til sig, kunde man tillidsfuldt betro ham Stormogulens Skatte, han forvanskede dem ikke, sagde man. I Skænkestuen, hvor man kjendte ham, lagde man hver Aften et Stykke Skraa saaledes hen, at det maatte falde ham i Øjnene; det var Ofret, som sikrede hele Huset. Først flere Aar efter hørte jeg, at det var gaaet Kristen Nielsen Tyvelse galt. Han var traadt ind i Borgemesterens Hus, hvor i Stedet for et Stykke Skraa en Sølvske frembød sig som Offer, og skjønt derved elleve andre Sølvskeer skaanedes, skaanede Borgemesteren dog ikke Kristen Nielsen Tyvelse, men behandlede ham efter alle Lovens Paragrafer for fjerde Gang begaaet Tyveri, som det hedder i Lovsproget. En anden Mærkelighed var der ved Kristen Tyvelse: Man havde aldrig set ham fuld, og han drak aldrig mere end en halv Pot til et Maaltid. Aldrig mere, sjelden mindre. Han plejede at fortælle, at den første Gang han som Knøs paa 18 Aar drak Brændevin — ved et Høstgilde, hvor hans Kjæreste havde givet ham Beviser paa Utroskab — drak han paa engang en halv Pot. Men trods denne glimrende Begyndelse bragte han det aldrig videre, ligesom visse Digtere, hvis første Arbejder vare særdeles lovende, men som aldrig frembragte noget Bedre — deres Natur havde strax udtømt sig.

Havde man aldrig set Tyvelse fuld, saa havde man derimod aldrig set Skomager Hansen ædru. Onde Tunger

sagde, at han berusede sig, inden han stod op om Morgenen. Dette Rygte syntes ikke aldeles ugrundet, naar man dermed sammenholdt vor Kælderpiges Forklaring: Om Morgenen Kl. 7 kom altid et af Skomager Hansens Børn og hentede en halv Pæl; Kl. 7½ kom det igjen i samme Ærinde; atter Kl. 7¾ og endelig Kl. 8. Lidt efter Kl. 8 hørte Naboerne Mdm. Hansen skrige, saa var Hansen oppe. Men var Hansen end fuld om Morgenen, saa blev han ikke fuldere hele Dagen og Aftenen med, hvor meget han end drak. Han syntes som Vandet i en Thekjedel — om Forladelse, jeg bruger atter Vand til Lignelse — at have sit Kogepunkt, ud over hvilket Varmegraden ikke kan komme, hvor meget Ilden end forøges. Aldrig var han faldet ned af Stolen, aldrig laa han i Rendestenen, aldrig behøvede han Nogen til at følge sig hjem, uden den tro Stok. Som Borger i Byen holdt han sig for god til at sidde mellem de Andre ved Bordet; han sad lidt afsides paa en Stol; men hver Gang de drak, drak han ogsaa, ligesom ved en Mekanisme, eller ligesom de fine Folk i Charlottenlund danse paa en afsides Plads, dog efter samme Musik, som spiller for de gemene Folks Kvadrille. Der var Noget ved Hansen, som jeg aldrig kunde blive klog paa. Han mælede aldrig et Ord; sit Glas lod han fylde ved Tegn. Men, naar han om Aftenen ravede hjem, var der altid om hans Mund et forunderlig satirisk Smil, som om han kun havde indfundet sig for at iagttage de Andre og forlod Pladsen saare tilfreds med Udbyttet.

Peter Kneisler var Blikkenslagersvend og havde fra Først af tildraget sig min Opmærksomhed ved sin overordenlige Magerhed og gustne Ansigtsfarve. Han var ikke bleg, ikke askegraa, hvilket vilde have gjort ham modbydelig; men han var citrongul, hvorved han kom til at se saa inderlig ynkværdig ud. Han havde Kone og Børn, og for at ernære dem arbejdede han paa egen Haand. Men den rige Blikkenslager Gelstrøm havde anset det for et Indgreb i sine Rettigheder, havde anlagt Sag og faaet Kneisler dømt i 5 Rbd. Mulkt. Da Kneisler ikke kunde betale, blev hans Indbo taget fra ham, han og hans Familie kom i Fattighuset ɔ: fik fri Bolig, men

intet videre. Her vedblev Kneisler hemmelig at arbejde, og det med Jernflid, fra den lyse Morgen, til det blev mørkt. I Mørkningen, naar han havde været ude og solgt sine Arbejder, kom han ind i Skjænkestuen og kjøbte „en Pæl for at drikke den hjemme til sin Middagsmad“. Lidt efter kom han igjen — Konen havde da taget Brændevinen fra ham og jaget ham ud af Huset; Resten af Daglønnen drak han nu op i Skænkestuen. Saaledes gik det hver evige Dag. Hver Aften kom han, med Tænderne klaprende i Munden, ind og sagde til Kælderpigen: „Giv mig en Pæl, jeg skal have den til min Middagsmad.“ Der var noget Uhyggeligt, noget Spøgelseagtigt i disse Ord, da han jo ligesaa godt som vi Andre vidste, at Konen tog Flasken fra ham, saasnart han kom ind ad Døren. Naar han saa kom tilbage, lyste hans indsunkne Øjne af Raseri, og han drak af Forbitrelse. Lidt efter lidt blev han oprømt og selskabelig, og han drak for Selskabs Skyld. Saa gav han sig til at synge, blev tør i Halsen og drak da for Tørst, indtil han blev fuld. Saa drak han for at blive ædru igjen; thi stakkels Kneisler havde, naar han var fuld, den fixe Ide, at man kunde drikke sig ædru. Ak, han blev kun mere og mere fuld, ligesom Guldmagerne blive mere og mere fattige.

Der var mange Andre, hvis Navne jeg her kunde nævne, lutter sunde, stærke, fuldblodige Folk, Mænd, hvis Kæmpenaturer aldrig kjendte til Forkølelse, Snue, Hoste, Feber o. desl., som den øvrige Dværgeslægt af Mennesker er plaget med. Den eneste Sygdom, som kjendtes i Kredsen, var Delirium, og desværre! da den begyndte, blev den epidemisk og bortrev Mændene i Masse, som Barselfeberen bortrev Kvinderne paa Kjøbenhavns Fødselstiftelse 1844, eller som Kulden bortrev de franske Krigere Anno 12 Hvor ere de to Rækker af Mænd, som prydede Egebordets Rand? Forgæves søger mit Øje dem, naar jeg besøger min Onkels Hus. Dunhagede Ynglinge sidde paa Veteranernes Plads, og allerede ved det andet Pæleglas falde de ned eller komme i Slagsmaal. Nogle faa Levninger findes vel i Invalidehotellerne, jeg mener Fattig- og Arbejdshusene; men ak! de ere kun Skygger af, hvad de engang vare.

For tre Aar siden saa jeg Jens Vognmand: Han trak en Trillebør, der tilhørte Fattigvæsnet! Sic transit![1])

Men Anno 1825—26, i Vinteren efter at jeg havde taget artium, da stod min Onkels Skænkestue i sin Glans, da havde den sit fuldstændige Mandskab af Veteraner.

Det var en af de sidste Aftener før Jul, da jeg første Gang efter min Ankomst betraadte denne „Mindernes Hal“. Onkels Karle sad ved Nadveren otte i Tallet; ved den øverste Ende af Bordet thronede Anders Rundhat, Kneisler, Tyvelse, Jens Vognmand, Spillemanden fra en nærliggende Landsby samt en Gaardmand, der faa Aar tilbage havde mistet sin Gaard i Proces med Herskabet. De havde allerede en Times Tid været samlede efter deres Dagarbejde, og man kunde se det paa dem. Skomager Hansen sad paa sin Stol noget afsides, skraas for Bordenden, altsaa omtrent i samme Stilling til de Øvrige som Karlsvognens syvende Stjerne til de andre sex Stjerner.

Altsammen var i den gamle Skænkestue, som da jeg sidste Gang havde forladt den: Den samme Skænk, hver Mand paa den samme Plads, med de samme Pæleglas for dem, med det samme duggede Blik — Familiemalerierne i min Onkels Sal havde ikke holdt sig mere stille og uforandret. Følelsen af, at jeg selv var kommen videre, vaagnede saa levende hos mig, Stolthed og en næsten poetisk Opfattelse af Hjemmets patriarkalske Hyggelighed bølgede paa engang i mig, og med Jubel i Stemmen raabte jeg: „God Aften! Singot Folk!“ idet jeg fra Trappen sprang ned i Stuen. Karlene havde vistnok hørt, hvorledes Onkel den foregaaende Aften, da der var Gilde til Ære for mig, havde raabt „Hurra for Studenten!“; de rejste sig Alle og raabte: „Hurra for Studenten!“

De syv „Gjæster“ havde ikke deltaget i denne Demonstration, men formodenlig betragtet den som vedrørende Husets indre Anliggender. Et Øjeblik syntes de vel at spidse Øren som gode Kjøreheste ved en fjern Larm, men fortsatte strax derpaa uden at blive sky deres Forretning.

Og det er denne Eders Energi, denne stoiske Koldblodighed, dette Nil admirari[2]), som endnu henriver mig

[1]) Saaledes forgaaer (underforstaaet Verdens Herlighed). [2]) Intet at beundre.

til Beundring ved Mindet om Eder, I trofaste siddende Gjæster. Der sad I som Mennesker, der leve for en Ide, og for hvem Verdens Tilfældigheder ere underordnede Momenter. For Eder gaves ingen Tid og intet Rum, for Eder var det, som om jeg aldrig havde været borte og aldrig kommen igjen.

Efter et Kvarters Tids Forløb, i hvilken jeg havde hengivet mig til „Beskuelsens rolige Nydelse", syntes der at være trængt en Forestilling ind i Kneislers Hoved om, at jeg var bleven noget Aparte; thi han rejste sig halvt op og strakte en forslaaet Haand hen imod mig med Bøn om at helbrede den; men han blev strax skudt tilside og ned paa Bænken af Gaardmanden, der begyndte paa en lang Fortælling om sin Proces og bad mig føre den for Højesteret.

Gaardmanden blev afbrudt i sin Fortælling, dels ved en vis Tunghed, der kom over ham og nødte ham til at sætte sig, dels ved en Forstyrrelse, som bevirkedes i Stuen. Ind ad Døren kom nemlig en Mand, efter Udseende henved de tredive Aar, klædt i en temmelig luvslidt Frakke og med Hænderne og Ansigtet bedækket med en grønagtig Skorpe, der temmelig bestemt antydede, at han af Profession var Kobbersmed. Han gik hurtig hen til den nederste Ende af Bordet, som Karlene imidlertid havde forladt, satte sig og forlangte: „En Pæl Brændevin!" Der syntes at være Noget i hans hæse Stemme, der for de andre Gjæster lød som et Frimurertegn; thi Anders Rundhat spidsede pludselig Øren og vendte sig halvt hen imod ham, og de Andre skjævede ligeledes over til ham.

Efter i overordenlig Hast at have tømt Glasset forlangte den Fremmede med en ganske anden, med en klar og næsten jublende Stemme: „En Pæl Brændevin!" Han tømte Halvdelen i et Drag og holdt Glasset med den anden Halvdel hen for sig, idet han betragtede det med et Blik, der efter Omstændighederne kunde kaldes begejstret. Men efter et halvt Minuts Forløb tømte han Gjenstanden for sin Tilbedelse og satte Glasset haardt ned mod Bordet. Kortspillet hørte op; de andre Gjæster betragtede ham uden at røre sig, næsten uden at trække Vejret; man havde kunnet høre en Naal falde.

Den Fremmede sad omtrent fem Minuter, som det syntes i dybe Tanker. Derpaa sagde han med tung, snøvlende Tone: „En Pæl Brændevin.“ Den blev bragt ham. I tre Drag, hvert med ganske korte Mellemrum, tømte han den, og derpaa sank han blidt sammen og ned af Bænken. To Personer, der senere vare komne og lode til at være hans Kammerater, toge ham op og fulgte eller rettere bare ham ud.

De syv Gjæster bleve siddende ubevægelige, stirrende paa den tomme Plads, som om et Syn havde vist sig for dem, som om De ikke troede deres Sandser, hvad disse vel ogsaa engang imellem kunde have givet dem Grund til. En saadan Sugeværks-Heftighed, maatte de tilstaa, havde de ikke set før; aldrig havde de set Flasken blive stormet med en saadan Energi og Dødsforagt. Efter en lille Stunds Forløb sagde Anders Rundhat, uden dog at vende Øjnene fra det Sted, hvor Gjerningen var sket, med en Stemme, som syntes at komme fra et sammenpresset Bryst, der endelig skaffede sig Luft: „Hvem var det?“

Da han formodenlig af sine Kammeraters vedholdende Tavshed sluttede sig til, at de ikke kunde besvare hans Spørgsmaal tilfredsstillende, vendte han Hovedet en Smule, henimod Kælderpigen og gjentog Spørgsmaalet: „Hvem var det?“ — „Det var Horne, den ny Kobbersmedsvend hos Kobbersmed Lillegaard,“ sagde Pigen; „det er et fordrukket Svin ligesom I, derfor spør I vel.“

„Ny? Han er Fan’en ikke ny, han“ — sagde Anders Rundhat stille og med et ubeskriveligt Smil.

Jeg lagde Mærke til, at der ikke blev drukket synderlig mere denne Aften, og at Selskabet skiltes ad tidligere, end det ellers havde for Skik. Der kan opstilles forskjellige Gisninger angaaende Aarsagen hertil. Havde hin Scene vist sig for Tilskuerne som et „afskrækkende Exempel“? eller følte de ydmyg, at h a m kunde de ikke naa, at ethvert Forsøg derpaa vilde være en Slags Bespottelse?

Søndagen efter, første Juledag, gik jeg tidlig paa Eftermiddagen gjennem Kælderstuen, netop som Kobbersmedsvenden aabnede Døren og traadte ind. Jeg blev for at se,

hvorledes det nu vilde gaa. Han saa yderst svag og mat ud og gik med vaklende Skridt hen til Bordet. Ligesom sidst forlangte han „en Pæl" og skyllede den ned med mere Heftighed, end en udmattet Vandrer paa en hed Sommerdag drikker af et Kildevæld. Mig forekom han i dette Øjeblik saa nedværdiget i menneskelig Henseende, saa dyrisk, at jeg uvilkaarlig fik Lyst til at spille ham et eller andet Puds. Uden ret at vide, hvad jeg egenlig vilde gjøre, satte jeg mig hen ved Siden af ham; men hvor underlig blev jeg tilmode, da jeg ved at betragte ham fra Siden opdager en ren og ædel Profil, hvis Skjønhed det uvaskede Ansigt snarere hævede end forringede. Som om han anede de onde Tanker, hvori jeg var kommen, vendte han i dette Øjeblik Øjnene mod mig og saa paa mig med et — ja, hvad skal jeg kalde dette Blik? Det lignede det Øjekast, et sygt Dyr kan kaste paa En, naar det tror, man vil gjøre det Fortræd, og hvori der er næsten menneskelig Forstand.

Han vendte igjen Hovedet bort og sagde til Pigen: „En Pæl Brændevin". Greben af en besynderlig Følelse gav jeg Pigen et Vink og ilede op i Onkels Værelse, hvor jeg fyldte et Glas med Vin. Det satte jeg hen for ham.

Da han hørte Lyden af Glasset, der stødte mod Bordet, greb han det, uden at se op, og førte det til sine Læber. Men næppe havde Vinen berørt hans Tunge, før han, som rørt af et elektrisk Slag, foer op og nær havde væltet Bænken. Nogle Sekunder blev han staaende ubevægelig, derpaa sank han, som om Nervernes usædvanlige Spænding pludselig var ophørt, tilbage paa Bænken, med Øjnene glasagtig stirrende ud i Luften, og idet han mumlede: „Vin! ligesom den Aften!"

Jeg blev ganske forskrækket ved hans heftige Bevægelse; men, da han rolig satte sig ned og hans besynderlige Udraab og hele Adfærd gav ham en ganske ny Interesse, sagde jeg blidt: „Drik, Horne, det er Dem vel undt."

Han gav sig til at se paa Glasset, holdt det mod Dagslyset, og hans Øjne funklede, alt som han stirrede i den røde Vin.

Men, om det nu var, fordi hans Indre savnede Energi

nok til at vedligeholde disse Fornemmelser, eller Tanker og Følelser af en anden Natur overvældede ham — hans Øjne antoge lidt efter lidt igjen det døde, glasagtige Udseende, hans Figur sank helt sammen, og han sad nu med Hovedet ludende hen over Bordet ligesom den første Aften, jeg havde seet ham. „En Pæl Brændevin!" — sagde han som Ordre til Kælderpigen.

Jeg lagde Haanden paa hans Skulder og sagde: „Horne! Hvorfor vil De drikke saa meget Brændevin? De har jo allerede faaet en hel Pæl. Lad det nu være nok for idag."

„Tror I ikke, jeg kan betale, Godtfolk?" sagde Horne snøvlende og tog en Haandfuld Kobberpenge op af Lommen; „en Pæl Brændevin!"

„Ih, vist ikke, behold Deres Penge, Horne!" sagde jeg; „jeg mente kun, at De for Deres egen Skyld skulde aflægge den slemme Vane" . . . .

Horne kastede et Blik til den store Flaske paa Skænken; imod Sædvane vandrede den ikke i Kælderpigens Haand hen til hans Glas; hans Ansigt antog et Udtryk som en Hunds, naar man berøver den et Kjødben. „Er jeg paa et Værtshus eller ikke?" raabte han hæst; „jeg kan søge et andet Værtshus."

Med disse Ord gjorde han Mine til at rejse sig; men jeg lagde Haanden paa hans Arm og holdt ham tilbage paa Bænken. „Horne," sagde jeg, „det er Synd, at De vil drikke saa umenneskelig. Saadan en flink Arbejder, som De har Ord for at være! Og et Menneske som De, som man tydelig kan se, er født til noget Bedre!"

Jeg maa vel have brugt de rette Ord; thi Horne svarede: „Spar Deres kjønne Ord, min unge Herre! jeg kunde selv holde dem ligesaa kjønne; jeg har ogsaa gaaet i Latinskole."

„Har De det, Horne?" — spurgte jeg.

„Ja, og min Fader var Kancelliraad i Kjøbenhavn."

„Var han det? Hvorledes blev De da vandrende Kobbersmedsvend?" — spurgte jeg nysgjerrig og deltagende.

Horne kastede et Blik til Flasken; men da han ikke fra den kunde hente sig Bedøvelse, maatte han give efter for Erindringen, der voxede i ham.

„I Huset, hvor vi boede, boede der en Kobbersmed, og han havde en Datter paa Alder med mig; hun hed Lise.“

Her kastede Horne et fortvivlet Blik til Flasken; ligesom en Hest foran en bred Grøft saaledes stejlede hans Sind foran Erindringen. Men, er Hestens Hjem paa hin Side Grøften, venter den hyggelige Stald, saa nærmer den sig dog, først lidt ængstelig, derpaa sætter den i et kraftigt Spring over Grøften. Horne antog formodenlig, at Vejen til Flasken gik over Fortællingen; han fortalte, først hæst og nølende, men efterhaanden med Heftighed, med arbejdende Bryst.

„Engang hørte jeg hendes Fader sige i Spøg, at den, der skulde have hans Lise, maatte være en god Kobbersmedsvend .... Saa vilde jeg ikke studere længer, men plagede min Fader fra Morgen til Aften, saa at han tilsidst satte mig i Lære hos Lises Fader .... Lises Fader sagde, at han aldrig havde havt en saa flink Dreng i Lære; det kom af, hvad han havde sagt om, hvem der skulde have hans Lise ....

Da jeg var tyve Aar, blev jeg Svend ....

Den Aften havde min Fader sendt Vin, som vi skulde have at drikke ved Gildet .... Da Mester, Lises Fader, havde skænket mit Glas fuldt og udbragt min Skaal, tømte jeg mit Glas, med min venstre Haand paa Lises Arm .... Lise blev baade rød og bleg ....

Lise rejste sig og gik ud i Køkkenet .... Der var mørkt .... Jeg lagde min Arm om hende og trykkede hende til mig og sagde .... „Lise, jeg har havt Dig kjær fra den Tid af, da jeg gik i Skole og skulde være Student ....“

Lise græd .... og tog min Haand og sagde: „William! jeg vil være ærlig imod Dig .... Du faar det dog at vide alligevel .... o, Gud forlade mig!“ ...., (der boede en ung Greve paa første Sal) — — — „En Pæl Brændevin!“ raabte Horne næsten rasende.

— — — — En Uges Tid efter kom Kælderpigen en Morgen løbende ind til mig i det Værelse, der var nær ved Skænkestuen. Hun græd. „Hvad er der, Lisbeth!“ spurgte jeg. — „Horne er derude, han vil rejse bort.“

I Skænkestuen stod Horne og stødte Proppen fast ned i en Pæleflaske; paa Skænken laa Ransel og Stok.

„Hvad, Horne, vil De rejse? Hvor rejser De hen?“ spurgte jeg.

„Til Kjøbenhavn,“ svarede han.

„Hvad er der i Vejen? Hvorfor vil De allerede rejse?“

Han tav lidt; derpaa svarede han sagte: „Igaar laà jeg tilsengs; jeg havde iforgaars drukket mer end sædvanlig. Doktoren sagde til mig, at hvis jeg ikke lod være at drikke, havde jeg ikke to Maaneder at leve i. Og nu“ . . . .

„Og nu, Horne?“ spurgte jeg næsten ængstelig.

„Og nu“, vedblev Horne — „vil jeg til Kjøbenhavn og se Lises Grav, og saa vil jeg drikke, til de to Maaneder er omme.“

TØMMERPLADSEN.

Min Onkels Hus var ikke noget romantisk Hus, og det vilde vist undre sig storlig, naar det erfarede, at det havde givet Stof til en trykt Fortælling. Der var ingen Børn, ingen Lystighed, ingen Selskaber. Skjønt Onkels Drift gjorde ham det nødvendigt at holde en Snes Karle — Avlskarle, Kuske, Gaardskarle og Røgtere — et talrigt Butik- og Kontorpersonale og til disses Pleje i det Mindste fem Piger, saa gik dog Husets Indre som en Maskine, rolig, ensformig og uden Afbrydelse.

Om Morgenen, naar jeg kom op, fandt jeg Dagligstuen næsten skinnende af Renhed; frisk Sand var strøet paa Gulvet; om Sommeren stod en Blomsterkost paa Bordet og udbredte en mild Vellugt i Værelset, om Vinteren var et lille Fyrfad med Røgelse sat paa Kakkelovnen. Paa et lille Bord i Hjørnet af Stuen stod et Par Kopper, Sølv-Fløde- og Sukkerskaalen, et Fyrfad med Thepotten og en lille Asiette med Smørrebrød. Naar Onkel havde drukket sin The, kom Ingen ind i Værelset før Kl. 12. Tante var beskæftiget i Køkkenet, Onkel i Kontoret, Butiken eller Magasinerne. Paa Slaget 12 stod Middagsbordet dækket. Onkel og Tante sad i Sofaen, Bogholderen og de to Svende traadte bukkende ind; naar første Ret var spist, rejste sig de to Svende og gik ud i Butiken, enten deres Nærværelse var nødvendig der eller ej; de kom nøjagtig tilbage, naar Eftermaden var skaaren for, med et lille Nik til Onkel og Tante tømte de deres Glas Vin og gik fra Bordet, i Almindelighed uden at der var talt et Ord. Bogholderen, der havde været i min Onkels Tjeneste, siden han etablerede sig, blev et Par Minuter længer; der vexledes nogle

Ord om Bøgerne eller om den og dens Soliditet eller om en Ildebrand paa Landet, hvorpaa Bogholderen med et et Buk for Tante forlod Værelset og Onkel lagde sig til at sove Middagssøvn.

Som Barn havde jeg aldrig vovet at afbryde den højtidelige Tavshed, som Vanen havde helliget ved Onkels Middagsbord; men da jeg var blevet Student, da jeg havde røget Tobak i et Selskab, hvor en af mine forrige Lærere var tilstede, da jeg havde begyndt at ræsonnere over Guds Tilværelse og Sjælens Udødelighed, vovede jeg at gaa et Skridt videre, og jeg sagde engang ved Middagsbordet til Onkel: „Det er rart Vejr idag, skal vi ikke i Eftermiddag gjøre en Sejltur med Tante?“ — Den første Lyd af min Stemme skræmmede næsten mig selv, og hele Bordselskabet drejede uvilkaarlig Hovedet hen imod mig, men derpaa endnu mere forbavset imod Onkel, da han svarede: „Du kan spørge Tante, om hun vil tage med.“ — Nu havde jeg Fuldmagt til at tale: „De gjør os nok den Fornøjelse, Tante, ikke sandt?“ — Og Bordselskabets Forbavselse naaede den højeste Grad, da endogsaa Tante talte og svarede mig: „Siden Du er bleven saadan en flink Student, faar man vel.“ — Mit Mod kjendte nu ingen Grænser, jeg havde turdet binde an med Storsultanen selv, og da de Andre rejste sig, fik jeg Onkel til at rykke ud med et Glas gammel, ægte Dry-Madeira, idet jeg gjorde ham opmærksom paa, at en saadan Dessert var overordenlig gavnlig for Sundheden. Siden den Tid blev Madeira en staaende Artikel ved Onkels Middagsbord og jeg af alle Husets Folk, fra Kontoret til Stalden, betragtet som almægtig i Huset.

Efter Bordet indtraadte igjen Formiddagens Stilhed; Husets Maskineri fortsatte sin ensformige Bevægelse. Sjelden bevirkedes en Afbrydelse ved en Proprietærs eller Præstefamilies Ankomst fra Landet eller ved, at en Kapitajn, der var hjemkommen med et af Onkels Skibe, gjorde sin Opvartning. Saa var der Stads! Jeg erindrer, at Onkel engang gik om i ængstelig Forventning. Han havde udsendt et Skib paa en usædvanlig stor og lang Expedition, og de sidste Efterretninger, man havde om Skibet, var, at det var blevet set under en Storm i den

biskayiske Bugt. Onkel gik op og ned bagved Disken, med Hænderne paa Ryggen og fløjtende alle mulige Melodier imellem hverandre; saa vidste man, at han ikke var god at komme nær. „Klausen! er Posten endnu ikke kommen?" sagde han til den første Svend. — „Nej, Husbond," svarede Klausen. — Onkel brummede: „Til Helvede med Skibet, naar galt endelig skal være; blot min brave Krøyer var frelst!" — Derpaa fortsatte han sin Gang og sin Fløjten. Pludselig formørkedes Butiken af en høj, svær Mand, der kom ind ad Døren. Onkel saa op — i næste Øjeblik satte han med eet Sæt over Disken og om Halsen paa den Indtrædende. „Krøyer!" raabte han næsten ude af sig selv, og kyssede Kapitajnen. — „Min kjære Herre og Principal!" sagde Kapitajnen. — „Har De Skibet med?" spurgte Onkel efter at have fattet sig. — „Ja, bevare's! Det ligger ude i Bugten for Modvind; jeg er gaaet i Land i min Baad. Alt vel ombord! Skuden lastet lige op til Skanseklædningen." — En Mængde Spørgsmaal og Svar krydsede nu hinanden, medens Onkel trak Kapitajnen hen imod Dagligstuen; men Kapitajnen erklærede, at han maatte strax ombord igjen. Da han vilde gaa, spurgte Onkel: „Tror De, at De kan faa Skibet bugseret ind til i Aften? Jeg vil lade Bunden slaa ud paa et Oxehoved Vin og gjøre Klapjagt paa Ænderne og Kalkunerne i min Gaard til Matroserne, hvis de kunne komme i Land i Aften." — „Jeg vil for det Første kun love dem et Anker; gaar det ikke dermed, saa kan vi altid tale om Oxehovedet. Farvel saalænge!" — „Husk paa, at De selv er min Gæst i Aften!" raabte Onkel til ham ned ad Gaden. Lidt efter saa jeg Onkel med betænksomt Blik maale Højden og Breden af Disken, som han saa uforvarende havde sat over; derpaa skyndte han sig ud i Køkkenet til sin Kone.

Henimod Aften vare alle Husets Folk, som kunde forlade deres Beskæftigelser, samlede paa Onkels Tømmerplads, der strakte sig ned til Stranden, til den lille Havn for Baade, der her var anlagt. Onkel og Tante stode med Kapitajnen ved den smalle Træbro; Folkene holdt sig ærbødig i Baggrunden; i det Fjerne kom to Baade roende, besatte med Sømænd og beskinnede af den nedgaaende Sol. Da Baadene nærmede sig Broen, strakte min utaal-

modige Onkel Haanden ud og raabte: „Velkommen, mine Venner!" Men Mandskabet i den første Baad blev liggende paa Aarerne, indtil den anden Baad havde indhentet den; derpaa blev Aarerne rejste i Vejret, Sømændene aftoge de blanke, sorte Hatte, og et tre Gange gjentaget Hurra rungede ud over den stille Bugt. Nu kunde Onkels Folk, der stode i Baggrunden, ikke holde sig længer, det maatte saa stride mod Respekten eller ej. Butikfolk, Gaardskarle, Kuske og Røgtere sendte Matroserne tre ligesaa rungende Hurraer til Gjengjæld, til Bevis paa, at de ogsaa havde Del i Glæden. Min gamle Brumbasse af Onkel var saa rørt, at han rent glemte at holde den Tale, jeg havde ham mistænkt for at have forberedt sig paa hele Eftermiddagen. Imidlertid vare Matroserne stegne i Land og havde opstillet sig i Række under Styrmandens Anførsel. „Nu et Hurra for vor Kapitajn, Manne!" sagde Styrmanden, „og saa Kurs efter Vinankeret!" Et nyt, mægtigt Hurra lød, endnu et, og endnu et, hvorpaa Toget satte sig i Bevægelse under Larm og Jubel. Onkel gik saa stille og bleg som om han fulgte Lig; engang imellem gjorde han en ærgerlig Bevægelse, som om han skammede sig over sine Følelser; men det hjalp ikke, hvergang han saa paa Kapitajnen og Matroserne, trak det igjen i Ansigtet, og da han kom op i sin Stue, satte han sig paa en Stol og lagde Panden mod Bordet.

Jeg kunde ikke nægte for mig selv, at det stille Kræmmerliv dog ogsaa havde sin Poesi, og denne Aften ønskede jeg mer end een Gang, at jeg ikke var Student, men Kjøbmand.

Nu gik det løs i Borgestuen. Matroserne sang og drak og vare som hjemme og respekterede slet ikke det ældre Krav, Husets Karle troede at have paa Husets Piger, og Husets Piger lode til aldeles at have glemt Karlene. Jeg troede at kunne se paa disse, at de inderlig fortrød de Hurraer, hvormed de havde hilst Gjæsternes Ankomst. Tilsidst, da Matroserne gjorde dem det altfor broget, gik de fortrædelige tilsengs. Men Matroserne, der havde været i Spanien, syntes slet ikke at være misfornøjede med denne sjællandske Maade at vise Skinsyge paa.

Men slige Scener vare saa sjeldne i Onkels Hus, at de

kun tjente til som Undtagelse at bekræfte Reglen om dets Ensformighed og Kjedsommelighed. Det eneste Sted i Huset, hvor der daglig var noget Liv, var Tømmerpladsen. Da Onkel var den eneste Kjøbmand i Byen, der handlede med Tømmer, havde han Leverancen ved alle Ildebrande, til alle nye Bygninger, til alle Snedkere og Tømrere i Byen og den stærkt befolkede Omegn. Paa hans Tømmerplads samledes Proprietærer, Præster, Bønder, Heste og Køer; her afsluttedes Handler som paa et Marked; her blev stjaalet og den opdagede Tyv banket; her forefaldt Slagsmaal, og her drak man Forsoning efter Slagsmaalet.

Pladsen strakte sig i en Længde af over hundrede Alen fra Bygningerne ned til Stranden. For oven var den bred og omgiven med Magasiner og Stalde, derpaa strakte den sig smallere, langs med Haven, og kun omgiven af et Stakit. Paa det Sted, hvor det Smalle begyndte, laa en stor dansk Bulbider i Lænke foran en uhyre Stabel af Lægter. Mangen Vinterdag har jeg som Barn leget Soldat paa denne Plads; da var Hundehuset mit Vinterkvarter, fler end een Bonde har korset sig ved at se den lille Dreng ligge i den store Hunds Favn. Men til Gjengjæld for dens Venskab har jeg ogsaa trolig bragt den rent Vand og vasket den ligesaa godt, som Husjomfruen vaskede mig.

Men henimod Aften, naar Mængden havde fjernet sig, naar Skyggerne af de opstablede Træmasser bleve lange og Hundens Øjne funklede i Tusmørket, som om den var sig bevidst, at nu begyndte dens Tjenestetid, saa blev der uhyggeligt paa Onkels Tømmerplads. Lægtestablerne toge sig ud som gothiske Spir, de firkantede Brædemasser saa ud som mørke Taarne, og de lange Rækker af Bjælker og Planker lignede Volde. Hist og her stak en enkelt Lægte sit smækre Spir frem, et enkelt Bræt ragede ud fra Brædestablen, en enkelt Planke var trillet ned, og det gav det Hele et Udseende af en Ruin, en forfalden Borg, hvor Aander drev deres Væsen. Folkene i Borgestuen kunde ogsaa fortælle, at man mangen Nat hørte en sær Støj herude fra; da larmede Hunden og sled i sin Lænke; men naar man kom ud, var der Intet. Dette kom mig i Tankerne, naar Mørket faldt paa, og naar jeg da saa paa Hunden, forekom den mig som en ganske anden Hund;

det var, som om den ventede sit hemmelighedsfulde Selskab.

Det var i min Barndom, senere blev jeg naturligvis forstandigere. Imidlertid er det vist, at Hunden aldrig har kjendt mig eller nogen af Husets Folk om Natten.

En Nat, den anden Sommer efter at jeg var blevet Student, og kort efter min Ankomst blev jeg vækket af Onkel, der stod for min Seng med en Hirschfænger i den ene Haand og et stort Gevær i den anden. Han sagde: „Staa op og gaa med mig!“

Jeg var faret op i Angst og kunde ikke strax samle mig. „Hvad er der, Onkel?“ spurgte jeg.

„Staa op og klæd Dig paa! Imens kan jeg fortælle, hvad det er. Saadan! Her er Dine Benklæder! .... Jeg har i en Maaneds Tid lagt Mærke til, at Hunden ude paa Tømmerpladsen tager paa Vej netop hver fjerde Nat. Folkene tro, det er Spøgeri; men jeg ved bedre, hvad det er: Der bliver stjaalet af mit Tømmer. Inat er det der igjen, og det er klart Maaneskin; Dig kan jeg stole paa, kom Du med mig. Tag en Bøsse med for Sikkerheds Skyld.“

Jeg var hurtig klædt paa og greb den dobbeltløbede Riffel, der altid hang ladt i dette Kammer, og fulgte Onkel.

Alt som vi nærmede os Tømmerpladsen, kunde vi tydeligere høre Hundens Larm. Da vi kom til Porten, der skilte Gaarden fra Pladsen, skjælvede min Onkel, saa at han ikke kunde faa Nøglen ind i Hullet; men Hunden, hvis skarpe Sands formodenlig underrettede den om, at der nærmede sig Hjælp, syntes at samle nye Kræfter, og pludselig lød det, som om den i fuldstændigt Raseri havde slidt sig løs og foer ind paa Nogen. Da faldt der et Skud, Hunden udstødte et dæmpet Hyl, og Alt blev stille. Jeg blev saa forbitret ved Tanken om, at man havde dræbt Hunden, at jeg paa Maa og Faa skød igjennem den gamle Port i den Retning, hvorfra Lyden var kommen. Der hørtes et svagt Skrig; men da Onkel endelig havde faaet Porten op og vi traadte ud paa den maanebeskinnede Plads, var der Intet at se. Det forekom mig et Øjeblik, at jeg gjennem Aabningen mellem Brædestablerne saa en Skygge glide hen over det tilgrænsende

Vænge; men i næste Øjeblik var det forsvundet, og jeg var tilbøjelig til at tro, at jeg havde set fejl.

Min Onkel ytrede ingen synderlig Lyst til at gaa videre og gjennemsøge Brædestablerne og jeg ikke heller; thi, om jeg end havde endnu et Skud i Geværet, er det dog selv i heldigste Tilfælde, ikke videre behageligt at komme i Haandgemæng og skyde et Menneske for et Stykke Tømmers Skyld. Saaledes vendte vi da om, og denne Nats Æventyr var tilende.

Næste Morgen blev Hundens Saar undersøgt. Det viste sig da, at en Kugle havde berørt Hovedet og taget lidt af Hovedhuden bort; men forresten var Hunden kun bleven lammet ved Rystelsen, og Dyrlægen gav til min store Glæde Haab om dens Helbredelse. Den blev baaren op i Borgestuen og lagt paa en gammel Dyne, og den største Stilhed blev paalagt Folkene, naar de spiste, for ikke at forstyrre Patientens Slummer.

Som jeg længere op ad Dagen stod foran Hunden, der laa med halvaabne Øjne, ligesom i Dvale, kom Nogen gaaende, og jeg bemærkede, at Hundens Øjne pludselig aabnedes helt og lyste af Raseri, og at den gjorde et frugtesløst Forsøg paa at rejse sig. Jeg vendte mig hurtig for at se, hvem det var. Det var da ingen anden end den ene af Onkels Svende; han gik forbi uden at se til Hunden; men netop denne tilsyneladende Ligegyldighed i Forening med Symptomerne hos Dyret vakte en Mistanke hos mig, og jeg besluttede at lægge Mærke til Svenden i al Stilhed.

Det var en høj, velvoxen Fyr med et kjækt og smukt Ansigt. Han plejede at styre en af Onkels Sejlbaade i en Storm ligesaa rolig, som han afvejede et Pund Kaffe; jeg havde set ham skyde en Maage i Flugten med samme Sikkerhed, som han i Magasinet afhuggede et Stykke Stangjern. Paa Borgerballerne var han, om just ikke en komplet fin og gentil Kavaler, dog en rask og beleven Danser. Skjønt Onkel i Almindelighed ikke kunde lide de „kjøbenhavnske Fyre", hvorved han forstod de Svende, der havde Sands for Andet end Disken, Kontoret og Tømmerpladsen, hørte jeg ham dog ofte omtale denne Svend som den flinkeste og paalideligste, han nogensinde havde havt,

og jeg selv havde, trods min vakte Mistanke, Møje med at tro, at han stod i Forbindelse med Folk, der stjal Tømmer fra min Onkel.

Ganske overensstemmende med det Vink, Onkel havde ladet falde, mærkede jeg i tre Dage intet Usædvanligt; men den fjerde Dag blev jeg opmærksom paa en besynderlig Uro, der syntes at have betaget Svenden. Han spiste Lidet eller Intet ved Middagsbordet, svarede forvirret paa alle Spørgsmaal og kunde ikke engang besørge Kunderne i Butiken. Henad Eftermiddagen gik han over i Svendekammeret, og da jeg ansaa det for min Pligt at udspionere ham, lyttede jeg og hørte da, at han ladede en Pistol eller et Gevær og lagde Vaabnet under Sengen.

Nu antog jeg, at Turen var til mig at handle. Jeg skaffede mig hemmelig Nøglen til et af de Magasiner, der vendte ud til Tømmerpladsen. Derhen bragte jeg, under Foregivende af at ville skyde Strandmaager, den dobbeltløbede Bøsse, endvidere noget Brød og en Flaske Vin, der skulde tjene mig til Aftensmad; endelig stak jeg ved min Bortgang to smaa Pistoler til mig, som Onkel havde hængende i sit Sovekammer ovenover sin Pengekasse. Da det begyndte at mørkne, blev jeg nede i Haven, indtil Porten, der førte fra Gaarden til Tømmerpladsen, var lukket, og gik saa op og skjulte mig i Magasinet.

Aftenen var stille. Igjennem den paa Klem staaende Dør kunde jeg høre Oldenborrene summe og Søen hult rulle mod Stranden. Da det var Midnat, stod Maanen op, og Tømmerpladsen blev lys; over enkelte Partier af den kastede Lægte- og Brædestablerne deres underlige, uhyggelige Skygger.

Klokken blev Et, og jeg begyndte at blive søvnig; da hørte jeg en sagte Larm, der gjorde mig aarvaagen. I den Bygning, der skilte Gaarden fra Tømmerpladsen, og som brugtes til Oplag af Salt og Tjære, aabnedes en Luge, og ud af denne svang sig — min Onkels Svend. Han var formodentlig steget ind gjennem en af de Luger, der vendte til Gaarden, og var ved Hjælp af en Tjæretønde naaet højt nok til at kunne svinge sig ud igjen paa den anden Side. Forsigtig stablede han endel Brænde sammen nedenfor Lugen for at sikre sig et hurtigt Tilbagetog.

Derpaa gik han, idet han ligesom instinktmæssig stadig søgte Skyggen, hen til den Side af Tømmerpladsen, der vendte ud til Naboens Vænge, og blev en Tidlang staaende der ganske stille. Imidlertid vendte jeg Piben af min Bøsse henimod ham, for, naar jeg anraabte ham, at se truende ud, og gjorde mine to Pistoler færdige; tog ogsaa, ærlig talt, en Slurk af Vinflasken for at styrke mit Mod.

Lidt efter hørte jeg en sagte Hvisken, hvorpaa jeg saa et Brædt i Plankeværket blive skudt ud, og — en ung Pige steg gjennem Aabningen ind paa Pladsen.

I dette Øjeblik paakom mig en Følelse af Skamfuldhed: Der sad jeg med en dobbeltløbet Bøsse, det ene Løb ladet med Kugle, det andet med Hagl, to skarpladte Pistoler og en Flaske Vin, som jeg næsten havde tømt for at holde Modet oprejst. Og den frygtelige Fjende, imod hvem jeg saaledes var væbnet lige indtil Tænderne, var ingen Anden end den blide Gud Amor.

Nu begreb jeg meget godt den stakkels Fyrs Uro — i en Alder af atten Aar har man Sympathi med Sligt. Ogsaa det, at der netop hver fjerde Nat var Larm, begreb jeg; det var formodenlig den en for alle Gange, i Mangel af Korrespondance, aftalte Mødetid.

Det Eneste, jeg kunde have imod det Hele, var, at jeg ikke selv var i Svendens Sted; thi jeg kjendte meget godt den unge Pige; det var Hattemager Petersens Datter, vor smukke Naboerske. Sidste Vinter havde jeg danset med hende paa Borgerballet, og der laa dengang i det dunkle, blaa Øje en ungdommelig Sorgløshed og derhos en næsten bakkantisk Glæde over Dansens Hvirvel, som bragte mit Hjerte til at banke hurtigere.

Det elskende Par var imidlertid gaaet tæt forbi mig og forsvandt i et af Lysthusene i Haven. Jeg stirrede i nogen Tid op til Maanen og faldt saa i Søvn paa mit haarde og ensomme Leje.

Næste Dag pintes jeg svarlig af den Hemmelighed, jeg bar paa. Jeg smilte flere Gange saa skjelmsk som mulig til Hansen, hostede og sagde: Hm! hm! men han syntes aldeles ikke at mærke det og bevarede en urokkelig Alvor.

Det gjorde et underligt Indtryk paa mig, at min Fortrolighed saaledes blev tilbagevist. Hemmeligheden, der

nylig havde forekommet mig saa smilende og munter, blev alvorlig og mørk; min Moralitet oprørtes pludselig over Forholdet mellem de to unge Mennesker, og jeg sagde til mig selv, at det var min Pligt at fortælle, hvad jeg vidste. Men hvergang jeg saaledes havde bevist for mig selv, at Tavshed vilde være en Fejl, baade imod Sædeligheden og imod selve det unge Par, der ilede Fordærvelsen imøde, paakom mig en Følelse af, at mit Bevis dog ikke duede, at jeg var en Forræder, naar jeg talte.

Hemmeligheden begyndte at pine mig, jeg led ved at bære paa den; saaledes maa Kong Midas's Barber have været tilmode, da han havde opdaget, at hans Herre havde Æselsører. Jeg tror, jeg var blevet syg, hvis ikke Skjæbnen havde forbarmet sig over mig.

Et Par Dage efter gik jeg en Morgen nede paa Tømmerpladsen frem og tilbage foran det løse Brædt. Det var min eneste Fortrolige, jeg havde fattet en Slags Kjærlighed til dette Brædt og tilbragte en stor Del af Dagen i dets Nærhed. Pludselig saa jeg min Onkel komme nede fra Stranden. Han bar en Træsko i Haanden og gik usædvanlig hurtig; jeg kunde ved første Øjekast se, at der var Noget i Vejen.

„Nu har jeg Tyven!“ raabte han, da han fik Øje paa mig.

„Hvilken Tyv, Onkel?“

„En af dem, der stjæle mit Tømmer — her har jeg Beviset!“

Med disse Ord løftede han Træskoen i Vejret og rystede den med truende Triumf.

„Jeg skal gjøre kort Proces!“ vedblev Onkel; „alle mine Folk skal i Forhør, og Ole Jensen skal strax arresteres.“

„Men, Onkel, hvad har De da opdaget?“

„Jeg har opdaget, hvem der var her paa Pladsen forleden Nat! Jeg har gaaet og lirket og passet paa og set alle mine Folk stift i Ansigtet; men jeg kunde ikke opdage Noget. Ligesom jeg laa inat, faldt det mig ind, at Tyvene vist vare retirerede ud over den lille Plet, der ved Lavvande er aaben mellem Stakitet og Stranden, og at man mulig kunde finde Spor inde i Vænget. Jeg kunde ikke sove af Længsel efter Daggryet. Nu har jeg været der — rigtig, der var Spor, og en halv Snes Skridt hinsides

Stakitet fandt jeg denne Træsko, der passer i Sporet. Og over Vristen er udskaaret O. J.s. Det er Røgteren Ole Jensen; han har O. J.s. syet med rødt Garn paa sine lange Strømper. Han skal strax til Byfogden!"

Nu havde jeg en Grund til ikke at tie længer: En Uskyldig blev mistænkt, han burde ikke forhøres og arresteres, for at de Skyldige kunde gaa fri! Jeg sagde:

„Onkel, naar De vil give mig Deres Ord paa, at De ikke vil blive hidsig, saa skal jeg fortælle Dem Alt."

„Du?" udbrød Onkel med slet dulgt Fortrydelse over, at jeg mulig havde opdaget Mere end han.

„Ja, Onkel; men giv mig Deres Haand paa, at De ikke vil være for streng; De vil faa en underlig Historie at høre."

Onkels Nysgjerrighed var vakt, og han gav mig sit Ord. Jeg fortalte ham hin Nats Begivenhed.

„Det var som Pokker!" sagde Onkel og kastede Træskoen; „den Gavtyv! .... Fulgte Du efter dem ned i Haven?"

„Nej, Onkel," svarede jeg og slog Øjnene ned.

Han gav sig til at gaa frem og tilbage med Hænderne paa Ryggen, og jeg troede, at han tænkte paa, hvad han skulde foretage i Sagen; men pludselig standsede han foran mig og sagde: „Ludvig, det er vist Noget, Du selv har lavet. Saadant Noget kan ikke foregaa i mit Hus."

„De kan jo faa det at se med Deres egne Øjne, Onkel."

„Død og Pine! Kan jeg det?" raabte han og gned Hænderne.

„Ja, næste Gang de mødes, behøver De jo blot at gaa med ned i Magasinet."

„Ja, men naar mødes de, Du kloge Hoved? Hæ!"

„Det er jo hver fjerde Nat, og desuden skal jeg nok forud mærke det paa Hansen."

„Hm, ja, saa gjør det; men vær nu bare forsigtig og lad ikke Munden løbe. — For jeg vil have Syn for Sagn," tilføjede han med streng Tone, „og saa skal Hansen ske Allandsens Ulykker."

Det var til ingen Nytte, at min værdige Onkel forstilte sig for mig; jeg mærkede godt, at han i Grunden havde en inderlig Fornøjelse af Historien.

De to følgende Dage søgte han forgæves at unddrage sig det Fortrolighedsforhold, der var opstaaet imellem os, og som efter hans Begreber var upassende for en Onkel. Naar han tiltalte mig, var Tonen i Begyndelsen haard og uvenlig; men lidt efter lidt blev den sagtere og blødere, da Samtalen uvilkaarlig bevægede sig hen imod vor Hemmelighed og endte med, at Onkel vilde have den natlige Scene endnu mere detailleret. Saa greb han sig pludselig i det og sagde strengt: „Jeg taler kun til Dig derom for at paalægge Dig, at Du ikke sladrer. Husk paa, at det gjælder en ung Piges Rygte; slige Ting er ikke at spøge med.“

Den fjerde Aften kom endelig, og Onkel og jeg begave os ned i Magasinet. Og da vi sad der i Mørke, Onkel paa en Bunke Hamp og jeg paa en Kaffesæk, da forsvandt de sidste Glimt af Onkels Værdighed, og han sagde Ord som disse: „Stik Dit Hoved ud og se, om Tøsen kommer“ .... „Er hun der?“ ..., „Luk Lugen bedre op, lad mig faa mit ud!“ .... „Nej, se, hvor han tager hende om Livet — Fanden gale i det, at jeg er saadan en gammel Knark, som jeg er!“

„Skal vi gaa efter dem, Onkel?“ spurgte jeg, da det elskende Par var forsvundet i Haven.

„Nej, den Djævel gaar jo med ladte Pistoler — det er ogsaa en forbandet Skik her i Huset med den Skydning. Jeg vil lade alle Bøsser og Skyderedskaber tage fra Svendene, ellers gaa de tilsidst i Butiken og veje Sukker af med ladte Pistoler i Beltet. Lad os nu gaa op.“

Da vi stode udenfor, i det klare Maaneskin, erindrede Onkel formodenlig igjen sin Værdighed og angrede, at han i Mørket havde glemt den; han sagde: „Nu har jeg nok af de Narrestreger! Imorgen skal jeg snakke alvorlig med Hansen; en saadan Umoralitet vil jeg ikke taale i mit Hus. Gaa nu ind iseng.“

Jeg gik tilsengs og sov rolig; thi jeg vidste meget godt, at trods Onkels Ord kunde de to Elskendes Sag nu ikke være i bedre Hænder.

Efter nogle Timers Søvn blev jeg pludselig vækket af vor gamle Husjomfru, der stod og trak i min Arm og raabte mit Navn.

„Hvad er der i Vejen?“ skreg jeg.

„Han skal strax over til sin Onkel.“

„Til Onkel? Er han allerede oppe?“

„Allerede, siger Han? Saa ved Han nok ikke, hvad der er sket med Hansen?“

„Med Hansen?“

„Ja, med Hansen!“ sagde Husjomfruen og gottede sig en Stund over min forventningsfulde Mine. „Hans Onkel kom over i Svendekammerret Kl. 5 for at kalde paa Hansen, og saa svarede Hansen: Gaa ad Helvede til! og vendte sig om paa den anden Side og havde ikke engang Dyne paa sig. Men Hansen maa da have været fuld, eller ogsaa har han ikke faaet udsovet.“

„Ja, det er rimeligt nok. — Men hvad sagde Onkel?“

„Ja, hvad han sagde? Han tav som en Mur og gik ud af Kammeret; men vi kan da nok begribe, at det ikke bliver derved. — Det gjør mig saa ondt for stakkels Hansen,“ vedblev Husjomfruen og tørrede Øjnene med Forklædet; „han har dog ellers været et honnet og skikkeligt Menneske, og nu skulde han komme i den Ulykke!“

„Aa, det bliver vel nok godt.“

„Jo vist! Sige: Gaa ad Helvede til! til Husbond og vende ham — jeg havde nær sagt et slemt Ord. Men skynd han sig nu op, og læg Han et godt Ord ind for Hansen hos Hans Onkel og Tante .... Aa, bed for Hansen hos Hans Tante, hører Han det, lille Ludvig!“

„Ja, Jomfru Grethe, det skal jeg nok! Men lad mig nu bare komme i Klæderne.“

Da jeg kom gjennem Butiken, gik Butikfolkene med nedslagne Øjne; det var, som om der var Torden i Luften og de frygtede for uforvarende at se Lynet.

Paa Kontoret sad Onkel i den gamle, læderbetrukne Lænestol, og han havde et Ansigt saa majestætisk, som om han var Pluto og skulde dømme i Underverdenen. Bogholderen sad ved Vinduet og skar Penne; hans Ansigt var ligesaa flegmatisk som ellers; men, naar han skulde skære Splinten af, saa jeg, at hans Haand rystede.

Efter en lang Pavse sagde Onkel: „Du skal være Vidne her tilligemed Thanning. Gaa ud og hent Hansen.“

Og medens han talte, vendte han Ansigtet imod Vinduet for ikke at se paa mig og tabe noget af sin Majestæt.

Jeg gik ud i Gaarden for at søge efter Hansen. Han var nede paa Tømmerpladsen, og idet jeg fik Øje paa ham, var han ifærd med at banke en af Butiksdrengene; derpaa gav han sig til at afhugge Stangjern for en Bonde, og han slog saa haardt, at Jernet brast ved det første Slag.

Jeg nærmede mig ham og sagde: „Hansen, jeg skulde bede Dem komme op til Onkel."

Hansens blege Ansigt blev endnu blegere; men uden at sige et Ord tog han sit Forklæde af og fulgte mig.

Da vi vare gaaede lidt, spurgte han: „Er Husbond meget vred?"

„Nej, det kunde jeg ikke mærke."

„Ja, jeg kjender nok Husbond — blot han ikke lægger Haand paa mig."

„Det gjør han ikke, Hansen! Vær kun rolig for det!"

Vi kom op i Kontoret. Hansen sagde ærbødig: „God Morgen!"; men Onkel svarede ikke og saa mod Vinduet. Uden at vende sig om sagde han til Bogholderen: „Thanning! Sig den Karl, hvad jeg har paalagt Dig."

Bogholderen rømmede sig flere Gange, inden han fik følgende Ord frem: „Hansen! Det gjør mig ondt .... Men Du har fornærmet Husbond .... Jeg har Ordre at sige Dig, at Du øjeblikkelig skal forlade Huset .... Her er Din Løn."

Ved de sidste Ord skød Bogholderen en lille Bunke Penge hen til Hansen, tog sit Lommetørklæde frem og pudsede sin Næse.

„Husbond!" sagde Hansen med bævende Ansigt, „jag mig ikke bort i Utide. Jeg kjendte ikke Husbond, ellers havde jeg før bidt Tungen af mig end sagt, hvad jeg sagde."

„Det kan være det Samme," svarede Onkel barsk; „nu kan jeg ikke bruge Ham i min Tjeneste."

„Lad mig blot blive de tre Maaneder til Skiftetid," sagde Hansen bønfaldende; „Husbond er jo ellers en god Mand."

„Nej, det bliver, som Han har hørt!" sagde Onkel uden at vende Blikket fra Vinduet.

„Lad mig da blot blive fire Dage!" bad Hansen næsten

grædende; „Husbond ved ikke, hvor ulykkelig De gjør mig.“

Onkel svarede: „Det vil jeg først spørge om. Det kommer an paa Hattemager Petersen.“

„Paa Hattemager Petersen?“ raabte Hansen med et Ansigt, hvorpaa Overraskelse og Samvittighedsangst stod skrevet.

„Ja, paa Hattemager Petersen,“ sagde Onkel; „Ludvig, sig Du til en af Drengene, at han skal gaa ind og hilse Hattemager Petersen fra mig og bede, om han ikke vil være saa god at se ind til mig strax tilligemed sin Datter. Sig saa til Din Tante, om hun vil lade min Frokost bringe herop.“

Det varede en god Stund, inden Hattemager Petersen kom med sin Datter; Onkel spiste i Magelighed sit Smørrebrød; Bogholderen spidsede Penne og saa nu og da paa Onkel som for at læse Opløsningen af denne Gaade paa hans Ansigt; Hansen stod ubevægelig med blege Kinder og blaa Læber. Havde han fortjent nogen Straf, saa led han den rigelig.

Endelig kom Hattemager Petersen med sin Datter, der næsten var i samme Tilstand som Hansen. Og da hun nu tilmed saa Hansen staa der, vaklede hun og sank ned paa en Stol.

„God Morgen, Nabo!“ sagde Onkel; „vær saa god at sidde ned. — Undskyld, at jeg har ulejliget Dem; men det er i en Sag, som stærkt angaar Dem. Den angaar ogsaa Dem, lille Jomfru — De ved kanske, hvad det er?“

Lotte var ikke istand til at svare. Jeg følte Blodet stige mig til Hovedet; thi jeg begyndte at blive angst for, at Onkel nu vilde sige Alt.

Onkel vedblev: „Kort og godt, Nabo! der staar min Svend Hansen; han skal jages bort idag — vil De give ham Deres Datter til Kone?“

Hattemager Petersen var en Holstener og meget hidsig; han sprang op og raabte: „Gifte min Datter til den Landstreicher! Har jeg Penge til at etablere ham mit? Naar Kribben er tom, bid's Pferderne. Kom, Lottchen, lass uns gehen!“

„Bi lidt, Nabo; det er ogsaa min Mening. Men, naar jeg

etablerer ham i Bisserup og giver ham Opsynet med mine Magasiner — kan det saa ikke lade sig gjøre?"

„Das ist was anders!" sagde Hattemager Petersen, og hans Ansigt forandrede sig, som naar der pludselig bringes Lys ind i et mørkt Værelse.

Lotte var sprunget op og havde kastet sig paa Knæ foran Onkel og kyssede hans Haand; Hansen stod et Øjeblik som maalløs, derpaa sprang han til, greb Onkels anden Haand og kyssede den.

Onkel saa igjen mod Vinduet, som om han søgte efter sin majestætiske Værdighed, men ikke kunde finde den; Bogholderen havde igjen travlt med Lommetørklædet.

„Lad det nu være godt, Børn," sagde endelig Onkel; „lad os gaa ind til min Kone og drikke et Glas paa Forlovelsen. Paa Søndag kan der blive lyst for Jer."

„Hat's denn so 'ne Eile?" spurgte Hattemager Petersen.

„Ja," sagde Onkel og kneb Lotte i Kinden, „en god Gjerning skal man ikke opsætte."

Da de Forlovedes Skaal var drukken, sagde Onkel: „Hansen, Du er nu ude af min Tjeneste. Jeg har kun een Forretning, som Du endnu maa besørge."

„Gjerne, Husbond!" sagde Hansen og rejste sig hurtig.

„Kom med," sagde Onkel, „og tag Din Kjæreste med."

Jeg mente at have en Ret til at gjøre dem Selskab og fulgte efter dem.

Onkel førte dem ned paa Tømmerpladsen; da han kom til det løse Brædt, stansede han og sagde: „Slaa mig det Brædt fast med et Par Firtommersøm."

Lotte blev blussende rød; Hansen stammede: „Husbond, hvordan har De faaet det at vide?"

„Af ham der," sagde Onkel og pegede paa mig; „det er Forræderen, der har beluret Jer."

Den unge Pige betænkte sig lidt, derpaa ilede hun hen til mig, tog mig om Halsen og kyssede mig.

Endnu engang glemte min Onkel sin Værdighed, og han sagde til mig: „Din Gavtyv! Jeg er Ejer, og Du faar Lejen af min Tømmerplads!"

RULLESTUEN.

Da jeg var en halv Snes Aar gammel, havde jeg engang fundet Onkels Fugleskydningskasse og deraf udtaget et Lommetørklæde fuldt af fint Krudt, hvormed jeg i Tusmørket sneg mig ned til Vænget ved Stranden for at lave Troldkærlinger. Jeg var saa forhippet paa den Glæde, jeg skulde have af mit Fyrværkeri, at jeg, efter at have lavet den første Troldkærling, ikke gav mig Tid til at bringe Krudtet i Sikkerhed — det laa ved min venstre Side, medens jeg svingede den lille sorte Tingest, der udspruttede de funklende, gulrøde Gnister. Netop som jeg med et højt Glædesskrig vilde kaste den op i Luften, hørte jeg et dumpt Knald, en brændende hed Luftstrøm foer forbi mit Ansigt, og jeg styrtede omkuld. Da jeg havde rejst mig, var det Første, jeg til min store Smerte opdagede: Lommetørklædet, der hang brændende oppe i et Træ; men jeg fik ikke Tid til lange Grublerier over, hvorledes det var kommet derop; thi i det næste Øjeblik bragte en underlig Stikken i mit venstre Ben mig til at se ned, og til min usigelige Rædsel saa jeg, at mine Benklæder brændte. Hvad vilde Tante sige! Og maaske hun saagar siger det til Onkel! .... Og Krudtet! .., , Og Fugleskydningskassen! .... Jeg gav mig til at græde af Angst, og af Smerte; thi den ulmende Ild blev hvert Øjeblik stærkere. Pludselig følte jeg mig greben i Nakken, og et Øjeblik efter var jeg i Vand helt op over Hovedet.

Det var Onkels øverste Brændevinskarl, der tilfældigvis havde været i Nærheden. Da han havde trukket mig op og overbevist sig om, at jeg ikke havde lidt synderlig

Skade, sagde han: „Men, Lodvig! hvad er det for Spiloper?" — Jeg svarede grædende, at jeg var ganske uskyldig; ligesom jeg stod allerbedst, var der kommet Noget ligesom Ild, og det havde brændt mig. — „Vil han nu lade være at lyve, Lodvig! Jeg saa jo godt, at Han futtede med Troldkærlinger." — „Kjære, rare Ole!" bad jeg; „sig ikke Noget til Tante." — „Nej," svarede Ole, „jeg skal ikke bringe Ham i Fortræd." — Men hvad skal jeg sige til Tante?" sagde jeg og begyndte igjen at græde. Ole betænkte sig lidt; derpaa sagde han: „Han kan sige, at Han faldt i Vandet, og at jeg trak Ham op." — „Ja, men Ole, jeg tør heller ikke falde i Vandet." — Ole betænkte sig igjen: „Saa sig da, at jeg kom til at skubbe Ham i Vandet." — „Ja, men Ole, saa faar Du saa mange Skænd." — „Det kan være det Samme," svarede Ole; „Han maa gjerne sige det, naar Han vil love mig, at Han ikke tiere vil gaa og futte med Krudt."

Det Offer, Ole bragte mig, syntes mig at være det største, det ene Menneske kunde bringe det andet. Jeg vidste fra den Tid af ikke alt det Gode, jeg skulde gjøre ham; jeg var altid hos ham i Brænderiet, gik Ærinder for ham, tappede Øl til ham, naar han var tørstig, og om Søndagen bragte jeg min Kage fra Middagsbordet ud til ham. Ole var ikke meget pæn og sagde ikke: „Det er næsten en Skam". Han spiste min Kage til den sidste Bid, tørrede sig med Bagen af Haanden om Munden, med en Mine, som om han kunde spise mere, og spurgte derpaa: „Det var dog vel Hans egen Kage, Lodvig? Han har da ikke knebet den fra sin Tante?"

Engang gav jeg ham dog ogsaa et væsenligere Bevis paa min Hengivenhed. Jeg kom ud i Brænderiet, og da laa han og en anden Karl under en Bænk og sloges. Ole var meget stærk; men den Anden var kommen bagfra og havde spændt Ben for ham og holdt ham nu i Struben. Da jeg saa Ole ligge der, ganske blaa i Ansigtet, blev jeg næsten ude af mig selv; jeg løb til og tog Træskoen af et af de fire Ben, der sprællede under Bænken, og slog med den jernbeslaaede Hæl den anden Karl saa haardt og saa gjentagende i Hovedet, at der kom Blod. Han lod Ole fare og sprang op for at slaa mig; men ligesaa hur-

tig kom Ole op, fik fat i ham og satte ham paa Hovedet i en Svalebøtte.

Siden den Tid var vort Venskab gjensidigt, og han kunde ligesaa lidt undvære mig som jeg ham. Naar der ikke var strengt Arbejde i Brænderiet, klippede han Kort ud til mig eller støbte Bly til mine Flitsbuekugler nede i Fyrgraven eller løb og legede Tagfat med mig omkring Mæskekarrene. Om Søndag Eftermiddag tog han mig med paa den eneste Spadseretur, han foretog, nemlig ned i Vænget ved Stranden. Der satte han sig paa en Sten og stirrede op i Luften; han sagde, at han kunde saa godt lide at sidde saadan og høre Vandet slaa imod Stranden. Naar han havde siddet saadan en Stund ganske stille, gik han op i sit Kammer og pyntede sig, og saa stillede vi os i Gaardens Port. Der stode vi da, han med Hat paa, i rød Vest, med de smaa Sølvknapper knappede helt op til Halsen, mørkeblaa Frakke, med tre eller fire Uhre i Lommerne og lige saa mange Uhrkjæder hængende ud, med en sølvbeslaaet Merskumspibe stikkende op af Baglommen og en i Haanden. Thi den første Brændevinskarl hos Onkel havde en stor Løn og mange Sportler; Onkel plejede at sige, at hans første Brændevinskarl tjente Mere end han.

Naar vi havde staaet en halv Times Tid og hilst paa Byens Piger, der gik forbi, og som alle saa venlig til den smukke Ole, gik han tilbage til sit Kammer, klædte sig i sine daglige Klæder og syslede derpaa lidt i Brænderiet, hvis der ikke var Rullestue den Aften; thi saa begav han sig fra Porten derhen i sin fulde Stads.

Rullestuen var et stort, firkantet Værelse, der laa bagved Mælkekamret. Gulvet var af Ler, og Møblementet bestod af Rullen og et stort Fyrretræsbord. Til Vinduer tjente to smaa Huller, som Pigerne om Vinteren tilstoppede med Klude; derfor tændtes paa Festaftnerne den store Tranlampe med dobbelt Blus, der hang midt over Rullen.

Jeg havde altid havt en Slags Frygt for denne Stue; thi dels var den saa mørk og laa ved Enden af en lang, mørk Gang, dels havde jeg engang hørt en Historie om den, der ikke talte til dens Fordel. Jeg sad en Vinteraften i en Krog af Skænkestuen og legede med gamle Kort; det var tidlig paa Aftenen, Stuen var tom; kun den gamle

Røgter Niels Olsen sad ved Kakkelovnen og sov. Lige med Et kom Maren, Malkepigen, ilende ind og kastede sig ned paa en Bænk; ved Larmen vaagnede Niels Olsen og spurgte: „Hvad gaar der af hende, Maren?“ — „Aa! jeg er nær ved at daane!“ svarede Maren. — Niels Olsen rettede sig af sin bøjede Stilling, saa deltagende paa hende og sagde: „Drik en Sopken, Maren.“ — „I, gamle fordrukne Svin!“ raabte Maren; „Skal jeg nu ogsaa drikke Brændevin! .... Aa, Herre Jøsses, min Frelser!“ — „Jeg tror, Satan rider Hende,“ sagde Niels Olsen; „hvad gaar der af Hende?“ — „Aa, Du Frelsens Gud! Gud lad mig aldrig høre det tiere! Niels Ol'en, da jeg nu nyssens kom ud af Mælkekammeret, hørte jeg det rulle inde i Rullestuen!“ — „Naa, saa ved jeg Besked,“ sagde Niels Olsen med dæmpet Stemme og foldede Hænder. — „Hvad ved I da,“ skreg Maren og blev kridhvid. — „Er ingen af Husets Piger syg?“ spurgte Niels Olsen. — „Jo, den lille Kirstine ligger jo syg,“ sagde Maren, og hendes Øjne udvidede sig, og hun fik et Udseende, som hendes Blod blev til Is. — „Ja, se Jer nu for om tre Dage.“ — „Hvoraf ved I det, Niels Ol'en?“ spurgte Maren og nærmede sig tæt til ham, som om hun var angst for at staa alene. — „Tjente jeg ikke i Gaarde med Birgitte?“ — „Hvem var Birgitte, Niels Ol'en?“ — „Ja, det var før hendes Tid, Maren. Birgitte var den første Malkepige, som Husbond havde, efterat han var blevet gift.“ — „Naa, og hun, Niels?“ — „Ja, dengang maatte hun og jeg rulle alene; da var vi ikke saa mange om det, som I nu er. Sidste Gang jeg rullede med hende, havde hun Feberen, og saa sagde hun: Jeg tænker, det er sidste Gang, vi rulle sammen, Niels Ol'en. — Saadant Noget maa Hun ikke sige, Birgitte, sagde jeg; om Gud vil, kan vi rulle mangen god Stok Tøj endnu. Næste Søndag stod jeg i Stalden og fyldte lige Truget for den store Tyr, vi havde dengang, og som senere blev uvan og stangede Slagter Mogensen, saa kaldte Birgitte paa mig udenfor den forreste Stald og sagde, jeg skulde komme op og rulle. Jeg gjorde mig ikke videre Tanker derom, men gik lige op i Rullestuen. Da jeg saa aabnede Døren, Maren, da saa jeg Birgitte staa lyslevende der og ganske alene trække Rullen; men der var intet

Tøj paa Rullestokkene. I Jesu Navn! sagde jeg og lukkede Døren i og gik igjen ned i Stalden. Men Onsdag Nat døde Birgitte." — „Gud fri os naadig!" sagde Maren og fik ondt. Niels Olsen rejste sig, fyldte et Halvpæleglas med Brændevin, drak noget deraf og slog det øvrige i Ansigtet paa Maren; derved kom hun til sig selv, og de lovede nu hinanden, at de ikke vilde tale om Noget til de andre Husets Folk, for at den lille Kirstine ikke skulde **faa** det at vide. Saa gik Maren igjen ind i Mælkestuen.

Det staar nu blot tilbage at fortælle, at den lille Kirstine ikke døde dengang; men desuagtet beholdt jeg min Frygt for Rullestuen og gik først derind ved Oles Haand; thi hvor skulde jeg vel have frygtet for at gaa hen, naar Ole var med mig?

Skjønt jeg ikke forstod Alt det, jeg dengang saa i Rullestuen, har det dog bevaret sig saa tydelig i min Hukommelse, som om det var igaar. Lampen med de to Blus var tændt og kastede sit stærke, rødlige Lys over de to ældste Røgtere, der trak Rullen; det var et Hoveri, som fra Arilds Tid havde paahvilet Stalden. I mattere Belysning stode alle Husets Karle, i Række langs med Væggen, og ligeoverfor dem, langs den anden Væg, stode Husets Piger og desuden Piger fra Nabolaget. Karlene talte i afbrudte Mellemrum til hinanden; men deres Ord gjaldt Pigerne, og Pigerne svarede ved at tale indbyrdes. Uden at de to Rækker saa paa hinanden, udvexlede de paa denne Maade gjensidig alle Nyheder, gave hinanden Skoser og afgjorde Trætter.

Saasnart „Herskabets Tøj" var rullet, fratraadte de to gamle Røgtere og søgte Skænkestuen, som om de vidste, at de vare overflødige ved den Scene, der nu vilde følge. Den ene efter den anden af Pigerne gik hen til Bordet, omviklede en Rullestok med Linned og lagde den under Rullen; da forlod en af Karlene Rækken og hjalp hende at rulle. Naar de vare færdige, gav Pigen Karlen Haanden og sagde Tak, idet hun nævnede hans Navn. Undertiden skete det, at to eller flere Karle sprang frem paa engang, og da kom det til en kort Kamp, inden det lykkedes en en af dem at bemægtige sig Rullen; det var især, naar en af de fremmede Piger traadte til Rullen med sin Stok.

Undertiden blev ogsaa en Karl, der vilde skynde sig frem, under Latter holdt tilbage af hele Rækken; jo ivrigere han teede sig for at komme løs, desto stærkere blev Latteren, indtil han lovede at give Ekstrakt, saa slap han. Jeg fandt Alt dette saa morsomt, at jeg spurgte Ole, om han ikke ogsaa vilde rulle. Dertil svarede Ole: „Tys, Lodvig; det er Noget, Han ikke forstaar sig paa endnu."

Da alle Pigerne vare færdige, gik en af dem ud og kaldte paa Fransine, Tantes Stuepige. Fransine var en Bondepige; men som Barn var hun kommen i Tantes Tjeneste, og havde derved faaet et kjøbstadmæssigt Udseende; hun var ikke saa rød i Ansigtet som de andre Piger og gik heller ikke med Træsko og svære, struttende Skjørter; men blandt Husfolkene var hun godt lidt, fordi hun slet ikke var stolt, hvilket Sagnet fortalte, at den forrige Stuepige havde været.

Fransine kom hurtig ind med en lille Bunke Linned, hilste mildt: „God Aften i Stuen!" og omviklede en Rullestok; derpaa lagde hun den under Rullen og lod, som om hun vilde give sig til at rulle alene. Da forlod Ole sin Plads i Rækken, uden at Nogen holdt ham tilbage, stillede sig ved Rullen og trak den for Fransine. Fransine saa ikke op, medens de rullede; men, da de vare færdige, gav hun Ole Haanden, saa venlig paa ham og sagde: „Tak, Ole!" I dette Øjeblik foer et saadant Udtryk af Glæde over Oles Ansigt, at jeg uvilkaarlig blev glad og raabte: „Jeg vil ogsaa rulle!" Marie, Kokkepigen, sagde: „Saa skulde vi nok have Bud efter den lille Emilie; men I To ere for smaa endnu dertil." Men med den lille Emilie er det en lang Historie, og den vil jeg ikke omtale nu.

Det var mod Slutningen af Sommerferien, at denne Rullestue fandt Sted, og jeg maatte rejse ind til Kjøbenhavn, i Skole, uden at være tilstede ved flere.

Da jeg i Juleferien kom tilbage, havde jeg en stor Glæde: Min Fætter Anton var i Besøg hos Onkel. Nu havde jeg Onkel, Tante, Ole, hele Huset og desuden Fætter Anton — jeg vidste ikke, hvorledes jeg skulde dele mig imellem dem, jeg havde næsten Mere at holde af, end jeg kunde overkomme.

Anton Falsen var den, jeg blandt alle Mennesker helst

ønskede at komme til at ligne, naar jeg blev stor. Han var rigtignok Kjøbmand — det vil sige: han bestyrede sin Faders Handel — og jeg skulde være Student; men han lignede aldeles ikke de andre Handelsfuldmægtige eller Kjøbmandssvende. Han forstod Alting, kunde synge, danse, spille Komedie, tale efter andre Mennesker og efterligne deres Miner; om man var nok saa sørgmodig, kom man til at le, naar han begyndte, og saa havde han et underligt, ubeskriveligt Smil, som om Alt, hvad han gjorde, var den største Ubetydelighed. Jeg havde engang hørt hans Fader sige om ham: „Anton er en Vildkat og bruger mig for mange Penge; men han kommer nok igjennem Verden, for han er en lystig Fyr og godt lidt af alle Mennesker, især af Fruentimmerne.“ Og jeg kan tydelig huske, at det især for denne Ytrings Skyld, at jeg saa gjerne vilde ligne Anton, naar jeg blev stor.

I Førstningen var jeg bestandig om Anton og forsømte ganske Ole og Brænderiet; men efter nogen Tids Forløb slog Samvittigheden mig, og jeg forlod min Fætter for at være hos Ole. Det forekom mig, at han ikke var saa mild og venlig som ellers, og da jeg troede, at det var af Fortrydelighed over, at jeg havde forsømt ham, søgte jeg at gjøre det godt igjen ved fordoblet Opmærksomhed. Men det hjalp ikke paa Ole; undertiden kunde han være venlig, men Øjeblikket efter blev han bister og sagde, at jeg skulde gaa fra ham. Engang, som jeg stod allerbedst ved Siden af ham, puffede han til mig, saa jeg faldt, idet han sagde: „Han ser ligesaa lumsk ud som Hans Fætter.“ Da jeg gav mig til at græde, tog han mig paa sine Arme og kjærtegnede mig og bad mig om Forladelse og lovede mig Alt, hvad jeg vilde forlange, naar bare jeg vilde tie stille og ikke sige Noget oppe i Stuen.

Om Søndagen bragte jeg ham efter gammel Skik min Kage; han sad nede i Fyrgraven, da jeg kom med den. „Nej, Lodvig,“ sagde han, „jeg vil ikke have Kage; giv Han den heller til sin Fætter.“ — „Hvorfor skal jeg give ham den?“ spurgte jeg; „han har jo faaet ved Bordet.“ — „Giv ham den kun,“ sagde Ole; „lad ham kun faa det med!“ Oles Stemme var saa sørgmodig, at jeg var nær ved at græde; jeg spurgte: „Ole, er Du vred paa mig?“

— „Paa Ham, stakkels Dreng?“ sagde Ole og gav sig ivrig til at fyre under Kjedlen.

Samme Aften var der Rullestue, og jeg fulgte med Ole derover. Det gik hele Tiden til ligesom sidst; men, da der var sendt Bud efter Fransine, kom hun ikke saa hurtig som dengang og sagde ikke saa venlig: God Aften i Stuen! Alle de Andre tav, da hun kom ind, og medens hun viklede Tøjet om Stokken, kunde man næsten høre de Tilstedeværende drage Aande. Da hun stod ved Rullen, varede det en lille Stund, inden Nogen bød sig til at hjælpe hende; men endelig traadte Ole frem af Rækken ligesom forrige Gang. Han greb i Hanken, og ved det første Ryk trak han den store Rulle saa stærkt til sig, at den væltede over og blev hængende. Fransine kastede Stokken paa Gulvet og ilede ud af Stuen.

Ole gik med nogle af Karlene over i Butiken og forlangte „Extrakt rundt“ og var usædvanlig lystig; men efter kort Tids Forløb blev han tavs og stillede sig hen i Butikdøren.

Som han stod der, kom min Fætter fra Gaden. Paa Tærskelen rystede han Sneen af sin Chenille og vilde derpaa fortsætte Vejen i Retning mod Dagligstuen; men netop paa denne Side af Døren stod Ole. Anton kunde være gaaet uden om ham; men, da han havde kastet et Blik paa Ole, sagde han: „Gaa af Vejen!“

Ole lod, som han ikke hørte det, og blev staaende; de andre Karle trængte sig sammen i Klynge henne ved Disken.

„Hørte Han ikke, jeg sagde, Han skulde gaa af Vejen?“ raabte min Fætter.

Ole lænede sig mod Dørstolpen og svarede: „Der har altid, lige til i Aften, været Plads til To i Husbonds Dør.“

En af Karlene fnisede; de andre trak sig endnu tættere sammen.

„Af Vejen, Knægt!“ raabte min Fætter hæftig; „eller jeg skal lette Ham!“

Ole svarede: „Det var bedst, Han lettede sig selv.“

Min Fætter blev ude af sig selv: „Vil Din Slyngel gjøre Nar af mig?“ skreg han og greb Ole i Brystet. Men Ole

stod som groet ned i Gulvet; han sagde blot: „Tag sine Hænder bort!“

Jeg kjendte Ole, og jeg begyndte at ryste ved den Tone, hvori han talte.

„Tag sine Hænder bort!“ sagde Ole endnu engang.

„Din Slubbert! jeg skal lære Dig!“ skreg min Fætter og slog Ole i Ansigtet. Men næsten paa samme Tid som jeg hørte Klasket, saa jeg min Fætter flyve gjennem hele Butikens Længde og tørne imod Disken; han blev staaende et Øjeblik og snappede efter Vejret, derpaa sank han i Knæ.

Alle Tilstedeværende stode som forstenede.

Ole stirrede i nogle Øjeblikke hen for sig; derpaa sagde han: „Nu kan jeg ligesaa godt gjøre en Ulykke!“ og foer med lange Skridt hen til Dagligstuedøren, stødte den op og ilede gjennem Stuen ud i Køkkenet; jeg højt skrigende bagefter ham. I Køkkenet stod Fransine; Ole greb hende med den venstre Haand om Armen, saa hun sank i Knæ, den højre Haand udstrakte han efter Køkkenøxen, der hang paa Væggen. Fransine udstødte et Hyl, jeg klyngede mig skrigende til hans Arm for at holde den tilbage. Pigerne ilede til fra Pigekamret, Tante kom ud fra Sovekammeret, Onkel, der hørte Larmen ovre i Kontoret, kom ogsaa til; min Fætter haltede ind, han holdt et blodigt Lommetørklæde i Haanden. Ved Synet af Tante og Onkel slap Ole Fransine og blev staaende ubevægelig med bøjet Hoved; Fransine satte sig paa Huggeblokken og skjulte Ansigtet i sit Forklæde.

„Hvad er her paafærde?“ spurgte Onkel og saa sig om. „Hvad bløder Du af?“ spurgte han Anton.

„Det er Deres Brændevinskarl, der har slaaet mig,“ svarede min Fætter.

„Og han bryder ind i min Stue og mit Køkken og overfalder mine Tjenestepiger!“ raabte Tante.

„Ole, hvad er det?“ sagde Onkel; „Du er jo ellers en skikkelig Karl. Der maa Nogen have gjort Dig Fortræd. Hvad er der i Vejen, Ole?“

Ole greb Onkels Haand uden at se op, kyssede den og sagde: „Gud velsigne Husbond. Men jeg vil helst rejse.“

„Hvad, vil Du skifte i Utide, Ole?“

„Ja, det var Ret!“ raabte Tante, der var krænket paa det ømfindtligste; „lad os bede ham om at blive!“

„Jeg vil gjerne betale Husbond et Fjerdingaars Løn,“ sagde Ole.

„Hvad? Fjerdingaarsløn? Tror Du, jeg bryder mig om Din Løn? For mig kan Du rejse — jeg havde nær sagt Noget! Saa faar jeg Ro i Huset.“ — Med disse Ord vendte Onkel sig fortrydelig bort; men, idet han gik forbi Anton, sagde han med dæmpet Stemme: „Du er en slem Dreng! Det er bestemt Dig, der har været paa Spil!“

Anton fulgte med Onkel ud af Køkkenet og sagde Noget, som jeg ikke kunde høre.

„Pak Han sig nu!“ sagde Tante til Ole; „og kom Du ind med mig, Fransine.“

Da Ole kom ned i Borgestuen, vidste alle Karlene allerede, hvad der var foregaaet. De vare meget højrøstede; men da Ole kom ind, blev der ganske stille. Efter en Pavse sagde en af dem:

„Hvor vil Du have Dit Tøj bragt hen, Ole? Vi Karle skal nok besørge det for Dig.“

Ole nævnede Stedet.

Den anden Karl vedblev: „Du behøver ikke at pakke det ind; vi Karle skal nok besørge det, og der skal ikke komme til at mangle en Trevl.“

„Det ved jeg nok,“ sagde Ole; „jeg tænker ogsaa, I kan give mig det Skudsmaal, at jeg ikke er slem at tjene i Gaarde med.“

„Det kan vi,“ sagde den anden Karl.

„Saa siger jeg Jer Farvel,“ sagde Ole, „og Tak for dengang.“

„Nej, vi følge Dig paa Vej,“ sagde Ordføreren; „men nu skal jeg kalde paa Pigerne.“

Alle Pigerne, med Undtagelse af Fransine, kom ind og toge Afsked med Ole.

Derpaa gik Ole ud af Døren, og alle Karlene fulgte ham i sluttet Hob over Gaarden til Porten; der bleve de staaende og saa efter ham.

„Skal vi ikke gi'e ham et Hurra?“ sagde han, der hele Tiden havde ført Ordet. — „Lykke paa Vejen, Ole Hansen!“

Ole vendte sig om nede i Gaden og nikkede; alle Karlene toge de røde Huer af og raabte et vældigt Hurra. I næste Øjeblik var Ole ude af Syne, og Karlene gik tavse tilbage til deres Dont.

Men fra den Tid af var der Ingen, som vilde rulle for Fransine.

ONKEL OG HANS HUS.

En Sommeraften Kl. 11, Aar 1773, stod den gamle Ludvig Falsen op af sin Seng, aabnede en af Vinduesskodderne og stak Hovedet ud for at se, hvad det var for et Spektakel, der blev holdt udenfor hans Hus. Han opdagede da sin nittenaarige, yngste Søn, Johan, i et voldsomt Slagsmaal med fire eller fem Butiksvende, som efter nogle Minuters Forløb vare enten gjorte udygtige til Kamp eller af andre Grunde forsvundne fra Valpladsen. Den unge Sejrherre nærmede sig den Skodde, der listig var holdt paa Klem tilligemed Vinduet, og sprang ind deraf, men følte sig i samme Øjeblik til sin store Overraskelse sat udenfor igjen, hvorpaa følgende Ord løde til ham: „Saa det er derfor, at Din fordømte Knægt ligger og snuer til langt op ad Dagen! Og saa tror Du, at Du kan snige Dig ind i Din Faders Hus og vise Tyvene Vej! Rejs Fanden i Vold og kom aldrig mere for mine Øjne, nederdrægtige, opløbne Døgenigt, som Du er!“

Efter disse Ord trak Faderens Nathue sig tilbage, og Vindue og Skodde blev slaaet til. Overvældet af Skamfuldhed og Ærgrelse stod Johan i nogen Tid ubevægelig paa det Sted, der for faa Minuter siden havde været Vidne til hans Sejr. „Det var dog ogsaa forbandet, at den Gamle skulde vaagne!“ sagde han endelig halv højt og gik bort for at søge sig et Natteleje hos en af sine Kammerater.

Den næste Dag modtog Johan fra den uforsonlige „Gamle“ sin Mødrenearv, en Sum paa nogle hundrede Rigsdaler, og drog dermed bort til en nærliggende Søkjøbstad, hvor han etablerede sig.

Der var ingen gammel Brumbasse, som lukkede ham ude, der behøvede han ikke at lade Vindue og Skodde staa paa Klem, han havde Nøglen med og lukkede sig ordenlig ind ad sin egen Gadedør.

Efter nogle Maaneders Forløb sagde hans Svend en Dag til ham: „Husbond, paa Løverdag er Vexlen forfaldet.“ — „Hvilken Vexel, Hendrik?“ — „Den store Vexel paa 900 Kurantmark, som vi udstedte til Lybækeren.“ — „Er den det, Hendrik?“ — Og efter disse Ord lagde Johan Hænderne paa Ryggen og spadserede fløjtende op og ned indenfor Disken. Svenden gav sig imidlertid ifærd med at lægge nogle Stykker Kattun sammen.

„Hendrik,“ sagde endelig Johan, „jeg maa se at lave Penge!“ — „Gud velsigne Husbond!“ sagde Svenden og lod Kattunet ligge; „det er et forstandigt Ord.“ — Ny Pavse; Johan spekulerede paany. Pludselig lod det til, at han fik en glimrende Tanke, han raabte: „Hendrik! I Overmorgen er det Hjembæk Kildemarked! Jeg har dog endnu nogle Varer at sælge. Spring Du ud til Jens Vognmand og spørg, om han kan kjøre for mig endnu i Aften.“

Svenden tog sit Forklæde af, greb sin Kaskjet og skyndte sig ud til Jens Vognmand. Om Aftenen kjørte Johan med et lille Læs Varer ud af Byens Port til Hjembæk Kildemarked.

Hvad der her tildrog sig, har jeg fra min salig Farbro'er — altsaa ligeledes Broder til Onkel Johan — der tidt omtalte hin Nats Begivenheder. Min Farbro'er tjente dengang i Kjøbenhavn og var af sin Principal sendt til dette Marked med et Læs Kramvarer. Saasnart Johan ankom, stimlede en Mængde Markedskræmmere om ham: „Er Du der, Johan Falsen? Naa, det kan jeg lide! Hvordan har Du det, gamle Dreng? Vi skal have os et ordenligt Slag i Aften, hvad Johan?“ — saaledes lød det imellem hinanden. Johan fik næppe Tid til at hilse paa sin Broder og overdrage ham Omsorgen for sit Markedstelt, saa fulgte han strax Sværmen.

Sildig om Aftenen opsøgte Broderen ham i den Kippe, hvor „Slaget“ holdtes. Johan sad der med blussende Kinder i en Sky af Tobaksrøg og Punschedamp; han havde allerede tabt sine rede Penge, og de spillede nu

om Markedslæsset. „Johan, kom og gaa med!“ sagde hans Broder til ham, „hold op, medens det er Tid!“ — „Sludder!“ sagde Johan, „pas Du Dig selv! Er det Dine Penge?“

„Jeg kunde ikke udholde at se paa Spillet,“ plejede Farbro'er at fortælle, „og gik derfor hjem og lagde mig. Om Morgenen, da det allerede var blevet lyst, kom Nogen buldrende op ad Trappen og famlede ved alle Døre; tilsidst traadte man ind til mig. Det var Johan. Hans Ansigt var ganske opsvulmet, Øjnene laa dybt inde og brændte som Ild. „Er Du vaagen, Kristian?“ spurgte han og gik hen imod min Seng. — „Ja, jeg er, Johan; hvorledes er det gaaet Dig?“ — I Stedet for at svare raabte han: „Staa op og kald paa Jens Vognmand!“ — „Hvad vil Du Jens Vognmand? Har Du tabt hele dit Markedslæs?“ — „Tabt?“ raabte Johan med en haanlig Latter, „tabt? se her!“ Med disse Ord stak han Haanden ind paa Brystet og fremdrog en tyk Rulle Sedler og kastede den paa Bordet. Nye Ruller hentede han frem af Kjoleskøderne; af Vestelommerne pillede han Hundrededalersedler; op af Støvleskafterne, som efter den Tids Mode vare udenpaa Benklæderne, hentede han Uhre, Brystnaale, Tobaksdaaser, Ringe og andre Pretiosa. Jeg laa der ubevægelig med opspilede Øjne, indtil han raabte: „Naa, lig nu ikke der og glo! Skaf mig fat paa Jens Vognmand!“ — „Har Du vundet alle de Penge, Johan?“ spurgte jeg, idet jeg pludselig fik den ængstende Tanke, at han i en Rus skulde være kommen til dem paa anden Maade. — „Ja, gu har jeg vundet dem!“ sagde han. „Jeg ved ikke,“ tilføjede han og tog sig til Panden; „jeg ved ikke, hvordan det gik til. Jeg er nær ved at være angst, Kristian.“ Han satte sig paa Sengefjælen og vedblev: „Jeg havde sat det sidste Stykke af mit Markedslæs ind, og de sad Allesammen og lo og var saa lystige; jeg var saa arrig, at jeg kunde have myrdet dem! Da saa Kortene blev blandede, og det skulde gjælde om al min Ejendom i denne Verden og om min Sjæl og evige Salighed . . . . for det gjaldt det om, Kristian! . . . . saa faldt det mig ind, at Folk i gamle Dage havde forskrevet sig til Fanden for at faa hans Hjælp, og jeg tænkte: Bare Fanden var her! Han er jo ellers saa forslugen paa Mennesker, hvorfor

passer han da ikke paa i Aften! Mens jeg tænkte saaledes, blev Kortet trukket, og jeg vandt, og i samme Øjeblik hørte jeg ganske tydelig, at Noget stod bagved mig og grinede. Jeg blev ved at vinde, og den underlige Grinen blev ved; men jeg turde ikke vende mig om. Da jeg saa havde vundet Alt, Alt, hvad der var af Værdi ved Bordet, og de hørte op, saa løb jeg hjem, og det grinte bagved mig lige hertil Døren. Men jeg har jo ikke forskrevet mig til Fanden, fordi jeg tænkte det om ham, vel Kristian? .... O, jeg skal aldrig mere i mit Liv røre et Kort! .... Jeg vil hjem! Skaf mig fat i Jens Vognmand! Jeg er saa fortumlet, jeg ved ikke, hvor jeg skal gaa hen for at finde ham .... staa op, skynd Dig!" — Jeg fik fat i Jens Vognmand, som ikke kunde finde sig i, at Markedslæsset skulde kjøres urørt hjem, og til min Broders store Gru ytrede, at det kunde Fanden begribe. Men tilsidst fandt han sig dog i at spænde for. Da min Broder havde sat sig op, og Vognen begyndte at bevæge sig, kastede han et langt Blik udoverr Teltene og Barakkerne og raabte: „Farvel, Hjembæk! Vi To ses aldrig mere."

Der hengik ikke lang Tid efter Johans Hjemkomst, før hele Byen talte om den mærkelige Forandring, der var foregaaet med ham. Johan fandt paa sin Side, at der var foregaaet en stor Forandring med Byen. Der syntes ham at være langt flere venlige Ansigter nu end før. Flere af de gamle Kjøbmænd, som tidligere havde vrikket ærgerlig med Hovedet, naar de gik ham forbi, kom nu ind i hans Butik og slog en lille Faddersladder af med ham; en og anden lod sig ogsaa paa en fin Maade mærke med, at, hvis han i en snever Vending skulde behøve en lille Haandsrækning, saa kom det ikke an paa et Par hundrede Daler mer eller mindre. Fler end en af de værdige Matroner, i hvis Hus han kom, behandlede ham med moderlig Omhyggelighed, ja viste ham næsten Medlidenhed som et Barn, der for tidlig er blevet moderløs, og Johan troede at bemærke, at det især var saadanne Matroner, som havde giftefærdige Døtre. Men, hvad enten Onkel Johan paa den Tid havde et haardt og uskjønsomt Gemyt, eller han følte sig uværdig til den store Ære, man tiltænkte ham, nok, han vedblev at leve som Ungkarl.

Hans Handel tiltog, hans Gaard udvidede sig ved nye Tilbygninger, med Brænderi, Bryggeri og Magasiner, hans Hustyende blev hver Skiftedag talrigere; men han havde ingen elsket Ægtefælle til at bestyre Huset, holde vaagent Øje med Pigerne og sørge for hans egen Bekvemmelighed, og Byens kvindelige Befolkning talte tidt om, at den stakkels Mand vist blev skammelig forsømt og bestjaalet. Ene Johan syntes at være blind for disse Ulemper og ikke føle noget til dem. Rigtignok bemærkede man, at hans Stuepiger skiftede næsten hvert Halvaar; men, da de i Almindelighed strax efter bleve gifte og fik et godt Udstyr fra ham, var man ikke berettiget til at tro, at der havde været nogen Misfornøjelse fra hans Side.

Endelig i Aaret 1802 skete det, at Johan gjorde en Rejse til Lybæk. En saadan Rejse var i de Tider noget saa Usædvanligt, at den vakte almindelig Opsigt, og fra den Tid af var det, at Johan Falsen stedse blev nævnt som Byens første Kjøbmand. Overfarten gik meget heldig; men paa Tilbagevejen blev Skibet under de pommerske Kyster overfaldet af en stærk Storm. Masten knak og dræbte i Faldet Skibsføreren, al Orden ophørte, Skibet drev om som et viljeløst Legetøj for det oprørte Hav, og der øjnedes intet Haab om Frelse.

Johan laa nede i Kahytten, og i det skrækkelige Øjeblik, da Masten knak og Skibsfolket skreg, beskæftigede han sig, mærkelig nok, med sine Stuepiger. Han opregnede alle Navnene, ligefra Marie til Anne Kirstine, og da han havde endt, faldt han paa Knæ og lovede med høj Stemme Gud, at, hvis han friede ham af denne Fare, saa vilde han gifte sig med den første, den bedste Borgermandsdatter, han traf efter Hjemkomsten til Danmark. Med dette Offer syntes Storm og Bølger at lade sig forsone, Skibet strandede lykkelig paa Rygen, og to Maaneder efter stod Onkel Johans Bryllup med min Tante Regine. Det er længe efter den Tid, at min Erindring om Huset begynder. Da jeg første Gang saa det, var dets Ungdom og Spirekraft forbi, det stod fuldvoxet som de to Egetræer, der udbredte deres skyggefulde Grene indenfor Porten. Det var ikke noget regelmæssigt Hus; man kunde paa dets Afdelinger kjende de forskjellige Perioder, hvori

de vare opbyggede, og følge de Forandringer, som Byens Bygningskunst eller Onkels Pengekasse var undergaaet.

Hovedbygningen til Gaden bestod af to Dele, af hvilke den ene var en lille uanselig Butik med tilhørende Kontor og et Forværelse, som tidligere havde været Onkels Sovekammer. Dette var den første Begyndelse til Huset; det var med en vis Ærefrygt blevet vedligeholdt uforandret og stod nu veltilfreds mellem den store Fløj, der indeholdt Dagligstue, Sal og Gjæstestuer o. s. v., og store Magasiner. Saaledes ser man undertiden en lille Matrone sidde i Kredsen af høje, kraftfulde Sønner. Denne Fløj dannede en Vinkel med en lille Bygning, som var opført nogen Tid efter Hjembæk-Turen, i det Mindste har jeg i en senere Tid sluttet mig dertil af den mørke, mystiske Stil, hvori den var holdt. Muren var meget lav, og Taget ludede saa langt ud derover, at man end ikke paa den klareste Dag kunde læse en Bog derinde. Bygningen indeholdt Butikfolkenes Værelse og nævnedes aldrig anderledes end: Falstaffs Kammer. Hvorfra dette heroiske Navn var kommet, kunde jeg aldrig opdage; den Slægt, der havde givet Navnet, var uddød, og da jeg spurgte Onkel, om han paa den Tid havde været en Beundrer af Shakespeare, svarede han mig, at han kjendte Ingen af det Navn; om Navnet Falstaff kunde han kun give mig den Oplysning, at der i sin Tid havde levet en fordrukken Hund i Byen, der hed Jens Jespersen, men i Almindelighed gik under Navnet Falstaff. Heraf slutter jeg imidlertid, at der i denne sjællandske Søkjøbstad i tidlige Tider har blomstret en Videnskabelighed, der senere er gaaet til Grunde. Den anden Del af Hovedbygningen var opført i rig og glimrende Stil, med to Etager og store Ruder, og idet den saaledes antydede den store Medgift, som Onkel havde faaet med sin Kone — saa heldig havde han været, da han efter Lybæk-Turen friede „til den første, den bedste Borgermandsdatter“ — betegnede den ogsaa temmelig nøjagtig Tidspunktet for dens Opførelse.

Brænderiet, der fuldendte Gaardens Firkant, var forsynet med to smaa Taarne. Jeg har en Anelse om, at disse Taarne have deres Oprindelse fra Kæmpevisen om

Asker Ryg. Da Onkel ikke fik Tvillingerne, vilde han i det Mindste have Taarnene.

De Bygninger, der dannede Mellemgaarden, vare den eneste Del af Onkels Ejendom, som i sin Helhed viste Spor af en bestemt og energisk Plan. Her strakte sig en høj og luftig Grundmurs Staldbygning med dens velspækkede Hølofter; den ene Sidelænge var indrettet til Sovekamre for Karle og Røgtere, den anden indeholdt Loen, hvorfra Harpemaskinen hver Dag udsendte sine klaprende Toner. Midt paa Staldbygningen var en Port, høj nok for de største Kjøbmandslæs; men, da den modstaaende Port, til Gaarden, var indrettet i en beskednere Tid, lav og smal, var den store Port kun til Stads; thi store Vogne kunde nok passere ud af den til Tømmerpladsen, men ikke ind til den fra Gaden. Ved Hjælp af lidt Fantasi fandt man ogsaa, at den med sin dristige Hvælving snarere lignede en Triumfbue end en almindelig Port, og gik man ud fra denne Forudsætning, kunde man udregne, paa hvilken Tid denne Del af Ejendommen var bygget.

Nogle Aar efter sit Giftermaal havde Onkel betydelig udvidet sin Drift. Medgiften var sat i Handelen, store Spekulationer bleve foretagne, vidtløftige Expeditioner udsendte. Dette bragte for en Tid ligesom en let Feber ind i Husets Pengeaffærer; store Vexler skulde betales, store Varepartier bleve i Hast realiserede. Paa denne kritiske Tid flyttede en ung Mand fra Kjøbenhavn til Byen. Der gik stort Ry foran ham: Han havde lært Handelen hos en af de største kjøbenhavnske Grosserere, han var af rig Familie, han havde til Hensigt at vise, hvad der ved Kløgt og Virksomhed kunde udrettes i Provinserne.

Den første Søndag efterat han var flyttet ind i sin store Gaard paa Torvet, kom hans Kone ikke ned for at aflægge Visit hos Tante. Han selv lod sig indballottere i Klubben ved Byfogden, ikke ved Onkel; han vilde altsaa rangere næst efter Byfogden og ikke erkjende nogen anden Overmand.

I Begyndelsen af Sommeren ankom paa engang tre Skibe med norske Tømmervarer, alle tre til ham; et engelsk Skib udlossede hele sin Kulladning i hans Magasin.

Det var paa en utvetydig Maade at optræde som Onkels Konkurrent. Fra den Tid af hilste hans og Onkels Butikfolk ikke hinanden paa Gaden, og hver Søndag sloges hans og vore Røgtere ude i Byen.

En Dag i Efteraaret kom den første Butiksvend op i Kontoret til Onkel og sagde: „Husbond, idag er alle Aagerup Bymænd her i Byen, og deres Vogne holde udenfor Kjøbmand Lange; de Kæltringer staa allesammen i vor Bog — om Husbond maaske vilde lade dem stævne?“ — „Det er godt, Klausen,“ sagde Onkel. — „Skal vi ikke stævne dem?“ spurgte Bogholderen. — „Nej, Thanning,“ svarede Onkel. — „Og saa var Kromanden fra Gedstrup her“ — vedblev Svenden —; „han spurgte, om vi vilde slaa 2 Mk. af pr. Lispund Sukker; det kunde han faa Sukkeret for hos Lange. Jeg sagde, at vi slog ikke en Døjt af.“ — „Det var meget godt, Klausen,“ sagde Onkel med et Blik paa Svenden, hvoraf denne senere var stolt i flere Maaneder. Saaledes takkede det romerske Senat Varro, quia de republica non desperasset.[1])

Ved Nytaarstid var der Raadstuesamling i Byen; der skulde vælges eligerede Borgere. Onkel var fratraadt; men han plejede altid at blive valgt paany. Dennegang faldt strax ved Begyndelsen af Afstemningen en Mængde Stemmer paa Lange, saa at Onkel fandt det nødvendigt at rejse sig og træde hen ved Siden af Byfogden. Synet af ham bragte de øvrige Vildledte tilbage til deres Pligt, og Onkel blev gjenvalgt, men med en yderst svag Majoritet.

Saaledes var Onkels Suprемati truet baade indenbys og udenbys; men det skulde blive endnu værre. Saasnart Isen brød op, rejste Lange til Hamborg; hans Tilhængere søgte endog at udsprede, at han var rejst til Berlin. Onkels gamle Lybæk-Tur blegnede aldeles for denne nye Hamborg-Rejse. Men ikke nok hermed: Da Lange kom hjem, averterede han i Statstidenden, at hans Butik var bleven forsynet med de nyeste og bedste Manufakturartikler, „som han personlig havde havt Lejlighed til at indkjøbe i Udlandet.“ Da Onkel læste dette Avertissement, fløjtede han; men han sagde ikke et Ord. Tante blandede sig ellers ikke i Forretningssager; men, da hun

[1]) Fordi han ikke havde tvivlet om Statens Frelse.

22*

havde læst Avertissementet, spurgte hun med Taarer i Øjnene Onkel: om vi da ikke ogsaa skulde avertere? Onkel gav sig paany til at fløjte og gik ud af Stuen.

Blandt Husfolkene herskede en sand Fortvivlelse. Man fandt det ubegribeligt, hvorledes Lands Lov og Ret kunde tillade, at saadan en Karl som Lange kom til Byen og chikanerede en Kjøbmand, der havde holdt Folk, før Lange, med Respekt at sige, kunde knappe sine Buxer. Flere ytrede rentud, at det var slet ingen Synd at skyde saadan en Skurk. Det havde blot kostet Onkel et Ord, saa var Langes Hus den Nat blevet brændt ned indtil Kælderen.

Tre Maaneder efter styrtede en Morgen en af Onkels Svende op i Dagligstuen: „Husbond!" skreg han, „Lange er rømt inat! Byfogden gik nu op ad Gaden med Betjentene for at forsegle hos ham! Husbond kan endnu se dem fra Vinduet!"

Havde Onkel bevaret sin Sindsro i Modgang, saa viste han sig ikke mindre urokkelig i Medgang. Han sagde: „Hvor tør Han understaa sig at komme herind, uden at der har været Bud efter Ham?"

Svenden krøb tilbage i Butiken som en Hund, der har faaet Prygl.

Onkel gik ikke ud af sit Hus og sendte ikke Bud i Byen for at erfare, hvorledes Sagerne stode, og gav heller ikke paa nogen Maade sin Triumf tilkjende. Kun da han gjorde sin Ronde igjennem Gaarden og Tømmerpladsen, saa han sig om med et Blik, som han vilde sige til Bygningerne: De fik os dog ikke skilte ad, denne Gang!

En fjorten Dages Tid derefter kom Bud fra Mdm. Lange, at hun vilde gjerne tale med Onkel; om han tillod det, vilde hun komme ned til ham om Eftermiddagen.

„Hm!" — sagde Onkel og gav sig til at gaa op og ned ad Gulvet — „Hm, Gine! Skulde jeg ikke gaa op til hende? Den stakkels Kone gaar vist nødig ud."

Men det modsatte Tante sig. „Det er en ung, smuk Kone," sagde hun; „der kan let komme Folkesnak, naar Du gaar derop."

Om Eftermiddagen vidste hele Byen, at hun vilde gaa til os. Da hun gik ned ad Gaden, stak vel ingen Hovedet

ud af Vinduerne; men bag Jalusier og Urtepotter tittede man ud for at se Mdm. Lange gaa til Kjøbmand Falsen: Karthago bøjede sig for Rom.

Om Eftermiddagen sad Tante ved Kaffebordet i stiveste Pynt; hun bugnede næsten under Vægten af Diamanter, Kjæder og Ringe. Men Tante var af Naturen et ejegodt Gemyt. Da den nydelige, lille, sorgfulde Kone kom ind ad Døren, glemte Tante det dybe Knix, der hørte til Pynten, hun gik Mdm. Lange imøde, tog hende i Haanden og kyssede hende, og saa gave de to Fruentimmer sig til at græde. Før Mdm. Lange havde faaet talt et Ord med Onkel, var det afgjort, at hun skulde blive hos os hele Aftenen; Naboer og Gjenboer, der sad og ventede paa at se hende slukøret vandre hjem, maatte sidde og vente forgæves.

„Jeg faar ordenlig Mod ved Deres venlige Modtagelse," sagde Mdm. Lange, smilende gjennem Taarer, idet hun trykkede min Tantes Haand. — „Jeg har et Ærinde fra min Mand til Dem, Hr. Falsen; De maa blot ikke blive vred. Min Mand har Ingen i Byen, han kan betro sig til. Han beder Dem, om De vil tage Dem af hans Sag og skaffe ham Akkord med Kreditorerne; 25 Procent kan han give, naar han faar et Aars Udsættelse. Det er rigtignok et underligt Ærinde at komme med til Dem" — sagde Mdm. Lange og brast paany i Graad —; „men De er en honnet Mand, Hr. Falsen."

„Det er just ikke noget brillant Tilbud, han gjør sine Kreditorer," sagde Onkel. „Men jeg skal gjøre, hvad jeg kan, Mdm. Lange, det kan De stole paa. Kun vil jeg give Deres Mand det Raad, at han, naar han kommer paa Fode igjen, ikke handler med Tømmer og Kornvarer. Det er en farlig Handel, og der hører baade stor Kapital og megen Erfaring til."

Oktober Flyttedag var Lange kommen tilbage. Han flyttede ud af sin store Gaard og ind i et Sted, der laa paa den Side af Byen, som ikke vendte mod Stranden — Karthago var flyttet 80 Stadier ind i Landet.

Paa den Tid var det, at Onkel bebyggede Mellemgaarden med den store, hvælvede Port.

Naar jeg senere har betragtet disse Bygninger med deres

takkede Gavle, fremspringende Kanter og mørke Kroge, har jeg begrebet, hvorledes der i Huset kunde opstaa saa mange hemmelighedsfulde Sagn og Spøgelsehistorier. De indskrænkede sig ikke til Tømmerpladsen og Pigekammeret. I Falstaffs Kammer turde Ingen ligge Julenat; derfor bleve Butikfolkene oppe hele denne Nat og svirede i Kontoret. I Stalden var der visse Spiltov, hvor intet Dyr kunde trives; i Brænderiet kunde man henimod hver af de store Festdage høre det mæske; gik man ind og saa efter, saa stode Karrene ganske rolig med Dæksel og Presenning paa, men saasnart man lukkede Døren, mæskede det igjen. Saaledes havde hver Del af Husfolkene sit Sted, som de ansaa for det værste i Henseende til Spøgeri. Jens Kusk paastod, at der var intet værre Hul i hele Gaarden end det lille, mørke Skur, der laa ved Indgangen til hans Lukaf. „Hver Aften, naar jeg kommer fra Skænkestuen,“ sagde han, „kan jeg se gnistrende Øjne og røde Tunger derinde. Jeg gaar forbi uden at mæle et Ord; for det er ikke værdt at have at gjøre med det Skab. Men Husbond, han kan gaa til det, ligesom jeg kan gaa til Herkules, der er saa glubsk mod alle Andre. Hver Aften, naar han i Mørkningen gjør sin Rundaf, stikker han Hovedet ind i Skuret, og naar han gaar bort, lægger han Hænderne paa Ryggen og gaar ganske langsomt op i Kontoret.“

Der var virkelig et Forhold mellem Onkel og det mørke Skur eller Magasin. Onkel fortalte det selv saaledes:

„Dengang jeg etablerede mig her i Byen, kunde hele mit Varelager rummes i det lille Magasin; men senere, da jeg havde bygget den store Fløj paa Hovedbygningen, flyttede jeg Alting ud deraf, og jeg lod ikke Andet blive der end noget gammelt Skramleri, som jeg havde medtaget, da jeg maatte forlade min Faders Hus.

Nogen Tid efter at jeg var bleven gift, og Fader for længe siden var død, søgte jeg engang efter Noget — jeg husker nu ikke, hvad det var. Efter at have gjennemrodet hele Huset, uden at finde det, faldt det mig ind at se efter i det gamle Magasin. Jeg kan endnu den Dag idag ikke begribe, hvordan det var kommet der; men ligge der gjorde det.

Natten efter drømte jeg, at jeg kom forbi Magasinet, og at Nogen kaldte paa mig derindefra. Jeg stak Hovedet ind ad Lemmen, og skjønt det var ganske mørkt derinde, kunde jeg dog tydelig se, at min Fader stod der. Han havde Nathue paa og en Lanse i Haanden (saa underlig kan man drømme), og han sagde til mig: Johan! Her er tre Numere. Dem skal Du tage i Lotteriet og sætte Alt, hvad Du ejer, derpaa. Saa kan Du gjøre hele Din Familie lykkelig. — Derpaa rakte han mig en Lotteriseddel, hvorpaa stod tre Numere.

Om Morgenen huskede jeg godt Drømmen; men Numerne var det mig umuligt at erindre. Jeg gik hele Dagen og pinte mig for at finde paa dem; jeg bandede mig selv, fordi jeg var saa glemsom og havde forspildt saa mange Penge; men det vilde ikke hjælpe.

Næste Nat — drømte jeg det Samme. Kun syntes det mig, at Fader var vred og vendte Lanseskaftet truende imod mig, fordi jeg ikke havde lystret; men næste Morgen havde jeg igjen glemt Tallene.

Den tredje Nat kom det igjen, og da vendte Fader Lansespidsen imod mig og raabte, akkurat som i levende Live. „Johan! Din fordømte Slyngel! Kan Du ikke beholde de Par Numre i Din tomme Hjernekiste: 15, 27, 68!“

15, 27, 68!“ — skreg jeg og greb min Kone i Armen, saa vi Begge vaagnede. Da jeg slog Øjnene op, havde jeg glemt Numerne; men min Kone havde hørt mig raabe og kunde huske dem. Saa lod jeg strax en Vogn spænde for og kjørte til Ringsted — for dengang havde vi endnu ikke Lotterikollektør her i Byen —, besatte Numerne saa højt jeg kunde, bad min Konebroder om at tage dem to Gange endnu, hvis de ikke skulde komme strax, og kjørte hjem.

Men nu skal Du høre, hvordan Asenet bar sig ad. Den anden Postdag gaar han op til Kollektøren og spørger, om Numerne er komne, og da Kollektøren svarer Nej, saa siger han: Aa, det er saagu ikke værdt at smide flere Femdalersedler bort. Det er syndigt at vove mere end 1 Mk. i Lotteriet; men sæt 4 Sk. paa Tærnen.

Den tredje Postdag er det Første, mine Øjne falde paa, da jeg aabner Avisen: alle tre Numere! 15, 27, 68! Jeg sprang ud i Køkkenet til min Kone og raabte: „Hurra,

Gine! 40,000 Rbd.! Numerne ere komne! I Aften skal vi have Gilde!“

Min Kone blev naturligvis glad og fik travlt med Gryder og Pander. Jeg satte mig til at skrive Billetter til alle gode Venner i Byen og Omegnen og lod imidlertid en Karl sadle en Hest, for at han kunde ride ud med dem. Ligesom jeg var færdig med at skrive, ruller en Vogn ind i Gaarden, og da jeg ser ud, er det min Svoger. Godt, tænker jeg, der er de 40,000 Rbd.! Nu vil han formodenlig laane nogen af dem. — Min Svoger kommer ind, og ligesom han har lukket Døren, kaster han sig paa Knæ og siger: Johan, jeg er en Skurk! — Jeg troede, at han vilde bilde mig ind, at han havde mistet Pengene eller Sligt, for selv at kunne beholde dem, og jeg greb ham i Brystet og raabte: „Din Tyveknægt! Herud med mine Penge!“ — „Jeg har dem ikke, Johan“ — sagde han og græd — „jeg har dem, Gud straffe mig, ikke. Jeg har sat 1 Mk. istedetfor 5 Rbd. Her er Sedlen, og her er Brev fra Kollektøren.“ — Naa, hvad var derved at gjøre! En Anden i mit Sted havde maaske hængt sig af Ærgrelse; men jeg sad dog lunt inden Døre og kunde til Nød undvære de 40,000 Rbd. Jeg gik ud og sagde til min Kone: „Gine, der bliver intet Gilde af; Din Broder har besat Ternen med 4 Sk.“ — Saa lod hun Gryder og Pander staa og kom ind og hilste paa sin Broder, og dermed var den Sag forbi.

Om Aftenen gik jeg hen og saa ind i Magasinet, i den Tanke, at det kunde hjælpe til, at den Gamle viste sig for mig engang endnu. Saadan blev jeg ved, og det er nu blevet mig til Vane at se derind, inden jeg gaar iseng, ligesom jeg læser mit Fadervor, inden jeg lægger mig til at sove. Men den Gamle vil ikke vise sig; akkurat saa stridig var han i levende Live.“

Man kan vist mærke paa Tonen i denne Fortælling, at den blev meddelt mig paa en Tid, der laa efter Tømmerpladshistorien, paa en Tid, da jeg var avanceret betydelig i min Onkels Fortrolighed. Der skal i Rusland existere en Indretning, hvorefter alle Mennesker rangere militært: en Etatsraad har Rang som General, en Kopist i Kollegierne som Sergeant o. s. v. Paa lignende Maade avancerede jeg i min Onkels Hus. Paa Grund af min Fødsel,

da der i mine Aarer flød Falsensk Blod, var jeg rigtignok allerede som Barn hoffähig og spiste ved Onkels Bord ligesom Butiksvendene, men jeg sov i Drengekammeret. Da jeg i Skolen kom op i første Klasse, rykkede jeg op i Svendekammeret, men nød ingen videre Emolumenter; først da jeg var blevet Student, avancerede jeg pludselig forbi Bogholderen, gik ved Onkels Side paa Gaden og fik mit eget Soveværelse, nemlig et af Portkamrene. Efter at jeg havde begyndt at studere til Embedsexamen, blev der i Ferien anvist mig Logi i Hovedbygningen tæt ved Onkels eget Sovekammer, og han indførte mig som rejsende Medlem i Klubben. I den Tid falder ogsaa ovenstaaende Fortælling. Men den første Aften efter min Ankomst som Kandidat var der Lhombreselskab til Ære for mig, Onkel spillede i egen Person med mig, og da Gjæsterne vare gaaede, greb han en trearmet Sølvlysestage og førte mig gjennem Salen ind i et tilstødende Kabinet, hvor der stod en Seng med Damaskes Gardiner, og sagde: „Disse to Værelser ere Dine“ — en Ære, som endnu ingen Dødelig havde nydt i Onkels Hus. Derpaa vilde han gaa; men da han kom til Døren, vendte han sig om og sagde med bevæget Stemme: „Ludvig, Du skal have Tak; Du har gjort mig Glæde“ — og saa skyndte den gamle Mand, min Velgjører, sig ud af Døren.

De paafølgende Dage — efter hin festlige Aften — gik hen som i en Rus, fra Gilde til Gilde, som min Onkels Venner gjorde til min Ære. Jeg fik ikke Lejlighed til at tale med Onkel, uagtet jeg længtes derefter; thi det forekom mig, at der var Noget i Vejen med ham. Ofte faldt han i dybe Tanker, og naar han med Anstrængelse rev sig løs fra Tankerne, var hans Lystighed tvungen. Jeg frygtede, at han havde lidt Tab, eller at han havde indladt sig i en vovelig Spekulation, hvis Udfald kunde forstyrre hans gamle Dages Ro. Undertiden syntes det mig, at han stirrede paa mig, som om han vilde sige mig Noget, og da tænkte jeg, at det var Ting af en anden Natur, der tyngede ham; thi i Pengeaffærer kunde jeg jo ikke raade eller hjælpe.

Endelig en Morgen, da vi traf sammen ved Thebordet, indbød han mig til en Spadseretur. Vi gik op paa Mølle-

bakken, hvor Onkel havde opbygget en Række Smaahuse for fattige Folk, hvorfor Kongen havde gjort ham til Dannebrogsmand. Beboerne kom ud og hilste paa ham og bade ham indenfor, og jeg kunde se, at han blev usædvanlig rørt ved deres Kjærlighed. Derfra gik vi ned til Havnen. Der laa et Skib, som blev ladet fra et af hans Magasiner. Matroser og Arbejdsfolk hilste ham og arbejdede med fordoblet Iver i hans Nærværelse; Kapitajnen talte om Vinden og beregnede, naar han kunde være i Norge, og med hvilken Gevinst man kunde sælge Kornet. Jeg begreb ikke, hvorfor Onkel pludselig fik Taarer i Øjnene og gik bort. Hidtil havde vi endnu ikke vexlet et Ord; tavse fortsatte vi vor Vej ud af Byens Port imod Onkels Marker; jeg var saa beklemt, som om der forestod en Ulykke.

Da vi vare komne lidt udenfor Byen, tog Onkel min Arm og sukkede dybt. Jeg tog Mod til mig og sagde: „Onkel, hvad fejler Dem?“ — „Ludvig“ — sagde han — „jeg vil betro Dig det; men Du maa ikke sige Noget til Din Tante. I Fredags Aftes, da jeg gik forbi det lille Magasin og kiggede ind, saa jeg min Fader.“ — Ved disse Ord bøjede Onkel sig ned over mig og stirrede paa mig.

Jeg følte en Rædsel snige sig igjennem alle Aarer; men Følelsen af, hvad jeg skyldte den gamle Mand, gav mig Kraft til at fremtvinge et Smil og svare: „Aa, Onkel, vil Du tro paa Sligt!“

„Han saa stift paa mig!“ vedblev Onkel og lukkede et Sekund Øjnene.

„Det er jo let at forklare,“ sagde jeg; „De tænker altid paa ham, naar De ser ind i Magasinet; nu er jeg blevet Kandidat og hedder ligesom han, og det har formodenlig bragt Dem til at tænke mere levende paa ham end sædvanlig, saa De har bildt Dem ind at se ham livagtig for Dem.“

„Ja, men, Ludvig, jeg siger Dig,“ vedblev Onkel med klangløs Stemme, „han saa stift paa mig; og han saa mild ud, det gjorde han aldrig i levende Live.“

„Aa, Onkel, hvad vil De nu bryde Dem derom? De er

jo endnu, Gud ske Lov, rask og rørig, sund og stærk, saa det er en Lyst!"

„Saa det er da ogsaa faldet Dig ind, at det betyder, at jeg skal dø?"

Jeg blev inderlig ulykkelig over min Ubesindighed; men Farens Størrelse gav mig Aandsnærværelse, og jeg sagde med Latter: „Dø? Ja vist skulde saadant Noget betyde Død; men paa den Maade skulde Jens Kusk være død mange Gange; for han ser saa tidt sit eget Ansigt derinde, naar han gaar forbi om Aftenen."

Denne Opdigtelse gjorde øjensynlig en god Virkning paa Onkel; han raabte: „Gjør han det? Saa er der maaske noget Galt ved Magasinet .... Lyset falder skjævt ind .... jeg vil lade det bryde ned."

Og imedens Onkel fortsatte denne Tankegang og maaske lagde nye Byggeplaner, tænkte jeg paa, hvorledes jeg skulde instruere Jens Kusk, for det Tilfælde, at Onkel udspurgte ham.

Vi vare komne op paa en Bakke, Onkel standsede for at hvile lidt. Dernede laa Byen ved den venlige Bugt, hvis Bølger afspejlede den blaa Himmel; Skorstenene røg, Duer flagrede i Luften, og fra Onkels Magasiner glimtede de forgyldte Fløje. Fjernere ude laa Skoven, og paa de Marker, der skilte os fra den, vare Onkels Karle ifærd med at høste; Leerne klang og den hvidgule Sæd laa i lange, bugnende Rader paa Skaaren.

„Ludvig" — sagde Onkel efter en lang Pavse, „Du er nu Kandidat og har lært Meget. Vor Sognepræst holder for meget af min Rødvin, ham kan jeg ikke have Tillid til. Men sig Du mig ærlig: Hvad tro de lærde Mænd i Kjøbenhavn om Døden og Opstandelsen?"

Jeg følte mig underlig greben, og jeg svarede: „Der staar skrevet, at Legemet saaes i Forkrænkelighed, men det skal opstaa i Uforkrænkelighed; og der er forjættet, at de Retfærdige skulle gaa ind til den evige Salighed."

„Ja, Ludvig, det lærte jeg allerede som Barn, da jeg gik til Præsten, og det gjør mig godt at høre de Ord igjen. Men se Dig om: Alt det er mit! Den Sæd er min, og de Karle tjene mig, og de ville lade sig slaa ihjel for mig. Dernede i Byen er jeg første Mand; Byfogden er

nok indsat af Kongen; men han kan s'gu ikke sætte Noget igjennem, uden jeg vil. Der er mit Brænderi, Du kan se Røgen, nu tænde de Fyr under Kjedlen. Kan Alt dette opstaa oppe i Himlen ligesom mit forkrænkelige Legeme? Jeg har vænnet mig saa godt til det!"

„Onkel, nu taler De ligesom Kong Valdemar; han bad Gud, om han maatte beholde Vordingborg Slot, saa vilde han ikke misunde Gud sit Himmerig."

„Naa, og hvordan tror Du, at det er gaaet Kong Valdemar i Himlen?"

„Jeg tror, at han der har fundet Noget, som var endnu bedre end Vordingborg Slot."

Onkel tav lidt, derpaa strøg han sig med Haanden over Øjnene og sagde: „Lad os nu gaa hjem. Sig Ingenting til Din Tante."

Da vi kom hjem, var det for mig, ligesom Huset blev glad ved at se Onkel igjen, og de følgende Dage syntes der mig at herske en vemodig, men inderligere Forstaaelse imellem Onkel og Alt, hvad der omgav ham.

Den næste Søndag ved Middagsbordet, var Onkel stille og tavs; men pludselig tvang han sig til at synes glad, og han sagde: „Idag vil vi have en munter Dag til Ære for Kandidaten. Vi vil kjøre i Skoven og bede endel gode Venner gjøre os Følgeskab."

Der blev nu Travlhed og Munterhed i Huset. Drenge og Karle bleve sendte i Byen med Indbydelser, den store, firsædede Holstenskvogn blev trukken frem af Skuret, Seletøjet poleret og Hestenes Manker indflettede med røde Baand. „Nu er vores Ludvig blevet Mand," sagde Jens Kusk, da han striglede de nye brune Hopper; „han skal have et Par Heste saa blanke, som der ikke findes Mage til i Kongens Gaard."

Snart indfandt sig de andre Familier i deres Vogne; Jens Kusk thronende i sit nye, glimrende Liberi, anførte Toget med vor store Holstenskvogn og smeldede lystig med Pisken; Rækken af de øvrige Vogne rullede muntert efter; fra den bageste Vogn, hvor der var lutter unge Mennesker, lød Sang; i Byens Vinduer kom venlige Ansigter tilsyne og nikkede til os, og Solen skinnede varmt fra den klare Himmel.

Da vi vare komne lidt udenfor Byen og den slagne Landevej laa for os, tog Onkel Tøjlerne for selv at prøve de nye Hopper. — „Hvad skal nu det til, Johan?“ sagde Tante; „lad Jens kjøre; jeg stoler mere paa ham end paa Dig.“ — „Husbond kan saamænd godt,“ sagde Jens smidskende; „Tøsene er saa fromme som Lam, og jeg skal nok være ved Haanden, om de skulde blive sky.“ — „For Gud i Himlens Skyld! er de sky?“ raabte Tante. — „Nej, de er ikke, Madam,“ sagde Jens; „den nærmere er en Smule angst af sig; men det gi'er sig nok, naar jeg faar kjørt hende til. Madammen kan ikke tro, hvad der sidder for et fromt Gemyt i de to — Prr, Husbond! drej ikke saa akavet — —“

Mere fik Jens ikke sagt. Der var kommet en Ko op fra Grøfteranden, den nærmere Hoppe havde kastet sig ind paa den fjernere og bragt Vognen ud af Sporet, Jens greb efter Tøjlerne, men han fik kun fat i den ene, som han trak haardt til sig, Vognen væltede.

Da vi Andre havde slæbt os ud fra Vognen og overbevist os om, at alle Lemmer var hele, savnede vi Onkel. Han var bleven kastet langt ud til Siden, og da vi ilede til for at rejse ham op, opdagede vi, at han havde brækket Benet.

Den lystige Skovtur var forvandlet til Sorg. Med muntre Piskesmeld vare vi kjørte ud, og som til Ligfølge kjørte vi Onkel hjem. De venlige Ansigter vare endnu i Vinduerne, og Solen skinnede ligesaa sommervarm, som da vi kjørte ud.

Efter otte Dages Forløb begyndte Lægen at ryste paa Hovedet; den tolvte Dag sagde han til Tante, at det var hans Pligt at sige, at hvis Onkel endnu havde Noget at afgjøre i denne Verden, maatte det ske snart.

„Hvem skal sige det til ham?“ sagde Tante og saa paa Bogholderen og mig; men Ingen af os tilbød sig.

„Saa vil jeg sige det selv,“ sagde Tante og tørrede Øjne; „det er de første onde Ord, jeg har sagt ham.“

Hun gik nu ind til ham, og de bleve en Stund ene sammen. Da hun kom ud, græd hun ikke; hun sagde til mig: „Din Onkel vil se sine Tjenestefolk; lad dem komme op Allesammen.“

De vidste Alle, at Onkel skulde dø, og da de fik Befaling at komme op og tage Afsked med ham, pyntede de sig som Julemorgen, naar de gik i Kirke.

En efter En gik de atten Karle ind og toge Onkel i Haanden og sagde: „Farvel, Husbond." Karlenes haarde sjællandske Ansigter saa flegmatiske og ligegyldige ud, medens de stode og ventede i Dagligstuen; men da de gik ud fra Onkel, holdt de Trøjeærmet for Øjnene og hulkede.

Den næste Formiddag døde min Onkel.

Hele Byen fulgte ham til Graven; men hans Tjenestekarle bare ham. Et Par Studenter fra Kjøbenhavn gjorde rigtignok nogle Bemærkninger, da de saa to af Røgterne i røde Kofter være med ved Baaren og hørte de atten Bønderkarle istemme Psalmen. Men, da de efter Jordpaakastelsen toge Hatten for Ansigtet og derpaa stille og blege forlode Kirkegaarden, bleve de to Studenter ganske alvorlige.

Nogle Dage efter hørte jeg, naar jeg kom ud i Gaarden eller i Brænderiet, Karlene sagte synge en Vise. Alle sang den samme Melodi og de samme Ord. Det var en Sang, som en af dem havde digtet om Onkel, og Omkvædet deri var:

„Gud glæde ham udi Himmerig."

ARON OG ESTHER

ELLER

ET AFSNIT AF RABBI NATHAN CLAUSENERS LIV

(1846)

TO UNGE JØDER.

Den unge Wulf Israel, Søn af den rige Vexeler Israel, kom en Fredag Eftermiddag op paa Grosserer Gersons Handelskontor og spurgte efter Aron Jacobsen, den første Kommis.

En af Kontoristerne sagde ham, at Aron Jacobsen var inde i det lille Værelse ved Siden af Kontoret, og bad ham gaa indenfor. Da han kom derind, laa Aron paa Sofaen, men foer hurtig op for at tage imod ham.

„God Dag! — Er Du syg?“ spurgte Wulf Israel.

„Nej, men jeg er ikke rigtig vel, fordi jeg ikke har faaet min vante Nattero; jeg laa og blundede lidt.“

„Aa, det gi'er sig, naar man bliver vant dertil. Morede Du Dig ikke iaftes?“

„Jo, Tak, men jeg kan ikke taale saa megen Vin.“

„Du er da ogsaa et rent Barn! Ingenting kan Du taale! Saa drik ikke mere, end der er nødvendigt for at holde Dig munter.“

„Ja, det er let nok sagt; men, naar jeg først bliver munter, saa tænker jeg ikke paa den Dag imorgen.“

„Tager Du med i Aften? Jeg har inviteret to nydelige Tøse, og jeg lader min Vogn holde udenfor Byen; det er da for Din Skyld, for jeg bryder mig Pokker om Jøderne“[1]).

„I Aften?“ sagde Aron og kæmpede lidt med sig selv; „nej, i Aften kan jeg ikke.“

„Hvad er det for Snak? Hvorfor kan Du ikke?“

„Betænk, at jeg i Fredags Aftes heller ikke var hjem-

[1]) Det er nemlig forbudt at kjøre om Sabbathen; den begynder Fredag Aften, naar de første Stjerner tændes.

me hos min Fader. To Fredage i Træk — nej, det gaar ikke an!"

„Du er og bliver et Barn .... lad mig se rigtig paa Dig — Kors! Du ser jo skrækkelig ud, Du er syg!"

„Wulf!" sagde Aron og fik Taarer i Øjnene, „det nager mig, at jeg iaftes spiste Bøfsteg"[1]).

„Ha, ha, ha! Nu maa jeg le! Er Du endnu ikke kommen videre i Oplysning? Ih, Du min Gud og Frelser."

„Jeg er nu bleven tre og tyve Aar gammel," sagde Aron, „og intet Urent har berørt mine Læber før igaar Aftes. Det er, ligesom der maatte ramme mig en Ulykke. Hvorfor kan man dog ikke glæde sig i Uskyldighed uden at overtræde Fædrenes Skikke!"

„Aa, det er ærgerligt at høre saadan Sniksnak! Jeg er altfor oplyst til at bryde mig om de gamle Rabbinere," sagde Wulf Israel.

„Men Moses?" spurgte Aron med et ængsteligt Blik.

„Aa, Moses var ogsaa en gammel Rabbiner. Han er kommen til Hæder og Værdighed ligesom Rhinskvin, fordi han har ligget i saa mange hundrede Aar — ha, ha! det var s'gu et godt Indfald! Du behøver ikke at gyse, jeg mente det i Grunden ikke saa slemt. Naa, lad nu Grillerne fare, Aron, og tag med i Aften. Naar vi komme hjem, gaa vi ind i Kronprinsensgade og spille lidt; der træffe vi to Skuespillere, som jeg har gjort Bekendtskab med."

„Skuespillere?" spurgte Aron ivrig; „Ryge? Frydendahl?"

„Nej, saavidt er de ikke kommen, de er endnu Elever; men de har s'gu meget Talent. Jeg saa dem spille i Forgaars Aftes, de spillede, Fanden gale mig! ypperlig."

„Der var jo ogsaa to Elever med iaftes; men jeg kunde ikke lide, at de bestandig sagde: Hr. Ischrael!"

„Aa, det gjør s'gu ikke Noget."

„Da smed Du dog forleden en Skomagerdreng ned ad Trapperne, fordi han sagde Ischrael."

„Ja, det var, fordi han ikke sagde: Hr. Israel — — hør, Du kan tro, at den ene af Tøsene, vi skal have

---

[1]) Nemlig hos Kristne, altsaa efter den jødiske Lov Urent.

med i Aften, er nydelig, og hvor hun holder af mig, det Pigebarn! Og uden at jeg giver hende det Ringeste!"

„Var det da ikke til hende, Du kjøbte det franske Schavl?"

„Nej, det var en anden .... men hun, Du skal have, er s'gu ogsaa kjøn — tag med i Aften."

„I Aften kan jeg ikke, Wulf; ellers mange Tak. Det truer desuden med Torden."

„Aa, det trækker over! Du vil da ikke lade mig trække ene om med begge Fruentimmerne? Du maa s'gu tage med!"

„Om en halv Time er det Schabbas," meldte en indtrædende Kontorbetjent; „skal Brevene til Hamborg vente til paa Søndag?"

„Nej, nu skal jeg skrive dem," sagde Aron og rejste sig.

„Tag saa med, hører Du, Aron! Om en halv Time kommer jeg og henter Dig," sagde Wulf Israel, idet han gik mod Døren.

„Nej, paa ingen Maade i Aften!" sagde Aron.

„Saa krieg die Nerpe!"[1]) raabte Wulf forbitret og skyndte sig bort.

Aron gik ud i Kontoret og satte sig til at skrive. En halv Time efter, da Stjernerne tændtes paa Himlen, lod han de øvrige Kontorbetjente gaa og gik derpaa selv efter at have lukket Kontoret.

EREF SCHABBAS. — FREDAG AFTEN.

Da Aron kom hjem, stod hans Moder foran Schabbasbordet og indviede Lysene, idet hun udstrakte Hænderne imod dem og udtalte Velsignelsen.

„Har Du været i Schul'en i Aften?" spurgte hun Sønnen, da den korte Bøn var tilende.

„Nej, Moder; jeg kommer først nu fra Kontoret og har ikke faaet Tid til at klæde mig om. Fader er vel ikke kommen hjem?"

[1]) Ske en Ulykke!

„Nej, men de er vist nu ved Bameh matlikin[1]); vi kan strax vente ham, jeg vil berede Maaltidet.“

Aron gik ud for at klæde sig om, og lidt efter at han igjen var vendt tilbage i Stuen, kom Faderen.

„Gut Schabbas!“ sagde han fornøjet, idet han traadte ind ad Døren.

„Gut Schabbas!“ svarede Konen og Sønnen; den sidste bedækkede Hovedet og modtog af Faderen Haandspaalæggelsen og Velsignelsen.

„Det var ret en Naches[2]) at være i Schul'en i Aften!“ sagde Husfaderen, idet han ombyttede Hatten med en Fløjels Kalot og satte sig i Sofaen; „vi havde den fremmede Hrasan[3]); öi, wie wohl! wie en Koll[4])! Mein Kind, ich hab' Hunger; Aron, gaa tilbords!“

„Tak, Fader,“ sagde Aron; „jeg vil blot se Dig gjøre Kidisch[5]); saa gaar jeg lidt bort.“

„Hvad, vil Du gaa, Aron? Vil Du lade os spise alene?“

„Jeg gaar blot et Øjeblik hen hos Rabbi Nathan,“ sagde Aron forlegen.

„Eref Schabbas bliver man hos sine Forældre, Aron! Du var heller ikke hos os sidste Fredag.“

„Naa, lad Du ham kun gaa!“ sagde Moderen med et listigt Smil.

Faderen saa det, smilede derpaa ogsaa og sagde: „Nu, nu, gut Schabbas! Grüss Rabbi Nathan!“

„Og hans Kone og hans Datter!“ tilføjede Moderen, idet Aron gik ud af Døren.

Rabbi Nathan Clausener, til hvis Hus Aron nu begav sig, var en af de Mænd, hvem de troende Jøder holde højt i Ære, og hos hvem de søge Raad saavel i tvivl-

[1]) „Hvorved skal man tænde Sabbathlyset?“ — en Afhandling, der fremsiges ved Slutningen af Gudstjenesten. Deri fremsættes alle rabbinske Meninger: om man skal bruge Voxlys eller Olie o. s. v. [2]) Nydelse. [3]) Forsanger. [4]) Hvilken Stemme! — (Det er endnu ikke mange Aar siden, at Forsangere kom hertil og lod sig høre. De rejste om ligesom de Kristnes Virtuoser og lode sig høre for Betaling. Nogle af disse sang saa smukt, at de kunde have givet offentlige Koncerter hvorsomhelst). [5]) Bryde Brødet og velsigne det.

somme Religionsspørgsmaal som i huslig Kummer og offenlig Nød. Han var Clausener, det vil sige: han var en af de Mænd, der lønnes af Menigheden for at granske i de hellige Skrifter. Og ligesom i Jerusalems Tider Ypperstepræsten, naar han paa den store Forsoningsdag traadte ind i det Allerhelligste og stænkede de syv Bloddraaber, saa Noget, som Andre ikke turde se, saaledes skue disse Mænd under deres natlige Granskninger i de hellige Bøger en hemmelig Visdom, ja, i gamle Dage have Nogle af dem fundet Opløsningen paa de dunkleste Gaader og kunnet binde Livet og Døden. Men dem Alle omgiver noget Særegent i deres stille, lydløse Liv; man kan undertiden høre, hvorledes det pusler om dem, uden at de selv lade sig forstyrre deraf, og det mærkes forud, naar de skulle dø. De ere omtrent for Jøderne, hvad de kristne Hellige vare i fordums Tider; men der er den Forskjel, at, medens den kristne hellige Mand kunde forandre Dogmerne og give de religiøse Sætninger ny Udtydning, beror den jødiske Helliges hele Anseelse paa den Nøjagtighed, hvormed han efterlever Loven. Han er Lovens Spejl, og i det Øjeblik hans ængstelig vogtende Trosbrødre mærke, at han ikke afspejler den rent, er hans Anseelse forbi, og de kunde gjerne slaa Spejlet istykker.

Da Aron traadte ind hos Rabbi Nathan, sad han allerede ved Schabbasmaaltidet, omgiven af sin hele Familie: hans Kone og Datter og de gifte Sønner med deres Koner og Børn. Ved at se Gjæsten raabte han muntert: „Je später der Obend, je grösser der Gast![1]) Komm, setzt Euch!“

Hans Kone rakte Aron Haanden og spurgte venlig: „Hvorledes lever Deres Moder? — Sæt Dem, Aron, og tag tiltakke hos os.“

Man rykkede sammen, saa at der, ligesom efter Aftale, blev Plads ved Esthers Side.

„Vi troede næsten, vi havde fornærmet Dem,“ sagde Esther, medens de Andre højt fortsatte den afbrudte Samtale; „hvorfor er De bleven borte saa længe?“

„De kan tro, kjære Jomfru Esther, det gjør mig ondt nok,“ sagde Aron.

[1]) Jo sildigere paa Aftenen, desto fornemmere er Gjæsten.

„Fader har flere Gange spurgt efter Dem; han holder meget af Dem.“

„Gud ske Lov!“ hviskede Aron og berørte med sin Haand Esthers Ærme. Esther gav ham Haanden, uden at de Andre saa det.

„De har jo næsten slet Intet spist!“ sagde Husmoderen, da Pigen tog Tallerkenerne bort.

„Tak, jeg er ikke sulten,“ sagde Aron.

„Naa, men et Stykke Kage kan De da spise? Nu skal De faa et rigtig stort Stykke!“ vedblev Frummit.

Hun skar først af til sin Mand, derpaa til Aron; men Arons Kage faldt istykker.

„De har ikke bedet fromt i denne Uge!“ sagde hun spøgende, idet hun rakte ham Tallerkenen.

Aron blev rød og spurgte i Hast en af Sønnerne, om det var sandt, at man ruddlede[1]) paa Joel Salomon.

Joel Salomon var en saare rig Mand, og det forbavsede derfor Selskabet i højeste Grad, at der blev ruddlet paa ham. Der begyndte en ivrig Disput om Joel Salomons Formuestilstand, og da man mere og mere bestyrkede hinanden i den Overbevisning, at han var hævet over enhver Mistanke, sagde Aron forlegen: „Jeg tog fejl; det var ikke Joel Salomon, det var Amsel Salomon.“

„Amsel Salomon! den Gascht! den Dalphen[2])!“ raabte man leende; „er der Nogen, der gider ruddle paa ham? Han er jo endnu under Fallit! Aron, hvor har I været henne og sanket Nyheder?“

Aron vidste i sin Forlegenhed ikke, hvad han skulde svare, da sagde Rabbi Nathan med et Smil, idet han lod Blikket dvæle paa Esther og Aron: „Aron hat ganz Recht!“

Ingen af Sønnerne kunde begribe, hvorledes deres Fader kunde give Aron Ret; men en Rabbi's Ord tør man ikke modsige, der bor altid en Sandhed i dem, og saaledes blev der pludselig Tavshed.

„Rebbausai, wir wollen benschen[3])!“ sagde den Gamle og overdrog Aron at være Forsanger ved Takkebønnen.

Aron blev blodrød, da Rabbi Nathan erkjendte ham

---

[1]) Ruddle, Bagtale; ruddle paa en Kjøbmand er det, naar man ytrer Tvivl om hans Soliditet. [2]) Stodder. [3]) Mine Herrer, vi ville takke Gud.

værdig til den Ære at præsidere ved Bønnen i et saa fromt Hus; men aldrig havde han med en saadan Inderlighed, saa mejuschef, som Jøderne vilde sige, fremsagt Velsignelserne over Jødernes Gud.

Da Bønnen var endt, lænede Rabbi Nathan sig tilbage i Sofaen og istemmede en af Sabbathsangene, hvorefter han udbrød i Lovtale over Sabbathen:

„Hvor lykkelig er dog den gode Jøde, der holder Herrens Lov! Hos ham er der Fred og Stilhed som paa Bjerget, naar Cedrene vente paa Aftenvinden, som ved Strandbredden, naar Solen gaar ned bag Øerne. Hans Hjerte frydes ved Synet af Børn og Børnebørn som ved Duften af Aloe og Myrrha; han deler sit Maaltid med dem, og der er nok til dem Alle, thi Herrens Velsignelse er i Renheden! Naar Maaltidet er endt og Bønnen sungen, hviler hans Sjæl som paa Rosenblade og synger frydefuld: Velsignet være Herren, Israels Gud, som har skænket os Sabbathen!"

„Omein!" (Amen) sagde Selskabet, som det er Pligt, naar Gud velsignes.

„Se, mine Børn!" vedblev Rabbi'en: „hvorledes helligholde de Kristne deres Schabbas? De Rige søge støjende Glæder, og de Fattige lide Nød denne Dag som de andre Dage eller drikke stærke Drikke og kives. Men naar vi gjøre os tilgode paa Herrens Hviledag, høre vi ikke Hungerskrig fra vore Brødre; vi have delt med vore Fattige, inden Stjernerne tændtes, og vi vide, at der er Fred og Lyksalighed over al Israel denne Aften. — Lovet være Herren, Israels Gud, der uddeler Velgjerninger og Almisser!"

„Omein!" sagde Selskabet.

Efter en Pavse spurgte Aron med sagte Stemme: „Rabbi! Hvis nu i et saadant helligt Samfund indsneg sig En, der havde spist af de forbudne Spiser — hvad saa?"

Rabbi Nathans Ansigt blev alvorligt, og han svarede: „Det kunde hænde sig, at en saadan Frafalden havde syndet hemmelig, saa at Ingen vidste af hans Synd. Men i de Frommes Selskab vilde han være tilmode som en ung Pige, der havde mistet sin Uskyldighed, og det vilde være Straf nok. Men naar det opdagedes — og sikkert

vilde det komme for Lyset — da vilde jeg vel ikke opløfte min Haand mod den faldne Kvinde og ikke ubarmhjertig udstøde hende af mit Hus, at ikke Synden ganske skulde faa Magt over hende; men — tilføjede Rabbi'en med et strengt Blik — min Søn vilde jeg ikke give hende til Hustru."

Aron sad med bøjet Hoved; men en af Sønnerne, der vilde lede Faderens Tanker bort fra den ubehagelige Gjenstand, sagde: „Rabbi! jeg har en Schale[1]) til Eder: Er det sandt, at der staar skrevet, at man bør sælge sine sidste Ejendele for at kunne højtideligholde Schabbas?"

Rabbi Nathans Ansigt opklaredes, og han svarede: „Der staar skrevet: Intet Gode er der for Mennesket, uden at han spiser og drikker og lader sin Sjæl nyde Godt i sin Møje. — Men de Rabbi'er, der udlægge dette i den Mening, som Du sagde, min Søn, ere spidsfindige og holde sig til de blotte Ord; thi de ere sagte i Bitterhed og Fortrydelse, og den samme Vise siger: Der er intet Godt for Menneskenes Hjerter uden at glæde sig og gjøre det Gode i sit Liv. Men, paa det I ret kunne se Sandheden, vil jeg fortælle Eder Historien om Rabbi Hranino og hans Hustru Deborah."

Man rykkede tæt sammen om Rabbi'en, og han fortalte:

„Der levede engang en from Rabbi, ved Navn Rabbi Hranino, med sin Hustru Deborah. Rabbi Hranino var meget fattig; thi han anvendte største Delen af sin Tid paa at bede og forske i de hellige Skrifter; men hans Hustru gjorde det ondt, at de andre jødiske Husmødre hver Fredag kunde gjøre et langt rigere Indkjøb til Schabbasbordet end hun. Er min Mand ikke Rabbi? — sagde hun tidt ved sig selv — tilkommer det ham ikke at holde et ligesaa godt Maaltid som vore Naboer? — En Uge havde Fortjenesten især været ringe, og denne Fredag Aften havde Deborah ikke Andet at sætte paa Bordet end et Brød og en Krukke Mælk. Da Rabbi Hranino havde vasket sig og satte sig tilbords for at gjøre Kidisch med samme Inderlighed, som det havde været det rigeste Maal-

[1]) Et Spørgsmaal i Religionssager.

tid, kunde Deborah ikke udholde det længer, hun brast i Graad og udbrød i Klager over deres store Fattigdom. Hvor længe — raabte hun — skulle vi endnu lide Nød og være til Spot for Naboerne, som ingen Røg se opstige fra vor Skorsten og kjende vor Fattigdom? — Kjære Kone! — sagde Rabbi Hranino — saa længe det behager Gud. — Hvorfor beder Du da ikke til Gud om Rigdom? Gud hører en Rabbi's Bønner, og han vil sætte Dig i en bedre Stilling. — Kjære Kone — sagde Rabbi'en — jeg vil fortælle Dig en Historie. I Eftermiddag lidt før Schabbas, havde jeg en Drøm. Jeg drømte, at vi gik tilbords ligesom nu, og at Bordet var fattigt, og at Du græd og klagede, ganske ligesom nu. Da lod jeg mig bevæge af Dine Taarer og bad til Gud om Rigdom, og se! en stor, glimrende Ædelsten faldt gjennem Skorstenen ned til os. Du blev saare glad, og vi solgte Ædelstenen og fik derfor saa stor en Sum, at vi alle vore øvrige Dage kunde gjøre os tilgode om Schabbas og blive misundte af vore Naboer og af Alle dem, der saa os. Derpaa, saaledes drømte jeg videre, døde vi, og vi kom op til Himlen mellem de andre Rabbi'er og deres Hustruer. Enhver Rabbi havde sin Hustru ved sin Side, og de spiste ved et gyldent, med Ædelstene rigt besat Bord; men de Fromme hviskede indbyrdes, og deres Koner kastede spottende Blikke over til os; thi paa vort Bord manglede den største og skjønneste Ædelsten. Da gav Du Dig til at græde og spurgte Englen, der havde ført os ind, hvorfor vort Bord ikke skulde være ligesaa skjønt som de Andres, og hvorfor den store Ædelsten manglede. Men Englen svarede, at vi jo allerede havde faaet Ædelstenen paa Jorden og nu maatte nøjes med Bordet, som det var. Da græd Du endnu stærkere og ønskede, at Du aldrig havde faaet den paa Jorden, og Du var ganske utrøstelig og vilde bort; men det var ikke muligt at komme bort. Mig smertede Din Fortvivlelse saaledes, at jeg sprang op, og derved vaagnede jeg af Drømmen. — Rabbi Hranino taug, og Deborah sad en Stund ganske stille; men derpaa tørrede hun sine Øjne og gik hen og kyssede sin Mand og deltog i det fattige Maaltid. Rabbi Hranino fortalte hende derpaa andre Historier, og da de benschede, vare

de saa fornøjede, som om de havde holdt det prægtigste Maaltid."

„Mine Børn!" saaledes sluttede Rabbi Nathan: „Af Rabbi Hranino lære I, at det er bedre at dyrke Gud med et fromt Sind end med Spise og Drikke. Dog er et velsmagende Maaltid ogsaa godt; thi det glæder Mennesket, og det er Gud kjært at se glade Menneskeansigter."

Uvejret, der havde truet, var imidlertid draget op over Byen, og i dette Øjeblik lød et mægtigt Tordenskrald.

Rabbi Nathan foer op i Sædet, hans Øjne antoge et funklende Udtryk, og han raabte: „Der taler Adaunoi Elauheinu![1]) Rebbausai, vi ville sige Velsignelsen!"

Og medens Fruentimmerne lukkede Vinduerne, sagde Mændene med bedækket Hoved den foreskrevne Velsignelse over den Herre, som sender Tordenen.

Rabbi Nathans Aasyn beholdt det straalende, kjække Udtryk, og da Bønnen var forbi, sang han højt hebraiske Lovsange, som han afbrød med henrykte Ord:

„Hør!" raabte han, da et nyt Tordenskrald rullede og en blegblaa Flamme lyste udenfor Vinduerne, medens en tung Regn strømmede ned: „Hør! Skyerne gaa lavt, og Herren Jehovah vandrer paa dem! Om hans Hoved straaler Sinais Ild, og hans Fødders Trin ere som Krigsvognenes Buldren. Lovet være Herren!"

„Omein!" hviskede Sønner og Døtre.

Atter sang den gamle Rabbi, og atter afbrød han Sangen: „Bagved Herren vandre de stærke Israels Kæmper. Der er Juda, Søn af Jacob, og hans elleve Brødre. Se, en bleg Svovlflamme belyser den milde Benjamins himmelblaa Dragt. Se, der kommer de stærke Maccabæer! Hvor de skride stolt frem i Herrens Fodspor! Ha, mine Øjne blændes! der kjører Profeten Elias paa sin Ildvogn! Lovet være Herren, som engang sender os sin Messias!"

„Omein!" sagde de blege Sønner og Døtre.

En af Sønnerne, der vilde bortlede Faderens Opmærksomhed fra Uvejret, sagde: „Kemech tror, at vi i Tordenvejr lukke Vinduerne op og bede Profeten Elias om at komme ind."

---

[1]) Herren, vor Gud.

Men Faderen hørte ham ikke, han blev siddende i sin Henrykkelse, indtil Uvejret sagtnede, da faldt han i Søvn paa Sofaen, og sagte listede man sig bort.

SABBATHEN.

Den Schul eller Synagoge, som Rabbi Nathan besøgte, laa paa Hjørnet af Gammelmynt og Regnegade. Naar man havde passeret Kobbersmedens Gaard, som i Almindelighed var opfyldt af Sprøjteslanger og Sugeværker, og hvor der hele Dagen lød en mægtig Larm, kom man gjennem en lang Gang ind i en Sal, hvis dybe Stilhed kunde bringe En til at tro, at man pludselig befandt sig udenfor Verden.

Enkelte graahærdede Jøder, der for Guds Skyld vare komne meget tidlig, stode sagte bedende ved deres Stader eller hilsede ydmygt den hellige Lade, idet de med et dybt Buk kyssede Silkeforhænget; den hellige Lampe brændte foran Laden, og dens Flamme syntes i stille Stolthed at længes efter Sangene; en lille Dreng var krøben op paa en Stol og afskrabede det nedsmeltede Vox af Lysene for at gjemme det til Hranuko-Lys[1]), medens de store sorte Øjne ængstelig vogtede paa Kirkebetjenten, som truede ad ham, men ikke turde bevæge sig, da han stod midt i en hellig Bøn.

Efterhaanden fyldtes Salen af den sagte indtrædende Menighed, og bagved den tilgitrede Aabning, der befandt sig paa den ene af Salens Vægge, kunde man se et enkelt kvindeligt Ansigt titte ind; thi der var Kvindernes Værelse.

Menigheden forrettede sin Andagt med sagte Stemme; men enhver af de store Bønner blev højt gjentagen af Hrasan, Forsangeren, og Menigheden dannede Koret, der efter hver Gudspaakaldelse istemmede: „Boruch Hu uvoruch schemau“ (velsignet være Han og velsignet være Hans Navn!) og Omein (Amen). Hrasan anvendte denne

[1]) Om Hranuko er fortalt i „En Jøde“ Pag. 40.

Dag Lekovaud Schabbas (til Ære for Sabbathen) sine skjønneste Brysttoner, og til Sabbathens Ære blev ligeledes en af de skjønneste Thoraruller tagen i Brug. Da denne, indhyllet i Fløjl og Silke, og bedækket med gyldne Kjæder og Sølvplader, i Procession blev baaren ud af den hellige Lade og højt udstrakt mod Menigheden, saa det ud, som om et fyrsteligt Barn fra Slottets Balkon blev vist det jublende Folk. Og dette Folk jublede sin Hersker, Guds Lov, imøde; idet Forsangeren hævede den højt over sit Hoved og raabte: „Thauras Mausche Emmes!“ (Mose Lov er Sandhed!), gjentog Menigheden: „Thauras Mausche Emmes!“ med en tordnende Henrykkelse, der vilde have overdøvet den kristne Kobbersmeds Hamren, om den var trængt til dette Sted.

Ingen Fejl eller Forstyrrelse indløb i Ceremonierne, og en glad Tilfredshed stod præget paa alle Ansigter, da man efter Slutningsbønnen: „Oleinu leschabeiach“ (Os, Jøder, tilkommer det at prise Gud) baglængs og med dybe Buk for den hellige Lade forlod Synagogen. I Gangen kunde man høre den idelige Gjentagelse af: „Jeschkauach, Rabbi Hrajim!“ (Tak, Rabbi Heimann!) hvormed man takkede Forsangeren, og derimellem lød: „Øi, wie wohl!“ (O, hvor smukt!) som Mand og Kone tilraabte hinanden, idet de mødtes udenfor Kvindernes Bedesal.

I Porten til Gaden traf Rabbi Nathan og hans Kone paa Aron Jacobsen og hans Forældre. Det var for begge Parter et sandt Kunststykke at komme vel fra den gjensidige Hilsen i saa Manges Paasyn. De vidste godt om hinanden, at de tænkte paa en Forlovelse mellem Aron og Esther; men endnu var intet officielt Ord udtalt, og det gjaldt derfor om, hverken at vise for lidt eller for megen Hjertelighed, ikke at gjøre en Mine, hvorved man senere kunde blive prostitueret, ifald der ikke blev Noget af Partiet, og Alt dette var ingenlunde let, da begge Parter allerede følte Slægtskabets Inderlighed for hinanden.

Rabbi Nathan gjorde Begyndelsen, idet han med begge Hænder aftog sin trekantede Hat for Madam Jacobsen, medens den gamle Jacobsen, der nøje fulgte hans Bevægelser, gjorde det Samme for Frummit. Derpaa bukkede de to Mænd for hinanden, og de to Damer nejede, idet

man gjensidig sagde: „Gut Schabbas!" Aron lod man, som man ikke bemærkede, da det vilde gjøre Hilsningen altfor kompliceret, naar han skulde tages med.

Lige i det Øjeblik Mændene bukkede og Damerne nejede allerdybest, kom en Skomagerdreng forbi, og ved Synet af Ceremonien skreg han med skingrende Stemme: „Æh, se, hvor Jødesmausene staa og vrikke!" — De to gamle Mænd blegnede, men lode sig ikke forstyrre; man kunde se, at de fra Barnsben vare vante til Sligt, og at de havde lært at overvinde Frygten, ligesom en sky Hest, der endelig gaar forbi Vandmøllen og kun lægger Ørerne tilbage. Men Aron raabte: „Havde jeg bare en Stok! Jeg skulde lære den Dreng!"

„Om Schabbas, Aron!" sagde Rabbi Nathan; „hvis nu Stokken gik itu?"[1]) — Aron tav; men en ældre Jøde, der var traadt til, sagde: „Hvad man døjer med den Risches[2])! Hør, Drengen bliver ved at forfølge os!"

„Det er Intet!" sagde Rabbi Nathan; „hvad skulde saa Jøderne i Chodzesen have sagt?"

„Hvad skete da der?" spurgte man, glad over at kunne overhøre Drengens Raab og tillige faa Lejlighed til at spadsere med Rabbi Nathan henad Gaden.

„I Chodzesen, i Lille-Polen," begyndte Rabbi Nathan, „maatte Jøderne døje alle mulige Geseiraus[3]). Man forfulgte dem paa Gaden, ikke blot som her med Skældsord, men med Stenkast; man forbød kristne Tjenestepiger at tjene hos dem, saa at de Fredag Aften og Schabbas maatte sidde uden Lys og Varme, og meget Mere. Endelig besluttede Bageren at befri Byen fra alle Jøder paa eengang. I vide, hvor ivrig Jøderne den sidste Dag Paaske ere efter Rugbrød, naar de i otte Dage ikke have faaet Andet end Matzaus[4]). Med ligesaa megen Glæde som man den første Paaskeaften indvier Matzen, bryder man den sidste Aften Rugbrødet. Saaledes ere vi Mennesker! Forandring er vor Lyst, og næppe vilde vi kunne holde ud i Paradiset, i Edens Have, hos Gud selv, hvis vi skulde medbringe vore ustadige og dødelige Legemer. Nu, herpaa grundede Bageren sin Plan, og den sidste Aften for-

---

[1]) Om Sabbathen tør man nemlig ikke sønderbryde Noget. [2]) Jødefjendskab. [3]) Ulykker. [4]) Usyrede Brød, Paaskekager.

giftede han alt Rugbrødet. Men nu vilde Vorherre, som ikke forlader sit Folk, at Noget, der ellers er en Vederstyggelighed for hans Aasyn, skulde være til det Gode. Der levede i Chodzesen en ung Jøde, en Poscho Jisroeil[1]), der overtraadte alle Skikke og lo Jøderne lige op i Øjnene, naar de foreholdt ham hans Vanart. Tilsidst var han gaaet saa vidt, at han havde forlovet sig med Bagerens Tjenestepige. Om Paaske var han naturligvis ikke i Schulen; han kom der jo ikke engang, da hans stakkels Forældres Navne bleve nævnte blandt de Døde. Den sidste Paaskeaften havde Pigen sat ham Stævne, og da hun tilfældigvis ikke kunde modtage ham i sit Værelse, lukkede hun ham ind til sig i et Forraadskammer bagved Bageriet. Her blev Fyren sulten og tog et Surbrød; men, idet han vilde skære det istykker, holdt Pigen ham tilbage og bad ham for Guds Skyld ikke røre Brødet. Som det plejer at gaa, blev han kun mere paastaaelig, og endelig tilstod hun i sin Angst, at Brødet var bestemt for Jøderne og forgiftet. Saasnart han hørte dette, styrtede han bort og kom som et vanvittigt Menneske, med ubedækket Hoved, farende ind i Kirken. Jøderne troede, at det var en ny slet Streg, han vilde spille dem, og raabte: Kast ham ud! kast ham ud! men han søgte lige op til Præsten og fortalte ham, hvad han havde hørt. Da steg Præsten op paa Prædikestolen og befalede, at de sidste Velsignelser, hvormed Paasken ender, ikke skulde udsiges, men at Menigheden skulde gaa hjem og holde een Dag Paaske endnu. Dette skete, og der blev nu klaget til Kongen, og Bageren blev hængt. Men siden den Tid holde Jøderne i Codzesen endnu den Dag idag ni Dage Paaske. — Om den unge Goi[2]) er at fortælle, at han næste Dag gjorde Bod og siden den Tid blev en af de frommeste Jøder i Chodzesen."

„Der falder mig en anden polsk Historie ind," sagde den gamle Jacobsen; „men I har sagtens hørt den før, Rabbi Nathan."

„Nu, fortæl kun," sagde Rabbi'en, idet han kastede et forborgent Blik tilbage efter Skomagerdrengen.

[1]) En, som haaner Israel. [2]) Hedning.

„Skal jeg ikke bære Eders Paraply, Rabbi Nathan?" spurgte Aron.

„Tak, min Søn," sagde Rabbi'en.

„Der levede i Poloscz," saaledes begyndte Arons Fader, „en Harandar, Kjøbmand og Brændevinsbrænder, der var meget velhavende, og som stod paa en meget god Fod med de kristne Embedsmænd i Byen. Denne Mand havde den Ulykke, at alle de Børn, hans Kone fødte ham, døde kort efter Fødselen. Han var ganske utrøstelig over den onde Skjæbne, der havde udset hans Hus. Hvad hjælper mig alle mine Ejendomme? — plejede han at sige med Taarer i Øjnene — jeg arbejder jo for Fremmede, jeg har intet Barn, for hvis Skyld jeg glad kan dø. — Endelig nedkom hans Kone syvende Gang, og denne Gang med en Søn, og da Barnet saa sundt og stærkt ud, fattede Harandaren Haab om, at Vorherre vilde lade ham beholde det. Den Dag Pidjaun ha Ben fandt Sted[1]), gjorde han et stort Gilde, og derved indfandt sig ligesom ved tidligere Højtider i hans Hus den kristne Biskop. Samme Dag ankom til Byen en gammel, daarlig klædt Polak, og han blev naturligvis indbuden til Festen og hørte da under Samtalerne, hvorledes det tidligere var gaaet med Børnene i dette Hus. I det Øjeblik nu den kristne Biskop efter sin Sædvane gik hen til Vuggen og bøjede sig over Barnet, fik han af en usynlig Haand et Ørefigen, saa at han tumlede langt bort fra Vuggen. Saasnart han kom til Besindelse, trak han Harandaren hen i en Krog og spurgte ham, om der ikke etsteds i Huset befandt sig en Rabbi Mausche (Moses). Værten svarede, at det skulde han snart erfare, og begav sig til Mændenes

---

[1]) Naar et jødisk førstefødt Drengebarn er en Maaned gammel, finder Pidjaun ha Ben (ɔ: Løskjøbelsen) Sted. Denne Ceremoni bestaar deri, at Faderen indbyder nogle Jøder og blandt disse en Kauhein (en af Ypperstepræstens Stamme) og i de andres Nærværelse siger til Kauhein, idet han fremviser Barnet: „Denne er min førstefødte Søn." Kauhein tager Barnet og siger: „Barnet hører mig til!" Faderen siger: „Jeg har nok Lyst til at kjøbe det; hvor meget vil Du have for det?" — „Hvor meget vil Du give?" — Faderen byder ham f. Ex. fem Sølvmynter, og Kauhein svarer: „Dermed er jeg tilfreds; her har Du Barnet; det er Dit." Pengene tilfalde Kirken, og Ceremonien ender med et Gjæstebud. — Den har sin Oprindelse fra den Tid af, da Moses lod Levi Stamme blive Præster og fritog det øvrige Folk derfor. Derfor løskjøbes heller ingen Søn af Levi Stamme, og Ceremonien omtales desaarsag ikke i „En Jøde", da Jacob Bendixen deri er nævnt som Levit.

Forsamling og raabte: Er her en Rabbi Mausche? — Jau, jau! (jo, jo!) lød det fra flere Sider; men En trængte sig frem, og det var den daarlig klædte Fremmede, og han sagde: „Det er mig, Biskopen mener; lad mig kun komme ud og faa fat i den Aucher Jisroeil“[1]). Da Biskopen saa ham, ilede han strax hen til ham, og de talte længe hemmelig sammen, og Resultatet blev, at de paa en bestemt Dag skulde møde hinanden til en Strid paa Liv og Død. — Paa den bestemte Dag indfandt sig Rabbi Mausche tilligemed Stedets Roef[2]) og nogle andre hellige Jøder, og Biskopen mødte med sine Venner. Rabbi Mausche drog tre Cirkler om sig og sine Venner, Biskopen gjorde ligesaa om sig og Sine og begyndte derpaa sine Besværgelser. Da kom en tudende Ulv ud af Skoven; den ilede forbi Biskopens Kreds og nærmede sig Rabbi Mausches; men da den kom til den yderste Cirkel, vendte den om og løb tudende tilbage til Skoven. Biskopen blev urolig, men begyndte paany sin Trolddom, og da kom en stor Bjørn ud af Skoven og søgte Rabbi Mausche; den brød over den første Cirkel; men ved den anden vendte den pludselig om og løb skrigende bort. Biskopen blegnede, Angstens Sved trillede ned over hans Ansigt; men tredje Gang begyndte han Besværgelsen. Da kom en vild, mægtig Orne ud af Skoven, foer over første og anden Cirkel og syntes allerede at ville naa Rabbi Mausche — da vendte den pludselig om, søgte hen til Biskopen, sprang over hans Kreds og søndersled ham.“

Rabbi Nathan smilede tavs; men den ældre Jøde, der var fulgt med, raabte, idet han skottede tilbage: „Saaledes skal det gaa alle Israels Fjender! Deres eget Had skal fortære dem!“

De vare komne til Rabbi Nathans Bopæl; i Gadedøren vendte Rabbi'en sig om og sagde: „Vi ville ikke paa den kjære Schabbas skilles fra hinanden i en bitter Stemning, jeg vil fortælle Eder en lille Historie: En Polak havde solgt en anden Jøde en Hest og indestaaet for, at den ikke havde nogen Fejl. Men næste Dag kom Kjøberen tilbage med Hesten og beklagede sig bittert over at være bleven bedraget, da Hesten havde en stor Fejl, den var

[1]) Israels Fordærver. [2]) Præst.

blind. — Hvad? — sagde Sælgeren — kalder I det en Fejl? Det er ingen Fejl, det er en Ulykke!" — Man lo og tog Afsked fra hinanden med Ønske om en lykkelig Sabbath. Men Aron glemte listig at tilbagelevere Rabbi Nathan hans Paraply og havde saaledes et passende Paaskud, hvorunder han samme Aften kunde besøge Huset.

Han ankom, netop som Rabbi Nathan, ledsaget af sine Sønner, kom hjem fra Aftenbønnen og skulde gjøre Avdolo (foretage Sabbathens Aflysning).

Det er Skik, at det yngste Drengebarn i Familien assisterer Husfaderen ved denne Ceremoni; men da Børnene legede i et afsides Værelse og man kunde høre deres larmende Munterhed, sagde Rabbi Nathan: „Nu, lad Børnene lege. Aron, I er den yngste af Mændene her i Stuen; kom I!"

Arons Hjerte bankede højt af Glæde over, at Rabbi Nathan saa tydelig regnede ham til sin Familie og gav ham Haab om sin Datter, og ivrig gav han sig ifærd med de Forretninger, Ceremonien udfordrede.

Rabbi Nathan velsignede Lyset, Vinen og de duftende Urter, som Aron rakte ham; velsignede Helligdagen og Ugens Arbejdsdage, Huset og Slægten og Husets gode Ting. Bægeret med Vin blev rakt om til Mændene, for at de kunde drikke deraf, ligesaa gik Sølvbøssen med de vellugtende Krydderier om til Alle. Endelig sluktes under Sangen: Hamavdil bein Kaudesch lechaul (Den, som skiller mellem Hellig og Søgn) Lyset i Vinen, Sabbathen var aflyst, og Rabbi Nathan og Aron ønskede hinanden: „Gut' Woch' und Gut Johr!" (En lykkelig Uge og et lykkeligt Aar), hvorpaa Aron bøjede sig og modtog Haandspaalæggelsen. En efter En kom derefter de voxne Sønner og bleve velsignede.

Under Ceremonien sad Esther afsides i en Vinduesfordybning, og saa paa Aron, maaske ligesaa stolt af sin Elsker som en kristen Ridderdame af den Ridder, der brød en Lanse til hendes Pris.

SCHLAUMO ZWICKER.

Om Søndagen kom Schlaumo Zwicker op til Rabbi Nathan for efter Sædvane at svikke (klippe) hans Skæg; thi en from Jøde lader ingen Kniv gaa over sit Ansigt. Schlaumo Zwicker hed egenlig Schlaumo Leib; han var nemlig en Søn af Leib Zwicker, der havde drevet Professionen, indtil han fik en stor Arv fra England. Sønnen, der havde lært Kunsten i sin Ungdom, gjorde deraf en Mitzvo ɔ: en Gud velbehagelig Gjerning; han svikkede nemlig gratis de frommeste Mænd, hvorved han selv kom i Ry for Hellighed og blev højt anset af de Ældre i Menigheden. Men Ungdommen yndede ham mindre. Den sagde om ham, at han var en Spiller og gik paa Spillehuse. Spurgte man om Beviser, saa kunde de Unge ingen tilvejebringe; thi de kunde jo ikke selv have set ham paa Spillehuset; men saa sagde de, at man tydelig kunde se det paa Schlaumo's smaa Øjne og store, blege Mund. Schlaumo havde virkelig en stor Mund; men han syntes at anse den for en Skjønhed; thi han gjorde den endnu større ved at knibe Læberne tæt sammen, saa at Munden næsten naaede til Ørerne; men den onde Ungdom sagde, at det gjorde han for at skjule, at han ingen Tænder havde. Imidlertid indrømmede dog Alle, at Schlaumo Zwicker bed godt fra sig, naar det behøvedes, og i det Hele havde en farlig Mund.

Schlaumo Zwicker bandt Servietten om Rabbi Nathan og begyndte at klippe under dyb Tavshed; thi Schlaumo havde den Egenskab, at han tav, indtil han blev spurgt, ligesom en velfyldt Tønde holder tæt, indtil man drejer Tappen.

Endelig gjorde Rabbi Nathan Begyndelsen med det sædvanlige Spørgsmaal: „Was gut Hriddisch[1]) in der Stadt?“

„Nyt?“ sagde Schlaumo; „godt Nyt? Hvad ved jeg? I vor Tid hører man intet godt Nyt. Ondt Nyt er der nok af, skjønt det er allerede gammelt.“

„For Guds Skyld!“ raabte Rabbi Nathan, „hvad er sket?“

---

[1]) Nyt. — Forf. vil her bemærke, at de følgende Samtaler maa tænkes holdte paa Tysk og Hebraisk. For den kristne Læsers Skyld gjengives de, saavidt muligt, paa Dansk.

„I var ikke i vor Schul igaar? Det var en Ynk at se, hvor faa unge Mennesker der nu bryde sig om Guds Ord. Knap, at vi havde Minjan“[1])!

„Øi, Øi! — Naa, de ville komme næste Schabbas!“ sagde Rabbi Nathan.

„Gud give det!“ raabte Schlaumo og vendte andægtig Øjnene mod Himlen. „Men Religionen geraader i Forfald hos Ungdommen! Siden de Nymodenske have faaet deres egen Ligvogn med Klædes Forhæng, falde Flere og Flere fra de gamle Skikke. Jeg under dem en Ligvogn Allesammen!“

„Ti, ti! Det er tungt at høre. De ere hverken Jøder eller Kristne, de ere Hedninger og kjende slet ingen Gud.“

„Der er nu denne Wulf Israel,“ begyndte Schlaumo efter en Pavse; „det er ret en Poscho Jisroeil[2])! Forgangen Schabbas møder jeg en ung Jøde paa Østergade, rygende sin Cigar ved højlys Dag — hvem var det? Wulf Israel! Udryddet vorde hans Navn! Naar han endelig vil ryge, hvorfor bliver han da ikke hjemme? Vil I tro det, Rabbi Nathan: han pustede mig Røgen lige ind i Ansigtet!“

„Den stakkels Fader!“ sagde Rabbi Nathan; „hvad vilde han sige, hvis han erfarede det!“

„Faderen? Den gamle Meschummet[3])? Sønnen ryger om Schabbas paa Gaden, han smøger vel hjemme i sin Stue.“

„Har I set det?“ spurgte Rabbi Nathan.

„Nej, det har jeg ikke; men det er neppe Scheiker“[4])!

„Saa vilde jeg i Eders Sted ikke sige det. Der staar skrevet: Den Retfærdiges Tunge skal blomstre med Visdom, men den Uretfærdiges Tunge skal ødelægges.“

Schlaumo Zwicker klippede lidt i Tavshed; derpaa begyndte han igjen:

„Det Værste er, at denne Wulf Israel forfører andre rene Ynglinge. I Fredags otte Dages kom jeg gaaende udenfor Østerport; det var næsten Nat[5]), og jeg skyndte mig for ikke at komme for sildig i Kirken. Da kjører

---

[1]) Det tilstrækkelige Antal (ti Voxne) for at kunne holde Gudstjeneste. [2]) En, som haaner Jødedommen. [3]) Slyngel. [4]) Løgn. [5]) Naar Stjernerne begynde at skinne, er det Nat, og da begynder om Fredagen Sabbathen.

mig en Vogn forbi, ud ad Skoven til, og i Vognen sidde to unge Jøder. Hvem var det? Den Ene var Wulf Israel, den Anden, hvem tror I, det var, Rabbi Nathan? — Aron Jacobsen!"

„Aron Jacobsen?" skreg Rabbi Nathan og foer i Vejret.

„Som jeg siger Jer: Aron Jacobsen!" sagde Schlaumo Zwicker og lagde Servietten tilrette om Rabbi'en.

„Rabbi Schlaumo!" sagde Rabbi Nathan, „har I ikke set fejl? Husk paa, at det er et af de ti store Bud: Du skal ikke sige falsk Vidnesbyrd. Det er en Dødssynd, hvis I lyver."

„So wahr Gott lebt! Gott loss mir verdorren auf der Stelle!"

„Oh! Oh!" stønnede Rabbi Nathan.

„Og hvad tog de dem for i Skoven? Hvorfor sagde jeg Intet i Søndags? Jeg vilde først have Vished; jeg er ikke en letsindig Mand, Rabbi Nathan. Jeg har været ude i Skoven og spurgt mig for; jeg har ogsaa talt med en af deres Stalbrødre. Hvad spiste de? En Smaating: Bøfsteg! Og i Selskab med hvem? Med Skuespillere, Gøglere og slette Fruentimmer. Gud skal støde min og mine Forældres Neschommo[1]) fra sig paa Dommens Dag, om jeg lyver, Rabbi Nathan!"

Rabbi Nathan knugede Hænderne sammen og fik Taarer i Øjnene af Uvilje og Fortrydelse. Pludselig raabte han: „Oh, nu husker jeg det! .... Han spurgte mig! .... Oh, oh! Og ham har jeg ladet sige Bønnen ved mit Bord! Ham har jeg modtaget som en Søn og ladet ham sidde ved min Datters Side — oh, oh!"

„Rabbi Nathan!" sagde Schlaumo med deltagende Stemme, medens han foldede Servietten sammen og lagde Saxen i Futteralet; „I skulde itide tage vare paa Eders Datter og gifte hende bort. Hun har dog et godt Øje til denne hersens Aron."

„Ak!" stønnede Rabbi'en, „I har Ret. Men hvor finder man en Mand til hende? Min Formue er ikke stor, jeg kan ikke give hende megen Medgift."

„Naa, naa, Rabbi Nathan, jeg ønsker mig en Dalles[2])

[1]) Sjæl. [2]) Fattigdom.

som Eders. Forresten kommer jeg idag til Eder som Schathren"[1]).

„I, Schlaumo Leib?"

„Jeg ved en Mand, som begærer Eders Datter."

„Er han from?" spurgte Rabbi Nathan.

„Han er saa from, at han om kort Tid, om Gud vil, bliver Clausener. I ved, Rabbi Nathan, at der er en Clause ledig."

„Ja; har han ellers nogen Formue?"

„Han staar sig godt; og det er en Mand i sine bedste Aar."

„Hvem er det, Schlaumo Leib?"

„Det er mig selv," svarede Schlaumo.

„I?" raabte Rabbi Nathan, „I er for gammel til min Datter. Hun er kun atten Aar."

„Og jeg er lidt over fyrretyve! Jeg er i min bedste Alder! Og jeg bliver Clausener, jeg søger derom, og der er ingen Tvivl om, at jeg faar det."

„Det er vistnok en stor Kovaud[2]) for min Datter at blive gift med en Clausener," sagde Rabbi Nathan betænksomt.

„Jeg vil blive god imod hende. Og I vil kunne staa Gud til Regnskab for, at I har betroet hende i mine Hænder."

„Det er sandt," sagde Rabbi Nathan.

„Vil I give mig hende, Rabbi? — Lad hende komme ind!"

„Nu, nu, vi vil se . . . . Kom en anden Dag; mit Hoved staar mig ikke ret idag . . . . Jeg tror det nok; men bestemt kan jeg ikke sige det."

„Rabbi Nathan! der staar skrevet: Sig ikke til Din Næste: Gaa og kom igjen imorgen, naar Du har det hos Dig."

„Der staar ogsaa skrevet," svarede Rabbi'en: „Lad Din Mund ikke overile sig og Dit Hjerte ikke haste at fremføre et Ord for Gud, og: Bedre, at Du ikke lover, end at Du skal love og ikke betale. — Men kom om to Dage . . . . denne Aron! . . . , jeg tror det nok, jeg tænker det nok!"

„Naar I tror det, saa vil det ske!" raabte Schlaumo

[1]) Forlovelses-Kommissionær. [2]) Ære.

Zwicker glad; „I bliver min Svigerfader! Farvel, Svigerfader!“

Da han var gaaet, sad Rabbi Nathan en Stund tankefuld og bedrøvet; derpaa toede han sine Hænder og gav sig til at bede.

ESTHER.

Hele Dagen forblev Rabbi Nathan i sit Studereværelse; kun ved Middagsbordet var han samlet med sin Kone og Datter, og da var han tavs.

Den næste Formiddag lod han Datteren kalde ind til sig. Med anende Hjerte gik Esther ind til Faderen og nejede for ham; Rabbi'en saa op paa hende, men slog strax Øjnene ned.

Endelig sagde han: „Esther! Heut über acht Tag, wirst Du 'ne Kalo“[1]).

„Ja, Ette“[2]), svarede Esther rødmende.

„Esther,“ vedblev Rabbi'en, „Du fragst nit, mit wem?“

„Mit wem, Ette?“ spurgte Esther.

„Mit Schlaumo Leib,“ sagde Rabbi Nathan.

Rødmen veg fra Esthers Kinder, og hun vaklede, idet hun sagde: „Ja, Ette.“

„Esther,“ sagde Rabbi Nathan, „Du bist'n gut Kind. Nun kannst Du gehen.“

Esther gik; men, da hun kom udenfor til sin Moder, brast hun i heftig Graad og kastede sig, med Hænderne for Ansigtet, i Sofaen.

„Hvad sagde Rabbi'en?“ spurgte Moderen.

„Moder! Han sagde, at jeg skal giftes med Schlaumo Zwicker!“

„Ja, jeg vidste det nok,“ sagde Frummit med Taarer i Øjnene; „Rabbi'en talte til mig derom iaftes.“

„Og Du har Intet sagt mig derom, Moder!“ sagde Esther og hævede bebrejdende det taarevædede Ansigt imod Moderen.

---

[1]) **Brud.** [2]) **Fader.**

„Rabbi'en sagde, at jeg skulde tie," svarede Frummit.

„Moder! Moder!" jamrede Esther, „jeg tror, jeg dør, naar jeg skal giftes med Schlaumo Zwicker. I det Øjeblik, da Fader sagde det, var det, som om Døden rørte ved mit Hjerte."

„Trøst Dig, mit Barn," sagde Frummit grædende; „hvad Rabbi'en beslutter, er rigtigt. Naar det er Guds Vilje, vil Du blive lykkelig."

„Ak, Moder!" svarede Esther, „Fader er en viis Mand og meget skriftlærd; men paa den Ting forstaar han sig ikke."

„Forsynd Dig ikke, mit Barn!" sagde Moderen.

I dette Øjeblik gik Døren fra Gangen op, og Aron Jacobsen sprang jublende ind i Værelset.

„Masaul! Berocho! Glück! Hurra!" raabte han; „vor store Ostindiefarer er kommen hjem med rig Ladning! Jeg er bleven Kompagnon af Handelshuset! Med disse Vexler skal jeg op paa Børsen! Esther, nu kan vi blive gift, hvis De vil have mig!"

„Tys! Tys! Lad Rabbi'en ikke høre Dem!" sagde Esther.

„Hvad er her paafærde?" spurgte Aron med sagtere Stemme; „hvorfor græder De, Esther? Hvad er der sket, Memme?"[1])

„Jeg skal giftes med Schlaumo Zwicker!" sagde Esther og brast paany i Graad.

„Giftes? Med Schlaumo Zwicker?" raabte Aron og stod som en Billedstøtte. — „Er det sandt, Memme?"

„Det er sandt, Aron Jacobsen," sagde Frummit.

„Moder!" raabte Aron, „giver I Jert Minde dertil? Vil I taale det? Nej! Nej! Det vil I ikke, kjære, velsignede Moder!"

„Skulde jeg, en Rabbi's Hustru, være min Mand ulydig?" spurgte Frummit stolt.

„En ond Tunge har nærmet sig Rabbi Nathans Øre," sagde Aron forknyt.

„Saaledes er det," sagde Frummit. „Men gaa nu, Aron Jacobsen; det sømmer sig ikke, at I er ene hos os Fruentimmer."

„Skal jeg gaa?" sagde Aron grædefærdig; „Esther, skulle

---

[1]) Moder.

vi skilles? Saa giv mig da Brudekysset, det første og det sidste. Giv mig en skjøn Erindring med paa min mørke Vej!“

„Det er usømmeligt, naar hun tilhører en Anden,“ sagde Frummit og gik imellem.

„Ikke engang det skal jeg have!“ raabte Aron fortvivlet; „hvortil er nu al min Lykke? Hvorfor glædede jeg mig, saa at Aandedrættet standsede? Min Lykke har mistet sit Skjær, min Sol er gaaet ned! Jeg er ulykkelig, fortabt, straffet! Jeg bryder mig ikke om Nogenting mere!“

Med disse Ord kastede han Vexlerne paa Gulvet; men, da han saa dem ligge der, bukkede han sig for at tage dem op. Et Øjeblik var Esther, trods sin Sorg, nær ved at le; men i næste Øjeblik, da Aron rejste sig, saa hun store Taarer trille ned ad hans Kinder. Da sprang hun op og ilede hen til ham og kyssede ham. „Nu har jeg kysset Dig, Aron! Lad nu den Anden tage mig!“ raabte hun og kastede sig grædende hen i Sofaen.

Men da Aron havde følt Esthers Kys paa sine Læber, rejste han sig højt i Vejret og raabte: „Gebenscht sei Du, mein' Nekeivo[1])! Du sollst mein' Kalo werden! Du sollst es! Gott wird mir helfen!“

„Omein!“ (Amen) raabte Frummit med opløftede Hænder, og Aron ilede ud.

ARON.

Den følgende Formiddag traadte Aron Jacobsen ind i Rabbi Nathans Studereværelse.

„Aron Jacobsen!“ sagde Rabbi'en og udstrakte Haanden, som for at holde ham borte.

Men Aron nærmede sig og sagde efter et lille Ophold, med bævende Læber: „Rabbi, jeg har syndet.“

„Jeg ved det, Aron Jacobsen!“ sagde Rabbi'en.

Aron vedblev: „Jeg har spist af de forbudne Spiser;

[1]) Velsignet være Du, min Kvinde.

jeg har overtraadt Sabbathen, og i Eders Hus har jeg været en Hykler."

„Kommer I for at krænke mig, gamle Mand, der har vist Eder Kjærlighed?" spurgte Rabbi Nathan vredt.

„O, Rabbi Nathan!" sagde Aron og holdt med Møje Taarerne tilbage; „tror I mig endog saa slet? Jeg kommer til Eder som en Ulykkelig og Bønfaldende; har I intet blidt Ord tilovers for mig?"

„Aron Jacobsen! Hvad I har syndet imod mit Hus, tilgiver jeg Eder. Gaa bort i Fred; mit Nag skal ikke følge Eder. Hvad I har syndet imod Gud, bliver en Sag mellem Ham og Eder. Herren er retfærdig."

„Rabbi!" sagde Aron, „jeg kan ikke tale med Gud selv. Jeg kommer til Eder, som er en af de hellige Mænd, der kjende hans Lov. Er det da ikke sandt, Rabbi, at om Paasken gløder man Kobberkar i Ild, og man lægger Glastøj i Vand, for at de skulle blive festligrene? Kan da et Menneske, der er blevet urent, ikke blive rent igjen? Er ikke Anger den Ild, hvori han renses, og Bod det Vand, der bortvasker hans Synd?"

„Saa er det, Aron Jacobsen. Dersom I af Hjertet angrer og gjør Bod, vil Gud tilgive Eder. Men vi Mennesker kunne ikke se ind i Hjertet, vi ville se Tegn."

„Jeg ved det, Rabbi; Roef'en[1]) skal dømme mig, og jeg skal henlægge mig foran Kirkens Dør og lade den troende Menighed træde paa mig og slaa mig med Svøber. Jeg er beredt."

„Aron Jacobsen," sagde Rabbi Nathan og fik Taarer i Øjnene: „Sligt sker ikke i denne By og dette Land. Naar En er frafalden, gaar han strafløs. Her tør ingen holde Dom uden den kristne Konges Mænd, og de spise selv Urent og overtræde Sabbathen. Hvorledes kunne de dømme en Jøde?"

„Saa kaster jeg mig ned for Eder!" raabte Aron hulkende og sank ned foran Rabbi Nathan; „sæt Eders Fod paa min Nakke og træd mig i Støvet! Jeg vil blotte min Ryg, slaa den tilblods!"

Rabbi Nathans Læber nægtede ham deres Tjeneste, og det varede en Stund, inden han kunde fremføre de Ord:

[1]) Præsten.

„Min Fod renser ikke Eders Sjæl fra Synd, og jeg gamle Mand er selv en Synder for Gud, og jeg vil ikke tugte Eder med Svøber.“

„Rabbi Nathan!“ skreg Aron, „bring mig ikke i Fortvivlelse! Bortstød ikke den Bodfærdige! Aldrig har jeg saa inderlig hængt ved den jødiske Tro som nu, efter min Synd, og I støder mig bort. Husk paa, Rabbi, hvad der staar skrevet: Gud vil ikke Synderens Død, men hans Omvendelse!“

Da Rabbi'en vedblev at sidde tavs og tankefuld, rejste Aron sig pludselig, tørrede sine Øjne og sagde: „Jeg siger Eder, Rabbi, at jeg har angret! Jeg føler, at den Angst og Sorg, jeg har lidt, er Bod for min Synd. Ja, i dette Øjeblik er jeg ren, og jeg staar for Eder som en Broder, og jeg forlanger Eders Datter! Giv mig hende, at jeg med hende kan føre et Gud velbehageligt Liv! Eller stød mig ud i Fortvivlelse, om I kan forsvare det, I, Rabbi Nathan, der er Tjener hos en mild og barmhjertig Gud. Herre, Israels Gud, til hvem jeg har bedet den ganske Nat, hold Dom over os i dette Øjeblik! Jeg bekjender i mit Hjerte Din hellige Tro: Schema Jisroeil, Adaunoi Elauheinu, Adaunoi Echod!“[1])

Rabbi Nathans Øjne begyndte at funkle, han rejste sig højt og sagde: „I den almægtige Guds Navn! Min Broder, læg Din Haand i min og sværg, at Du vil leve som en tro Herrens Tjener!“

Aron raabte: „Jeg sværger ved min Moders Hoved og ved min Faders Liv!“

Rabbi Nathan sagde: „Adaunoi, min Herre, Israels Gud! Ydmygt fremtræder Din Tjener paa Dine Vegne. Skillerummet mellem Dit Folk og de Kristne er nedbrudt; det er som en Have, hvis Plankeværk er omstyrtet, og Alle gaa ind og nedtræde Blomsterne. Et ringe Tilflugtssted er levnet os i vort stille Kammer; paa Dine Vegne og for Din Æres Skyld fører jeg denne Yngling derind og binder ham til Din Lov ved at give ham min Datter til Hustru. Herre, Israels Gud, giv Din Velsignelse! Aron, bedæk Dit Hoved!“

---

[1]) Jødernes Trosformular og højeste Bøn: Hør Israel, Herren Din Gud er et eneste evigt Væsen.

Aron adlød, og Rabbi Nathan sagde Velsignelsen.

I dette Øjeblik traadte Schlaumo Zwicker ind.

Ved Synet af ham var det, som om Lyset sluktes i Rabbi Nathans Øje; han satte sig stille ned i sin Lænestol.

„Scholaum aleichem“[1])! sagde Schlaumo.

„Leichem Scholaum!“ svarede Rabbi Nathan.

„Det er godt Vejr idag,“ tog Schlaumo Ordet, efter forgæves at have ventet paa en Indbydelse til at tage Plads. „Ret et Vejr til at kjøre i Skoven“ — tilføjede han med et Sideblik paa Aron.

Rabbi Nathan stirrede med stor Omhyggelighed op til Himlen, som om han nøje undersøgte Vejret, inden han svarede: „Ja, i Sandhed, godt Vejr! Meget godt Vejr!“

Der blev atter en Pavse; Schlaumo begyndte at blive utaalmodig og sagde: „Rabbi Nathan, de to Dage ere forløbne; jeg kommer for at tale med Eder om den Sag, I nok ved.“

„Nuh,“ sagde Rabbi'en og trak Vejret dybt, „tal, Rabbi Schlaumo.“

„Det skulde være i Enrum; byd den Fremmede at gaa.“

„Han er ikke fremmed; han er min Svigersøn,“ sagde Rabbi Nathan, og efter disse Ord lukkede han Øjnene.

„Eders Svigersøn?“ skreg Schlaumo, „har I da mere end een Datter?“

„Nej, jeg har kun een, Vorherre bevare hende vel!“

„Men hende har I lovet mig, Rabbi Nathan!“

„Jeg lovede det ikke bestemt; I har ingen Grund til at blive saa vred, Rabbi Schlaumo.“

„Rabbi Nathan! Vogt Eder! Der staar skrevet: En Rabbi's Ord tør ikke være tvetydigt. I sagde, I troede det nok, I tænkte det nok. I tør ikke bryde Eders Ord! Betænk Eder vel, tag vare paa Eders Hus; thi der staar skrevet: Som Mandens Vej er, vil Gud ramme ham!“

„Hvis I udsiger et ondt Ord, Rabbi Schlaumo, vil det henvejres og ikke komme over mit Hoved; thi, jeg har ingen Skyld. Jeg har været uforsigtig, og der staar skrevet: I uforsigtig Tale ligger en slem Snare; men kun en ond Mand drager Nytten.“

„Jeg er ingen ond Mand!“ raabte Schlaumo; „men jeg

[1]) Den jødiske Hilsen: Fred med Eder.

vil blive det imod Eder, Rabbi Nathan! Verden skal erfare, at I er underfundig, at I ikke handler, som det en Rabbi, en Clausener, egner og anstaar. Eders Fjender skulle faa Hævn, Eders Venner skulle blive faa, inden Dagen er omme."

Rabbi Nathan saa bønfaldende til Aron, som for at bede ham om at vige Pladsen. Schlaumo nærmede sig allerede triumferende. Da traadte Aron frem og sagde: „Seid mauchel[1]), Rabbi! Staar der ikke skrevet, at naar to gode Mænd bejle til en Mands Datter, skal han lade hende selv vælge?"

„Jeg ved ikke .... min Hukommelse slaar mig fejl .... maaske staar det skrevet," sagde Rabbi Nathan.

„Det staar intetsteds skrevet!" raabte Schlaumo; „kom ikke her og fordrej Loven og det Skrevne!"

Aron spurgte taalmodig: „Staar der da ikke skrevet, at en Mand ikke tør tvinge sin Datter til at ægte den, hun afskyer?"

„Hun afskyer mig ikke!" raabte Schlaumo.

„Naar I er vis derpaa," sagde Aron, „saa kan I jo lade hende vælge selv."

„Lad hende vælge selv!" skreg Schlaumo ude af sig selv; „men Ingen af Eder maa gaa ud til hende; jeg vil aabne Døren, og I kan kalde, Rabbi Nathan."

„Esther," sagde Rabbi Nathan, da hans Datter ængstelig traadte ind; „hvem af disse Mænd vælger Du til Ægtefælle?"

Esther saa forskende paa sin Fader, der stirrede stift hen for sig, og gjorde derpaa Mine til at nærme sig Schlaumo Zwicker.

„Min Datter!" skreg Rabbi Nathan angst; „bryd Dig ikke om, hvad jeg har sagt Dig! Vælg den, Dit Hjerte foretrækker!"

Da gik Esther hen og skjulte sig bag Aron.

„I har sveget mig!" raabte Schlaumo Zwicker; „I har blandet Eder i Afgørelsen! Eders Datter vilde vælge mig, men I holdt hende tilbage! I skal selv være Vidne, Aron Jacobsen! Jeg gaar lige til Roef'en, Rabbi Nathan, og forklager Eder, og I skal komme til at betale Knass[2]). Og

[1]) Med Eders Tilladelse. [2]) Mulkt for Brud paa en Forlovelse.

hele Verden skal erfare, hvilken Svigersøn den fromme, dydige Rabbi Nathan vælger. Kjører I ikke selv med ham i Skoven paa Fredag Aften —"

Aron havde nærmet sig Schlaumo Zwicker og sagde til ham: „Et Ord ganske sagte, Hr. Schlaumo! — Sig mig, er den Ost, man faar i Kronprinsensgade, paa Spillehuset, koscher?"

„Hvoraf ved I det?" spurgte Schlaumo og blev ligbleg.

„Hvad ved jeg? Jeg spørger blot."

„Det var en Fejltagelse! Jeg tænkte paa Spillet og lagde ikke Mærke til, at der var Ost paa Smørrebrødet."

„Naa, I vilde spise bart Smørrebrød? Var det koscher? Har en hellig Mand Lov til at spise Smørrebrød, der er smurt med en tereipho[1]) Kniv.

„Wenn Ihr ein Wort sogt, meimise ich Euch?"[2])

„I meimiser mig heller ikke!"

„Men I har da selv været paa Spillehuset! I tør Intet sige!"

„Om Forladelse, Hr. Schlaumo, jeg tør sige det; thi jeg er ikke Zwicker og vil ikke være Clausener."

„Oh! Oh!" stønnede Schlaumo.

„Rabbi Schlaumo! Lad os være Venner! I har selv bedst deraf. Jeg vil tie, hvis I byder Rabbi Nathan Haanden og forlader dette Hus med en Velsignelse."

„Sværg det!" sagde Schlaumo heftig.

„Jeg sværger Eder det!"

Schlaumo Zwicker kæmpede endnu lidt med sig selv, endelig gik han hen imod Rabbi Nathan og sagde: „Rabbi! Der staar skrevet: Bedre et Stykke tørt Brød med Rolighed end et Hus fuldt af Trætte. Hvad nytter mig Eders Datter, naar I ikke godvillig vil give mig hende? Aron Jacobsen er en brav Yngling, jeg giver Eder Eders Ord tilbage. Zu Masaul! Til Lykke, Jomfru Esther! Hi, hi, hi! — — Wie ich es Euch man', soll es Euch bekommen"[3]) — tilføjede han sagte, idet han skyndte sig bort.

Da han var ude af Døren, sprang Rabbi Nathan op: „Gebenscht sei Gott!"[4]) raabte han; „Der! jeg giver Dig

[1]) Uren; modsat: koscher, ren. [2]) Siger I et Ord derom, dræber jeg Eder. [3]) Som jeg mener det, skal det bekomme Jer! [4]) Velsignet være Gud!

hende! Zu Masaul, zu Glück, und zu Berocho![1]) Frummit! Lad gaa Bud til Aron Jacobsens Forældre og til alle mine Sønner! Paa Fredag Aften, hvilken Schabbas!"

Og den gamle Mand dansede om i Stuen, idet han sang Verset:

„Se, skjøn er Du, min Elskede! yndig! ja, vort
Leje grønnes!"

---

[1]) Til Held, til Lykke, til Velsignelse!

FOR OTTE SKILLING HVEDEBRØD

(1846)

I.

Gjennem den Del af Kirsebærgangen, der fører fra Vesterport til Badehuset ved Ryssenstens Bastion, gik en Morgen tidlig tre unge Mennesker med hurtige Skridt. De to af dem marscherede i Trit, med Øjnene fæstede paa Jorden, som om de vare paa Vej i vigtige Forretninger; den Tredje gik mere uregelmæssig, var snart forud, snart bagefter, imedens han vexelvis betragtede sine tavse Ledsagere og den grønklædte Vold, det stille Vand og Træerne, hvis Toppe netop berørtes af Solen, der hævede sig over Volden. Endelig udbrød han, idet han standsede: „Nej, jeg vil dog se mig lidt om! Her er saa dejligt!"

De to Andre standsede ved hans Tiltale og vendte sig halvt om imod ham; den Ene sagde: „Dejligt? Her dejligt? Gaar Du i Kirsebærgangen for at beundre Naturen?"

Den Person, der talte saaledes, bar det stolte Navn Adalbert, Adalbert Johnsen, og var en tynd, spinkel Person med en spæd Stemme, som han i dette Øjeblik søgte at gjøre spottende og satirisk.

„Hvorfor ikke, om jeg maa spørge?" sagde den Forrige, Richard Bilsted.

„Nej, nu maa jeg le! Det er jo Altsammen anlagt ved Kunst!"

„Hvad for Noget?" raabte Richard, „kalder Du det Kunst? Er disse Blade, der hænge fulde af Dugdraaber, Kunst? Er den Stribe derhenne paa Vandet, hvor Lys og Skygge berøre hinanden, Kunst!"

„Aa, jeg mener naturligvis, at Volden er anlagt af Mennesker og Stadsgraven gravet, saa det er da ikke nogen rigtig Natur; det Ene er ikke nogen virkelig Bakke, det Andet hverken Bæk eller Sø ...."

„Saa er en Have da heller ikke Natur? Du kan heller ikke beundre Blomsterne, Frugterne? De ere jo opelskede af Mennesker!“

„Ja, en Have .... en Have ... .“

Uden at bryde sig om Adalberts Forlegenhed vedblev Richard: „Det kan gjerne være, at det er naragtigt af mig, men jeg finder altid dette Sted saa dejligt. Naar jeg ser dette stille Vand og Træerne hænge langt ud derover, dannende ligesom skyggefulde Havbugter, kommer jeg altid til at tænke paa den Scene i Coopers „Jægeren“, hvor den stille Flod beskrives, med det langt nedhængende Buskads, i hvilket den blodige Indianer ligger skjult.“

Adalbert saa sig uvilkaarlig om; men Richard vedblev med stærkere Stemme, idet han udstrakte Armen imod Vandet: „Jeg elsker dette Sted — Himlen maa vide, hvorfor; maaske min Moder har forset sig derpaa, medens hun bar mig under Hjertet. Eller maaske er det, bare fordi jeg ikke har Raad til at tage tidt i Skoven og derfor maa hjælpe mig med Kirsebærgangen. Men jeg elsker dette Sollys, disse Skygger og dette Grønne, det er, ligesom Hjertet tilsidst skulde smelte, naar jeg vedbliver at stirre derpaa. Saadan maa man være tilmode paa den yderste Dag, naar der i den tidlige Morgenstund bliver blæst til Salighed: Alle Hjerter opløses, Menneskene synke hinanden i Armene og forgaa af Henrykkelse ....“

„Richard, jeg skal være hjemme Kl. 9 og informere, lad os komme videre,“ sagde Ditlev Blok, der hidtil havde holdt sig tavs.

Ved disse Ord blev Richard et Øjeblik staaende stiv, med Armen endnu udstrakt, drejede sig derpaa flere Gange rundt, ligesom for at ryste Tankerne af sig, og gik videre med de Andre.

Da de nede paa Badehuset kom afklædte ud, hver af sit Lukaf, sagde Adalbert til Richard: „Tør Du springe ud paa Hovedet oppe fra Pælen?“

„Tør Du?“ spurgte Richard.

„Jeg tør nok; men jeg slaar mig altid paa Maven; min Doktor har forbudt mig det.“

„Min Doktor er mere liberal,“ sagde Richard og gik op

ad Trinene; Øjeblikket efter foer han som en Pil fra Højden ned igjennem Vandspejlet; Adalbert skudrede og krøb forsigtig ned i Vandet. Imidlertid svømmede Ditlev Blok rastløs om, ligesom han frygtede for at narre sig selv for et eneste Tag.

„Hu! hvor jeg fryser!" sagde Adalbert med klaprende Tænder, paa Tilbagevejen.

„Fryser Du? Jeg er sulten!" raabte Richard, „uh, jeg er glubende sulten!"

„Jeg er ogsaa sulten," sagde Adalbert; „jeg skal have mig en Firskillings Bolle her hos Konen."

„En Firskillings Bolle, hvad skal det forslaa!" raabte Richard, medens han søgte i sin Vestelomme, „Hurra, jeg skal have to! — — Madam! her er tvende Firskillinger!"

„For otte Skilling Brød! Det kan Du ikke faa ned, Richard!"

„Ti stille, Adalbert! Du har ikke Begreb om min Sult; jeg kunde spise Dig med, hvis Du ikke saa saa nøgtern ud!"

De fortsatte Vejen i Tavshed; spisende deres Brød; men efter en lille Stunds Forløb sagde Richard med et Suk: „Saa, nu kan jeg ikke mere! den ene var dog nok!"

„Ja, hvad sagde jeg!" sagde Adalbert, „Maven bliver snarere mæt end Øjnene."

„Gid vi nu maatte møde en fattig Dreng, jeg kunde give denne Bolle! Konen tager den vel ikke igjen, for jeg har bidt af den."

„Tør Du byde den til den første pæne Mand, vi møde?" raabte Adalbert.

„Aa, ja, hvorfor ikke det?"

„Det gjælder, Du tør ikke!"

„Hvad gjælder det?"

„Du skylder mig tre Mark; lad os vædde om dem: kvit eller en Daler!"

„Jeg holder dem!"

„Jeg holder halvt med Dig, Adalbert," sagde Ditlev Blok.

„Nej, jeg vil nok holde alene!" raabte Adalbert.

Det varede lidt, inden de mødte nogen Spadserende;

men endelig saa de en temmelig før Mand, i fin, sort Dragt, komme dem imøde.

„Nu, Richard!“ sagde Adalbert, idet han krøb bag ved ham.

Manden kom gaaende med Hænderne paa Ryggen, i dybe Tanker. Richard gik hen imod ham, tog ærbødig Hatten af og sagde: „Tør jeg byde Dem et Stykke Hvedebrød?“

„Hvad — hvad skal det betyde?“ raabte Manden.

„Det skal betyde,“ sagde Richard med et Buk, „at jeg inviterer Dem til en Frokost.“

„Vil De gjøre Nar af mig?“ raabte Manden, blodrød af Vrede.

Adalbert sneg sig om et Hjørne af Volden; ogsaa Ditlev Blok fjernede sig noget.

Richard begyndte at tabe Fatningen; han svarede: „Der er da ingen Ulykke i at byde en Mand Brød.“

„Ingen Ulykke, næsvise Knægt!“ raabte Manden og løftede sin Stok; „jeg skal lære Ham, hvad det er at gjøre Nar af Folk.“

Richard blegnede, da han saa den opløftede Stok; med en Stemme, der af en Slags Frygt, af Frygt for at blive nødt til en voldsom Handling, var dæmpet, sagde han: „Slaa ikke!“

Manden blev staaende lidt i samme Stilling, stirrende ind i Richards Ansigt; som om dette gjorde et forsonende Indtryk paa ham, lod han lidt efter lidt Stokken synke og sagde med mindre barsk Stemme: „Kjender De mig? Har De villet fornærme mig?“

„Nej,“ svarede Richard; „og siden De nu tager Stokken bort, vil jeg ligefrem tilstaa, at det var en Uforskammethed af mig, og jeg beder Dem om Forladelse.“

Han tilføjede med blød Stemme: „Jeg haaber, at De nu tillader mig at gaa; De kan være forvisset om, at jeg længe vil fortryde min Kaadhed.“

„Nej, holdt, unge Herre!“ sagde den Fremmede: „De maa dog have havt en eller anden Grund .... For Pokker! Man løber ikke saadan uden videre hen til en Mand og byder ham Brød! De skylder mig da i det Mindste en Forklaring.“

„Siden De endelig vil vide det: Det var et Væddemaal; og“ — tilføjede Richard med et lille Smil — „jeg blev derved fri for alle mine Kreditorer.“

„Guds Død, det undskylder Dem betydeligt! Hvor stor var ellers Summen?“

„Tre Mark, min Herre.“

„Hvad for Noget? Tre Mark? Lykkelige Menneske, var det al Deres Gjæld?“

„Ja, desværre!“

„Hør,“ tog den Fremmede til Orde, efter paany at have set stift paa Richard, „De ved naturligvis ikke, hvad det er, eller hvorfor det er, Deres Ansigt behager mig; men det er jo ogsaa ligegyldigt . . . . nu have vi gjort Bekjendtskab — vil De som jeg, saa fortsætte vi det.“

Richard saa forundret paa Manden; først nu lagde han rigtig Mærke til hans Udseende: Det var en mild, venlig, noget aldrende Mand, med et Udtryk af Noblesse og Værdighed i Øjet, i Holdningen og Klædedragten. Richard udbrød: „O, først i dette Øjeblik fortryder jeg tilfulde min kaade Opførsel! Havde jeg set rigtig paa Dem forinden, var det aldrig sket! Og nu frygter jeg for at modtage det hæderlige Tilbud, De gjør mig; thi De vil vist aldrig kunne se mig uden at tænke paa min Forseelse.“

„Det tror De, fordi De er ung; De vil engang erfare, at Mennesket kan glemme endnu vigtigere Ting. Har De Lyst til at vende om og gaa en Spadseretur med mig? Deres to Ledsagere løb nok, da de troede, at vi skulde i Haandgemæng.“

Og fra deres Skjul saa nu Adalbert Johnsen og Ditlev Blok til deres store Forundring Richard spadsere bort med den fremmede Herre.

Adalbert var gaaet hjem til Richards Forældre og havde spurgt efter ham; dette havde foranlediget Spørgsmaal fra deres Side, og Adalbert havde fortalt den hele Historie.

Da Richard ved sin Hjemkomst gik op ad Trappen, hørte han sin Fader, Snedkermester Bilsted, sige: „Der er han!“ hvorpaa Køkkendøren blev lukket. Richard

maatte ringe, og hans smaa Sødskende, der lukkede op, saa bedrøvede paa ham, som om de vilde sige: „Naa, Du faar!" Da han kom ind i Stuen til sine Forældre, stod Faderen i Positur med et tykt Spanskrør i Haanden og modtog ham med følgende Tiltale: „Hvad Godt? Hvad vil Du her hjemme, Din Slyngel? Er det derfor, at jeg har kostet paa Dig over min Evne og knappet af fra min og Din Moders Mund bare for at kunne holde Dig i Skole og gjøre Dig til Student? Er det, for at Du skal spille Folk paa Næsen og øde otte Skilling til Hvedebrød, medens Dine Sødskende knap faa det tørre Rugbrød? Og saa anfalde honnette Folk og blive til Folkesnak, saa at Du aldrig faar Embede, og Alt, hvad jeg har slidt og slæbt for Din Slubberts Skyld, er spildt! Men jeg skal lære Dig!" Med disse Ord hævede han Stokken og anden Gang paa denne Dag truedes Richard med Prygl. Men denne Gang gik Moderen imellem: „Du er for hidsig, Andreas," sagde hun, „Du maa ikke slaa ham."

„Der har vi det!" raabte Faderen: „Saadan er Fruentimmerne! Først hidse de en op, bare for at de siden kunne agere den gode. Men det nytter Dig ikke, Moer! Lad ham gaa, jeg vil ikke se ham for mine Øjne! Hvad vil Du her hjemme? — Kan Du svare Din Fader, hvad?"

„Jeg vil bare lade Dem vide, at jeg idag ikke spiser til Middag hjemme."

„For mig kan Du spise til Aften med ude!"

„Hvor spiser Du da til Middag, Richard?"

„Ja, det skal jeg sige, naar Fader lægger Spanskrøret."

„Hvad, vil Din Æsel kommandere mig? Jeg skal . . . ."

„Andreas! Andreas! styr Dig dog! Det ligner da ikke Noget at slaa en Søn, der er Student! Giv mig Spanskrøret."

Faderen lod, som han meget nødig lod Spanskrøret vriste fra sig.

„Hvor skal Du saa spise til Middag, Richard?"

„Hos Legationsraad, Ridder Dumin."

„Hos — hvad — hvor kommer Du til ham, Richard? Og hvad var det da for en Historie med Manden og Hvedebrødet? Hvem var den Mand?"

„Det var Legationsraad og Ridder Dumin."

„Herre Jøsses!“ raabte Moderen.

„Har han inviteret Dig til Middagsmad?“ spurgte Faderen.

„Ja, han fandt, at jeg havde nogen Lighed med hans afdøde Søn, og saa blev vi gode Venner, og nu skal jeg op til ham.“

Moderen sagde grædende: „Jeg har altid vidst, at Richard vilde have Lykken med sig! Dengang det brændte for os i Pederhvidtfeldtstræde, laa en af hans Busseronner paa en brændende Dragkiste og brændte dog ikke.“

„Saa tog man den vel bort, Moder?“

„Ja, men Dragkisten brændte, og dengang spaaede Din Amme, at Du vilde blive umaadelig rig.“

„Det bliver jeg ogsaa!“ raabte Richard lystig.

Ved Bortgangen klappede og kjærtegnede han sine smaa Sødskende, og idet han gik ned ad Trapperne, sagde han med Taarer i Øjnene: „De smaa Stakler! Jeg skal ud at spise, og de maa blive hjemme! Saasnart jeg fortjener Noget, skal jeg kjøbe dem Kager.“

II.

Tjeneren bragte den Hilsen, om Hr. Richard ikke vilde komme over i Legationsraadens Værelse.

Ved Richards Indtrædelse sagde Legationsraaden: „Kjære Richard, jeg vil foreslaa Dig, at vi i Stedet for at gaa i Theatret blive hjemme i Aften og passiare lidt sammen. Johan besørger os et lille Aftensmaaltid her hjemme, og han har Fuldmagt til at tage den bedste Vin fra Kælderen, for at Du dog kan have nogen Erstatning ....“

„Tal nu ikke saaledes, kjære Hr. Dumin!“ afbrød Richard ham, idet han greb hans Haand. „De ved jo godt, hvor gjerne jeg er i Deres Selskab — nej, kom nu ikke med den gamle Indvending, at det blot er af Taknemlighed! Skal jeg da endelig tvinges til at sige Dem den Konpliment, at De er en interessant Mand?“

„Det kan gjerne være, Richard! Maaske er Du alvorlig nok i Sindet til at kunne finde Behag i en gammel Mands Selskab. Men Du kan ikke fortænke mig i, at naar jeg tænker paa vort Forhold, synes det mig, at jeg har stiftet det af Egennytte. Hvad er det, jeg har gjort for Dig? I Dine Øjne er det maaske store Ting; men for mig er det dog saa lidt! Har jeg for Din Skyld maattet paalægge mig det allerringeste Savn? Og hvilken Fordel har jeg ikke havt af Dig! Du har gjort mig tyve Aar yngre; medens jeg troede at føre Dig ind i Livet, var det Dig, som førte mig; Du har vidst at gjøre mig gamle Mand til Deltager i Dine Jevnaldrendes Selskab, jeg har jo været ret som et Træ, der begynder at blomstre paany om Efteraaret — naar jeg tænker paa det forløbne Aar, er jeg ikke istand til at begribe, hvorledes jeg skulde have holdt det ud uden Dig.“

„Naar det kommer til Stykket, er Legationsraaden endogsaa i min Gjæld for Kost og Logi!“ raabte Richard muntert; „jeg skal ikke undlade at sende Nytaarsregning.“

„Ja, ja, Richard, send Nytaarsregning! — Kom, lad os gaa tilbords, lad os gaa ind i det lille, hyggelige Værelse, hvor vi saa tidt have været glade.“

Richard saa forskende paa sin Velgjører og fulgte ham tavs; men, da den gamle Mands Øjne, idet han tog Plads, langsomt vandrede rundt i Værelset og med et Udtryk af Inderlighed dvælede ved alle Omgivelserne, udbrød Richard ængstelig: „Men, for Guds Skyld, er der indtruffet Noget? Hvad betyder denne Vemodighed, der er i Deres Stemme og Deres Blik?“

Legationsraaden fyldte sit og Richards Glas og sagde: „Drik, Richard! Lad os drikke paa et lykkeligt Gjensyn!“

„Gjensyn?“ raabte Richard blegnende, „skulle vi skilles, Fader?“

„Ja, min Søn! Ja, vi maa skilles, men jeg haaber, kun for en Tid. — Forhold, hvorom jeg idag har faaet Underretning, gjøre mig det til Pligt at rejse bort .... Jeg rejser til Brasilien.“

„Til Brasilien!“

„Du glemmer at klinke med mig paa et lykkeligt Gjensyn,“ sagde den gamle Herre og forsøgte at smile.

„Til Brasilien! Og hvorfor skulle vi da skilles? Kan jeg da ikke rejse med Dem?"

„Nej, nej, Richard, det vil jeg ikke tillade. Du skal blive her og tage Din Examen, saa kan Du rejse over til mig; i Brasilien er der god Plads for Læger. Du vil kunne erhverve Dig Agtelse og Formue, og naar Du engang har lukket mine Øjne, kan Du som en formuende Mand drage hjem til Dit Fædreland og Dine Forældre. Vorherre tilgive mig, at jeg i min Egenkjærlighed endnu forlanger denne Tjeneste af Dig," sagde den gamle Mand og blinkede med Øjnene for at skjule en Taare.

„O, sig mig!" raabte Richard, greben af en pludselig Tanke, „sig mig det ligefrem og uden Skaansel: Har De ikke lidt et uventet Formuestab? Bliver det Dem ikke besværligt, længere at sørge for mig? Maa De gaa Farer og Besværligheder imøde for at sikre Dem Livsopholdet paa Deres gamle Dage? O, da tag mig med! Det kunde gaa Dem uheldigt i det fremmede Land, og, for Guds Skyld! tænk paa, hvad jeg vilde lide, naar jeg senere erfarede, at De, min Velgjører, min Ven, min Fader, var ene, forladt og maaske led Nød . . . ." Og ved disse Ord brast Richard i Graad og skjulte Ansigtet i sine Hænder.

„Nej, Richard, fat Dig, Du tager fejl!" sagde den gamle Mand med næsten kvalt Stemme; „vel er jeg ikke Rigmand; men jeg har rigelig nok til mig selv og dem, jeg har at sørge for. Nej, det er ganske andre Ting, der afbryde vort stille, lykkelige Samliv — men saaledes er Livet! Saaledes kan det træde mørkt og truende frem og rive os ud af den skuffende Ro, hvortil vi havde hengivet os."

„Livet!" udbrød Richard, „o, nej, sig ikke det! Jeg har tidt hørt sige, at Livet er underfundigt og bedragersk; men Livet er simpelt og enfoldigt som Guds Natur, som Luften, vi indaande, som det klare, rislende Vand. Naar man blot ser rigtig til, kan man løse de fleste, maaske alle saakaldte Forviklinger i Livet paa en ganske simpel Maade — det tror jeg, det er min Overbevisning!"

„Du har talt sandere og betydningsfuldere, end Du maaske selv ved, Richard! Ja, Livet er simpelt og let fatteligt som Luften, som Vandet, som Elementerne. Men

Menneskets rastløse Kløgt har fundet Midler til at opløse, hvad vore enfoldige Forfædre kaldte Elementer. Og saaledes have vi ogsaa forstaaet at gjøre ved vort eget Liv. En Dag sætte vi Livets simple Drik til vore Læber, og da er den opløst i fjendtlige Bestanddele. Jeg taler af Erfaring, Richard; jeg vil betro Dig Alt — har jeg vel nogen trofastere Ven end Dig, hvor ung Du end er! — Du ved, at jeg har opholdt mig i Brasilien; der har jeg erhvervet min Formue, der beklædte jeg en Post, hvorfor man senere har gjort mig til Legationsraad. Det var i mine unge Aar. Jeg stod i Forbindelse med en ung Dame, en af de skjønne Kreolerinder, og hun — fødte mig en Datter. For min Samvittighed kunde jeg forsvare, at jeg ikke ægtede hende; der var Omstændigheder, som ikke lade sig fortælle, og hvorover ingen tredje Mand kan være Dommer, og jeg forlod Landet efter at have sørget for Moder og Datter. Jeg siger Dig, i denne Henseende var min Samvittighed rolig, og dog blev der en Uro tilbage, som jeg aldrig har faaet stillet. Hvor rent og hæderligt jeg end senere søgte at gjøre mit Liv — det var og blev dog mig, der havde benyttet mig af en Kvindes Svaghed eller af hendes Lidenskaber, det var og blev dog mig, der havde begaaet en uædel Handling — der var et Afsnit af mit eget Liv, som jeg maatte ringeagte. Se, Richard, da opløses Livet, som Du endnu finder saa simpelt og enfoldigt; da gives der ikke længer nogen ublandet Glæde; sagte og hemmelig følger Angeren os overalt og hvisker os et Ord i Øret, hvergang vi ville være lykkelige. Ja, jeg vil sige Dig det: Du husker nok den Morgen, vi første Gang mødtes. Da jeg kom ned i Kirsebærgangen, i de stille, fredelige Omgivelser, følte jeg mig saa vel, saa forfrisket; en Fugl fløj op af sin Rede, og ved denne sagte Larm midt i den dybe Stilhed, var det, som om mit Hjerte fik Vinger og vilde hæve sig. I samme Nu kom hin Tanke, og det var da, ligesom en Sky foer over Omgivelserne, og jeg hensank i den frugtesløse Grublen over Fortiden. Dengang Du saa tiltalte mig, harmonerede det saa godt med den Undseelse, jeg atter følte over mig selv, at jeg et Øjeblik troede, Du kjendte mig og mine Forhold og vilde drive Spot med mig. Og

til min Skam maa jeg tilstaa, at Glæden over at opdage, at jeg tog fejl, havde nogen Del i den Venlighed, jeg derefter viste Dig."

Efter en Pavse, som Richard ikke vovede at afbryde, vedblev Legationsraaden: „Jeg kom hjem til Danmark, og jeg giftede mig. Min Kone døde og min eneste Søn døde — det kom mig for som Noget, jeg kunde have vidst i Forvejen, som en Straf, jeg havde trot at kunne undgaa, fordi jeg lukkede Øjnene. — Nu har jeg faaet Brev derovrefra, at Moderen er død, at min Datter er ene og forsvarsløs, i et Land, hvor der hverken er Lov eller Ret for den Svage, og hvor rovlystne Slægtninge ville berøve hende hendes Arv. Gud forlade mig det, jeg elsker ikke dette Barn; men jeg er hendes eneste Beskytter, Pligten kalder mig — Richard, Du har nu hørt mit Skriftemaal, jeg har talt til Dig som til en jevnaldrende Ven; sig mig nu: Bør jeg rejse, eller ved Du nogen let og naturlig Maade at løse dette forviklede Forhold paa?"

Et sagte Nej var Richards Svar.

Legationsraaden henfaldt i dybe Tanker, derpaa vedblev han med en dæmpet Stemme, som om han talte til sig selv: „Saa forunderlig nøjagtig skrider Livet frem! Saa samvittighedsfuldt holder det Bog og kræver Gjælden! For to og tredive Aar siden, naar jeg i lyse og mørke Nætter foer afsted tilhest, naar min hele Tilværelse kun var een Tanke, een Higen, og jeg vilde have løskjøbt mig fra den ringeste Hindring paa min Vej med Dynger af Guld, eller naar jeg ved den første rødlige Strime paa Himlen vendte tilbage gjennem de lydløse Skove, selv lydløs i mit Indre og kun med et lyksaligt Smil paa Læben — tænkte jeg da paa, at jeg senere skulde betale hver Time med et Aar og i en fremrykket Alder forlade mit Fædreland, bryde de Venskabsbaand, jeg havde knyttet, og hvorved min Sjæl hang, for at afsone hine Øjeblikkes Lykke? Og hvis En var traadt frem for mig og havde grebet min Hest i Tøjlen, idet jeg vilde ride ned i Dalen til den hvide Pavillon, og han havde nævnt mig Prisen — — — jeg havde dog betalt den!" raabte han, idet han med ungdommelig Livfuldhed

foer i Vejret: „Jeg havde betalt den, Richard! Der gives kun faa Mænd, hvor gode og brave de i deres inderste Natur kunne være, der i Ungdommen havde overvundet en saadan Fristelse. Lykkelig den Dydige, hvem Tilfældet ikke faar Øje paa, naar det har opdaget en ret fristende Prøve for en Menneskesjæl! Thi i et saadant Øjeblik er det, at Tilfældet eller Skjæbnen lader neddryppe i Livet den lille Draabe Syre, hvorved Livet skilles ad."

Der blev atter en lang Tavshed, som Legationsraaden afbrød med disse Ord, udtalte i sagte, blød Tone: „Tal dog til mig, Richard! Lad mig høre et venligt Ord, for at jeg ikke skal fortryde, at jeg har betroet Dig, hvad jeg har gjemt saa hemmelig for alle Andre."

Richard ilede hen og omarmede den kjærlige, gamle Mand: „Miskjend ikke min Tavshed!" sagde han; „men jeg har siddet og været saa underlig tilmode; det var næsten for mig, som om jeg ikke kom ærlig til denne Hemmelighed .... som om jeg lurede paa en Samtale, De holdt med Dem selv ...."

„Nej, Richard!" afbrød Legationsraaden ham, „jeg skal sige Dig, hvad det var, jeg gjætter det: Det var jomfruelig Undseelse i Dit unge Gemyt. Det er Følgen af den Maade, hvorpaa Forældre omgaas deres Børn! Af en naturlig og dog sær Blufærdigheds-Følelse tale de ikke til Børnene om Synden, som om denne senere vilde have Undseelse for dem, for deres Uvidenheds Skyld. Naar en Fader endelig vil give sin halvvoxne Søn gode Raad med paa Vejen, saa siger han med nedslagne Øjne: „Min Søn! Vogt Dig for Kvinder, de ere meget farlige!" og Sønnen gaar bort, med hemmelig Længsel efter denne Fare, hvorom mange Bøger have bibragt ham ganske andre Anelser. Men jeg fortæller Dig aabent mit Livs Historie, ikke blot for at betro Dig Grunden til min Bortrejse eller for at have et venligt Hjerte, der hjælper mig med at bære Kummeren, men tillige for at Du kan blive klog af min Erfaring. Jeg ved nok, at dette ikke er tilstrækkeligt, vi bede jo hver Dag: Fader, led os ikke ud i Fristelse! Overlad os ikke til vor Svaghed, naar Tilfældet har udsøgt os! — — Naa, i Guds Navn! Verden venter Dig, min Søn! Men, naar jeg ser paa Dit An-

sigt, paakommer mig uvilkaarlig den glade Forvisning, at Dit Liv vil være frejdigt og lyst som dette."

Med saadan Samtale tilbragte de den sidste Aften, de vare sammen.

III.

Richard stod paa Skansen, da Skibet gled om det høje Forbjerg og Staden, Rio de Janeiro, med dens Kupler, Taarne og Paladser og med de mægtige, grønklædte Bjerge i Baggrunden udbredte sig for Øjet. Men hans Blik gled ligegyldigt hen over de af Morgensolen forgyldte Tinder; først ved at se den fremmede Verdensdel havde han ret følt, hvor fjern han var fra Fædrelandet, og ængstelig og beklemt, næsten som et Barn, der savner sin Moder, længtes han efter sin gamle, trofaste Ven, der paa denne umaadelige Landstrækning var den eneste menneskelige Sjæl, som brød sig om ham.

Saasnart han var kommen i Land, søgte han en Vejviser, der kunde føre ham ud til den Estancia, der tilhørte Don Manuel Josè y Herrera, den Herre, hos hvem Legationsraaden ifølge den meddelte Underretning skulde opholde sig.

Da Muldyrene efter nogle Timers rask Trav havde ført dem til Landstedet og Richard med bankende Hjerte bevægede den massive Dørhammer, kom en Neger frem, saa hastig, som om han havde ventet Besøget, og spurgte, hvem det var.

Richard svarede paa det bedste Portugisisk, han kunde: „Gaa og meld blot den danske Læge, saa ved man Besked!"

„Lægen! Doktoren! Doktoren!" skreg den Sorte, saa det gav Gjenlyd i Gangene, og flere nysgjerrige sorte Ansigter kom frem i Vinduer og Luger. „Senhor, behag at træde ind!" sagde han til Richard og viste venlig de hvide Tænder, idet han vidt aabnede Døren.

I Gangen kom en værdig gammel Herre ham imøde, hilste høflig, men tavs og førte ham gjennem en Mængde

Sidegange ind i et afsides Værelse, hvor paa en Seng laa henstrakt en Dame, med lukkede Øjne og blødende Tindinger, og de pragtfulde Klæder sønderrevne og i Uorden.

Saasnart en Læge ser en Syg, ere hans Tanker og Følelser som Stridshestens, naar den hører Geværskud og Krigsmusik: den forlader Landevejen, hvor dens Herre vilde ride Spadsereridt, og farer over Grøft og Gjærde ind i Skovens Tykning. Richard spurgte hurtig, hvad der var hændet den syge Dame, og da han erfarede, at hun paa en Ridetur inde mellem Bjergene var styrtet med sin Hest, gav han sig ivrig ifærd med de fornødne Anordninger for at bringe hende tilbage til Livet.

Efter en Stunds Forløb kom hun til Bevidsthed og forlangte at blive bragt tilbage til Byen, og imedens Husets kvindelige Tyende nu syslede med Tilberedelserne til hendes Bortbringelse, forlod Richard Værelset, glad over nu at kunne faa sit egenlige Ærinde udrettet og spørge efter Legationsraaden. Men han mødte ingen i Gangene, og han generede sig for at aabne nogen af Dørene, der i det fremmede Hus forekom ham som Indgange til ham uvedkommende Hemmeligheder. Saaledes kom han ud i en lille Have, hvor Ejeren syntes at have samlet den tropiske Himmelegns dejligste Blomster; men Richard havde i denne Stund intet Øje for Naturen og dens Herligheder, han spejdede længselsfuldt efter ethvert Vindue, om han ikke pludselig skulde se sin Velgjørers venlige Ansigt komme tilsyne og, først overrasket, derpaa straalende af Glæde, stirre paa ham. Men bag intet Vindue syntes at skjule sig Liv; ej engang et kvindeligt Ansigt kom tilsyne for nysgjerrig at kigge efter den fremmede Gjæst, hele Husets Befolkning lod til at være beskæftiget med den syge Dame. Endelig, efter en rum Tids Forløb, da Richard endelig begyndte at blive greben af pinlig Utaalmodighed over den Kulde, der blev sat imod hans kjærlige Længsel, viste sig Husets Herre i Indgangen til Haven, og det var tydeligt at se, at han havde søgt efter Richard. „Kom, Senhor, kom!“ tilraabte han ham, „Hertuginden ønsker, at De vil ledsage hende til Byen.“

Richard var ilet hen til ham og lagde Haanden paa hans Arm, idet han sagde: „Men hvor er Legationsraad Dumin? Det er ham, jeg søger; sig ham, at en ung dansk Læge vil tale med ham!"

„Han er død!" sagde Herren; „han kom syg hertil og døde. — Kom, Senhor, følg med Hertuginden!"

Richard stod et Øjeblik som maalløs; store Taarer randt ned ad hans Kinder.

„Men forstaar De mig da ikke?" raabte Herren utaalmodig; „vil De staa Dem selv i Vejen og ikke følge den rigeste Dame i Kejserdømmet?"

Richard rev sig løs fra sin Smerte og fulgte Manden. Han havde en Følelse, som om hans Velgjører Dumin endnu i Døden bar Omsorg for ham ved at føre ham ind til Virksomhed mellem velvillige Mennesker i det fremmede, fjerne Land.

For Læserne, der vide, hvor hyppig danske Læger gjøre Lykke i Udlandet, det vil sige, faa betydelig Praxis og blive rige Folk, vil det ikke have noget Overraskende, at Richard ved Skjæbnens Gunst og sin egen Dygtighed opnaaede det Samme, især da man har set en saa god Begyndelse ske. Og er man først inde paa en saadan troende Imødekommen, vil man ogsaa tillidsfuldt modtage vor Beretning om, at han endvidere, ved et mærkeligt Sammenstød af Omstændighederne, fandt og blev gift med sin Velgjørers skjønne Datter. Men eftersom hun er en os ganske fremmed Person og Begivenhederne tilmed foregaa saa langt borte, derovre i Brasilien, ville de nærmere Omstændigheder ikke have Interesse for danske Læsere — hvilket vides meget bestemt; thi da de bleve fortalte i 1ste Udgave af denne Fortælling, sagde man ligefrem, at de vare daarlig opdigtede, skjønt de vare saa sande! Men det er ofte Sandhedens Skjæbne her i Verden.

Derimod følger man med mere Sympathi og Tro vor Landsmand, naar det berettes, at han efter nogle Aars Forløb følte Længsel efter os herhjemme og vilde besøge

os. Allerede i 1ste Udgave er meddelt, at han greb Lejligheden, da et Krigsskib blev udrustet for at føre en fyrstelig Person omkring til forskjellige europæiske Hoffer, og forskaffede sig Tilladelse til at følge med. Naturligvis maa dette ikke blandes sammen med, at selve den brasilianske Kejser nylig har gjort det Samme, som hin fyrstelige Person allerede gjorde dengang, og at Kejseren endog kom her til Kjøbenhavn og boede i Hôtel d'Angleterre. Det vilde vistnok højlig forøge Interessen for Fortællingen, hvis Folk kunde bringes til at tro, at da de stode paa Kongens Nytorv og saa op til Hotellets Vinduer, var vor Landsmand Richard indenfor. Men Sandheden fremfor Alt! Det var ikke Richard. Han var opdigtet 30 Aar før Hs. Majestæts Komme her til Byen, og vi blive altsaa trofast ved det Forrige: at han i et Krigsskib fulgte med en ganske i Almindelighed fyrstelig Person, der vilde se sig om i Verden.

IV.

Krigsskibet søgte for en Storm ind til Oran, og den kommanderende franske General benyttede Lejligheden til, blandt andre Fornøjelser, at forlyste den fyrstelige Person med en Revue over Fremmedlegionen, hin bekjendte Legion, hvori Franskmændene, af Naade, optoge Mænd af alle Nationer, der vilde udgyde deres Blod for dem, fallerede Kjøbmænd, ulykkelige Elskere, relegerede Studenter, fredløse Politikere, brødløse Haandværkere, uforbederlige Døgenigter, Alle uden Forskjel, men Alle krigerske, fortvivlede Mænd, der ikke gav og sjelden fik Pardon, og af hvis Tusinder knap nogle hundrede saa deres Fædreland igjen.

Da Revuen var forbi, og Soldaterne holdt Hvile og fortærede deres Kommisbrød, medens Generalen trakterede sine Gjæster i et pragtfuldt Telt, gik Richard omkring mellem de opstillede Gevær Pyramider og indlod sig i Samtale med forskjellige Grupper, og hver Gang han gik

fra en saadan Klynge, sagde han med dæmpet Stemme, ligesom han undsaa sig: „Er her ingen Dansk?“

Pludselig, da han ved sin Bortgang fra en Klynge Tyskere gjentog disse Ord, foer en Soldat sammen, saa sig om med vidt opspilede Øjne og sagde: „Blev her talt Dansk?“

„O!“ raabte Richard og ilede hen til ham: „En Landsmand!“

„En Dansk!“ skreg Soldaten og styrtede Richard imøde.

Richard førte ham ud af Kredsen af de nysgjerrig tililende Soldater, og da de vare komne et lille Stykke bort, sagde han: „Tal, tal blot, lad mig igjen høre det velsignede Danske! .... Hvor er De fra? Er De fra Kjøbenhavn?“

„Ja, jeg er fra Kjøbenhavn!“ sagde Soldaten, der var som drukken af Glæde og Overraskelse.

„Saa have vi maaske endogsaa set hinanden før, for mange Aar siden .... jeg er ogsaa fra Kjøbenhavn .... hvad er Deres Navn?“

„Jeg hedder Blok, Ditlev Blok,“ svarede Fremmedlegionssoldaten.

„Hvad — Ditlev Blok?“ raabte Richard og foer tilbage — „Studiosus Theologiæ Ditlev Blok, der boede i — lad mig se .... Lavendelstræde? ....“

„Ja, det er mig — hvad Pokker, kjender De mig?“

„Ditlev Blok! Kjender Du da ikke mig? Se rigtig paa mig! Kan Du ikke gjenkjende Richard Bilsted?“

„Richard Bilsted! Er det Dig?“ sagde Soldaten med et melankolsk Smil.

„Kom nu med mig!“ sagde Richard. „Imorgen tidlig sejle vi; men denne Dag ville vi tilbringe sammen, og saa maa Du da fortælle mig, hvordan det er gaaet til, at Du er kommen herover. — Vis mig hen til Din Kapitajn eller Oberst, at jeg kan lægge et godt Ord ind for Dig og skaffe Dig Permission for idag.“

— „Du her, i Afrika, Ditlev Blok! Jeg kan slet ikke faa det i mit Hoved! Du stille, mugne Patron, saadan rejst udenlands og i Krig! Fortæl mig dog, hvordan det er gaaet til!“ — saaledes talte Richard, da de sad i hans Logi i Byen.

„Ja," svarede Ditlev Blok; „det stille Vand har den dybe Grund, ved Du nok. Men det er da egenlig Din Skyld Altsammen."

„Hvad? Min Skyld? Hvordan da?"

„Ja, Du har da i Grunden baade mig og den stakkels Adalbert Johnsen paa Din Samvittighed."

„Men hvorledes det, i Himlens Navn! Er det Spøg eller Alvor?"

„Det er saadan Noget af begge Dele," sagde Ditlev Blok. — „Den Lykke, Du gjorde ved den gammelagtige Person i Kirsebærgangen, gjorde os begge To forstyrrede i Hovedet. I Førstningen standsede jeg, hvergang jeg gik forbi Pletten, og sagde blot: Her var det! Men lidt efter lidt beskæftigede jeg mig mere og mere med denne Begivenhed og kunde tilsidst slet ikke faa den ud af Tankerne; jeg blev kjed af mine Informationer, jeg havde ikke Ro nogensteds. Den stakkels Adalbert, der altid havde havt et svagt Hoved, gik det nok endnu værre; jeg mødte ham stadig dernede, jeg tror, han gik og ventede paa, at Lykken skulde komme til ham paa samme Sted, hvor den var kommen til Dig. Men dengang Du saa rejste og vi saa Dig gaa ombord — jeg husker det saa tydelig: Du havde en ny, graa Rejsekappe, som stod aaben, og indenfor hang Tobakspungen i et Skjærf om Livet; Du havde Kaskjet paa og en stor sølvbeslaaet Merskumspibe i Haanden og saa saa kjæk og lykkelig ud — da blev det rent galt, jeg fik saadan en glubende, rasende utaalmodig Begærlighed efter at gjøre Lykke, jeg kunde have begaaet en Forbrydelse; undertiden, naar jeg gik forbi en Guldsmedebutik, blev jeg ganske bange for mig selv og maatte skynde mig at komme bort for ikke at gjøre Indbrud ved højlys Dag . . ."

„Men Adalbert?" udbrød Richard spændt, „han kom da ikke i en saadan Ulykke? . . ."

„Nej, stakkels Fyr, dertil havde han for lidt Mod. Men nu skal Du høre: En Dag træffer jeg ham i Bredgade staaende udenfor Schimmelmanns Palais og betragte Bygningen. „Hvad ser Du efter, Johnsen?" spørger jeg og slaar ham paa Skulderen. — „Det Palais var værdt at eje," svarer han uden at se sig om. — „Lad de Tanker

fare, Johnsen," siger jeg, „Schimmelmanns Palais er Fideikommis." — „Ja," svarer han, „men naar Lykken vilde —" og saa smilede han saa underlig, at jeg troede, han ikke var ved sine fulde Fem. Det var han da heller ikke, kan jeg tro, for nu skal Du høre, hvad han gjorde nogle Dage efter. Han tager et Par Karle, lader dem flytte alle Møblerne fra sit Kammer, og saa gaar han ud med dem til Schimmelmanns Palais og flytter ind i et Værelse, som tilfældigvis stod aabent. Først troede Tjenerne, at det var Tyve; men Folk stjæle da ikke ved at bringe Møbler i Huset; der blev sendt Bud til Politiet, og Familien maatte anbringe ham etsteds paa Landet eller maaske i Slesvig. Jeg saa ham da aldrig mere. Men da jeg hørte dette, blev jeg angst for, at jeg tilsidst selv skulde faa Lyst til et Palais og komme i Daarekisten, og saa tænkte jeg blot paa at rejse bort. Den Pokkers Ide om at gjøre Lykke stod mig egenlig i Hovedet. Jeg kunde ikke søge Rejsestipendium, for man skal jo give en Grund, og jeg kunde da ikke skrive, at jeg vilde gjøre mig bekjendt med Timelærernes Tilstand i Evropa. Saa fik jeg blot nogle Skillinger skrabede sammen hist og her fra og rejste ud i den vide Verden."

„Men hvordan kom Du saa hertil, i Krigstjeneste?" spurgte Richard deltagende, da Ditlev Blok gjorde en Pavse.

„Ja, det var da af den bitre Nød. Jeg havde fægtet mig igjennem til Marseille og vilde derfra gaa til Italien, til Neapel, hvor jeg altid havde hørt, man kunde leve saa billig — allenfals som Lazzaron. Ja, Richard, saa vidt havde Du bragt mig!" sagde Ditlev Blok smilende, medens Øjnene stode fulde af Taarer. — „Naa, for Fanden! nu kan det ikke nytte at klynke, fordi man ikke ligger i Moders Dragkisteskuffe! Jeg har dog Føde og Klæder, og Arbejdet er ærligt og anstændigt. I Kjøbenhavn havde jeg i Grunden for lidt Motion som Timelærer; min Helbred led derunder; her er jeg altid i Bevægelse i den frie Luft, jeg bliver tilsidst saa stærk som en Kæmpe, hvis jeg ikke bliver skudt forinden."

„Men sig mig dog," sagde Richard rørt, „hvordan kom Du da paa den skrækkelige Ide at tage Tjeneste her i Legionen?"

„Ja, ved Du hvad, Ideen er ikke saa skrækkelig, naar man er mutters alene i et fremmed Land og sulten og ikke har en Skilling i Lommen. Jeg sad i et Værtshus i en Krog af Stuen og saa de Andre spise og drikke deres halve Flaske Vin; det sugede mig for Hjertet, jeg var nær ved at faa Ondt; Hjernen var saa tung, og jeg saa Syner, og midt iblandt dem stod altid Du og den aldrende Person, og mine Tænder løb i Vand efter det Hvedebrød, Du bød ham. Ligesom jeg sad saadan, kom et Menneske farende ind, slængte en Louisd'or paa Bordet og forlangte den bedste Vin, der var at faa. Det var en tysk Bursch, som jeg havde set nogle Dage i Forvejen gaa omkring med et Ansigt, der var saa indfaldet og forsultet, at jeg undrede mig over, hvordan det kunde bære sin mægtige Bart. Han skreg: „Nu har jeg ladet mig hverve! Jeg gaar til Afrika og gjør min Lykke! Om nogle Aar er jeg General, saa udbryder der en Revolution, jeg stiller mig i Spidsen, bliver en anden Napoleon, erobrer Tyskland, og saa skal Rector magnificus Görge Götz i Erlangen faa at se, hvad det betyder at relegere mig for et usselt Paukerei! Der skal ikke blive en hel Rude i hans Hus! Pereat[1]) Rector magnificus Görge Götz!" — Jeg tænkte: Kan saadan en tysk Vindbeutel blive Napoleon, saa kan jeg ogsaa, og saa listede jeg hen og lod mig hverve. Jeg fik en Haandfuld Napoleond'ors, deraf beholdt jeg en for at spise mig rigtig inderlig mæt, Resten sendte jeg hjem til min Moder, bare for at prale af, at det gik mig saa Pokkers godt paa min Udenlandsrejse."

„Se, saadan gik det til!" vedblev Ditlev Blok, da han havde tømt Resten af Flasken, der stod paa Bordet. „Jeg tror, Gud forlade mig, at dengang Lykken gav sig i Lag med Dig, maatte den først akkordere med Ulykken og overlade den to andre Mennesker til Erstatning. — Dig er det stadig gaaet godt, Richard? Du har faaet brede Skuldre, men det hørte da ogsaa til for at bære de gode Dage."

„Sig mig, kjære Ditlev," sagde Richard, „er der Ingenting, hvormed jeg kan være Dig til Tjeneste? Jeg er rig; i gamle Dage laante Du mig tidt Penge, laan nu af mig."

[1]) Ned med.

„Nej,“ svarede Ditlev Blok, „Rübezahl eller Fanden eller Lykken har nu udvalgt Dig og synes ikke om mig. Gav Du mig Guld, blev det til Sten i mine Lommer. Vi kjende nok den Karl. Desuden, se paa min Skulder, jeg er Sergeant, jeg kan blive Officer! Man siger ogsaa, at vi nu skulle til Spanien, for at overlades den lille Dronning Isabella. Der er rige Klostre, et eneste af dem kan gjøre mig til en holden Mand — og saa de dejlige spanske Nonner!

Om spanske Piger, om spanske Piger
Vel Rygtet siger —

men een Tjeneste kan Du dog gjøre mig, siden Du er saa vel beslaaet.“

„Nævn mig den blot,“ sagde Richard; „jeg lover Dig den forud.“

„Naar Du kommer til Kjøbenhavn, saa gaa op til min Moder, om hun lever endnu, den gamle Stakkel. Giv hende nogle Penge — kan Du undvære en Lap paa hundrede Daler? . . .“

„Ja, det ved Gud, jeg kan!“

„Godt, giv hende den, som om den kom fra mig. Sig hende, at jeg staar mig godt, sig, at jeg er blevet — Professor. Det vil krepere min Moster, for hun sagde altid, at jeg aldrig blev til Noget i Verden.“

V.

Snedkermester Bilsted sad med sin Familie ved Middagsbordet, der var tarveligt som hos en fattig Snedker. Man spiste i Tavshed; thi man var hele Dagen for meget sammen til at have Noget at tale om.

En Vogn kom kjørende og holdt udenfor Huset, medens Kusken smeldede stolt med Pisken. Jane, den næstældste Datter, løb til Vinduet:

„Aa, det er Etatsraadens, der skal ud at kjøre!“ sagde

hun og gik tilbage til sin Plads; „ja, saadanne Folk er lykkelige, de kan tage i Skoven om Løverdagen."

„Hvem ved, hvor lykkelige de er, min Pige," sagde Moderen.

„Jeg misunder dem heller ikke," sagde Jane; „men hvem der kunde komme paa Fredriksberg imorgen!"

Ved disse Ord stødte hun sagte til sin ældste Søster, Marie, og blinkede til hende paa en Maade, der vist havde en ejendommelig Betydning; thi Marie blev pludselig rød.

„Paa Fredriksberg imorgen?" sagde Faderen; „hvorfor kan I ikke komme paa Fredriksberg imorgen?"

„Vi har ingen Sommerhatte," sagde Jane resigneret; „Brodérhandleren vil ingen Penge give os, før det store Stykke er færdigt."

„Ingen Sommerhatte?" sagde Faderen; „naa, hvor det skal være mahogni! I kan gaa med hvad I har, ellers kan I saa minsæl blive hjemme."

„Det vil vi ogsaa, Fader," sagde Jane, „for naar man allerede skal ud, skal man rigtig være som andre Mennesker."

Faderen vilde svare; men i dette Øjeblik bankede det paa Døren, og ind traadte en smuk, fornemt udseende Mand, med en noget brunladen Ansigtsfarve og med en Mængde Ordener paa Brystet; ved Haanden førte han en vidunderlig dejlig Dreng. „Med Forlov," sagde han, „bor ikke her en Snedkermester Bilsted?"

„Etatsraaden bor nede paa første Sal," sagde Snedkermester Bilsted, der ikke gav sig Tid til at høre den Fremmedes Spørgsmaal.

„Jo, det er her," svarede hans Kone og rejste sig for at skjule Bordet for den Fremmedes Blik.

„Jeg vilde gjerne tale med Hr. Bilsted om et temmelig betydeligt Snedkerarbejde, jeg i Hast skulde have udført" — sagde den Fremmede.

Snedkermester Bilsted tog sin Kaskjet af, rejste sig og sagde med et lille Buk for den Fremmede: „Deres Naade .... takker meget for den betænkte Godhed ...., men jeg er en fattig Mand .... kan ikke staa i Forskud ved store Arbejder .... Deres Naade maa ikke blive vred ...., om

De ikke hellere vil henvende Dem til en af de store Mestere."

Den Fremmede svarede: „Hvad Forskudet angaar, kunde vi nok komme ud af det .... Men jeg be'er Dem, lad Dem ikke genere, jeg ser, De er ifærd med Middagsmaaltidet; jeg kan godt vente — ingen Komplimenter, kjære Mester, sæt Dem nu hen og spis."

„Ja, vi tør naturligvis ikke byde Dem en Skefuld Øllebrød," sagde Madam Bilsted, der havde faaet Mod ved den Fremmedes Ligefremhed.

„Ih, jo, hvorfor ikke?" svarede den Fremmede til største Forskrækkelse for Mdm. Bilsted. „Min lille Dreng klagede paa Gaden over Sult, og jeg har, min Tro, ogsaa faaet Appetit."

Man rykkede ilfærdig tilside for at skaffe Plads; Saltkarret blev behændig sat over en lille Plet paa Dugen, en Tallerken over en større Plet og den gamle Brødbakke over et Hul, der havde indsneget sig paa Midten.

„Det er simpel Løverdagsmad, Deres Naade," sagde Snedker Bilsted; „det er Øllebrød; men imorgen er det Søndag —"

Madam Bilsted havde fyldt en Tallerken; men i det Øjeblik hun vilde række den til den Fremmede og hendes Øjne mødte hans, kastede hun pludselig Tallerkenen med alt Øllebrødet og styrtede med Skriget: „Det er ham!" hen over ham og bedækkede ham med Kys.

„Men, Birgitte!" sagde Snedkermester Bilsted yderlig forfærdet og trak hende i Ærmet.

„Det er ham! Det er ham!" hulkede Moderen, „det er jo Richard!"

„Richard!" skreg Søstrene og sprang op og gave sig til at græde.

„Hvad? Er det min egen Søn?" sagde Snedker Bilsted højst overrasket og noget betaget, men satte ligesom uvilkaarlig sin Kaskjet paa igjen.

— „Men hvem er den lille Dreng? Er det Din, Richard?" spurgte Moderen, da den første Henrykkelse var forbi.

„Ja, det er min ældste Søn — det er Bedstemoder, Antonio! Kan Du hilse hende paa Dansk?"

„O hør, han kan Dansk! Jeg er Tante! Sikke Øjne,

Drengen har!“ raabte Jane, der var ganske ellevild af Glæde.

„Naa, Fader!“ sagde Richard, „skal vi saa akkordere om Snedkerarbejde?“

„Det var vel Dit Spøg, Richard,“ sagde Faderen.

„Ja, Fader; men nu skal Du selv blive en stor Mester og ikke have nødig at vise Kunder hen til de andre. Jeg gaar i Kompagni med Dig og indskyder Kapitalen.“

„Du har jo selv Familie, Richard; er Du ikke gift?“ sagde den gamle Snedkermester Bilsted.

„Jo, men bryd Dig ikke om det! Jeg er rig, jeg har arvet, jeg har Penge nok til os Alle!“

„O, saa kan vi komme paa Fredriksberg imorgen Eftermiddag!“ raabte Jane og klappede i Hænderne.

„Ja, om vi skal paa Fredriksberg!“ sagde Richard, „jo, det skal vi rigtignok!“

„Hvad, gaar Du med, Richard? Du, med alle Dine Ordener, vil Du gaa med os?“

„Ja, skal Folk ikke se, at I have faaet Eders brasilianske Broder hjem?“

„Naa, hvor der vil blive gloet! Naa, Marie, hvor han vil gjøre Øjne“ — her standsede Jane og blev blodrød tilligemed Marie.

„Marie! Marie!“ sagde Richard og truede smilende med Fingeren.

„Aa,“ sagde Snedker Bilsted, „det er en Snøbel af en Dreng, en Stolemagersvend, som render efter hende. Men jeg vil ikke vide noget deraf! Kan han ernære en Kone?“

„Ja, men nu er jo Marie blevet rig!“ sagde Richard.

„Det er ogsaa sandt!“ sagde Snedker Bilsted og saa sig om i sin Stue, som om han ikke kjendte den igjen.

Marie tog Richards Haand og sagde kjærlig: „Bryd Dig ikke Noget om det, Richard! Fortæl os hellere om Dig selv og Din Kone — hvor Du maa have oplevet Meget i de mange Aar!“

„Imorgen, min Pige,“ sagde Richard; „imorgen skal jeg føre Eder hen til det Sted, hvor min Lykke begyndte; der sætte vi os paa en Bænk, og jeg fortæller Eder hele min Historie, og saa skulle I høre, hvem der er min Kone .... Herregud, hvor jeg længes efter Kirsebær-

gangen! Det er, ligesom den gamle, velsignede Dumin sidder oppe i Himlen og passer paa det Sted og vil glædes ved at gjense mig .... Naar jeg er rejst, saa gaaer engang imellem derned; mangen Gang vil min Tanke være der, saa mødes vi dog, hvor vidt vi end ere skilte fra hinanden.“

„Vil Du rejse igjen, Richard?“ lød det sørgmodig.

„Ja, skal jeg lade min Kone og Rollingerne blive alene i Brasilien?“ sagde Richard; „jeg har det godt derovre, og min Kone vil saa nødig derfra, og naar jeg tillige ved, at I her have det godt, er jeg fuldstændig lykkelig.“

— — Nogle Dage derefter fulgte de Allesammen Richard til Toldboden. Foruden Forældre og Søstre var der i Selskabet en ung, kjøn Fyr, der næsten ikke kunde slippe Richard og var mere bevæget end selve Kvinderne.

Tavse stirrede de ud efter Baaden, længe efterat de sidste Glimt af Aarerne, der spillede i Sollyset, vare forsvundne; endelig forlode de nølende Pladsen og gik tilbage til Byen.

Siden den Tid kan man hver Søndag Eftermiddag se en velklædt Familie spadsere i Kirsebærgangen og hos Konen nede ved Bastionen kjøbe for otte Skilling Hvedebrød, som de med kjærlige Miner forære til fattige Børn, de møde. De sætte sig paa en Bænk og tale sagte sammen, indtil Tusmørket falder paa; saa kaste de et langt Blik ud over Stranden, der ses fra dette Sted, og gaa hjem Arm i Arm.

SLAGET VED MARENGO

(1846)

Skrevet omtrent 1840.

I en liden Kjøbstad hændte det engang, for lang Tid siden, at Borgemesteren en Morgen, da han traadte ud af sit Hus og vilde skraa over paa den anden Side af Gaden, havde et Uheld, der var saa stort, at det nærmede sig til en Ulykke. Han skulde nemlig over Grøften — thi dengang var der endnu ikke Rendestene i Byen, kun Grøft — og det Brædt, der ellers ud for Husets Port laa over Grøften, var denne Morgen skudt lidt tilside. Idet nu Borgemesteren, iført Knæbenklæder af gult Skind, store uldne Strømper, der naaede op over Knæerne og holdtes fast af forsvarlige Hosebaand, endvidere velsaalede, tunge Sko med Spænder, for ikke at tale om den øvrige Beklædning indtil den trekantede Hat og Paryken — idet han altsaa tiltrods for det usikre, vippende Brædt vilde vove sig over Grøften, gled han ud, faldt og brækkede det ene Ben. Hans Skrig bragte hurtig hans Hustru, Børn og Tjenestetyende som og Naboer og Gjenboer tilstede. Byens dygtige Feltskjær, der tillige var Bartskjær, blev hentet i største Hast tilligemed hans Medhjælp eller Gesell, der ogsaa var en dygtig Mand; thi han var en Tysker som hans Husbond. Efter Kaldspligt og Skyldighed gave de sig til at behandle Benet uden megen Tale, med Alvor og med den Ærbødighed og tillige Kjærlighed, som sømmer sig Folk overfor deres Øvrighed, naar der er hændt Samme noget Menneskeligt.

Medens dette stod paa, udtalte Patientens Slægt og Venner sig om Aarsagen til Benbrudet, og en aldrende Moster dvælede ved, hvilke af Borgemesterens Forfædre der havde havt samme Ulykke — næsten som om Benbrud var arveligt. En af Husets Venner, en gammel Borger af Byen,

mindedes derimod, hvilke Borgmestre forhen havde brækket Benet — omtrent som om det Indtrufne var at regne lige med Sportler, Emolumenter og andre tilfældige Indtægter. Selve Byen i dens Helhed sørgede, dels af Medfølelse med Borgemesteren, dels af Frygt for, at den ham overgangne Ulykke betød Ondt for Byen ligesom en Komet. Kun En sysselsatte sig med det Indtrufne som Virkning af en haandgribelig Aarsag, og det var Byens Politibetjent og Stokkemand, undertiden ogsaa kaldet Byfogdens Dreng. Han søgte efter Gjerningsmanden og fandt ham, nemlig en Skomagerdreng, der havde løftet paa Grøftebrædtet udfor Borgemesterens Port, hvilken Skomagerdreng desaarsag blev straffet paa Raadstuen med Ris. Borgemesteren hørte paa Alt og lod Retten gaa sin Gang, men tilstod nogen Tid senere i dyb Hemmelighed for en af sine paalideligste Venner, at Grunden, hvorfor han havde brækket Benet, var, at en Seleknap var gaaet af, og han havde, idet han vilde skride over Grøften, ikke kunnet skræve langt nok og var faldet. At han ikke havde friet den anklagede Skomagerdreng for Ris, laa i, at hvis der ikke havde været pillet ved Brædtet, saa havde han ikke havt nødig at skræve og var altsaa ikke paa en farefuld Maade bleven udsat for Følgerne af at have tabt en Seleknap.

Hvorvel den Mand, hvem Borgemesteren betroede dette til, var en hæderværdig Mand og vant til at bevare, „hvad hemmeligt bør at holdes“ — thi han var Embedsmand, Konsumtions-Kontrollør — kom det dog ud i Byen formedelst den Grund, at i en liden Kjøbstad er der sjelden noget Kar, som holder tæt, og fra det Øjeblik af var, uden at der blev sagt et højt Ord, Byens Befolkning delt i to Partier: Knap- og Brædtpartiet, ja, det kan med Sandhed siges, at fra den Dag af blev intet Barn født i Byen, uden at det strax ved Fødselen var et Knapbarn eller et Brædtbarn, og skjønt det ikke blev lært Børnene med Ord, bare de strax Nag til hinanden, ligesom de Guelfer og Ghibelliner, de Montecchier og Capuletier, de Torier og Whigger o. desl. Knappartiet var det, som følte sig overbevist om, at Knappen var uskyldig eller saagodtsom uden Skyld, men Brædt og Dreng skyldige, og til dette

Parti hørte foruden Byfogdens og Kæmnerens den latinske Skoles Rektor og Adjunkter m. Fl., medens Brædtpartiet, som mente, at Knappen var skyldig og Brædt og Dreng ganske uskyldige, bestod af Folk i Byen, som de vare flest. Der er ingen Tvivl om, at begge Anskuelser kunde være forsonede i en højere Enhed, nemlig i den Sætning, at der havde været noget løst baade ved Brædtet og ved Knappen — hvilket Borgemesteren alt selv havde tilkjendegivet —; men hvis Nogen var fremtraadt med en saadan Mening, vilde han blevet et tredie Parti, i dødeligt Fjendskab med de to andre. Men uagtet begge Partier vare saa inderlig og fast overbeviste, hvert om Sit, kom det dog, som sagt, ikke til høje Ord, og en Fremmed, der havde besøgt Byen paa kort Tid, vilde været rejst bort med Lovtale over Borgemesterens lykkelige Regimente.

Saaledes stod eller laa Tilstanden hen, indtil „Iversens Avis" begyndte at bringe sælsomme Meddelelser fra Paris, først om Necker, saa om Mirabeau m. M. og endelig om en hel Omvæltning, der kaldtes Revolution. I Førstningen forholdt baade Knap- og Brædtpartiet sig med lige, fælles, ubevidst eller uudfoldet, dunkel Glæde dertil, endog f. Ex. da Bastillen var bleven stormet. Man var ligesom Tilskuer ved et Fyrværkeri eller ved et mærkværdigt Tordenvejr med fjerne Lynnedslag og Ildebrand. Hvis nogen af Parterne heraf drog Følgeslutninger for sig selv og med ny, forhøjet Bevidsthed løftede Hovedet, var det Klubben — hvor Knappartiet samledes — og især Adjunkterne. Paa Postdagen, den eneste Dag i Ugen, da man fik Aviser, mødtes mange af Brædtpartiet om Aftenen paa Postgaarden, og det er blevet opbevaret som Minde, at man her rigtignok var glad, men tillige betænkelig spurgte, hvorlænge Kong Ludvig og Dronningen vilde taale det. Lige fælles Glæde foraarsagedes derimod i Klubben og paa Postgaarden, da Avisen bragte f. Ex. dette: En meget fornem Dame har af bare Alteration over Nationalforsamlingens Dekret, som afskaffer alle Liberier og Vaabner, opgivet Aanden. I sig selv er det ogsaa tungt at se sig det eneste Fortrin berøvet, der udmærkede Folk af Stand og Familie fra borgerlige Canalier."

Tilstanden i Byen begyndte først at blive synlig delt

og spændt, da der stod i samme Iversens Avis: „I Valenciennes, hvor Duc de Noailles kommanderer, befalede denne Hertug for nogle Dage siden, at en ung Person, som løb ham paa Armen, skulde have Stokkeprygl, hvisaarsag Borgerskabet satte Kokarden paa Hattene, borttog 4 Kanoner, som stode paa Torvet, og hele Militæret har slaaet sig til dem."

Strax efter læstes i Avisen: „En Smed har foræret Nationalforsamlingen en Galge til at hænge Aristokraterne udi. Vognmandskuskene kalde deres Heste Aristokrater, og paa Restaurationerne hedder en Kalkun Aristokrat. Ogsaa hos os har man et Navn for en Kalkun." — „Ogsaa hos os!"

Det var ved Fastelavnstid, og der skulde holdes den Fest i Byen, som hedder „Trække Halsen af Gaasen". Rygtet sagde, at en af Brædtpartiet havde sagt etsteds, at man i Stedet for en Gaas burde bruge en Kalkun, og skjønt det blev ved det blotte Rygte, forbød dog Byfogden Festens Afholdelse, fordi den gav Udseende af fæl Grusomhed mod en Gaas, og i Stedet for slog man Katten af Tønden.

Men værst, ja ganske slemt og mørkt blev det i Byen, da Robespierre og Marat traadte tydelig frem i Avisen, og da man læste rent ud forskrækkelige Ting. Paa den Tid var det, at Skomageren, som det kan ses af Byens Arkiv, indgik til Amtet med Ansøgning om, at der maatte blive anstillet en Undersøgelse om de Ris, hans Søn havde faaet. Da dette ved tjenstlig Skrivelse fra Amtet til Byfogden rygtedes i Byen, blev Knappartiet ligesaa forbavset som indigneret over, at Sligt havde kunnet „brygges" i Byen. Man følte, at man var naaet ligesaa vidt som Paris, nemlig til at have en „canaille", og man sagde ligefrem, at der var en hemmelig Kongemorderklub i Byen.

Det kan ikke nægtes, at man var bange. Naar Skomageren med Blikkenslageren og Glarmesteren om Søndagen gik op ad Byens Gade til Postgaarden, havde hele Knappartiet en Fornemmelse, som om Byen ikke stod rigtig fast, hvilken Følelse endog deltes af Rektor, skjønt han foruden at være en god, kirkelig Mand, tillige med sin

Lærdom var Hedning, nemlig Stoiker, og havde til Valgsprog Horats's Nil admirari: ikke at lade sig anfægte.

Paa denne Tid var det ogsaa, at samtlige Akter angaaende Risene bleve af Amtet indsendte pr. Pakkepost til Kancelliet.

Hvis jeg ikke allerede i det Foregaaende havde brugt Lignelsen om Torden og Lynild, og hvis jeg ikke tillige maatte erkjende, at Lignelsen ikke passer, saa vilde jeg nu sige, at som et Tordenslag kom Efterretningen om, at et ungt Fruentimmer ved Navn Charlotte Corday havde stukket Marat med en Kniv, og at han var død deraf. Nej, ikke som et Tordenslag, undtagen for den ene Del af Byen; thi for den anden Del var det med en saadan Henrykkelse og Triumf over Skomageren, at man trøstig kan sige, at mangen Kjøbstad senere er bleven illumineret for mindre Glædes Skyld; men saa var Glæden rigtignok mere ligelig spredt.

Der var ligefrem Sorg i Byen, nemlig hos dem, der selv ellers havde Sorg nok, de Smaa og Fattige, og Skomagerens Kone græd, tildels formedelst tunge Anelser. Deri havde hun ogsaa Ret; thi en Ulykke kommer sjelden alene, og det varede ikke grumme længe, inden „Iversens Avis“ meldte, at Robespierre var bleven erklæret „fuglefri“ og først havde skudt paa sig selv og knust Underkjæven og derpaa var bleven guillotineret.

Samtidig indtraf Kancelliets Resolution: at det paa Raadstuen skulde tilkjendegives Skomageren, at det med Hensyn til Risene skulde have sit Forblivende. Enhver kan selv tænke sig, med hvilke Følelser Skomageren og hans Søn paa Raadstuen modtoge denne Meddelelse af Byfogden, der var omgiven af saagodtsom hele Knappartiet, medens Brædtpartiet sandt at sige ganske holdt sig hjemme.

Brædtpartiet var knust, eller det laa ganske dødt hen som en Hund, der med Slag og Sult er bleven oplært til at „ligge todt“.

Men efter tre Aars Forløb viste Partiaanden sig ligesaa udødelig, som i Dantes højtberømte Florens og „rejste Hovedet igjen“, ikke paa samme Maade som før, ikke med samme bestemte Tilknytning til Grøftebrædtet og Knappen, men med nøjagtig samme Deling; samme Hus,

som før havde været Knap, var endnu Knap, og omvendt. Dog var der tillige en højst mærkelig Særegenhed ved Partifjendskabet, som det nu optraadte, idet Alle uden Undtagelse vare i Hjerte og Sind aldeles enige om samme Gjenstand og kun uenige formedelst Arv. Dette lyder maaske gaadefuldt, men bliver saare let forstaaeligt, naar man erfarer, at Gjenstanden var den unge franske General Bonaparte, hvem man havde faaet Øje paa ved Toulon og strax lagt sært Mærke til, og hvem man med en Slags Jubel havde gjenkendt ved Arcole o. fl. St. Det Eneste, som var i Vejen med denne Jubel og gjorde den mere indeklemt end højrøstet, var, at hvert af Partierne vilde have denne General Napoleon Bonaparte alene for sig og ikke undte Modpartiet hans Sejre. Dette er en af de maaske sjeldne, men ganske vist sørgelige Omstændigheder i Menneskenaturen, som ikke bliver mindre, fordi man tier derom, og som afgjorde denne Byes Skjæbne.

Dermed gik det saaledes til. General Bonaparte var bleven Førstekonsul, og man erfarede pludselig af Avisen, at Førstekonsulen efter i al Stilhed at have samlet en Hær ved Dijon var gaaet over Alperne. At han ved denne Lejlighed efterlignede eller endog overgik Hannibal, blev med tilstrækkelig Lærdom udhævet i et Foredrag af Rektor. Det andet Parti, der ikke kjendte Hannibal og knap vidste, hvad Alperne var, skuede dog noget Overordentligt og Stort og ventede med bankende Hjerter paa den ugenlige Post. Den kom og bragte hin første Melding: at General Melas havde slaaet de Franske. Begge Partier stode paa Postgaarden; det ene undte det andet Nederlaget, men sig selv noget Bedre. Medens man endnu stod der, samlet og dog skilt, i tung, tilsyneladende ligegyldig Tavshed, saas paa Landevejen langt ude en Rytter, og snart kjendte man, at det var en Stafet. Det var en halvvoxen Dreng. Han forsvandt næsten i den røde Kjole med gul Krave, der var syet til en voxen Karl og hang om ham, som om han havde faaet en Kavaj den Sommerdag, da han blev Stafet. Frem af den gule Krave som af et Par umaadelige Flipper stod hans Ansigt, der var saa rødbrunt som en Æbleskive, eller i det Mindste som en Æbleskivepande; thi det var en hed Junidag. Han saas at

blæse i Hornet; men det vilde ikke lystre ham og gav kun et Par skrattende Lyd, og imidlertid kom han farende i saa strakt Galop, som det var muligt for den gamle Vognmandshest. Idet han red frem mod Mængden — og inden han efter Pligt og Skyldighed som Stafet afgav Brev eller Løbeseddel —, rejste han sig i Stigbøjlerne, aftog Huen og raabte med en Stemme, der af Støv og Sindsbevægelse var hæs, men dog tydelig: „Førstekonsulen har vundet ved Marengo!"

Da var et Raab nær ved at bryde ud af de forsamlede Mennesker. Det var nær ved, at de kunde have skreget og grædt og kastet sig i hverandres Arme. Men Brædtpartiet og Knappartiet saa paa hinanden, saa de bekjendte Ansigter, der havde været frastødende og ubehagelige fra Arilds Tid, den Ene undte ikke den Anden et Udbrud af Glæde, og man tav.

Fra dette Øjeblik af da Begejstringsraabet var blevet dræbt i Fødselen, begyndte Byen at dø. Først blev den lærde Skole nedlagt, saa blev selve Byen nedlagt, mistede sine Kjøbstadprivigelier og blev til en Landsby ligesom Slangerup. Men Drengen, der havde redet Stafet, voxede op og blev Postmester.

WATTEAU'S MALERI

ELLER

SAADAN ERE MANDFOLKENE

(1846)

[Søofficeren fortæller:]

„Jeg gjorde engang en Rejse fra Kjøbenhavn til Paris; men jeg glemmer aldrig den Rejse“ — nej, den Begyndelse duer ikke.

Saadan er det bedre: Dengang jeg som Sekondlieutenant var udkommanderet med Fregatten, fik vi en Lækads i spanske Sø og maatte søge ind til Brest. Imens vi blev opholdt der, fik jeg og et Par andre Officerer otte Dages Orlov for at se Paris. Man kan nok tænke, hvor meget vi fik at se af Paris i den Tid! For at gjøre Ulykken komplet skulde vi endnu træffe paa en dansk Maler, der førte os fra Museum til Billedgalleri og fra Billedgalleri til Museum og holdt Forelæsninger, af hvilke enhver varede Tiendedelen af vor Permissionstid. Vi kom naturligvis op i Louvre, og jeg kan ikke nægte, at jeg dog der blev underlig tilmode. Det Hastværk, hvormed vi fløj gjennem de forgyldte Sale, forhindrede os rigtignok fra at se ordenlig paa Malerierne; men, tabte de derved deres Betydning for os, saa fik Besøget derimod et besynderligt, æventyrligt Præg, i det Mindste for mig. Har Nogen af Dem været mellem Kulisserne paa et Theater og gaaet gjennem Gangen mellem Paaklædningsværelserne, før Tæppet gik op? Naa, i eet Kammer ser man en Ridder med spansk Kappe og vajende Fjer, i et andet en Hyrdinde, i et tredje en Salondame, og ganske uvilkaarlig sammensætter man af disse Figurer en romantisk Begivenhed, som maaske slet ikke ligner den, de om et Øjeblik skulde fremstille. Saaledes fore underlige, dunkelt anede Historier gjennem min Fantasi, idet jeg ilede forbi franske Bataillestykker, hollandske

Familie- og Køkkenscener, italienske Piger med deres Elskere, spanske Munke og Kristusbilleder. Dengang havde jeg endnu Fantasi, jeg skrev Vers! — Endelig standsede jeg foran et Maleri og kunde ikke komme bort; saadant et Maleri havde jeg aldrig set Mage til. Hvordan det var tegnet og malet, kunde jeg naturligvis ikke bedømme; men det var, ligesom alle Personerne vare levende og bevægede sig; det forekom mig, som om jeg hidtil havde set paa døde Lærreder og nu pludselig stod foran en Aabning, hvori viste sig Mennesker af Kjød og Blod.

Maleriet hed: Rejsen til Cytheres Ø. — Langt borte saas Kjærlighedens Ø, omflagret af Amoriner og i den forunderlige Belysning, hvori man skimter Kjærligheden, naar man gaar til sit første Stævnemøde — — ja, min Engel, Du ser paa mig; men mit første Stævnemøde var saagu med Dig — Du husker nok, da jeg var Kadet ....

Forgrunden skraanede fra en Høj jevnt ned imod Havet, og Strækningen fra Højen til Havet var opfyldt med unge Par, der vilde vove Sejladsen over til Kjærlighedens Ø. Jo nærmere ved Bredden, desto mere hengivne vare Damerne og hang smægtende ved Kavalerens Arm; jo fjernere derfra, desto mere opmærksomme og galante vare endnu Kavalererne. Oppe paa Højen stode to Par. Den forreste af Damerne var i Begreb med rask at skride ned — hun havde taget sin Beslutning; men den efterfølgende Veninde faar pludselig Betænkeligheder og vil ikke. Da vender den forreste sig om og siger, ja, Billedet talte naturligvis ikke, men Damens Øjne — de talte! Hvilken Kjækhed, hvilken Opmuntring, hvilken Ironi! Og hvor de glinsede, de Øjne! For at beskrive dem, maatte jeg sige som Heine: „Ich will mir einen Poeten, der vor Liebe verrückt worden ist, aus dem Tollhause kommen lassen“[1]. — Naa, den lille Glut bagved lader sig overbevise og gaar med, det er der ingen Tvivl om, og hendes Kavaler sætter et Smil op — jeg har aldrig set saa listigt et Smil.

Se, disse to Pigebørn og Kavalerer har jeg aldrig kunnet glemme. Jeg har gaaet i mit stille Sind og lavet en

---

[1]) Jeg vil lade en Digter, der er bleven gal af Kærlighed, komme til mig fra Daarekisten.

Historie om dem paa min egen Manér, og det er den, jeg nu vil fortælle:

To Piger sidde sammen i et smukt lille Værelse. Udenfor fyger Sneen og slaar imod Ruderne; men her er det hyggeligt. Ilden fra Kakkelovnen kaster sit ustadige Skin henover Gulvtæppet til det lille Sybord, hvor Veninderne sidde med Haandarbejdet i Skødet og sladre.

Den Ældre er 23 à 24 Aar, med yppige Former, sort Haar, mørke Øjne og en smuk, kjæk Profil. Hendes hemmelige Historie er den, at hun en Aften blev fra et muntert Selskab fulgt hjem af en ung Mand, med hvem der for hende ikke kunde være Tale om Giftermaal. Han havde længe elsket hende, men ikke vovet at sige det. Denne sildige Aften, da de gik alene henad de snedækte Gader, da han med sin Kappe søgte at beskytte hende mod den kolde Blæst, da hendes Haand tilfældigvis kom til at berøre hans, da talte han, da sagde han med stærke, lidenskabelige Ord, hvor inderlig han elskede hende, og hvor haabløs hans Kjærlighed var. Hun tav, indtil de kom til hendes Dør; han traadte allerede tilbage for paa den formelleste Maade at tage Hatten af og byde den Kolde, der nu vilde have ham til Spot, Godnat — da slog hun sin Arm om hans Hals og trykkede et Kys paa hans Mund, og — fra den Tid af vedblev deres hemmelige Forbindelse, indtil Forholdene skilte dem ad. Men paa hendes Rygte havde selv Bagtalelsen ikke vovet at sætte den mindste Plet.

Den Anden er ikke ældre end atten Aar, og hun ser ganske ud som et Barn. Hun er saa skjær og ren, og Øjnene ere dog saa tindrende og saa livlige — det kommer af, at det stakkels Barn elsker, men ganske hemmelig. Om et Aar har han lovet, at deres Forlovelse skal deklareres, han er konstitueret i et Embede paa Landet; naar han faar det, ere de lykkelige.

„De er dog ret en lille Nar, at De ikke kan sige mig, hvad han hedder,“ sagde den Ældre.

„Nej,“ svarede den Lille; „jeg har maaske allerede sagt for meget.“

„Aa, jeg kan ikke lide den Hemmelighedsfuldhed. Naar han mener det ærlig, hvorfor kan han saa ikke være Dem bekjendt?“

Den Lille lagde Haanden paa hendes Arm med en saadan stille bebrejdende Mine, at den Anden tav.

„Ja,“ udbrød hun efter en Pavse, „tror De, at han er anderledes end de andre Mandfolk? Han har maaske bildt Dem ind, at De er hans første, hans eneste Kjærlighed . . . .“

„Nej, tvertimod, han har aabenhjertig sagt mig, at han har været forelsket før, og at han netop derfor ved, at han nu elsker virkelig. Han har fortalt mig alle sine Historier . . . .“

„Aa, det var guddommeligt! Dem kan De da fortælle mig, og saa skal jeg aldrig mere spørge om Navnet.“

„Ja, lover De mig det?“

„Paa min Ære!“

„Naa, saa skal jeg fortælle, det vil da sige: saa godt som jeg husker dem.“

Hans første Æventyr.

Som ganske ung Student kom han hos en Familie her i Byen. Der var to meget smukke Døtre; men de vare saa stolte, de kastede aldeles Vrag paa den unge, fattige Student, saa at han ikke engang vovede at forelske sig i en af dem. Men der var en tredje ung Pige i Huset, en Art Husjomfru, hun var lille og vever, og naar hun fulgte ham ned om Aftenen, saa spøgede hun altid med ham; men oppe, naar Familien var tilstede, var hun stille og talte ikke til ham uden at sætte Hr. foran hans Navn. Der var saadant noget underlig Tillokkende i dette Forhold, han længtes altid efter at komme i Huset for den lille Husjomfrus Skyld, og dog vovede han aldrig at gjengjælde hendes Munterhed paa Trappen.

„Ak, saadant et undseligt, ungt Menneske!“ sagde den Ældre med en tankefuld Mine og med et Suk.

En Aften kom han derop, Familien var gaaet ud, hun var ene hjemme. Han vilde strax gaa; men hun sagde: „Hvorfor vil De gaa og lade mig sidde ene og kjede mig? De komme maaske ikke hjem før Kl. 12.“ Dette stemmede kun altfor meget overens med hans Ønsker, me-

dens hans ubevægelige Ansigtstræk ikke forraadte det ringeste af den Glæde, hvormed han modtog Indbydelsen, og han ikke vovede at betragte hende.

De satte sig ved Vinduet. Det var en Sommeraften, Geranierne duftede i Vinduerne, og der stod ogsaa nogle Roser. Hun talte om forskjellige Ting; men Samtalen gik hver Gang istaa paa Grund af hans Ordknaphed.

„Men jeg kommer da til at tænde Lys; det gaar ikke an, at jeg sidder her ene med Dem i Mørke,“ sagde hun og gjorde Mine til at rejse sig.

„O, nej, bliv siddende,“ sagde han og lagde Haanden paa hendes Arm; „De kan godt sidde ene med mig.“

Der blev atter en Pavse.

Pludselig faldt et Stjerneskud.

„Jeg ønsker!“ raabte hun hastig og mumlede Noget uhørlig.

„Hvad var det, De ønskede?“

„Det kan jeg ikke sige Dem.“

„Aa, jo, sig mig det!“

„Jeg ønskede, at et Menneske, som jeg elsker, elskede mig igjen.“

„Det kan De være rolig for,“ sagde han bedrøvet; „den, De elsker, elsker nok Dem.“

„Nej, det tror jeg ikke.“

„Hvem er det?“

„Det kan jeg ikke sige Dem.“

„Hvorledes ser han ud? Kjender jeg ham?“

„Ja, De kjender ham, De har set ham mange Gange.“

„Er han ung?“

„Ja, ganske ung.“

„Hvad er han?“

„Han er Student.“

„Kommer han her i Huset?“

„Ja.“

„Marie! Er det mig?“ raabte han.

Hun hviskede ganske sagte: „Ja.“

Og saa omslyngede han hende med sine Arme og gav hende mange kjærlige Navne og trykkede et brændende Kys paa hendes Læber —

— „Og saa?“ spurgte den Ældre.

„Og saa Intet videre."
„Kun et Kys?"
„Ja, ved Gud! kun et Kys."
„Og da han havde fortalt Dem det, hvad sagde De saa?"
„Jeg kjærtegnede ham og besluttede at holde rigtig meget af ham. Det gjorde mig ondt for den Kjærlighed, han havde mistet, og som jeg ikke var vis paa at kunne erstatte ham."
„Naa, videre!"

Hans andet Æventyr.

Han fortalte det saaledes:
„I den sydlige Del af Sjælland, en halv Mil fra Kjøbstaden —, ligger en Kro, som dog formedelst Kjøbstadens Nærhed mest er Kro af Navn. Ejeren — en Mand „udenfor Bondestanden" — besad megen Jord og desuden et Brænderi og var snarere en lille Godsejer end en Krovært. Imidlertid blev Gjæstgiveriet aldrig nedlagt for ikke at forringe Ejendommens Værdi, og de Gamle havde god Grund til at spare; thi de havde faaet deres eneste Datter hjem fra Kjøbenhavn, hvor hun havde lært alt Muligt, og tænkte nu paa at faa en Mand til hende.

En Eftermiddag i September havde jeg gjort en lang Fodtur og kom træt og sulten til denne Kro. I Gjæstestuen stod den omtalte unge Pige, Datteren af Huset, og opfordrede Pigerne, der var beskæftigede med at gjøre rent, til at skynde sig. Det var nemlig Mikkelsaften. I en Krog sad en ung Mand, af Udseende Forpagter, i den mest ubekvemme Stilling af Verden. Gulvet under ham var nemlig nylig vasket, og for ikke at smuske det, før det blev tørt, holdt han Fødderne en halv Alen fra Gulvet. Ved det første Øjekast var jeg overbevist om, at denne Mand friede til Datteren af Huset. Den, som kjender en sjællandsk Forpagter, ved, at kun Kjærlighed kan afholde ham fra at tilsøle et nyvasket Gulv. — Jeg nærmede mig den unge Pige og bad om lidt at spise, en Portion Smørrebrød eller i Mangel deraf en stegt Kylling; men med en Stolthed, hvorpaa jeg slet ikke var

fattet, vendte hun sig fra mig, idet hun bad mig henvende mig til en af Pigerne. „Naa, er Du stolt,“ tænkte jeg, „kan jeg ogsaa være det,“ og satte mig rolig hen i Sofaen for at vente paa Maden. Imidlertid kunde jeg dog ikke lade være at betragte den unge Piges Ansigt, den kjække og dog fine Profil, de smaa Fødder og den Raskhed, hvormed hun tog Haand i for at tilendebringe Arbejdet. Jeg glemte derover aldeles hendes forrige frastødende Adfærd, og da jeg havde spist, bad jeg hende om en Kop The. „Maren, bestil en Kop The til Gjæsten!“ befalede hun i den forrige Tone; men idet hun henvendte sig til Forpagteren, spurgte hun ham i en saa blid og blød Tone, at Forpagteren satte Fødderne ned paa Gulvet: „Vil De ikke drikke en Kop The?“ — „Tusind Tak, Jomfru, tusind Tak, men maa jeg hellere faa et Glas Punsch?“ — „Med Fornøjelse!“ raabte hun og ilede selv ud for at hente det. Jeg blev grulig forbitret, uden egenlig at vide paa hvem. „Hvorledes? Du, en Kjøbenhavner og en flink Kjøbenhavner, som jeg nok tør sige selv, skal behandles hundsk af en ung, kjøn Pige, medens en Klods, som selv kjøbenhavnske Klodrianer vilde gjøre Nar af, sidder og bliver klappet og kjærtegnet? Men hvad! Maaske Pigen er forlovet med Individet, og maaske behandler hun Dig netop saaledes af Pligt, fordi hun føler, hvor farlig Du er, og er bange for at nærme sig Dig.“ Den Forklaring syntes jeg særdeles godt om, og ædelmodig besluttede jeg at komme hende til Hjælp ved ikke at nærme mig hende. Under disse Betragtninger faldt jeg i Søvn, og da jeg vaagnede, var Forpagteren gaaet og jeg ene i Stuen med den unge Pige. Jeg nødtes altsaa til at henvende mig til hende for at bede om en Seng, hvilket jeg gjorde saa koldt og frastødende som mulig.

„Vær saa god at følge med, saa skal jeg vise Dem Deres Værelse,“ sagde hun og tog et Lys og gik i Forvejen.

Da vi kom ind i Værelset, satte hun Lyset hen og spurgte, hvad Tid jeg vilde rejse.

„Helst ved Solens Opgang; men her er vel Ingen saa tidlig oppe, at jeg kan drikke Kaffe først.“

„Jo, jeg skal nok staa op og lave Kaffe til Dem, naar De vil kalde paa mig.“

„Ja, gjerne; men hvor skal jeg banke?“

„Ja, Dørene blive lukkede; men, naar De springer ud af Vinduet, saa kan De senere let komme ind i Gjæstestuen, og i Gangen, den anden Dør til Venstre, ligger jeg.“

„Maa jeg saa kalde paa Dem Kl. 3?“

„Ja, Tak. God Nat, sov vel!“

Jeg lagde mig; men Betragtningerne over den Forandring, der var foregaaet med hende, lode mig ikke sove. Kl. 3 stod jeg op, klædte mig paa og sprang ud af Vinduet og søgte nu at finde det Sted, der var mig anvist. Da jeg havde famlet mig igjennem flere Værelser uden at kunne finde den rette Vej og allerede tænkte paa at vende tilbage, aabnedes pludselig en Dør, og den unge Pige stak Hovedet ud og hviskede: „Gaa tilbage til Deres Værelse, men forsigtig; om lidt kommer jeg med Kaffen.“ Det varede heller ikke længe, før hun kom. „Drik Deres Kaffe, jeg kommer strax igjen,“ sagde hun, „jeg vil blot se efter, om Nogen er oppe.“ Da hun kom igjen, var jeg rejsefærdig. „Farvel, Jomfru,“ sagde jeg og rakte Haanden ud imod hende. Hun gav mig sin Haand og svarede ikke. Jeg trak hende til mig, hun laa i mine Arme, vore Læber mødtes, et Kys, og jeg gik.“

„Og kun et Kys?“ spurgte den Ældre.

„Ja, ved Gud! kun et Kys,“ svarede den Yngre.

De unge Piger bleve forstyrrede, og Samtalen fortsattes ikke denne Aften.

Der hengaar et halvt Aars Tid, inden vi se dem igjen; de sidde i det samme Værelse, ved det samme Bord; men det er Sommer, Svalerne kvidre udenfor Vinduet, og Solen sender sine glade, spillende Straaler ind til dem.

„De er slet ikke i godt Humør idag,“ sagde den Ældre; „De er ganske bleg; har De Sorg?“

„Nej, jeg fattes saamænd Ingenting!“ svarede den Lille og fik Taarer i Øjnene.

„Vist gjør De saa! Har Nogen gjort Dem Fortræd?“ spurgte den Anden deltagende.

„Hvorfor skulde Nogen have gjort mig Fortræd? Hvor falder De paa det?“

„Saa har han ikke skrevet! Det er det, der er i Vejen!“

Den Lille brast i Graad.

„Fortæl mig Alt, betro Dem til mig,“ sagde den Ældre med blød Stemme. „Har De gjort ham noget imod? Er han blevet vred?“

„Nej, jeg har ikke gjort ham Noget! Jeg har slet ikke hørt fra ham, siden han var herinde.“

„Har han været herinde? Naa, saa har De gjort ham jaloux, eller man har fortalt ham Noget — det gaar nok over.“

„Nej, han var meget kjærlig den ene Dag, han var her. Jeg har ikke gjort ham jaloux; maaske holder jeg blot altfor meget af ham.“

„Saa fortæl! Sig mig, hvorledes Alt er gaaet til, jeg forstaar mig lidt paa Mandfolk.“

Den Lille sagde grædende: „Han kom hjem til os, og vi sad ene sammen i Skumringen; han skulde rejse samme Aften. Han var saa kjærlig, og jeg var saa bedrøvet over, at han strax skulde bort igjen. Saa bad han om et Kys. Han bad saa bønlig, saa inderlig, og saa gav jeg ham et.“

„Og kun et Kys?“ spurgte den Ældre.

„Ja, ved Gud! kun et Kys!“

KEJSER NAPOLËON

ET ÆVENTYR FOR BØRN

(1846)

[Johannes fortæller:]

Der var engang en from og tapper Ridder; han boede med sin dejlige Kone paa en lille Ø, i et Slot omgivet af høje Bjerge. Her levede de ganske ensomt; thi i Bjergene og Skovene var der fuldt af Røvere, mod hvilke Ridderen altid førte Krig. Men tæt nedenfor Borgen var der en Dal, hvorigjennem flød en lille Flod, og udover Floden hang Træer, fulde med gyldne Frugter, og i denne Dal sagde man, at der boede en god Fe; men ingen af dem, der levede paa Borgen, havde dog nogensinde set hende.

En Nat var det stærkt Uvejr. Stormen slog om den gamle Borg, Fløjene hvinede paa deres Hængsler, og i Borgporten rykkede det, som om mange Mænd forsøgte at bryde den op; derhos var det ganske mørkt, og Regnen styrtede i Strømme fra Himlen. Ridderfruen sad ene hos sin Mand i et lille Gemak og vilde just, efter at have bedet en from Bøn til den hellige Jomfru for alle kristne Sjæle, som i denne Nat vare paa Søen, gaa til Hvile, da der pludselig forekom hende, at der lød en Larm nede fra Dalen med de gyldne Frugter. Hun spurgte Ridderen, om han hørte det; men han svarede: „Det er Stormen, der gaar over de store Egetræer udenfor Borgporten." — Men lidt efter syntes hun ganske tydelig at høre et Menneske skrige om Hjælp, og hun greb ængstelig sin Mand i Armen, idet hun raabte: „Hører I?" — „Det er Vinden, der piber i Skorstenen," sagde Ridderen. Dog, næppe havde han sagt dette, før han selv foer op med det Udraab: „Ved den hellige Georg, der er et Menneske i Nød!" — og ilede ud for at samle sine Svende.

Lidt efter saa Ridderfruen sin Mand i Spidsen for den lille, tro Skare ride over Vindebroen med Fakler og dragne Sværd, og det varede ikke længe, inden hun hørte Kampraab og Vaabengny fra Dalen. Ængstelig bad hun Gud og alle Helgene beskærme hendes Mand og hans tro Mænd; men, alt som hun bad, sluktes flere og flere Fakler, og tilsidst var der kun to, og ved deres usikre Skin troede hun at skimte sin Mand og hans Vaabendrager, omgivne af sorte Skikkelser.

Da traadte Fru Lætitia fra Vinduet og sagde, idet hun udstrakte sine Arme: „Min Plads er i denne Nat ved min Husbonds Side! Ske Din Vilje, almægtige Gud, med os Begge."

Da steg Ridderfruen tilhest med alle dem, der vare blevne tilbage i Borgen. Vindebroen dundrede, og i Slotsgraven glimtede det, da de med Fakler fore afsted; nedad Bjerget gik det vilde Ridt, indtil de naaede Røverne, som forskrækkede over dette uventede Angreb flygtede efter kort Modstand.

Med Taarer i Øjnene af Glæde og Beundring omfavnede Ridderen sin Hustru; derpaa ilede han hen til en ung Kvinde, som Røverne havde overfaldet, overskar hendes Baand og bar hende fra Valpladsen ind i Lunden i Ly af et stort Kastanietræ, medens hans Hustru med medlidende Blik fulgte efter. Men næppe befandt den fremmede Dame sig i Lunden under Træet, før hendes Øjne aabnede sig og hun rejste sig uden Ridderens Hjælp; i samme Øjeblik ophørte Storm og Regn, Fuglene begyndte at synge i Lunden, og Morgenrøden brød frem paa Himlen.

„Værer uden Frygt!" — sagde Damen til det forbavsede Ægtepar, idet hun med et huldsaligt Smil udstrakte Hænderne imod dem. — „Jeg er Feen, der hersker i denne Lund. Under Paaskud af, at en Ridderdame, som jeg ynder, var stedt i Nød og begærede min Hjælp, havde Røverne faaet lokket mig udenfor mit Herredømmes Grænser for at gribe mig og komme i Besiddelse af mine Rigdomme. I, kjække Ridder, kom mig til Hjælp, og Eders heltemodige Hustru har afgjort Kampen — værer forsikrede om min Taknemlighed."

Inden Ridderen og hans Hustru kom til sig selv igjen

af deres Overraskelse, var Feen forsvunden, og med stille Undren vendte de tilbage til Borgen.

Nogle Maaneder efter var det atter uroligt paa Riddérens Slot, Tjenerne løb ængstelig hid og did, og en Svend jog i fuldt Firspring ud af Borgporten; men der var intet Uvejr udenfor, Skoven var stille og lydløs, Træerne med de gyldne Frugter i Dalen duftede stærkt, fra Borgen kunde man se Havet og det fjerne, store Land ligge udstrakt som i stille Forventning. Ej heller var Uroligheden paa Slottet mørk og uheldvarslende, men snarere glædelig; thi Fru Lætitia fødte en Søn.

I samme Øjeblik, som Barnet kom til Verden, fløj alle Døre paa Borgen op, Værelset fyldtes af en straalende Glans, og det lød igjennem Hallerne, som om Kæmper droge frem i sluttede Rækker, medens usynlige Kor af Kvinder sang jublende Sejrssange. Da Fru Lætitia opslog sine Øjne, stod Feen ved hendes Side og holdt Barnet højt i Vejret, som om hun viste det frem for de Usynlige, der med klirrende Vaaben droge gjennem Borgen.

Derpaa bød Feen hende, at hun skulde kalde sin nyfødte Søn Napoleon, hvilket betyder: Bjergkløftens Løve, og dette Bud opfyldte Forældrene gjerne, for at Sønnens Navn kunde være en Erindring om hin Uvejrsnat i Bjergene, da de Alle vare blevne frelste.

Nu traf det sig, da den lille Napoleon allerede var blevet noget ældre, at den tapre og fromme Ridder, hans Fader, blev meget syg. Alt hvad de dygtigste Læger foreskrev, hjalp ikke, og tilsidst raadede de ham til at berede sig paa at dø. Ridderen bød da sin hele Familie komme for sig, gav sin Hustru Haanden og takkede hende for al hendes Kjærlighed og Trofasthed, advarede Børnene om, ikke at glemme, hvad de skyldte hende som deres Moder, og velsignede dem. Da nu Døden kom, kaldte han sagte paa sin ældste Søn og famlede med Hænderne for at finde ham; men, saasom Døden allerede omhyllede hans Blik, tog han fejl og lagde Hænderne paa den lille Napoleons Hoved, idet han med døende Stemme sagde: „Nu er Du Familiens Hoved .... Sørg for Din Moder og Dine stakkels Sødskende!“ — Da rejste den lille Napoleon, til Alles Forbavselse, sig højt i Vejret, tog sin døende

Faders højre Haand og sagde: „Fader, det skal jeg!" — I det Samme aabnede Faderen de halvt brustne Øjne, saa stift paa sin Søn Napoleon, smilede blidt og døde.

Dagen efter at Ridderen var begravet, sad Napoleon nede i Lunden hos Feen og hendes lille Datter. Napoleon var meget bedrøvet, og den dejlige lille Pige saa deltagende paa ham og bad ham ikke som ellers om at lege. Da Napoleon havde siddet saaledes en Stund og stirret ned i Bækkens rislende Vand, sagde Feen: „Hvad tænker Du paa, Napoleon?" — Napoleon svarede: „Jeg tænker paa, at nu er min Fader død, og nu skal jeg opfylde, hvad jeg lovede ham." — Feen sagde: „Det skal Du gjøre. Jeg har nu lært Dig, hvad ingen anden Dødelig har lært, og jeg har gjort Dig til den største Ridder i Frankenland; nu skal Du gaa ud i Verden og blive noget Stort. Vil Du nu aldrig glemme mig og min Datter?" — „Nej," sagde Napoleon med Taarer i Øjnene, „jeg vil aldrig, aldrig glemme Eder." — „Ved Du ogsaa, hvem jeg er?" spurgte Feen. — „Nej," svarede Napoleon og saa opmærksomt paa hende. — „Min Slægt nedstammer fra de store Guder, der boede paa Bjerget Olympen" — sagde den skjønne Fe — „og jeg har tidligere været en af Verdens mægtigste Feer. Mit Rige strakte sig over grænseløse Lande, ja vide hen over Havene. Store, gyldne Stæder med herlige Marmortempler blomstrede under mit Scepter, og under mit Flag sejlede tusinde Skibe med skinnende hvide Sejl fra Havn til Havn. Men da kom fra Østen dragende en Mængde Konger med Krigsmagt og Ryttere og Slaver. De nedtrampede Sæden paa mine skjønne Marker, opbrændte mine Marmortempler og dræbte Alle dem, der vare mig tro." — „De stygge Konger!" raabte Napoleon og knyttede Haanden — „lad mig bare faa fat paa dem!" — „Vil Du altid hade og forfølge dem?" spurgte Feen. — „Ja," raabte Napoleon, „jeg vil jage dem ud af Byerne og nedbryde deres Templer og nedtræde deres Marker, saaledes som de have gjort ved Dig!" — „Og vil Du saa føre mig tilbage i mine Lande og gjenoprette min Ære og Værdighed og hejse højt mit skjønne Flag?" — „Ja, det vil jeg!" raabte Napoleon og sprang op; „og saa giver Du mig Din Datter til Kone, ikke sandt? Naar jeg

kommer ridende fra Slaget med Sejr, saa kommer hun mig imøde og fæster en Sejrskrans paa Spidsen af min Lanse, og saa fører jeg hende til min Borg, op til min Moder og mine Søstre, og saa staar vort Bryllup, medens Trompeterne blæse og Pavkerne dundre!" — „Det ske saaledes, jeg fæster Dig min Datter! Men husk nu vel paa, Napoleon, at nu kan hun Ingen elske uden Dig, og naar Du svigter hende, maa hun dø!" — „O, Moder, hun skal ikke dø!" raabte Napoleon og dansede omkring med det dejlige Barn. — „Kom hen til mig, Napoleon," — sagde Feen — „og hør opmærksomt paa, hvad jeg vil sige Dig. Nu skal Du drage ud i Verden og søge Kamp og Sejr. Og her giver jeg Dig de bedste Gaver, jeg har: Denne Fugl er en Ørn; naar Du lader den flyve og følger dens Flugt, saa vil Din Vej altid gaa til Hæder og Ære! Her er et Flag, hvergang Du udfolder det, faa Dine Venner Mod, og Dine Fjender skjælve! I min Stald staar en Hest; den skal Du ride, den bærer Dig over Land og Hav, Bjerg og Dal, den kjender ingen Grænser, som opholde Menneskene! Men hjemme i mit Slot er en tredje Gave, den skal Du faa; men først skal Du fortjene den. Og nu Farvel, Napoleon; nu varer det en Stund, inden vi ses igjen."

Derpaa drog Napoleon bort, over til det store Frankerland; i Haanden holdt han Fanen, og foran ham fløj Ørnen og viste ham Vej.

Da han havde vandret mange Dage henimod Byen, mødte han en Morgen en Mand, der saa meget kummerfuld ud; Manden gik forbi ham uden at slaa Øjnene op, steg lidt efter op paa en Høj, hvor der stod et ensomt Træ, aftog sit Halstørklæde og bandt det om en af Grenene. Napoleon gik op til ham og spurgte, hvad det skulde betyde, hvortil Manden svarede, at han vilde hænge sig. — „Hvorfor vil Du hænge Dig?" spurgte Napoleon. — „Aa, hvad kan det hjælpe, at jeg siger Dig det?" sagde Manden og lagde Strikken om sin Hals. — Napoleon tog ham i Armen og sagde: „Du kunde dog prøve, om jeg ikke kan hjælpe; hvis ikke, kan Du jo altid hænge Dig." — „Ja, men idag er jeg netop i Hu og Sind dertil." — „Aa Snak, fortæl nu," sagde Napoleon vredt, „ellers slaar jeg Dig ihjel." — Manden lod sig da bevæge, drog et dybt

Suk og sagde: „Du maa da vide, at der er fem Fyrster, som have delt dette Land imellem sig, og jeg er en af dem; men Gud give, at jeg slet ikke havde noget dermed at gjøre! Her huserer nemlig en skrækkelig Drage med hundrede Hoveder, som man ikke kan faa Bugt med; thi saasnart man slaar et Hoved af, voxer der to ud igjen. Denne Drage har slugt vor Konge — —.“ „Det kan jeg godt lide Dragen for!“ raabte Napoleon. — „Ja,“ sagde Manden, „det var meget godt; men, siden den nu har faaet Smag paa Menneskekjød, tager den alle Mennesker uden Forskjel, baade Onde og Gode, Gamle og Unge, Kvinder og Børn, og idag har den forlangt os Fem til Frokost. Kunde Nogen hjælpe os arme ulykkelige Mennesker, saa vilde vi gjerne give ham Sjettedelen af Riget.“ — „Hør,“ sagde Napoleon, „lad mig komme i Lag med Dragen, jeg skal nok lære den Høflighed.“ — „Du?“ raabte Manden. — „Ja, jeg!“ sagde Napoleon og rettede sig i Vejret. — „Ja, dersom Nogen kan det, saa er det nok Dig!“ raabte Manden, idet han betragtede ham; „kom med mig, saa skal jeg give Dig den bedste Hest og den bedste Rustning med Hjelm og Skjold, som jeg haver i Eje, og dertil skal Du erholde Guld og Sølv og sjeldne Klenodier og Sjettedelen af Riget, hvis Du redder os fra Dragen.“ Derpaa fulgtes de ad til Byen, hvor de fire andre Mænd gik og vaandede sig og vred Hænderne. Ved at se Napoleon og høre, at han vilde kæmpe med Dragen, bleve de meget trøstede; men lidt efter, da man hørte Dragen komme med stort Bulder og forlange sin Frokost, veg Blodet igjen af deres Kinder, og de troede fast, at nu var deres Time kommen.

Da steg Napoleon til Hest og red ud foran dem, Dragen imøde. — „Ah, jeg skal have sex idag!“ sagde Dragen, da den saa dem; „det kommer mig ret tilpas, for jeg er meget sulten.“ Og saa snoede den sig frem med et Bulder, saa Jorden rystede, og de fem Mænd besvimede og faldt af Hesten. Men da opløftede Napoleon sin Haand og slog til Dragen med sin Jernhandske, saa at den døde paa Stedet. Men i Døden kastede den et Blik til Napoleon, som han aldrig glemte.

Men da de fem Fyrster nu vare blevne frie for Dra-

gen, bleve de bange for Napoleon og sagde til hinanden: „Han har rigtignok slaaet Dragen ihjel; men han ser selv ud til at kunne spise os Allesammen. Lad os tage os iagt.“

Og saa sagde de til Napoleon: „Det Kunststykke kom Du altfor let fra! Nu maa Du drage ud og kæmpe med den forfærdelige Konge af Italien, hvis Du vil have den Del af Riget, vi har lovet Dig.“

Napoleon svarede: „Jeg vil drage ud imod Kongen, dog ikke for Eders Skyld, men for min skjønne Fes Skyld.“

Da steg Napoleon tilhest og red i mange Dage for at opsøge Kongen af Italien. Vejen til ham gik over stejle Bjerge og ubanede Stier, fyldte med Sne og Is. Naar man kom til det sidste Bjerg, saa man ud over Kongen af Italiens vidunderlige Land, der var opfyldt med Lunde, hvis Frugter glimrede som Guld, og med Floder, der skinnede som Sølv, med Paladser og Templer, Billedstøtter af Guld og Marmor og Alabast. Enhver, som saa ned paa dette Land, ham smeltede næsten Hjertet af Længsel; men for at komme dertil maatte man endnu overskride en bred og dyb Flod, og over Floden førte kun en eneste Bro, og midt paa Broen holdt Kongen Vagt med alle sine mægtige Kæmper, og rundt om var optaarnet Lig af de tapre Helte, som havde kæmpet mod Kongen.

Da red Napoleon ind paa Broen; foran fløj Ørnen, og i Haanden holdt han Fanen. Imod ham red Kongen af Italien, Broen dundrede og Jorden rystede i mange Miles Omkreds. Da stødte de sammen, og Napoleon løftede sit Sværd og hug til Kongen af Italien. Den mægtige Konge faldt med stort Bulder af Hesten, hans Krone styrtede af hans Hoved, og alle hans Helte flyede for den stærke Napoleon; ene og værgeløs laa han for Napoleons Fødder og bad om Naade for sit Liv.

Da sagde Napoleon: „Vær ikke bange; jeg vil ikke dræbe Dig. Men Du skal forlade Dit Land, og alle Billedstøtter og skjønne Ting skal Du give tilbage til Feen, hvem de tilhøre.“

Alt dette gjorde Kongen beredvillig, for blot at redde

sit Liv, og alle Rigdommene bragte Napoleon hjem og opstillede dem i et Palads, hvor Feen skulde bo.

Derpaa sagde de fem Fyrster til Napoleon: „Det var meget godt gjort. Nu skal Du blot drage ud og hente os Kongen af Ægyptens vidunderlige Sten; saa skal Du faa Sjettedelen af Riget.“

Napoleon svarede: „Jeg vil hente Kongen af Ægyptens vidunderlige Sten, men til min dejlige Fe.“

Da steg Napoleon tilhest og red i mange, mange Dage. Vejen gik igjennem glødende Sand, hvor det vrimlede af Slanger og vilde Dyr. Naar man havde redet i hundrede Dage og ikke var omkommen af Hunger og Tørst og Sygdom eller ved de vilde Dyr, saa man henimod Aften Kongen af Ægyptens Sten, der strakte sig mod Himlen, og hvis mørke Spids forgyldtes af den nedgaaende Sol.

Denne Sten var for mange tusinde Aar siden af Kongen af Ægypten og hele hans Folk bleven hentet op fra Afgrunden, og Enhver, som ejede den, hans Navn kunde aldrig dø. Den døde Konge af Ægypten og hele hans døde Folk holdt Vagt i Ørkenen over Stenen, og Enhver, som nærmede sig, blev strax berørt af Døden. Men da Kongen af Ægypten og hans døde Folk hørte Ørnens Vingeslag og saa Napoleon ride højt tilhest indenfor deres døde Kreds, da sank de sukkende i Jorden, og Napoleon tog Stenen og bragte den hjem og opstillede den udenfor det Palads, han havde tiltænkt Feen, for at hun skulde eje den og hendes Navn være udødeligt.

Derpaa sagde de fem Fyrster: „Hør, Napoleon, Du er en stor Helt. Nu skal Du, ved Gud, faa hvad vi have lovet Dig, blot Du først vil drage ud og overvinde Kongen af Østerrig. Han bor bag et Bjerg, som rager mod Himlen, og ingen Helt uden Du kan bane sig Vej til ham.“

Napoleon svarede: „Det vil jeg gjøre for min skjønne Fes Skyld.“

Da steg Napoleon tilhest og red mod det skyhøje Bjerg. Og da han kom ved dets Fod, sporede han sin Hest, og Hesten sprang til og sprang over Bjerget. Og endnu ser man paa Bjerget Spor af Hestens Hovslag, da Napoleon red over det.

Napoleon kom fra Skyerne ned over Kongen af Østerrig, og Kongen blev derover saa forskrækket, at han faldt Napoleon tilfode og fandt sig i at gjøre det Samme, som Kongen af Italien havde gjort.

Men nu var Napoleon blevet vred paa de fem Fyrster, og han sendte dem Bud, at han var vred, og derover bleve de saa bange, at de døde paa deres Throner, og der fandtes senere ikke Spor af dem. Og da Napoleon nu vendte hjem, da gik hele Folket ham imøde og knælede for ham paa hans Vej, og alle Landets Kirkeklokker ringede, og paa alle Bjerge brændte Blus, der forkyndte hans Berømmelse. Og de førte Napoleon til Kejserpaladset og satte ham paa Kejserthronen, og der var en saadan Fryd over Folket, at Nogle døde af Glæde.

Men i samme Nat svævede Feen hemmelig over Staden, og paa Kejserpaladset tændte hun en Stjerne, der lyste over hele Verden. Ved dens Skin droge Sendebud fra Kejser Napoleon til de fjerneste Folkeslag, og hele Jorden knælede for ham og adlød hans Bud.

Imidlertid sad hans Moder og Søskende hjemme i den gamle Borg paa den lille Ø og tænkte tidt paa, hvordan det gik deres Napoleon. Stjernen tindrede ogsaa over til dem; men de gjorde sig ingen Forestilling om, hvad det var. Efter Faderens Død vare de saa forladte, og Moderen sad ofte og græd, naar hun tænkte paa, hvordan det skulde gaa hendes uforsørgede Børn, naar ogsaa hun døde; især blev hendes Hjerte knuget af Angst ved Tanken om, at hendes stakkels Napoleon var ene imellem fremmede Mennesker og led Ondt, maaske var død. Som hun saaledes en Dag sad i sine sørgmodige Tanker, hørtes pludselig Lyd af Hovslag over Vindebroen, og en stadselig Ridderskare drog ind i Borgen. Ridderne stode af deres Heste og stege op i Hallen og spurgte, om det ikke var her, at Napoleons Moder boede. — „Jo,“ sagde hun, „det er mig. Vide I Noget om min Søn? Hvorledes har han det?“ — „Jo, Tak,“ sagde Anføreren, „han har det godt, han er blevet Kejser.“ — Nu kom Børnene løbende ind og spurgte, om det var sandt, at der var Bud fra deres Broder Napoleon, og om han sendte de Foræringer, han havde lovet dem, da han

rejste. Dertil svarede Anføreren, at han havde Befaling til at føre dem hen, hvor de vilde, og saa kunde hver af dem vælge sig hvilketsomhelst Kongerige, der stod ham an; men først bad Kejser Napoleon dem om at komme og besøge ham i Kejserpaladset og sidde ved Siden af hans Throne og se alle Jordens Folk knæle for ham.

Nu blev der en Glæde! Ridderne fremtoge gyldne Kroner og Hermelinskapper og førte saa Napoleons Moder og Søskende til Kejserpaladset.

Da Kejser Napoleon nu sad i saadan en god Vej, tænkte han paa at gifte sig og betroede sin Ven, at han vilde sende Bud efter Feens Datter. Da raabte Vennen: „Hvad tænker Du paa, Kejser Napoleon! Vil en saadan Mand som Du, der er adelig, gifte Dig med en simpel Borgermandsdatter, der Ingenting ejer?"

„Ja, men," sagde Kejser Napoleon, „hendes Moder er Feen, der gav mig Ørnen og Sværdet, og jeg lovede det, inden jeg rejste."

Vennen svarede: „En Fe! Vil en saa oplyst Mand som Du tro paa Feer? Og hvad betyder Ørnen og Sværdet? Dit eget Sind, det er Ørnen, og Din egen Arm førte Sværdet!"

„Det er rigtignok sandt," sagde Kejser Napoleon; „men hvem skal jeg da gifte mig med?"

„Du skal gjøre et standsmæssigt Parti," sagde Vennen; „Du skal fri til en Prinsesse. Der er nu Kongen af Østerrig; han har en voxen Datter. Han er rigtignok fattig, siden Du tog Alting fra ham; men han er meget adelig."

„Jeg vil følge Dit Raad, det er et meget godt Raad," sagde Kejser Napoleon og sendte sine Riddere at bejle til Kongen af Østerrigs Datter og med det Budskab, at naar han vilde sige Ja, saa skulde han faa sine Lande og Slotte tilbage.

Kongen af Østerrig blev meget glad og sendte strax sin Datter afsted med Ridderne.

Saasnart Napoleon fik dette at vide, lod han hele Vejen, som Prinsessen skulde drage, belægge med rødt Fløjl og bestrø med Perler og Diamanter, og langs med

Vejen stode hans tapreste Helte, iførte gyldne Harnisker, saa at man aldrig havde set Mage til Allee. Alle Klokker ringede, og hver Nat brændte Blus paa Bjergene, ligesom dengang Folket førte Napoleon til Kejserpaladset.

Derpaa tog Kejser Napoleon alle de Rigdomme og skjønne Ting, som han havde bestemt for Feen, og bragte dem til sit Palads for at pynte det, saa at det standsmæssig kunde modtage hans fornemme Brud.

Bryllupet blev fejret med stor Pragt. Fra hele Jorden lod Kejser Napoleon komme Konger, som besørgede Opvartningen; de mægtigste Konger nøde den Ære at bære hans og Prinsessens Slæb, de mindre Konger vartede op ved Bordet, og Prinserne bare Faklerne, hvormed de lyste Kejser Napoleon og hans Hustru til Brudekamret.

Denne Nat var der megen Sorg paa den lille Ø. Feens Datter græd, fordi Napoleon var blevet hende utro, og Moderen havde Møje med at trøste hende; thi hun var selv meget bedrøvet. Men henad Morgenstunden, da Datteren var falden i Søvn, fløj hun bort fra Øen, over til Napoleons Kejserrige og slukte Stjernen, der funklede over Kejserpaladset.

Der var nu saa megen Pragt og Lystighed i Staden, at der hengik nogen Tid, inden man mærkede, at Stjernen var slukt; men da Folket opdagede det, blev det beklemt og ængsteligt; thi det havde vænnet sig til Skinnet af den glimrende Stjerne.

Nu naaede der intet Lys hen over Jorden, og der var mange Folk, som glemte Napoleons Herlighed, og de vilde ikke længer lyde hans Befalinger.

Da blev Kejser Napoleon harmfuld, og han samlede sine utallige Riddere for at drage imod den utro Konge af Petersborg. Og da Ridderne vare samlede og droge i uoverskuelige Rækker forbi Napoleons Kejserthrone og hilsede ham med Fanerne, da straalede deres gyldne Hjelme saa stærkt, at man troede, Stjernen var kommen igjen, og Napoleons Ven sagde til ham: „Der kan Du se, Kejser Napoleon, det var Dit eget Lys og ikke den tossede Fes Stjerne, der funklede.“

Og da steg Napoleon tilhest som i gamle Dage og drog

mod Kongen af Petersborg; men sin Ven lod han blive tilbage for at bevogte Kejserstaden og hans Hustru og hans lille Søn.

I mange Dage red Napoleon frem mod Kongen af Petersborg, men kunde ikke finde ham. Kongen af Petersborg var en stor Troldmand, og ved Hexeri gled han tilbage ligesaa hurtig, som Kejser Napoleon red frem.

Stjernen skinnede ikke mere, og Ørnen fløj ikke længer forud; den svævede med sagte Vingeslag over sin Herres Hoved. Da forvildede Toget sig og kom ind i en mørk Skov af høje Grantræer og kunde ikke finde Udgangen. Sorte Skyer samlede sig paa Himlen og udsendte en dræbende Kulde, Hagl og Sne, saa at de stærkeste Mænd døde.

Da sporede Kejser Napoleon vredt sin Hest og red forud, og saaledes fandt de ud af Skoven, og foran sig saa de en stor By; men, da de nærmede sig, forsvandt den for deres Øjne.

Da døde de sidste Helte, og Napoleon var ene i Mørket med sin Ørn, der hang med Vingerne, og for første Gang vendte Ørnen om og søgte Tilbagevejen.

Og da Kejser Napoleon nærmede sig sin Kejserstad, saa han langt borte Fjenderne ile imod den. Da sporede Kejser Napoleon sin matte Ganger til det sidste stærke Løb, og det ædle Dyr anstrengte sine sidste Kræfter for at bære sin Herre til Kejserstadens Porte. „Hurtig, hurtig! Du ædle Ganger! Lad Erindringen om den Tid, da Du med Din Hov slog Spor i Bjerget, oplue Din Kraft! Hurtig! Blot eet Minut før Fjenderne! — — O, det er for sildig!“

Nu lukkedes Stadens Port, og Ørnen fløj bort fra Kejser Napoleon.

Men ud af Staden kom Kejser Napoleons Ven, og han sagde til ham, at endnu var ikke Alt tabt; Fjenderne vilde tale fredelig med ham, naar han vilde aftage sin Rustning og nedlægge sit Sværd. Og da aftog Kejser Napoleon sin Rustning og nedlagde Sværdet. Og i samme Øjeblik sprang Vennen til bagfra og holdt ham, og Fjenderne strømmede ud af Staden og kastede sig over ham, og de bandt Kejser Napoleon. Og da Kejser Napoleon

vendte sig, og hans Øje mødte Vennens, da gjenkjendte han det Blik, som den døende Drage havde tilsendt ham. Men Folket stod omkring og græd af Medlidenhed, da det saa Kejser Napoleon ligge bunden.

Saa toge de Kejser Napoleon og førte ham bort, over Havet, til en øde Ø og lænkede ham til en Klippe. Og til at passe paa ham satte de en Fangevogter, der hver Dag tilkastede ham Levnetsmidler, som til et vildt Dyr. Der paa Klippen sad Kejser Napoleon hver Dag fra Solens Opgang, til Natten brød frem, og stirrede over Havet imod den Egn, hvor hans Kejserstad laa, og hvor hans lille Søn levede.

Men en Dag, da det var klart Solskin og Havet laa stille, medens Kejser Napoleon stirrede over til sin Søn, da brast hans Hjerte af Længsel.

I dette Øjeblik susede det i Luften, og Feen kom flyvende. Hun dalede ned til Kejser Napoleon, løste hans Lænker og tog ham i sine Arme og sagde: „Min stakkels Søn! Nu har Du lidt nok! Kom nu med mig, saa vil jeg igjen sætte Dig paa Din Kejserthrone og antænde Kejserstjernen.“

Da aabnede Kejser Napoleon endnu engang sine Øjne og saa inderlig mildt til Feen og sagde: „Tak, kjære Fe; men nu er det for sildig.“

Og da døde Kejser Napoleon.

Men Feen hævede sig højt i Luften og rystede de mægtige Vinger. En Stormvind gik over Havet og sønderslog Skibe og kastede fraadende Bølger højt op paa alle Kyster. Derhos rullede Tordenen, og Lynene knitrede i den sorte, stormende Nat.

Da stod mangen stille Borgermand i Napoleons Kejserstad op af sin Seng, aabnede en Skodde paa Klem og saa ud og sagde betænkelig: „I denne Nat dør vist Kejser Napoleon.“

ET DAGBOGSBLAD FRA ROM

TITUSBUEN

(1847)

Den 9de Januar 1847.

En halvforglemt Bøn er kommen tilbage i min Erindring: Schema jisroeil, adaunoi elauheinu adaunoi echod, Hør Israel, Herren vor Gud er en eneste Gud og Herre! Jeg har paany udtalt dette Ord, som jeg troede at have skilt mig ved, ja, jeg har gjentaget det for mig selv med den samme Inderlighed, hvormed en Katholik blandt Muhamedanere hemmelig kan gjøre Korsets Tegn; der var et Øjeblik, da jeg havde kunnet stige op paa Kapitolium og rystende, grædende skrige det ud over Rom og blive Martyr derfor — hvis ikke den moderne Martyrdom bestod i at blive latterlig.

Det var imorges første Gang godt Vejr siden min Ankomst til Rom. Solen spejlede sig i Gadernes Vandpytter; en varm Damp steg op fra de efeubevoxede Tage; de spadserende Romere holdt ikke længer Kappen helt over Ansigtet. Jeg, som ikke havde seet Solen, siden den skinnede paa San Marco og Lagunerne, ilede henrykt ud i det Frie uden at bekymre mig om, hvorhen Vejen gik.

Endelig standsede jeg paa en Slette bedækket med Ruiner, Jordhøje, Søjler, Kirker, Køer, Hyrder og Tiggere. Blandingen af disse forskjellige Ting var saa besynderlig, saa interessant, at Længselen efter at vide, hvor jeg var, efter at kjende Alt, næsten steg til Smerte, da opdagede jeg tre vidunderlig dejlige Søjler, som jeg kjendte igjen fra min Skoletid: det var Levningerne af Jupiter Stators Tempel; jeg var nedenfor Kapitolium, paa Forum romanum, som nu kaldes campo vaccino: Komarken.

Jeg vendte mig til Venstre og opdagede, ved Hjælp af Indskriften, Levningerne af Templum Antonini et Faustinæ og skraas overfor dem de mosgroede Ruiner af Kejserpaladset, Cæsarernes gyldne Residens. Saaledes stavede jeg mig frem, videre og videre, og selve Anstrengelsen ved at udfinde, hvad det var, jeg saa, var en Nydelse.

Med Et opdagede jeg en Triumfbue, næsten i samme Stil som Napoleons Stjernetriumfbue i Paris. Med usigelig Ynde hvælvede sig Buen omgiven af de ædleste joniske Søjler. Alle de enkelte Dele af dette harmoniske Værk udøvede en Indflydelse paa Sanserne som den blideste Musik. Jeg gik derind, og ved det første Blik var det mig umuligt at tvivle om, hvor jeg var.

I et Basrelief paa højre Side saa jeg den syvarmede Guldlysestage fra Jerusalems Tempel, baaren i Triumf af romerske Krigere. Derefter fulgte en fangen gammel Mand: formodenlig Jakob eller Floden Jordan; ligeoverfor saa jeg i et andet Basrelief Cæsaren Titus. Det var noget beskadiget; men selv gjennem Levningerne fremtraadte tydelig den romerske Imperator-Skikkelse, der drager frem i Triumf.

Saa var jeg da pludselig paa dette Sted! Havde jeg nogensinde kunnet glemme, at jeg var Jøde, havde jeg noget Øjeblik tvivlet om, at mit Folks Underkuelse var Andet end en Drøm, en Indbildning, var der i mit Sind opstaaet den Tanke, at Historien maaske ikke var Andet end et Eventyr, opfundet af ørkesløse Poeter, saa stod den her, huggen i Sten, uforgængelig selv i Sønderlemmelsen!

Saa nær var jeg ved hint Øjeblik, da Jerusalem faldt og Templet brændte, at jeg næsten syntes mig at være foran det og at kunne holde Begivenheden tilbage.

Her var det altsaa, her var Øjeblikket! Fra den Stund af, da Mejselen klang i dette Marmor, begyndte det, at vi, knækkede som Nation, bleve fordelte mellem Nationerne. Fra det Øjeblik var det, at Hadet, som en Mængde Mennesker behøve til deres Religion, i os fik en Minoritet at øve sig paa gjennem Aarhundreder eller vel Aartusinder, og at vi langsomt begyndte at leve vor

særegne Mission mellem de menneskelige Massers Mangfoldighed.

Forbi min Erindring gik i brogede Billeder Folkets Historie: Templets Brand, Fortvivlelseskampen og Rædselsraabet, som de Døende udstødte, da de saa Luerne slaa ud af Templet; de Tusinder, der bleve korsfæstede langs Middelhavets Kyster! Jeg gjensaa Jødekirkegaarden i Prag med den stakkels Löbels rimfrosne Grav; ham radbrækkede de, fordi .... fordi .... ja hvorfor? Jeg saa Rabbineren flygte fra Bacharach ved Rhinen, medens hans Hus stod i Luer, ligesom hans Embedsbroder flygtede fra Damaskus; jeg saa den ældgamle Jødestad i Frankfurt og deres Ghetto her ved Tiberen; jeg saa dem blive pryglede ved Elben, jeg saa dem blive spiddede ved Donau — — — min Gud, min Gud, Adaunoi, hvorfor?

Jeg, som sad her ensom ved Kilden, bar i dette Øjeblik hele mit Folks Ulykke; en hel Nations Smerte, Aarhundreders Lidelse gik igjennem min Sjæl, og jeg bøjede mig under Byrden, jeg satte mig paa en Marmorsten, og Taarerne gjorde mig vel, jeg gav dem frit Løb.

Saa blev jeg træt af at tænke og græde, og da jeg opløftede mine Øjne, kom atter den milde Glæde ved Synet af de skjønne Buer, som de have opbygget for Titus, Jerusalems Forstyrrer.

Jeg rejste mig og gik ud af Buen tilbage mod Kapitolium. Himlen var uendelig klar, og den evige Sol skinnede i al sin Glans paa de brudte Søjler, paa Jordhøjene, paa de næsten ukjendelige Ruiner af, hvor Rom havde staaet og Titus hersket.

EN TØRVEBONDE

(1848)

I.

Forleden fik vi Tørv. Tørvebonden havde taget sin Kone med, dels fordi der Intet var at bestille hjemme den Dag, dels fordi hun kunde hjælpe ham med at læsse af og han saaledes sparede at give en Sjouer 1 Mark. Da de vare færdige og kom for at faa Betaling, just som vi drak Kaffe, blev de budne til at drikke en Kop med.

Som naturligt var, begyndte Samtalen med Tørv, og jeg sagde til Manden: „De har nok havt godt Tørveskjær iaar."

„Ja," svarede han, „vi kan ikke klage, det er i alle Maader et velsignet Aar iaar, bare Krigen ikke var. Men den faar vel ogsaa Ende."

„Det gjør den nok," svarede jeg. „Er Deres Mose stor?"

„Min Mose? Hillemænd, saa rig er jeg ikke. Nej, paa det Lav!"

„Ikke det? hvem tilhører da Mosen, hvorfra De har bragt Tørvene?"

„Den tilhører Gaardmanden, Gaardmand Niels Larsen. Jeg skal sige Dem, hvorledes vi har det med hinanden. Jeg skjærer Tørvene, og Halvdelen deraf faar jeg for min Ulejlighed."

„Det er da underligt," bemærkede jeg, „at Gaardmanden ikke selv skjærer Tørven og beholder det Hele."

„Nej, Kors! Dertil er Gaardmændene for storagtige ude hos os. Det er ikke Skik og Brug."

„Men kan det betale sig?" spurgte jeg og fik mere Interesse for Samtalen. „Kan De leve af det Arbejde? Har De ingen Børn?"

„Jo, vi har ni Børn, og saa har vi min Konemoder

i Huset; hun er nu meget gammel, det sølle Skind. Men hun var en rask Kone i sine unge Dage, og det maa jeg sige, min Kone slægter sin Moder paa, det gjør hun."

„Man stræber, saa godt som man kan," sagde Konen og saa ned.

„Ni Børn og en gammel Kone i Huset! Kan Tørvemosen kaste saa meget af sig?"

„Ja, det var jo rigtignok noget haardt en Stund; men nu er de to Ældste confirmerede, og den ældste Tøs, som er hjemme, hun er nu ti Aar, og hun vogter Gjæs om Sommeren hos Gaardmanden, og Konen er ikke madond, det var Synd at sige hende paa."

„Saa maa De vel ogsaa stræbe godt med Tørveskjæret; har De Ingen til at hjælpe Dem?"

„Nej, nej, det kunde nok ikke betale sig. Nej, jeg og min Kone vi er selv om det. Vi staar op om Morgenen Kl. 4 og gaar til Mosen, og saa arbejder vi til Kl. 7; saa spiser vi Davre, og saa ta'e vi igjen fat til Middag. Efter Middagsmaden sover vi en Times Tid, og saa arbejder vi, til det bli'er mørkt."

„Saa er De træt!"

„Ja, saa er jeg rigtignok træt!"

„Ja, vi hviler da ogsaa en Stund ved Midaftenstid," sagde Konen.

„Det gjør vi ogsaa, jeg maa ikke lyve, og saa faar jeg en Snaps. Saadan en Dram den gjør dog godt!"

„Men har De slet ikke Andet at leve af end den Mose? Hvad tager De Dem da for om Vinteren?"

„Saa spinder jeg," sagde Konen. „Vi har to Faar; vil De se, min Kjole, og se her, mit grønne Skjørt, det er Altsammen af vore Faar, og min Mands Trøje og hans Buxer."

„Og vi har ogsaa en Ko!" sagde Manden.

„Har De ogsaa en Ko? Men saa maa De jo have Jord."

„Ja, det er ikke meget; men der er nok til Koen; den trives godt, ja, det er ret en dejlig Ko. Den gi'er al den Mælk, vi behøver til Husbehov, og vi har endda solgt Madammen tre Pund Smør idag, er det ikke sand, Madam?"

„Saa faar I nok ikke meget Smør selv, stakkels Folk!" tænkte jeg.

Jeg sagde til Manden: „Paa den Maade har De det jo ganske godt."

„Ja," svarede han, „vi klager heller ikke, blot Vorherre sparer vort Helbred. Der er saamæn Mange, der har det meget værre end vi, de Stakler."

„Er der nu slet Ingenting, De ønsker Dem?" spurgte jeg, men fortrød næsten Ordene, inden de vare komne frem.

Manden saa polisk over til Konen, og jeg ventede, at det nu skulde vise sig, at hun havde ærgjærrige Hensigter med et af Børnene, maaske vilde have en Søn til Skolelærer; men det var dog ikke Tilfældet.

„Ja, ser De, min Kone, og jeg da ogsaa, kan jeg tro, vi vilde gjerne have nok en Ko. Men saa skulde vi bygge Stalden om, og det er nok saa bedst, at vi ikke faa nok en Ko."

Jeg afbrød Samtalen; jeg vovede ikke at spørge mere eller gjøre nogen Bemærkning for ikke at bringe Fristelse ind i Mandens Sind. Men jeg fornam af dette Bekjendtskab, at Jorden ikke er bleven gammel. Endnu er der, endog trods Aaret 1848, saa unge og varme Hjerter, at Guderne, som i Historien om Gaflen, kunde stige ned og skjænke Ønskers Opfyldelse med samme Virkning som dengang.

(1852)

II.

For fire Aar siden fortalte jeg Læseren om en dansk Tørvebonde og hans Hustru, der med overordenlig Stræbsomhed, uden anden Kapital end deres Arbejdskraft og Sammenhold, opdrog en stor Børneflok og vare saa tilfredse og saa lykkelige, som det i slige Kaar synes at kunne blive Mennesker muligt. Hensigten dermed var at opstille et lille dansk Livsbillede som Modsætning til Udlandets socialistiske og communistiske Bevægelser, og Skildringen var aldeles sand.

Tørvebondens Navn var Elias Jensen, hans Hjem Knardrup-Mark mellem Kjøbenhavn og Fredriksborg. Jeg kommer tilbage til at omtale ham, fordi der i denne Tid er ført et Par Processer, hvori han optræder som lidende Part.

Det viste sig nemlig omtrent paa den Tid, da jeg skrev „Tørvebonden“, at Mandens og Konens Lykke i Ordets egenligste Forstand var bygget paa Sand. De havde faaet deres eneste Ønske opfyldt, naaet Gjenstanden for deres Ærgjerrigheds-Tragten: de havde ombygget deres Hus eller rettere sagt „flyttet“ det ned i en stor Sandgrav, som udgjorde en ikke ubetydelig Del af deres lille Lod. Hvorledes der kunde være hyggeligt at bo i Sandgraven, forstod jeg ikke; men Elias Jensen sagde med et fornøjet Smil, at der var saare godt. Ja der var saa godt, at hans Naboer ikke undte ham at bo der, men paastode, at han skulde flytte Huset bort igjen, fordi Sandgraven rigtignok laa paa hans Lod, men var udlagt til fælles Ejendom, hvad Sandgravning angik. Elias Jensen, der hos mig havde mærket nogen Interesse for ham, kom og beklagede sig; han sagde, at det var Chicane; om end Sandgraven forsaavidt var fælles, saa havde man dog ophørt at bruge den, og desuden kunde det bevises, at man havde gravet Mere ud end tilladeligt og borttaget Stykker af hans Lod. Han bragte gamle Papirer og et Kort; men jeg kunde naturligvis kun henvise ham til Øvrigheden eller en Sagfører.

Nogen, skjøndt just ikke lykkelig Sandgravning har der dog været for ikke lang Tid tilbage. Det er fire eller fem Aar siden, at Elias Jensen en Morgen saa en af sine Naboer dernede med Vogn og to Heste. De hilste paa hverandre, da Elias begav sig paa Arbejde, og han sagde til Naboen: „Tag Dig iagt, hvor Du graver, at det ikke falder over Dig.“ — Den Anden svarede muntert: „Jeg skal nok sætte Ryggen til!“ Ja, det gjorde han kanske; men han kunde ikke holde Massen, da den brød løs, og den ihjelslog ham og hans to Heste.

Ifjor vilde Elias Jensens Naboer drive ham bort. Om de havde juridisk Ret til Sandgraven eller ej, tør jeg naturligvis ikke afgjøre, mindst efter en ensidig Frem-

stilling af den ene Part; men vist er det da, at de ikke tør tage sig selv tilrette. De vilde grave Huset bort under ham, siger han. Men midt i Arbejdet standsede de og lode ham høre, at naar de nu standsede, saa kunde de nok begynde igjen, hvis han ikke frivillig tog Huset bort.

Den 5te Novbr. sidstleden kom Husmændene Jens Jensen med Søn og Søren Andersen med Søn og begyndte at grave Fyld. De sagde, at de gravede Fyld; men Elias Jensen, som kom ud, sagde, at de gravede Jord; der kom Mundhuggeri og Slagsmaal, og da Elias's Kone lidt efter kom ud, saa hun sin Mand ligge paa Jorden, og en anden Mands Knæ var sat paa hans Bryst. Hun brugte da ikke den sagtmodigste Tiltale, og de skyndte sig bort. Elias Jensen havde i Hovedet et tre Tommer langt Saar, der var trængt ind til Benhinden, forrevet Ansigt og Kontusioner for Brystet (Lægeattest af 12te Novbr.). Han laa 17 Dage syg af „betydelig Hjernerystelse" og saa mere ud som død end som levende, da han kom til mig og spurgte, hvad han skulde gjøre i den Sag, der var anlagt imod ham. Thi de snilde Husmænd havde troet at komme bedst fra det ved at anlægge Søgsmaal mod ham og hans Kone for Skjældsord og Overfald. Jens Jensen og Søn optraadte som Vidner for Søren Andersen, og Søren Andersen med Søn optraadte som Vidner for Jens Jensen. Den 23de Novbr. blev der afsagt to Domme, hvorved Elias Jensen og Kone bleve kjendte for Citanternes Tiltale fri at være, og da Birkedommeren, Hr. Justitsraad Arboe, ikke har fundet sig foranlediget til at behandle Sagen som Justitssag, har altsaa Elias Jensen vundet — ikke at skulle betale Penge til for sit Saar og sine 17 Dages Sygeleje. Det er den Slags Sejre, som en lille Tørvebonde kan vinde, men ikke kan taale at vinde mange af.

FRA PARIS

(1850)

En fransk Journalist, ansat ved et af de store Dagblade, født i Elsass, ivrig Ven af den danske Sag, dekoreret med Dannebrogsordenen, en livlig, godmodig, ung Mand, Monsieur R., kom en Formiddag op til mig og sagde fornøjet, at han havde en Dags Ferie, og nu vilde han være Vært for mig, nu vilde han vise mig Byen Paris, som faa Fremmede fik den at se. Vi skulde begynde med det Højeste og Trin for Trin stige ned til det Dybeste. „De vil faa Noget at beskrive!" sagde han og smækkede med Fingrene i Luften.

Vi begyndte med et Besøg hos den danske Gesandt — thi som Ridder af Dannebrog betragtede R. det danske Gesandtskabs Hotel næsten som sin Souveræns Hjem —, derpaa hos Auguste Chevalier, Broder til Statsøkonomen Michel Chevalier og Sekretær hos Prinspræsidenten (Louis Napoleon) og endelig hos Emile Girardin. Besøgene vare ikke uden Interesse; men noget Usædvanligt frembøde de ikke, saa lidt som det Næste, R. førte mig til: en Spadseretur i Champs Elysées og et Middagsmaaltid hos Trois frères Provençaux. Det var allerede mørkt, da vi kjørte til Bal Mabile, hvor R. ventede at træffe en Veninde, Mademoiselle Amélie, og hvor han ogsaa traf hende. Nu skulde vi stige ned til et simplere Sted, Chateau Rouge, og vi kjørte alle Tre derhen; men R. havde forregnet sig, der var lukket den Aften. R. saa paa sit Uhr. „Det er noget for tidligt at tage til Røverne," sagde han; „men vi kunne fordrive Tiden der med at spise tilaften." — „Hvad er Røverne?" spurgte jeg. — Han svarede: „De maa ikke spørge; De skal overraskes; jeg vil blot sige

Dem, at jeg fører Dem til et Sted, hvor Politiet hver Time gjør Ronde for at søge efter Forbrydere.“ — Jeg mente, at et saadant Sted vilde Forbrydere nok holde sig fra. — „Man skulde tro det,“ svarede R.

Mademoiselle Amélie — en Grisette af den bedre Slags, som det syntes, med store, alvorlige Øjne — sagde, at hun var glad ved engang at faa det Sted at se. Saa antog jeg ogsaa at kunne glæde mig dertil, og vi kjørte.

Efter en halv Times Forløb holdt vi paa en mørk Plads udenfor et stort Hus. Det havde nogen Lighed med et Hotel eller en Restauration forenet med et eller andet Udsalg; thi i den brede, aabne Dør kom og gik Mange. En svær Mand stod midt i Døren, saa et Øjeblik forskende paa os og raabte, da R. havde sagt ham et Par Ord: Numer 16! En Opvarter førte os op til det betegnede Værelse paa anden Sal. Værelset var simpelt, og Møblementet bestod ikkun i et stort, langt Bord og nogle Rørstole; men Aftensmaaltidet, der blev sat for os, syntes mig ligesaa godt som paa de større Restaurationer.

Det vil være nødvendigt at sige, at vi ikke drak over Maade: en Flaske let Rødvin og en Flaske Champagne. Efter Bordet lod R. komme endnu en Flaske Champagne — til Cigarerne —; men den blev næsten ikke rørt. Vi vare muntre; R. fortalte godt, med en egen Blanding af Gemytlighed og esprit, og medens jeg morede mig over hans Smaahistorier og Anekdoter, glemte jeg ganske, hvor vi vare, indtil jeg blev opmærksom paa, at underlige Ansigter undertiden viste sig udenfor Glasdøren, der førte til Trappegangen. Vel var Glasset dækket indenfor med hvid Gaze, men ikke fuldstændig, og Ansigterne, der nu og da viste sig paa de ubedækkede Steder, bleve vel end mere underlige derved, at de trykkedes tæt ind til Glasset. Jeg var den eneste, der sad saadan, at jeg kunde se dem, og jeg sagde Intet; men det var engang imellem for mig, som om jeg oplevede Sagnet om Troldmanden, der stod indenfor en Tryllekreds og manede Aander, hvilke da trængte lige hen til Kredsens Rand, men ikke kunde bryde ind derover.

Det fejler sjelden, at naar En i et lille Selskab kommer med sit Sind udenfor den herskende Stemning eller

Fred, saa smitter han de Andre, uden at de kunne gjøre sig Regnskab derfor. Mademoiselle Amélie sprang pludselig op, gik til Vinduet og stirrede ud eller ned paa Pladsen. Der var bælgmørkt; men hun paastod, at hun kunde se Blomster. Jeg var nærved at tro, at hun talte i Vildelse; men R. erklærede, at det var meget muligt. Udenfor dette Sted — saaledes forklarede han det — samledes om Natten mange Bønder, der om Morgenen bringe Grøntsager og Blomster til Paris. — „Jeg vil have en Buket!" raabte Amélie.

R. sagde: „Lad være, Amélie! Her er ikke et Hotel af almindelig Art. Lad os ikke vise os. Der vil nok ske Noget ud paa Natten, og saa kunne vi være tilstede som Tilskuere; men lad os ikke drage Opmærksomheden hen paa os. Ingen véd, hvad der kan komme deraf. Jeg er Chef for denne Expedition, Amélie, og nu giver jeg den Ordre: Ingen ud af Geleddet!"

„Jeg vil have en Buket!" raabte Amélie og ilede ud af Døren.

„Alene maa hun ikke gaa," sagde R. fortrædelig og rejste sig for at tage sin Hat.

Jeg var nærmere Døren, og dels uvilkaarlig, dels for at faa noget bedre Syn paa hine underlige Ansigter, sprang jeg efter. Der var ingen levende Sjæl paa Trappegangen; jeg saa nedenfor mig Amélies lyse Kjole fare hastig, spøgelseagtig afsted, og det bragte mig til at fare hastigere. Pludselig, da jeg i dette Løb kom ned til Vendingen, der førte til Husets Indgang, saa jeg ved Trappens Fod i stærkt Lys en tæt Masse af Folk i Bluse, raa, vilde Ansigter; de udstødte ligesom et Triumfraab, og en af dem løftede Armene som for at modtage Noget eller Nogen i sin Favn. Det var Mademoiselle Amélie, de havde faaet Øje paa. Eftersom hun var ved Rækværket, kunde hun standse i Tide; men jeg fik ikke standset hastig nok og styrtede lige ned i de fremrakte Arme. En umaadelig Latter paafulgte; den gjaldt ham, som havde rakt efter en Kvinde og grebet et Mandfolk. Rimeligvis paa Grund af Øjeblikkets Munterhed slap jeg bedre, end jeg havde ventet; Manden, der havde grebet mig, mumlede endog en Undskyldning og gjorde Plads, saa at der blev

Aabning ud til Torvet. Vi fik ved mat Lygteskin en Buket og kom uskadte tilbage til Nr. 16.

Jeg antager, at Klokken paa den Tid var henved 2. Vi satte os, fortalte og forklarede hinanden det Forefaldne; R. skjænkede igjen i Glassene. Da saa jeg igjen et Ansigt mod Dørens Rude; men dennegang kom det nærmere. Døren gik op, og ind traadte en høj, smækker, temmelig ung, skjægget Person, klædt i sort Frakke og hvide Benklæder. Uden at hilse satte han sig i Nærheden af mig. Imellem os stod en Stol, som jeg havde sat Foden paa — ikke op paa selve Sædet, men paa det nedre Tværstykke. Denne Stol tog den Fremmede fra mig og lagde sin Fod op derpaa. Jeg saa paa R.; han var Vært, han hørte hjemme i Landet, han maatte vide, hvad Saadant skulde betyde paa et saadant Sted. Men R. sad ganske forbavset. Saa tog jeg Stolen, rystede Mandens Ben af og indtog min forrige Stilling. Han gjorde en Mine, som om han vilde sige: Jeg er ikke stridbar, og tog en anden ledig Stol til sin Magelighed. Endelig sagde Amélie: Min Herre, dette Værelse er vort. — Manden kastede et kort Blik paa hende, svarede ikke, tog mit Glas og tømte det. Jeg tog en Kniv fra Bordet og spurgte ham, om han vilde ud ad Vinduet eller ud ad Døren. Han rejste sig og gik hastig, som om hans hele Opgave havde været at sætte sig i Besiddelse af et Glas Champagne. Jeg var mismodig over den Sindsbevægelse, hvori jeg var bleven bragt, og jeg lovede mig selv, at, hvad Natten end vilde bringe, vilde jeg være taalmodig, indtil man lagde Haand paa mig.

Imidlertid var R. øjensynlig ogsaa bleven nedstemt, og Amélie saa vred ud. Den ubehagelige Tavshed imellem os afbrødes endelig ved, at hun sagde til R.: „Ikke engang han vilde svare mig! Har man set Mage til Adfærd mod en Dame? Og hvorfor tav De?“ R. svarede: „Det have vi Altsammen af Buketten. Havde Ingen her fra Stuen vist sig paa Trappen, vilde vi ikke have faaet det Besøg.“

„Det var da,“ sagde Amélie, „ingen Grund til at sidde saa stille og stirre. De sad jo, ligesom De havde set et Spøgelse!“

„Og om jeg havde?“ sagde R.

„Ba, ba, ba!“ sagde Amélie utaalmodig.

„Jeg skylder maaske at forklare min Adfærd,“ vedblev R. „Han var mig paa en Maade et Spøgelse, et meget ubehageligt Syn. Jeg har gaaet i Skole med ham. — Han kom ud af Skolen paa Grund af Noget, hvori jeg havde ligesaa megen Skyld som han; men han fik Skylden og blev mishandlet .... ikke egenlig vanæret, men næsten. Jeg vidste nok, at han var blevet en flygtig Person — det havde han altid Tilbøjelighed til —; men civilklædt i Politiets Tjeneste, Spion, det havde jeg ikke troet! Min Gud, min Gud!“

„Men,“ sagde jeg, „det er jo ikke sikkert, at han er Spion. Paa mig gjorde han Indtryk af at være en halvgentil Roué, der vil more sig med at fortælle sine Kammerater, hvorledes han brød ind til os og tog et Glas Champagne.“

„Nej, nej, nej, der er Andet i Vejen med ham! Lagde De ikke Mærke til, at han var som husvant her? Og saa det, at han hverken vilde eller turde kjende mig! Og dog saa trodsig som den, der har valgt Sit! .... Jeg kunde ikke have jaget ham ud. Gud ske Lov, De gjorde det! De kunde ikke have gjort det i mit Sted. — Lad os drikke! Lad os blive i godt Humør igjen!“ — Da jeg undskyldte mig og ikke vilde drikke Mere, vendte han sig lystig til Amélie, drak et Glas med hende, skjænkede endnu et Glas og drak ogsaa dette. I samme Øjeblik, som han satte Glasset fra sig, aabnedes Døren, og vi saa Vaaben. Det var Ronden. En Politiofficer traadte ind, saa skarpt paa os, især paa R., men trak sig tilbage uden at sige et Ord.

Idet han mødte Politiofficerens Blik, havde R. rejst sig, ligesom i Bevidstheden om at være hævet over Politi-Forskning, og paa besynderlig, udfordrende Maade fulgte han efter Officeren midt ud i Værelset.

„Vær saa artig, kom kun nærmere,“ sagde han.

„Vi have for Øjeblikket Intet her at gjøre,“ svarede Officeren koldt.

„Jeg be'er, gener Dem ikke,“ vedblev R. Han var ikke beruset; men Noget var over ham, som vi af Mangel paa

andet Navn kalde det Dæmoniske: et vist Oprør i Blodet, maaske en indre moralsk Uro, forenet med juridisk Selvtillid og Lyst til at vise den. Jeg kan ikke forklare det anderledes.

Politiofficeren svarede igjen, idet han gik ud: „Vi have Intet at gjøre her," og lukkede Døren efter sig.

I underlig, kaad Triumf over at have trodset Politiet gjorde R. — der ellers viste sig korrekt og velopdragen — med Fingeren paa Næsen det Tegn, der etsteds i „Midshipman Easy" anbefales som et Frimurertegn, men som i Reglen kun bruges af Børn for at gjøre Nar ad hinanden.

Han havde ikke gjort Regning paa, at han stod i fuldt Lys, og at han kunde ses gjennem Glasdøren og den tynde Gaze.

I samme Nu fór Døren op som for en Stormvind, Stuen fyldtes med Politi, Officeren greb R. i Kraven og raabte: „De har ikke villet modtage Politiets Høflighed, nu skal De føle, hvad Politiet er!" I et Sekund var R. som hvirvlet ud af Stuen. Paa Gangen raabte han: Min Hat! — Officeren vendte sig med særegen, kold Høflighed til os og sagde: Pardon, monsieur et madame, le chapeau de cet homme[1]). En Betjent eller Soldat tog Hatten, Døren lukkedes, og der sad vi, noget nær forstenede. Endelig begyndte Amélie at græde, og jeg gik ud paa Gangen. Der var Intet at opdage; Alt dødsstille. Jeg gik tilbage i Stuen, til Vinduet og saa ud. Ved Skin af nogle Lygter, der bevægedes hid og did, kunde jeg skimte en Slags Vogn, der lignede den, hvori man hjemme i Kjøbenhavn ved Hundedagstid kaster (eller kastede) de tegnløse, fangne Hunde. Den satte sig i Bevægelse; men jeg tænkte ikke videre derved. Jeg havde den Forestilling, at R. var taget i Forhør, enten i selve Huset eller paa nærmeste Politistation, og at han efterat have opgivet Navn, Stand o. s. v. vilde af Republikens Politi faa Lov til at gaa igjen.

Snart blev jeg dog utaalmodig over den fuldstændige Stilhed, og Amélie, der vel ikke var mindre utaalmodig og videbegjærlig, foreslog, at jeg skulde spørge Opvarteren. Det vilde jeg nødig, men ringede dog. Opvarteren

[1]) Undskyld, min Dame og min Herre. Denne Mands Hat.

kom, og jeg spurgte ham, hvor min Ven var blevet af. — „O, det er her, de have nappet En!" sagde han med en ubehagelig Mine. — „Men véd De ikke, hvad man har gjort ved ham?" — „Kjørt bort i Fangevognen, uden Tvivl, naturligvis!" — „Fangevognen? Var det maaske den lukkede, hvælvede Vogn, som nys holdt udenfor?" — Opvarteren saa paa mig, som om han undrede sig over, at jeg vilde spille naiv, og svarede skjødesløst Ja. Jeg forlangte at faa Værten i Tale.

Værten — det var den svære Mand, der havde modtaget os ved Indgangen — hørte paa min Beretning om det Indtrufne, inderlig overbevist om, at der var noget ganske Andet i Vejen med „min Ven". — „Hvad skal man sige?" sagde han med et Skuldertræk; „Politiet er nu engang vilkaarligt. Man sætter Fingeren en Smule paa Næsen, saadan som De siger, at Deres Hr. Ven gjorde, og strax bliver Deres Hr. Ven arresteret!" — Ironien skimtede stærkt igjennem, og jeg svarede: „Enten De nu troer mig eller ej, beder jeg Dem sige mig, hvad De mener, jeg skal gjøre." — Der var nu en Misforstaaelse. Værten antog, at det gjaldt Betalingen, at min arresterede Ven havde vor fælles Kasse; men da han var bleven beroliget i denne Henseende, sagde han: „Min Tro, jeg véd ikke Andet end, at De maa reklamere ham. Det kan jo være Politik .... lad os antage, at det er af politiske Grunde .... De forstaar .... saa maa han for at komme hurtig ud, reklameres hos Politipræfekten." — „Men naar det ikke er af politiske Grunde?" — „Saa maa han alligevel reklameres hos Politipræfekten!" svarede Værten og gik. — „Ja," sagde Amélie, „De maa reklamere ham. Men De er fremmed; kan De legitimere Dem, har De Deres Pas?" — „Det ligger hjemme i mit Logi, jeg vil hente det." — „Men De maa skaffe mig hjem først, De maa ikke lade mig sidde her." — „Nej, naturligvis."

Klokken var 3. Der var ingen Vogn at faa, og jeg maatte altsaa følge hende hjem. Hun boede ikke langt borte; men jeg kjendte aldeles ikke den Del af Paris, og selv hvis jeg forhen havde været i disse Gader, vilde jeg havt Vanskelighed ved at finde mig tilrette i Mørket —

thi i den tunge, lumre, skyede Luft og mellem de lukkede Huse og skaaddede Vinduer tjente de mat brændende Lygter kun til at „gjøre Mørket synligt". Ved sin Port beskrev hun mig omhyggelig Vejen, jeg havde at følge; men Beskrivelsen var maaske altfor detailleret til at kunne blive husket, og jeg forvildede mig. Jeg kom ind i en fuldstændig mørk Gade. Da jeg var midt i den, paakom mig en bestemt Fornemmelse af, at jeg gik galt, og idet jeg vendte om og saa Mørke baade foran og bagved mig, blev jeg tilmode, som om jeg var i en Sæk og ikke kunde faa Luft. Efter kort Tids Forløb hørte jeg langsomme, tunge Skridt; de kom aabenbart fra et ensomt Menneske med jernbeslagne Sko. Jeg ventede, til Lyden kom nær, og skimtede da en undersætsig Mand i Bluse. Det forekom mig, at han var rødskjægget; men jeg véd ikke, hvorfra jeg fik den Forestilling; thi skjelne Farve kunde jeg ikke. Jeg bød ham Godaften og bad ham sige mig, i hvad Retning Place de la Concorde laa. — „Hvad vil De paa Place de la Concorde?" spurgte en raa Stemme. — „Saa kan jeg finde Vej hjem," svarede jeg. — „Avancez," sagde han. — Det var godt nok, at jeg skulde avancere; men det var ikke ganske vejledende og formedelst Tonen ikke meget beroligende, og istedenfor at gaa foran eller ved Siden af mig holdt Manden sig bagved mig. For at undgaa dette skraaede jeg over paa den modsatte Side af Gaden; han gjorde ligesaa, stadig bagved mig. Saadan gik vi et Par Minutter, bestandig i Zigzag, indtil jeg ved et Hjørne stødte paa en Afviser, der skilte Fortoget fra Gadens Kjørevej. Den satte jeg mig paa.

„Hvorfor sætter De Dem?" spurgte Stemmen og kom ganske nær bagved mig.

Jeg svarede: „Jeg har ikke spist i fire og tyve Timer og kan ikke mere."

Med en Forbandelse forlod han mig.

Jeg lyttede, indtil Lyden af hans Skridt tabte sig. I Glæden over at være blevet lykkelig af med ham, overvejede jeg, hvorledes jeg skulde bære mig ad, og en ganske simpel Tankegang kom mig til Hjælp. Paa Vejen til „Røverne" vare vi komne over Seinen; det huskede

jeg bestemt. Senere var jeg ikke kommen over nogen Bro, og jeg skulde altsaa over Seinen igjen. Hvis jeg vogtede mig for enhver Gade, der steg opad, og ligeledes for enhver Gade, der gik ganske jevn, men fulgte hvilkensomhelst nedstigende Gade, maatte jeg naa Floden. Efter en halv Snes Minutters Forløb saa jeg ogsaa Lygter spejle sig i Vand — Thalatta, Thalatta! Vel jublede jeg ikke som „de Titusinde“, da de gjensaa Havet; men det var mig en stor Lettelse, jeg følte mig som paa hjemlig Grund.

Det begyndte at dæmre og blev kjøligt eller rigtigere: der kom Bevægelse i Luften. Blide, tunge, næsten lunkne Strømninger afløstes nu og da af skarpe, kolde Pust. Jeg kom forbi Præsidentens Bopæl, Palais de l'Elysée, og saa et halvt Dusin Lansenerer ride der som Patrouille. Hist og her paa Place de la Concorde og opad Rue Royale imod Madeleinekirken saa det ud, som om der henad Jorden svævede Lygtemænd. Det var chiffonniers, som jeg for første Gang saa i Arbejde. Synet af dem er over al Beskrivelse trist. Til deres pjaltede Dragt og sygelige Ansigter kommer endnu nogle korte, hastige, feberagtige Bevægelser, der høre til Haandværket, men fuldføre Indtrykket af, at de maa skynde sig bort, inden Solen lyser over lykkeligere Væsener — til hvilke de engang have hørt; thi man fødes og opdrages ikke til chiffonnier, og det er jo ingenlunde Roman, at mange af dem, Mænd og Kvinder, have kjørt i glimrende Ekvipage over den samme Plads, i hvis Skarndynger de nu søge deres Livsophold. Hver af dem havde en flad, aaben Kurv paa Ryggen, en Lygte i venstre Haand og i højre Haand en Kjæp med et spidst Søm nærved Enden. Øvelsen giver dette simple Redskab en utrolig Færdighed i at oprode Skarnet, udskille en Klud, der har Værdi, og bringe den op i Kurven. Det er, ligesom der var samme Intelligens ude i Kjæppen som i Næbet paa en Fugl. Hastigheden, hvormed en lille Klud bemærkes og føres op i Kurven paa Ryggen, er beundringsværdig og gjør ondt i Hjertet paa den, der ser til; den er som symbolsk Fremstilling af Begjær og af Triumf over Begjærets Tilfredsstillelse — og hvilken Gjenstand for Begjæret! Stakkels R. havde

sagt, at han vilde føre mig fra det Højeste til det Laveste i Paris; men hvilken større Afstand kunde han vel fundet end imellem Fortid og Nutid hos en af disse chiffonniers! Dog, nu laa han selv nedstyrtet fra sit Dagblads Højder i Dybet af et Fangehul, og Opgaven var at skaffe ham ud snarest mulig. Han havde villet vise mig en Slags Røverhule, hvor Politiet gjorde Jagt, og var, som det syntes, selv den eneste Jagne og Fangne.

Jeg var træt, da jeg naaede mit Hjem, men turde ikke sætte mig af Frygt for at falde i Søvn. Saasnart jeg havde forsynet mig med Pas og Penge, begav jeg mig igjen paa Vej, og eftersom endnu ingen Vogn var at se, tog det god Tid, inden jeg vandt fra Rue Richer, nord for Boulevarderne, til Rue Jerusalem i Nærheden af Palais de Justice og Notre Dame. Klokken var 6, da jeg naaede Politipræfekturet, og man sagde mig, at Præfekten, Hr. Carlier, ikke var at træffe før Kl. 9. Jeg gav mig da til at gaa op og ned langs Floden. Klokken 7 blev en Kafé aabnet paa Quai'en, og jeg fik en Kop Kaffe og Bladet „le National" saa frisk og fugtigt, som det kom fra Trykkeriet; men saasnart jeg vilde læse, løb Linierne i Et, og Øjenlaagene vilde uimodstaaelig lukke sig. Der var intet andet Middel mod Søvnigheden end at gaa, indtil jeg fik Øje paa den Svømmeanstalt, der i Skikkelse af et stort Skib — en Fregat, troer jeg — ligger paa Floden. Et Bad gjorde samme Virkning som flere Timers Søvn.

Endelig blev Klokken 9, og aldeles punktlig var Politipræfekten tilstede i sit Bureau. Hr. Carlier, en kraftig, bredskuldret, sortskjægget Mand, var i sort Kjole, „i Gala, saa tidlig alt paa Dagen", eller maaske havde han ikke havt mere Nattero end jeg. Jeg forklarede saa kort og tydelig som mulig Anledningen til mit Komme. Jeg begyndte med, at en Ven af mig var bleven arresteret, og han lyttede meget opmærksomt; men da jeg fortalte Aarsagen, smilede han og sagde, at den Sag hørte ikke under ham, men under Politibureauet i det Arondissement, hvor Arrestationen var sket. Han gav mig Adressen, og ligesom for at formilde min Skuffelse tilføjede han: Den Sag er ganske Intet; om en halv Time har De Deres Ven igjen.

Inden en halv Time var jeg ogsaa paa det betegnede Sted. Der gik det ikke, som Hr. Carlier havde sagt; men til Erstatning gjorde jeg i Løbet af et Par Minutter Bekjendtskab med et menneskeligt Væsen, der er mig nok saa uforglemmeligt som den hele gjennemvaagede Nat. Det var intet behageligt Bekjendtskab, ej heller et gjensidigt eller et saadant, hvorved der udvexles Tanker. Jeg fik kun i Hast et yderst tydeligt Billede af ulykkeligt fransk Embedsmandsliv og en ulykkelig Individualitet. Det var Skriveren eller Fuldmægtigen paa Politikontoret. Selve Kontoret var et lyst, nymøbleret Værelse, hvortil der var Indgang lige fra Gaden som til en Butik. Der var noget Hyggeligt og Venligt ved Stuen, ganske svarende til de Forestillinger om Hjælp og Befrielse fra Vilkaarlighed, hvormed jeg kom. Ved den lave, nye, blanke Pult, der gik næsten tværsover Stuen som en Disk, sad en Person af Middelstørrelse, i de 40, i luvslidt, men omhyggelig børstet Frakke. Saasnart han løftede sit Ansigt og saa paa mig, gjorde det en Virkning paa mig som et Bid. Han var grønlig bleg, med blaa Øjne og blodløse Læber; aldrig havde jeg set et Ansigt, der saa umiskjendelig og bestemt fremstillede sig som Udtryk af Had og Misundelse. En vis Undren maatte gribe En over, at han sad saa stille med sit bitre Had; han var som i en usynlig Spændetrøje. Men alligevel var der noget Fint i Trækkene; han var øjensynlig „kommen af godt Folk"; det hele Udseende fortalte i rivende Hast en utydelig Historie om bedre Dage med Livslyst, Haab og Nydelse, med stor Skuffelse, med bitre Lidelser, imod hvilke et lille, usselt lønnet Embede havde ydet en sidste Tilflugt, et Fristed, hvorfra han i Kval saa tilbage paa Alt det, som Andre nød, og som var blevet ham nægtet. Enhver „Lykkelig" var ham en Fjende, enhver Ulykkelig ingen Ven, men noget Ærgerligt, Arrighedsvækkende. Hans daglige Føde, Luften, han indaandede, var blevet til Gift. Alt det stod som skrevet paa ham. Han spurgte ikke, hvad jeg vilde, men saa paa mig med sit kolde, bidende, giftige Ansigt, og saa saa jeg igjen paa ham, sandelig ikke for at studere ham, men som man ser paa en Klapperslange.

Endelig sagde han: Eh? — Jeg svarede, at jeg kom for at reklamere en Ven, der var bleven arresteret.

Hans Mund aabnede og lukkede sig med et Udtryk af Tilfredsstillelse, som om det var ham selv, der havde slugt min Ven.

„Hans Navn?“

Jeg sagde det.

„Han er her. — Det er Deres Ven?“

„Ja.“

„Naa!“ sagde han med et mageløst Udtryk, som om der var begaaet den skammeligste Forbrydelse og jeg var Forbryderens Stalbroder og han selv var den slet lønnede Dyd. Men alligevel var dette et forholdsvis smukt Øjeblik for hans Vedkommende; thi der var Rets- og Sædelighedsfølelse deri.

„Hvem er De?“

Jeg sagde det.

„De er Fremmed. Har De Legitimation?“

Jeg gav ham mit Pas.

Han læste det og vedblev at læse eller lod saadan. Det varede en halv Time. Mit Hoved var nær ved at springe. Engang imellem løb Alting rundt for mig. Det var, som om jeg skulde blive vanvittig i denne Tavshed og ved denne Stirren i mit Pas. Hvorledes jeg kunde holde ud saa længe og endelig sige rolig: „Kan jeg saa faa Hr. R. løsgivet?“, forstaar jeg ikke nu.

Han svarede med yderste Ro, men med den Ro, der bider som Is: „En Fremmed kan ikke reklamere ham. Hans Vært maa komme.“

„Hvorfor har De da saa længe læst i mit Pas?“

„Hans Vært maa komme og reklamere ham.“

Jeg kjørte til Rue de Vannes, hvor R. boede, og spurgte Portnerfolkene om hans Vært. Det var dem selv. Sligt kan hyppig træffes i Paris. En forhenværende Soldat eller Sergeant, der er bleven vant til Orden, gifter sig med en flink Pige, der f. Ex. har tjent i et Hôtel. De leje et Hus, møblere det og gjøre det til et Hôtel garni; selv tage de Bolig i Kjælderen og ere Vært og Portner tillige. Man logerer maaske ingensteds bedre end hos saadanne Folk. Konen greb en stor Protokol, der saa ud som en Bankiers Hovedbog, og hvori hun havde Navnene paa

alle sine Logerende. Hun sagde truende: „De har arresteret ham! De skal nok rykke ud med ham!" og satte sig hos mig i Vognen med Bogen paa Skjødet.

Da vi kom tilbage til Politibureauet, var der Forhør. Synderen var en ynkelig udseende, pjaltet, lille Mand med Halmstraa i det lange, uredte Haar, som om han lige var tagen ud af en Stak. Jeg antager, at Forhøret blev ført med Spørgsmaal og Svar; men i de Øjeblikke, jeg overværede det, bestod det kun i, at den Bleggrønne saa med sit stikkende Blik, og at Arrestanten med Hovedet sænket stod saa ubevægelig som en Flue i Edderkoppens Væv. Jeg kunde ikke overvinde min Ulyst til at blive derinde og gik ud paa Gaden for at vente. Der laa Solskinnet saa stille og fredeligt som i en lille dansk Kjøbstad. En lille, bleg, blond Dreng, maaske af engelske Forældre, stod gravitetisk med en Medestang og fiskede i Rendestenen. I den ligesom tilslørede Tilstand, hvori jeg kom, saasnart jeg hvilede, blev jeg efterhaanden paavirket af Drengens forventningsfulde, troende Stilling og saa til, som om han virkelig kunde faa Bid, og i næste Øjeblik syntes mig, stadig halvdrømmende, det lille Barn at staa der som et Symbol og betyde mig at gaa ind: et blidt og kjærligt Ord kunde komme fra den Bleggrønne, naar jeg blot vilde tro som Barnet. Men jeg kunde ikke røre mig.

Klokken 12 præcis kom R. ud med sin Værtinde eller rettere: Værtinden med ham. Han saa noget forkrammet ud i Klæder; men saasnart han saa mig, raabte han næsten muntert: „Tak! . . . . Nu vil vi spise Frokost sammen . . . . jeg vil hente Amélie — eller, hvis De foretrækker det, vil jeg blot skrive hende en Billet, for at hun kan vide, at jeg er udgravet, stakkels Pige."

Han havde efter sin Beskrivelse tilbragt en skrækkelig Nat, i et mørkt, hedt, ildelugtende Fængsel, mellem de usleste Vagabonder. Manden med Halm i Haaret havde været en af hans Fæller. For at skaffe sig Lindring havde han trykket sig til den klamme Mur, og da det ikke slog til, havde han med Anstrengelse skaffet sig Plads ved Vinduet, hvor en Rude var istykker. Men ud paa Morgenen var der staaet en kold Luft ind, og nu følte han en Stikken i Brystet; men den vilde gaa over,

mente han, naar han fik en godt Glas Bourgogne. „Det er ikke forbi endnu", tilføjede han; „der bliver lagt Sag an imod mig, og jeg vil lægge Sag mod ham, der arresterede mig."

Det var vort sidste Møde for dengang; min Afrejse var fastsat til næste Dag.

Da jeg igjen kom til Paris, var han en af de Første, jeg opsøgte. Han saa meget daarlig ud, bleg og med hule Kinder, men var næsten ligesaa livlig som forhen, og han sagde, at han endda var glad ved, at jeg kunde gjenkjende ham. Jeg spurgte, om han havde været syg, og han svarede: „Jeg har ikke været rask, siden vi saas; jeg fik en Lungebetændelse og har mistet den ene Lunge, foreløbig. De husker da nok den Nat! Jeg blev dømt i en Bøde af 100 Francs for Uartighed imod Politiet; men han, der arresterede mig, blev ogsaa for Overgreb dømt .... jeg fik Oprejsning .... men ikke et nyt Bryst." —

Nattens Begivenheder stillede sig med stor Tydelighed for min Erindring, og jeg kunde ikke undgaa en besynderlig Paavirkning af den Tanke, at saa Meget, et helt Livs Sundhed, var blevet afgjort ved noget, idetmindste tilsyneladende saa Ubetydeligt som hin Bevægelse af Fingrene paa Næsen.

„Men," sagde jeg endelig, „fik De ikke at vide, hvorfor Politiofficeren havde det fjendtlige Sindelag imod Dem, som han viste ved at begaa Overgrebet?"

„Nej, det kan jeg kun gjætte mig til. Det var sat i ham. Man vilde gribe Lejligheden til Hævn for Noget fra gammel Tid, og jeg er vis paa, at havde man ikke fundet Lejligheden, da jeg satte Fingeren paa Næsen, saa havde man fundet en anden, inden jeg var sluppet ud af Huset. — Men de have ingen Hævn faaet!" tilføjede R. med pludselig oprømt eller snarere inderlig Tone: „Jeg har aldrig været lykkeligere end nu. Jeg betragter det Hele som Betaling for Noget, der skulde betales, og nu har jeg ikke Lyst eller Fristelse til at gjøre synderlig ny Gjæld. Sommetider synes mig, at jeg er blevet svag, til andre Tider, at jeg er blevet mere Menneske. Hvergang jeg holder fast paa det Sidste, er jeg lykkelig."

PHANTASIBILLEDER AF LIVET

(1850)

I.

EN SPORVEJ.

To unge Mænd mødte hinanden paa Toldbodvejen en Vinterformiddag omtrent Kl. 9. „Hvad, er De ude saa tidlig? Hvilken mærkværdig Begivenhed har bragt Dem ud, De, som nok plejer at staa op ved Middagstid?“ sagde den Ene. — „Aa,“ svarede den Anden, „man skal dog vise Jer Morgenfolk, at man ogsaa har Karakter. Det er slet ikke saa drabelig en Gjerning, jeg befinder mig tvertimod særdeles vel i denne Morgenluft. Et Gardin var ikke rullet helt ned, Solen spillede rødlig ind i Stuen, saa fik jeg et Anfald af Poesi og Karakterfasthed og stod op. .... Hvor min Kone vil blive overrasket, hvis hun kommer ind i Sovekammeret og ser, at jeg er fløjet ud, eller naar jeg kommer lyslevende hjem og ringer paa. De maa gaa med hjem og spise Frokost og være Vidne. Kom og gaa med ad Langelinie.“

„De har vel ikke faaet Deres Parti iaftes,“ tog den Første atter Ordet, idet de gik ind i Grønningen; „det er vel den egenlige Grund til, at De kunde vaagne.“

„Ja, jeg skal ikke nægte, det var en Undtagelses-Aften; jeg læste mig i Søvn ved „Den sidste Mohikaner“.“

„Altsaa dog stadig den gamle Klubgjæst!“ sagde den Anden halvhøjt.

„Hør, min Ven, ingen Stikpiller paa denne Vintermorgen ... for det er Morgen! ... Det er morsomt! Morgenen og jeg mødes paa Gaden, og jeg har været iseng. ... Ja, jeg glæder mig ved Livet paa min Maade, og jeg er da glad; hvad ere I Andre?“

„Hm!“

De kom ind paa Langelinie.

„I Grunden er her dog smukt. Hvor Vandet ligger dejlig klart, og hvor det er frisk og styrkende at se paa denne rødlige Luft med den fine Taage i Horizonten. Og saa den hvide Sne, der ikke ved, om den skal tø eller fryse. Her er virkelig smukt.“

„Ja, her er smukt.“

„Det siger De saa ligegyldig. Men det kommer af, bestandig at staa tidlig op og løbe ud. De ser paa Naturen, som om De havde været gift med hende i mange Aar; for mig er hun en ung Pige, en gjenfunden Ungdomselsket .... uden at min Kone behøver at blive jalouse.“

„De taler jo ordenlig Poesi.“

„Ja, jeg føler mig saa vel! Alting er nyt, blankt, frisk, hærdende. Nej se, hvor bestemt Sporene staa i Sneen. Sikken vældig Transtøvle, der har gaaet hjulbenet lige foran Dem; hvor den har rørt de andre Spor, ere de nedtraadte som Tøfler. Her har gaaet Soldater, kan De se Kommisskoene, to og to og taktfaste, hvor Transtøvlen ikke har udvisket dem. Og en Kone med Træsko ... eller en Mand ... nej, det er en Arbejdskone, Skridtet er vraltende, se, hvor Jernsømmene paa højre og venstre Fod staa langt fra hinanden.“

„Det er da en underlig Fantasi. Hvor kan De have Opmærksomhed for saadant Noget?“

„Fantasi? Det er s'gu den virkeligste Virkelighed ... Nej, det er fortræffeligt! ... Se, her er en Dame kommen gaaende og har maattet vige tilside hen foran mig i den friske Sne. Hvilken nydelig Fod! Og hvilket Fodskifte! Jeg ser hende lyslevende for mig, spinkel, men kraftig, munter, Kinden oplivet af Kulden. Gaar der saadanne Folk paa Langelinie om Morgenen? ... Eja, hun er garderet.“ ...

„Hvad vil det sige?“ sagde den Anden og værdigede Sporet et Øjekast.

„Hun har Hund med. Jeg troede først, at det var en tilfældig Hund; men der kan De selv se, hvor trolig den har fulgt hende. Ved Gud, en Vindspiller!“

„Aa!“

„Paa min Ære! ... Nej, lad os ikke skynde os. —

Hvad er det? — Vil De nu selv se? Her er kommet en Herre og har hilst paa hende. Her kan De se: Han er kommen hende imøde, Vending, Side om Side, Vidskelæders-Galoscher . . . jeg vil give mit Hoved derpaa! Han havde en stor Hund. Vil De se: Den har strax gjort Bekjendtskab med Damens lille Vindspiller. Først har den Store gaaet bagefter og snuset til den Lille, saa har den Lille løbet bagefter den Store og snuset. Saa have de leget, vil De se — Ah! Stands her, Menneske! Jeg vil give min Salighed, hvis Damen ikke her har vist Herren Vintervejen! Naa, det var saadan! . . . Vil De behage at se: Han har gjort sin Kompliment, Hælene ere satte sammen, han har vendt, hun har ikke standset et Øjeblik, hun har ikke gjengjældt hans Hilsen . . . ah! rask Pige, herligt Fruentimmer! Se, stadig de fine, kjække Trin, man kan næsten se hende smile . . . Hvad er det? Nej, nej, stop, Menneske! løb dog ikke hen over disse Manuskripter, jeg vil læse dem ud! Kan De nu nægte, at lige her ved Hjørnet er kommet en Cavalier til Damen . . . ganske ung, fine Støvler, formodenlig lakerede. Hun har, Gud straffe mig, taget hans Arm! Vil De se, hvor tæt, Side om Side, i Takt, Sporene staa. Hans Arm har kunnet føle hendes Hjerte banke . . . o, Morgentur! — — Her have de gaaet, hvilket smukt Par, her, her . . .“

Begge Herrer fulgte Sporene, saa fordybede i „Manuskriptet“, at de pludselig standsede overfor en Bænk inde i et af de store, aabne Lysthuse, hvor der sad en ung Herre og en tæt tilsløret Dame.

Han, der havde gjort Opdagelserne, blev skamfuld, men fattede sig og sagde med en høflig Hilsen uden at se op: „Jeg beder tusinde Gange om Forladelse, en tilfældig Betragten af Fodsporene i Sneen havde ført os . . . min Hund! Ma . . . Mathilde!“

II.

MASKERADEN.

Paa en af Casinomaskeraderne var der en mandlig, sort Domino med Barret og med en Maske, der øjensynlig havde til Hensigt at gjøre Personen mere ukjendelig, end Tilfældet ellers er med Dominoer. Paa Brystet sad en lille blaa Sløjfe, der kiggede frem som en Intrigue. Man kunde se paa Vedkommende, at han var i et fortræffeligt Humør; uden at indlade sig med Nogen gik han omkring, morede sig over enhver Vittighed eller ethvert Tilløb til en Vittighed — det Sidste er det Hyppigste — lo højt ved Synet af enhver Karaktermaske, skjøndt de fleste af disse ere mere bedrøvelige end morsomme paa kjøbenhavnske Maskerader, da saa saare Faa ere ugenerte eller i Besiddelse af Evne til at spille en Rolle. Imidlertid, Dominoen gik omkring, fornøjet og rastløs, indtil Uhret over Scenen viste 11, da skyndte han sig ud i Pergolaen og tog Plads ved Springvandet.

I de første fem eller ti Minutter stod han og morede sig over de Forbigaaende, lyttede efter Musiken, efter Springvandets Pladsken, var vel tilmode, gyngende glad som En, der venter med Længsel, men med sikkert Haab. Efter de ti Minutters Forløb blev han alvorligere og begyndte at tænke. „Hun kommer dog, skulde man tro. Ti Minutter . . . aa, saa præcis kan hun da heller ikke møde. Men det er kedeligt at staa her; Alle glo paa En . . . Det anser jeg for et usædvanligt Held, at jeg har gjort hendes Bekjendtskab, og at hun vil komme. Ved hvilken Handling har jeg behaget Afrodite, siden hun viser mig en saadan Gunst? Naa Andre have talt om de franske Piger, der ere livlige, aandfulde og tro, har det altid forekommet mig som noget uopnaaeligt, og hun er ikke alene livlig og har Aand, men der er Gemyt og Følelse i det Pigebarn. Jeg vil gjemme paa hende som paa en Perle; det Forhold vil vare længe . . .“ — Blodet foer ham uvilkaarlig til Hjertet, en kvindelig Domino gik forbi. „Hvor hun lignede hende . . . skulde det være hende? Aa, saa var hun ikke gaaet mig forbi,

og desuden, hun der har jo Kavaler. Men hvor mon hun kan blive af? Fem Minutter i halv Tolv."

„Ridder af det blaa Baand og den bedrøvelige Skikkelse, hun kommer ikke!" sagde en Maske.

„Gaa væk, Ugle!" sagde han vred, men skammede sig øjeblikkelig over at have glemt, hvor han var.

Masken gik højtleende videre.

To Masker kom og standsede foran ham. „Du skal se," sagde den ene, „imorgen klager han sin Nød i Adresseavisen og opfordrer Nonnen E. til et nyt Stævnemøde ved Springvandet. Jeg tager Maal af Dig, Du, og møder næste Gang istedenfor Dig."

En Menneskestrøm førte de to Masker bort, og han var igjen ene og ubemærket i Vrimlen.

„Hvad bryder jeg mig om de Narre, hvis hun blot kommer. Jeg kan ikke forstaa . . . strax 12 . . , det skulde dog vel ikke have været hende, som gik forbi før! . . . Med en Anden! Det vilde da være noget af det Skammeligste . . . aa, det er umuligt! Der er noget saa Honnet ved hende, der er en Honnethed udbredt over de to fattige Værelser . . . Det er mærkeligt nok, hvor lyslevende de Værelser staa for mig i dette Øjeblik . . . gid jeg var der! . . . . gid jeg sad og talte med Moderen . . . det er da underligt, i dette Øjeblik gjør det mig næsten ondt, at vi have narret Moderen. Hun har havt megen Sorg, kan man se, der er et saa besynderlig blidt, næsten rørende Træk om Munden . . . hun er stille og venlig; men jeg tror ikke, at hun gjerne har set mig gjentage Besøget . . . men en medicinsk Kandidat er ikke let at bortvise . . . hvis hun nu narrede den gamle Moder og var her med en Anden! . . . Med mig, det er en anden Sag, mig kjender hun dog fra sit eget Hjem . . . Der var noget Ejendommeligt ved hendes Smil, da hun lovede mig at komme; det var for mig, som om jeg skulde blive beruset, og der var dog saa meget Skjelmeri deri havde ikke dette Snilde og Bedaarende strax vist sig, da jeg slog paa et Stævnemøde, vilde jeg aldrig have vovet at foreslaa hende at komme . . . . Hvis hun var her med en Anden, jeg tror, jeg forvandt det ikke . . . ikke i lang Tid . . . ikke i Aar og Dag . . . jeg forvinder

det aldrig! ... jeg kan ikke taale at tænke paa, at en Anden skulde have hende, naar jeg husker det Smil ... de Øjne ... det Ansigt ... den nydelige, yndige Skabning ... Den Moder! den Moder! det er en brav Kone, det Ansigt lyver ikke ... og saa anstrengt, som hun arbejder tilligemed Datteren! ... Der maa ikke vederfares den Moder noget Ondt! ... det Pigebarn maa ikke komme paa gale Veje! ... Hvis jeg engang saa hende løbe paa Østergade ... aa, jeg kan blive rasende ved at tænke det ... ah!" —

Blodet strømmede atter til Hjertet, men med større Heftighed end før; en Domino, der lignede hende, gik atter forbi. Han skyndte sig hen til hende og skrev hende i Haanden; men hun rystede paa Hovedet, og han saa nok, at han havde taget fejl.

„Naa, bedrøvelige Ridder, er Du endnu paa Post?" sagde den Maske, der før havde tiltalt ham, og gik leende forbi.

„Hvor Alt her er væmmeligt! flau, tankeløs, frivol Spøg! De dumme Masker glo paa En saa hjerne- og hjerteløst. Det dumme Springvand pladsker og jadsker i Et væk, og jeg var tilfreds, at Musikkorpset maatte blæse sig Lungerne ud ..." — Han drog et dybt Suk: et Par gik fortrolig hviskende forbi og gav sig til at spadsere op og ned i en af de smalle Gange. „Marie er meget smukkere — kunde jeg saadan gaa med Marie! ... Er hun her, eller er hun her ikke? Er hun ikke kommen, saa er jo det Hele forbi imellem os ... og det kan, det maa ikke være forbi! ... jeg har aldrig følt det for noget Pigebarn, som jeg føler for hende ... jeg elsker hende — — ja, ved Gud i Himlen, jeg elsker hende!"

Han foer afsted, ned ad Trapperne, fik sin Kappe og sprang i en Vogn: „Store Grønnegade Nr. —" raabte han til Kusken.

Han ringede med Heftighed fire Gange, og efter nogen Venten ringede han igjen med lige Heftighed.

„Hvem er det?" lød det endelig oppe fra 3die Sal.

„Det er mig, kjære Madam Ingversen! Luk op, luk mig endelig op!"

„Ih, Gud, hvad er der paafærde?"

„Luk op, kjære, lille Madam, eller kast Nøglen ned, saa skal De faa det at vide.“

Han kom op, og Moderen modtog ham, indhyllet i Tørklæder.

„Er Marie hjemme?“ spurgte han.

„Om Marie er hjemme? De gjør mig ganske angst; ja, vist er hun hjemme.“

„Se ad, Mdm. Ingversen, se ad, jeg beder Dem!“

„Jo, jeg er hjemme,“ sagde Marie og stak Hovedet et Øjeblik ud af Sovekammeret; det var kun et Sekund, men han kunde se hendes Smil.

Vil De give mig hende til Kone, kjære, velsignede Mdm. Ingversen? . . . Vil De, Marie? . . , aa, Marie, luk Døren lidt op, svar! Jeg fortjener det ikke, jeg veed nok, hvad De tænker; men jeg skal fortjene det . . . vil De, Marie?“ — og da Døren atter aabnedes paa Klem — „vil Du, Marie?“

FRA VERDENSUDSTILLINGEN 1851

London, den 6te August.

Her er jeg da, trods min Ulyst til at rejse over og besøge dette Land, som jeg er opdraget i Fordom imod. Her er jeg, midt i det!

Men hvor skal jeg begynde, hvad skal jeg fortælle? Det er, som om jeg skulde pakke min Koffert, men istedenfor Linned- og Gangklæder laa Taarne, Huse, Floder, Dampvogne og flød i Uorden og skulde anbringes. Jeg vil aldeles prosaisk begynde med Begyndelsen ... prosaisk? Alting er her saa uformelig stort, jeg kan ikke engang sige, hvilken Dag jeg første Gang gik i Udstillingen, uden at møde det Usædvanlige ved højlys Dag: Det var Solformørkelsesdagen. Solformørkelsesdagen er mærkelig ved, at jeg paa den første Gang betraadte Udstillingen, og jeg er mærkelig ved, at Solformørkelsen ved min Indtrædelse første Gang var formørket .... nej —

Alting er her saa stort, at man ikke engang kan kjøre en Tur, som Alverden kjører, uden at Kjørselen bliver en Mærkværdighed. Men det Mærkværdige er ogsaa, at hele Verden synes at være kommet op at kjøre, at Jordens tusinde Millioner Mennesker synes at have samlet sig ved Banken i City med hele deres Familie og Tjenerskab, Husdyr, Bagage og ville kjøre rundt om Jorden tilbage til Banken og City. Deres Efterkommere samle sig allerede bagved dem og ville ogsaa stige op, hvis vi ikke skynde os. Men om og denne Overdrivelse eller Billedtale giver en bedre Forestilling om den umaadelige Vrimmel og Mylren, end et Forsøg paa nøjagtig Udmaling vilde være istand til, saa mangler dog i Maleriet endnu Noget, nemlig Trygheden, Ordenen, det Præg af Indi-

videts eller Personlighedens Værd og Betydning, som ved mangfoldige større og mindre Ting mærkes at hvile over det Hele. Det er det egenlig Imponerende; det kan føre Tanken hen paa Verdensregimentet, hvor alle Hovedhaar ere talte.

Endelig, igjennem det Nye, Særegne, Mægtige, Bedøvende, naar man til en stor, grøn Park, og fra Omnibussens Tag ser man Glaspaladsets Kuppel tindre over Parkens Træer. Endnu nogle Øjeblikke, og vi ere i en Slags Stilhed, Storheden, der frembyder sig for Øjet, bringer Øret til ikke at høre, og som Millioner Forgængere glide vi nu ind for at beundre. Det har noget ubehageligt ved sig, at man egenlig kommer ligesom med et Skilt paa Ryggen, hvorpaa staar skrevet: Ny Udstillings-Beundrer. Jeg tilstaar idetmindste, at jeg havde denne Følelse og gik ganske undselig forbi de vagthavende Politibetjente.

Her vil jeg standse lidt og trække Vejret og tage Mod til mig. — Jeg velsigner Himmel og Jord, fordi jeg er kommen til London. Det var det, jeg egenlig vilde sige, da jeg begyndte Brevet.

Der var en stor Mængde Mennesker ved Indgangen, og da jeg ikke kan lide Trængsel, blev jeg staaende for at lade Mængden løbe af; men her i London er Mængden en evindelig Strøm ligesom Oceanets Flod, der iler ud af Gudens omstyrtede Urne. Jeg maatte altsaa tilsidst fremad i Trængselen og blev ikke lidet forundret over, at Alt gik saa tyst og rolig; ganske lempelig blev jeg som en anden Draabe gydt ind i Glashvælvingen. Man har set en Afbildning af den hjemme paa Kunstudstillingen; men om Storheden gjør man sig intet Begreb, selv om jeg siger, at Bygningen rimeligvis er større end Kristiansborg Slot med alt Tilhørende. Den er firkantet, har en Længde af 1851 Fod og er omtrent Fjerdedelen saa bred; to brede Gange skjære hinanden i det Indre, ligesom i en korsdannet Kirke. Man pynter gjerne Stuer med Urtepotter og Blomster. I denne Hal er Vorherres Jord Urtepotten og Blomsterne firehundredaarige Elmetræer. Under en af disse Elme er et Springvand, der falder i et Bassin, omgivet af Palmer, og hvori kun-

stige Lotusblomster svømme. Denne Prydelse er saa meget mere passende, som den er anbragt udenfor den Afdeling, der omfatter Indien. — Jeg stod nu og saa lidt herpaa, kiggede ned ad den brede Gang, hvor alle Nationers Flag hænge ud over deres respektive Afdelinger mellem de lyseblaa, smækre Søjler og det røde Drapperi, og vilde have et Overblik; men hidtil har jeg tilbragt omtrent 30 Timer herinde, og endnu har jeg intet „Overblik" faaet. Jeg er ikke engang rigtig fortrolig med Bygningen. Uhyre Maskiner arbejde i den, mange hundrede tusinde Punds Vægt er oppe i øverste Etage, og dog gik jeg forleden uvilkaarlig af Vejen, da jeg i den østerrigske Afdeling saa en vældig Jernstang og en Møllesten stillede op imod en af de spinkle Piller; jeg troede i Hast, at Bygningen maatte falde overende ved denne Uforsigtighed. Sagen er, at Bygningen seer ud som et luftigt Telt, eller rettere sagt, den er kun den gjennemsigtige Grænse for de Ting, som befinde sig i den.

Men jeg stod altsaa udenfor Indien, og i samme Øjeblik brød Solen gjennem Skyerne og skinnede ind i Bygningen gjennem Transeptens (den brede Tværgangs) Glashvælving, og saa glimtede det fra Indiens Indre, og det skinnede som Diamanter fra Springvandet og Lotusblomsterne; saa tænkte jeg ... nej, oprigtig talt, jeg tænkte ikke, jeg gik ind i Indien, jeg blev draget til Hindustan.

Da jeg havde været der i fire Timer, havde jeg vel seet Tiendedelen af denne Afdeling; min Opmærksomhed blev bortdraget først ved Orgelspil, saa ved Sang. Fjernt i Bygningen blev spillet paa det franske Orgel, akkompagneret af Basun, og for mig lød det, som om hele Menneskeheden var samlet og takkede Gud for sin Magt og Vælde. Sangen, der strax efter fulgte, kom fra en Pige-Skole, som var herinde med Lærere og Lærerinder og drog ud under Sangen: God save the Queen![1]) Da Børnene kom forbi Dronningens store Statue, raabte de tre Gange Hurra! og pludselig gav den store Mængde Mennesker, som stod paa Børnenes Vej, sig til at klappe og raabe Hurra!

[1]) Gud bevare Dronningen!

I dette Øjeblik var jeg meget lyksalig. Al Livets Lyst og Henrykkelse var i mig, og det slet ikke paa mine egne Vegne; det var, som om Menneskeslægten drog syngende gjennem mit Sind.

Men siden den Tid fulgte adskillige Nedslagenhedsdage. Jeg kom ikke til at gaa efter min egen Vilje, men i Følge med Andre, som undertiden søgte med Velvilje at vejlede mig i Ting, jeg ikke forstod; men jeg tabte kun derved Traaden, jeg var vildfarende, husvild og kunde ikke forstaa. Man har beregnet, at naar En vilde se paa hver Gjenstand i Udstillingen blot tre Minutter, saa behøvede han 37 Aar til at se det Hele. Men skjønt der saaledes er haandgribelig Umulighed for at se Alt, er det dog en yderst pinlig Følelse, hvormed man overfladisk skynder sig forbi en Mængde Ting; idet Øjet møder Gjenstanden, kommer der en Forbindelse mellem denne og Sindet, en Længsel, et Ønske om nærmere Bekjendtskab knytter os til den, og i samme Øjeblik er Traaden reven over, man er kommen forbi og glider paa samme Maade forbi en ny Gjenstand. Det er en hel Række af smaa, smertelige Fornemmelser, ligesom naar man er elektriseret og en Anden trækker Gnister af En. Hver Gnist er et lille krillende-stikkende Ryk, og her var tusinde Ting, der trak Gnister. Dertil kommer, at selve Forklaringen over mærkelige Sager ikke tilfredsstiller; man skulde kjende Lovene, i Kraft af hvilke Opfindelsen er skeet, eller ifølge hvilke Bevægelsen finder Sted. Man føler, at man savner en utrolig Mængde Specialkundskaber, og i saadanne, den yderste Utaalmodigheds og Fortrydelses Øjeblikke, rækker Sindet sig tilbage for at gjøre Fortiden om igjen og leve en anden Ungdom, griber ubestemt ud for at bemægtige sig mere Liv og mere Tid, og synker tilbage i sig selv i stor Mismodighed. Hvergang jeg i nogen Ro og med Anstrængelse lærte Noget, blot, kom igjen den lykkelige Stemning; det er virkelig sandt, at naar man lærer Noget, uegennyttig og af Kjærlighed, er Sjælen til Gjæst hos Guderne og spiser ved deres Bord. Men flere Gange er jeg ogsaa gaaet ud af Bygningen med den Tanke, at jeg var fuldstændig tilovers her.

Udenfor Bygningen, i selve London, er det heller ikke saa let at finde sig tilrette. Af falsk Stolthed fordølge Mange, at Rejse er Andet end at komme, se og sejre. Jeg bekjender, at jeg ikke er Cæsar. Ja, de, der rejse med Kurér forud, Tjener bagpaa, Lejetjener til Vejviser, de spilde ingen Time, gaa ikke halve Dage forgjæves, møde faa lukkede Bomme, sidde ingen Aften mismodige over en tabt Dag og mistvivlende om den næste. Dog troer jeg, at hvad der betales til Erfaringen, er bedre anvendt end til Lejetjenere. Jeg har nu betalt min Regning til Erfaringen, troer jeg. Bl. A. vilde jeg helst bo i City, fordi denne Del af Byen synes mig den mest karakteristiske, det ægteste Udtryk af engelsk Liv og Sædvane; men jeg vilde ogsaa bo 5 eller 6 (engelske) Mile derfra ved Udstillingen. Jeg lejede Værelse tæt ved Udstillingen, men kunde ikke bekvemme mig til at flytte fra City; mit Sind og jeg selv gik som en Perpendikel mellem Londons East- og Westend, og hvor jeg end sov, var der dog en Husvært, som sagde, at jeg var ude om Natten. Naa, nu boer jeg her ved Krystalpaladset, har opgivet at ville skræve over hele London, har opgivet at ville sluge hele Udstillingen, har fulgt et godt Raad: at begrænse mig.

Jeg vil nu fortælle Dig, hvad der har tiltalt mig i de Egne, jeg hidtil har set, nemlig Syden og Østerland. Det er, at her slet ikke er nogen egenlig Industriudstilling, men en uendelig Fortælling, Beskrivelse af Luft, Jord og Hav, af Bjergenes Indre, Menneskenes Liv og Historie. Paa denne Maade er Udstillingen ordnet i Alt, hvormed Engelskmændene have havt at gjøre, Alting er simpelt, storartet, klart og belærende, „praktisk" for Skoledisciplen, der bliver ført hertil af sin Lærer, for Kjøbmanden, der vil foretage en ostindisk, australsk, spansk eller tyrkisk Expedition, for Statsmanden, der vil beregne Sydens eller Orientens Kræfter, Karakter, Sæder og Fordomme, for Digteren, der vil se dets Skjønhed og Ejendommelighed.

Du kommer til Indien — ja, gid Du var her! — og ser først Produkterne af Jorden: Sække af Hvede fra Nerbhudda-Dalen, Mais, Hirse og utallige Sorter Ris; Straaet med Kjærnen er vedlagt, saa at man næsten ser

Sæden gro; en Slags Ris, Ketana, er sort; jeg troer, den er fra Pendschab. Mig interesserede denne sorte Plante fra Pendschab, bl. A. fordi Jøderne sige om Noget, der kan udeblive længe: In Pendschab togt's (det dages i Pendschab). Livets Frugt er sort ude paa denne Jordens yderste Odde, hvor Solen siges at komme sildig. Videre er af Jordens Frugtbarhed en Mængde Arter Oliefrø, Meloner, en uhyre Mængde Prøver af Kaffe, en Række aabenstaaende Klasser The, der dufter stærkt og liflig; men en egen Sort blygraa The, der er sammenpresset i Kager som store Klodstørv, lugter af Hvideløg; ved Siden heraf strækker sig en Række gul, vellugtende Tobak, Nødder i alle Størrelser, fra den sædvanlige europæiske til Kokospalmens Frugt. Man gjør en Vending, og Luften er fyldt af Vellugt fra store Masser Kanelbark, udstillede i alle Arter til Kjøbmændenes Bedømmelse. Tæt derved staaer under Glas en sort Frugt, saa stor som et Menneskehoved og besat med Pigge som en Morgenstjerne; dens engelske Navn er Dorian-Fruit. Saa møder Øjet skjønne Farver; det er Muskatfrugten — thi man ser ikke blot Nødden, men selve Frugten gjennemskaaret i alle Retninger, saa at den røde Skal, der er udenom Nødden, og det ferskenagtige Kjød, der ligger tykt og tæt udenom det Røde, kommer tilsyne. Hele Frugten er som en stor, gul Pommerans; men de indre Farver, som bringes frem under Kniven, vidne om Indiens Sol og Indiens Blod. Erindrer Du Plums Maleri: de to Indianerpiger og Hinduerne? Man saa ligesom Aftensolens Ild gløde under Pigernes brune Hud og dens Guldfarve paa den ene Mands Ansigt — nu, saadan er Muskatfrugten. Saa er der Nelliker fra Malakka, hvidt og purpurrødt Peber fra Nepaul, Kardemomme, Ingefær fra Travancore, en lille Række ganske smaa fine Glas med Essenser og ætheriske Olier, Indigo fra Sindh og en uendelig Mængde Farvestoffer samt de skjønneste Træsorter, en Samling af Stykker, saa store som en almindelig Bog, der fylde dobbelt saa meget som alle danske Produkter paa Udstillingen. Derpaa følge Havets Beboere, alle Sorter Fiske; Slanger, Oxehorn og Elefanttænder, Prøver af Kjød, f. Ex. et Bryst af et Vildsvin, og i næste Værelse aabner sig Bjergenes hele Rigdom, ædle Sten-

arter og Metallerne, der ere bundne i Erts, men undertiden kaste Glimt som en sicilsk Nonne under Sløret. I en særskilt Afdeling møder Øjet en ringe, beskeden Ting, klædt i Uskyldighedens hvide Farve, og dog vækker den meget alvorlige Tanker. Den repræsenterer Kampen mellem to store Stater, maaske mellem to Verdensdele. Det er Bomulden, som Engelskmændene saa møjsommelig søge at opelske i Ostindien for at emancipere sig fra Nordamerika. Den er udstillet i en Mængde smaa, rene, smukke Prøver; men jeg har været hos en af de største Bomuldsimporters i City, og der viste man mig ikke Prøver, men hele Baller og indrømmede, at den ostindiske Bomuld trods alle Anstrængelser stod langt tilbage formedelst slet Behandling især under Transporten, da den ofte maa føres flere hundrede Mile paa Lastdyrs Ryg, udsat for Vejrlig, Støv og Smuds. Det er ikke for Intet, at Amerikanerne og andre kloge Folk holde gode Veje og Jernbaner. — Ved Siden af Bomulden ligger Silken i alle Faser fra Kokon'en til Væven, i alle de utallige skjønne Farver, som staa til Indiens Raadighed. Hertil grænser Ulden, hvoraf de tilberede deres Shavler, og Basten, hvoraf Matterne forarbejdes.

Men dette er kun Jorden med dens Produkter, der vidne om den glødende Sol og den gjennemsigtige Luft, og hvor Meget jeg end har nævnt, er det langtfra en fuldstændig Beskrivelse; nu komme vi til Menneskene og til de Gjerninger, hvori de have lagt deres Kløgt eller deres Skjønhedssans.

Lad mig nu strax sige Dig, at Alt, hvad der kan gjøre et Menneske glad, er her: Skjønhed, Rigdom, Simpelhed, Smag — jeg mener naturligvis, hvad der ved Beskuelsen kan glæde et Menneskes Sind. Men hvad skal jeg nu nævne for Dig, Du Stakkel, som kun længselsfuld kan række Dig ud efter det, som kun kan se, ligesom den Blinde, gjennem en Andens Ord? Dog, Du kjender jo et Kashemirshavl; tænk Dig nu et saadant, hvidt i Bunden som det fineste, hvideste Musselin, men fast i Stoffet og blødt for Øjet at hvile paa. Nu kommer Borden. Den er tegnet eller vævet ind, ligesom det i danske Kæmpeviser fortælles om Marsk Stigs Hustru og Døtre: De vov

deres Sorg, de vov med en forunderlig Kjærlighed, lagde al deres Tanke i Væevens Figurer, og ved det sidste Skytteslag lagde de sig til at dø. I Indien er ingen saadan Hjertesorg; men der er stille, komtemplativ, inderlig Kjærlighed til den levende og døde Natur. Deres Palmer og Blomster, deres Luft og Hav, deres Mænd og Vaaben, deres Tigre, Slanger, Krokodiller, lægge de i Væven, med al den Ærefrygt, som saa mange østlige Folkeslag have for Naturen og dens symbolske Betydning. Men ingen enkelt Skikkelse er tydelig; det er lutter Brudstykker, det er som enkelte Takter af en eller flere forskjellige Melodier, der møde En i en genial Musikers Spil, Fantasien følger ham, gjækkes, glædes — saaledes ved dette Kashemirshavl. Jeg kunde endnu nævne Dig en Mængde Ting; men det er ikke blot Stoffet, det her gjælder om, men Mønstret og Farverne og især det forbavsende Kjendskab, Indierne have til Blandingens Skjønhed, f. Ex. en hvid Kjole eller Tunika med en Garnering, der ser ud som grønne Ædelstene indfattede i Guld; hvidt Musselin med en Bord, der bestaaer af afvexlende røde og grønne Silkeblade og Guldblade; et Slør med yderst fint tegnede gyldne Blomster; en hvid Musselinskjole med Garnering af Silke, hvori Palmeblade og Paafuglefjer synes indvævede; et kongeligt Skjærf, purpurrødt med en Guldbord, hvori smaa røde Striber. Men hvad der maaske nok saa megét fortjener Beundring, er Indiernes Jernarbejder, Husgeraad. Ej alene ere de paa kunstig Maade saaledes indlagte med Sølv, at de faa et yderst fint Udseende, hvad Stoffet angaaer; men Formen er næsten ligesaa ædel som de græske Vaser og Kar fra Oldtiden. Højst beundringsværdig er navnlig en Kande, som noget ligner en europæisk Kaffekande eller kunde tjene til Model derfor, dels formedelst den ædle Form, dels formedelst Stoffets Skjønhed; den er matgrøn, men indlagt med Sølv i Kashemirshavlets Figurer.

Af Messingarbejder er der bl. A. en kolossal Lampe, hvorpaa nitten Haner ere forestillede, og hvorpaa der er omtrent 70 Blus. Den er fra Templet i Munpore. Hinduerne have selv taget den ud af Templet, for at den kunde fremvises paa Udstillingen i London — jeg skal

sige Dig: Indiens Konge boer ude i City, nærved Englands Bank.

Af de levende Mennesker kan man se nogle, skjønt de rigtignok ikke høre til Udstillingen og heller ikke ganske ere Hinduer; de gaa her omkring i deres Turbaner, lyse Dragter og blaa Skjærf. Men inde i selve den indiske Udstilling ere fortræffelige smaa Modeller i Træ af den indiske Befolkning; der ser man Brahminen med den fornemme gule Hudfarve prædike for Folket eller andægtig knæle i Bøn; Krigeren, der skrider stolt frem med Sværd og Skjold, og der er virkelig Mandighed i ham, det ser man, og man véd det da ogsaa f. Ex. af Sikhernes Kampe og af Engelskmændenes Nederlag i Kabul. Krigeren er af mørkere Ansigtsfarve end Brahminen, endnu mørkere er Kjøbmanden; man kan virkelig paa Kasterne kjende forskjellige Racer, der have overvældet hinanden; allermørkest, næsten negersort er Haandarbejderen eller Daglejeren. Morsomst er Barberen og den Maade, hvorpaa han udøver sin Kunst. Han sætter sig paa den bare Jord med Benene under sig; Manden, der skal rages, gjør ligesaa, og saa sidde de saadan ligeoverfor hinanden, som om de gjorde Kunster, Mandens Hoved balancerer ude i Luften ved Siden af Barberens fremstrakte Kniv. Videre: Skomager, Snedker, Smed o. s. v., Damer i rød Tunika og med gyldne Armbaand og Ring i Næsen, en lysebrun Amme i hvid, folderig, græsk Dragt, nydelige Tjenestepiger, der ligne Wienerinderne, kun lidt brunere, Gjøglere, der lade Slanger danse, og endelig de blodtørstige Thugs, Manddraberselskabet, der bære Huen paa tre Haar og se ud som drukne af fanatisk Blodtørst. Derpaa følge de krigerske Forlystelser, Løve- og Tigerjagterne, og de mindre krigerske, skjønt ikke ufarlige: Bajaderernes Danse. Bajadererne ere klædte i Guldmor og i gyldne Tøfler. Men det Mærkeligste af denne Afdeling er maaske Portræter og Malerier, udførte af Indiere, der, hvad Stil og Udførelse angaar, ganske paafaldende ligne de antike, æginetiske Basrelieffer og de ægyptiske Freskomalerier, dog lettere og friere end de sidstnævnte.

I de nærmest liggende Værelser eller aabne, dekorerede Rum ere Mændenes Vaaben: Buer, Pile af kostbart Træ

med Staalspids og Kolibrifjedre, gyldne og simplere Skjolde, Lanser, Spyd, krumme Sværd, der ere indlagte med Guld og Ædelstene, yderst pragtfulde, men gammeldags Bøsser, Geværer og Pistoler, samt udenfor: en Række Kanoner, af hvilke den ældste har en Tigermund til Munding. Imellem disse Vaaben hænge indiske Krigerdragter i al deres maleriske Skjønhed, og tæt ved er en Mængde musikalske Instrumenter, Guitarer, Fløjter, Trommer, Gongons, Tamtams o. s. v. I det tilstødende Værelse ere de fyrstelige Palankiner, af Elfenben med Purpur og Guld, til at bæres dels af Dragere, dels af Elefanter. Elefanterne staa sadlede med Guldmors Dækkener og vente paa Kongen. Hvor er han? Stille, vi kunne gaa ind i hans Thronsal; der staar Thronen omgiven af højrøde Fløjlspuder, og ved Puderne ligge Vifterne, to store hvide og gyldne Overflødighedshorn, hvorfra en tæt Busk af hvide Fjer strækker sig ud. Alt er beredt til Audiensen, endog Kronen og Scepteret ligger beredt, at Kongen strax kan vise sig i sin Højhed. Hvor er han? Stille, vi kunne gaa ind i hans Sovekammer; der staa de utallige Toiletsager, saa pragt- og smagfulde, som det sømmer sig Stormogulen i Delhi; der staar Sengen af Elfenben og med de svære Silkeomhæng — stille, han sover. Det siges rigtignok, at han er død, at Indiens virkelige Konge og Herre bor ude i det mørke Kompagnipalads i City tæt ved Englands Bank. Men herudenfor springer Vandet af Fontænen og pladsker mellem Lotusblomsterne — kan Du undlade et Øjeblik at tro, at Du er i Indien, og at dets Konge lever? Det bliver endnu vanskeligere for Fantasien at holde sig i Europa i de næste Sale, hvor store Modeller staa af Indiens Paladser og Pagoder, Mahratterfyrstens Palads, saa stort, saa simpelt og rigt som vistnok faa europæiske Paladser. I Nærheden af dette ligge Indigofabrikerne og Landstederne, omgivne af grønne Træer og med alle Agerdyrkningsredskaber og med Sæden og Frugterne, der fylde Lade og Forraadskamre, og med Befolkningen, der forretter Arbejdet. Saa følge Modeller af Indiens Broer over de store Floder, endelig meget store Modeller af Skibe, ligefra Kompagniets Orlogsmænd til Indiernes Flodbaade.

Det er en uendelig Mængde at se paa, man er mellem en Skov af Master, og saa livagtig er Besætningen afbildet paa nogle Baade og Roskibe, at man kunde tro sig paa Ganges's Bredder.

(D. 7de August). Jeg er stadig i Indien. Vel ser jeg ogsaa andre Lande, men begynder dog hver Dag i Indien; det er, som om jeg kan se Solen rejse sig der, før Europas Mennesker er oppe. Ikke langt fra mig pladsker det store Springvand, endnu uforstyrret af Vrimlen som Gangesfloden, naar Brahminen foretager sin første Renselse og hilser den store Brahma. Saa stiller jeg mig ved det indiske Throntelt og ved de indiske Skikkelser. — — Véd Du, hvorledes jeg lever? Jeg bor paa en compound, en lille, grøn Slette eller en stor Græsplæne; mit Hus har én Etage, er tægget med et fladt Straatag og har et Gulv af Cement, der ser ud som Marmorsten og er bedækket med hvide Matter. Jeg kunde have valgt en nærliggende Borg, som en Normanner har bygget, forsynet med Taarne og Vindebro; men jeg er beskeden. Omkring paa Plænen bo mine Tjenestefolk, hver i sin lille Hytte; thi da de høre til forskjellige Kaster, tør de hverken spise eller sove sammen. Mine to sirdars eller Palankinbærere sove under Verandahen udenfor min cottage. Luften er her saa mild, den blaa Himmel er deres Tæppe. Tæt udenfor min Bolig staar en Banyan eller et Rodskydertræ, der allerede er ifærd med at danne en Familie, en hel Skov med hvælvede Gange. Rundt omkring staa Bambustræer, nogle af Jordens skjønneste Væxter; de se ud som høje Grædepile, der have aftørret Taarerne og gynge sig fornøjede i Solskinnet for den lette Morgenvind. Min Græsplet er indhegnet af Aloer og Kaktus og med en mig ubekjendt Plante, der voxer vild her og bærer nellikefarvede Blomster. En af mine Kaktus'er staar just nu i Blomst; hver Gren eller hvert Blad er næsten et Kvarter i Tykkelse; Blomsten er stor og hvid og lukker sig om Dagen; men om Natten udbreder den i hemmelighedsfuld Tavshed sine hvidgule

Blade og ser mellem Løvet ud som en nordisk Maane. I min Kjøkkenhave gror Platan, Mais, Vin og en utallig Mængde vilde Roser. Jeg vil plante et Muskattræ. Jeg red imorges ud at spadsere langs Floden; der mødte jeg Bira Singh fra Pendschab. Han er paa Rejsen til Juggernauth og vil hilse paa Poree, naar hun bliver kjørt frem i sin store, røde, guldbræmmede Vogn med de uhyre Hjul og Folket kaster sig ned for at lade sig knuse og derved spare nogle tusinde Aars Sjælevandring. Dog er Bira Singh en fornuftig Mand og vil nøjes med at se til. Da vi mødtes, lagde jeg efter indisk Skik den flade Haand paa Panden, idet jeg bøjede mig dybt over Hestens Hals; Bira Singh lagde begge Hænder paa Panden og viste derved sin udmærkede Ridekunst. Han er en høj Mand med gul Ansigtsfarve, svært, sort, kruset Skjæg, hans Turban sidder paa Kant og giver ham et flot, krigersk eller chevaleresk Udseende. Turbanen er hvid med en blegrød Fjer; den sidder fast i en Smaragd; han bærer en rød Tunika og Kappe, hans Saddel er grøn, høj og broderet med Perler, ligesaa hans Tøfler og brede, gyldne Stigbøjler. Han pegede paa den Eskorte af ridende, krigersk udseende, sortegraa Seapoys, som Generalguvernøren havde medgivet ham, og var meget tilfreds over dem. I Pendschab, sagde han, kan jeg paa Rejser ikke sove om Natten, uden at min nærmeste Slægt er med mig, og vi skiftes til at holde Vagt under Vaaben, og jeg tør aldrig betro Nogen uden mine tro gamle Tjenere at gaa et Ærinde for mig med Noget af Værdi. Her er jeg sikker under Burra Bibi's (den høje Frues ɔ: det ostindiske Kompagnies) Beskyttelse. Ja, tilføjede han, Burra Bibi er en meget god og stor Konge.

Lidt efter mødte jeg Mr. Bullington, Fredsven, Forfatter, forhenværende Parlementsmedlem, en smuk gammel Mand med frisk Ansigtsfarve og hvide Haar. Ham havde jeg gjort Bekjendtskab med i London, og jeg gjensaa ham med Fornøjelse her i Indien, hvor han tidligere har boet i flere Aar. Han begyndte Samtalen netop der, hvor vi havde endt den i London, som om Intet var passeret; men man rejser ogsaa saa hastig nuomstunder. „Har jeg ikke Ret?“ raabte han; „ere Engelskmændene her i Kraft

af Andet end Krig, Erobring, Barbari?“ Da Engelskmændene sætte deres Partianskuelser langt højere end Patriotismen, men dog ikke gjerne lade deres Patriotisme saare af Andre, svarede jeg forsigtig, at det ostindiske Kompagni dog holdt god Justits, det havde Bira Singh nylig sagt mig, og man saa ogsaa gode Vejanlæg, uhyre Driftighed ved Hjælp af engelske Kapitaler, og jeg vidste fra god Kilde, et udmærket Værk af den danske Orlogskommandør Steen Bille, at Engelskmændene her vise megen Tolerance og vedligeholde ypperlige Undervisningsanstalter; men de lode rigtignok ikke Indierne høste praktisk Nytte af Undervisningen og holdt dem mistænksomt fjernede fra alle betydelige Embeder. „Saa?“ sagde Mr. Bullington, „det er ret godt; men jeg vil forresten sige Dem, at jeg hellere lod mig deportere paa fem Aar end levede under en indfødt indisk Embedsmand. Jeg har ingen Fordomme og holder ikke med vor dovne, ødsle, blodtørstige, skidenfærdige Regering; men Sandhed er Sandhed. Jeg skal strax give Dem Bevis. Her hersker for Tiden megen Sygdom, alle Hvide have fri Lægehjælp af Kompagniets Kirurger, de Indfødte kunne dø en naturlig Død uden at besvære en Kirurg-Samvittighed.“ — Herimod gjorde jeg ingen Indvendinger, men bemærkede blot, at jeg ikke havde villet sige, at Engelskmændene overhoved ere intolerante i Indien. — „Vel, vel, min Kjære,“ svarede Bullington, „jeg siger heller ingenlunde, at Engelskmændene ere tolerante. Der havde vi nu nylig en ganske udmærket lærd, from og modig Brahmin, der for Sandhedens Skyld trodsede alle Fordomme og gik over til Muhamedanismen og igjennem denne kom til Kristendommen. Kun Treenigheden kunde han ikke forstaa og paastod, at naar han kunde antage tre Guddomme, kunde han gaa tilbage til Hinduernes Lære og antage 1000 Millioner. Ellers var han Kristen som Faa, i Handling var han Kristen; men fik de anglikanske Præster ham ikke forkjætret og hans Liv forbitret, saa han døde? Jeg tør sige Dem: Det gjorde de. Jeg tør overhoved sige, at man mellem Brahminerne træffer mærkværdige Mennesker, som ere bedre end mange af vore Præster.“ — „Ja,“ sagde den velærværdige Mr. Auckland, der kom til, „jeg ynkes over disse stakkels

Mennesker; man véd ikke i Europa, hvilket godt og mildt Gemyt der er i dem, og hvor de holde af En, blot man ikke slaar dem.“ — „I Sandhed,“ svarede Mr. Bullington, „De har Ret; men det er dog, i det Hele taget, et dovent, fordomsfuldt, overtroisk, afguderisk, fejgt, underfundigt, vellystigt, kort sagt: nederdrægtigt Folkefærd.“ — De to Herrer skulde til en Thetotal-Frokost, som blev givet af Officererne i 7de lette hindustanske Regiments Officersmesse, og vi skiltes.

Da jeg red videre, gik min Stigbøjle itu, og jeg sagde til min consummar (Hushovmester), at han skulde gjøre den istand; men det vilde han ikke, hvorpaa jeg kaldte paa min kitmayar (Opvarter), som tilfældigvis kom forbi; men han vilde heller ikke, hvorimod han løb hjem og hentede min dirdschee (Skræder), der hurtig stak et nyt Hul i Remmen. Man har sin Nød med Tjenestefolkene her; de ere meget dyre, de faa 3—10 Rupier (Rbd.) om Maaneden, og man maa have mange, fordi den Ene vilde tro, at hans Sjæl blev besmittet og fjernet fra Brahma, hvis han gik ind i den Andens Haandtering.

Jeg mødte en Jøde og hans Hustru, to høje, smukke Folk, men ganske hvide som Europæere. Er det ikke underligt, at Jøderne her for det meste ere hvide eller lyse og høje, medens de i Norden ere mørke og smaa? Jeg spurgte Manden, hvorledes han var kommet hertil, og han sagde, at hans Forfædre havde boet i Indien siden den babyloniske Landflygtigheds Tid, hvorimod hans Kones Forfædre vare komne hertil som Slaver; de vare af rejsende Indiere blevne kjøbte i Rom, da Titus lod dem sælge ved offenlig Auktion.

Nærved sad en engelsk Officer i hvid Nankins Trøje og do. Benklæder og drak Vin, som en Bajadere kredensede ham; han sad under en Palme udenfor en Veranda, der var omsnoet af Vinløv; en af hans Oppassere var oppe paa Verandaens Top ifærd med at dræbe en Slange; Officeren drak langsomt den kolde Vin uden at værdige Slangen et Blik.

Det begyndte at blive varmt, og jeg tog en Palankin for at lade mig bære til en Skræder, der skulde sy mig en Turban af hvidt Musselin med Bordt af Guldblomster

og grønne Silkeblade. Her har jeg Raad dertil; jeg behøver kun at udstrække Haanden for at plukke Diamanter og Ædelstene. Desuden er det udtrykkelig forbudt at ansætte Varernes Pris paa Udstillingen.

Jeg har lært den Sang, som Palankinbærerne sang, da de bar mig.

Hu! hvor han er tung at løfte!
Hu!
Ak, det er en Elefant!
Jeg maa stønne, jeg maa snøfte —
Puh!
Lad os sætte Palankinen paa Kant!
Lad ham ligge paa Flodens Bred!
Put ham kun i Mudderet ned!
Nej, saa bliver han farlig vred!
Saa naaer han os!
Saa slaaer han os!
Og det gjør saa ondt!
Nej, jeg tør ikke gjøre ham vred.
Jump, jump, jump!

Men naar de bære en europæisk Dame, synge de:

Hun er ikke tung!
Cubbadar! (Tag vare!)
Hun er saa smuk og ung,
Cubbadar!
Løft hende sagtelig,
Cubbadar!
Bær hende lempelig,
Cubbadar!
Før hende blidelig,
Cubbadar!
Hun er saa ung,
Hun er saa smuk,
Hun er ej tung!
Cubbadar!

Paa Vejen kom jeg atter forbi den gamle Brahmin. Han havde nys badet sig endnu engang og laa paa Knæ

med Hænderne foldede og rakte mod Himlen; hele hans Væsen vidnede om den dybeste, inderligste Andagt. Det er hans Tro, at Brahma eller Gud er Verden, og Gudens Sjæl er adsplittet i uendelig mange Stykker, der udgjøre Livet i de levende Ting og stræbe efter igjen at forene sig med Brahma, løbe sammen i ham, ligesom utallige Kviksølvkugler forene sig til en. For at Sjælen kan naa denne Salighed, maa den gjennemgaa mange Forvandlinger (Sjælevandring); men Brahminen staar nærmest for Tur, hans hele Liv er en Forberedelse og Renselse, en stille Hvile og Forventning, en tryg Vandring henover den lille Stribe, som skiller ham fra Guden — en Vandring, hvorunder kun Sjælen bevæger sig og Legemet hviler under Verdens skjønneste Vegetation. Derfor bekymrer Hinduen sig saa lidt om Verden; derfor kan herske over ham, hvo vil, blot det ikke befales ham at røre ved en Mand af ringere Kaste og derved tabe sin Anciennetet. Derfor have saa mange Erobrere fra Alexander til Tamerlan, fra Nadir Schah til Oberst Clive og Lord Ellenborough kunnet oversvømme Indien, hvor de Fleste efter nogen Tids Forløb ere druknede i Befolkningen — kun Normannen holder sig kold og stiv og skrider stolt, som en Jernmand, alene, herskende, frem mellem Millioner. Jeg kan desværre ikke forstaa disse gule Mænds Sprog; deres Væsen, deres skjønne, milde, kloge Ansigter, deres Skikke og Dragt, Alt er for mig som en fjern Musik, der bevæger Sindet paa en skjøn, men uforstaaelig Maade. Fra Europa har jeg medbragt en Fortælling, som jeg her erindrer. En Brahmin sagde til sin Søn, at nu vilde han om kort Tid dø, og han kunde gaa over i Brahma, hvis Guden blot ikke havde fattet den vilkaarlige Beslutning, at han først skulde gaa over i et Svin. Nu skal Du, min Søn, Dagen efter min Død gaa ud i Skoven, og det første Svin, Du møder, skal Du dræbe. Han døde; men Sønnen glemte, hvad der var ham paalagt. Dog, Aarsdagen efter Faderens Død, huskede han det saa levende, og dreven af en ubetvingelig Magt gik han ud i Skoven. Alt havde han hævet Spydet mod det Svin, han mødte, da talte det til ham med Faderens Røst og sagde: Nej, min Søn, nu har jeg Kone og Børn, og nu er det for silde, nu

foretrækker jeg at leve hos dem. — I denne underlige Historie er dog en dyb Visdom; hvor Jordelivet og de Tilbøjeligheder, som knytte Medskabninger til hinanden, ere satte frem i Sandhed og Klarhed, i deres Berettigelse endog i en lav Sfære og overfor Brahminens Himmel! Det er ogsaa en mild Grublen, hvori disse Mænd synes nedsunkne; Fred og Kjærlighed lyser af deres sagtmodige Øjne, naar de engang hæve dem imod den Forbidragende eller tale til det forsamlede Folk.

Skræderen bor paa en stor Plads ligeoverfor et Tempel. Dette muselmanske Tempel er en meget fast og stor Stenbygning, der hviler paa syv Søjlegange, oven forbundne med Spidsbuer. Taget er fladt; men midt paa det hæver sig en overordenlig stor Kuppel, saa at det Indre af Moskeen er et umaadeligt, hvælvet Rum, beklædt med Elfenben, Guld og Purpur og oplyst af 70 gyldne Lysekroner. Ibrahim Adt Schah kom netop fra Gudstjeneste — — har jeg fortalt Dig, hvor i Indien jeg er? For Øjeblikket er jeg i Beyapoor. Ibrahim kom altsaa ud af Templet; han bar en hvid Tunika med Epauletter af Perler; de nedhængende Kantiller vare Smaragder. Udenfor holdt hans Elfenbens Bærestol med rød Fløjls Baldakin og tunge Guldfryndser; Bærerne løftede de Elfenbens Stænger op paa deres Skuldre, Ibrahims Følge steg tilhest paa graa og hvide arabiske Heste, Folket knælede, og de fire Dervischer, der hang paa Hjørnet, snurrede rundt. Imellem al denne Rigdom, under denne skjønne Sol og i den krydrede Luft, er der nemlig ogsaa højst uskjønne Ting at se. De fire Dervischer hang ned fra en Slags Galge, ved en Krog, som var fæstet i deres Kjød. Denne Pinsel paalagde de sig frivillig for at finde Yndest hos Mahadeo.

Skræderen kom nu for at modtage min Bestilling. Jeg sagde ham, at jeg vilde have Turbanen med mig, hvorpaa han lod bringe et Silketæppe og et Fløjlshynde, som blev lagt ovenpaa den hvide Matte, og han bød mig en Pibe Opium. Jeg tog et Par Drag af denne sorte, lakritslignende, bedøvende Tobak, men fandt den ubehagelig. Nej, sagde jeg, lad hellere Drengen springe over i Persien og hente mig lidt af den gule Tobak og en af Piberne

med Rosenvand og Ambraspids; det var lige tversover Transepten ved Hampdens Statue; han kan sige til Politibetjenten, at jeg strax skal bringe Piben igjen. — Jeg fik Piben og satte mig til at smøge og saa henover Pladsen og nedad Gaden: den besynderlige Vrimmel, de halvnøgne, forskjelligfarvede Mennesker, med en Blanding af Godmodighed, Skyhed og Vildhed i Blikket; jeg hørte dejligt, mildt Spil som af en spansk Guitar; Kunstneren var en lysegul Mand med flad rød Kaskjet; jeg hørte i det Fjerne Trompeter og Cymbler, og jeg skuede ud og ventede uvilkaarlig, at Bakkus skulde komme dragende som forhen, vinløvkrandset, med Leopardhuden, omgiven af dansende Bakkantinder og tibiaspillende Fauner, med gule Løver til Livvagt. Solen begyndte at helde og farvede med sine vidunderlige Straaler alle Omgivelser, alt det Særegne og Fremmede, saa at det blev endnu mere eventyrligt end i Dagens Lys med den uendelige Horizont. Alt, hvad jeg tænkte og følte, samlede sig i et Ord, der ligesom blev til Musik: Indien! Indien! Og saa tænkte jeg ikke mer, men lyttede, hensynkende, lyksalig.

Turbanen var færdig. Den skinnede som Nordens Stjernehimmel; her kan man ikke bruge Nordens Stjernehimmel til Andet. Men den var saa tung, og da jeg vilde gaa, faldt den mig ned over Øjnene. Det var min egen Hat, der i Trængselen blev skudt mig ned over Øjnene. Springvandet kunde ikke længer høres gjennem Vrimlen, hvorimod et lidet Barn gav sig til at skrige i Trængselen. Thi en Mængde Mødre af Almuen tage deres nyfødte Børn med sig i Udstillingen — Nogle sige: fordi de ikke have Raad til at holde Pige og derfor ikke kunne lade Barnet blive hjemme; men jeg siger, at det er, fordi Børnene med Modermælken skulle inddrikke Englands Storhed.

Den 23de August.

— — — Da jeg endelig kom ud fra Ægypten, var jeg træt og satte mig ved Landets Indgang paa en Bunke Hampelærred ved Siden af Daddeler og Mynte-Essens. Overfor mig, i faa Skridts Afstand, stod en skjøn Marmorstatue, en blomsterbærende Nymfe af den afdøde engelske Kunstner Wyatt. Den førte igjen tilbage til Ægypten

ved at minde om en Episode fra de sidste Ptolemæers Tid; en skjøn Kvinde og Blomster og en Slange under Blomsterne. Omgiven af Orientens og Occidentens Luxus, udrustet med Østerlandets mest forføriske Skjønhed, modtager Kleopatra Verdens Overvinder og Behersker, Cæsar, og behersker ham. Han maa kæmpe om hende, og engang maa han svømme ud til sine Skibe med Manuskriptet til Cæsars Kommentarer i den ene, højt opløftede Haand — ak, hvor tidt have vi ikke i Skolen ønsket, at Manuskriptet var blevet vaadt! Efter ham kommer Antonius og bliver ligeledes lagt i Blomsterlænker, ja, han elskede hende med et romantisk Raseri, som Oldtiden ikke kjendte Mage til; men endelig kommer Octavianus Augustus, og da var Kleopatra ikke længer ganske ung, og hun lod Slaven bringe en Kurv med Blomster, hvori var skjult den giftige Slange, som befriede hende fra at blive ført i Triumf efter Octavianus Imperatorvogn over via sacra i Rom.

Hvilket Spring i Tanke og Følelse, naar Øjet forlader Statuen og hvad den minder om, og fæster sig paa det levende Liv omkring! Menneskemængden strømmede som Havets Bølger, uoverskuelig, uendelig, og med den sagte Mumlen, som naar Bølgerne rulle mod Stranden. Fra et fjernt Sted i Bygningen, jeg tror fra Amerika, lød Musik. Inde i Ægypten gik to Armeniere med hvide Skjæg og hvide Turbaner; de fulgtes af en Græker med rød Fes og en fransk Tolk. Lidt derfra samledes Mængden et Øjeblik i stor Klynge om fire Indianere fra Kanada med Fjerdiadem, røde Striber i Ansigtet og klirrende Perler om de nøgne Ankler; de skulde se Dronningens Diamant Koh-i-nur, Lysbjerget. En Arbejdsmand fra Birmingham eller Manchester kom ind med sin Kone; de satte sig ved Siden af mig og fremtoge af en lille Kurv deres Frokost. Det er dem, der have bygget dette Glasslot, og beskedent søge de en Krog i deres Palads for at spise deres tørre Hvedebrød. Det er dem, der endelig have rejst Taarnet paa Sinears Sletter, hvorom alle Jordens Folkeslag samles. Ikke i tankeløs og letsindig Rigmands-Trods er denne Bygning rejst, men møjsommelig samlet fra de ydmyge, mørke Værksteder, hvor Menneskene ar-

bejde i deres Ansigts Sved for at erhverve Lys og lovbunden Frihed; aaben og gjennemsigtig lader den Verden og hvad der er over Verden skue ind i sig og se. Man ser — ikke just med Legemets Øjne —, at Grunden er megen Lidelse og Selvfornægtelse, at Rigdommen efter de menneskelige Vilkaar voxer op af saadan Bund for efter Omveje at naa tilbage og formindske Lidelsen i Verden. Vemodig-stolt betragter man derfor Herligheden, som er fremgaaet af Kampen — en Kamp, hvori England paa mange Maader gaar forud. Dette er et stort Monarki, Solen gaar aldrig ned over dets Besiddelser og over dets rastløse Arbejde. Skal ogsaa dette engang styrte ligesom dets Forgængere, ligesom de, hvis Vælde det har arvet, ligesom det Monarki, hvori Solen heller aldrig gik ned? Hvo kan tro paa menneskelige Tings Fasthed, siddende ved Ægyptens Ruiner, skuende paa Kredsløbet, hvori Sesostris's og Ptolemæernes Rige sank hen, hvori Alexanders Stad forgik, da Søvejen til Indien blev funden, for atter at rejse sig og blive til en britisk Jernbanestation, da Landevejen atter foretrækkes for Søvejen? Forgængelighed er den Hieroglyf, som er skreven over Indgangen. Men der er ikke Sorg i denne Forgængelighedstanke; farvel Ægypten, farvel Englands Storhed, om saa skal være, jeg misunder kun dem, som senere skulle fødes og se endnu større menneskelig Herlighed.

RIGOLETTE

(1851)

En Beretning, som jeg i disse Dage har læst, minder mig om en lille Begivenhed, en Scene fra Bal Mabile.

En fransk Journalist havde givet mig Billet og sat mig Stævne i Haven; jeg var kommen for tidlig eller traf ham ikke strax og kjedede mig. Jardin Mabile er et Anlæg ved Champs Elysées, indrettet omtrent som vort Tivoli, med Rutschbane, Gynger, Skydebaner, forskjellige Selskabsspil o. s. v.; men Hovedsagen er Dandsepladsen, der i daarligt Vejr er en stor Sal, i de lune Sommeraftener en aaben Plads, besat med kunstige Palmetræer, og med et stort Orkester i Midten.

Man spillede de dejligste Dandse, som Nogen vilde høre; der var ikke blot Rhytmus og Takt, Ungdomsglæde og Ynde i Musiken, men en ubeskrivelig Melodirigdom, en Fylde af Stemninger og skjøn sandselig Lyst, især i en af Dandsene, en saakaldet Redowa. Men selve Dandsen var uskjøn; den var ikke uanstændig, men sær, vild, kantet, navnlig fra Herrernes Side. En forsøgte hvert Øjeblik at slaa Hælene op i Nakken, en Anden foer frem som en prustende, vrinskende Hest, Andre, der foretog mindre heftige Bevægelser, viste en ubehagelig, blaseret Ligegyldighed og Ringeagt. Blandt de Tilstedeværende vare mange Damer, der kunde kaldes smukke, og det var let at nærme sig dem. Disse unge Piger, honnêtes mais faibles[1]), som Franskmændene sige, disse livsglade Væsener, der snart ere rige, snart fattige, snart tilbedte af en grevelig Gesandt, snart af en Student, ere ikke snærpede, give sig sjelden for Mere, end de ere, forlange kun Høflighed og Blidhed, selv naar de ere allerlykkeligst ɔ: allerrigest; men hvorledes kunde man mild og artig søge

[1]) Honnette, men svage.

dem, naar man ikke synes om dem, naar Musiken fremmanede Billeder, der stillede dem saa dybt i Skygge.

Tæt op til Dandsepladsen sad et ungt Menneske og saa til med stor Alvor; jeg satte mig ved Siden af ham, og snart vare vi i Samtale. Han spurgte uden mange Omsvøb, hvorfra og hvad jeg var, og jeg svarede: fra Danmark, Cand. philos.

Ah! raabte han, saa kan De sige mig, hvilken Filosofi der læres paa de danske Universiteter.

Det var et underligt Spørgsmaal paa en Dandseplads; men jeg svarede ham, saa godt jeg kunde, og gjorde ham navnlig opmærksom paa, at Danmark vel i andre Henseender var et producerende Land og ikke havde mange Fabriker, men i denne Henseende gjorde en Undtagelse og indførte sin Filosofi i raa Tilstand til Bearbejdelse efter Indvaanernes Tarv og Smag.

Meget vel, sagde han; men saa ere Deres Universiteter vel især paavirkede af Hegel; følger man den Retning af Hegelianismen, som er betegnet ved Strausz og Feuerbach, eller holder man sig til Skolens højre Side? Anerkjender man en personlig Gud, eller nærmer man sig Naturfilosofiens Pantheisme, eller gaar man endog videre?

Og medens jeg sad ganske forbavset over denne uventede Lærdom paa Bal Mabile, vedblev han ivrig: Hvad mig angaar, saa tror jeg, at Kampen i vor Tid gjælder Gudsfornægtelsen, den personlige Guds Fjender, hvorsomhelst de skjule sig, under hvilken Form de end træde frem, i Politiken, i Filosofien, i Kirken. Vi ville styrte dem ned fra Prædikestolene, vi ville levere dem en Kamp paa alle Valpladse; det er et højt og helligt Maal, i den ene saliggjørende katholske Kirkes Navn. Jeg for mit Vedkommende, jeg føler mig stærk; thi jeg tror.

Der var noget Strengt, Mørkt, næsten Fanatisk i hans Blik og Stemme, en barsk Alvor, der hævede ham ud over det Latterlige, som let kunde være kommet ved Misforholdet mellem Stedet og Talen — skjøndt jeg ikke kan nægte, at jeg tænkte ved mig selv: Hvad vil denne Mand egenlig paa Bal Mabile? Han fortsatte sin Tale med endel Beviser for Guds personlige Tilværelse; men hvor meget han end interesserede mig, kom jeg dog til

at være uopmærksom; thi tæt foran os havde dannet sig en Kvadrille af fire Par, og blandt disse var en Dame af usædvanlig Skjønhed. Maaske er Skjønhed ikke det rette Ord; jeg skulde hellere sige Tillokkelse, Noget, der betvang ved en forunderlig Livets Energi. Hun havde blaa Øjne, fine sorte Øjenbryn, kulsort Haar, en overordenlig smuk, aristokratisk Hals, var let og graciøs som nogen fransk Kvinde. Man samlede sig for at se hende dandse; Beundringen, som hun vakte, forøgede hendes Livslyst, hendes fristende Magt, og som om hun diabolsk anede, at der blandt os To var Tale om en Herre, hun ikke vilde anerkjende, sendte hun os, hvergang hun hvirvlede forbi, et af sine besynderlige, dæmonisk-glade Blikke, et af sine listig-daarende Smil. Saa faldt Musiken ind med hele sin melodirige Vellyst — mig blev det utaaleligt paa dette Sted at høre Guds Navn gjentage, jeg gav Manden min Adresse og indbød ham til mig, for at vi kunde fortsætte Samtalen uforstyrret. „De har Ret,“ sagde han og rejste sig. I samme Øjeblik ophørte Dansen, og jeg sagde: „De har talt saa ligefrem til mig; tillad mig nu et Spørgsmaal: Hvad vil De her paa Bal Mabile?“ — „Men nu gaar jeg jo!“ sagde han vredt og skyndte sig bort.

Et Øjeblik efter traf jeg paa en ung Kjøbmand fra Montpellier, af Fødsel en Tydsker, med hvem jeg tilfældigvis havde gjort Bekjendtskab. „Har De set Rigolette?“ tilraabte han mig paa Tydsk. — „Rigolette?“ svarede jeg, „Rigolette? det er jo den smukke, dydige Sypige i Paris's Mysterier.“ — „Ja, vistnok; efter hende har ogsaa vor Rigolette faaet sit Tilnavn; men har De set hende? Men De maa have set hende! Alverden saa jo paa hende, da hun dandsede.“ — „Var det maaske hende i den grønne Silkekjole?“ — „Ak, ja, det var hende. Er hun ikke mageløs? Ak, min Ven, jeg er ulykkelig iaften ... det vil da sige, jeg ved ikke, hvad jeg er. Kom, gjør mig en Tjeneste: Drik et Glas Champagne med mig og lad mig tale til Dem om Rigolette — herlig! ... Garçon, en Flaske Champagne!“

„Vil De lægge Mærke til denne Staaltraad om Proppen? Saadan er altid Staaltraaden om den ægte Cham-

pagne. Jeg drikker ikke anden Sort, det ved Garçon'en. Den skal ogsaa drikkes af disse flade Glas; jeg kan ikke begribe, hvordan noget fornuftigt Menneske endnu kan komme Champagne i de høje, smalle Glas. Hvor mangen god Flaske har jeg ikke tømt med Rigolette! Se, nu skal hun til at dandse Polka! Jeg vil vende Ryggen til, og tag De Dem iagt, se ikke for meget paa hende. Jeg er virkelig saa bedrøvet iaften, som jeg ikke har været i flere Aar. Gjør mig nu en Tjeneste: Drik paa Rigolettes Velgaaende."

„Hun er en mageløs Pige. Jeg kommer to Gange om Aaret til Paris, og hver Gang jeg i de sidste to Aar har været her, har hun kostet mig idetmindste tusinde Francs. Men Gud er mit Vidne, jeg fortryder ikke at have givet Pengene ud. Det er umuligt at være sørgmodig i hendes Selskab; det er umuligt at være alvorlig, det er umuligt at tænke. Hun har de forunderligste Indfald, er livlig, aandrig, Alt, hvad et Menneske kan ønske sig, og tilmed er hun god som en Engel. Hvergang vi kjørte ud sammen, tog hun min Pengepung og gav til alle de Fattige, vi mødte. En af de første Gange — det var paa en Tour til Montmorency — sagde jeg, at hun kastede for Meget ud af Vinduet; saa sagde hun: hvo ved, om ikke jeg selv engang kan komme til at løbe ved Siden af en saadan Vogn, og saa kom der Taarer i hendes Øjne, men i samme Øjeblik opslog hun en skraldende Latter, og det er den eneste Gang, at hendes Latter har været skraldende. Vil De ikke tømme Deres Glas?"

„De ved ikke, hvad saadan en Pige er for et Menneske som mig. Jeg lever hele Aaret i det Hundehul Montpellier. Man kommer i Selskaber, i gode Huse, som det kaldes. Der er gamle, ærbare Damer, som tale ilde om Alverden, og dydige unge Piger, som knap tør aabne Munden, og sige de Noget, saa er det en Ubetydelighed eller en Dumhed. De gjør Dem ingen Forestilling om, hvor Dyden er dum i Frankrig. Ak, i det kjære Tydskland, i Norden, der er anderledes Familieliv, ganske andre Pigebørn! Min Compagnon har giftet sig med saadan en fransk Dame, han gaar om Søndagen til Messen med sin Kone under den ene Arm og sin Svigermoder under

den anden Arm, stakkels Fyr! Hvad jeg slider og slæber for hele Aaret om, det sætter jeg med største Glæde og Fornøjelse paa Rigolette; paa mine Knæ vilde jeg byde hende, hvad jeg har tilovers; men nu er det forbi."

„Er det forbi?"

„Ja, der er kommet en Belgier hertil, Søn af den rigeste Bankier i Bryssel. Han har givet hende kontant 4000 Frcs. og Vexler for mange Tusinder; nu skal hun holde Equipage. Hun sagde det til mig igaar og bød mig Farvel; nu er hun ham naturligvis tro — gid Pokker havde hele Belgien! Eja, der kommer Mostaganem! Vil De præsenteres?"

„Mostaganem? Det er jo en By i Algier."

„Ja, men det er Rigolettes Veninde. Hun har ogsaa gjort Lykke. Der er kommet en rig Italiener hertil; han tager hende med paa en Rhinrejse og fører hende maaske til Italien. Naar hun og Rigolette ere borte, saa er Glandsen af Bal Mabile. Nu skal jeg forestille Dem for Mostaganem; hun er meget alvorlig og melankolsk, og hendes italienske Elsker er den lystigste Abekat, man kan træffe paa."

Mostaganem var en temmelig høj, smækker Pige, med et regelmæssigt, ovalt, blegt Ansigt og store sorte Øjne, klædt med ret elegant Simpelhed, kun med en svær Guldkjæde om Halsen.

„Har De set Rigolette?" spurgte hun Tydskeren.

„Ja, hun dandsede med sin Belgier."

„Hun faar Equipage," sagde Mostaganem med et Suk.

„Ja, men Du faar Jernbane og Dampskib!" sagde Italieneren og lo.

„Hun giver en Souper iaften," sagde Mostaganem; „det er til Afsked, imorgen rejse vi. Naar jeg kommer tilbage, saa er hun en rig Pige, hvis hun vil være fornuftig, hvad jeg ikke tror hun vil. Men hun er lykkelig, hun behøver ikke at forlade Paris."

„Men Du skal jo rejse med mig!" sagde Italieneren og lo. „Har De hørt Mage, mine Herrer, hun kalder det en Ulykke, ha, ha, ha!"

„Deres Vogn holder udenfor," vedblev Mostaganem, „vi skulle kjøre sammen til Philippe. Ja, Rigolette er lykke-

lig. — Nu giver han hende Mantillen paa; kom nu Ludovico ... quel drôle de nom! ... Messieurs, au plaisir de vous revoir!"[1])

Og den lykkelige Rigolette kjørte med sit Selskab til Souper'en hos Philippe.

Det var den 16de Juli f. A.; i forrige Uge, den 13de Oktbr., fandt man hende kvalt med Kuldamp, hun havde dræbt sig selv.

En af de almindelige juridiske Beretninger i Bladene meddeler Katastrofen uden at nævne hendes Navn, men dog saaledes, at hun er betegnet for dem, der kjendte hende.

Belgieren havde, som allerede fortalt, foruden rede Penge givet hende endel Vexler til et betydeligt Beløb. De vare udstedte af ham, og hun gjorde dem i Penge ved at endossere dem og overgive dem til Trediemand. Den gamle Bankier havde imidlertid faaet Nys om Sagen og tvang sin Søn til at rejse til Brasilien, inden Vexlerne forfaldt til Udbetaling, og da Vexlernes Ihændehaver ikke fandt den unge Belgier, henvendte han sig til Rigolette for at erholde sine Penge. Forgjæves bønfaldt hun den gamle Bankier; med rolig Samvittighed lod han sin Søns Gjæld ubetalt, fordi han ikke anerkjendte den Valuta, Sønnen havde annammet for Vexlerne.

Stakkels Rigolette! Hun solgte Alt, hvad hun ejede, og tyede til de hemmelige Spillehuse for at vinde Vexlernes Beløb; men her tabte hun Alt. Saa lukkede hun sig en Aften inde i sit Værelse, antændte en Kulild, lukkede Spjeldet og døde.

Paa den, der har set hende „lykkelig", gjør denne Beretning et vemodigt Indtryk; for Læserne kan den maaske have Interesse som et usmykket Billede af Livet i Paris.

---

[1]) **Hvilket pudsigt Navn! Paa fornøjeligt Gensyn, mine Herrer!**

MASKE-LYKKE

(1851)

I Torsdags fik jeg Besøg af Adolph Meyer*). Siden Publikum sidst hørte Noget fra ham, har han været vidt forrejst, og Mange have troet, at han var bleven borte eller var død; men det er ingenlunde Tilfældet. For dem, som ikke kjende ham, forestiller jeg ham ved at sige, at han er min bedste Ven.

Han fik mig til at bortlægge en Bog, over hvilken jeg formodenlig vilde have skrevet en Kritik; han talte om sin Rejse, om Udlandet, og da han nævnede Via Felice i Rom, den stille, den i Sandhed lyksalige Gade, kom den aandedrætstandsende Længsel . . . eller det var ikke engang Længsel, Sjælen mindedes blot sin uendelige Fred fra hin Tid og søgte atter at synke hen deri, at hvile i den Nydelse, som Ingen fatter, der ikke har drukket af Fontana Trevi.

„Og nu er det snart Karnevalstid i Rom,“ sagde Adolph Meyer efter en Pause.

Vi tav Begge; Corsoen stod vel for Begges Erindring: Maskerne, Glæden, Solskinnet og hin Aften, da Romerne i barnlig Jubel tænde Lys, paa Gaden, i Husene, paa Tagene, da det klinger og larmer og beruser, og det tilsidst i Henrykkelsen synes den Fremmede, at selve Himlens Stjerner, der tindre over Tagene, ere Romernes Glædeslys.

— Nede paa Gaden rullede den ene Karet efter den anden; der var Maskerade i Casino.

„Gaar Du derhen?“ spurgte Adolph Meyer.

„Aa, jeg veed ikke; nu har jeg tabt Lysten.“

---

*) Adolph Meyer er det Navn, hvorunder Forf. udgav sine første poetiske Fortællinger.

En Karet kom farende og holdt i Nærheden; lidt efter kunde man høre Folk stige i den, Døren blev slaaet hastig til, saa Ruden klirrede.

„Hvor en saadan Lyd pludselig kan vække en Erindring!“ udbrød Adolph Meyer; „det var for mig, som om jeg saa en lille Haand i hvid Handske komme frem i en Karets Vindueskarm og slaa Vinduet til. Hvor det minder mig! Hvor det nu staar levende for mig! Nej, jeg vil ikke gaa i Casino, jeg kan holde min Maskerade med lukkede Øjne.“

„Tag saa mig med, jeg vil lukke Øjnene. Tænk Du blot højt.“

„Det kan jeg gjerne; men husk dog paa, at jeg har den bedste Del, for mig staar Alt i Virkelighedens Fylde, og Du faar kun en mat Afglands. Og paa den anden Side — saa er jeg da ogsaa den, det gik ud over. Men giv mig en ny Cigar, saa skal jeg fortælle.“

„Adolph, Du er Poet; sig mig i Forvejen, om Du digter eller . . . .“

„Paa Ære, jeg vil fortælle Dig den ubarmhjertige Sandhed — maaske den ubetydeligste Historie for enhver Anden end for mig. — Du kjender jo Franck, Redaktøren af „Sonntagsblätter“ i Wien.“

„Naa, det er i Wien?“

„Ja, Handlingen foregaar i Wien; Tiden er den 22de Novbr. 1846. Karnevalet i Rom . . . . ja, vi skal ogsaa tale om Karnevalet; men nu er mit Sind i Wien. Om Morgenen var jeg oppe hos Franck, der lige var kommen hjem fra sin Censor og var i det sorteste Humør; Censoren havde strøget en hel Artikel, fordi der var et lille uskyldigt Citat af Rousseau; han havde kaldt Rousseau et mauvais sujet og erklæret, at han ikke vilde have ham nævnt. Stakkels Franck maatte blive hjemme hele Dagen og skulde om Aftenen læse Korrektur. Han sagde til mig: „Jeg kan ikke benytte min Billet til Redouten, har De ikke Lyst til at gaa?“ — Jeg uskyldige Menneske kjendte ikke anden Redoute end den ved Cheverino, hvis Indtagelse med Storm Prosper Mérimée har beskrevet, og saa Redouten i Aachen, hvor jeg havde tabt endel af mine Rejsepenge i Rouge et Noir.“

„Du uskyldige Menneske!“

„Ja, det kan jeg godt sige, for det var ved højlys Dag, at jeg spillede.“

„Naa, endnu bedre! Andre have dog Undseelse til om Aftenen; men de Uskyldige, lader det til, begynde om Morgenen.“

„Ja, saa Meget er da vist, at jeg kom aldeles uskyldig til det; det begyndte at regne, medens Vagtparaden trak op, en høflig Mand tilbød mig Ly og førte mig ind i en stor Sal, vor der var stor Forsamling om et grønt Bord med mange Guldpenge og en lille rund Æske paa Bordet. Alle de Andre spillede, og saa spillede jeg med og tabte, indtil en gammel, lam Spanier sagde va banque! og sprængte Banken og vandt 60,000 Gylden. Havde jeg havt Forstand paa Spillet, kunde jeg ogsaa have sagt va banque og vundet.“

„Hm! .... Var det til saadan en Redoute, at Franck gav Dig Billet?“

„Nej, han sagde, at det var Cathrinen-Redoute, et Maskebal; Damerne kom maskerede, men Herrerne kun balklædte og uden Maske. Der var mange unge polske, ungarske, italienske og tyske Grevinder i Wien, sagde Franck og kneb Øjnene sammen, søg nu at gjøre Deres Lykke. Jeg svarede, at det tænkte jeg ikke paa; men mit Hjerte bankede allerede. — Endnu et Raad vil jeg give Dem, sagde Franck: Tal Fransk eller daarligt Tysk. — Her, i Wien, i den tyske Stad? udbrød jeg. — Franck trak paa Skulderen.

Jeg havde Held den Dag. Da jeg aldrig før havde været paa en stor Maskerade, vilde jeg nødig gaa ene, og strax udenfor Francks Hus traf jeg en ung dansk Læge, en meget alvorlig og skikkelig Fyr, og aftalte med ham, at vi skulde gaa sammen paa Redouten, men i Forvejen høre „Don Juan“ paa Kärnthnerthor-Theatret. Operaen gik fortræffelig, uagtet, eller maaske netop, fordi Dekorationer og Maskineri vare under al Kritik. Det forekom mig, at jeg hørte Mozarts Musik i al dens primitive Friskhed .... o, Gud, naar man saadan er paa Rejse, fri som Fuglen i Luften, fri, saa man undertiden jubler uden anden Grund end i Følelsen af sin uendelige Frihed, naar

man om Morgenen kan spørge sig selv: „Skal jeg idag rejse til Paris eller til London, til Ungarn eller til Italien!" — Italien, Italien! Naar det ligger lige for En og man kun behøver at ville — — saa gjør Musik en ganske anden Virkning end i Hjemmet, i den borgerlige, strenge, stadige Pligtopfyldelses Kreds — saa har man selv Menneskehedens første, oprindelige Friskhed, saa nyder man al den Velsignelse, Vorherre skjænkede Adam, da han gav ham Jorden til Ejendom .... Herre, Gud! lad mig rejse! giv mig Rejsepenge!"

— — —

„Ja; cosi sia! Men Maskeraden?"

„Da vi kom ind i Salen, rystede jeg af Kulde, jeg havde Feber. Men lidt efter lidt satte Feberen sig, jeg fandt det Meste anderledes, end jeg havde ventet. Der var Musik, men ingen Dans, og derved fik det Hele et stivt og tvunget Udseende. Balklædte Herrer spadserede op og ned med Hatten i Haanden, og nogle af dem syntes slet ikke at bryde sig om de maskerede Damer; det tog sig ogsaa ubehageligt ud, naar man hørte Damerne nærme sig og sige „De" og Herrerne svare „Du", skjøndt det lidt efter lidt blev klart, at saa var Maskeskik. En Mængde Intriguer vare vistnok i Gang, man mærkede Ord, der fløj som Pile; men Alt undveg os Ubekjendte. Jeg kom til at tænke paa „den Usynlige paa Sprogø"; thi det var, som om Ingen kunde se os, man gik idethøjeste af Vejen for os som for Afvisere. „Her er sgu kjedeligt," sagde Doktoren efter en halv Times Forløb, „jeg tager snart hjem." — „Ja, her er unægtelig slemt," svarede jeg, „men her er en Gaade, og der maa findes en Nøgle." — „De kan være ganske rolig," sagde Doktoren, „der er Ingen, som forlieber sig i Dem; lad os gaa hjem og iseng." Men Mozarts Musik var i mig, og Tanken om at gaa derfra og sove var mig utaalelig; jeg frygtede denne Skjæbne som en Ulykke, som et Bevis paa, at Rejsens Genius havde forladt mig, og at jeg burde rejse hjem. Jeg sagde til Doktoren: „Guderne gjøre Intet for Mennesket undtagen staa ham bi, naar han selv har en Villie — Tærningerne være kastede: Jeg hilser paa den første Dame, som kommer forbi." — Doktoren lo hæst. Vi stod i Nærheden af Døren, og

medens jeg talte, kom en aldrende Herre med tre Damer ind ad Døren. Damerne vare tæt tilhyllede; den forreste skred let og stolt frem, jeg saa et Par mørke tindrende Øjne og bad til Guderne om, at hun ikke maatte komme mig nær; thi jeg havde ikke Mod, jeg syntes, at dette var for skjønt til mig, og jeg kunde dog ikke vige fra, hvad jeg havde sagt. Men hun kom nærmere, hendes Silkedomino berørte mig .... for mit Øre lød Finalen af 1ste Akt .... og med den besynderlige Blanding af Begejstring, Angst og Koldsindighed, som man kan have i kritiske Øjeblikke, sagde jeg paa Fransk: „Skjønne Maske, ved Din Side er Plads til en Lykkelig; tillad mig at indtage Pladsen provisorisk. — Hun vendte sig, sagde dæmpet et Par Ord til den aldrende Herre, der kastede et Sideblik paa mig, og — saa tog hun min Arm.“

„Naa, Du blev da glad!“

„Nej, jeg tilstaar, jeg var dum; mig syntes, at jeg burde havt lidt mere Ulejlighed med at opnaa mit Ønske, og jeg blev bange for, at det, hvortil jeg havde nærmet mig med bankende Hjerte, skulde være en lille Grisette eller — Gud forlade mig det — noget meget Løst. Jeg var for usikker i min Sag til at kunne slaa nogen bestemt Tone an, og der blev et Øjebliks Tavshed, medens jeg mekanisk gik videre med hende. Da sagde hun: „Jeg tillader Dem at vise Deres Elskværdighed indtil Klokken Et.“

Du skulde have hørt denne Stemme, hvor skjøn og klar den var, skjønt hun ikke talte højt, og hvilket besynderligt, halv drillende, halv velvilligt Udtryk, der var deri. Jeg følte, at under Masken var en Personlighed, der bedre end jeg oversaa Situationen. Mekanisk havde jeg set op til Salens Uhr: Klokken var 12¾. Hvor Sindets Bevægelse gik hastig, hvor Stemningen slog om igjen! Jeg var skamfuld over min Mistro og afbad tavs og ydmyg min Synd, jeg var ængstelig over Tidens Korthed, og jeg kunde højt have prist Skjæbnen, fordi den dog havde tilladt noget Skjønt at nærme sig mig.

Kun et Kvarter! sagde jeg.

„Har De saa megen Elskværdighed, at Tiden ikke er tilstrækkelig?“ spurgte hun.

Jeg kan ikke beskrive, hvor forunderlig denne Stemme

virkede paa mig. Al Verdens Lyst syntes mig at være mig nær og paa gjækkende Maade blive taget fra mig, en sand poetisk Lyksalighed bølgede i mit Sind, men ligesom paa sort Bund, en melankolsk, smertefuld Strømning gik hen under den.

„Jeg svarede hende: „Smukke Maske, jeg maa sige Dig Sandheden; min Elskværdighed bestaar i at opfatte det Skjønne med Øje og Øre og trofast gjemme Billedet. Jeg er elskværdig, naar Du taler.““

„God Nat, nu gaar jeg hjem og iseng,“ sagde Doktoren og lagde Haanden paa min Skulder.

„God Nat, sov vel!“ svarede jeg uden at se mig om.

„Hvad var det for et Sprog?“ spurgte Masken.

„Det var Dansk.“

„Er der mange af Deres Landsmænd her i Aften?“

„Nej, nu er jeg vild fremmed her og ganske ene, hvis De befaler mig at forlade Dem.“

„Man siger Du til Masken,“ sagde hun.

Strax efter mødte vi hendes Selskab; hun hviskede i Forbigaaende et Par Ord til en af Damerne og sagde derpaa til mig: „Velan, endnu en Time! Jeg vil gjøre Honnørs og præsentere Dem Staden Wien.“

Man faar ikke Tid til at tale højt med sig selv ved en saadan Lejlighed. Skulde jeg med Ord have udtrykt, hvad jeg i dette Øjeblik tænkte, saa vilde det have været: Du har gjort en Erobring! Lader os gaa til Kapitolium og takke Guderne.

Hun tiltalte de fleste Herrer, som vi mødte, og nævnede deres Navne; men dem har jeg naturligvis glemt, og jeg maa sige, at hun gjorde sig langt mere Umage, end jeg forlangte; jeg brød mig slet ikke om at kjende alle disse Herrer, som nok vare civilklædte Officerer af Nobelgarderne. Hun talte Fransk, Italiensk og, saavidt jeg kunde gjætte, Polsk og Ungarsk; men, selv naar jeg forstod Ordene, var Sproget mig dog uforstaaeligt, det var et afsluttet Selskabs Sprog, kun tilgængeligt for Indviede, lød ligesom Svar paa tidligere Spørgsmaal eller Kritik af ubekjendte Ting. Alle bleve opmærksomme, nysgjerrige, spændte, og snart befandt vi os i en tæt Klynge, der ligesom anfaldt hende med spidse Rapierer, medens hun af-

parerede og førte sikre Riposter. Er det virkelig for min Skyld? tænkte jeg noget tvivlende. Hun syntes at vide altfor Meget, mangen En trak sig ud af Striden under de Omstaaendes Latter; men selve Vittigheden, der ramte, var mig uforstaaelig. Jeg erindrer kun en, maaske mest formedelst det berømte Navn, der blev nævnt. En uforskammet smuk Mand sagde til hende: „Min Dejlige, kjender Du mig?“ — „Desværre, kun altfor godt, Grev Zriny.“ — „Kun altfor godt, smukke Barn?“ sagde Greven og plirede med Øjnene, „vel, jeg tillader Dig at være indiskret, sig, naar vi sidst var sammen.“ — „Sidst vare vi sammen, Grev Zriny, da vi red til Nuszdorf.“ En almindelig Latter fulgte øjeblikkelig, Zriny bed sig i Læben og vendte hende Ryggen. Greven havde vel havt et uheldigt Eventyrridt eller Sligt, hvorom Alle havde hvisket, men som nu blev kundgjort med Bombeknald. Rundt om mig lød det: Hvem kan det være? .... Grevinde Jomini .... Bertha Stadion .... Den lille Bernini .... Umuligt, hvor skulde hun komme til ham? Ingen har set ham før o. s. v. — „Er det ikke sandt?“ spurgte hun pludselig mig. — „Jo, Du har ganske Ret,“ svarede jeg. Jeg sagde „Du“, fordi hun var Maske; men de Andre, hvis Tanker vare beskjæftigede med Virkeligheden, troede, at jeg sagde det ifølge Slægtskab. „Hvem kan det dog være?“ o. s. v. En ung, smuk, militærisk udseende Mand havde flere Gange i den største Spænding tiltalt hende; men hun havde hver Gang med tilsyneladende Ligegyldighed eller Ringeagt overhørt hans Ord. Endelig lod det til, at han sagde Noget, som hun ikke kunde undvige, og at et ubarmhjertigt Udfald fulgte derpaa. I den største Sindsbevægelse udbrød han: „Umuligt! Mig! Mig, som elsker Dem“ .... ved disse Ord var det, som om et elektrisk Slag standsede Tale og Latter. Hun trykkede min Arm; jeg havde i de sidste ti Minutter havt en flov Rolle og ønsket mig langt bort; men det, at hun brød saa bestemt med denne Laps, som jeg i mit Hjerte kaldte ham, gjorde mig atter livlig og glad, og jeg fik det lykkelige Indfald af sige med en enfoldig Ægtemands Enfoldighed, men i Hjertet med inderlig Glæde: „Saa De elsker min Kone?“ — En almindelig Latter løste Fortryllelsen,

der ligesom havde forvandlet Alle til Sten, Kredsen aabnede sig, og vi slap ud. Hun kom forbi sit Selskab, hviskede atter i Forbigaaende nogle hastige Ord og sagde til mig: „Jeg maa bort, følg mig ud."

Paa Vejen gjennem Korridoren sagde jeg til hende: „Saa skal jeg altsaa nu tage Afsked uden nogensinde at gjense Dem?"

„Jeg kunde tænkt, at De vilde ytre et saadant Ønske, og naar det er en Maade at vise Dem min Erkjendtlighed paa, bør jeg give efter; men De vil fortryde det."

„Jeg vil risikere det," svarede jeg smilende.

„Ak, De skulde være tilfreds med det Ubekjendte, med det Dulgtes hemmelige Magt, naar det har glædet Dem .... „Denn der Mensch begehre nimmer und nimmer zu schauen"[1]) — forstaar De Tysk?"

„Ja, men den næste Linie i Digtet er: „Was die Götter bedecken mit Nacht und Grauen"[2]) og er her Nat, saa er det en lysstraalende Nat, og hvad denne Maske og Domino og hvide Handske halv skjuler, halv forraader, indgyder mig ingenlunde Gru."

Hun sagde med en Stemme, der syntes mig ligesaa meget at udfordre som at fraraade:

„Er ruft's mit lauter Stimm': ich will sie schauen!
Schauen!
Gellt ihm ein langes Eccho spottend nach."[3])

Der kom det mig til Nytte, at jeg i Skoletiden havde lært halve Schiller udenad. Ja, udbrød jeg, Digterne tale for mig, Vaabnene, der vendes imod mig, blive mit Forsvar; thi det Billede, som Ynglingen vilde se i Saïs, var tilsløret med et Lovbud:

„Ein Gesetz
Ist dieser dünne Flor — für Deine Hand
Zwar leicht, doch zentnerschwer für Dein Gewissen"[4]) —

[1]) Mennesket maa aldrig begære at skue. [2]) Hvad Guderne bedække med Natten og Mørkets Rædsel? [3]) Han raaber med høj Røst: Jeg vil se hende! se hende skingrer et langt Ekko spottende efter ham. [4]) Et Lovbud betyder dette tynde Flor. Ganske vist, let for Din Haand, men centnertungt for Din Samvittighed.

„Men jeg, jeg vil med god Samvittighed skue Deres Ansigt!“
„Jeg giver tabt,“ sagde hun.
„Og jeg, jeg venter altsaa at høre lykkelige Ord.“
„Om Søndagen, naar Kejseren holder Kirkegang, plejer der at komme mange Mennesker op i Borgen og se Hoffet. Jeg kommer der paa Søndag.“
„Men hvorledes skal jeg gjenkjende Dem?“
„Vil De virkelig gjerne? Gjør jeg Dem en Glæde derved?“
„Om De gjør!“
„Og vil De være tavs?“
I dette Øjeblik havde hendes Stemme noget saa Blødt og tillige saa Udfordrende, det var, som om den forføreriske Skikkelse bragte et Bæger med berusende Vin nær til mine Læber; jeg tror, jeg var i den Sindsstemning, hvori Folk sælge deres Sjæl. Naar jeg ikke gav et meget pathetisk Svar, saa var det, fordi jeg ikke vidste, hvad jeg skulde sige; jeg nøjedes med at lægge Haanden paa Hjertet, men det var da pathetisk nok.
„Velan, jeg vil i Haaret bære en sort Blomst og i den sorte Blomst en lille Sølvblomst.“
„Og naar jeg ser Dem, maa jeg da hilse paa Dem?“
„De nøder mig bestandig til at sige Mere, end jeg ønskede: Ja, De har min Tilladelse til at hilse paa mig.“
„Og tiltale Dem?“
„Min Gud, ja! Men De vil fortryde det. Glem hellere denne Nat.“
„Glemme den!“ raabte jeg, idet jeg tænkte, at dette var et uskyldigt Koketteri, en Forberedelse paa, at hun ikke var smuk, for at jeg skulde blive desto behageligere overrasket, og jeg sagde til Afsked med triumferende Sikkerhed: „Ved Kirkegangen!“
„Ved Kirkegangen!“ svarede hun, og denne Gang havde det Gjækkende i hendes Stemme i den Grad Overhaand, at jeg vilde have bedet hende gjentage Forsikringen; men hun var alt i Vognen, jeg saa den hvide Haand trække Vinduet hastig op, saa det klirrede, og Vognen foer afsted.
Hvor jeg var lykkelig den Nat! Du veed maaske ikke, hvilken Magt en saadan tilhyllet, fin, ung Kvindeskikkelse kan udøve, hvilken besynderlig elektrisk Strøm, der frem-

bringes i Sindet, og Du kan jo desuden ikke høre hendes Stemme .... Det er, som om jeg atter hører den, naar jeg lukker Øjnene .... Og maaske glædede jeg mig allermest over min Skjæbne, over det gunstige Tilfælde, den sendte mig, over den Velvillie, hvormed den syntes at tage sig af mig, saa at jeg dog oplevede Noget, følte Livet være mig nær. Selv den lille ængstelige Usikkerhed, hvori hun havde efterladt mig, Afvexlingen af Haab og Frygt, forøgede Stemningens Energi; det var som Uroen i det hastigbankende Uhr. Jeg var ubeskrivelig lyksalig, opvakt, stærk; for et Øjeblik siden, da jeg hørte Karetvinduet klirre, var denne Lyd tilstrækkelig til paany at sende en elektrisk Strøm gjennem mit Sind — ak, havde jeg blot ikke forlangt Mere!

Jeg forespurgte mig i Byen om Kejserens Kirkegang, og man sagde mig, at Alle havde Adgang, og at der især blev vist Fremmede megen Opmærksomhed. En tilbød at følge mig; men det undveg jeg hastig.

Søndag Formiddag den 29de November kom da. Det milde Efteraarsvejr havde pludselig givet Plads for Kulde og Regn, og Alle gik i Vinterklæder. Jeg tænkte, at man med Overfrakke paa gik op i Borgen; men i Porten blev jeg standset af Vagten og maatte lægge Overfrakken i Vagtstuen. Jeg kom op af Trapperne og gjennem en Mængde Sale, hvor der stod mange Folk, men ingen Damer. Endelig saa jeg i en meget stor Sal en pragtfuld Forsamling; de glimrende Garder, den tyske, ungarske, italienske, dannede en Allé, hvorigjennem Toget formodenlig skulde gaa; paa begge Sider af denne Allé, hvis Fløjmænd spærrede Dørene, var der en Mængde Damer. Jeg var uvis om, til hvilken Side jeg skulde gaa, men da jeg nærmede mig, blev jeg tilbagevist med de Ord: Man passiert nicht. Jeg huskede paa Francks Ord og talte Fransk. Gardisten henvendte sig til en med Ordener rigt behængt, gallaklædt Mand, der med den største Høflighed bad mig om Undskyldning for, at jeg ikke kunde komme ind, man maatte være en habit[1]) (og jeg havde Frakke paa). Jeg sagde ham, at jeg var fremmed, at jeg derfor ikke kjendte Skikken, men at jeg ret indstændig

[1]) I Kjole.

bad ham om at gjøre en Undtagelse med mig. Han svarede, at han gjerne vilde tjene mig, hvis jeg vilde tage tiltakke, førte mig ind og anviste mig Plads i en Krog bag en opslaaet Fløjdør. De kan godt se, sagde han, uden at blive meget set. — Hvad skulde jeg gjøre? Hvis hun nu ser mig blive puttet ind i den dybeste Krog? tænkte jeg og var yderst mismodig. I Krogen var der allerede Folk, en høj aldrende Herre og to Damer, og til min Overraskelse hørte jeg, at mine Ulykkesfæller vare Danske. Vi gjorde Bekjendtskab i Krogen; men jeg var meget ulykkelig. Jeg saa ud og anstrængte mine Øjne; men hun var der ikke, og jeg trøstede mig endelig med, at hun mulig var ovre paa den anden Side af Garden, og at jeg altsaa kunde opsøge hende, naar Højtideligheden var forbi.

Kejseren! lød det. Alle tav, Officererne trak Sablerne, den tyske Garde skuldrede Hellebarderne. Den lille sortklædte Kejser, med det store Hoved sænket ned paa Brystet, kom langsomt gaaende, ved hans Side en lille Herre i Malteserdragt, tror jeg, og derpaa andre, tungsindig klædte Hoffolk, saa Kejserinden, aldrende, stiv og stolt, fulgt af sortklædte Damer; mørkt og strengt gik det mørke Habsburgske Hus forbi. Jeg saa temmelig ligegyldig paa det Hele — da faar jeg Øje paa den sorte Blomst og den lille Sølvblomst — den næstsidste Dame i Følget.

Hun skred stolt og alvorlig forbi — jeg følte mig ydmyget, det var det Værste. Her, havde hun sagt, maatte jeg komme og hilse paa hende og tiltale hende, og imellem hende og mig stode de italienske, tyske og ungarske Garder, og til Overflødighed havde Marschallen manet mig ind i en Krog bag ved en Fløjdør, og Alt dette var dog kun Ubetydeligheder, kun Tegn paa den Afgrund, der adskilte os. Jeg tænkte bittert smilende paa hendes Ord:

„Er ruft's mit lauter Stimm': ich will sie schauen!
Schauen!
Gellt ihm ein langes Eccho spottend nach."[1])

Da det Hele var forbi, tog jeg Afsked med den danske

[1]) Se Pg. 528

tilbage i den store Sal. En Officer af den tyske Garde kom hen til mig og sagde: Ah, det fornøjer mig at se Dem igjen! — Det var en af Herrerne fra Maskeraden. — Jeg syntes nok, at jeg før saa et Glimt af Dem; De og deres Familie holdt dem meget tilbage. — Jeg fortalte ham mit Uheld med Klædedragten. — Er Deres Fru Gemalinde allerede taget bort? spurgte han og saa langt ud. — Jeg Stakkel maatte svare: Ja, hun er gaaet i Forvejen med en anden Familie."

THORGEIR AUDUNSEN

VIOLINSPILLEREN PAA HAUKELIDFJELDET

(1851)

Man giver forskjellige Forklaringer af Ordet „Geni“. I Almindelighed synes man dog herved at forstaa en Begavelse, der i en eller flere Retninger omfatter sin Tids Bevidsthed, men tillige staar over den, gaar erobrende ud i Fremtiden og skaber en ny, mere udviklet Bevidsthed, hvad enten dette nu sker i Videnskaben (Newton), i Krigen og Politiken (Napoleon), i Kunsten (Thorvaldsen) eller i Poesien (Oehlenschlæger). Dog er det temmelig sikkert, at man ogsaa vil skjænke Benævnelsen Geni til Andre, der ikke egenlig skabe noget Nyt, men ved en Naturbegavelse, ligesom ved Aabenbaring, enten fatte og anvende den Sum af Viden, hvortil Samfundet paa deres Tid er kommen i en given Retning, eller hvis Sjæl blot synes et Samlingssted for overordenlige, skjønne, men usikkert virkende Kræfter. Maaske forudsætter man den skabende Magt hos dem, medens man beklager Omstændigheder, der have forhindret denne fra at udvikle sig eller have hele det Held, der tilkom den.

Dette er Tilfældet med den Kunstner, som i det Følgende omtales, Thorgeir Audunsen; men for at Omtalen, udgaaende fra de rette Forudsætninger, skulde gjøre den rette Virkning, maatte jeg kunne lade Læserne høre Thorgeir Audunsens Musik. Det kan jeg naturligvis ikke; Ole Bull har blot givet mig en Forestilling om den, dels ved sit Spil, dels ved den melankolske Begejstring, hvormed han omtalte Thorgeir og erkjendte det Umulige i at gjøre ham efter. Saa beder jeg da om, at man vil finde sig i en uundgaaelig Mangel, naar jeg her fortæller Noget om Thorgeir Audunsen. Jeg bemærker kun endnu, at Læserne

formodenlig allerede have hørt ham usikkert omtale under et andet Navn, Møllargutten.

Ole Bull opholdt sig paa sin Faders Gaard og var endnu ikke berømt — det var ved Aaret 1830 — da rygtedes det, at Thorgeir Audunsen kom dragende fra sit Hjem paa Haukelidfjeldet i Øvre-Thelemarken ned gjennem Egnen. Thorgeir var dengang ung og nylig bleven gift, men nød allerede stor Anseelse blandt Bønderne fjernt og nær som en dygtig Spillemand. Bulls Fader sendte Bud og indbød Thorgeir til Gaarden, og han tøvede ikke med at komme, fulgt af Kone og Barn.

Thorgeir var ligesaa ivrig paa at lære af Ole Bull, som denne paa at høre hans Spil. Bull spillede nogle Kompositioner af Mayseder; men Thorgeir kunde ikke forstaa, at dette var Musik, derimod lo han af Glæde og Forundring, eller hvad man skal kalde det, ved at høre noget af Paganini. Men da Bull spillede Ouverturen til Mozarts „Don Juan", blev Thorgeir som ude af sig selv, om Natten stod han op og gik omkring udenfor Gaarden og vilde spille den efter; men det blev til lutter Slaat eller Halling eller rettere til den besynderligste, urimeligste Blanding af Mozart og Thorgeir.

Thorgeirs Instrument er en Hardangerfel, en lille Violin, der efter Bulls Sigende forarbejdes til en mærkelig Fuldkommenhed af naive Hardanger-Instrumentmagere (Bønder), saa at Norge paa en Maade har sine Cremonesere. Hans Violin har ti Strenge, nemlig foruden de fire sædvanlige: sex, der ligge underneden og stemmes ved en egen Mekanisme. Paa disse sex bliver der ikke spillet; men de opfange Tonerne, gjengive, forstærke, berige dem, og den Kunst at frembringe dette paa rette Maade er en Hemmelighed, som Thorgeir selv ikke kan gjøre nøjagtig Regnskab for; han har det af Naturen. Dog er ikke ene heri det Ejendommelige ved hans Spil; det Væsenlige er hans Personlighed, hans Fantasi, hans Tro. Han tror paa de gamle Viser og Sagn, paa Huldren, Haugetussen, Fossekallen, Jøtulen og alle Aander i Fjeld, Skov, Ur og Fos;

han er paa det inderligste overtydet om, at han har tilbragt en Julenat inde hos Fossekallen og spillet med ham. Bønderne have omtrent samme Tro paa de gamle Sagn, om de end ikke omfatte dem med samme poetiske Inderlighed, og de tvivle aldeles ikke om, at Thorgeir staar i Forstaaelse med hine Væsener; thi man har saa ofte set ham ved Nat eller ved Dag sidde ensom ved en Fos eller højt paa det vilde Fjeld og spille og ligesom lytte til Aanderne. Og paa en Maade er jo det, han lytter efter, virkelig tilstede; hvo kjender ikke til hine Naturlyd enten i Vandets Rislen og Fald eller i Skovens Susen eller i de stærke Efteraarsstorme? Men hvo kan leve sammen med dem, optage dem troende, gjennemstrømmes af deres Blidhed eller Vildhed? — Derhos er Thorgeir i Omgang sky, ofte mørk og inderlig sørgmodig, hvad man gjerne tilskriver Huldren og hendes Slægt, men som er ganske naturligt hos et saadant Menneske, hvis Indre neppe kan være saa uforstyrret eller jevnt som hans Naboers; Musikens Elementer bevæge sig dog i ham med al deres Rigdom, medens Virkeligheden kun altfor ofte staar i skarp Modsætning til Fantasiens utydelige Billeder og Længsler; en svag, tilsløret Bevidsthed har vel ogsaa en saadan Begavelse om sin ædle Herkomst og om de Fordringer, denne kunde gjøre, en dyb Smerte og Længsel efter at blive forstaaet, skjønt han ikke kan forstaa sig selv, maa vel følge deraf. Han fatter dunkelt Musikens Storhed, og en ligesaa dunkel Forestilling har han om, hvor langt han staar tilbage i Udvikling, og derfor er han især sky overfor de „conditionerede“ ɔ: dannede Folk, han mistænker dem for, at de ville smile over hans Mangler, og føler sig dog hævet højt over de Smilende, skjønt han ikke kan bevise sin Ret dertil.

Naar han spiller, tager han et Motiv af et af de gamle poetiske Sagn. Dette udvikler han i langsom Rhytmus, blander flere Motiver ind deri, i tilsyneladende Uorden, men forstaar altid at beherske de samtlige Billeder og Forestillinger. Medens Saadant spilles — det er Tougdandsen, af „toug“, langsom — sidde Alle stille. Derpaa bliver Musiken livligere, i Kunstnerens Fantasi træde Sagnets eller Digtets Skikkelser og Begivenheder tydeligere

frem, blande sig mellem hinanden, voxe ved hans egen Tildigtning. Det er den mest nationale Musik og Dands, man kan tænke sig; de gamle Forestillinger, der leve i Folket, trænge sig frem gjennem Musikens besynderlige Utydelighed, som dog saa bestemt og energisk taler til Sindet; Dandsens tilskyndende Rhytmer blande sig med Barndomsminder, med Traditionens Poesi, med Naturlyd fra Fjeld og Skov og Elv — da slaar Hallingen sine vældige Kast. En anden Dands er Gangaren, mere alvorlig og stolt, men bevægende sig under en lignende Musik, og endelig Springaren, Nordmandens Tarantel. Da hvirvler det i Musiken med vild Hast, og dog behersket af den instinktmæssige Kunstfølelse, da ler det stakaandet-frydefuldt i Dandsen, da er Thorgeir reven hen af de sære Magter i hans Indre, det haarde, mørke Ansigt bæver, og Sveddraaber triller ned ad Kinderne. Thorgeir er ikke Skaber af denne Musik; den er noget Gammelt og Overleveret, som han kun gjengiver paa den mest fuldendte Maade, man hidtil har kjendt. Han behøver Folket nok saa meget, som det behøver ham; han udtrykker, hvad der lever i hans Publikum, har paa mange Maader lært af dette; saaledes er hans Indbildningskraft vel fra Først af bleven vakt eller styrket ved de dramatiske Scener eller mimiske Optog, som Folket endnu paa mange Steder indlægger i Dandsen. For en Tilskuer er det mindre Dands og Dandsemusik end Scener, hvorunder et Folk uden at vide af det, førende sin Kunstner og ført af ham, befinder sig i rig digterisk Produktion.

Bull forsøgte at opfange denne særegne Musik og optegne den i Noder. Han bad Thorgeir spille lidt langsomt, og det lykkedes, skjønt med nogen Vanskelighed; thi naar Thorgeir Audunsen har begyndt at spille, er Violinen ligesaa meget Herre over ham som han over Violinen. Efter at have nedskrevet en Dands spillede Bull den efter. Thorgeir var noget forundret over, at Musik saadan kan skrives, men sagde dog med et lunt Smil: Ja, det er rigtigt nok, men Lødden mangler. Ordet „Lød“ have vi ogsaa paa Dansk, det betyder Farve, Skjær, i dette Tilfælde altsaa det Samme, som vi pleje at kalde Duft. Det maatte Bull indrømme. Lødden eller Duften eller

Sjælen i Thorgeirs Musik tilhører Thorgeirs Personlighed. Denne lyriske Kunst strømmer fra hans Gemyt, der er lyrisk bestemt ved Troen paa de gamle Sagn, altsaa ved Noget, der overfor den mere udviklede Menneskelighed kaldes Overtro. Heri er hans Styrke, heri er han ogsaa hildet, og det staar i Forbindelse hermed, at han i Kunsten ikke har kunnet blive Andet eller Mere, end han er.

Da de havde spillet sammen og Talen kom paa andre Ting, spurgte Bull Thorgeir, hvad han ønskede i Verden. Thorgeir svarede, at han ønskede at komme saa vidt, at han kunde kjøbe Sko til sit Barn og et Silketørklæde til sin Kone. Denne sin Hustru elsker han med en mærkværdig, man kunde vel kalde den romantisk Inderlighed. Naar han taler om hende, er det stedse med en Art Ærefrygt, skønt hun er Husmandsbarn ligesom han, og han bebrejder sig altid „at hun var en bedre Skjæbne værd“, hvori maaske ligger en ubestemt Misfornøjelse med, at han selv ikke har faaet en bedre Skjæbne. Dog er dette vel forandret i den sidste Tid; thi i 1849 fik Bull ham trods hans Skyhed til Kristiania og lod ham give en Concert, der indbragte ham nogle hundrede Species — en Kapital paa Haukelidfjeldet.

Omtrent samtidig oprettede Bull i Bergen sit „norske Theater“, et Forsøg paa at faa det norske Sprog emanciperet, faa anerkjendt dets Ret til at lyde i Skjønhedens Tjeneste, og udvikle den ejendommelige norske Musik og Dands saaledes, at den blev virkelig Kunst. Dette Forsøg har især været Gjenstand for Spot fra „Skandinavernes“ Side, hvilket kommer af, at de gode „Skandinaver“ ere inkonsekvente. De udgaa fra Folke-Ejendommelighedens Princip; men naar denne vil udvikle sig videre, end det tjener deres suveræne Villie og politiske Visdomsplaner, sige de Holdt[1]). Maaske sige de ogsaa Holdt til det, fordi det er Noget, der ikke kommer fra dem selv.

---

[1]) Hvis der i Danmark blev opdaget en ejendommelig dansk Kunst, gammel dansk Sang med gammeldanske mimiske Forestillinger, saa vilde vi sandsynligvis høre ikke blot danske, men norske Skandinaver juble i skandinaviske Korrespondentsartikler. De norske Skandinaver vilde ikke lægge Mærke til, at de jublede, fordi den elskede Genstand viste sig Syd for dem; optræder den Nord for dem, saa kendes de ikke ved den. Deres Blik og Sind er vendt mod Syd.

Andre, der benegte Folkesæregenhedens overvejende Ret overfor det Almenmenneskelige, have Ideens Tilladelse til at fordre Særegenhederne beklippede efter mere almenmenneskelige Grundsætninger; men Bull er ligeledes paa sin Maade konsekvent, thi han udgaar fra den norske Særegenhed, vil have den udviklet med den største Omhu, men er tillige en afsagt Fjende af Skandinavismen som engere Union med Sverrig og Danmark.

Om selve hint Theater skal jeg ikke kunne sige Meget; jeg ved kun, at der foruden norsk Musik og Dands er blevet opført et Par originale Smaaværker samt danske Vaudeviller, og at Bull, efter hvad Folk sige, men hvad han selv ikke gjerne taler om, har tilsat betydelige Summer paa sin „Idee“. Her omtales Theatret kun i Anledning af en ejendommelig, næsten sagamæssig Scene, hvortil det gav Anledning.

Da Bull havde faaet det istand, vilde han nemlig have Thorgeir til at spille og sendte en Bondegut, Jakob Jøsendal, for at hente ham. Bull skildrer denne Jakob Jøsendal som en mærkelig smuk Skikkelse, blond, høj, smækker om Livet og med ganske smaa Hænder og Fødder. Man kommer til at tænke paa Bulwers Beskrivelse af den skjønne normanniske Race, der indtog England, og som bl. A. udmærkede sig ved sine smaa Hænder, saa at man endnu undres over de smaa Haandgreb paa deres Sværd. Jakob Jøsendal drog afsted paa Skier over Fjeldene og undlod ikke, stolt af sin Ambassade, at fortælle i alle Bygder, at han var sendt af Ole til Thorgeir for at hente ham til Norges Theater. Da han kom til Haukelidfjeldet, var Thorgeir ikke hjemme; men hans Hustru beredte strax Nisten (Mundforraadet), eftersom der ikke kunde være Tale om Andet, end at hendes Husbond skulde rejse. Saasnart Thorgeir kom hjem, lagde han sig til at sove, for at kunne rejse tidlig næste Dag, og om Morgenen før Solopgang begave han og Jakob sig paa Vejen. I Bygderne vidste man, at Toget vilde komme, nemlig Thorgeir og Jakob, og man ytrede stor Glæde over det Hverv, som kaldte dem. Men etsteds havde en rig Bonde indbudt Gjæster paa Thorgeirs Spil og kom ham nu imøde med den Anmodning, at han skulde blive og spille . . . i hans

Salon havde jeg nær sagt, om Aftenen. Thorgeir erklærede, at han kunde ikke, eftersom Ole Bull ventede ham, hvorpaa Bonden, der allerede havde indbudt sine Gjæster, blev ivrig og sagde: „Jeg vil give Dig 10 Specier, hvis Du vil blive.“ — „Nej, jeg kan ikke, Han Ole venter mig, jeg skal spille paa Norges Theater.“ — Da blev Bonden ganske rød i Ansigtet, og det var tydeligt, at han vilde bruge Magt. Jakob Jøsendal tog Thorgeir tilside og sagde til ham: „Du faar føje Dig efter hans Villie; men naar Du kommer ind i Stuen, skal Du sige, at Du er træt, og bede om at turde sove lidt. Saa vil de anvise Dig et Kammer, læg da Mærke til, naar jeg fløjter udenfor; saa skal Du tage din Fel og springe ud af Vinduet.“

Det skete efter denne Aftale, og da Thorgeir var kommen ud af Vinduet, traf han Jakob, der havde skaffet sig to Heste. De stege op og fore afsted. Men i Bondens Stue mærkede man Uraad, og Gildesgjæsterne med Bonden i Spidsen styrtede ud, søgte til Stalden og ilede efter dem. Det blev et vildt Ridt; Jakob Jøsendal taler endnu om, hvilken prægtig Hest han red, skjønt den, oprigtig talt, ikke kunde staa sig: tæt ved næste Bygd bleve de indhentede af de flinkeste Forfølgere. Mændene vare da meget vrede, og Jakob Jøsendal drog sin Kniv; de andre gik imod ham. Men nu blev den ellers saa tavse Kunstner veltalende. Han sagde, at det var Forræderi mod Norge, om Nogen vilde standse ham paa hans Vej; han var kaldt af Ole Bull til at spille paa Norges Theater, og den Synd skulde de vel betænke, om de afholdt ham herfra og gjorde sig til Fædrelandsforrædere. Vilde de give Tid, til han kom tilbage, saa vilde han spille for dem tre Døgn udi Rad, om de forlangte det; men nu skulde de holde Fred og lade ham drage sit Ærinde. — Denne Tale hjalp; de stak Knivene ind og skiltes fredelig.

Ved de forskellige Koncerter har Thorgeir tjent et Par tusinde Specier; men Haabet om at vinde endnu Mere lokker ham ikke. Saasnart han har været en Stund i en By, bliver han syg af Hjemve; han vil leve og dø hos Huldren og Fossekallen paa Haukelidfjeldet.

EN ALMUEFEST

(1852)

Min Fader ejede engang en Gaard i Valby og havde kjøbt den paa en Tid, da Kjøbstadsfolk temmelig sjelden ejede Gaarde eller boede paa Landet, paa værnepligtig Jord, hvor deres Børn strax bleve indførte i Rullen. Valby Sognemænd saa med Hovedrysten paa Kjøbstadfamilien, der flyttede ind, og mente nok, at det var imod alle Regler. Karlene i Egnen indgik en Art Sammensværgelse; de vilde ikke tjene paa Gaarden, og det første Efteraar, da Vinterpløjningen begyndte, havde Fader ikke anden Hjælp end en Avlskarl og en Dreng, som han selv havde medbragt fra sit tidligere Opholdssted. Han fik Karle fra Kjøbenhavn; men Valby Karle gjorde dem ustyrlige, hvis de ikke alt vare det i Forvejen; hver Nat var der Spøgeri paa Gaarden, og Spøgelserne stjal baade Havre og Halm og Skinker og Mel. Saa maatte Fader tilsidst hjælpe sig med sine halvanden Mand og havde endda halvfjerdsindstyve Tønder Land at dyrke. Selv gik han og sled med fra Morgen til Aften; men Værket vilde ikke fremmes endda, og om Aftenen standsede de hjemdragne Naboer ved Markskjellet, saa alvorlig paa Dagens Gjerning, rystede paa Hovedet og gik hjem.

En Morgen kom Fader efter Sædvane kjørende med sine halvanden Mand, en Plov og en Harve. Hvor hans Mark begyndte, syntes han i Halvmørket, var der en stor Forsamling af Mænd, Heste og Vogne; han gav sig til at gnide Øjnene i den Tro, at han drømte endnu; thi det var rigtignok hans Drøm hver evige Nat. „Prr! Niels,“ sagde han til Avlskarlen, „ser Du det?“ — „Ja, Husbond, jeg ser det nok.“ — „Hvad mon det kan være, Niels?“ — „Ja, Husbond, hvad mon det dog kan være?“ — „Chri-

sten," sagde han til Drengen, „spring Du hen og se ad, hvem det er, der holder." — „Det er os, Nabo," sagde en Mand, der imidlertid havde nærmet sig, Søren Cortsen, Sognefogden; „vi har nu set Jer gaa og ase saa længe, og da vi Bymænd nu er færdige med vor Pløjning, saa har vi tænkt, at vi som gode Naboer og Gjenboer kunde hjælpe Jer, hvis I ellers ikke vil forsmaa. Vi er her, alle Bymænd, og alle Byens Karle, og nu skal det gaa, som det var smurt, hvis I ellers vil give Æde til Bæsterne. For vi andre vil arbejde paa egen Tæring." — „Det kalder jeg godt Naboskab!" raabte Fader glad og greb Søren Cortsens Haand og gik saa hen og gav med Taksigelse de andre Bymænd Haanden.

Værket gik nu med den store Arbejdskraft strygende rask; paa et Par Dage vare Markerne pløjede, tilsaaede og harvede; men Naboerne vare ikke at bevæge til at modtage nogen Indbydelse og spise hos os. Til November havde Byens Karle opgivet Krigen, og vi fik gode Tjenestefolk.

Men nu kom der en ny Ting i Vejen: de paastode, at Føden ikke var god, fordi Kokkepigen var fra Vordingborg; de kaldte den Kjøbstadmad, og saasnart der blev sagt dem et ondt Ord, lode de Maden staa og gik om Aftenen paa Kroen, som ulykkeligvis laa ligeoverfor os; kom de svirende hjem, saa hed det, at de skulde dog have Noget at spise, naar der ikke var Mad i Huset. Juleaften var der almindelig Opstand, fordi Æbleskiverne ikke vare tillavede paa den gammeldags Maade, og Julemorgen kom de Alle berusede fra Kroen. Det Rygte gik da i Byen, at vor Gaard var et daarligt Madsted.

Fastelavn kom, og man stak til Straamanden. Dette er en Forlystelse, som er bleven sjelden, fordi den er overmaade kostbar, og man tillader sig den kun i et godt Høstaar. Dengang deltoge kun de yngre Gaardmænd og Gaardmandssønnerne i Festen. Mellem Kroen og det modstaaende Hus var paa et Fundament anbragt en med Grene tildækket Tønde, og derfra ragede en Straamand op, pyntet som Tyrk, i blaa og hvide Klæder, med rød Turban og besat med Guldbrokade og Glasperler. Deltagerne i Festen var tilhest, udklædte i æventyrlige Drag-

ter; Cort Sørensen, Sognefogdens Søn, havde nok fra en Maskeradegarderobe i Kjøbenhavn lejet en Ridderdragt og saa helt stadselig ud med Lansen i Haanden paa den høje sortblissede Hest. Han var Anfører, og hans to Adjutanter vare Brødrene Jens Søren og Niels Søren, berømte af, at de den foregaaende Sommer, da Lansenererne fra Nestved vare indkaldte til Høstmanøver og laa indkvarterede i Valby, ene To havde banket fem Lansenerer. Ved Festen spillede et stort, ridende Musikkorps, især Trompetere og Basunblæsere; hele Tiden, medens man En efter En red og stak til Straamanden og søgte at løfte ham op paa Lansespidsen, spillede de en særegen, simpel, ensformig Melodi, som jeg aldrig senere har hørt igjen. Naar man havde redet en halv Times Tid, gav Formanden Tegn, og saa blev der dannet et stort Tog; forrest red Cort Sørensen, derpaa Adjutanterne Niels Søren og Jens Søren, saa kom Musiken og endelig alle Deltagerne parvis; Toget saa dejligt, gammelridderligt ud, naar det saaledes i de spraglede Dragter og med de vajende Lansevimpler drog hen ad den brede, snedækte Gade. Det søgte da hvergang en Gaard, og Portene paa alle Byens Gaarde stode paa vid Gab, ligesom ventende med Længsel. I Porten blev blæst en Fanfare; man red ind i Gaarden, Cort Sørensen lod udføre forskjellige Evolutioner, hvorpaa man steg af, gik ind og blev beværtet med det Bedste, Huset formaaede.

Vor store røde Port stod aaben som de andre; men hele Dagen kom Toget ikke til os. Hvergang de red forbi til Naboer og Gjenboer, sagde Cort Sørensen højt: „Kirstine Hansdatter er ikke hjemme!“ Saaledes hed nemlig den forrige, afdøde Ejerinde, der havde været berømt for sit Saltmadsfad. Vi Børn følte den Skam, der overgik vor Gaard, saa dybt, at vi stode og græd bag Portstolperne og knap vovede at se paa Festen, der syntes at være gjort for alle Andre, kun ikke for os. Hvergang Toget saadan var redet forbi, sagde Fader: „De skal hverken have Vaadt eller Tørt, naar de komme!“ Men imidlertid stod Bordet dækket, og han lod ikke tage af Bordet. Hvilken sørgmodig Aften, da Mørket var kommet og alt Haab slukt! Vi Børn gik ikke engang ned

i Borgestuen, men sad stille hos vore Forældre, der syntes og tavse og mismodige at stirre ind i Ilden, som knitrede i den store Ovn.

Men næste Dag begyndte Festen igjen, efterat der hele Natten var blevet sviret paa Kroen, og henad Formiddagen lød pludselig Trompeterne ude i vor Gaard. „Gud ske Lov, der er de!" raabte vi Børn og kom næsten til at græde af Glæde. Fader sagde: „Der er Ingen, der har havt Bud efter dem;" men med et mærkelig opklaret Ansigt trak han i Hast Støvlerne paa og gik ud og bød dem Alle: „Glædelig Fest og velkommen!" — „Stig—af!" kommanderede Cort Sørensen og tilføjede dæmpet, men dog tydelig: „Kirstine Hansdatter er ikke hjemme!"

Men nu var der hos os dækket paa Kjøbstadvis, og vor store Stue saa rigtig hyggelig og smuk ud. Da Cort Sørensen kom marscherende ind i Spidsen for Adjutanter og Musikkorps, raabte han pludselig: „Hold Kjæft med Musiken!" og i den største Tavshed stillede Gaardmænd og Gaardmandssønner sig op langs Væggen, og de forlegne Manerer passede underlig til de ridderlige Dragter. Men den store Hjertelighed, som var i Huset, gjorde lidt efter lidt sin Virkning, og Gjæsterne kom i fuldstændig godt Lune, da der blev budt dem Sildesalat. Denne simple Ret, der er saa velgjørende efter Nattesvir, var dengang ukjendt i Byen, og en Brændevin, hvorpaa vi selv havde sat Perikum, smagte overordenlig godt dertil. Derhos var der Vin paa Karafler, i Stedet for som i de andre Gaarde paa Flasker, og et lille Glas deraf tog sig bedre ud end de andre Gaardes vældige Pæleglas. Endelig kom en Budding, der stod i lys Lue, og nu toge Gjæsterne Husets Børn paa Skjødet — om denne rene Ild blev Gjæstevenskabet sluttet.

Da de red ud af Gaarden, raabte Cort Sørensen: „Kirstine Hansdatter er hjemme!" og dette Ord blev længe efter i Valby brugt til at betegne, at man var bleven godt beværtet.

Festen blev fortsat om Natten og næste Dag; men paa denne tredje Festdag var Mænd og Karle ganske askegraa i Ansigtet, rødøjede og hæse, vaklede paa Hestene og maatte styrke sig med overordenlig megen Drik;

der var noget Vildt og Uhyggeligt ved den hæse Larm og den skrigende falske Musik, da de om Formiddagen kom ridende ind i vor Gaard. De havde imidlertid udtænkt et Tillæg til Festen, en Tak for god Beværtning. Fader havde i en Uges Tid staaet i Handel med Prangeren Lille Jens Jørgen om en Ko, som han holdt i høj Pris, fordi den var „usædvanlig fin i Huden“; hans sædvanlige Mundheld var: „Du er fin i Huden, min Bro'er, Dig kan jeg bruge!“ og den lille graa Ko fandt han, som sagt, usædvanlig fin. De førte ham nu med i Toget, ganske drukken; han sad baglængs paa sin Ko, og baade han og Koen bleve førte i Triumf ind i vor Storstue, Møblerne bleve skudte tilside, og Toget drog tre Gange rundt under Trompeternes Fanfare; Prangerens Hat var anbragt paa Koen paa en saadan Maade, som man havde anset hensigtsmæssigst for Stuens Renhed. Endelig standsede man, dannede Kreds om Koen, solgte den til Fader og drak Lidkjøb over den, hvorpaa Toget atter ordnede sig og med Musik bragte Koen over i Stalden.

INDHOLDSFORTEGNELSE TIL 1. BIND

